

SHULHAN ARUKH, ORAH HAYYIM

VENICE: 1574

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

שלהזן ערוך לפני זקנים עם נערים

בכרך קטן למען ישאווהו בחיקם
להגות בו בכל עת ובכל מקום כאשר יחוו
או יסעו

תברו כמסדר יוסף קארו זללה נכלה ספרים קארו
אנל

נדפס טלפנית בעיון רב עם תוספת באור סגולות

במצות הוהדון זואן בראגדין

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

פה ויניציאה

פל יד

הזן דנארה

Con licentia de Superiori

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י היים תש"ע

7574

אלה דברי הצעיר יוסף קארו

בן ההר אפרים בן ההר יוסף קארו זללהת

אודה

ה' מאד נפיו ובחן רבי' אהללנו
ומשירי אהדכנו במה אקדם ס'

אנכי לאלקי מרום אשר ממעון קדשו מן השמים סופיע
ברוך רחמיו וחסדיו והספייע מטובו על שכל אנשים
במוני לחבר ספר הזכותך אמר שער סחינור הגדול
שחברתי על הארבעה עזרים אשר קראתיו בית יוסף
אשר כללתי בו כל ידיונים הנמנאים בכל הפוסקים
חדשים גם ישנים יצא מקומות מושבותם בחריסם
ונטירותם בנמרא ובבלים ובנמרא ירושלמי בתוספתא
בסיפרא בסיפרי במכילתא ודברי האמוראים והפוסקים
ונעלי התשובות חדשים גם ישנים וכתבאר שם כל דין
ודין באר היטב דבר דבור על אומנו וארמון על
משפטו ישב תלוי עליו כל שלטי הנכורים אנשי השם
אשר מצולם ראיתי אפי' בלבי כי טוב ללקוט טוטה
השירי אמריו בדרך קצרה בלשון נח וכולל יסם ונעים
למען תהיה תורתו תמימה טגורה נפיו כל איש ישרא
כי כאשר ישאלו לתח דבר הלכה לא ימנע נח אלא
יאמר לחכמם אחויה את בשם שברור לו שאחות
אבורה לו כך נסיה ברור לו כל דין שישאל עליו הלכה
למעשה נסחתו טגור בפיו ספר זס הנמו לתלמידים
תל שהכל פוכים בו לתקן לחלקים שלמים לגמור נח
בכל יום חלק וכמנא מבכל קדם הוא סודר תלמודו
ויאמר עליו אשרו מי שכל לבא ותלמודו בידו זאת

אורח חיים

א דין השבמת הבקר ובו ט סעיפים

א יתגבר בארי לעמוד בבקר לעבודת כוראן ויהא
 הוא מעורר השמר **ב** שמשכים להסתכן לפני כוראן
 יכולין לשעו' שמשתכו' השמרו' שהן בשליש הלילה ולמסוף
 שני שלישי הלילה ולמסוף הלילה שהתעלה שיתעלה
 באותם השעו' על המרבץ ועל הגלות רבות **ג** ראוי
 לכל ירא שמי' שיה' מיצר ודואג על סורבן בית המקד':
ד טוב מעט שמכונים בכוכ' מסורבן כלל כוונתו
 טוב לומר פרט' העקידה ופרשת המן ועשר' הדברות
 ופרשת עולם ומגנס ושלמים וטענות ואחס':
ה פרשיות הקרבנות לא יאמר לא ביום: **ו** בשמיים
 פרשת העולה יאמר יסו רבץ מלפניך שיהא זה השם
 ומקובל באלו הקרבתי עולם וכן יאמר אחר פ' התנחום
 והשלמי' מעבי שהם באים כדבה: **ז** יאמר עש' הקרבנות
 פסוק ושפט אותו על ירך המזבח כעולם לפני ה':
ח יש כוונתם לומר פרשת הכיור ואחר כך פרשת
 תרומת הדטן ואחר כך פרשת התמיד ואחר כך פרשת
 מזבח מקטר קטורת ופרשת סמי' הקטורת ושמייתו:

ב דין לבישת בגדים ובו ט סעיפים

א לא ילכש מיוסב לא יקח חלוקו חככים בו זרועותיו
 א ג ד ה ו ז ח ט

הקדמה

ופוד התלמידים הקטנים יסגו בו תמיד וישכחו לשונם
 על פה ובהם גירם דינקות' המודר' כפיסם מקטכות'
 הלכה למעשה וגם כי יוקינו לא יסורו ממנה ומשכילים
 חסירו כווסר סרקייע בהכרח להם מעצבם ויגיע כפס
 ישעשעו כפסם בהגותם בספר זה אשר כלו מחמדים
 סלכה פסוקה באין אומר ואין דברים וקראתי שם ספר
 זה **שלחן ערוך** כי בו יאנא הסוגה כל מינו
 מופיעים ערוכים בכל ושמורים סדורי' וכדורי' ומובטח
 אכי בסמך עליון כי פי' ספר זה תמלא סארץ דעם את
 ס' הקטנים עם סגדולים תלמיד עם מבין חכם
 מדעים וכבון ולהש' ובכן אפרוש כפי אל ס' יעזרני על
 דבר כבוד שאו לסיות ממנדיקי סדכים ויזכני סמל
 ומור לסיות ממודר כסלכתו ממוקן ומקובל וטוב
 ופעם: והכני מתקיל לעשות מאשר יעדתי וס' יסית
 בעזרי:

אנכי אשר והתמסר וארון זואן בראגדין

מאלי כונת מורי אשר נתן אל לבו להדפיס ספרי
 סיוחדים כנראה מסתפרים סוככדים אשר שמו
 בקרבם וספרו רעיוני לדורך בעעגלותיו ולהדפיס כפסם
 מברכה: זה סמלי כפוסטיס עם תרגום ובלמי תרגום ומסאזור
 סגדול בענסה סמכזים וסמקיא גדולם ועוד סזון למועד
 גם סמך נא סולתג לסדמים סעלמן ערוך סלו בוס סכרך קטן
 עם ככרך יותר גדול לעשות כדבון סיש ואיש' ויהיה עיניכם
 דולות יופי סמייר וסאזיות זסדיו וססדר כסדפסם אשר סדר
 סלית גייע שאו סוריתן' ואס כסולי כסלג סיתם געיות כדפוס
 סתתם בל כסלכס כעבוס ונפס יוסר כעסו סעמירו סל ס'
 וסוק כמעזי וספן ס'
 בידי ינלס
 ספן:

ד נטילת ידים

וכשי' שהמקנה בדב' שהאור שולטת בו שיבי' המתחומות
 כושרות ולא כנרור שקכה בו חבירו מפני שמביא את
 האדם לידו תחתוכיות : וכן יפכה בכניעו' כלילה כמו
 כיום : וכן לא ישחין מעומד מפני כיניעות הביתוץ על
 רגליו אם לא שיעמו' במקו' ג' בוס או שיסתין לתוך עזר
 תיחום : וכן יזהר שלא יאחוז באמ' וישתי'
 פירוש מקום שאינ' בתולה מפני שמוני' שכבת ארע' לנטלה אם לא
 אלא כגון של מעטרה ולמטה לא אכ' הוא כשוי ומדת
 ארץ מדושה' חסידות ליוהר אפי' הכשוי : טן אפי' מי
 שאיכו כשוי מותר לסייע בבנים מלמטה : וכן לא הותר
 לכשוי לאסוח באמה אלא להשתין אכל להסתכך לא :
 וכן המשהא קביו עובר משום כל תשקנו :

ד דיני נטילת ידים וכו' כג' סעיפים

א ירחק ידיו ויכרך על נטילת ידים . מים המולט
 לנטילת ידים למעודה כשרים לנטילת ידים לטפילת
 מיהו יש מי שאומר דלא מכרך עליוהו : ב ידקדק
 לערות עליהן מים שלשה פעמים להעניר רוח רפז
 שזורה עליהן : ג לא יגע בידו קוד' נטילה לפה ולא
 לחוטם ולא לאזניים ולא לפינים : ד אפילו מי שנטל
 ידיו לא ימשמש בפי הטבע' אמיד מפני שמביאמו לידו
 מתוכיות ולא יגע במקום הקום שממנו ה'יד מוזק
 לחכור : ה ולא יגע בניגית שבר שמשמוש ה'יד מפני
 השכר : ו ואין צריך רביעית לנטילת ידו לתפלה :
 ז טוב להספיד בנטי' שחרית בכל סדברי' המפכני'
 נטילת ידים למעודה : ח נטילת ידים שחרית אין
 כוטלין ע"ג קרקע אלא לתוך כלי : ט מים של נטילת
 ידים שחרית אסור ליהכות מהם ולא ישפכם בבית ולא

אורח חיים

בעוליונו שוכב וכמנא כשיקום שהוא מכוסה : ב אל
יאמר הנני בחדרי חדרים מי רואני כי סקנה מלא כל
הארץ כבודו : ג ודק-ק בחלוקו ללכשו כדרכו כדי
שלא יספך הפנימי לחץ : ד יבעול מבעל ימין תחלת
ולא יקשרט ואחר כך יבעול של שמאל ויקשרכו ויחזור
ויקשר של ימין : ה כשחולץ מבעליו חולץ של שמאל
תחלת : ז אסע לילך בקומה זקופה לא ילך ארבע
אמות בגלוי הראש יבדוק נקביו :

ג דין הנהנת בית הכסא ובו יז סעיפי

א כשיכנס לבית הכסא יאמר שהכנזו מכונדי וכו'
ב יסא נכוע במית הכסא
ג אס רובס למשמש בני
השנפת כנרור או בקיסס לפתוח נקביו ימשמש קודם
שיסב לא ימשמש אחר שיסב מפני שקסע לכספים :
ד לא יגלס ענמו כל מאחריו טפת ומלפניו טפחיים
ואסס מאחרים טפת ומלפני ולא כלום : ה אס נפכה
שמקום מגולס שאין בו מדינות ובוך שיהיו פניו לדרו'
ואחריו לבפון או איפכא אבל בין מזרס למערב אסור :
ו וכן אסור לייסן בין מזרח ומערב אם אשתו עמו
זכרון לחסר אפילו בסאיך אשתו עמו : ז סמטיל מים
פי' יקו' טהים מן הציפי' ולפנים יסב ופכיו כלפי הקדש
של מערי טעי' או ימלק הקדש לנדדיון : ח כשנפכה
ירושלם כשדס אס הוא אסורי הנדר יפנס מיד
הנפנסת ימרחק עד מקום שלא יוכל סתירו לראות
פירושו : ט לא יסב במסר וכחוק ולא יאכוס לדחוק
ענמו יאמר מדאי שלא יבחק סימי הכרכסא : י לא יקנט
מיד ימין : יא לא יקנט בקדס אשו כזפי' ולא כעשבי'
יבשים

הלכות ברכות ה

צריך לזכור בתפלה או באכילה שלא ליגע בשוק ודרך
 ובמקומות המכוסים באלים לפי שיש שם פירוש וחסד
 מלמולי זיעה וכן שלא לחכך בראשו אבל בעין שעוררם
 מקומות המגולים בראשו ובשניו ומקום קטנים
 המגולה שבזרועותיו אין להקפיד: כב אם אין לו
 מים יקח ידיו בנרדור או בעפר או בכל מידי דמקמי
 ויכרך על כקיות ידיו ויועיל להתפלל אבל לא להעביר
 רוח רעה שעליהן: כג לא מקחו כטילת ידיים לא
 לקח ולתשלה אבל ברכות דשחרית יכול לברך קודם
 כטילה לא אם בגן הוא יטן על מטתו צרום שאו אסור
 להזכיר את השם עד שיבקה אומם:

ה בונת חברכות ובו סעיף א'

א יכוין בברכות פירו המלות • כשיזכיר השם יכוין
 פירו קריאתו באדכות שהו' אדון הכל ויכוין ככתיבתו
 בלוד ה"א סמים והוא ויהיה ובהזכירו אדים יכוין שהוא
 מקיף בעל סיכולת ובעל הבחות כלם:

ו דין ברכת אשר יצר ואלהי נשמת ופירושיו ובו ד סעיפים •

א כשיצא מבית הכסא יברך אשר יצר את האדם
 בחכמ' שבריות האדם היא חכמ' בעלאת • ויא על שם
 שנוף דומה לכוד עלא רוח והוא מלא נקבים בדלקת
 בסמוך • ויא בחכמ' שסמקין מזכותיו של אדם הראשון
 ואמר כך בראו • וברא בו נקבי' נקבים מלולי' מלולם
 פירושו נקבים רבים כגון פה ומיטס ופי ענפת ונס
 ברא בו אברים רבים מלולים כגון לב וכרם ומשויים?
 שאם יסמס א' מהם כלומר שנקבים יש נקב א' שהוא
 קטן שבהוא במעי אמו הוא פתום וכשיצא לאויר

אורח חיים

במקום שפונרו בני אדם: ו כוטל כלי של מים ביד
ימינו ונותנו ליד שמאלו כדי שיריק מים על ימינו
סמילה: וא לא יטול ממי שלא נטל ידיו שחרית:
וב אם שכחך ידיו בתוך כלי של מים עלתה לו כטילה
לקריאת שמע ולתפלה אבל לא לרוח רעה שעליהן
אם שכחך ידיו בשלש מימות מחולפים יש פי' נעשו
להסתפק אם עלתה לו להעביר רוח רעה
שעליהן: וב אם היה כיצור כל הטילה יש להסתפק
אם צריך לטול ידיו שחרית להחפלה ולהעביר רוח
רעה מידיו: וד השכים קודם עיאו' הספר ונטל ידיו
יש להסתפק אם צריך לטול ידיו פעם אחרת כשיאור
סיום להעביר רוח רעה השורה על הידים: מן
ישן כיום יש להסתפק אם צריך לערות מים עליהם
שלש פעמים: ין דוד היה כוהן שלא לישן סיתין
במתי כדי שלא יעשו טעם משה: וד יש פי' שיש
בזוגי' לראות מהם סמרי' מפני שהירי' שבתוך נשימות
הפה: ודן לו דברי הנריכי' כטילה במי' הקס
מחמטס והיובא מבית הכסא ומבית המרחץ והכוטל
צרכי' והחולץ מבעליו והכונע ברגליו והסופף ראשו
לא אף הסולך בין המים ומי שכנע בפת ומי שאכל
בליו והמטמם מותו והכונע בככה והכונע בגופו בידו
ומי שפעם אחת חבל לו ולא נטל אם תח הוא תלמודו
משתבח ואם אינו תלמיד חכם יונא מדעתו: ודן
האין דם מהכתפים ולא נטל ידיו מפחד שבע' ימים
שנבלת ולא נטל ידיו מפחד ג' ימים שכוטל צרכיו ולא
נטל ידיו מפחד יום אחד ואיבו יודע ממה מפחד: ב
החפץ פניו ולא נבם יפה פניו מתבקעות או עולה
הן מפי' ורפואתו לרסון סרבה במי' סילקא: בא

צריך

ה'לכות ציצית

ו

סי' המנריך מכויץ להזכיר אחרים סס. מכוונים טל
לנאת בנרכמו:

ז דין לבר' ברכ' אשר יצר כל היו' אחר
הטלת מים ובו ד סעיפים.

א כל היום כשעושה נרכיו בין קטנים בין גדולים
מנריך אשר יצר ולא על כטילת ידיו אף אם רוצה ללמוד
או להתפלל מיד: ב הטיל מים ולא ששק אפי'
ננריך לנריך אשר יצר אין נריך ליסול ידיו אלא משום
נקיות או משום הכון: ג הטיל מים זהסיח דעתו
מלהטיל מים ואחר כך כמלך זהטיל מים פעם אחרת
נריך לנריך כ' פעמים אשר יצר: ד אין שיעור להשתי'
מים כי אפי' לט' פה אחת חייב לנריך שאם יסתם הנקב
מלהזכיר הטופה הקיא הים קשה לו וקייב להודות:

ח הלכות ציצית

ועטיפתו ובו יז סעיפים

א יתעטף בניית וינריך מעומד: ב סדר עטיפתו
נריך בני אדם שמתבסין בכמותן ועוסקי במלאכתם
פעמים נכסיו קראו פעמי' בגלוי קראו נכסין סיכסס
ראשו: ג טלמות קטנים שלמו שאכו נוסג' ללכוש
אפי' שאין בהם עטוף יונארי' בהם ידיו מוכת ביצת
וטוב להכית אותן על ראשו רחבו לקומתו ולסתעטף
בו ויעמוד כך מעוטף לפחות כדי סלך ארבע אמות
ואחר כך ימשכו מעל ראשו וילכסכו: ד מחזיר סתם

א ז ו 6 ניביות

אורח חיים

שפילס סוף גמח ואם כשיב לאוור הפולט היה כסא
מתים לא היה אפשר להתקיים אפי' שעה א' וסאנרים
החלולי' אם היה נפתח א' מהם לא היה אפשר להתקיים
אפי' שעה א' ועוד יש לפרס שגבול יש לאדם שיכולים
נקביו לימתם ולא ימות וכיון שצנר אותו הגבול או
אפשר להתקיים אפילו שעה א' וכיון שנכלל הנקבים
קם פי הטבעת ופי האמה זנכלל האברי' החלולי' שאם
יפתח אחד מהם או אפשר להתקיים קם כרם ומעיים
שפיר הזי-שבת זה מענין עשיית ברכיו ואפשר עוד
שאמר שאם יונא לנקביו ביוחד עד שאם עבר הגבול
ימות בכלל שאם יפתח אחד מהם הוא זהו שאם יפתח
אחד מהם כמו מענין עשיית ברכיו ממש • רופא כל
צער על שם הנקבים שגרא בו להוניה פקולת מאכלו
כי אם יתעפש בכטן ימות וסונאיתו היא רפוא' ומפליא
לעשות מפני שהאדם דומה לכוד מלא רוח ואם יעשה
אדם כבוד בקב כסוד של מסע הרוח יונא וסאדם מלא
בקבים ורוחו משתמדת בתוכו כדי זה עלא • ועוד יש
לפרס על שם שכורר טוב המאכל ודומה הספולת :
ב יש כוהני' להמתין לכרך על גטילת ידי' עד כואם
לנית הכנסת ומסדרים אוקס עד שאר סברכות ונני
שפרד לא פהגו כן : **ג** ברכת אדרי כשמה איכ' פותחת
צברוך מפני שיהא ברכת הסודאה וברכו' הסודאה אין
פומקות בצרוך כמו שמכינו בצרכת הגשמיים : **ד** יש
זוטנין שאמר שברוך ברכת הסתר זפנו אחריו אמן
אזר אחר מהפונים אמן ומכרך ופונים אחריו אמן
ונסדר חס פונים כל אותם שעבו אמן תחלה אין
לערער עליהם ולומר שכבר יבאו באמן שעבו תחלה
מעבי סמכרך אינו מכיון להוניה אחרים ואפילו אם

אמפי שנפלס רוכס אינו נריך לנרך : ון סלן בטליתו
כלילס נריך לנרך עליו כנקר אף אס לא פשטו וטוב
למשמש בו נשע' כרכס : ון נמכסס כנגד שהוא סייב
בניצית ולא הטיל בו ניצית בטל מצות עשס :

ט איזה בגדים הייבים בציצית ואיזוהי פטורים מציצית ובו ו סעיפים

א אין סייב בניצית מן הסורה אלא כגד פשתים או
של כמר רחלים אכל כגדי שאר מיכים אין סייבי בניצית
אלא מדרבנן : **ב** ניציות של פשתי' או של כמר רחלים
פוטרי' ככל מיבי כגדים חן טמל פשתים לכמר או של
כמר לפשתי' כזמן הזס דליכא תכלת מפמי סכס כלאי' :
ג ניציות של שאר מיכים אין פוטורים לא כמיכס כגון
משי כנגד משי וכמר גפן לכמר גפן אכל שלא כמיכס
אין פוטריין : **ד** אס הטיל בטלית של שאר מיכים קנע
ניציות ממיו וקנת מממר או פשתים יס להסתפק בו :
ה יא שנריך לעשו' כניציו' מככס טלית והמדקדקים
כוכגים כן : **ו** יא שאין לעשות טלית של פשתן ואעפ'
שאינ סלכס כן ירא שמים ינא את כלס ועישס טלית של
כמר רחלים שהוא סייב בניצית מן הסוד' כלי פקטוק :

י דיני כנפות הטלית ובו יב סעיפים

א טלית שאין לס ד' כנפות פטורה יש לס יותר מד'
סויבת ועוסס לס ד' ניציות כד' כנפיה סמרוסקות וז'
מוז יותר : **ב** יש לס ד' וסתק א' כלכמון ועשאו פכים
הרוכעסית בעלת ס' וסויבת : **ג** כפל קרסית טליתו
וקשרס או תפרס ודומס כאלו קינען ואין לס כנפות
אעפ' לא כפטורס : **ד** טלית של כגד וככסיה של

אורח חיים

שניות למצו זכ' לאחריו כדי שיהיה מסובב במצות:
ה מברך להתעטף בניצית. אם שנים או שלש
מתעטפים בטלית כאחת כלם מברכים ואם דנו אחד
מברך והאחרים יענו אמן: ו על טלית קטן יכול
לברך להתעטף אף על פי שאינו מתעטף לא לוכשו:
ז נריך להפריד סוטי בניציות זה מזה. ה יכוין
במתעטפו שזכו הקב"ה להתעטף בו כדי שזכור כל
מצותיו לעשות: ט קודם שיברך יציין בסוטי בניציו'
אם הם בשמים כדי שלא יברך לטלית: י אם לוכש
טלית קטן בעוד שאין ידיו נקיות ילכשו בלא ברכה
ובשיטול ידיו ומשמש בניציות ויברך עליו או כשילבש
טלית אחר יברך עליו ויכוין לפטור גס את זה ואז
למשמש בניציו של ראשון: יא עיקר מצות טלית קטן
ללכשו על בגדיו כדי שתמיד יראו ויזכור המצות:
יב אם יש לו כמה בגדים של ארבע כנפו כלם חייבו'
בניצית ואם לכנס כלם בלא ספק והי' דעתו מתחלה
על כלם לא יברך לא ברבם אמת ואם מפסיק ביניהם
נריך לברך על כל אחת ואחת והוא כדין אם לא היה
בדעתו מתחלה על כלם הו' במפסיק ביניהם: יג
סלובש טלית קטן ומברך עליו וכסולך לכה מתעטף
בטלית גדול נריך לברך עליו דהליכה מכימו עד כה
משיכה ספק ואם מספיל בתוך ביתו אם היה דעתו
מתחלה גם על טלית גדול ולא מפסיק נגמיהם בשיתם
אז כדברים אחרים אינו נריך לחזור ולברך: יד אם
פגע שלתו אפי' היה דעתו לחזור ולתעטף בו מיד
נריך לברך כשיחזור ומתעטף בו:
טו אם נפלה טליתו שלא במחבוין וחוזר ומתעטף
נריך לברך והוא שנפלה כולה אבל אם לא נפלה כולה
אעפ"י

הלכות ציצית

ח

יא דיני חוטי הציצית ובו טו סעיפים

א חוטין צריך שיהיו טוויין לשמן שיאמר בתחלת
 קטווייה שהוא עוש' כן לשם בינית או שיאמ' לאשה טוי
 לי צינת לטלית ואם לא היו טוויין לשמן פסילי: ב
 טוואן עכוס וישר עימ' ע' ואומ' שיעש' לשמה להרמכס
 פסול ולהראש כשר צריכין שזרה ושיהיו שזורין לשמה
 ג אם נתפרקו משזירתם ונעשו יו' כשרים והוא
 שישתייר בשזור כדי עניבה: ד ארץ החיטין השמחה
 אין פחות מד' גודלי ויא' יב גודלי' וכן בוכני' ולמעלה
 אין לשם שיעור' אחד מהם טים יהיה יומד ארבע
 כדי שיכרוך בו הג' דיל: ה אין עושין סלקא מס' ג'
 הניינו' מהכמר הכאחו בקיובים כשרבאן שאיכו ארת
 רובני' ביניה' ולא מהכמי' סתלשו' מהכמ' ולא משזרת
 שתי שהאורג משייר בכוף הנגד וסטעס' משום בוי
 מנוה: ו אם עשאה מנמר גזול פסולי' דכתי' ועשה להם
 משלהם: ז חוטי' שאולי' הלו' היא דלא סדרי' בעימיהם
 וכדידיה דמי: ח המשתחוס לבסמה בשלם פסול
 לנ' נית' השתחוס לפשתן כעוץ כשר' לנ' נית' סהר
 בשתכה: ט יעשה כקב בארך הטלית לא למעלה מ'
 אכנעו' מפני שאיכו בקר' כנף ולא למטה מבשיעור' שיש
 מקשר גודל עד סוף הצפירן משום טנא' על סכנף ואם
 היה למטה ממלא קשר גודל היה תחת סכנף: י אם
 היה רחוק מהכנף מלא קשר גודל ונחמו מחתו' הצד
 עד שלא כשא' בו כשיעו' כשר כיון שהיו בו כשיעו' בשעת
 שהטיל בו בינית זה' יא שבתוך רוחב הנגד אין לנ'
 שיעו' ויא' שדין רוחב הנגד כדין הארך ונראו' דברים'
 יב אם סג' דיל שקורין אור' ליו' הוא רחב לא יעל

אורח חיים

צור חייבת היא של עור וכנפיה של כנף פטורה : א
היו לה ג' כנפות ועש' בהם ג' ניצוי' ואיב עשה לה כנף
ד' ועש' גם בו ניצית פסולה משו' תעשה ולא מן העשוי :
ך אין כופלים את הטלית ומטילים ניצית על כנפיה
במו שהיא כפולה אח"כ תפרה כולה ואפי' מרוח אחת
הטיל ניצית על ניצית אם כתכוון לכטל הראשון חותך
הראשונה וכשרם ואם כתכוון להוסיף אעפי' שחתך א'
משתיסן פסולה : ז מלבושים שהם פתוחים מן
הנדדדין למטה ויש להם ד' בכפות לנד מטה ולמעלה
הם סתומי' אם רובו סתום פטור ואם רובו פתוח חייב
ואם חצי סתום וחצי פתוח מטילין אותו לחומר' וחייב
בניצית ואין ונאין בו בשבת : ח קאפה' שהיא פתוחה
בענין שיש לה ד' כנפות אם יקבעו בה אשטר"כנה
לעשותה כסתומה כדי להטורם מניצית אינו מופיל
עיקון זה אם לא תהיה קבועה מחכי ארבה ולמט לכל
הסחות וגם שהי' קבועה למטה מהחגור למען יסוף
הרוב הסתום ויב' הנראה לעינים דאל"כ יאמר משום
עראית העין : ט הכנפים נריך שהיו מרובעות ולא
שיהיו עגולות : י מנפת פטורה ואפילו של ארבות
שמערכ' שמי ראשיה מושלכים על כתפיהם ונופם ואף
על פי שמתכסם בה ראשו ורובו פטור כיון שעיקרם
לכסות הראש דכסותך אמר רחמנא ולא כסות הראש :
יא סודר שנתבין על' הנזאר במלכות ארץ ישראל
שנקרא בערבי סיד' וכן ניקא' שהיו כותבין בספרד על
כתפיהם פטורים : יב מלבושים שבחזרים הנקראים
ויחא' וכן מאג' וכן אדולאמ' וקטאני' ועיריני'
שנתגדמת אף על פי שיש להם ארבע כנפים
פטורים :

הלכות ציצית ט

כדי ענינם אפי' בחוט א' שנמשך כולו פי' וירכסו אפי'
 פסול הילכך כיון שכל א' כפול לב' אם סמטן פרגוס
 נמשקו ב' ראשים פסול שאלו כמשקו חוט יענינו
 אחד ולפיכך מה שאנו נוטנים לדקדק בעת עשיית
 הציצית לתת סימן בד' ראשים בענין שלעולם הד'
 ראשים הם מנד' א' של הקשר והד' ראשים מהנד' האחר
 אם נמשקו שני ראשים מנד' א' כשר דודאי שני חוטי
 הם והרי נשתייר מכל א' הראש השני שהוא יותר מכדי
 ענינה ולרת' לא מכשרין אלא בשנשתיירו שני חוטי
 שלמים דהיינו ד' ראשים שכל אחד מהראשים ארוך
 יב' גודלים או מכשרים בשנמשקו שני חוטי אחרים
 אם נשתייר בהם כדי ענינה אבל אם נמשקו ג' חוטי
 אפי' שנשתייר בהם כדי ענינה פסולים ומעמי כך
 בשתמכו ג' ראשים אם לא דקדק בעת עשיית הציצית
 פוסלו נכתו הד' ראשים שמונד' א' של הקשר מישיבין
 שאלו כל ראש הוא מקוט' א' ומנא שאין באין אלא חוט
 אחד שלם הילכך מהפיקא פסול אבל אם לא נחתכו לא
 ב' ראשים מכשרין בכדי ענינה והלכ' כסדר' ראשונים
 מיהו ה' כא' דאפשר טוב לחוש לסדרת רכיבו תס':

ב היבא דנריך כדי ענינה ומתוך שהחוטים עבים
 אינו יכול לעכנם ואלו היו דקים היה בהם כדי ענינה
 כשר: **ג** כדי ענינה לרשי' מן הענף ולר' אפי' כחתך
 כל הענף ולא כשאר כדי ענינה אלא מן הגדיל כשר
 ומכה העולם כרשי' וסיבא דלא אפשר' למאוך על ר':

יג דיני ציצית בשבת ובו ג' סעיפים

א ארבע ציציות מעבדין זה את זה שכל זמן שאין בהם
 כל הארבע אינם מצויינת כאלכתא והיוצא בה לר' **ל**

נשנת

אורח חיים

עו הניצויות ואם הטוב בו פסול דעל כרפי כגדים כפי
זום איכו במשכ מהכנד אבל הוא עולה לשיעו מלאקטר
גודל ולהרחקת ג' אבנעות כיון שהנכח בתוך הכנד :
יב מרן חוטי הניצויות ככל ככף ד' כפולים שהם ח'
ואם הוסיף פסול יחתוך ראשי הסוטים עד ויתחבם
בככף ויכפלם ואז יסיו ח' : יב יזהר לחתוך ראשי
הסוטים לעשותם ח' קודם שיכרוך שאם כרך אפילו
פירוט סמלן חוליא ח' וקשר אפילו קשר ח' ואחר כך
מסכיני' שנין מתכס פסול משום תעשה ולא מן העשו
קשר לקשר : שהרי בפסול עשאה : וך יקח ד' סוטים
מנד זה וד' מנד זה ויקשור ב' פעמי' זה על ג' זה ואח"כ
יכרוך סוט הארוך סביב השנעת קנת כריכות וקושר
ב' פעמי' זה ע"ג זה וחוזר וכורך וכן יעשה עד שישלים
למשה קשרים כפולים וד' אוירים ביניהם מלאים
כריכות : אן שיעור לכריכות רק שיסיס כל הכרוך
הקשרים רוסב ד' גודלים והעכף ח' גודלים : כוהני'
לכרך באויר ראשון ז' כריכות וכשני ע' ובשלישי י"א
וברביעי י"ג סעולים כולם ח' במכין ה' אח"ד סעילה לט'
ועס טעם הם ח' : כהנו לעזות בסוף כל חוט קשר
בדי שיצמוד בשוירטו : מן יא שניך לדקדק שיתלם
הניצויות לארך הטלית דבעי' שתהא נוטפת על הקרן
ש' מלוי : על סקרן ואם סיס כרחבו לא סיס פוסף שהדי
בלעי קרקע סיס מלוי : יא שאין לתת שום כנד כנקבר
הטלית שמכחמין נהם הניצויות ויש מתירין וכן כהנו :
יב דיני הפוסלי' הציציות ובו ג' סעיפי'

הלכות ציצית

י

אחת מהם בניית אח'או שמים אין בו מעום מעשם ולא
מן העשוי : ד בקרע הטלית תוך ג' אנכפות סמוך
לשפת הכנף אינו רשאי לתופרו ופרש' דייסי' שיסתת'
מחוט הספיר ויכיתנו ויסיף עליו ו' חוטין לשם ציצית
ולטעם זה אפילו קרע כל שהוא לא יתפור . ולפי זס
טלית של נמר שנקרעה תוך ג' מותר לתפור אידכא
דאין דרך לתפור בחוטיו נמר . ורב עמרם פי' דטצמא
משו' דנקרע תוך ג' לית ביה תורת בגד וכמאן דליתיה
דמי ואף על גב דהפריה במאן דפסוק חשיב ואי עביד
ביה ציצית לא פטר בטלית ולעיר' זה אס' כקרע וכשתיי'
כל שהוא כשר היא דלרע לא כפסל אלא בניית שהיה בו
נעת שתפרו אכל אס' אחר שתפרו הטול בו בניית כשר
וירא שמים יבא את כולם היבא דאפשר : ד' אס' בקרע
מנקב שהציצית תלוי בו ולמטה אס' קדם טלית בניית
לקרע שאותו ציצית סיה פס' בשעת סקרע כשר ואס'
נקרע וכשתייר מאכו כל שהוא ותפרו ואחר כך הטול
בו בניית אס' הוא של נמר בשר לכע' ואס' הוא של שאר
מינים סדרך למפור בחוטים של אותו חמין לא יתפור
לדעת רש"י ואס' כקרע ותפרו ואחכ' הטול בו בניית
איבא לספוקי : ד המופר חתיכת בגד בפני הטלית
וכן מס' שבוהגים לתפור מניב הפקב שהציצית בו אס'
הטלית של משי ותפרו בחוטיו משי לכן יש לחוש בדבר
לדעת רש"י שלא תהא פוס' תפירה למטעם מג' ולמעלה
מקשר גודל :

י' שיעור טלית זבו סעיק א'

א' שיעור טלית שאינ בניית שימכסה בה בארץ
וכרוסב

אורח חיים

בפנים חייב תפארת: ב אס היא מצויינת כהלכת' מותר
לבארת בה לר"ה בין טלית קטן בין טלית גדול אטילו
בזמן הזה שאין לבו תכלת: ג אס כודע לו בשכ' כשסו'
בבראית שהטלית שעליו פסול לא יסירכו מעליו עד
שיגיע לנייתו דגדול כבוד הנריות:

יד דיני טלית שאולה ובו ה' סעיפים

א ביניט שעשאו עכו' פסול דכתיב דבר אל בני ישראל
לאפוקי עלום • אזה כשרה לעשותו: ב סטיל ישראל
ביניות כנגד בלא כוונה אס אין ביניות אסרו מתוקנין
לסכסירו יש לסמוך על הרמב"ם שמכסיר אבל לא וברך
פלטו: ג הסואל מחכירו טלית שאיכה מצויינת פטור
מלהטיל בה ביניות כל שלשים יום דכתיב כמותך ולא
על אחרים אבל אחר שלשים יום סייב מדרכן מפני
סכראית בשלו • סאלס כשהיא מצויינת לכרך עליה
מיד: ד מותר ליטול טלית סכירו ולכרך עליה
ונכלד שיקפל אותה אס מנאס מקופלת: ה טלית
על שותפין סייבת ביניות דכתיב על כפני בגדיהם:

טו אם להתיר ציצית מבגד לבגד ודין
גקרע הטלית ובו' כעיפים

א מותר להתיר ביניות מטלית זה וליתכס בטלית
אחר אבל שלא להכיסם כנגד אחר לא: ב אינו יכול
ליקח הכנף כמו שהוא עם סביביו ולתופרו כנגד אחר
משום דעל כפני בגדיה' בעינן וכנף זו לא היה מבגד
זו בשעת עשיה: ג טלית מצויינת כהלכתה שחלקוס
לשמים ונכל חלקי יש בו שיטור להתעטף וכשאר לכל
אחת

הלכות ציצית יא

ב דיני לקיחת ומכירת טלית ובו ב' סעיפים :

א הלוקח טלית מצווינת מישראל או מתגר עכו' כשר' דכיון דתגר הוא חוקם סלקא מישראל דלא מרע כפשים אבל אם לקח מעכו' שאיכו תגר פסולס : ב אין מוברין טלית מצווינת לעכו'ם שמא יתלוה עם ישראל בדרך וסרגו אפילו למשכן ולהפקיד טלית מצווינת לעכו'ם אסור אלא הוא לפי שעה דליכא למיחש להא :

בא בדת מה לעשו' בציציות שנפסקו ובטליות ישנים ובו ד' סעיפים :

א חוטי הציציו' שנפסקו יכול לזרקן לאשמה מפני שהיא מנה שאין בגופה קדוש' אבל כל זמן שהם קבועי' בטלית אמו' להשתמש מהם כגון לקשור בהם שום דבר וכיוצא בהם משום צווי מצוה : ב טליתות של מצוה שנבלו אדם בודל עצמו מהם ואיכו רוב' לקחת עצמו מהם ולא לייסד אותם לתשמיש המנוחם לא זורקן וסן כלי' : ג מותר ליכנס בציצית לבית הכסא : ד יש לומר כשאדם לובש טלית שלא יגדר ציצייתו :

בב בזה יש רק סעוף א'

א קנה טלית ועשה בו ציצית מדרך שהסוינו דלא גרע מכלים קדשים :

ב דיני ציצית בבית הקברות ובו ד' סעיפים :

א מותר ליכנס בבית הקברות וסוף לבנות ציצית וסוף סוף

אורח חיים

זכרונו ראשו ורובו של קטן המתהלך לבדו בשוק ואינו נריך אחר לשמרו :

יו מיהם החייבים בציצית ובו ג' סעיפים

א אע"פ דכתיב וראיתם אותו סומא חייב בציצית מפני שנתרנס מאשר תכסה בו וקרא דוראיתם אותו אינטריך למעט כמות לילה : ב כשי' ועבד' פטורים מפני שהי' מכו' עשה שהזמן גרמא : טומ' טום לא נודע יש לו זכרות ואכדו' גיכוס חייבי' מס' ויתעטשו ונקבות : בלא ברכ' : ג קטן סידע להתעטף אביו נריך ליקח לו ציצית לחנכו :

יח זמן ציצית ובו ג' סעיפים

א לילה לאו זמן ציצית הו' דאימעיט מוראיתם אותו להדמיה כל מה שלוכס בלילה פטור אפילו הוא מיוחד ליום ומה שלוכס ביום חייב אפי' מיוחד ללילה ולסרא' במות המיוחד ללילה פטור אפילו לוכסו ביום וכמות המיוחד ליום או ליום וללילה חייב אפי' לוכסו בלילה : ב מדויים אע"פ שאלם ישן בהם בבקר אין מטילים בהם ציצית : ג מאומתי מדרך על הציצית בשחר משיכיר בין חכלת שכה ללכך שכה :

יט זמן ברכת ציצית ובו ב' סעיפים

א ציצית חובת גברא הוא ולא חובת מאן שכל זמן שאינו לוכס הטלית פטור מציצית ולפיכך אינו מברך על עשיית הציצית שאין מכוה לא כלבישתו : ב עשה ציצית לכורך מקריכין אף על פי שלוכסו לפעמים בחייו פטור :

וה' קשרו עליו כו' כשם הדמים: ו גדול פונט המנעל
מנות בינות ועליו נאח' לא' ככבמות הארץ וגו' וסוסה
במנות בינות וסוסה וסוסה: שכיבס:

הלכות תפילין

בה דיני תפילין בפרטות ובו יג סעיפים

א אחר שלכס טלית מצוינת יניח תפילין שמעלם
ב קדם והמכיסים כים התפילין והטלית לתוך כים אהל
צרכים ליוהר שלא יניחו כים התפילין למעלה כדי
שלא יפגע בהם תחלה וינטרך להמיחם קודם הטלית
כדי שלא יעביר על המנות: ב מי שהוא זכיר בטלית
קטן ילכשכו ויניח תפילין בבימו וילך לבוש בניית
ומוכתר בתפילין לבית הכנסת ושם יתעטף בטלית
ג גדול: ג הראש היה מסדר הכרכות עד עוטר ישראל
בתפילה ואז הים מניח התפילין ומברך עוטר ישראל
בתפילה: ד כריך שיכיו התפילין עליו בשעת ק"ש
ותפלה: ה יכוין בהנחתם שזכו הקדוש ברוך הוא
להניח ד' פרשיות או שיש בהם יחוד שמו ויניח את מצויו
על הזדוע כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח כדי
שמכור נמים ונפלאות שפשה עמנו שהם מורים על
יחודו ואשר לו הכח והממלכה בעליוכים ונתקתזכים
לעשות בהם כרזוכו וישעבד לסקדו ברוך הוא הכשמש
שהוא במוח וגם הלב שהוא עיקר המחשבות והתאזות
וזום יזכור סבורא ומשיט הכאותיו: יכית של יד
מלה ויברך להמיה תפילין ואמר כך יניח של ראש
ולא יברך כי אש ברכה אמת לשמיהם: ו אש פגע
בשל

בו דין מי שאין לו אלא תפילה אחת
ובו שני סעיפים

א אם אין לו אלא תפילה אחת מניח אותה שיש לו
ומברך עליה שכל אח מזה בפני עצמה וה"ה אם יש לו
שתיהן ויש לו שום אונס שאינו יכול להניח אלא אחת
מניח אותה שיכול: ב אם אינו מניח אלא של ראש
לבד מברך עליה על מצות תפילין לבד:

בו מקום הנחתן ואופן הנחתן בו י א סעי'

א מקום הנחתן של יד בורע שמאל בכשר התופח
שבעים שבין הקו"דו וכית השחי ויטה התפלה מעט
לבד הגוף בענין שכשיכוף זרועו למע' יהיו כנגד לבו
ונמצא מקיים והיו הדברים האלה על לבדך: ב
המכה הכבד שיהא היד של קשר תפלה של יד לבד
הלב והתפלה עליו לבד חוץ יש לזהר שלא תוח
יוד של הקשר מהתפלה: ג המכה הנכון לתקן
שהמעברתא שבה הרצועה עוברת תהא מוכחת לבד
הכתף והקנינה לבד היד: ד לא יהא דבר מוכן
בין תפילין לבשרו לא שכא של יד לא שכא של ראש:
ה אדם שהוא עלול לכוילות ואם יצטרך להניח
תפלה של ראש על בשרו לא יניחם כלל יש להתיר
לו להניח תפלה של ראש על הכובע דק הסמוך
לראש ויכסם מפני הדואים: ו אטר יד ימינו אם
עוט' כל מלאכה בשמאלו מניח בשמאלו שהוא ימין של
כל אדם ואם שולט בשתי ידיו מניח בשמאל כל אדם
ואם כותב ימינו וש' רוב מעשיו עושה בשמאלו כותב

אורה חיים

באל ראש תחלה נריך להעביר על אותה מצוה ויבוא של
מד תחלה ואח"כ של ראש : ד יברך לסמיח במקוץ תחת
הה"א ולא נפתח ובל"ג : ד כל המצות מברך עליהם
פיו קוד' מלשון עובר לעשיית' לפיכך נריך לברך על
ויעבור את התפלה של יד אחר סכמה על הקנורת
הבושי שפ"ר קודם קשירתם שקשירתם היא עשייתם :
הקד' לפניו :
צ אסור להפסיק בדבור בין תשלים זו
אל יד לתפלה של ראש ואם הפסיק מברך על של ראש
על מצות תפילין : ו אם הם בנורך תפילין איכו חזור
מברך . אם שמוע קדיש או קדושה בין תפלה של יד
לתפלה של ראש לא יפסיק לענות עמהם אלא שותק
נשומע ומכוין למע שאמרים : וא אחר שקשר של יד
על סורוע יביא של ראש קודם שיכרוך הרצועה סביב
סורוע . יש מי שאומר שאסור להוציא תפלה של ראש
מהתיק עד שתהא תפלה של יד מוכסת : יב אם מביא
תפילין כמע פעמי' ביום נריך לברך עליהם בכל פעם .
כשמטו ממקומם וממשמש במס להחזירם למקומם נריך
לברך . היוזם ממקומ' אדעתא להחזיר' מיד נריך לברך
מי שמביא תפילין של יד ונריך ובתפלה . ההודוק בפסק
קשר של יד והנריך לעשות קשר אחר אמנם לא הסיח
דעתו איכו נריך לחזור ולברך . אם הותר של יד קודם
הכסת של ראש ומהדקן ואין נריך לחזור ולברך אבל אם
הביא של ראש ואחר כך הותר של יד מהדק ומברך .
קותר לברך על תפילין שאוליין ולא גזולין : יג כהגו
העולם שלא לחלוץ תפילין עד אחר קדוש ונא לביון
ביום שיש בו ספר תורה כוסגים שלא לחלשם עד
שיחזירו ספר תורה ויביטוהו בהיכל וביום ראש סדר
תולדים אותם קודם תפלה מובק :

הלכות תפילין

א חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה שלא יסוח
דעתו מהם וימשמש בשל יד תחלה וכשיאמר והיו לאות
על ידכה ימשמש בשל יד וכשיאמר ולטוטפו בין עיניך
ימשמש בשל ראש: ב תפילין של ראש הולץ תחילה
משום דכתיב והיו לטוטפות בין עיניך כל זמן שבין
עיניך יהיו שתי צדיק לחלוק תפילין של ראש מעומד
וכיון בתיק של ראש ועליו של יד כדי ששכיבא להכיחם
יפגע בשל יד תחלה: ג מכהן החכמי לכשק התפילין
בשעת הכהתן ובשעת חלוצתן:

כט בזה יש רק סעיף אחד

א אין לברך שום ברכה כשחולץ תפילין אפילו
כשחולנם ע"ב בין השמשות:

ל זמן הנחתן ובו ד' סעיפים

א זמן הכתמתם בנקר משירא את חבירו הדניל עמו
קנת ברחוק ארבע אמות ויכירנו: ב אסור להכניח
תפילין בלילה שמא ישכחם וישן בהם: ג א"ת הכיחם
קודם שתשקע החמה והשכה עליו אפילו הם עליו כל
הלילה מותר ואין מורים כן: ד א"ת לא חלץ תפילין
אשקעה חמה מפני שלא היה לו מקום לשמרן וכאמרו
עליו כדי לשמרן מותר ומורי' כן: ה היה רונה לנאת
לדרך בהשכחה מכוין וכשיגיע זמנו ימשמ' בהן ויברך
דליק' למיט' שמא יושן בהם כיון שהשכים וינא לדרך:
ו היה בא בדרך ותפילין בראשו ושקעה עליו חמה
או שהים יושב בבית המדרש ותפילין בראשו וקדש עליו
היום וכיון ידו עליהם עד שיגיע לבית ואם יש בית

בשמש ושאר רוב מעשיו עושה בימין יא שיכוח תפילין
 ביד תשת כח דבעינן יד כהה ויש אומרים שהיד שכותב
 בה היא השובה ימין לעינין זה ומכוח תפילין ביד
 שכנגדה: ז אף על פי שיש לאדם מכה במקו' הכת
 תפילין וכוח תפילין כי מקום יש בזרוע להכוח שתי
 תפילין כי הענם הסמו' לבית השח' למחניו עד הקו' בדו
 הוא מקום הכהת תפילין: ח אורח דבוע' של יד כדי
 שתקיף את הזרוע ויקשור ממכה הקשר ותמתח על
 אנבע אמנעית ויכרוך ממכה על אנבעו שלש כריכות
 ויקשור וכוהגים העולם לכרוך על הזרוע ששה או
 שבעה כריכות: ט מקום הכהת תפלה של ראש
 מהתחלת עיקרי השע' במחנה עד סוף המקו' שזוחו של
 תיכוק רופס נדיך שיהיה הקש' מאחורי הראש למעלה
 בעורף נדיך לכוין הקטנה שתהא באמצע כדי שתהא
 כנגד בין העינים וגם הקשר יהיה באמצע העורף ולא
 יטה לכאן או לכאן נדיך שיהא המקו' שבקשר שכראת
 כעון דלת לנד חוץ נדיך שיהא השחור שבדבועות לנד
 סוף ולא יתהפכו בין בשל יד בין בשל ראש ישלשל
 הדבועות שיהיו תלויים לפניו ויגיעו עד הטבור אי
 למעלה מחנו מעט רוחב הדבועות של יד ושל רא'
 באורך שעורה לפחות אס פחת משיעור אוח
 הדבועות ורחבן אס איכו מונא אחרות מניחן כמות
 שהן עד שימנא אחרות כשיעור תפילין של ראש טוב
 להיות גלויים וכראים אבל תלמיד צפני רבו אין דרך
 ארץ לגלות תפילין בפניו:

*

ב.ח דיני חליצת התפילין ובו ג' סעיפים

א חיים

דידיה הואימינין : ז אין לשרטט כי אם שטה כי אם
שטה עליוכה ואם איכו יודע לייש' השטה בלא שרטוט
ושרטט כל השטות - לא ישרטט בעופרת מפני שאקום
השרטוט כשאר כנוע : ז הלכה למשה מסיני תפילין
על הקלף ולא על הדוכסוסטום ולא על הגויל וכותבי'
על הקלף במקום בשר ואם שיכה פסל - מהו קלף
ומהו דוכסוסטום העור בשעת עיבודו הולקין אותו
לשנים והחלק החיבון שהוא לגד השער נקרא קלף
והפנימי הדבוק לבשר נקרא דוכסוסטום ולפי זה כי
אמרו כותבין על הקלף במקום בשר הייכו במקו' היות
קרוב לבשר דהייכו במקום חיבורו כשהוא דבוק
לדוכסוסטום וקלפים שלכו שאין חולקי' אותם יש להם
דין קלף וכותבין עליה לגד בשר שמה שמגררי' קליפתו
העליוכה שבמקום שער איכו לא כדי מה שצריך לקתנו
ולחלוקו ואפילו אם היו חולקים העור לשנים היה
נריך לגרר ממנו כך ומגד הבשר גוררי' הרבה עד שאין
כשאר לא הקלף בלבד : ח נריך הקלף להיות מעובד
בעפנים או בסיד - נריך שיהא מעובד לשמו וטוב
להוציא בשפתיו בתחלת העיבוד שהוא מעבדו לשם
תפילין או לשם ספר תורה אבל אם עבדו לשם מוזה
פסול : ט אם עיבדו גוי להדמ'ם פסול אפילו אמר
לניה ישראל לעבד לשמו ולהד'אש כשר אם ישראל עומד
על גבו ומי'עו : י כשמסוגים הנקבים צורתם כשן
אבותית אף על פי שנקל לגוי לזייף אין חוששין משום
דמיר'תת גורפן יביר ישראל בטריעות עין :
יא עוד שעבדו שלא לשמו אם יש תיקון
לחזור לעבדו לשמו ותבאר בטור יורה דעה
פ"ג רע"ב : יב והיה הקלף מצור בהמה נחיס

פירוש
עתיקא

קרוז להומה שמתמרים שם חולכן ומכיון שם : ח
 יש מי שאומר שאם התפלל תפלת ערבית מבעוד יום
 עד שלא הכיח תפילין אין לו להכניחם אחר כך :

ל א דין תפלין בשבת ויום טוב ובו שני
 סעיפים

א בשבת ויום טוב אסור להניח תפלין מפני שהם
 ענמם אות ואם מכיחים בהם אות אחר היה ולזול
 לאות שלהם : ב בחול המועד נב' אסור להניח תפלין
 מהטעם הזה בענמו שימי חול המועד גם הם אות :

ל ב סדר כתיבת התפילין ובו גב סעיפיו

א מנות תפילין שיכתוב ד' פרשיות שהן קדש לי
 כל בכור עד למועדה והיה כי יביאך עד כי בחזק יד
 הוציאו ה' ממנרים ופרשת שמע עד ונשעריך ופרשת
 והיה אם שמוע עד על האר' : ב בשל ראש יכתוב כל
 אחת בקלף לבדה ושל יד כותבם כולן בקלף אחד :

ג יכתבם בדיו שחור בין שיש בו מי עפנים בין שלא
 במי עפנים • כתב אפי' אות אחת בשאר מיני נבעוכים
 או בזהב הרוי אלו פסולין • אם זרק עפרות זהב על
 האותיות מעביר הזהב וישאר כתב התחתון וכשר אבל
 אם זרק הזהב על אות מאכזרה אין לו תקנה לפי
 שאסור להעביר הזהב משום דהוי כמוחק את השם :

ד נרדף שלא מדבק שום אות בחברתה אלא כל אות
 תהיה מוקפת גויל : ה נרדף שיכתוב בימינו אפילו
 אם הוא שולט בשתי ידיו ואם כתב בשמאל פסול אם
 אפשר למצוא אחרים כתובים בימין • איטר יד שמאל

דידיה

משום דהוי כחך תוכות: יח מ"ס פתוחה שנדבק
 פתיחתה וכסתמה אין מועיל לגרור הדבק ולפותחה
 משו' דהוי כחך וכותומה תקנתה שיגרור כל הפרטו'
 ותשאר כגורת כ"ן כפופה ואזר כך יכתוב מה שגרר
 ור"ש שעשאה כמין דל"ת יש להחמיר ולומר דלא סגי
 בשיגרור הירך לבד או הג לבד ויחזור ויכתבנו כמין
 ר"ש משום דבין הג בין הירך כעשו בפיסול הילכך
 נריך לגרור שניהם. אם כדבקה אות לאות בין קודם
 שתגמר בין אחר שנצמרה פוכל ואם גרר והפר דה
 כשר ולא מיקרי חק תוכות מאחר שהאות עצמה היתה
 התוכה כתקנה. אם כנעו רגלי הה"א והקו"ף בגג יגרור
 הרגל ויחזור ויכתבנו ואין נריך לגרור כל האות כי
 הגג נדין ככתב. אם כנע רגל הא"לף בגג הא"לף או
 פני הא"לף בפני בגג שתחתי פסול ואין תקנה בגרידה
 להפרידה דהוי כחך תוכות אלא יגרור כל מה שעשה
 בפיסול ויחזור ויכתבנו: יט בתחלת הכתיבה יאמר
 בפיו אכי כות' לשם קדושת תפילי ומלבד זה בכל פעם
 שכותב אזכרה נ"ל שכותבה לשם קדושת השם: כ
 נריך לדקדק בחסרו' ויתרות שאם חיסר או יותר אות
 אחת פסולי וכמנאו המכיחי אותם מברכים בכל יום
 נרכ' לבטלה וגם שרוי בכל יום בלא מנו' תפילין וכמנא
 עונש הסופר מרובה לכן נריך להיות מאד ירא שמים
 וחרד לדבר השם המתעסק בכתיבת תפילין ותיקוץ:
 כא כל פרשה אחר שיכתבה יקראנה היטב בכונ'
 דקדוק פעמים שלש ויחזור ויקראנה קודם שיתכנה
 לתוך ביתה כדי שלא תתחלף לו פרשה בפרשה:
 כב טוב לכסו' הקולמו' קודם שיתחיל לכתו' הפרש'
 שלא יהא עליו דיו וות' מדאי ויפסיד וכן יזהר קודם

ועוף הטוהרים אפילו מכבדה וטריפה שלהם אבל
 לא מעור בהמה היה ועוף הטמאים דכתיב למען
 תהיה תורת ה' בפיך ממין המותר לפיך ולא מעור
 דג אפי' הוא טהור משו' דכפיש זוהמיה: וג' יהיה
 הקלף שלם שלא יהא בו נקבים שאין הדיו עובר עליו
 דהיינו שלא תהא האות כראית בו חלוקה לשתיים:
 יך הסופרים הזרזים עושים ג' מיני קלפים העב
 יותר לכתוב בו פרש' שמע שהיא קטנה והדק ממנו
 לפרשת והיה אה שמוע שהיא יותר גדולה ולפרש' קדש
 ולפרשת והיה כי יביאך שהם ארוכות עושים קלף דק
 מאד ובזה יתמלאו הבתים בשוה וזהו כוי לתפילין:
 טו אם לאחר שככת' ניקב בתוך הה"א או המ"ם כשר
 אפילו ניקב כל תוכו שהנקב ממלא כל החלל אבל
 בירושלמי משמע שגם בפנים נריך שיהא מוקף קלף:
 ניקב רגל פנימי של ה"א אפילו לא כשאר ממנו אלא כל
 שהוא כשר להר"ש. ניקב רגל הימני אם כשתייר
 ממנו חלוא אות קטנה כשר ואם לאו פסול: יו כפסק
 אמהאותיות אם תיכוס שאינו לא חכם ולא טפש יודע
 לקרותו כשר ואם לאו פסול ואין נריך לכסות לו שאר
 אותיות כמו שנוהגים. הא דמכשרין כפסק האות
 דוקא כשככתב בכשרו ואחר כך כפסק אבל אם מתחלה
 כשכפתבה היה שם נקב וכפסקה בו או אם רגל הכף
 הפשוטה או כיונא בה מגיע לסוף הקלף בלי הקף קלף
 מתחלתו פסול: יז אם נפלה טפת דיו לתוך האות
 ואינה ככרת האות אין תקנה לגזור הדיו ועי' כך יהיה
 ככר האות דהוי חק תוכות ופסול משום דבעינן וכתב
 ולא וחקק וה"ה אם טעה וכתב דלית במקום ר"ש או
 ב"ת במקום כ"ף אין תקנה למחוק התב לתקן האות

ולמדשו ולא בני שלא כמדרן: כח יש לזוהר שלא
 יבטם ראש הלמד באוויר ההל" או החית אפילו בלא
 נגיעה: בט אש אין הפרשיות שנורות בפיו נריך
 שיכתוב מתוך הכתב: ל אינו רשאי לכתוב אלא יודע
 לקרות: לא אם אינו כותב מתוך הכתב ולא יכתוב
 על פה מה שמקרא אותו אחר לא: א"כ יחזור הוא ויקרא
 בפיו: לב נריך להכניח חלק למעלה כדי נגה של
 למד ולמד' כשיעור כאף וכון פשוטים ובתחלתן וסופן
 אין נריך להכניח כלל: לג יעשה השורות שוות שלא
 תהא אחת ככנסת ואחת יונאה ולפחו' זוהר שלא יכתוב
 ג'אותיות חוץ לשיטה ואם כתבם לא פסל: לד שתי
 אותיות שהם תיבה אחת לא יכתוב חוץ לשטה:

לה אותיות השם נריך שיהיו כלם בתוך הדף ולא יבא
 מהם כלל חוץ לדף: לו יעשה כל פרשיותיה פתוחות
 חוץ מפרשה אחרונה הכתובה בתורה שהיא והיה אם
 שמוע שיעשכה שתומ' ואם שיכה פסל ולכן כהנו שפרשת
 קדש לי והיה כי יביאך ופרשה שמע בראש שטם ובסוף
 קדש לי ובסוף והיה כי יביאך מכיחיס חלק כדי לכתוב
 ט'אותיות ובסוף שמע אין מכיחי' חלק כלל ואם מכיחי'
 הוא פחות מכדי לכתוב ט'אותיות ופר' והיה אם שמוע
 מתחילין מאמצע שטה עליונה ומכיס לפניה חלק כדי
 לכתוב ט'אותיות וכמאל שנ' פרשיות הם פתוחות בין
 להראשם בין להראש ופרשה אחרונה היא סתומה לדעת
 הרמ"ם: לז עור הכתים נריך להיות מעור בהמה
 וזיה ועוף הטעורים אפילו מכבליה או טרפה שלהם.

רשאי לעשותם מקלף או מעור שלי"ל. פי"ו שבו
 נריך שיהא מעובר לשמו היכא דאפטר: שלא מלכ:
 לח יעשה ארבע גתים מעור אחת לשל ראש

שיכתוב כל שם לקרות כל מה שכתב כדי שלא יבאו
 לידי גביזה על ידו: ב ג אם מצא שמפר אות אחת אין
 לו תקנה שא"כ היו כתובין שלא כסדרן ופסולי משום
 דכתיב והיו בהווייתן יהו ואם יותר אות אחת יש לו
 תקכ' עי' שיגרור אותה אם היא בסוף תיבה או בתחלת'
 אבל אם היא באמצע תיבה לא משום דכשיגרור יהיה
 כראה כשתי תיבות: ב ד מותר לכתו' על מקו' הנרר
 ועל מקום המחק אפילו אזכר' לא ימחוק בעדו לחלא
 ייבשנו יפה כי אז יגרר בקל ולא ישאר לו שום רושם:
 ב ה כל אות שהיא כתוב' שלא כתקכ' ואין נורת' עליה
 כגון כגצ רגל הא"לף כגג הא"לף או פכי הא"לף בפכיו'
 כג שתחתיה או שהיה רגל הה"א או רגל הק"ף כונעו' או
 שהיתה אות אחת חלוק' לשתי אותיות כגון כד' שכתב
 יוד כ"ן או ש"ן שכתבה עי"ן יוד את חית שכי איכי ואחר
 שכתב לפכיו חזר ותיקנס הוי שלא כסדרן ופסולי אבל
 להפריד האותיות הדבוקות אהר שכתב לפכיהם שפיר
 דמו דכיון שהאות נורתה עליה כשמפרידה מחברת' לא
 הוי ככותב וה"ה שאם לא היו מקנת יוד"ן שעל האלפ"ן
 והש"כין והע"יכין ורגלי העו"ן כונעו' בגוף האז' ותיכוק
 דלא חכים ולא טיפש מכירם שאע"פ שכתב לפכיה יכול
 לחזור ולתקנס דכיון דנורת האות היתה נכרת ליכא
 משום כתבן שלא כסדרן. ויש מו שאומר דה"ה אם
 חוטרא דחית למעלה אין כונעים זה לזה אך אין כיכר
 להדיא פרידתם אע"פ שהתיכוק קורא שכי זי"כין מותר
 להדביקם: ב ו אם אותיות של שם דבוקות יכול
 להפרידם: ב ז אותיות ותיבות שנמחקו קנת אם
 רישומן כיכר כל כך שתיכוק דלא חכים ולא טפש יכול
 לקרותם מותר להעביר קולמוס עליהם להטיב הכתב
 ולחדשו

ורחץ השער היטב בתחלה עד שיהא כקוי קנת שער
 זה צריך שיראה חוץ לבתי: **מ**ה יתן כל פרשה בבית
 שלה שתהא זקופה מעומד בביתה: **מ**ד יהיה הגליון
 עליון תחלה שזהו שורה עליונה וגליון תחתון לנד פה
 הבתים: **מ**ז אם כתב כל הד' פרשיות בקלף א' כשרים
 אפי' אין ביוח ביניהם וכלבד שיהא חוט או משיחה בין
 כל בית ובית של יד כותב הד' פרשיות בקלף א' וגולל
 אותם מסופן לתחלתן וכורך עליהם קלף ושער עגל
 ומכניסם בביתם כמו של ראש. אם כתבם על ד' קלפי
 והכניסם בד' בתים יבא והוא שיטלה עוד של הד' בתים
 שיהיו כראים בבית אחת: **מ**ח אם נפה הבתי בזהב
 או בעוד בהמה טמאה פסולים: **מ**ט הלכה למשה
 מסיני שיהו תפילין כתפדים בגדי כהמה וחיה טהורין
 וצוב לתפו בגדי שור: **נ** אין לקכות גידין מהגוים
 משום דחיישינן שמא של בהמה טמאה הם ילקום שאין
 גידין מגוין תופרים בטל"א דוראש שעושים מן הקלף
 עד שיודמנו להם גידים: **נ**א יתפור ג' תפידו בכל נד
 וזוט התפירה יהיה סוכב משתי רוחות ויעביר חוט
 התפירה בין כל בית ובית. יש מי שאומר ש"ב תפירות
 לו יהיו בחוט אח': **נ**ב יכניס הדבועתוך המעברתא
 ויעשה קשר כמין דל"ת בשל ראש וכמין יוד בשל יד
 להשלים אותיות שדי עם הש"ן שבשל ראש:

ל דין תקוני התפילין ודין הרצועות
 ובו ה' סעיפים

א אם נתקלקל עור של ב' בתים מבתי הראש זה האכל
 זה אם התפילין יש. ים פסולים ואם הם חדשים כשרים
 כל **v i 2**

ובינת אחר לשל יד: ל מ תפילין בין של ראש בין
 של יד הלכה למשה מסיני שהיו מרובעות בתפרן
 ובאלכסונו דהיינו שיהא ריבוען מכוון אדכו כדקנו
 כד' שיהא להם אותו אלכסון שאמרו חכמים כ!
 אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונו ונריך
 לדבע מקום מושבן וגם הבתים • עשאה מרובעות
 ואחר זמן כתקלקל רבוען יש מי שאומר שנריך לדבען:
 ב עור הבתים מכוה לעשותו שחור • הריץ שבין בית
 לבית נריך שיגיע עד התפר ואם לא הגיע כשר והוא
 שיהיה כיכר החדין כדי שיהיו ארבעה ראשים נראים
 לכל: ב א אורך ורחב הבתי וגובהן אין לו שיצור:
 ב ב ש"ן של תפילין הלכ' למשה מסיני שיעשה בעור
 הבתים של ראש כמין ש"ן בולטת מקמטוי העור אחת
 מומיו ואחת משמאלו של ימין המכים של ג' ראשים ושל
 שמאל המכים של ד' ראשים: ב ג חריץ של ש"ן דהיינו
 חודה למטה יגיע עד מקום התפר: ב ד תיתורא
 דתפילי הלכה למשה מסיני והיינו שישים עור למטה
 לכסות יפי הבתים וכראה כעין דף של גשר הנקרא
 תיתורא • מעברתא דתפילין הלכה למשה מסיני והיינו
 שיצור התיתור יהא ארוך מנד אחד ויעש' בו המעברתא
 כינד יסתכוי משני בדין שלא תהא רחבה כמו רוחב
 התיתורא כדי שיהא כיכר ריבוע התיתורא ובאותה
 מעברתא עוברת הרצועה ועל שם כך נקרא' מעברת'
 גם בתפילין של יד יעשה תיתורא ומעברתא • יגלול כל
 פרט' מסופ' לתחלתה וכורכה בקלף קטון ויש מקפידים
 מלכורכן לא בקלף כשר • והלכה למשה מסיני שיכרוך
 עליה שער בהמה וסיה העהורים וכהנו שיהא שער זה
 של עגל ואם לא מנא של עגל כורך בשל פרה או של שור

לך סדר הנח' הפרשיו' בתפילין והמהדרין
אשר להם ב' זוגות תפילין ובו ד'
סעיפים

א סדר הכחתן בבתיים לרש' והרמבם קדש משמאל
המכית בבית החינוך ואחריו כי יביאך בבית שכי ושמע
בבית הנ' והיה אם שמוע בבית הרביעי שהו' בית החינוך
למינו ולר' בבית השלישי והיה אם שמוע ובני הרביעי
שהוא החינוך שמע ומכה העולם כרש' והרמבם :

ב ירא שמים יבא ידי שניהם ויעשה ב' זוגות תפילין
ויכח שניה ויכוין בהכחתן באותם שהם ליבא דהלכתא
אזי יונא ידי חובתי והשאר הם כרצועות בעלמא כי
מקום יש בראש להכית שכי תפילין וכן בורוע ואם אינו
יודע לכוין המקום ולהכית שניהם יחד יכח כדברי
האזד של יד ושל ראש ויכח האחרים על סמך ברכת
ראשונה ואם לא יוכל להכניחם בבית אחת יכח של רש'
ויברך עליהם ויהיו עליו כשצת קש ותפלה ואח' תפלה
יכח של רבי' תם בלא ברכה ויקרא בהם שמע והיה אם
שמוע: ג לא יעשה כן אלא מי שמוחק ומפורסם
בחסידות: ד לא יכח שכי הזוגות ככים א' שהאחד
מהם הוא חול ואסור להניחו ככים תפילין אלא יעשה
שכי כיסין וסימן לכל כים שלא יתן של זה בזה :

לה רין מגיין השיטין ובו סעיף א

א כהגו במכין השיטין לכתוב בשל יד ו' שיטין ככל
פרשה וכשל ראש ארבעה שיטין ואם שיכה לא פסל :

לו: דקרוק כתיבתן ובו ג' סעיפים

א זריך

כל זמן שצור מושב הבתים קיים ולו הם חדשים כל זמן
 שאם היו מושכי אותם ברצועות הבית מתפשט וכפתח
 נקרא חדש ואם אינו כפתח נקרא ישן ואם נתקלקלו
 שנים זה שלא כנגד זה כגון א' ו' כשרים אפי' הם ישנים
 ואם נתקלקלו ג' בתים בכל פנין פסולים: ב אם
 כפסקו תפירו התפילין להרמבם אם היו שתי התפירות
 זו נגד זו או שכפסקו ג' תפירות אפילו זו שלא כנגד זו
 הרי אלו פסולי בד"א בישנים אבל בהדשים כל זמן שעור
 מושב הבתים קיים כשרים. ולו הם חדשים כל שאוחזין
 מקנת העור שנקרע תפרו ותולין בו התפילי והוא חזק
 ואינו כפסק ואם אין ראוי לתלות בן שא הוא נפסק הרי
 לו ישנות: ג עור הרצועות כריך שיהיה מעור בהמה
 חיה ועוף הטהורים. וכריך שיהיה מעובד לשמו.
 רצועות בין מעור בין מקלף כשרות. הלכה למושה
 מסיכי שיהו הרצועות שחורות מבחון אבל מנד פנים
 יבשה מאי זה נבצ שירצה חזן מאדום שחא יאמ' שמדס
 הטטיו: כנבצו והאדימו: ד טוב שיטחורם ישראל
 לשמן: ולא גוי: ה אם כפסקה הרצועה יש מתירים
 לתפור מנד פנים ויש אומרים מה שמקיף ממכה הראש
 ובשל יד כדי שתקיף הזרוע לקשור התפילה עם הזרוע
 וכדי שתמתח עד אנבצ אמנעית ויכרוך ממכה על אותו
 אנבצ ג' כריכות ויקשור אין להם תקנה לא בקשיר ולא
 בתפיר. וכל יתרון הארך שהוא כשכיל שכורך הרצועה
 כמה פעמים סביב הזרוע ובשל ראש מה שתלוי ממנה
 אין התפירה והקשירה פוסלים בה וכשעת הדחק יש
 לשמוך על המתירים כדי שלא יתבטל ממנות תפילין:

המכוח תפילין נריך ליה מהדהוד תאות אשה : ה
 לכל ביום באשון אסור להכניס תפילין מכאן ואילך
 חייב אפי' באו פנים חדשות : ו בתשעה באב חייבים
 בתפילין. ז חתן ושושבינו וכל בני פירעון הששים
 חופה פטורי משו' דשכיח שכרות וקלות זשמחים כינו
 ראש : ח כותבי תפילין ומזוות הם לבלה
 ותעריהם ותערי תגריהם וכל העוסקים
 במלאכת שמים פטורים מהכחת תפילין כל היום זולת
 בשעת קריאת שמע ותפלה : ט מנטער ומי שאין
 דעתו מיושבת עליו וככוכה פטור מפני שאסור להסיח
 דעתו מהם : י הקורא בתורה פטור מהכחת תפילין
 כל היום זולת בשעת קריאת שמע ותפלה : יא לא
 יחלוץ תפיליו בפני רבו אלא יפכה למד אחד מפני
 אשתו ויחלוץ שלא בפניו : יב היה נריך לתפילין
 ומזוזה ואין ידו משגת לקנות שניהם תפילין קודמים :
 יג מזוזה ומזוזה אסורים להכניס תפילין :

לט מיהם הבשרים לכתוב תפילין ולקנות מהם ובו י' סעיפים

א תפילין שכתבן ענד או אשה או קטן אפילו הניע
 לחיכוך או גוי או כותי או ישדאל מומר או מסור פסולי'
 משום דכתיב וקשדתם וכתבתם כל שאיכו בקשירה או
 שאיכו מאמין בה איכו בכתוב : ב כל הפסול לכותבן
 פסול בכל תיקון עשיית : ג גר שחזר לדתו מחמת
 דאיה כשר לכתוב תפילין : ד תפילין שכתבם
 אפי' קוד' ישדפו ויא' ינכו : ה כותבן פיר' שם אדם אשר
 נד אפיקו ואין ידוע מי כתבם ינכו : על שמו נקראו כל
 ו נחלאו ביד גוי ואין ידוע מי כתבם הנמשכים לדעת
 כשרים :

א נריך לדקדק בכתיבת אותיו' שלא תשתכחורת
שום אחת מהם ולא תדמה לאחרת: א כל אות
צריכה להיות גולם אחד לכך נריך לזוהר נקוד' שעל
האלף שהיא כמין יוד ובנקוד' שתחתיה וביודי שין ועין
ואחוריו דלי' שיהיו כזנבות באות ובאחת שאיכה כונעת
פסולין וכן בשאר אותיות חוץ מהי' וקו"ף שאין ליגע
הרגל בנו' ואם כונע פסול: ג נריך לתייג שעט"כז"ג
והסופרים כהנו לתייג אותיות אחרות ואם לא תייג
אפילו שעט"כז"ג לא פהל:

לו זמן הנחת התפילין ובו ג' סעיפים

א גדול שכר מצו' תפילין וכל מי שאינו מניחן הוא
בכלל פושעי ישראל בגופן: ב מנותן להיותם עליו
בל היום אבל מפני שנריכים גוף כפי שלא יפוח בהם
שלא ישיח דעתו מהם ואין כל אדם יכול לזוהר בהם
כהנו שלא להכיחם כל היום ומכל מקום נריך כל אדם
לזוהר בהם להיותם עליו בשעת ק"ש ותפלה: ג קטן
היודע לשמור תפילין בטהר' שלא יישן בהם ולא יפית
בהם הייב אביו לקנות לו תפילין לחככו:

לח מיהם החייבין בתפילין והפטורים ו בו יג' סעיפים

א חולה מעים פטור מתפילין: ב מי שנריח לו
שאינו יכול להתפלל בלא הפחה מוטב שישתטף
התפלה ממה שיתפלל בלא גוף כפי ואם ירא לו שיוכל
לעמוד עמו בגוף כפי בשעת ק"ש יכח תפילין בין
לזוהר לקרית שמע ויברך: ג נשים ועבדים פטורים
מתפילין מפני שיש להם מצות עשה שהזמן גרמא: ד
וקמ"ס

ה להניחם במטה כנג' בדו דיכו כתחת מרגלותיו:
 ו שכת ושמש מטתו בתפילין לא יאחז לא בנתיים
 ולא ברצועה עד שיטול ידיו מפני שהידים עבוקיות
 הן ושחא כנשו בחקום הטכופת: ז יסן בהם וראה
 קרי לא יאחזו בנתיים לא יאחזו ברצועה ומסיר אותם:
 ח הנכנס לסעודת קבע וחלטן ומכיון על השלחן
 עד זמן ברכ' וחזור ומכיון אבל לאכילת עראי אין
 צריך לחלטן:

מ א דין הנרשא משאוי איך ינהוג בתפילין
 ובו סעיף א

א הנושא משאוי על ראשו חולץ תפילין על ראש
 עד שיסיר המשווי ואפילו מטפחת אסור להניח על
 הראש שיש בו תפילין אבל דבר שדרכו ליתן בראשו
 כגון כובע או מנכפת מות':

מ ב דין אם מותר לשנות תפילין שליך
 לשל ראש ובו ג' סעיפים

א אסור לשנות תפילין של ראש לעשותן של יד
 ואפילו ליקח רצועה מהם וליתן בשל יד אסור מפני
 שאין מורידין מקדוש' אסור' לקדוש' קלה ושל ראש
 קדושתו המורה שרובו של שדי בשל ראש אבל משל יד
 בשל ראש מותר לשנות ואם היו חדשים שצדיין לא
 הניחם מותר לשנות אפילו משל ראש לשל יד שתולה
 עליה אכסה עור אחר וכראים כבית אחד: ב אם
 התכה עליהם מתחלה אפי' לכשן אדם יכול לשנותם
 אפילו משל ראש לשל יד: ג סודר דאזמניה למינה
 בים

כשרים: ז אין לוקחין תפילין ומזחות לכבוד מצוא

מכהיו ומטא בעולם

נספרי' מן הגוי' יותר מכדו דמיהן הרבה

כדו שלא להרגיל לגבן ולגזלן: ח

אין בקחין אלא מן המומחה שבקי בחסרות ויתירות

ט לקח ממי שאיכו מומחה צריך לבדקן לקי

ממכו מזה קנינות כודק מהם ג קנינות שתיים של ראש

ואחד של יד שתי' של יד ואחד של ראש אם מנאן כשרים

הוסוק זה האיש והרי כלם כשרים ואין השאר צריך

בדיקה ואם לקחן נבתי' נבתיים חזקתם מאנשים הרבה

הם לקוחי' לפיכ' כודק מכל נבתי' שתיים של ראש ואחד

של יד או שתיים של יד ואחד של ראש - המוכר תפילין

ואמר שהיו של אדם גדול כאמן ואינם נריכים בדיקה:

י תפילין שהוחזקו בכשרות אינם נו יכים בדיקה

לעולם ואם איכו מכיחן אלא לפרקים נריכים בדיקה

פעמים בשבוע.

ז רין איך לנהוג בקדושת התפילין

ובו ח' סעיפים

א אסור לתלות תפילין בין נבתי' בין כרעוה אבל

מותר לתלותן בכיסן: ב בית שישי בו תפילין אסור

לשהש בו מטתו עד שיוציאם או שיניחם בכלי תוך כלי

והוא שאין השכי מיוחד להם שאם הוא מיוחד אפילו

מזה השונים כא': ג אפילו הניחם בכלי בתוך כלי

אסור להניחם תחת מרגלותיו וכן אסור להניח תחת

מראשותיו כנגד ראשו אפילו כלי בתוך כלי ואפי' אין

אשתו עמו אבל שלא כנגד ראשו אם אין אשתו עמו

מותר ואם אשתו עמו צריך כלי בתוך כלי: ד אשתו

עמו במטה ואיכו רובה לשמש מקרי אין אשתו עמו:

ה להניחם

הלכות תפילין כב

שינא לא יפכם בהם גלולים כבדו ואפילו להשתין מים
בנה קבוע אלא כינד יעשה מולבן ומחיתן בכליין אם
היה בו טפח או בכלי שאינו כליין אף על פי שאין בו
טפח ואוחז הכלי בידו וככנס: ח כמה דברי אמורני
בנה שנשדה אבל בנה שנבית לא יכניסם כלל כיון
שיכול להניחם במקו המשתמר: ט אם שכח תפילין
בראשו ועשה בהם ברכיו מניח ידו עליהם עד שיגמור
עמוד ראשון וינא ומולבן מחוצ וככנס: י מותר
לרופא ליקח עביט של מי דגלים בידו ותפילין בראשו
ובשל כפס יחמיד לשמו:

מר אסור שינה בתפילין ובו סעיף א

א כל זמן שתפילין בראשו או בלבוש אסור לישן
בהם אפילו שיכת עראי אלא אם הביח עליהם סודר
ולא היתה עמו אשה ישן בהם שיכת עראי וכינד הוא
עשה מניח ראשו בין ברכיו והוא יושב וישן היו
תפילין כרוכין בידו מותר לישן בהם אפילו שיכת קבע
ואם אוחז בידו ואינם כרוכים בידו אסור לישן בהם
אפילו שיכת עראי:

מ"ה דין תפילין בבית הקברות ובבית
הברחה ובו ב' סעיפים

א אסור ליבכם בבית הקברות או בתוך ד' אמות
של מת ותפילין בראשו משו לו עג לרש ואם הם מכוסים
מותר: ב בבית המרחץ בבית החינוך שכל העומדי
בו הם לבושים יכולים להניח שם תפילין לכתחלה
ובבית האמנעי שמקנת בני אדם עומדים שם לבושים
ומקנתם

אודח חיים

כיה תפילין לשולם ונר כיה תפילין סד זמנא אסון
למינר כיה זווי אומכיה ולא נר כיה או נר כיה ולו
אומכיה שרי למינר כיה זווי :

בג דין איך להתנהג בתפילין בהכנסו
לבית הכסא ובו י' סעיפים

א אסו' ליכנס לבית הכסא קבוע להשתין בתפילין
שבראשו גיירה שמא יעשה בהם נרכיו ואם אוחזן בידו
מותר להשתין בהם נב"ה קבוע • ובנ"ה עראי מותר
להשתין בהם כשהם בראשו אבל אם אוחזן בידו אסור
להשתין בהם מעומד אפי' אם תפס אותם בכגדו מפני
שנריך לשפסף בידו נכונו' שברגליו אלא הולכין ברחוק
ארבע אמות וכותנם לחבירו • ומדברי הרמ"ם
כראה שאסור להשתין כשהם בראשו בין בבית
ה • אם קבוע בין בבית הכסא עראי ויש לחוש לדבריו :
ב ב"ה קבוע היינו שיט בו נואה והוא על פני השדה
בלא הפירה : ג ב"ה עראי היינו כגון להשתין מים
שאין אדם הולך בשכילם לב"ה והפעם הזאת כעשה
המקום הזה ב"ה תחלה : ד אם הם בחיקו וחגור
חגורה או בכגדו בידו מותר בין להשתין בין לפנות :
ה להרמ"ם כשהם בראשו אסור להשתין אפי' בנ"ה
שאינו קבוע : ו אם רוצה ליכנס לב"ה קבוע לעשות
ברכיו חולכין ברחוק ארבע אמות וחולכין ברנושו' שלהן
ואוחזן בימיו ובכגדו ככגד לבו ויזהר שלא תהא רנוע'
יוגאה מתחת ידו טפח וכשיוגא מרחיק ארבע אמות
ומכיון : ז היה לבוש בתפילין והוצרך לבית הכסא
בלילה או סמוך לחשיכה שאין שהות להכניסם עוד אחר
שינא

הלכות ברכות

כג

לא יברכנה: ו יש כוהני' לברך הכותן ליעק כח ואין
 דבריהם כראין: ז יש כוהנים לברך ברכות אהרות
 כוספות על אלו וטעות הוא בידם: ה כל הברכות
 האלו אם לא כתחייב באיזה מהן כגון שלא שמע קול
 תרנגול או שלא הלך או לא לבש או לא חנר אומ' אותם
 ברכה בלא הזכרת השם: ט לא יקרא פסוקים קודם
 ברכת התורה אף על פי שהוא אומדס דרך תחנונים
 ויש אומרים שאין לחוש כיון שאינו אומדס אלא דרך
 תחנונים וכבון לחוש לסכרא ראשונה:

מו דיני ברכת התורה ובו יד סעיפים

א ברכת התורה נריך ליוהר בה מאל: ב נריך
 לברך בין למקרא בין למשכה בין לגמרא: ג הכותב
 נלת אף על פי שאינו קורא נריך לברך: ד המהרהר
 בלת אינו נריך לברך: ה ברכות התורה אקבו על
 דלת והערב כא וכו' ואמר בחד בנו: ו אומר והערב
 נא עם ויו: ז ברכת אהבת עולם פוטרת ברכת
 התורה אם למד מיד בלי הפסק: ח ויש להסתפק
 אי סגי בקורא קריאת שמש סמוך לה מיד בלי הפסק
 ולכן יש ליוה לברך ברכת התורה קודם אהבת עולם:
 ט יא שאם הפסיק בין ברכת התורה ללימודו אין
 נכך כלום והנכון שלא להפסיק ביניה וכן נהגו לומר
 גרסת ברכת כהנים סמוך לברכת התורה: י אם
 הפסיק מללמוד וכתעסק בעסקיו כיון שדעתו לחזור
 ללמוד לא הוי הפסק והה לשינה ומרחץ ובית הכסא
 נלא הוו הפסק: יא שינת קבע ביוס על מטתו הוי
 הפסק ויאל לא הוי הפסק וכן נהגו: יב אף אם למד
 כלילה

ומקנתם ערומים אינו יכול להכניחם לכתחלה וא
יהיו בראשו אינו נריך לחלנן ונבית הפכיתו שכ
פעומדים עם ערומים אפילו היו בראשו נריך לחלנן

הלכות ברכות השחר

טו ושאר ברכות וכו' ט' סעיפים

א כשצריך משנתו יאמר אלהי נשמה שכתת בו
 עתה כשצריך עקול המרכול יברך הכות' לשכוי פירוש
 כינה כשלוכש יברך מלכיש ערומים • כשיכוח תרנגיל
 ידיו על עיניו יברך פוקס עורים • כשישכ יברך
 מתיר אסורים • כשווקף יברך ווקף כפופים • כשיכוח
 רגליו בארץ יברך רוקע הארץ על סמים • כשנועל
 מנעליו יברך שעשה לי כל נרכי • כשיהלך יברך
 המכין מנעדי גבר • כשמוגר סגורו יברך אור
 ישראל בגבורה • כשמשים כובע או מגנפת בראשו
 יברך עוטר ישראל בתפארה • כשיעול ידיו יברך
 עגל • כשורחץ פניו יברך המעביר שיבה מעיני וכו'
 ויהי רצון וכו' עד ברוך אי גומל חסדים טובים לעמו
 ישראל • ואין לעבות אמן אחר המעביר שיבה מעיני
 עד שוחטם הגומל חסדים טובים לעמו ישראל שהכל
 ברכה אחת היא: ב עכשיו מפני שאין הידים נקיות
 וגם מפני ע"ה שאינם יודעים אותם כהנו למדרס ככה
 וערכים אמן אמריהם וזכאום יא: ג חייב אדם לברך
 בכל יום מאה ברכות לפחות: ד נריך לברך בכל
 יום ששאלני יהודי • שלא שאלני ענד • שלא שאלני
 אשה • ושכשים מברכות ששאלני כרצונו: ה אם
 קדם וברך וקף כפופים קדם שיברך מתיר אסורים

הלכות ברכות כד

נא דיניתפלה מן ברוך שאמ'עד ישתבח
ובו ט' סעיפים

א אומר ברוך שאמר קודם פסוקי דזימרא וישתבח
לאחריהם: ב אם סיים ברוך שאמר קודם שסיים
המזון עוכה אהריו אמן: ג אחר ישתבח יש לו לענות
אמן אחר ברכת ענמו: ד נריך לזהר מלהפסיק
בדבור משיתחיל ברוך שאמר עד סוף יס: ה בין
המזמורים האלו שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל
אדם ובאמצע המזמור שואל מפני היראה ומשיב מפני
הכבוד: ו נריך להפסיק בין אלילים ובין ויי' שמים
עשה: ז נריך לכזין בפסוק פותח את ידך ואס לא
כיון נריך לחזור ולאומרו פעם אחרת: ח אין
אומרים הזמירות במרוצה כי אם בכסת: ט מזמור
לתדה יש לאומרו בכניכה שכל השירות עתידו ליבטל
סוף מזמור לתדה:

גב דין מי ששהה לבא לבית הכנסת ער
ישתבח ובו סעיף א'

א אם בא לבית הכנסת ומנא נכור בסוף פסוקי
דזימרא אומר ברוך שאמר עד מהולל בתשכחות ואחר
כך תהלה לדוד עד מפתה ועד שלם הללויה ואחר כך
הללו את ה' מן השמים עד לבני ישראל עם קרובו
הללויה ואחר כך הללו א בקדשו עד כל הכשמה תהלל
יה ואח' כך ישתבח ואח' יוצר וקריאת שמע ובברכותיה
זיתפלל עם הנבו' ואם אין שהות כל כך ידלג נב' מזמו'
הללו את ה' מן השמים ואם כבר התחילו הנכור יוצר
ואין שהות לומר פסוקי דזימרא אפילו בדילוג יקרא

קט

אזרח חיים

בלילה הלילה הלך אחר היום שעבר ואינו נדיך לה
ולברך כל זמן שלא ישן: וְגַם המשכי קודם אור היום
ללמוד מדרך ברכת התורה ואינו נדיך לחזור ולב
כשילך לבית הכנסת. המשכים קודם אור היום מב
כל סדר הנרכות חוץ מברכת הכותן לשכוי בני
ופרשת התמיד שימתין מלאומרם עד שיאור היום:
יך כשים מברכות ברכת התורה:

מח פסוקי קרבן שבת אומר אצל פרשו
התמיד ובו סעיף א'

א בשבת אומרים אצל פרשת התמיד פסוקי מוסף
שבת אצל לא בר"ח וי"ט מפכי שקורים בתורה בפסוק
מוסף:

מט שיכול לומר קשב עיני וכו' סעיף א

א אף על גב דקיימא לן דברים שבכתב אי אתה
רשאי לאמרם ע"פ כל דבר שרנ"ל ושאר כפי הכל כגון
קריאת שמע וברכת כהנים ופרשת התמיד וכיוצא
בהן מותר:

נ טעם למה אומרים משנת איזהו מקומן
ובו סעיף א'

א קצתו לשנות אחר פרשת התמיד פ' איזהו מקומן
ובריתא דרבי ישמעאל כדי שיזכה כל אדם ללמוד בכל
יום מקרא משכה גמלא דבריתא דרבי ישמעאל היא
במקום הגמלא שהתורה כגמלא:

ב א' דינאי

אורח חיים

ק"ט וברכותיה עם הנכבד ויתפלל עמהם ואחר
יקרא כל פסוקי דזימרא בלא ברכה שלפניהם ולא ש
אחריהם:

גג דין מיהוא הראוי לירד לפני התיבה
זבו בו סעיפים

א אומר ש"ץ ישתבח מסומד: ב אין לומר ישתבח
אל"כ אמר כרוך שאמר וקנת פסוקי דזימרא: ג אין
לכרך על עטיפת בניית בין פסוקי דזימרא לישתבח לא
בין ישתבח לזמרה: ד ש"ץ כרוך שהיה הגון ואיזהו
הגון שיה' דיוקן מעבודות ושלא יבא עליו שם רע אפילו
בילדותו ושהי' עביו ומרונה לעם ויש לו כעמה וקולו
ערכו רגיל לקרו' תורה כביאי' וכתיבים: ה אם אין
מוצאין מי שיהיה בו כל המדות האלו יבחרו הטוב
שנכבד בחכמה ובמעשים טובים: ו אין ממנין לא
מי שנתמלא זקנו מפני כבוד הנכבד אבל באקראי
משהביא שתי מערות וכל לירד לפני התיבה וכלכד
שלא יתמכה מפי הנכבד או מפי ש"ץ הממכה אותו
להקל מעליו להתפלל בערו לעתים ידועים: ז אם
אין שם מי שידע להיות ש"ץ בו אם בן י"ג ויום אחד
מוטב שיהא הוא ש"ץ משיבטלו מלשמוע קדוש' וקדיש:
ח מי שאינו בעל זקן כל שכיבד בו שהגיע לכלל
שנים שראוי להתמלאות זקנו כנתמלא זקנו קרוי בים
הילכך בן עשרים שנה אף על פי שאין לו זקן ממנין
אותו: ט סרים ז"א שמותר למכותו אם הוא בן כ':
ו יש ללמד זכות על מקומו שזוהי' שהקטני' יורדים
לפני התיבה להתפלל תפלת ערבית כמונאי' שנעו:
זא סלים

לקדושה ולנכרכו שאין כאמרים בפחות מעשרה : ב
 אם התחיל לומר קדיש או קדושה בעשרה וינאו מקנת
 גומרים : ונתו הקדיש או אותה הקדושה שהתחיל והוא
 ששתיירו רובן : ג אם התחיל באבות וינאו מקנת
 גומר אפילו קדושה : ד יש מתירין לומר דבר שבקדוש
 בתשעה וצירוף קטן שהוא יותר מכן שש ויודע לנו
 מתפללין ולא כראו דבריהם לגדולי הפוסקים וה"ה
 דעבד ואשה אין מצטרפין : ה אם לא הביא שתי
 גערות אפילו הוא גדול בשנים דינו כקטן עד שינאו
 רוב שנותיו שאז יתברר שהוא ברים ואם כראו לו סימני
 ברים קודם לכן דינו כגדול : ו אם התחיל אחד
 מהעשרה להתפלל לבדו ואינו יכול לענות עמהם או
 שהוא ישן אפ"ה מצטרף עמהם : ז כשאחד מתפלל
 לבדו ככונן שהאחרים ימתינו מלומר קדיש' עד שיגמור
 כדי שיזכה גם הוא : ח חרש המדבר ואינו שומע או
 שומע ואינו מדבר הרי הן כפקסין ומצטרפים אבל מי
 שאינו שומע ואינו מדבר הדי הוא כשוטה וקטן : ט
 לעולם הוא קטן עד שיביאו שתי גערות אחד שיהיה
 בן י"ג ויום אחד ושבת העיבור בת י"ג חדש : י אם נער
 אחד כולד בכ"ט לאדר ראשון משכה מעוברת וכער אחד
 כולד באדר שבי' א' בו ושבת י"ג אינה מעוברת אותו
 שכולד בכ"ט לאדר הראשון נריך להמתין עד כ"ט לאדר
 בשבת י"ג להיות בן י"ג שנה ואותו שכולד אחריו בא'
 באדר השני יהיה בן י"ג שנים כיון שהגיע א' באדר של
 שנת י"ג : יא עברין שעבר על גזיר' הנבחר או שעבר
 עבירה אם לא כדוהו נמ. הלאמנין עשרה : יב מחודם
 אין מצטרפים אותו לכל דבר שצריך עשרה אבל מותר
 להתפלל בנה' שהוא שם אא"כ פירשו להחמי' עליו בכ"ז

שליח נבור בשכר עדיף מנדרבה: בג שכר שלי
נבור פורעים מקופת הקהל אף על פי שהוא מונח
הדל כעשיר מכל מקום אין יד העני משנת כעשיר:
בד נבור שנרכי' לשכור רב ושליח נבור ואין כידע
כדי שכר שניהם אם הוא רב מובהק וגדול בתורה ובין
בהוראה הוא קודם ואם לאו שליח נבור קודם: בה
אין מסלקין חזן מאומותו אלא אם כן כמנא בו פיסול:
בז קהל שנהנו למכות אנשים על נרכי הנכור לזמן
ובהגיע הזמן יבאו אלו ויכנסו אחרים תחתיהם בין
לחזן בין לקופה של נדקה בין לשאר מיכויים הנרכיכים
לנכור בין שנוטלי עליהם שכר בין שאין נוטלים אפילו
לא קבעו להם זמן סתמן כפירוטן מאחר שנהנו כך:

גד דינן השייכים לישתבח: ובו ג' סעיפים

א ישתבח אינה פותחת בברוך לפי שהיא סמוכה
לברוך שאמר ששתיהן כתקנו על פסוקי דזימרא זו
לפניהם וזו לאחריהם: ב אין לענות אמן אחר מלך
מהולל בתושבות אלא אחר מי העולמים ששם הוא
סיוס הנדכה: ג המספר בין ישתבח ליוצר עבירה
היא בידו וחזר עליה מעורכי המלחמה ויש מי שאומר
שלארכי נבור או לפסוק נדקה למי שנא להתפרכס מן
הנדקה מותר להפסיק.

גה דיניקדוש: ובו כב' סעיפים

א אומרים קדוש ואין אומרים אותו בפסות מעשרת
זכרים בני חורין גדולש שהביאו שתי שערות והל'
לקדושה

הלכות ברבות כז

ואם הם לא ורצוי לנאת שכי ישכירו שניהם א' בשותפו
במקומם ושניהם יפרעו בשוה ואם א' עמי וא' עשיר
פורעי' חניו לפי ממון וחניו לפי כפשות ושכר החון על
היוגאים בעל הכשאים: ב ב אין כופין לשכור
להשליטין כי אם בימים הנוראים וכגון שאין הסדים
להם כי אם א' או ב' אלא אם כן מכהנ קבוע ומפורסם
בעיר לכוף להשכיר אפילו בהסרון ג' או ד' • אם יש
מכין מיושבי העיר כופין לשכור חון :

נו דין עניית הקדיש על ירי הקהל ובו ה' סעיפים

א יש לכונן בעניית הקדיש ולענות אותו בקול רם
ולהשתדל לרוץ כדי לשמוע קדיש: ב כש"ץ אומר
יתברך כל העם עובדים אמן וכן כשאומר בריך הוא וכן
כשאומר ואמרו אמן: ג העומים עד לעלם עלמייא
בלנה טועי' הם כי אסו' להפריד בין עלמייא ליתברך:
ד כשאומר החון יתגדל כורע וכן ביהא שמיה רבא
וכן ביתברך וכן בברוך הוא וכן באמן: ה לאחר
שביים הקדיש פוסע' פסיעות ואחר כך אומר עושה
שלום וכו':

נז דין ברכו וענייתו ובו ב' סעיפים

א אומ' ט"ץ ברכו את ה' המבורך ועוכין אחריו ברוך
ה' המבורך לעולם ועד • וחזור ט"ץ ואומר ברוך ה'
המבורך לעולם ועד: ב מקום שנהגו לנעוק על
הגריהם בין קדיש וברכו ליוצר אור או לדבר בברכי
בנים טועים הם:

יג צריך שיהיו כל העשרה במקום אחד וש"ץ עמהם
 והעומד בתוך הפתח מן האגף ולחון דהיינו כשסוגר
 הדלת ממקום שפה פנימית של עובי הדלת ולחון
 כלחון: יד מי שעומד אחורי ב"ה וביכיה חלון אפילו
 גבוה כמה קומות אפילו אינו רחב ד' ומראה להם פניו
 משם מצטרף עמהם לעשרה: טו אם מקנתן בפנים
 ומקנתן בחוץ ושליח צבור תוך הפתח הוא מנרפין:

יז חנר קטנה שכפרצה במילואה לגדולה דהיינו
 שכפרצה קטנה במקום חיבורה לגדולה וכפל כל אותו
 כותל שהיה מפסיק ביניה' ובגדולה כשארז משארית
 פ"י ע"ט כותל זה שכפל פנים מכאן ומכאן הגדולה
 י"ט וסוף כמו פלגת מן הקטנה ואין הקטנה מופלגת
 מן הגדולה אלא הרי היא כקרן זווית שלה לפי' אם ע'
 בגדולה ואחד בקטנה מצטרפין שהקטנה נגדרת אחר
 הגדולה והרי הוא כאלו הוא בתוך הגדולה כיון שהרוב
 בגדולה אבל אם היו ע' בקטנה וא' בגדולה או ה' כו' וה'
 כו' אין מצטרפין: יז היה ש"ץ בקטנה וצבור בגדולה
 מוכיחין י"ח שהוא בגד' אחריה' אבל אם היה ש"ץ בגדולה
 וצבור בקטנה אינו מוכיחין י"ח שאין הרוב נגדר אחר
 היחיד: יח אם קנת העשר' ב"ה וקנת בעור אינם
 מצטרפין: יט שליח צבור בתיבה וט' ב"ה מצטרפין
 אע"פ שהיא גבוה י' ורחבה ד' ויש לה מחיצות גבוהות י'
 מפני שהיא בטלה לגבי בית הכנסת ויש מי שכת' להם
 כשאין המחיצות מניעות לתקרת הגג: כ היו במקום
 אחד אומרים קדיש וקדושה אפי' מי שאינו עמהם יכול
 לענות ויא' שצריך שלא יהא מפסיק טיכוף: או כותי':
 כא עיר שאין בה לא י' וא' מהם רובה לבאת בימים
 הנוראים כופין אותו לישאר או להשכיר אחר במקומו
 ואם

הלכות קריאת שמע בח

מקום גדולי חיה ולסטים לא יקראו או ק"ש פעם שנייה
לנאת בה יח ק"ש של יום שמאחר שעה לאותה שעה
לילה א"ל לחזור ולעשותו יום: ך אע"פ שזמנה כמשך
עד כוף השעה שלישיית אם עברה שעה שלישיית ולא
קראה קורא אותה בברכותיה כל שעה רביעית שהוא
שליש היום ואין לו שכר כקוראה בזמנה ואם עברה
שעה רביעית ולא קראה קוראה בלא ברכותיה כל
היום: ך אם לא קרא ק"ש ביום י"א שי"ג לה תשלומין
בערבית וכן אם לא קרא ק"ש ערבית יש לה תשלומין
ביום ויש חולקים:

נט רין ברכה ראשונה ביוצר בו ה'סעי'

א בא"י אמ"ה יוצר אור ובורא חשך תקנו להזכיר
מדת לילה ביום להוסיף מלב האפיקור שאומרים שמי
שנרא אור לא ברא חשך: ב אם טעה ואמר אשה
נדברו מעריב ערבים וכוזר מיד ואמר יוצר אור וגם
ביום יוצר המאורות ינא אבל אם אחר בדברו מעריב
ערבים לא אמר יוצר אור או לא ביום יוצר המאורות לא
ינא ואם אמר יוצר אור ובורא חשך אשר בדברו מעריב
ערבים וגם ביום מערב ערבים לא ינא אבל אם ביום
יוצר המהורות כיון שפתח יוצר אור ינא אע"פ שהפסיק
במעריב ערבים: ג י"א שקדושה שביוצר יחיד אומר
לפי שאיכה לא סיפור דברו' וי"א שהיחיד מדלגה ואיכה
באמרת לא כנבד ויש לחוש לדבריהם ולזהר שהיחיד
יאמרה בנינון ועמ"י כקורא בתור: ד ברכת יוצר
וערבית אומ' עם ה"שן כנחת ולא יענה אמן אחר סיום
הנבחר בעמו ישראל באהבה משום דהוי הפסק: ה
אם טעה בברכת יוצר בעכו' שגריך לעמוד אחר תחתיו

הלכות קריאת

גח שמע וברכותיה וכו' סעיפים

א זמן קריאת שמע של שחרית משיבאה את הכיור
 הרגיל עמו קצת כרחוק ארבע אמות ויכירונו וימשיך
 זמנה עד סוף ג' שעות שהוא רביע היום ומטותה מן
 המזבח לקרותה כותיקין שהיו מכוונים פ' לתמידים
 לקרות מעט קודם הכן ההמה כדי שיסוי' ורש' פירוש
 קריאת שמע וברכותי עם הכן נדיקים פירוש יביאת
 החמ' ויסמוך לה התפלה מיד בהכין ההמה
 הכנו הדמיוני ומי שיוכל לכיוון לעשות כן שכרו מרובה
ב מאד: אס לא קרא אותה קודם הכן
 ההמה יש לו להקדי' לקרותה במהרה כל מה שיוכל:
ג מי שהוא אנוס כגון שהיה משכים לנאת לדרך
 במקום גדולי היה ולסטים שלא יוכל לצמוד ולא לכיוון
 אפילו פרשה ראשונה ואפילו עד לבק או שכני
 השיירא' הולכים מהרה ולא ימתינו לו כלל פירוש
 קרא אבאנה יכול לקרותה עם ברכותיה משעלה עמוד
 השח' דכיון שעלה עמוד השחר שפיר קרינו בלעו
 ביה ובקומך וגם שפיר מיקרי יוצר אור • אבל אם אינו
 מקום גדולי חיה ולסטים וגם אין בני השיירא' כחפזים
 כל כך אפילו יוצא לדרך אחר שעלה עמוד השחר אינו
 קורא עד שיגיע זמנה: ד אם קראה משעלה עמוד
 השחר אפ'י שלא היה אמם ינא נדיעבד: ה אם
 באמם ולא קרא קריאת שמע ערבית עד שעלה עמוד
 השחר כיון שעדיין לא הכן החמה קורא ק"ג ויונא נה
 זה ק"ג ערבית ואם היה אנוס באותה שעה לנאת לדרך
 מקום

הלכות קריאת שמע

כט

כדי לעורר הכוונה: ה כוהנים ליתן ידיהם על פניה בקריאת פסוק ראשון כדי שלא יסתכל בדב' אחר שמוכעו מלכוין: ו נרין להאריך בחיית של אחד כדי שימליך שהק"ה בשמים ובארץ שלזה רומז טטוטררת שנאמנע גג הק"ה ויארי' בדלית של אחד שיעור שיחשוב שהק"ה יחיד בעולמו ומושל בד' רוחות העולם ולא יאריך יותר מכשיעור זה ויש כוהני' להטות הראש כפי המחשבה מעלה ומטה ולד' רוחות: ז יגדיש פ"י יקרא בדלית שלא תהא כר"ש: ח לא יחטוף בחיית בדגש ולא יאריך בא"לף: ט אבור לומר שמע ב' פעמים בין שכופל התיבה שאמר שמע שמע בין שכופל הפסוק הראשון: י כשקורא קריאת שמע על מטתו מותר לקרות כל הפרשה ולחזור ולקרותה ויש מי שאומר שגם בזה יש לזהר מלומר פסוק ראשון: יא האומרים באשמורות בסליחות ונ"ה בתפלת כעלת שכי פעמים פסוק שמע ישראל יש ללמדם שלא יאמרו: יב ה' הוא האלהים שאומרים אותו נ"ה בתפלת כעילה ז' מכהג כשר הוא: יג אהר פסוק ראשון נרין לומר בשכ"לו בהשאי: יד נרין להפסיק מעט בין לעולם ועד לואהבת כדי להפסיק בין קבלת מלכו' שמי' לשאר מצות: טו נרין להפסיק בין היום לעל לבבך ובין היום ללאהבה שלא יהא נראה היום ולא למחר: יו נרין להפסיק בין כשבע לה' כדי להטעי' יפה העי'ן שלא תהא נראת כה"ח: יז נרין להתנו זי"ן של תזכרו דלא לשתמע תשקרו או תשכרו והוי כעבדי המשמשים ע"מ לקבל פרס וכן נרין להתנו זי"ן של זוכרתם: יח יגדיש יוד של שמע ישראל שלא תכלע ושלא תראה א"לף וכן יוד דוהיו דלא לשתמע וה"א:

אורח חיים

אם טעה מקדושה ואילך אין השכי נרדף להתחיל אלא
ממקום שפסק :

ס דין ברכות לק"ש ואם צריכין כונה ובו ה' סעיפים

א ברכה שניה אהבת עולם ואיכה פותחת בברוך
מפני שהיא סמוכה לברכת יונק אור : ב קרא ק"ש
בלא ברכות יבא י"ח ק"ש וחזור וקורא הברכות בלא ק"ש
ונראה לי שטוב לחזור ולקרות ק"ש עם הברכות : ג
סדר הברכות אינו מעבד שאם הקדים שניה לראשונה
יבא י"ח ברכות : ד י"א שאין מנות בריכות כוונה וי"א
שבריכות כוונה לנאת בעשיית אותה מזה וכן הלכה :
ה הקורא את שמע ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא
שמע ישראל לא יבא י"ח והשאר אם לא כיוון לבו אפילו
היה קורא בתורה או מגיה הפרשיות האלו בעונת ק"ש
יבא והוא שכיון לבו בפסוק ראשון :

סא דין במה צריך לרקדק ולכוון בק"ש ובו כ"ו סעיפים

א יקרא קריאת שמע בכונה באימה ביראה ברתת
וזיע : ב אשר אכבי מנוך היום היונו לומר בכל יום
יהיו בעיניך כחדשים ולא כמי שכבר שמע אותנו הרבה
פעמי' שאינו חביב אגלו : ג בק"ש יש רמ"ה תיבות וכדי
להשלי' רמ"ה כנגד אבריו של אדם מתיים ט"ז ה' אלהיכם
אמת וחזור ואומר בקול רם ה' אלהיכם אמת ואם הוא
קורא ביחיד יכוין בט"ו ויזין שבאמת ויביב שעולי' כ' והם
כנגד ג' שמות ההויה שכל שם עולה כ"ו וד' אותיותיו
הם שלשים : ד כוהגים לקרות פסוק ראשון בקול רם
כדי

נבי בהמ' או יושב אבל לא פרקדן דהיינו שפכו טוחות
 בקרקע או מושלך על גבו ופכו למעלה אבל קורא הוא
 והוא שוכב על גבו ואם היה בעל בשר הרב ואינו יכול
 להתהפך על גבו או שהי' חולה כוטה מצט' לגבו וקור' :

ב מי שרובה להחמיר לעמוד כשהוא יושב ולקרנות
 מעומד כקרא עבריון : ג היה מהלך ורצה לקרות
 קט' נריך לעמוד בפסוק ראשון : ד עיקר הכוונה הוא
 פסוק ראשון הילכך אם קרא ולא כיון לבו בפסוק ראשון
 לא ינא' יח' וחוזר וקורא ואפילו מ' מנות אינן כריכות
 פוונה מודה הכא : ה אם היה יטן מצעדין אותו
 ומעירין אותו עד שיקרא פסוק ראשון והוא ער מעט
 מכאן ואילך אין מצעדין אותו כדי שיקר' והוא ער מעט
 שאע"פ שהוא קורא מתנמנם ינא' : ו הקורא קט' לא
 ירמוז בעיניו ולא יקרנז בשפתיו ולא יראה באמצעותיו
 לפרטה ראשונה שהיא עיקר קבלת עול מלכות שמים
 מפני שכראה כקורא עראי וכתיב ודברת בס' ודרשינן
 עשה אותם קבע : ז היה עוסק במלאכה ורצה לקרא
 קריא' שמע יתבטל ממלאכתו עד שיקרא פרטה ראשונה
 כדי שלא יהא כקור' עראי : ח האומנין וכן בה' שהיו
 עושין מלאכה בראש האילן או בראש שורות הבנין קורין
 קריאת שמע במקומה ואין כריכים לירד : ט הכתף
 אף על פי שמשאו על כתיפו קורא קט' אבל לא יתחיל
 בשעה שטוען ולא בשע' שפורק מפני שאין לבו מיושב :

סד רין הטועה בקש' ובו ד סעיפים

א קראה למפרע לא ינא' במה דבריו אמורים בשמיע
 הפסוקים אבל אם הקדים פרטה לקברתה אע"פ שאינו
 רשאי ינא' לפי שאינה כמנוכה לה בתורה : ב קרא

ז נרדף ליתן ריוח בין והרה לאף דלא לשתמע
 וחרף: **ב** נרדף ליתן ריוח בין תיבה שתחלתה כסוף
 תיבה שלפניה כגון בכל לבבך על לבבכם ככל לבבכם
 עשכ בשדך ואבדתם מהרה הכנף פתיל אתכם מארץ:
ב א נרדף בכל אלף שאחר מ"ם להפסיק ביניהם
 כגון ולמדתם אותם וקשרת אותם ושמרתם את וראיתם
 אותם שלא יהא נראה כקור'מותם: **ב ב** אף בפסוקי
 דזימור ובתפלה נרדף לדקדק בכך: **ב ג** נרדף לדקדק
 שלא ירפה החזק ולא יחזק הרפה ולא ינח הכד ולא
 יכיד הכס: **ב ד** נרדף לקרות ק"ש בטעמיה כמו שהם
 בתורה: **ב ה** כשיאמר והיו לאות על ידך ימשמש
 בתפילין של יד וכשיאמר ולטוטפות בין עיניך ימשמש
 בשל ראש וכשיאמר וראיתם אותנו ימשמש בשתי ביביות
 שלפניו: **ב ו** יש כוהנים לקרות ק"ש בקול רם ויש
 כוהנים לקרותו בלחש:

ס ב מי שלא דקדק בקריאת שמע או לא
 חשמייע לאזנו ובו ה' סעיפים

א אע"פ שמנוה לדקדק באותיותיה קרא' ולא דקדק
 בהן ינא: **ב** יכול לקרותה בכל לשון וזהר מדברי
 סבוש שבאותו לשון וידקדק בו כמו בלשון הקדש: **ג**
 נרדף להשמיע לאזנו מה שמוציא בפיו ואם לא השמיע
 לאזנו ינא ובלבד שיוציא בשפתיו: **ד** אם מחמת חולני
 או אונס אח' קרא ק"ש בלבו ינא: **ה** נרדף ש"ץ להשמיע
 קולו בשמע ישראל כדי שישמעו הקהל וימליכו ש"ס יחד:
ס ג לשב בשעת קט' ושלא יישן בו ט' סעי'
א קורא אותה מהלך או עומד או שוכב או רוכב על

הלכות קריאת שמע   ל א

סו באיזה מקום יכול להפסיק. ובאיזה
מקום לא יפסיק: וכו' י' סעיפים

א בין הפרקים שיש בשלום אדם ככבוד ומשיב שלום
לכל אדם ובאמצע שיש בשלום מי שהוא ירא ממנו כגון
אביו או רבו או מי שהוא גדול ממנו בחכמה וכל שכן
מלך או אונם ומשיב שלום לאדם ככבוד ואפילו באמצע
הפסוק אע"פ הפסוק שמע ישראל ובשכחלו שלא יפסיק
בהם כלל אם לא מפני מי שירא שמא יגרנו: ב אם
שכח להכניח ביטות ותפילי יכול להפסיק בין הפרקים
להניחם ויברך עליהם: ג לקדים ולקדושה ולברכה
הפסיק אפילו באמצע הפסוק וכן למודי אבל לא יאמר
אלא תיבת מודים בלבד: ד כהן שהיה קורא ק"ש
וקראוהו לקרות בתורה יש מי שאומר שמתפסיק ויש מי
שאומר שאינו מתפסיק והלכה כדבריו: ה ואלו הן בין
הפרקים בין ברכה ראשונה לשניה בין שניה לשמע בין
שמע לוויה אם שמוע בין והיה אם שמוע לויאמר אבל
פן ויאמר לאמת ויניב לא יפסיק שלא להפסיק בין פ'
לאמת אלא יאמר אני ה' אלהיכם אמת ואז יפסיק כדין
באמצע הפרק: ו אם פסק מפני היראה או הכבוד
אחר שאמר אמת או שפייס קודם החזן וסעך ה' אלהיכם
עם אמת וממתין שיתהיל החזן ושיאמר עמו אינו נריך
להזור ולומר פעם אחרת אמת: ז אינו אומר אע"פ
אמר גאל ישראל משום דהוי הפסק: ח נריך לסמוך
גאולה לתפלה ולא יפסיק אחר שאמר גאל ישראל דק'
אם אירעו אונם שלא הכיח תפילי ונודמכו לו בין גאולה
לתפלה מכיח או ולא יברך עליהם עד אשר שיתפלל
אבל עלית לא יניס או ואם עד שלא אמר גאל ישראל

אורח חיים

פרשה וטעה בה אם יודע היכן טעה כגון שקרא כולם
אלא גדל פסוק א' באמצע חוזר לראש אותו הפסוק
וגז' הפרשה ואם אינו יודע היכן טעה חוזר לראש
הפרשה: ג טעה בין פרק לפרק שהוא יודע שהיים
פרשה ואינו יודע אם ראשונה אם שניה חוזר לפרק
ראשון ויתחיל והיה אם שמוע: ד היה עומד בוכתבת
ואינו יודע אם בוכתבתם שנפרש ראשון אם בוכתבתם
שנפרשה שניה חוזר לוכתבתם שנראשונה והכי מילוי
שלא התחיל למען ידנו ימיכם אבל אם התחיל למען
ידנו ימיכם אין צריך להחזר דמי' רכיה כקט' פירוש מכהו
ואתא: לקח

סח הנכנס לבה ומצא צבור קוראין קריאת שמע ובו ג' סעיפים

א קראה סידונין דהיינו שהתחיל לקרות והפסיק
בין בשתיקה בין בדיבור וחזר וגמרה אפילו שהא כרי
לגמור את כולה יצא אפילו היה הפסק מהמת אונס:
ב קרא קט' וככנס לבה ומצא צבור שקורים קט' צריך
לקרות עמהם פסוק ראשון שלא יראה כאלו אינו רוצה
לקבל צול מלכות שמים עם הבריו וה"ה אם הוא כ"ה
ואומר דברי תחכוכים או פסוקי במקום שרשאי לפסוק
אבל אם הוא עמוק במקום שאינו רשאי לפסוק כגון
מדרוך שאמר ואילך לא יפסיק לא יאמר הציבות שהוא
אומר בשעה שהצבור אומרו פסוק ראשון בניגון הצבור
סיהא כראה כאלו קורא עמהם: ג קרא קט' וככנס
לבה ומצא צבור שקורים קט' טוב שיקרא עמהם כל
הקט' ויקבל שכר כקורא בתורה:

חלכות קריאת שמע לב

שלא שמע ומכל מקום אם אוחז שלא שמע בקי לשמוע על שמע ולעבור לפני התיבה מוטב שיפדום ויעבור לפני התיבה הוא משיפדום ויעבור לפני התיבה אסור שכבר שמע : ב סומא אע"פ שלא ראה מאורות מיתע פורם על ש"ע ומכרך יונר האמורו' שהו' כהכ' במאורות שדואים אחרים שיוורוהו הדרך אשר ילך בה :

ע מי הם הפטורים מק"ש וכו' ה' סעיפים

א נשים ועבדים פטורים מקריאת שמע מפני שהיא מנות עשה שהזמן גרמא וככון הוא ללמדן שיקבלו עליהן עול מלכות שמים : ב קטנים פטורים לר"ת כשלא הגיעו לחיובך ולרש"י אפילו הגיעו פי' שידעו לחיובך מפני שאיכו מצוי אצלו בזמן ק"ש לסת ולהדניל בערב ויטן הוא בבקר וראוי לכהונ' כר"ת : ע"כס במצו' ג הכונס את הבתולה פטור מקריאת שמע ג' ימים אם לא עשה מעשה מפני שהוא טרוה טרדת מצוה וה"ל בזמן הראשונים אבל עכשיו שגם שאר בני אדם אינם מכווני' כראוי גם הכונס את הבתולה קורא : ד היה עוסק בנרכי רבים והגיע זמן ק"ש לא יפסוק אלא יגמור עסקיהם ויקרא אם נשאר עת לקרות : ה היה עוסק באכילה או שהיה בארחץ או שהיה עוסק בתספורת או שהיה מהפך בעורות או שהיו עוסקים בדין להרמב"ם גומר ואחר כך קורא קריאת שמע ואם היה מתיירא שמא יעבור זמן קריאה ופסק וקר' ה' משוכה ולהר"אנר מפסיק וקורא אף על פי שיש שהות לקרות :

ע א העוסקים במת פטורים מק"ש וכו'

ז' סעיפים

אורח חיים

לדמכו'לו טלית ותפילין מניח ולא יברך עליהם עד
אחר תפלה: ט אין לעבות קדיש וקדוש בין גאולה
לתפלה וכיבוד עושה ממתין בשירה חדשה כדי לעבות:
ז כל מי שלא אמר אמת ויניב שחרית ואמת ואמונה
ערבית לא ינא' יח המנוס כתקנה:

סו. דין ספק אם קרא ק"ש: ובו סעיף א

א ספק אם קרא ק"ש חוזר וקורא ומברך לפניה
ולאחריה אבל אם יודע שקראה אלא שמסופק אם ברך
לפניה ולאחריה אינו חוזר ומברך:

סח. שלא להפסיק בפיוטי: ובו סעיף א

א יש מקומות שמפסיקים בברכות קריאת שמע
לומר פיוטי' וכיון למחצ' מלאמרס משום
דכוי הפסק:

תרגו' והוה
כאן אמנן
והוה כפיוס
פיוטי

סס. דין פורס על שמע:

א אם יש בני אדם שהתפללו כל אחד בפני עצמו
סיחיד ולא שמעו לא קדיש ולא קדושה עומד א' ד מהס'
ואומר קדיש וברכו וברכה ראשונה יונר ולא יוסר וזה
כקרא פורס על שמע לשון התיבה כמו פרוסה שאין
אומרים אלא קנת מחנה ולאחר שסיימו ברבת יונר
אומר אבות וגבורות וקדושה ואתה קדוש וזה כקרא
עובר לפני התיבה ואין עושים דברים אלו בפחות
מעשרה משום דהוו דברים שבקדושה וצריך לחזר אחר
עשה שלא שמעו דהיינו רוב העשדה ואם אינם כמנאים
אפילו בשביל א' שלא שמע אומרים ואפילו מי שמע
יבד' לפרוס על שמע ולעבור לפני התיבה בשביל אותה
שלא

הלכות קריאת שמע לב

פיר' ספור בהס' פד בזמן שהמת מוטל לפניהם כשמטוים
שכמי המת אחד אחד וקרים ומתפללים אין המת מוטל
לפניהם הם קורים ומתפללים והאופן יושב ודומם :
ד קברו את המת וחזרו האכלים לקבל תכחומי' וכל
העם הזלכים אחריהם ממקום הקבר למקו' שעומדים
שם האכלים לעשות שורה לקבל תכחומים אם יכולים
העם להתחיל ולגמור 'אפילו פסוק א' קודם שיגיע
לשורה יתחילו ואם לאו לא יתחילו : ה העומדים
בשורה לכהמו הפכומיים שרואים פני האכל פטורים
והחנומים שאינם רואים פני האכל חייבים :

עג הישן עם אשתו ובניו איך יתנהג : וכו' ר' סעיפים

א שנים שהיו יושבים בטלית א' וכשר סביהם כוננים
זה בזה לא יקרא קריאת שמע אלא הית' טלית מפסקת
ביניהם ממתכיהם ולמטה : ב אם היה ישן עם אשתו
קורא בחזרת פנים לנד אחד אפילו בלא הפסקת טלית
עשום דחשיבא כגפון : גיש מי שאומר ונכון לחוש
לדבריו : ד אם היה ישן עם במו בעודם קטבי' מותר
לקרות בחזרת פנים בלא הפסקת טלית ואם הם גדולי'
גדיך להפסק טלית : ה עד כמה הם השובי' קטנים
התיכוכ עד שיהיו לו יב שנים והתבוקת עד שיהיה להם
אם שנים ואפילו הביאו ב' שיערו מותר ובשנת יג לתיכוכ
יב לתיכוכת אם הביאו שתי שערות אסור בלא הפסקת
ואם לא הביאו שתי שיערו מותר ומש' יג ואילך לתיכוכ
יב לפסקת אפילו לא הביאו שתי שערות אסור :

אורח חיים

א. מי שמת לו מת שהוא חייב להתאכל עליו אפילו אינו מוטל עליו לקברו פטור מקריאת שמע ומתפלה ואפילו אם רוצה להחמיר על עצמו ולקרוא אינו רשאי ואם יש לו מי שיסתדל בשבילו בנרכי קבור' ורנ' להחמיר על עצמו ולקרוא אין מוהין בידו: ב. כמה דברים אמורים בחול אבל בשבת חייב כל היום עד הערב אם מחשיך על התחום להתעסק בנרכי קבורה אבל אם אינו מחשיך על התחום חייב גם לעת ערב ויט שני דינו כחול ויט ראשון אם רוצה לקברו בו ביום עי' גוים דינו כחול ואם אינו רוצה לקברו בו ביום דינו כשבת:

ג. המשמר את המת אפי' אינו מתו פטור: ד. היו שנים משמרו זה משמר וזה קורא ואחר כך משמר זה וקורא זה: ה. החופר קבר למת פטור: ו. היו שני' או יותר חופרים כל הנריכים לנרכי החפיר בבת אחת פטורים ואם יש כוספים כשמטיים וקורים וחוזרים אלנו ומתעסקים והאחרים כשמטי' וקורים: ז. אסור לקרוא קריאת שמע תוך ד' אמות של מת או בבית הקברות ואם קרא לא יצא:

עב דין נושאי המטה והמנחמים והמלוים: ובו ה' סעיפים

א. נושאי המטה וחילופיהן וחילופי חילופיהן בין אותם שהם לפני המטה בין אותם שהם לאחריה מאחד שלמטה בדרך בהם פטורי' ושאר המלוין את המת שאין למטה בדרך בהם חייבים: ב. אין מוציאין את המת במזך לקריאת שמע כל שאין שהות להוציאו ולקברו קודם שיגיע זמן קריאת שמע ואם התחילו להוציאו אין מפקיקין כדי לקרות: ג. העם הצופקים

הלכות בקריאת שמע לר

אדרבן לילך פרושות הראש חותר : ג יש פירוש
ליוהר משמיעת קול ומר אשה באעת קריאת מנולת
שמע : ד אסור לקרות כנגד ערוה אפילו של כותש
וכן כנגד ערו קטן אסור : ה ערוה בעששית פיר' ככלי
ורואה אותה דרך לפנותיה אסור לקרות של זכרית
כנגדה דכתיב ולא יראה בך ערות דבר והא מתחוייל :
ו היתה ערוה כנגדו והחזיר פניו ממנה או שצב
עיניו או שהוא בלילה או שהוא סומא חותר לקרות
דבראיה תלה רחמכא והא לא חוי לה :

עו להזהר מצואה בשעת קש : וכו' ח' סעי

א נואה בעששית חותר לקרות כנגדה אף על פי
שרואה אותה דרך לפנותיה מסו' דכיסוי תלה רחמכא
דכתיב וכיסית את באץ והא מתכסיא : ב נואה
בנומא מניח מדלו עליה וקורא דחשיבא כמכוס' וביון
שאין ריח רע מנע לו חותר והוא שלא יהא סדלנו
בנע נה : ג העבירו בואה לפניו אסור לקרו' כנגד
ופי חזיר כנואה עוברת דמי אפי' עולה מן הכהר אין
הרחינה מושילה לו דחוי כנגד של רשי' ד היתה
נואה על כשרו ומכוסה כנגדיו או שהכניס ידיו בבית
הכסא דרך חור ואיכנו מריח רע יש מתירימ לקרו' ויש
אוסרימ ויא שלא התיב התעיר בנואה על כשרו אלא
במקום שהיא ככסית מאליה בלא מלבושים כגון אבילי
ידיו וכבון לעשות כדברי האממיר : ה נואה כפי
טבעת אפי' היא מכוסה אסור לקרות לדבריו הכל אפי'
אינה כראית כשהוא עומד ונראית כשהוא יושב :

ו הים לפניו משע נואה יכול לנטלם כדוק שירוק
נה ויקרס כנגדה והוא שיהא חרות פנה ואין הניטול
מושל

אורח חיים

ע"ר שלא לברך כשאבריו רואים את הערוה:
ובו' סעיפים

א היה ישן ערום בטליתו כריך למזן בטליתו על
 לבו ואז יקרא משום דלבו רואה את הערוה אסור:
 ב הרומז ערום במים כלולים ורונה לשתות יכסה
 כנגד ממתה ללבו כדי שלא יהא לבו רואה את הערוה
 כשיכרך ודוקא כנגד אבל כדיום לא הוי כיסוי ואם היו
 המים עכורים שאין איבריו נראין בהם מותר לקרות
 והוא בתוכו והוא שלא יהא רגלן רע: ג אם האדם
 מחבק גופו בזרועותיו דיוכינן ליה כהפסקה: ד יש
 שי שאומר שהגשמי יכולות לכרך ולהתפלל כשהן לבושה
 ההלוק אף על פי שאינם מפסיקות למטה מהלב:
 ה שאר אבריו רואים את הערוה מותר אבל אם
 איזה מאבריו כונע בין בערותו בין בעדות חבירו אבוד
 לקרות ק"א או להתפלל ודרכותיו שהערוה שוכנת
 עליה כריך להפסיק כנגד או להרחיקו בענין שלא
 יגיע הגיד בהם: ו היתה טלית חנוכה על מתניו
 לבסותו ונתחזקו למטה אף על פי שממתניו ולמעלה
 הוא ערום מותר לקרות ק"א אבל להתפלל אסור
 עד שיכסה לבו:

ע"ה להזהר כגלוי ושער וקול האש' בשעת
קטן ובין שלא לקרותם כנגד הערוה:
ובו' סעיפים

א טפח מעלה באשה במקום שדרכה לכסותו אפי'
 היא אסור אסור לקרות ק"א כמדה: ב שער של
 אשה שדרכה לכסותו אסור לקרות כנגדו אבל בתולות
 שדרכן

הלכות קריאת שמע לה

כל כד עד
 שידע מקום
 הנחת מחמת
 סלמות ההוא

בארץ מרחיק מהם ד' אמות ואפילו שהא
 כדי לנמור את כולה אינו צריך לחזור לא
 למקום שפסק :

עט מי שנזדמן לו צואה בשעת קריאה:
 ובו ט' סעיפים

א היתה נזאת אדם מאחריו צריך להרחיק ד' אמות
 ממקום שכלה הריח אפילו אם יש לו חולי שאינו מריח
 צריך להרחיק ד' אמות ממקום שיכלה הריח למי שמריח
 ומלפניו צריך להרחיק מלא עיניו אפילו בלילה שאינו
 רואה אות' צריך להרחיק עד מקום שאינו יכול לראות'
 ביום ואם היא מנדיו דינו כמלאחריו: ב היתה
 במקום גבוה עשרה טפחים או כמוך עשרה או שהיתה
 בבית אחד והוא בבית אחר אפילו הפתח פתוח ויש
 בנה ורואה אותה אם אין לה ריח יכול לקרות כיוון
 שהיא ברשות אחר' קרוכין ביה שפיר והיה מחנך קדוש
 להראש אבל להרשע דוקא בסאינו רואה אותה ואם
 יש לה ריח לא מהניא הפסקה ולא שכוי רשות ויא' דכי
 היכי דהפסקה מועלת לנזאה עצמה ה"כ מועילה לריח
 רע שלה: ג חנר קטנה שכפרנה במילואה לגדולה
 והגדולה עודפת עליה מן הנדדים קטנה לא חשיבא
 כבית בפני עצמה כיון שכפרנה במילואה לגדולה אבל
 הגדולה כיון שכתליה עודפי' על של קטנ' מנד זה ומנד
 זה חשיבא כבית בפני עצמה הלכך אם נזאה בגדולה
 אסור לקרות בקטנה עד שירחיק כשיעור ואם נזאה
 בקטנה מותר לקרו' בגדולה בלא הרחקה אם אין מגיע
 לו ריח רע: ד נזאת כלב וחזיר אם נתן בהם עורות
 מרחיקים

אורח : חיים

מוטיל לא לפי שעה אבל אם לא יקרא מיד הרוק כימות
ונבלע בה ולא בטלה : ז ספק אם נוואה בבית מותר
לקרות דחוקת בית שאין בו נוואה ספק אם נווא' באשפה
אסור משום דחוקת אשפה שיש בה נוואה אבל ספק מי
רגלים אפילו באשפה מותר משום דלא אסרה תורה
לקרות כנגד מי רגלים לא כנגד עמוד של קילוח ואחר
שנפל לא מיתער אלא מדרכן וכספיקן לא גזרו :

ח קרא במקום שראוי להסתפק בנוואה ומנאה אהר
כך נריך לחזור ולקרו' אבל אם אין המקו' ראוי להסתפק
בו אין נריך לחזור ולקרות ומי רגלים אפילו מצאן
במקום שראוי להסתפק אין נריך לחזור ולקרות :

עז שלא לקרות כנגד מי רגלים : ובו
ב' סעיפים

א אסור לקרות כנגד מי רגלים עד שיטול לתוכן
רביעית מים ואז מותר ל"ש ע"ב קרקע ל"ש בכלי ובכלד
שלא יהא ענינו המיוחד להם ל"ש סיו הם בכלי תחלה
וכותן עליהם מים ל"ש סיו המים בכלי תחלה :

ב רביעית שאמרו למי רגלים של פעם אחת ולשל
שני פעמים שפי רביעיות ולשל שלש שלש :

עח מי שנצרך להטיל מים בשע' קריאה :
ובו סעיף א'

א היה קורא והתחילו מי רגלי שותתין על כרכיו
פוסק עד שיכלו סמיו וחזור לקרות אפילו אם נפלו על
פיר' שיד אחת כגדיו ויש בהם טופ' ע"מ להטפ' כיון
נמשית להם שהם מכוסים כגדיו ואם נפלו מי רגלים

בארץ

א קטן שהגיע לכלל שאחר כיוצא בו יכול לאכול כזית דגן בכדי שיכול גדול לאכול אכילת פרס פירוש מרחיקין מנאותו או ממימי רגליו: **ב** היה אכילת קורא וראה נואה כנגדו ילך כדי שיורקנה ד'כנים מאהריו ד' אמות ואם א"ל כגון שיש לפכיו כהר או דבר אחר המעבב ילך כדי שיכוחכה לנדדיון ד' אמות ואינו צריך להזור לא למקו' שפסק ולה"ה יונה אם היה במקום שהיה לו לתת א לבו שיש שכ נואה צריך להזור לראש:

פ ב דין צואה יבשה: ובו ב' סעיפים

א נואה יבשה כל כך שאם יורקנה תתפרך הרי היא כעפר ומותר לקרות כנגדה והוא שלא יהא בה דית **דע: ג** מי רגלים שנכלעו בקרקע אם היו מרטיבים היד אסור לקרות כנגדו:

פ ג דיני בית הכסא בקש ובו ה' סעיפים

א אסור לקרות כנגד בית הכסא ישן אפילו פינו ממנו הנואה ויראה לו דהיינו כשאין בו מהינות אבל אם יש לו מהינות אע"פ שיש בו נואה קורא כנגדו בסמוך ואינו חושש אם אין מניע לו דית **דע: ב** הזמינו לבית הכסא ועדיין לא נשתמש בו מותר לקרות כנגדו אבל לא בתוכו: **ג** אמר בית זה יהא לבית הכסא ואמר על בית אחר וגם זה דיכנס שזה נאם אמ' על השכי ובית זה ולא אמר וגם זה הרי זה השכי ספק אם הזמינו לכך אם לאו לפיכך אין קורין בו לכתהלה ואם קראו ינא: **ד** בית הכסא שהוא בחפירה ופיו ברחוק ד' אמות מן הגומא והוא עשוי במדרון כענין פירו' מקום שהרשי מתגבל ונפלא מיד למרחוק וכן שהולך ויורד

אורח חיים

ארהיקים מהם כמו מצואת אדם ואם לאו דינם כדון
צואת האר בהמה היה ועוף שאין צריך להדמיק מהם
אם אין בהם ריח רע ואם יש בהם ריח רע דינם כצואת
אדם: ה צואת חמור הלכה לאח' שנא מהדרך וצואת
חמור וכמיה ובלה מסרחת דינם כצואת אדם וההולך
בדרך אעפי שרואה צואת בהמה כנגדו אם אין הריח
בא לו אינו הושש למיעוט לתלותה בשל המור ובסמוך
לעיר'א שיש לחוש לפי שרוב הבהמות המנויות שם הם
ימורים: ו בירושלמי אומר לקרות כנגד מי רגלי
חמור הבא מן הדרך וכנגד צואת תרכנולים אדומה.

ז צואת תרכנולים ההולכי בבית דינם כצואת בהמה
חיה ועוף אבל הלול שלהם יש בו כרהקן ודינו כצואת
אדם: ח אסור לקרו' כנגד אשפה שריחה רע: ט
ינא מחכו רוח מלמטה אסו' בדת' עד שיכלה הריח ואם
ינא מהבירו מותר בדת' דאי אפשר שהתלמידים קנתם
גורמים וקנתם ישנו' ומפיהו' בתוך השיכה אבל לקרות
קט' אכור עד שיכלה הריח:

פ מי שאינו יכול להשמר מהפיח:

ובו סעיף א'

א מי שכריא לו שאינו יכול לעמוד על עצמו מלהפיח
עד שינמור קריאה שמע ותפלה מוטב שיעבור זמן
קריאת שמע ותפלה ולא יתפלל ממה שיתפלל בלא גוף
כפי ואם עבר זמן תפלה אכוס הוא ומתפלל מכסה שתי'
ואם יראה לו שיכול לעמוד על עצמו בשעת קריאת
שמע יניח תפלין בין אהבה לקריאת שמע:

ב א רין צואת קטן: ובו ב' סעיפים

א קטן

א מים פרוהים או מי משרה ששודים בהם פשתן או קכום נריך להרחיק מהם כמו מן הנואה :

פז כמה צריך להרחיק בשעת קש מן גרף של רעי וכו' **ג' סעיפים**

א גרף של רעי ועביט של מי רגלים של הרם או של עץ נריך להרחיק מהם כמו מהנואה אפילו הטיל בהם מים אבל אם הן של מתכת או של זכוכית או של הרם מנופה מותר אם הם רחוצים יפה : **ב** גרף ועביט של הרם או של עץ שכפאו על פיו יש מהירין ויש אוסרין והלכה כדברי האוסרים : **ג** מותר לקרות קריאת שמע בבית שיש בו נואה ומי רגלים או גרף ועביט כיון שהרחיק מהם כשיעור שכתבא' במימין ע"ו וכן אם כפה עליהם כלי אע"פ שהם עמו בבית הרי אלא כקבוצים ומותר לקרות כנגדן :

פח בעל קרי מותר בקריאת שמע :

א כל הטמאים קורין בתורה וקורין קריאת שמע ומתפללי' הוץ מבעל קרי שהוכיאו עזרא מכלל הטמאין ואסרו בין בדברי תורה בין בקש ותפלה עד שיטבול כדי שלא יהיו תמ' מצויים אבל כשותיהם כתרכובלים ואחר כך בטלו אותה תקנה והעמידו הדבר על הדין שאף בעל קרי מותר בל' ובקש ותפלה בלא טבילת ובלא רהינה דט' קבין וכן פשט המכהנ' :

הלכות תפלה וזמנה

פט וכו' **ח' סעיפים**

א זמן תפלת השחר מנותה שיסתיל עם הכן החמה

אורח חיים

כמי רגלי' יורדים מיד לנוחא כמותם דמי ומות לקרות
בו אם אין בו רוח רע וגם אין משתיכין בו חוץ לנוחא
ה בני אדם שיש להם הפסל נקוב וכפנין עליו מותר
לקרות ק"ט כנגדו כיון שאין הנזאה על הכקב וגם אין
הגרף תחת הכקב ועוד שהכקב מכוסה תדיר בדף :

פ ד אם מותר לקרו במרחץ ובו סעיף א

א מרחץ חדש שלא רחצו בו מותר לקרות בו ובישן
בבית ההיכון שכל העומדים שם לבושים מות' ובאמנעו
שקנת העומדים שם לבושים וקנתם ערומי' יש שם שלט
שלום אבל לא ק"ט ותפלה ובפרימי שכולם עומדים
ערומים אפילו שאלת שלום אסור :

**פ ה באיזו מקומות אסור לקרות קריאת
שמע: ובו ב' סעיפים**

א לא ילך אדם במבואות המטונפות ויביח ידו על
פיו ויקרא קריאת שמע ואפילו אם היה קורא ובא דריך
להפסיק כשיגיע למבוי המטונף וכשיכא משם אפיו' שהא
כדי לגמור את כולה אינו דריך להזור לא למקו' שפסק:
ב אפילו להדהר בדברי תורה אסור בבית הכסא
ובבית המרחץ ובמקום הטכופת והוא המקום שיש בו
נזאה ומי רגלים דברי' של חול מותר לאומרם שם בלשון
הקדש וכן הכנויים כגון רחום כאמן וכיוצא בהם מותר
לאמרם שם אבל השמות שאינם נמחקין אסו' להזכירם
שם ואם כזדמן לו שם להפריש מדבר האסור מפריש
ואפילו בלשון קדש ובענייני קדש:

פ ו שצריך להרחיק מן מים סרוחים:

א. מים

אינו רגיל לילך לבנה מותר כיון שהשעה עובר' דזכות
 דרבים דבר גדול הוא ואם לא ילמדו עכשיו יתבטלו
 ולא יוכלו ללמוד : ז מותר להשתפר וליכנס למרחץ
 סמוך לשחרית שלא גזרו אלא סמוך למחנה שהוא דבר
 המנוי : ח בשעת הדחק כגון שנריך להשכים לדרך
 יכול להתפלל משעלה עמוד השחר וימתין מלקרות ק"ש
 עד שיגיע זמנה ואף על פי שאינו סמוך גאולה לתפלה
 הכי עדיף טפי שיתפלל בביתו מעמוד ממה שיתפלל
 בזמנה והוא מהלך ויסמוך גאולה לתפלה :

צ מקום הראוי להתפלל . ולהתפלל עם
 הצבור . ודין ההולך בדרך : ובו כו' סעי'
 א המתפלל לא יעמוד לא ע"ג מטה ולא ע"ג כסא ולא
 ע"ג ספסל ולא ע"ג מקום גבוה אלא היה זקן או חולה
 או שהיה כוונתו להשמיע לכבוד : א שיצור מקום
 גבוה שאמרו ג' טפחים היה גבוה ג' ויש בו ד' אמות על
 ד' אמות הרי הוא כעליה ומותר להתפלל בו וכן אם
 היה מוקף מחיכות אף על פי שאין בו ד' על ד' מותר
 להתפלל בו שאין גובהו כיכר כיון שהלך רשות : ג
 האומנין שעושים מלאכה לנה יכולים להתפלל בראש
 הוית ובראש התאכה ואין בזה משום לא יעמוד ע"ג
 מקום גבוה ויתפלל דכיון שעלו לעשות מלאכתן הוי
 כמי שעולה לעליה ובשאר אילנות נדוכי לירד והטעם
 שכשתכו ויתתאכה משאר אילי ומפני שיש להם ערפים
 הרבה יותר משאר אילנות יש טורח גדול בעלייתן
 ובירידתן ויתבטלו ממלאכתן ולפיכך אמרו שיתפללו
 שם אבל בשאר אילנות דליכא ביטול ירדו ובה אפילו
 מראש הוית והתאכה נריך לירד ולהתפלל דהא אינו

כדכתיב ויראוך עם שמש ואם התפלל משעלה עמוד
השחר והאיר פני המזרח יבא וכמשך זמנה עד סוף ד'
שעו שהוא שליט היום ואם טעה או עבר וחתפלל אחר
ד' שעות עד הזות אע"פ שאין לו שכר כתפלה בזמנה
שכר תפלה מיהא איכא: ב כיון שהגיע זמן תפלה
אסור לאדם להקדים לפתח חבירו ליתן לו שלום משום
דשמו של הקדוש ברוך הוא שלום אבל מותר לומר לו
נפרא דמרי טוב ואפילו זה אינו מותר אלא כשהונדך
ללכת לראו איזה עסק אבל אם אינו הולך לא להקביל
פניו קודם תפלה אפילו זה הלשון אסור וכן אסור לכרוש
לו כשמשכים לפתחו ויש אומרים דכריעה אסורה אפי'
בלא משכים לפתחו ואם התחיל לנדרך הדרכות אין
לחוש כל כך ואם אינו משכים לפתחו אלא שפגע בו
בדרך מותר ליתן לו שלום ויש אומרים שאפילו בזמנה
חבירו בשוק לא יאמר לו אלא נפרא דמרי טוב כדי שיתן
לב שהוא אסור להתעבב בדברים אחרים כלל עד
שיתפלל: ג אסור לו להתעסק בנרכיו או לילך לדרך
עד שיתפלל תפלת זמן ולא לאכול ולא לשתות אבל מים
מותר לשתות קודם תפלה בין בחול בין בשבת ויט וכן
אוכלין ומשקין לרפואה מותר: ד הנמא והרעב
הרי הם בכלל הגולים אם יש בו יכולת לכוון דעתו
יתפלל ואם לאו אם רצה אל יתפלל עד שיאכל וישתה:
ה ואם התחיל לאכול קודם עלות השח' נדך להפסיק
ויש אומרים שאינו נדך להפסיק: ו אפילו ללמוד
אסור משיגיע זמן תפלה והיינו מי שרגיל להתפלל בבני'
מדרשו ואינו רגיל לילך לב"ה דאיכא למיחש דלמא
מטרוד בגירסיה ויעבור זמן ק"ש ותפלה אבל מי שרגיל
לילך לב"ה מותר ואם הוא מלמד לאהדים אפילו אם

אינו

לבית הכנסת וכן לכל דבר מצוה ואפילו בשבת שאסור
 לכמוע פסיעה גסה אבל כשיוצא מבית הכנסת אסור
 לרוץ: ו ג מותר לרוק בבית הכנסת ודורסו ברגלו
 או מכסהו בגמי: ו ד ישכים אדם לבית הכנסת כדי
 שימנה עם י' הראשונים: ו ט אס כשאר אדם יחידי
 מתפלל בבית הכנסת שבטות או אפילו בכ"ה שבעיר
 אם היא תפלת ערבית חיי' כבירו להמתין לו עד שיסוי'
 תפלתו כדי שלא יתבלבל בתפלתו ואם מאריך בבקשות
 ותשכוכים אינו חייב להמתין לו: ו ו ההולך בדרך
 והגיע לעיר ורונה ללון בה אס לפכיו עד ד' מילין מקו'
 שמתפללי' בעשרה צריך לילך שם ולאחריו צריך לחזור
 עד מיל כדי להתפלל בעשרה: ו ז יש מי שאומ' שמכ"ש
 שלא ישכים אדם לילך מעיר שמתפללים בה בעשרה
 אם יכול לבא למחוז חפצו בעוד היום גדול ושלא יהא
 צריך ללכת יחידי אחר התפלה: ו ח בית המדרש
 קבוע קדוש יותר מבית הכנסת ומצוה להתפלל בו יותר
 מבית הכנסת והוא שיתפלל בעשרה: ו ט יקבע
 מקום לתפלתו שלא ישנהו אס לא לצורך גדול ואין די
 לו במה שיקבע לו בית הכנסת להתפלל אלא גם בבית
 הכנסת שקבוע בה צריך שיהיה לו מקום קבוע: ב

יכנס שיעור שכי פתחים ואחר כך יתפלל י"מ שיעור שכי
 פתחים דהיינו ה' טפחים יכנס לפנים שלא ישב אבל
 הפתח ככראה כמשוי' ישיבת כ"ה ולפי זה אס יש לו מקו'
 מיוחד אבל הפתח אין בכך כלום וי"מ שהטעם מפני
 שמביט לחוץ ואינו יכול לכונן ולפי זה אס אינו פתוח
 לרשות הרבים אין בכך כלום וי"מ שלא ימהר להתפלל
 מיד כשנכנס אלא ישא שיעור שכי פתחים וכונן לחוש
 לכל הפירושים: ב א צריך שלא יהא דבר חונן בינו

משועבד למלאכה שהוא ברשות עמו ואם הקילו אצל
 פועלים מפני ביטול מלאכה לא הקילו אצל ב"ה : ד
 נרין לפתוח פתחים או חלונות כנגד ירושלים כדי
 להתפלל כנגדן וטוב שיהיו בבה"ב חלונות : ה לא
 יתפלל במקום כרוך כמו בשדה מפני שבשהוא במקום
 נביעות חלה עליו אימת מלך ולבו כשבר : ו ולא
 בחרבה מפני השד ומפני המפולת ומפני המזיקין :
 ז ולא אחריו ב"ה אם אינו מחזיר פניו לבה"ב ואחריו
 ב"ה הוא הנד שהפתח פתוח בו והוא הפך הנד שפונים
 אליו הקהל כשמתפללין וי"מ בהפך וראוי להוש לדבריו
 שניהם וגם כשמתפלל בשאר נדדי' חוץ לבה"ב יש להחמיר
 שיחזיר פניו לבה"ב ועל זה כשיכיר שמחזיר אחריו לבה"ב
 אצל אם הוא מתפלל בבית הסמוך לבה"ב ופניו כנגד א"י
 כראוי ואחריו לכותל ביתו שהוא כותל ב"ה מותר
 שאינו ככר שמחזיר פניו מבה"ב : ח אסור לעבור חוץ
 לבה"ב נד שהפתח פתוח בו בשעה שהנכבד מתפללין
 מפני שגראה ככופר כיון שאינו נכנס להתפלל ואם
 נושא משוי או שלבוש תפילין או שיש ב"ה אחר בעיר או
 שיש לבה"ב זה פתח אחר מותר : ט ישתדל אד' להתפלל
 בבית הכנסת עם הנכבד ואם הוא אגום שאינו יכול
 לבא לבית הכנסת יכוין להתפלל בשעה שהנכבד
 מתפללין וכן אם נאבם ולא התפלל בשעת שהתפללו
 הנכבד והוא מתפלל ביהוד אע"כ יתפלל בבה"ב : י
 פשעומו עם הנכבד אסור לו להקדים תפלתו לתפלת
 הנכבד אא"כ השעה עוברת ואין הנכבד מתפללין לפי
 שמאריכים בפיוטים או לסנה אהרת : יא מי שיש
 לו בית הכ"ס בעירו ואינו נכנס בו להתפלל נקרא
 שכן רע וגור גלות לו ולבניו : יב מזה לרוך כשהולך
 לבית

הלכות תפלה

ב

כיסוי ואם אחר מניח ידו על ראשו של זה משמ' ד' זשיבא
כיסוי: ה לא יעמוד בתפלה באפוכ'דתו פי' טבקה
ולא בראש מגולה ולא בגלים מגולים אם בלבו
דרך אכשי המקום שלא יעמדו לפני הגדולים לא בבתי
דגלים: ו דרך החכמים ותלמידיהם שלא יתפללו לא
כשהם עטופים:

צב הנצרך לנקביו ודין רחיצה לתפלה ושאר הכנות לתפלה ובו י' סעיפים

א היה צריך לנקביו אל יתפלל ואם התפלל תפלתו
תועבה וצריך לחזור ולהתפלל והכי מילי שאינו יכול
להעמיד עצמו שיעור הילוך פרס'ה אבל אם יכול פי' ד'
להעמיד עצמו שיעור פרסה יבא בדיעבד אבל מיליו
לכתחלה לא יתפלל עד שיבדוק עצמו תחלה יפה: ב
אם באמצע תפלתו כתעורר לו תאוה יעמיד עצמו עד
שיגמור ולא יפסיק ואם בשעת קריאת שמע וברכותיה
כתעורר בין לקטנים בין לגדולים קורא כדרכו ואם
רצה להרהיק ולהטיל מים עושה: ג צריך קודם
תפלה להסיר כיסו וכי'עו וכל דבר הטורדו פי' חוק עב
ד צריך לרחוץ ידיו במים אם יש לו ואם ירוק יד
אין לו צריך לחזר אחריה' עד פרסה וה' כשהוא הולך
בדרך והמים נמצאים לפניו אבל אם צריך לחזור
לאחוריו למקום מים עד מיל חוזר יותר ממיל אינו חוז'
ואם מתירא שיעבור זמן התפלה ינקה ידיו בכרור או
בעפר או בכל מידי דמכקי: ה רחץ ידיו והסיק דעתו
גריכים כטילה לתפלה אם יש לו מים אף על פי שאינו
יודע להם שום לכלוך ולא יברך ואם אין לו מים
מוזגני' אינו צריך לחזור וליטול: ו העומד בתפלה

וזין הקיר ודבר קבוע כגון ארון ותיבה אינם חוננים
 וכן בעלי חיים אינם חוננים ואפילו אדם אינו חונן:
כב ויש מי שאומר שיש לזוהר מלהתפלל אחרי שום
 אדם וטוב לחוש לדבריו: **כג** הנגדים המכווירים
 חף על פי שאינן בולטות אין ככון להתפלל כנגדם ואם
 יקרה לו להתפלל כנגד בגד או כותל מכוויר יעלים
 עיניו: **כד** לא יתפלל בנגד רבו ולא אחורי רבו ולא
 לפניו ואם הרחיק ממנו ארבע אמות מותר: **כה**
 תלמיד חדר מותר להתפלל אחורי רבו: **כו** כל מקו'
 שאין קורים בו קט' אין מתפללי' בו וכסם שמרחיקים
 מבואה ומי רגלים וריח רצ ומן המת ומראיית הערוה
 לקרית שמע כך מרחיקין לתפלה: **כז** היה עומד
 בתפלה והשתין תיבוק בבית הכנסת ישתוק עד שיביאו
 מים להטיל על המי רגלים או יהלך לפניו ד' אמות או
 לכדדיו או ינא מנ' וינמור תפלתו:

צ א שיאזור מתנוויכסה ראשו בשעת תפלה: ובו ו' סעיפים

א היתה טלית חגורה על מתניו לכבות ממתניו
 ולמטה אסו' להתפלל עד שיכסה את לבו ואם לא כסה
 לבו או שכאנס ואין לו במה יתכסה הואיל וכמה ערותו
 והתפלל ינא: **ב** צריך לאזור אזור בשעת התפלה
 אפילו יש לו אבנט שאין לבו רואה את הערוה משום
 הכון אבל שאר ברכות מותר לברך בלא חגורה מאחר
 שיש לו מכסוי: **ג** יא שאסו' להוציא הזכרה מפיו בראש
 מגולה ויא שיש למחות שלא ליכנס בבית הכנסת בגלוי
 פי' אפילו הראש: **ד** כובעים הקלושים מקש חשיבו
 כגלעו כיסוי אבל הכחת יד על הראש לא חשיבא

א בקומו להתפלל אם היה עומד בח"ל יחזיר פניו כנגד א"י ויכוין גם לירושלם ולמקדש ולבית קדשי הקדשי' היה עומד בא"י יחזיר פניו כנגד ירושלם ויכוין גם למקדש ולבית קדשי הקדשים היה עומד בירושלם יחזיר פניו למקדש ויכוין גם לבית קדשי הקדשים היה עומד אהרי הכפורת מחזיר פניו לכפורת: ב אם מתפלל לרוח משאר רוחות יטה פניו לצד א"י אם הוא בח"ל ולירושלם אם הוא בא"י ולמקדש אם הוא בירושלם: ג מי שאינו יכול לכזין הרוחות יכוין לבו לאביו שבשמים: ד היה רוכב על החמור אין צריך לירד ולהתפלל אפילו אם יש לו מי שתופס חמורו לא מתפלל דרך הילוכו וכן אם היה בספינה או על קרון אם יכול לעמוד עומד ואם לאו יושב במקומו ומתפלל אז אם היה הולך ברגליו מתפלל דרך הילוכו אף אם אין פניו כנגד ירושלם אפילו שלא במקום סככה כי אם יעמוד ויתפלל יקשה בעיניו איחור דרכו ויטרד לבו ולא יוכל לכוין והכל לפי הדרך ולפי המקום ולפי יראתו וישוב דעתו ויש מחמירין לעמוד באבות וראוי לחוש לדכריה' אם הוא שלא במקום סככה: ה היה יושב בספינה או בעגלה אם יכול לעמוד במקום הכריעות עומד כדי שיהא כורע מעומד ופוסע ג' פסיעות: ו חולת מתפלל אפי' שוכב על גבו והוא שיכול לכוין דעתו:

ז מי שהיו לו גוים מכאן ומכאן ומתירא שחא יפסיק תפלתו או יפסידו מקחו ישב במקומו ויתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו ואף על פי שצריך לעשו' ג' פסיעות בסוף התפלה יושב ומתפלל וכורע: ח יש ליזה' שלא לסמוך עגמו לעמוד או לחבירו בשעת תפלה: ט מי שהוכרח להתפלל מיושב כשיוכל צריך להזדרז ולהתפלל

אורח חיים

וזכר שנבע במקום מטוכף די בכקיון עפר או צרות
או מחכך ידיו בכותל: ז מקום מטוכף היינו מקומות
המכוסים באדם לפי שיש בהם מלמולי זיעה וכן אם
חיכך הראש: ח המשתין לא יתפלל עד שישהא כדי
הילוך ד' אמות משום כבודות והמתפלל לא ישתין עד
שישהא כדי הילוך ד' אמות שכל ד' אמות תפלתו שגורה
בפיו ורחושי מרהשן שפוותיה: ט הרוקק לא יתפלל
עד שישהא ארבע אמות המתפלל לא ירוק עד שישהא
ד' אמות ודוקא לרנוכו אבל אם בזמן לו רוק מותר:
ו טוב ליתן נדקה קודם תפלה:

צ ג קודם שיתפלל צריך לשחות

א ישהא שעה אחת קודם שיקו להתפלל כדי שיכוין
לבו למקום ושעה אחת אחר התפלה שלא תהא כראית
עליו כמשוי שממהר לנאת ממכה: ב לא יצמוד
להתפלל אלא באימה והכנעה לא מתוך שחוק וקלות
ראש ודברים בטלים ולא מתוך כעס אלא מתוך שמחה
כגון דברי תכחומין של תורה כגון סמוך לגאולת מצרי'
או סמוך לתהלה לדוד שכתוב בו רנון יריאיו יעשה
סומר האת כל אהביו: ג אין עומדין להתפלל מתוך
דין ולא מתוך הלכה שלא יהא לבו טרוד בה לא מתוך
הלכ' פסוקה: ד העוסק בצרכי צבור כעוסק בתורה
דמי פיבוש לעכין לעמוד מתוכו להתפלל שגם זו שמחה
היא לו שעוסק בצרכי צבור וי' דהיינו לעבין דאינו
נריך לפסוק להתפלל:

צ ד צריך לבוין נגר א' ודין הרחב או

יושב בספינה זבו ט' סעיפים

א בקומו

שלא לרוק מכליעו בכסותו בעבין שלא יהא כראה ואם
 הוא אסתיכוס ואינו יכול להכליעו בכסותו פ"מ' שאינו
 זורקול אהריו: ג אם ככה עוקתו ימשמש יכול לראות
 בנגדיו להסירה שלא תתבטל בוונתו אבל דבר מאוס
 לא יסירכה בידו: ד אם כשמט טליתו ממקומו יכול
 למשמש בו להזוירו אבל אם כפל כולו אינו יכול לחזור
 ולהתעטף בו דהוי הפסק: ה הכוש' משוי על כתיפו
 והגיע זמן תפלה פחות מד' קבין מפשילן לאהריו
 ומתפלל ד' קבין מכיח על גבי קרקע ומתפלל:

צ ח צריך שיהיה לו בונה בתפלתו:

א המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות
 בשפתיו ויחשוב כאלו שכינה כנגדו ויעיר הכוונ' ויסיר
 כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו
 זכוונתו וכה בתפלתו ויחשו' כיש' היה מדב' לפני מלך
 כ"ו היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל יכשל ק"ו
 לפני ממה' ה"ה שהוא חוקר כל המחשבו' וכך היו עושי'
 חסידים ואכשי מעשה שהיו מתבודדי' ומכווני' בתפלת'
 עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כח
 השכלי עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הכבואה ואם
 תבא לו מחשב' א' ד' בתוך התפלה ישתיק עד שתתבטל
 המחשבה וכריך שיחשוב בדברים המכניעים הלב
 ומכוונים אותו לאתו שכשמים ולא יחשוב בדברי' שיש
 בהם קלות ראש: ב לא יתפלל במקום שיש דבר
 שמבטל כוונתו ולא בשעה המבטלת כוונתו ועכשיו
 אין אנו כזהדים בכל זה מפני שאין אנו מכוונים כל
 כך בתפלה: ג יתפלל דרך תחוכים כרש המבקש
 בפתח וכנחת ושלא תראה עליו כמשוי ומבקש ליפטר

עצומד ואיכו נריך להוסיף בה דבר :

צ ה כוון איבריו בשע' תפלה ובו ד' סעי'

א יכוין רגליו זה אצל זה בכיוון כאלו איכס לא אחד
להדמות למלאכים דבתיב בהו ורגליהם רגל ישרה
כלומר רגליהם נראים כרגל אחד : ב נריך שיכוף
ראשו מעט שיהיו עיניו למטה לארץ ויחשוב בלא עומד
בבית המקדש ובלבו יכוין למעלה לשמים : ג מכוח
פי' כיוו ודיו על לבו כפותים הימנית על השמאלית
קשורים ועומד כעבד לפני רבו באימה ביראה ופחד
ולא יכח ידיו על חלכיו מפני שהוא דרך יוהרא : ד
טוב לכיון רגליו גם בשעה שאומ' קדוש' עם שליח נכור :

צ ו שימנע כל הטרדות כרי שיכוין :

א פשהוא מתפלל לא יאחזו בידו תפילין ולא ספר
מכתבי הקדש ולא קערה מלאה ולא סכין ומצות וככר
מפני שלבו עליהם שלא יפלו ויטרד ותתבטל כוונתו
ולולב בזמנו מותר לאוחזו ביד כיון שהאחיזה בידו היא
מזה איכו נטרד בשבילו : ב מותר לאחזו מחזור
תפלות בידו בשעה שמתפלל הואיל ותופסם לנורך
תפלה עגמה לא טרוד דומיא דלולב דמשום דלקייחמו
מזה לא טרוד :

צ ז שלא יגהק ולא יפהק ולא ירוק בשעת
התפלה : ובו ה' סעיפים

א לא יגהק ולא יפהק ואם נריך למהק :
מתוך אונס יכח ידו על פיו שלא תראה
פתיחתו : ב אקור לו לרוק ואם א"ל לו
שלא
חסו בלעז :
יפהק פי' פות'
פיו לכלי קק

ק תפלת המועד צריך לסדר ובו סעיף א

א תפלות של מועדות ושל ראשי חדשי צריך להסדר
תפלתו קודם שיתפלל כדי שתהא שגורה בפיו :

ק א שצריך לבזון בכל הברכות ושיכול
להתפלל בכל לשון : ובו ד' סעי'

א המתפלל צריך שיכוון בכל הברכות ואם אינו יכול
לכוין בכלן לפחות יכוין באבות ואם לא כיון באבות
אף על פי שכוין בכל השאר יחזור ויתפלל : ב לא
יתפלל בלבו לבד אלא מחזק הדברי בשפתיו ומשמיע
לאזניו בלחש ולא ישמיע קולו ואם אינו יכול לכוין
בלחש מותר להגביה קולו והכי מילי כינו לבין עצמו
אבל בנבוא אסור דאפי' למטרד בבורא : ג יש אומרים
שבר"ה ויה מותר להשמיע קולם בתפלתם אפי' בנבוא :
ד יכול להתפלל בכל לשון שירצה והכי מילי בנבוא
אבל ביחיד לא יתפלל אלא בלשון הקדש : ויא דה"מ
כששואל נרכיו כגון שהתפלל על חולה או על שום נפש
שים לו בביתו אבל תפלה הקבועה לנבוא אפילו יחיד
יכול לאמרה בכל לשון ויא דאף יחיד כששואל נרכיו
יכול לשאול בכל לשון שירצה חוץ מלשון ארמי :

ק ב שלא להפסיק בנגד המתפלל
ובו ה' סעיפים

א אסור ליטב בתוך ארבע אמות של מתפלל בין
מלפניו בין מן הנדדוין צריך להרזיק ארבע אמות ואם
עוסק בדברים שהם מתיקוני התפלות ואפילו בפרק
ליזוהו מקומן אינו צריך להרסיק ויש מתיר בעום כבוד
אע"פ

ממנה: ד התפלה היא במקום הקרבן ולכך נרין
ליזהר שתהא דוגמת הקרבן בכוונה ולא יערב בה
מהשנה אהרת כמו מהשנה שפוסלת בקדשים ומעומד
דומיא דעבודה וקביעות מקום כמו הקרבנות שכל א'
קבו צמקומו לשחיטתו ומתן דמיו ושלא יחון דבר כינו
לקיר דומיא דקרבן שהנינה פוסלת כינו לכליו:

וראוי שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפלה כגון
בגדי כהונה לא שאין כל אדם יכול לכבדו על זה ומכל
מקום טוב הוא שיהיו לו מכנסים מיוחדים לתפלה משום
כקיות: ה אל יחשוב ראוי הוא שיעשה הקדוש ברוך
הוא בקשתו כיון שכיוונתי בתפלתו כי אדרבא מוכיר
פוכותיו של אדם אלא יחשוב שיעשה הקדוש ברוך הוא
בקשתו בהסדרו ויאמר בלבו מי אני דל וכבודו בא לבקש
מאת ממה הקדוש ברוך הוא אז לא מרוב חסדיו שהוא
מתנהג בהם עם בריותיו:

צ ח דין שתי ושבור לתפלה: ובו ג' סעי'

א שתה יין כדי רביעית אל יתפלל עד שיסיר יינו
ואם שתה יותר אם הוא יכול לדבר לפני המלך אם
התפלל תפלתו תפלה ואם אינו יכול לדב' לפני המלך
אם התפלל תפלתו תועבה ונרין לחזור ולהתפלל
כשיסיר יינו מעליו ואפילו אם עבר זמן התפלה משלם
אותה בתפלה שא' ריה כדין שוגג: ב דרך מיל ושיכה
כל שהו מפיגין את היין והכי מילי בששתה רביעי' אבל
אם שתה יותר כש' ששיכה שוכרתו ודרך טורדתו והכי
מילי במהלך ברגליו אבל רכוב ודאי דרך מפיגה היין:

ג כל אחד שהוא שטוי סע ליה לפי מה שמרגיש
בכפשו שיפוג יינו:

ק תפלת

הלכות תפלה מר

כשלומו לא ישיכו אבל מלך אומות העולם אם אפשר
 לו לקצר דהיינו שיאמר תחלת הברכה וסופה קודם
 שיגיע אליו יקצר או אם אפשר לו שיטה מן הדרך יטע
 ולא יפסיק בדבור ואם א"ל לו יפסיק: ב היה מתפלל
 בדרך ובאה בהמה או קרון כנגדו יטה מן הדרך ולא
 יפסיק אבל בענין אחר אין לו לנא' ממקומו עד שיגמור
 תפלתו א"ל הוא בתחכוכים של אחר התפלה: ג

ואפי' כחש כרוך על עקבו לא יפסיק אבל עקרב פוסק
 לפי שהוא מועד יותר להזיק וכחש נמי אם ראה שהוא
 כעום ומוכן להזיק פוסק. ד אם ראה שור בא כנגדו
 פוסק שמרחיקין משור ת"ס חמשים אמה
 וממועד מלא עיניו ואם שורים שבמקום
 להזיק ומועד ההוא מזהזקים האינם מזיקי' אינו פוסק -
 טרגיל להזיק ה. בכל מקום שפוסק אם שהא כדב

לגמור את כולה חוזר לראש ואם לאו חוזר לתחלת
 הברכה שפסק בה ואם פסק בג' ראשונות חוזר לראש אבל
 באחרונות חוזר לרנה. ו הא דאמרינן אם שהא כדב
 לגמור את כולה בקורא משערו'. אם שח בתפלה
 דינו לעבין חזרה כדין ההפסקות האמורות בסימנ'
 זה. ז אינו פוסק לא לקדיש ולא לקדושה לא ישתוק
 ויכוין למה שאמ' שליח ביבור ויהא כעוכה: ח אחר
 שמים יח ברכות קודם אלהי כבוד יכול לעבות קדושה
 וקדיש וכרכו.

קה דין המתפלל שני תפלות:
 ובו סעיף א'

א המתפלל שתי תפלות זו אחר זו צריך להמתין
 בין

שע"ט שאינו מתקובי התפללות. ויש מי שאומר דה"ל
 מן הנד אבל כנגדו אפילו כמלא עיניו אסור ואפילו
 עוסק בקריאת שמע: ב יש מי שאומר שאם היושב
 בנד המתפלל הלז מותר: ג אם היושב ישב כנד
 ועמד זה בנדו אינו נריך לקום שהרי זה בא בגבולו:
 ד אסור לעבור כנגד המתפללים בתוך ד' אמות
 ודוקא לפניהם אבל בנדיהם מותר לעבור ולעמוד:
 ה אם השליש תפלתו והיה אדם אחר מתפלל אחריו
 אסור לפסוע ג' פסיעות עד שיגמור מי שאחריו את
 תפלתו שאם יעשה זה הרי הוא כעובר כנגד המתפלל
 ונריך לדקדק בזה אפילו אם האחרון התחיל להתפלל
 אחריו מאחר שכבר התחיל:

**קג מי שנזרכן לו רוח בתפלתו או עטוש
 וכו' ג' סעיפים**

א היה פומר בתפלה ויבא ממנו רוח מלמע' ממתין
 עד שיכלה הריח והזור ומתפלל: ב בקש לבא ממנו
 רוח מלמע' וכנטער הרבה ואינו יכול להעמיד עצמו
 סולך אחריו ד' אמות ומזיף הרוח וממתין עד שיכלה
 הריח ואומר רבון העולמים יגדתכו כקבו כקבי הלולים
 חלולים גלוי וידוע לפכין חרפתכו וכלימתכו חרפה
 וכלימה בחייכו רמה ותולעה במותכו וחזור למקומו
 וחזור למקום שפסק: ג המתעטש בתפלתו מלמע' מלמע'
 סימן רע לו מלמע' סימן יפה לו:

קד שלא להפסיק בתפלה: וכו' ח' סעיפי'

א לא יפסיק בתפלתו ואפילו חלק ישראל שואל
 בשלמותו

הלכות תפלה מח

מכיר את עצמו זריו וזהיר ואמיד בדעתו שיוכל לכוין
בתפלתו מראש וצד סוף אבל אם אינו יכול לכוין יפה
קרינן ביה למה לי רוב זבחיכם והלואי שיוכל לכוין
בג' תפלות הקבועות ליום :

קח מי שלא התפלל לסבת טעו' או אונס
או במזיד ובו יב' סעיפים

א טעה או כאנס ולא התפלל שחרי' מתפלל מחכה
שתיים הראשונה מחכה והשניה לתשלומין ואם היפך
לא יבא ידי תפלה שהיא תשלומין ונריך לחזו' ולהתפלל
אותה וכן הדיון בכל מקום שנריך להתפלל תפלה
לתשלומין; ב טעה ולא התפלל מחכה מתפלל
ערבית שתיים הראשונ' ערבית והשניה לתשלומין טעה
ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שתיים הראשונה
שחרית והשניה לתשלומין. לא ידע שיאמר יוצר וי'ח
ברכו' יאמר אשרי ואחר כך יתפלל י'ח לתשלומי ערבי':
ג הא דמשלם התפלה שהפסיד דוקא בזמן פלה
אבל בשעה שאינה זמן תפלה לא: ד אין תשלומין
אלא לתפלה הסמוכה בלבד שאם טעה ולא התפלל
שחרית ולא מחכה מתפלל ערבית שתיים אחרונה
תשלומי מחכה אבל שחרית אין לה תשלומין וכן בשאר
תפלות: ה אף על פי שאין תשלומין אלא לתפלה
הסמוכה אלה אותה תפלה או תפלות שהפסיד ואין להם
תשלומים אם רצה להתפלל אותם כדנה ושיחדש בהם
שום דבר הרשות בידו וככונן לעשות כן: ו עבר כל
היום ולא התפלל מוסף אין לה תשלומין: ז הול'
ולא התפלל תפלה אחת אין לה תשלומין אפי' בתפלה
סמוכה לה ואם ירצה יתפלל אותה כדנה ואינו נריך

קידוש

אורח חיים

בין זו לזו כדי הילוך ד'אמות כדי שתהא דעתו מיושבת
להתפלל כלשון תחנה.

קו מי הם הפטורים מתפלה: ובו ג' סעי'

א כל הפטורים מק"ש פטורים מתפלה וכל שחיוב
בק"ש חייב בתפלה חוץ מהמלוין את המת שאין למטה
נורך בהם שאף על פי שהם חייבים בק"ש פטורים
מתפלה: ב וכסים ועבדים שאף על פי שפטורים
מק"ש חייבים בתפלה מפני שהיא מ"ע שלא הזמן נרמא
וקטנים שהגיעו לחינוך חייבים לחכס: ג מי
סתורתו אומכותו כגון רשבי וחביריו מפסיק לקריאת
מצע ולא לתפלה אבל אנו מפסיקים בין לקריאת
שמע בין לתפלה.

קז המסופק אם התתפלל ודין תפלת
נרבה: ובו ד' סעיפים

א אם הוא מסופק אם התפלל חוזר ומתפלל ואינו
נריך לחדש שום דבר אבל אם נריא לו שהתפלל אינו
חוזר ומתפלל בלא חידוש ועי' חידוש חוזר ומתפלל
בנדרה כל הפעמים שירנה חוץ מתפלת מוסף שאין
מתפללים אותה בנדר' ובשבת וי"ט אינו מתפלל תפלת
נדרה כלל: ואם התחיל להתפלל על דעת שלא
התפלל וכזכר שכבר התפלל כוסק אפילו באמנ' ברכה
אפילו יכול לחדש בה נדר: ב חידוש זה שאמרנו
הוא שיחדש נדר בכל כרעה מהאמצעות מעין הכרעה
ואם חדש אפילו בכרעה אחת דיו כדי להודיע שהיא
נדרה ולא חובה: ג אין נבזר מתפלל תפלת נדרה
כלל: ד הדונה להתפלל תפלת נדרה נריך שיהא

עכ"ר

יכול להגיע למודים או לאח'מהכרכו ששוקי' פ"י שמחנך
 בהם כשיגיע ש"ץ למודים יתפלל ואם נריך וכופפין
 להתחיל כדי לסמוך גאולה לתפלה וכדומן עמ"ס
 לו שמגיע ש"ץ למודים כשהוא באחת מהברכות ישחה
 עמו אבל אם הוא בתחלתה או בסופה לא ישחה שאין
 שוחין בתחלת ברכה או בסופה אלא באבות ובהודאה:
 ב אם מתחיל להתפלל עם ש"ץ כשיגיע עם ש"ץ
 לבקדישך יאמר עמו מלה במלה כל הקדושה כמו שהוא
 אומר וכן יאמר עמו מלה במלה ברכת האל הקדוש
 וברכת שומע תפלה וגם יכוין שכשיגיע ש"ץ למודים
 יגיע גם הוא למודים או להטוב שמך ולך כאה להודות
 כדי שישחה עם ש"ץ כמודים: ג יסיד העומד בתפלה
 וכשהגיע למקום קדושה היו הנבור אומרים קדושה
 דסידרא אינו אומר קדוש עמהם שאין הקדושות שוות
 ונראה דה"ה אם היו הנבור אומרים כתר שאינו אומר
 עמהם קדוש אלא ישתוק ויכוין למה שאומרים דשומע
 כענינה:

ק"ז היוצא לדרך ופועל' מה יתפללו וסדר
 תפלת הדרך: ובו ח' סעיפים

א בשעת הדחק כגון שהוא בדרך או שהוא שומד
 במקום שהוא טרוד ורואה שיפסיקוהו או שלא יוכל
 להתפלל בכוכה תפלה ארוכה מתפלל אחר ג' ראשונות
 הביכנו ואומר אחריה ג' אחרונות ונריך לאמרם משומד
 וכשיגיע לביתו אין נריך לחזור ולהתפלל ואינו מתפלל
 הביכנו בימות הגשמים ולא במונאי שבת וי"ט:
 ב הפועלים שעשים מלאכה אבל כ"ה אם אינו כותב
 להם

אורח חיים

חידוש אם מתפלל אותה בתפלה הסמוכה לה :
ח מי שלא התפלל בעוד שיש לו זמן להתפלל מפני
ששבור שעדיין ישאר לו זמן אחר שיגמור אותו עבד
שהוא מתעסק בו ובין כך ובין כך עברה לו השעה וכן
מי שהיה ערוד בערך ממונו שלא יבא לידי הפסד ועל
כך הפסיד מלהתפלל וכן מי שהיה שכור ולא התפלל
כולם חסודים אנוסים ויש להן תשלומין : ט טעה
ולא התפלל במכה בע"מ מתפלל ערבית שתיים של שבת
בראשונה לערבית והשניה לתשלומין : י טעה ולא
התפלל במכה בשבת מתפלל במוצאי שבת מבדיל
בראשון ואינו מבדיל בשניה ואם לא הבדיל בראשונה
והבדיל בשניה שניה עלתה לו ראשונה לא עלתה לו
ואם הבדיל בשתיהן או לא הבדיל בשתיהן יבא :
יא טעה במכה של שבת והתפלל יח ולא הזכיר
של שבת מתפלל במוצאי שבת שתיים ואינו מבדיל בשניה
ויתפלל אותה בתורת נדבה ואינו נריך לחדש בה דבר
וה"ה אם לא הזכיר ועלה ויבא במכה של ר"ח :
יב הטועה ומזכיר מאורע שאר ימים בתפלה שלא
בזמנה לא הוי הפסקה :

ק ט דין איך יתנהג יחיד לבוין תפלתו עם
הצבור : ובו ב' סעיפים

א הכנס לבית הכנסת ומנא נכור מתפללין אם
יכול להתקיל ולגמור קודם שיגיע ש"ץ לקדושה או
לקדוש יתפלל ואם לאו אל יתפלל אם אין השע' עוברת
ואם נכנס אחר קדושה אם יכול להתקיל ולגמור קודם
שיגיע ש"ץ למודים יתפלל ואם לאו א יתפלל וה"ה אם
יכול

ק י א דין סמיכות גאולה לתפלה:

א נריך לסמוך גאולה לתפלה ולא יפסיק ביניהם
אפילו באמן אחר גאל ישראל ולא בשום פסוק חוץ מה'
שפתי תפתח: ב החזן כשמתחיל יח בקול רם הוזר
ואומר ה' שפתי תפתח ופיו יגיד וכו': ג אם עד שלא
קרא קריאת שמע מנא נבור מתפללי לא יתפלל עמהם
לא קורא קריאת שמע ואחר כך יתפלל דקוּמַך גאולה
לתפלה עדיף:

ק י ב שלא להפסיק לא בג' ראשונות ולא
בג' אחרונות: ובו ב' סעיפים

א אל ישאל אדם נרכיו לא בשלש ראשונות ולא בג'
אחרונות ודוקא נרכי יחיד אבל נרכי נבור שרי:
ב אין לומר פיוטיו ולא קרוֹבֵץ בתפלה: פיר' קרובות
ליוצרי ואחריו

ק י ג דיני הכריעות בי"ח
ברכות: ובו ט' סעיפים

א לו נרכו' ששוחין בהם באכו' תחלה וסוף ובהודאה
תהלה וסוף ואם בא לשחות בסוף כל ברכה או בתחלת'
מלמדין אותו שלא ישחה אבל באמצעיתן יכול
לשחות: ב הכוהנים לשחות ב"ה ו"ה כשאומרים
זכרו ומי כמוך נריך לזקוף כשמגיעים לסוף הברכה:
ג הכורע בוכל קומה לפכיך תשתהוה או בולך לבדך
אכהנו מודים או בהודאה וברכת המזון ה' מנוכה:

ד המתפלל נריך שיכרע עד שיתפסקו כל פירוש
חלמי' שכשדרה ולא יכרע באמצע מתבין וראשו שיתפתחו
ישאר

להם שכל חוץ מסעודתן מתפללין יום אבל אין יורדין
 לפני התיבה ואין כושאין כפיהם ואם כותן להם שכל
 מתפללין הביבכו והאידיכא אין דרך להקפיד בכך
 ומסתמא אדעתא דהכי משכירין אותם שיתפללו יום:
 ג ההולך במקום גדולי חיה ולסטים מתשלל נרכי
 עמך מדובוס וכו' ואיכו נריך לא לג' ראשוכות ולא לג'
 אחרוכות ומתפלל אותה בדרך כשהוא מהלך ואם יכול
 לעמוד עומד וכשיגיע ליישוב ותתקרה דעתו חוזר
 ומתפלל תפלת יום ברכות: ד היוצא לדרך יתפלל
 יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתוליכנו
 לשלום וכו' ונריך לאמרה בלשון רבים ואם אפשר יעמוד
 מליכך כשיאמרה ואם היה רוכב אין נריך לירד:
 ה אין נריך לומר אותה אלא פעם אחת ביום אפילו
 אם יכוח בעיר באמצע היום אבל אם דעתו ללון בעיר
 ואחר כך כמלך ויצא ממכה לעבור חונה לה או לשוב
 לביתו נריך לחזור ולהתפלל אותה פעם אחרת:
 ו ה"ל מרוטכבורק כשהיה יוצא לדרך בבקר היה
 אומרת אחר יהי רצון כדי להסמיכה לברכת הגומל
 הסדים ותהיה ברכה הסמוכה לחברתה: ז אומר
 אותה אחר שהחזיק בדרך ואין לאמרה אא"כ יש לו לילך
 פרסה אבל פחות מפרסה לא יחתום בנרוך ואם שכת
 מלאמרה יאמר אותה כל זמן שהוא בדרך ובלבד שלא
 הגיע תוך פרסה הסמוכה לעיר שרונה ללון בה משם
 ואילך יאמ' אותה בלא ברכה: ח הככנס לבי המדרש
 יתפלל יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שלא
 אכשל בדבר הלכה וכו' וביציאתו יאמר מוד' אני לפניך
 ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש וכו':

ההמה אין מחזירין אותו : ד אס אמר מוריד הגשם
 בימות החמה מחזירין אותו וחוזר לראש הברכה ואס
 כיום הברכה חוזר לראש התפלה ואפי' במקו שנריכים
 גשם בימות החמה אס הזכיר גשם במקום טל מחזירין
 אותו : ה בימות הגשמים אס לא אמר מוריד הגשם
 מחזירין אותו והמ' שלא הזכיר טל אבל אס הזכיר טל
 אין מחזירין אותו : ו בדל' שמחזירין אותו כשלא אמר
 בימות הגשמים מוריד הגשם היינו כשסיים כל הברכה
 והתחיל ברכה שאחריה ואז חוזר לראש התפלה אבל
 אס נזכר קודם שסיים הברכה יאמר במקו' שזכר ואפי'
 אס סיים הברכה ונזכר קודם שהתחיל אתה קדוש אין
 צריך לחזור אלא אומר משיב הרוח ומזכיר הגשם בלא
 חתימה : ז בכל מקום שאנו אומרים חוזר לברכה
 שטעה בה הכי מילי שטעה בשונג אבל במזיד ומתכוין
 חוזר לראש : ח בימות החמה אס כסתפק אס הזכיר
 מוריד הגשם אס לאז עד שלשי' יום בחוקת הזכיר גשם
 ונריך לחזור : ט אס ביום ראשון של פסח אומ' ברכת
 אתה נצור עד מוריד הטל תשעים פעמי' כנגד שלשים
 יום שאומר אותו ג' פעמים בכל יום ומשם ואילך אס
 אינו זכור אס הזכיר גשם הרי הוא בחזקת שלא הזכיר
 גשם ואינו צריך לחזור :

ק טו טעם ברכת אתה חונן ובו סעיף א
 א מפני שמותר האדם מן הבהמ' היא הבינה והשכל
 קבעו ברכת אתה חונן ראש לאמנעויות שאס אין בינה
 אין תפלה :

ק יו פירוש ברכת רפאנו : ובו סעיף א
 א רפאנו ה' ורפא אע"ג דהכתוב ליחיד אין מהכין
 אותו

ישאר זקוק. לא גם ראשי יכופ כאגמון: ה ולא
פיר' נמי
ישחה כ"כ עד שיהיה פיו כנגד חגור של מכבסי
בלעו
ואם הוא זקן או חולה ואינו יכול לשהות עד
סיתפקקי כיון שהרכיין ראשו דיו מאח' שכיב
שהוא הפץ לכרוע אלא שמצער עצמו: ו

כשהוא כרוע יכרע במהירו' בפעם אחת וכשהוא זוקף
זוקף בנחת ראשו תהלה ואחר כך גופו שלא תהא עליו
כמשוי: ז בשכורע כורע בברוך וכשוזוקף זוקף בשם:
ח המתפלל ובא גוי כנגדו ויש לו שתי וערב והגיע

למקום ששומין בו לא ישחה אעפ"י שלבו לשמים: ט
אין להוביק על תארי הק"בה יותר מהאל הגדול הגבור
והבורא ודוק בתפלה מכבי שאין לשכח ממטבע שטבעו
חכמים אבל בתהתוכים או בקשות ושבהים שאדם אומר
מעצמו לית לן בה: ומכל מקום ככון למי שירנה
להאריך בשנהי המקום שיאמר אותו בפסוקים:

קיד דין שאלת מטר וטרל: ובו ט סעי'

א מתהילין לומר בברכה שניה משיב הרוח ומוריד
הגשם בתפלת מוכף של י"ט האחרון של חג ואין
פוסקי עד תפלת מוכף של יום טוב הראשון של פסח:
ב אסו' להזכיר הגשם עד שיכריז שליח כיבוד הילכך
אף אם הוא חולה או אכזב לא יקדי' תפלתו לתפלת
הכיבוד לפי שאכזב להזכיר עד שיאמר שליח כיבוד אבל
אם יודע שהכריז שליח כיבוד אף על פי שהוא לא שמע
תזכיר ומטעם זה הבא לבה' והזכור התחילו להתפלל
יתפלל ויזכיר אעפ"י שלא שמע מש"כ: ג אם אמ' משיב
הרוח או לא אמרו בימות הגשמי אין מחזירין אותו וכן
בטל אם הזכירו בימות הגשמים או לא הזכירו בימות

החמה

הלכות תפלה מט

ק יח חתימת ברכת השיב: ובו סעיף א

א השיבה שופטנו חותם בה מלך אהב נדק ומשפט ומרה ועד יום הכפורים חותם המלך המשפט:

ק יט דין הרוצה להוסיף בברכות:

א אם רצה להוסיף בכל ברכה מהאמצעות מעין הברכה מוסיף כינה היה לו חולה מבקש עליו רהמים בברכת רפאנו יהיה נריך פרכסה מבקש עליה בברכת השנים ובשומע תפלה יכול לשאול כל נרכיו שהיא כוללת כל הבקשות ולה"י וכה כשמוסיף בברכ' מעין אותה ברכה אם מוסיף אותה בשביל כל ישראל אומר אותו בלשון רבים ולא בלשון יחיד ולא יוסיף לא בסוף הברכה ולא באמצע ואם שאל נרכיו ממש כגון שיש לו חולה בתוך ביתו או שהוא נריך לפרכסה יכול לשאול אפילו באמצע הברכה והוא שישאל בלשון יחיד ולא בלשון רבי' ובברכת שומע תפלה וכן בסוף התפלה בין קודם יהיו לרנן בין אחריו יכול לשאול בין בלשון יחיד בין בלשון רבים בין נרכיו ממש בין נרכיו רבים: ב

יש מי שאומר שכשמוסיף בברכ' לצורך יחיד לא יאריך: ג אם דיבג או טעה בברכה אחת מהאמצעות אינו נריך לחזור אלא לראש הברכה שטעו או שדיבג ומשם ואילך יחזור על הסדר: ד שלים ציבור שגמר גואל ישראל ושכח ולא אמר עמו לא יחזור אפילו אם עדיין לא התחיל רפאנו ואם חזר ברכה לבטלה היא:

ק כ שראוי לומר רצה בכל תפלה:

א אומרים רצה בכל התכלות ולא כאותם שנהגים
i 5 שלא

אותו לרבים הכי מילי בזמן שמכוין לקרו' אבל כשאומר
אותו דרך תפלה ובקשה מותר :

ק"ז דיני ברכת השנים : ובו ה' סעיפים

א. ברכת השנים נריך לומר בה בימות הגשמים ותן
טל ומטר ומתחילין לשאול מטר בחובה לארץ בתהלת
ערבית של יום ס' אחר תקופת תשרי ובארץ ישראל
מתחילין לשאול מליל שבע במרחשון ושואין עד תפלת
המכחה של ע"ט הראשון של פסח ומשם ואילך פוסקין
מלשאל : ב. יחידים הנריכים למטר בימות החמה
אין שואלין אותו בברכת השנים אלא בשומע תפלה
ואפי' עיר גדולה ככנה או ארץ אחת כולה כמו ספרד
בכללה או אשכנז בכללה כיחידים דמו ובשומע תפלה
ומיהו אם בארץ אחת כולה הנריכים מטר בימו' החמה
טעה בה יחיד ושאל מטר בברכת השנים חוזר ומתפלל
בתורת נדבה בלא שאלה בברכת השנים : ג. אם של
מטר בימות החמה מחזירין אותו : ד. אם לא שאל
מטר בימות הגשמים מחזירין אותו אף על פי ששאל טל
אבל אם שאל מטר ולא טל אין מחזירין אותו : ה. אם
לא של מטר וזכר קודם שומע תפלה אין מחזירי' אותו
ושוא בשומע תפלה ואם לא כזכר עד אחר שומע תפלה
אם לא עקר רגליו חזר לברכת השנים ואם עקר רגליו
חזר לראש התפלה ואם השלים תפלתו ואיכו רגל
לומר תחתונים אחר תפלתו אפ"י שצדיין לא עקר
רגליו כעקור דמי ואם כזכר אחר שחתם שומע תפלה
קודם שיתחיל רגה כראה שאומר ותן טל ומטר ואחר
כך אומר רגה :

ק"ח התייחס

הלכות בית הכנסת

ס

ב' שני פתחים יכולים לנאת בפתח אחר קודם שינא
ספר תורה בפתח האחר ובלבד שילכו אחר הספר
תורה וילווהו למקום שמציעים אותו שם :

הלכות בית הכנסת

ק נ בנין בית הכנסת ושיהיה גבוה :

א כופין בני העיר זה את זה לבנות בית הכנסת
ולקנות להם תורה וביאים וכתובים : ב אין בונים
בית הכנסת אלא בגובה של עיר ומגביהין אותו עד
שיהיה גבוה מכל בתו העיר שמשמשים בהם לאפוקי
ב' רכיות ומגדלים שאין משתמשין בהם וגם
שהוא משופע ואיכו ראוי לתשמיש משערין
עד המקום שהוא ראוי לתשמיש דהיינו שאם
יש עליה תחת הגג לא תהא גבוה יותר מבי'
הכנסת : ג מי שהגביה ביתו יותר מבית
הכנסת יש אומרים שכופין אותו להשפילו :
ד הבוכה כנגד חלון בין הכנסת אין מפסיק לו
נהרמקת ד' אמות לפי שהוא כרוך אור גדול : ה אין
פותחין פתח בית הכנסת אלא כנגד הכד שמתפללין
בנאותה העי' שאם מתפללין למערב יפתחוהו למזרח
כדי שיסתחוו מן הפתח כגד הארון שהוא ברוח
שמתפללין כגדו :

פ"ב בנינים
העשוי' לבני
הבני' שכי'
הפתח
פירמיות
שפיקן :

ק נ א דיני קדושת בית הכנסת :

א בני כנסיות ובתי מדרשות אין כוהנין בהם קלו'
ראש כגון שחוק והיתול ושיחה בטלה ואין אוכלי' ושותי'
בהם ולא מתקשטי' בהם ולא מטוילין בהם ולא ככבשים :

בהם

אורח חיים

שלא לאמרו במכסה :

קבא דיני מורים ובו ג' סעיפים

א שוחין במודים תהלה וסוף : ב האומר מודים
מודים משתקין אותו : ג יחיד אין לו לומר ברכת
כהנים :

קכב דין שייבין בין יח ליהיו לרצון :

א אם בא להפסיק ולענו' קדיש וקדושה בין יח ליהיו
לרצון אינו פוסק שיהיו לרצון מכלל התפלה הוא אבל
בין יהיו לרצון לשאר תחנונים שפיר דמי ומיהו הרגיל
לומר תחנונים אחר תפלתו אם התחיל שלח ניבור
לסדר תפלתו והגיע לקדיש או לקדושה מקצר ועולה
ואם לא קצר יכול להפסיק כדרך שמפסיק בכרכות של
קריאת שמע אפי' באמצע : ב אין ככון לומר התחנוני'
קודם יהיו לרצון לא אחר סיוס יח מיד יאמר יהיו לרצון
ואם בא לחזור ולאומרו פעם אחרת אחר התחנונים
הרשות בידו : ג הרגיל לומר ד' דברי' או זוכה ומקבל
פני שכי' עשה למען שמך עשה למען ימיכך עשה למען
תורתך עשה למען קדושתך :

קכג דיני הכריעות בסיום יח ברכות :

א כורע ופוסע ג' פסיעות לא יחיו בכריעה אחת
ואי ר' שפסע ג' פסיעות בעודו כורע קודם שיוקף
כשיאמר עושה שלום במרומיו הופך פניו לכד שאלו
וכשיאמר הוא יעשה שלום עלינו היפך פניו לכד ימינו
ואי ר' כך ישתחוה לפניו כעבד הנפטר מרבו : ב
במקום שכלו שלשה פסיעות יעמוד ולא יהזור למקומו

הלכות התפלה

ג

עד שיגיע שליח ציבור לקדושה ולפחות עד שיתחיל שליח ציבור להתפלל בקול רם: ג כשפוסע עוקר רגל שמאל תחלה ושיעור פסיעות אלו לכל הפחות הוא כדי שיתן גודל בנד עקב: ד מי שמוסיף על שלש פסיעות הוי יורהא: ה גם שליח ציבור נריך לפסוע ג' פסיעות כשמתפלל בלחש וכשחוזר התפלה בקול רם אינו נריך לחזור לפסוע ג' פסיעות: ו כשחוזר שליח ציבור התפלה יאמר גם כן ה' שפתי תפתח:

ק בר הנהגת שליח ציבור ב"ח ברכו' ודין עניית אמן: ובו ב' סעיפים

א לאחר שהיימו הנכבד תפלתו יחזור שליח ציבור התפלה שאם יש מי שאינו יודע להתפלל יכוין למה שהוא אומר ויבא בו ונריך אותו שיזיח בתפלת שליח ציבור לכוין לכל מה שאומ' שליח ציבור מראש ועד סוף ואינו מפקיך ואינו משיח ופוסע ג' פסיעות לאחריו כאדם שמתפלל לעצמו: ב שליח ציבור שכנס לבית הכנסת ומצא צבור שהתפללו בלחש והוא נריך לעבור לפני התיבה לאלתר יורד לפני התיבה ומתפלל בקול רם לצבור ואינו נריך לחזור ולהתפלל בלחש: ג קהל שהתפללו וכלם בקיאי' בתפלה אף על פי כן ירד שליח ציבור וחוזר להתפלל כדי לקיים תקנת חכמים:

ד כש"כ חוזר התפלה הקהל יש להם לשתוק ולכוין לברכות שמברך החזן ולענות אמן ואם אין ט' מכוונים לברכותיו קרוב להיות ברכותיו לבטלה לכן כל אדם יעשה עצמו כאלו אין ט' זולתו ויכוין לברכות החזן:

ה על ברכה שאם שומע בכל מקום אומ' ברוך הוא

אורח חיים

בהם בחזמ' מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ות"ח
 ותלמידיהם מותר לאכול ולשתות בהם מדוהק ואין
 מהשבי' בהם חשבוותא"כ הם של מצוה כגון קופה
 של צדקה וכדיון שבויים ואין מספידין בהם א"כ יהיה
 ההשפד לאחד מגדולי העיר שכל בני העיר מתקבצים
 ובא"י להספדו ואם צריך ליכנס בהם לנרכו כגון לקרו'
 לאד' יכנס ויקרא מעט או יאמר דבר שמועה ואחר כך
 יקראנו כדי שלא יהא נראה כאלו נכנס לנרכו ואם
 אינו יוד' לא לקרו' ולא לשנות יאמר לאחד מהתיכונות
 קרא לי פכוק שאת' קורא בו או ישנה מעט ואח"כ ינא
 שהישיבה בהם מצוה שבאמר אשרי יושבי ביתך :

ב י"א שמה ששכינו בקדושת בתי מדרשות ר"ל של
 רבים דומיא דב"ה אבל יחיד הקובע מדרש בביתו לנרכו
 אין לו קדושה כל כך : **ג** אין ישנים בבית הכנסת אפי'
 שינת עראי אבל בבית המדרש מותר : **ד** לנורך בית
 הכנסת מותר לאכול ולישן בתוכו ומטעם זה ישנים
 בליל"ה בבית הכנסת ואפילו לנורך מצוה אהרת כגון
 כשנקבנו לעבר השנה בבית הכנסת מותר לאכול שם :
ה היו לבית הכנסת שני פתחים לא יכנס בפתח זה
 לעשותו דרך לנאת בפתח השני לקצר דרכו ואם היה
 הדרך עובר קודם שבנה ב"ה מותר וכן אם לא נכנס
 בו תחלה כדי לקצר דרכו מותר לעשותו דרך וכשנכנס
 בו להתפלל מותר למי שנכנס בפתח זה לנאת בפתח
 אחר : **ו** מותר ליכנס בבית הכנסת במקלו ובתרמילו
 כו' מיני כיסים ובאפודתו ויש אומרים ליכנס בו בסכין
 פתו' ובילקוט ארוך או בראש מגולה : **ז** יכול לרוק בו
 בפ"מיליה ובלב' שיטפסכו ברגליו או יהיה שם גמי
 שאם ירוק לתוכו לא יהא כדאה : **ח** טיט שעל רגליו

ראוי

הלכות תפלה נ א

זמכווכים למה ש"ץ אומר עד שמוניע לקדוש ואז עוכים
הנבור קדוש: ב טוב לכזין רגליו בשעה שאומר
קדושה עם שליח ניבור:

קבו רין ש"ץ שטעה: ובו ר' סעיפים

א ש"ץ שטעה ודילג אחת מכל הברכות וכשמזכירין
אותו יודע לחזור למקומו אין מסלקין אותו אבל אם
דילג ברכת המיבין מסלקין אותו מיד שמא אפיקו' הוא
ואם התחיל בה וטעה אין מסלקין אותו: ב שליח
ניבור שטעה ואיבו יודע לחזור למקומו יעמוד אחר
תחתיו ומתחיל מתחלת הברכה שטעה זה אם היה
הטעות באמצעיות ואם היה בג' ראשוכו' מתחיל בראש
ואם בג' אחרונות מתחיל לרנה: ג כל מקו' שהיה
חוזר ומתפלל שליח ניבור חוז' ומתפלל אם טעה כמותו
כשמתפלל בקול רם חוז' משחרית של ר"ח שאם שכח ש"ץ
ולא הזכיר יעלה ויבא עד שהשלים תפלתו אין מחזירין
אותו מפני טורח הנבור שהרי תפלת המוספין לפגיו
שהוא מזכיר בה ה"ז אבל אם נזכר קודם שהשלי' תפלתו
חוזר לרנה ואין בזה טורח ניבור: ד אם טעה ש"ץ
כשמתפלל בלחש לעולם אינו חוזר ומתפלל שכית משני
טורח הנבור אלא סומך על התפלה שיתפלל בקול רם
והוא שלא טעה בג' ראשונות שאם טעה בהם לעולם
חוזר כמו שהיה חוזר:

קבו רין מודים דרבנן: ובו ב' סעיפים

א כשיניע שליח ניבור למודים שוקין עמו הנבור
ולא ישאו יותר מדאי ואומרים מודים אבחנו לך אהינו
ואלהי כל בשר וכו' וקומם ברוך אל ההודאות בלא

אורח חיים

ז וברוך שמו: **ז** יענו אמן אחר כל ברכה בין אותם שיבאו ודיתפלה בין אותם שלא יבאו ובכוונה שיכוין בלבנו אמת היא הברכה שברך המברך ואכי מאמין בזה:

ח לא ישיח שיהת חולין בשע'שש' חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מכשוא וגוערים בו: **ה** לא יענה אמן הטופה דהיינו כלאו האלף כקודה בחטף וכן שלא יחטוף וימהר לענות אותו קודם שיסיים המברך וכן לא יענה אמן קטופה דהיינו שמחסר קריאת הכון שאינו מושיא בפה שתהא ככרת ולא יענה אמן יתומה דהיינו שהוא חייב בברכה אחת ושליח ביבור מברך אותה וזה אינו שומעה אעפ'י שיודע איזו ברכה מברך השליח ביבור מאחר שלא שמעה לא יענה אחריו אמן דהויא אמן יתומה ולא יענה אמן קצרה לא ארוכה קצת כדי שיכול לומר אל' מ'לך כאמן ולא יאריך בה יותר מדאי לפי שאין קריא' התיבה כשמעת כשמאריך יותר מדאי:

ט אב יש קצת מהעונים שמאריכין יותר מדאי אף נריך המברך להמתין להם: **י** מי ששכח ולא אמ' יעלה ויבא בר"א או בחש"מ או בכל דבר שנריך לחזור בשבילו יכוין דעתו וישמע מ"ש כל יום ברכות מראש ועד סוף כאדם שמתפלל לעצמו ולא יפסיק ולא ישוח ופוסע ג' פסיעות לאחריו דכיון שכבר התפלל אלא ששכח ולא הזכיר אעפ'י שהוא בקי ש"ן מושיאו: **יא** אם בעוד האדם מתפלל סיים ש"ן ברכה וקודם שכלתה עביית אמן מפי רוב הנבור סיים זה תפלתו עוכה עמהם אמן:

יב העוכה אמן לא יגביה קולו יותר מהמברך:

ק כה דיני קרושה ובו ב' סעיפים

א אין הנבור אומרים עם ש"ן כקדישך אלא שותקין ומכוונים

הלכות נשיאות בפנים נב

כהן שצ"ה כעקר ממקומו לעלו לדוכן ואף אם לא יגיע
 שם עד שיסיים שליח ציבור רצה שפיר דמי אבל אם לא
 עקר רגליו ברצה שוב לא יעלה: ט כשעוקרי הכהני'
 רגליהם לעלות לדוכן אומרים זרמ"א שתהא ברכה זו
 שנויתנו לברך את עמך ישראל ברכה שלימה ולא יהא
 בה מכשול ועון מעתה ועד עולם ומארכיכים בתפלה
 זו עד שיכלה אמן של הודאה מפי הנכבד: י עומדים
 בדוכן פניהם כלפי ההיכל ואחוריהם כלפי העם
 ואנבעותיהם כפופים לתוך כפיהם עד שש"ח מסיים
 מודים ואז אם הם שנים קורא להם כהנים ומחזירים
 פניהם כלפי העם ואם הוא א' אינו קורא לו שא הוא
 מחזיר פניו: יא כשמחזירים פניהם כלפי העם
 מברכי' אשר קדשנו בקדושתו של אהרן ונזנו לברך את
 עמו ישראל באהבה: יב מגביהים ידיהם כנגד
 כתפותיהם ומגביהי' יד ימית קצת למעלה מהשמלית
 ופושטים ידיהם וחולקים אנבעותיהם ומכווכים
 לעשות ה' אוזרים בין ב' אנבעות לב' אנבעות אוזר
 אחד ובין אנבע לגודל ובין גודל לגודל ופורשי' כפיהם
 כפיהם כדי שיהא תוך כפיהם כנגד הארץ ואחורי ידיהם
 כנגד השמים: יג מתחילים הכהנים לומר יברכך
 וא ר כך מקרא אותם שליח ציבור מלה במלה והם
 עונים אחריו על כל מלה עד שיסיימו פסוק ראשון ואז
 עוכים הנכבד אמן וכן אהר פסוק שני וכן אהר פסוק
 שלישי: יד אין מברכין אלא בלשון הקדש ובעמידה
 ובנשיאות בפנים ובקול רם: טו אהר כך מתחיל
 שליח ציבור שים שלום ואז הכהנים מחזירים פניהם
 להיכל ואומרים רבון העולמים עשינו מה שגזר עלינו
 עשה אתה מה שהבטחתנו השקיפה ממעון קדשך מן

הזכרת השם ויש מי שאומ' שצריך לשהות גם בסוף וטוב
להוש' לדבריו: ב אם אין שם כהני' אומר שליח חיבור
אלהיכו ואלהי אבותיכו ברכנו בברכה המשולשת וכו'
עד ואני אברכם ואין הנכבד עוכים אהריו אמן לא כן
יהי רצון:

הלכות נשיאות כפים

ק כח דיני נשיאות כפי' ואיזה דברים
הפוסלים בכהן וכו' מה' סעיפים

א אין נשיאות כפי' בפחו' מעשרה והכהני' מהמכין:
ב כל כהן שאין בו אחד מהדברי' המעכבים אם אינו
עולה לדוכן אעפי' שביטל מצות עשה אחת ה' כעובר
בשלשה עשה אם היה בבית הכנסת כשקראו כהנים
או אם אמרו לו לעלות או ליטול ידיו: ג אם עלה
פעם א' ביום זה שוב אינו עובר אפילו אמרו לו עלה:
ד כשהכהנים אינם רוני' לעלות לדוכן אינם צריכי'
לשהות חוץ מבית הכנסת לא בשעה שקורא החזן כהני'
אבל כדי שלא יאמרו שהם פגומי' כהנו' שלא ליכנס לב'ה
עד שיגמרו ברכת כהני': ה לא יעלו הכהני' לדוכן
אעלים אבל בבתי שוקים שרי: ו אף על פי שנטלו
הב'הים ידיהם שחרית הוורים וכוטלים ידיהם עד
הפרק שהוא חיבור היד והזרוע והלוי' יונק מים על
ידיהם וקודם לכן יטול הלוי' ידיו: ז אם נטל הכהן
ידיו שחרית וצירך ע'ני' לא יחזור לברך כשנטל ידיו
לנשיאות כפים: ח כשמתחיל שליח צבור רצה על

הלכות נשיאות בפנים גג

או ג' כינויים משום דאיכא למיחש לטירוף הדעת ואין
 לכונן אלא כינון א' מתחלה ועד סוף: כב משתדלין
 שיהא המקרא ישראל וכשהחזן כהן יעמוד ישראל אצל
 ויקרא כהנים ויקרא אותה והחזן עומד ושותק:

כג בשעה שהכהנים מברכים העם לא יביטו ולא
 יסיחו דעתם אלא יהיו עיניהם כלפי מטה כמי שעומד
 בתפלה והעם יכוונו לברכה ויהיו פניהם כנגד פני
 הכהני ולא יסתכלו בהם: כד עם שאחורי הכהנים
 אינם בכלל ברכה אבל שלפניהם ומנדיהם אפי' מחינה
 של ברזל אינה מפסקת ולאחריהם כמי אם הם אנוסים
 כגון עם שנשדו' שהם טרודים במלאכתן ואינם יכולים
 לבא הם בכלל ברכה: כה ב"ה שכולה כהנים אם
 אין שם אלא י' כולם עולי' לדוכן למי מברכין לאחיהם
 שנשדות ומי עובה אהריהם אמן הכשים והטף ואם יש
 שם יותר מעשרה היתרים מעשר' יעלו ויברכו והעשר'
 עונים אחריהם אמן: כו בשעה שמברכין אין לעם
 לומר שום פסוק לא ישתקו ויכוונו לברכה: כז כהן
 אינו רשאי להוסיף מדעתו ברכה יותר על הג' פסוקים
 של ברכת כהנים ואם הוסיף עובר על כל תוסיף:

כח כהן ששאל כפיו ואחר כך הלך לבית הכנסת
 אחר ומנא נבור שלא הגיעו לברכת כהנים יכול לישא
 כפיו פעם אחרת: כט כהן שלא התפלל עד יי' ומנא
 נבור מתפללין כושא כפיו ואין התפלה מעכבתו:

ל מי שיש לו מוס בפניו או בידיו כגון שהם
 בהקניות פי' מין בהקניות או עקומות או עקומות לא
 ישא את כפיו מפני שהם מהתכלין בו
 וה' למי שיש מומי' רגליו במקו' שעולי'
 לדוכן בלא בתי שוקים וכן מי שריר

אורח חיים

השמים וברך את עמך ישראל : ו **ו** אין הכהני' רשאים להחזיר פניהם עד שיתחיל שליח ציבור שים שלו' ואינם רשאים לכוף אנבעותיהם עד שיחזרו פניהם ועומדים עם ואינם רשאי' ליעקר משם עד שיסיים ש"כ שים שלום ויש מי שאומר שנריכים להמתין עד שיסיימו הנכבד לעבות אמן אחר ברכת שים שלום : ו **ז** כשמחזירים פניהם בין בתחלה בין בסוף לא יחזירו לא דרך ימין :

י **ח** אין המקרא שקורא כהנים רשאי לקרות כהנים עד שיכלה מפי הנכבד אמן שעונים אחר ברכת מודים ואין הכהנים רשאים להתחיל ברכת אשר קדשנו בקדושתו של אהרן עד שיכלה דיבור קריאת כהנים מפי הקורא ואהר שברכו הכהני' אשר קדשנו בקדושתו של אהרן אינם רשאים להתחיל יברכך עד שיכלה מפי כל הנכבד אמן שעונים אחר ברכ' אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וכן אינם רשאים להתחיל בתיבה עד שתכלה התיבה מפי המקרא ואין הנכבד עוכי' אמן עד שתכלה ברכה מפי הכהנים : ו **ט** אין שליח ציבור רשאי לענות אמן אחר ברכה של כהנים : ב **א** אם שליח ציבור כהן אם יש עם כהנים אחרים לא ישא את כפיו ואפילו אין עם כהן אלא הוא לא ישא את כפיו אלא מובטח לו פי' סדרת שיחזור לתפלתו בלא טי'רוף דעת שאם הוא דעת מבוטח בכך כיון שאין עם כהן אלא הוא ישא בפיו כדי שלא תתבטל נפישות כפיים וכינד יעש' יעקור דגליו משם בעבודה ויאמר עד ולך כאה להודו' ויעלה לדוכן ויברך ברכת כהנים ויקרא לו אחר ומסיים החזן שים שלום ואם המקר' כיוון לתפלת שליח ציבור מתחלה ועד סוף עדיף טפי שיסיים המקרא שים שלום :

ב **א** אין הכהנים רשאים לנגן בברכת כהנים שנים

הלכות נשיאת כפים ג ד

א יין שלא בתברר הדבר ישא את כפיו: **ל ד** מומר לא
 ישא את כפיו ויש אומרים שאם עשה תשובה כושא כפיו
 ואם לאנם לדברי הכל כוש' כפיו: **ל ח** שתי רביעיות
 יין בנת אמת לא ישא את כפיו: שתאו בשני פעמי' או
 שנתן לתוכו מעט מים מותר ואם שתי יותר מרביעית
 אף על פי שהוא מזוג ואפילו שתאו בכמה פעמים לא
 ישא את כפיו עד שיסיר יינו מצליו: **ל ט** לא היו בו
 מהדבריה המוכעים כשיאות כפיו אף על פי שאינו
 מדקדק במצות וכל העם מרכיבם אחריו כוש' את כפיו:
מ כהן שכשא גרושה לא ישא כפיו ואין כוהגין בו
 קדושה אפילו לקרות בתורה ראשון ואפילו גרשה או
 מתה פסול עד שיריר הנאה על רבים מהנשים שהוא
 אבוד בהם: **מ א** יטמא למת שאינו מו' מתי מצוה
 יפסל מן הדוכן ומכל מעלות הכהונה עד שישוב ויקבל
 שלא יטמא עוד למתים: **מ ב** ההלל אינו כושא כפיו:
מ ג אחר ז' ימי אבילות כושא כפיו ובתוך ז' ימי אכלו'
 ינא מבית הכנסת בשעה שקורא כהנים: **מ ד** כהן
 אף על פי שהוא פכו' כושא כפיו: **מ ה** אלו תיבות
 שהכהנים הופכים בהם לדרום ולצפון יברכך וישמך
 אליך ויהוהך אליך לך שלום:

ק כ ט באיזה תפלות נושאים כפים:

א אין כשיאות כפיו אלא בשחרית ומוסף ובכעילה
 ביום שיש בו נעילה כמו ב'יה אכל לא במנחה משום
 דשכיחא שכרות באות שעה שמא יהא הכהן שכור וגדול
 במחנה של תע' ית אטו מכרת שאר ימים אכל בתע' ית'
 שאין בו כעילה היסיל ותפלת מנחה סמוך לשקיעת
 החמה היא דומה לתפלת בעילה ואינו מתלבט במחנה

פסוקי עקשות
לנדדיקו והיו
פירש עקומות
שנתעקמה ידו
אחרונת:
עקשות שאינו
יכול להלך
אנכצותיו

יורד על זקנו או שעיניו זולצו פירוש
דמעה וכן סומא באחד מעיניו סוככות
לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו
דהיינו שהם רגילים בו ומכירים הכל
שים בו אותו מוס ישא כפיו ואפילו הוא
סומא בשתי עיניו וכל ששהא בעי שלשי
יום מיקרי דש בעירו ודו א בעירו אבל
אם הלך באקראי לעיר אחרת ושהא שם שלשים יום לא
ואפילו לא בא לדור שם להיות מצבו העיר אלא בא
להיות שם מלמד או מופר או משרת שכה או חני שכה
אשיב דש בעירו בשלשים יום: **ל א** אם מכה המקו
לשלשל הכהנים טלית על פניה אפילו יש בפיו ובידיו
כמה מומין ישא את כפיו: **ל ב** היו ידיו נבועות
פירמיני אסטיוס ופואה לא ישא את כפיו מפני שהעם
נבעים ממתכלין בהם ואם רוב העיר מלאבתן בכך
ישא את כפיו וכן אם הוא דש בעירו ישא את כפיו:
ל ג מי שאינו יודע לחתך האותיות כגון שאומה
לאלפיץ עייכין ולעייכין אלפיץ וכיוצא בזה לא ישא את
כפיו: **ל ד** קטן שלא הביא שתי שערות אינו נושא
כפיו בפני עצמו כלל אבל עם כהנים שהם גדולי נושא
ללמד ולהתחכך ומשהביא שתי שערות נושא את כפיו
אפילו בפני עצמו ומיהו דוקא באקראי בעלמא ולא
בקביעות עד שתתמלא זקנו שאו יכול לישא כפיו אפי'
יסדתי בקבע וכל שהגיע לשנים הראוי להעמלאו זקנו
אף על פי שלא בתמלא קריכן ביה נתמלא זקנו:
ל ה כהן שהרג את הכפש אפילו בשוגג לא ישא את
כפיו ואפי' עשה תשובה: **ל ו** מל תינוק ומת נושא
את כפיו: אם העם מהכנים אחריו שהוא שופך דמים

הלכות נשיאות כפים נה

א ראוי ליפול על פניו בשמתפלל על הנכור אלא הוא
בטוח שיענה כיהושע בן נון :

ק ל ב דיני קדושת ובא לציון : ובו ב' סעי' :

א מתרגמין קדושת וכו' לכוין וכריך ליוהר כו' מאד
לאומרו בכוכה : ב אסור לאדם לנא' מנית הכנסת
קודם קדושה דסידרא :

ק ל ג דין ברכו בשבת : ובו סעיף א'

א בשנת ו'ט אין אומרים ברכו אהר קדיש בתרא' :

ק ל ד סדר והוא רחום והגבהת התורה :
ובו ב' סעיפים

א והוא רחום אומרים אותו בקול רם ואם לא אמרו
מעומד עובר על התקנה ונקרא פורץ גדר : ב מראה
פניו כתיבת ס' לעם העומדים לימינו ולשמאלו ומחזירנו
לפניו ולא הריו שמנוה על כל אכשי' וכשי' לראות הכתב
ולכדוע ולומ' וזאת התורה וכו' תורת ה' תמומה וכו' :

הלכות קריאת

ספר תורה

ק ל ה סדר קריאת התורה ביום ח' וכו' :
ובו י' ד סעיפים

א בשכי' ובחמישי' ובשבת בתכח' קורים ג' אין פחותין
מהם ואין מוסיפין עליהם ואין מפטירים בכביא' :
ב מקום

אורח חיים

של שאר ימים הילך יום זה נשיאות כפים: ב כהן
שעבר ועלה לדוכן ב"ה במנחה כיון שהדבר ידוע שאין
שם שכרות הז' כושא את כפיו ואין מורידין אותו מפני
הקשר שלא יאמרו פסול הוא ולכך הורידוהו:

קל רבנו של עולם שאומרים בשעת נשיאות כפי': ובו סעיף א

א מאן דחזא חלמא ולא ידע מאי חזא ניקום קמנ
כהכי בשעה שעולים לדוכן וכימא הכי רב"ש אכי שלך
וחלומותי שלך ויכוין דלסיים בהדי כהני דעמי נבורא
אמן ואי לא לימא הכי אדיר במרום שוכן בגבורה אתה
שלום ושמך שלום יהי רצון שתשים עלינו שלום:

קלא דיני נפילת אפים: ובו ח' סעיפי'

א אין לדבר בין תפלה לכפילת אפים כשנכנס על
כפיו: כהנו להטות על כד שמוש: ב כפילת אפי' מיוש'
ולא מעומ': ג אין כפילת אפי' בליה ובליאי אשמורו'
בזהנים ליפול על פניהם שהוא קרוב ליום: ד כהנו
שלא ליפול על פניהם לא בבית האבל ולא בבית החתן
ולא בבית הכנסת ביום מילה ולא כשיש שם חתן:

ה אם חלה מילה בתעבית נבור מתפללים סליחות
ואומרים וידוי ואין בופלים על פניהם ואין אומרים
הוא רחום: ו כהנו שלא ליפול על פניהם בט"ו באב
ולא בט"ו בשבט ולא בר"ח ולא במכח' שלפניו ולא בחכוכ'
ויש אומרים גם במנחה שלפניו: ז פורים אין כופלים
על פניהם: ח ומכהנפשות שלא ליפול ע"ה בכל חדש
קטן ולא בט"ז ולא בין י"ה לסוכו': ח אין אדם חסוב
רשאי

אם אין בהן אלא קומא או שאינו בסימן קלט :
 וד כני אדם החנושים בבית האכורים אין מביאים
 אצלם ספר תורה אפילו ברה"ו :

**ק לו מי הם הנקראים לספר תורה
 בשבת ובו סעיף א'**

א בשבת ויום טוב ויה קורים א"ר לוי ת"ה הממונים
 על הנכור וא ריהם ת"ה הראויים למכותם פרנסי' על
 הנכור וא ר כך בני ת"ה שאבותיהם ממונים על הנכור
 וא ר כך ראשי כנסיות וכל העם :

ק לז כמה פסוקים צריכי' לקרא לכל אחר

א ביום שקורין ג' אין קורין פחות מעשרה פסוקים
 וידבר עולה מן המצין ואו סליק עניינא בבנין מעשרה
 פסוקים כגון פרשת שמלק שאין בה אלא ט' פסוקים
 שפיר דמי : ב אין קורין עם כל א' פחות משלש
 פסוקים שנים קורין שלשה שלשה וא ד קורא ד' ואיזה
 מהם שקרא ד' ה' משוכח : ג אם דילג פסוק א' ולא
 קראו אם הוא במחנה בשבת או בשני והמשי וקר' עשר'
 פסוקים בלא פסוק המדולג אע"ו חוזר ואם לאו חוזר
 אבל בשבת אפילו דילג פסוק אחד חוזר וקורא ואפילו
 אחר שהחזיר את התורה ואמר קדים חוזר וקורא הוא
 ושנים עמו ואפילו הפטיר והתפלל מוסף חוזר וקורא
 פרשיות המוצעים כמו למחנה בשבת ושני והמשי לפי
 שכבר קראו הפרשיות בשבתות שלהן : ד אם קרא
 א שני פסוקים נריך לחזור ולקרנות ואם לא קראו ביץ
 שלשתן אלא ט' פסוקים ג' לכל אחד איכס צריכי' לחזור
 ולקרנות וראיה לדבר פרשת שמלק אבל אם קראו פחות

מתשעה

ב מקום שמפסיקין בשבת בשחרית שם קורין במנחה
 ובשני והמשי ובשבת הנאה: **ג** כהן קורא בתורה
 ראשון אחריו לוי ארריו ישראל: **ד** המכהג הפשוט
 שאפילו כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול
 ישראל והוא שהכהן יודע לקרות שאם אינו יודע לקרו'
 ביאך יבדך על התורה: **ה** אם ספר תורה פתוח
 והכהן קורא את שמע אינו רשאי להפסיק וקוראים
 ישראל במקומו: **ו** אם נכנס הכהן לבנה אח' שהתחיל
 הישראל לברך ברכת התורה אינו פוסק אבל ברכו לא
 הוי התחלה ועמוד הישראל בתיבה עד שישלימו כהן
 ולוי ואז יקרא: אם אין כהן בנה קורא ישראל במקום
 כהן ולא יעלה אחריו לוי: **ז** אם היו כהן ולוי בנה
 וקרא הכהן וסבור שאין שם לוי והתחיל לברך ברכת
 התורה שנית אין מפסיקין אותו: **ח** אם אין לוי
 בנה כהן שקרא ראשון מברך שכית וקורא במקום לוי
 אבל לא כהן אהר כדו שלא יאמרו שהראשון פגום:
ט וכן לא יעלו שני לויים זה אהר זה כדו שלא יאמרו
 שאחד מהם פגום: **י** כהנו לקרות כהן אהר כהן
 בהפסק ישראל ביניהם ואומר ההון כשקורא לשני אף
 על פי שהוא כהן וכיוצא בזה מוהגים בלוי אהר לוי:
יא יש מי שאומר שאם קרא החזן כהן או לוי ואינו
 שם לא יקרא לא ר בשם משום פגום של ראשון לא אהר
 יעמוד מעצמו: **ב** עיר שכולה כהנים אם יש ישראל
 אהר בגיהם אותו ישראל קורא ראשון מפני דשכי
 שלום וכל שאין בהם ישראל כדו ספקם או שאין שם
 ישראל כלל קורא כהן א ר כהן שאין שם משום פגום
 שהכל יודעים שאין שם אלא כה ים והה לעיר שכולה
 לויים: **יג** אם קטן קורא בתורה בנכור צעמן רכפי:

הלכות קריאת ס'ת

נז

משום דהוי כאלו משעה שמיכּוהו לשליח כבוד הרשעה
 על כך - סומא אינו קורא לפי שאסור לקרות אפילו
 אות אחת שלא מן הכת: ד כל הקורין מברכין לפניה
 ולאחריה ופותח הספר קודם שיברך ורואה הפסוק
 שנריך להתחיל בו ואזר כך יברך ולאחר שקרא גולל
 ומברך: ה כהנו לכסות הכתב בסודר בין וכרא
 לגברא: ו אומר ברכו והברכות בקול רם והאומרים
 בלחש טועה ויש אומרים שנריך לחזור ולברך בקול רם:
 ז אחר שענו העם ברכו את יי המבורך הוזר המברך
 ואומר ברוך יי המבורך לעולם ועד כדי לכלול המברך
 עצמו בכלל המברכים: ח אפי' בירך ברכת התורה
 לעצמו ותכף קראוהו לקרות בתור' נריך לחזור ולברך
 אשר בהר בנו כשקורא בתורה דמשום כבוד התורה
 כתיקנה כשקורא בנבור: ט אם קראוהו לקרו' בתורה
 קודם שיברך ברכת התורה לעצמו כבר כפטר מלברך
 ברכת אשר בהר בנו דלא גרע ממי שנפטר באהבה
 רבה: י ברכה אחרונה אשר כתיב לנו תורת אמת זו
 תורה שנכתב ומיי עולם כטע בתוכנו הוא תורה שנעל
 פה: יא הקורא בתורה נריך לאחור בספר תורה
 בשעת ברכה:

ק מ דיני הפסק בברכת התורה

א הקורא בתורה וכשתתק העומד יתחיל ממקום
 שהתחיל הראשון ויברך בתחלה ובסוף ולהרמנם לא
 יברך בתחלה: ב העומד לקרות בתורה ויברך ברה'
 שלפניה וקרא מקנת פסוקים ופסק ודבר ד'ת או דברי
 חול לא הוי הפסק ואינו נריך לחזו' ולברך: ג העולם
 לקרות בתורה והראו'ו מקום שנריך לקרות ויברך על

סעודה

אורח חיים

מתשעה נריכים לחזור ולקרוא: ח אם קרא פרשת
צרה ופסק בהגר הגר בתוכם וגלל ספר תורה חוזר
ופותח ומתחיל מראש הפרשה עד תמוא עד הערב
ומבקר לפניה ולאחריה: ו הקורא בתורה ראשון
וקרא השני מה שקרא ראשון אם הוסיף על מה שקרא
הראשון שלשה פסוקים או אפי' שנים במקו' דלא אפשר
לאתו שני עולה מן המנין ואם לאו אינו עולה מהמנין
חזן מפרי הקנ' משום דלא אפשר:

**קלח שלא לשייר פרש' פחות מג' פסוקים
ובו סעיף אחר**

א הקורא בתורה לא ישייר בפרש' פחות מג' פסוקי'
עפלי שינבאים או מבית הכנסת שיאמרו העולה אחריו
קרא לא ב' פסוקים הנשארים וכן לא יתחיל בה פחות
מג' פסוקים מפני הכנסים או בבית הכנסת שיאמרו
שלא קרא עם הראשון אלא שני פסוקים:

**קלט סדר קריאת התורה וברכותיה
ובו י"א סעיפים**

א במקום שכהנו שהעולה ענמו קורא בקול רם אם
לא סידר תחלה הפרשה פעמים שלש בינו לבין ענמו
לא יעלה: **ב** מי שאינו יודע לקרות צריך למחות
פידו שלא יעלה לספר תורה ואם נריכים לזה שאינו
יודע לקרו' לפי שהוא כהן או לוי ואי' שם אחר זולתו אם
פשיקרא לו שליח נכבד מלה במלה יודע לאמר ולקרוא'
עם הכתב יכול לעלות ואם לאו לא יעלה: **ג** אפילו
ראש הכנסת או חזן לא יקרא עד שיאמרו לו קרא וכהנו
משל' נכבד כהנוגה מכרך וקובא בלי פטילת רשות
משום

הלכות קריאת ס' נח

ה' יצחק אברהם וה' אברהם ואל' נבי וה' שמואל ואל' נבי
בנו' אל והתרו בו שיקרא כפי המסורת ולא רנה וכדוהו
והורידוהו מהתיבה :

קמב דין מי שקרא וטעה ובמקום שאין
שם יודע לקרות בריוק ובו ב' סעיפים

א קרא וטעה אפי' בדקדוק אמת אשת מחזירין אומ' :
ב יישוב שיש שם מכין ואין מי יודע לקרות בתורה
כהלכה בדקדוק ובטעמים אפילו הכי יקראו בתורה
בנרכה כהלכתה :

קמג דין אם נמצא ספר תורה מוטעה
ויתר דיני הספר ובו ה' סעיפים

א אין קורין בתורה בפחות מעשרה גדולים בני
הורין ואם התחילו בצער ויבאו מקנתן גמורים : ב
אם כתוב כל חומש לבדו אפילו בגלילה כספר תורה
אין קורין בו עד שיהיו כל ה' חומשין תפורים ביחד :
ג אפילו בכפרים שאין כמנא בהם ספר תורה כשר
אין מברכין עליו : ד אם כמנא טעות בספר תורה
בשעת קריאה מוניאין ספר תורה אחרת ומתחילין
ממקום שכמנא הטעות ומשלימין הקורים על אותם
שקראו במוטעה ואם כמנ' טעות באמצע קריאת הקורא
גומר קריאתו בספר הבשר ומברך לאחריה ואינו חוזר
לברך לפניה : ה בית הכנסת שאין בהם מי שיודע
לקרות אלא אחד יברך ויקרא קנת פסוקים ויברך
לאחריהם וחוזר לברך תהלה וקורא קנת פסוקים
ומברך לאחריהם וכן יצאה כמה פעמי' במספר העולים
של אותו היום :

קמד שלא

אורה חיים

התורה והתחיל לקרות או לא התחיל והזכירוהו שפסקה
אחרת נרדף לקרות ונלל הספר תורה למקום שנרדף
לקרות בו יש אומרים שאינו נרדף לחזור ולברך יש
אומרים שנרדף:

קמא דיני הקורא והמקרא ובו ח' סעי'

א נרדף לקרות מעומד ואפילו לבמו' עצמו לכותל
או לעמוד אסור אלא הוא בעל בשר: ב לא יקראו
שנים אלא העולה קורא ושלי' נכור שותק או שלי' נכור
קורא והעולה לא יקרא בקול רם ומכל מקום נרדף הוא
לקרות עם ש"ך כדי שלא תהא ברכתו לבטלה לא שנרדף
לקרות בנחת שלא ישמיע לאזניו: ג יש כוהני' להעמי'
מי שמקרא לעולה מלה במלה ואחר שגומר המקרא
המלה אומרה העולה: ד אם שלי' נכור רוצה לברך
לעצמו ולקרות נרדף שיעמוד אחר אכלו שכשם שכתבה
התורה על ידי סרסור כך אנו נרדפים לכהונ' בה על
ידי כהנור: ה אין הנכור רשאי לענות אמן עד
שתכלה ברכה מפי הקורא ואין הקורא רשאי לקרות
בתורה עד שיכלה אמן מפי הנכור: ו יכולים לקרות
ב' א' זה אחר זה והצנן אחר האב ואין מניחין אלא
בשני עין הרע: ז העולה למגדל עולה
נפתח שהיא לו בדרך קצרה ממקומו וירד
מהמגדל בדרך אחר שהיא לו בדרך ארוכה
עד מקומו ואם שני הדרכים שוים עולה
בפתח שהיא לו בדרך ימין וירד בפתח שכנגדו: ח
כל תיבה שהיא קרי וכתוב הלכה למשה מסיני שתהא
בכתבת כמו שהיא בתורה ובקריית בעין אחר ומעשה
בא' מקרא כמו שהיא בתוב' בפני גדולי הדור הרבנים

הלכות קריאת סת' נט

העם: אין הקורא רשאי לקרות לתורגמן יותר מפסוק אחד ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק ופי' הקורא ואין הקורא רשאי לקרות פסוק אחר עד שיכלה התרגום מפי המתרגם ואין הקורא רשאי להגביה קולו יותר מהמתרגם ולא המתרגם יותר מהקורא ואין הקורא רשאי לסייע למתרגם שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה: ב קטן מתרגם ע"ג גדול אבל אינו כבוד לגדול שיתרגם על ידי קטן: ג האידכא לא כהנו לתרגם משום דמה תועלת בתרגום כיון שאין מבינים אותו:

קמו שלא לדבר בשעת הקריאה:

א אסור לנא' ולהניח ספר תורה כשהו' פתוח אבל בין גברא לגברא שפיר דמי: ב כיון שהתחיל הקורא לקרות בספר תורה אסור לספר אפילו בדברי תורה אפילו בין גברא לגברא ואפילו אם השלים הוא הפרשה פירוש ללמוד ויש מתירים לגרום בלחש ויש אומרי' שאם יש עשרה דניית' לספ' תורה מותר לספר ויש האומרי' מתירים למי שתורתו אומכותו ויש מתירים ל... למי שקוד' שכפתה ספר תורה מחזיר פניו ומראה עצמו שאינו רוצה לשמוע ספר תורה אלא לקרות ומתחיל לקרותי' ולקרות שנים מקרא ואחד תרגום בשעת קריאת התורה שרי: וכל זה אינו ענין לפרש' זכור ופרש' פרה שהם בעשר' מדאורייתא שצריך לכונן ולשמע' מפני הקורא' והנכון שבכל הפרשיות ראוי למדקדק לדבריו לכונן דעתו ולשמע' מפי הקורא: ג אסור לספר כשהמפטיר קורא ב'ביא' עד שישלים כמו בספר תורה: ד אין צריך לעמוד מעומד בעת שקורים בתורה:

קמ"ד שלא לדלג בתור מעני' לענין:
ודיני ההפטרות: ובו ד' סעיפים

א מדלגין בכביא ואין מדלגין בתורה מפרשה זו
לפרשה אחרת והמ' בשני עכיונים דחיישינן שמא
תתבלבל דעת השומעים אבל בחד עכיונא כגון אחרי
מות ואך בעשור שכ"ג קורא ב"ה מדלגין והוא שלא יקר'
ע"פ שאסור לקרות שלא מן הכתב אפילו תיבה אחת:
ובכביא מדלגין אפילו בשני עכיונים והוא שלא ישהא
בדילוג בענין שיעמדו הנכבד בשתיק' והכי מילי בכביא
אחד אבל מכביא לכביא אין מדלגין וכתרי עשר מדלגין
מכביא לכביא ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו:

ב כוהנים בשבת שיש בו חתן לומר אחר הפטרת
השבוע שנים או שלשה פסוקי' מהפטרות
שום אשים וכשהל' ר"ה בשבת ביו' א' אחר
שחפצו ריין ההכטרה בשבת אומרי' פסוק
ראשון ופסוק אחרון מהפטרות ויאמר לו
יהי וכתן מהר הדש ואין למחות בידם:

ג אין גוללין ספר תורה בכבוד
וכבוד הכבוד ואם אין להם אלא ספר תורה אחת
והם צריכים לקרות בשני עכיונים גוללין וידחה כבוד
הנכבד: **ד** אין קורין לאדם אחד בשני ספרי תורות
משום פגמו של ראשון אבל שלשה גברי בנ'
ספרי כגון ר"ח טבת שחל להיות בשבת
ליכא משום פגס:

קמ"ה דיני המתרגמין:

א דימי חכמי הגמרא היו כוהנ' לתרגם כדי שיבינו
קעם

במעמד אנשי העיר רשאים להוניה המעות לכל מס
 שירנו ואם קבלו עליהם בני העיר בפירוש במכר זה כל
 מה שיעשה אפילו יחיד מה שיעשה עשוי : אבל של
 כרכים שבאים שם ממקומות אחרים אפילו בנו אותו
 משלהם אינו כמכר אלא תלו אותו בדעת היחיד שאו
 יעשה בו היחיד מה שיעשה בהסכמת הנכור והנה לכל
 דברי קדושה שמכרו כאן דכלהו גרידי בתר בה : ח

בנו בית סתם והקדישוהו אחר כך לבית הכנסת דינו
 כבית הכנסת אבל אינו קדוש עד שיתפללו בו אפי' אם
 נבאוהו לשם בית הכנס' וכיון שהתפללו בו אפי' אורחיו
 לפי שעה כיון שהיה מיוחד לתפלה קדש ואם לפי שעה
 הקדישו הכל כפי מה שאמרו : ט כשמוכרין אנשי הכפ'
 בית הכנסת יכולי' למכרו ממכר עולם והלוקח יעשה
 בו מה שירצה חוץ ממרחץ ובורסקי ובית טבילה ובית
 הכסא ואם מכרוהו שבעה טובי העיר במעמד אנשי
 העיר יעשה הלוקח אפילו אלו הד' הדברים : י ויש
 אומרים דיוחד בשלו אפילו ספר תורה מותר למכרו
 ולעשות בדמיו כל מה שירצה כל שלא הקדישו לקמת
 ברבים ויש מי שאומר אלא' ללמוד תורה או לישא אשה :

יא בית הכנסת או לביכס וענים מנה' ישן שסתרו
 יכולין ליתן במתב' דאי לאו דהוה להו הכאם מניה לא
 הוו יהבי ליה הדר ה"ל כמכר וכך יכולים להחליפם
 באחרים והם יוצאים לחולין אבל אסור למשכנן או
 להשכירן או להשאילן אפילו על ידי שבעה טובי העיר
 שעדיין כשארים בקדושתן שאין כאן דבר אחר שתחול
 קדושתן עליו : יב מי שיש לו תבאי עם הקהל שלא
 יוכל לבנות כבית הכנסת כי אם הוא וורעו אינו יכול
 למכור זכותו לאח' : יג גבו משותף לבנין בית הכנסת

אורח חיים

קמז דיני גלילת סת: ובו ח' סעיפים

א אסור לאהוז ספר תורה ערום בלא מטפה:

גדול שבאות שקראו בתורה גולל ורנילי לקנותו בדמי' יקרי לרב המנוה: ב יכול מי שירצה לקנות להושיט

המעילים לגולל ואין הגולל יכול למהות בו כי אף על פי שקנה הגלילה לא קנה ליקח המעילים: ג הגולל

ספר תורה יעמידנו כנגד התבר כדי שאם יקרע יקרע התפר: ד הגולל ספר תורה גולל מכהוץ וכשהוא

מהדקו מהדקו מכפנים: ה מוטב תגלל המטפהת כניב הספר תורה ולא יגלול הספר תורה כשכורנו

במטפהת: ו הגולל ספר תורה בתוך התיק טועה ז אין המכטיר מתהיל עד שיגמרו לגלול הספר תור

כדי שלא יהא הגולל טרוד ויוכל לשמוע ההפטרה: ח ביום שיש בו שני ספרי תור לא יפתחו השני ולא

יכירו המפה עד שיגללו הראשון:

קכח שלא יפשיט שליח ציבור התבה:

ובו סעיף אחד

א אין שליח ציבור רשאי להפשיט התיבה בצבור

כל זמן שהם בבית הכנסת:

קמט שהצבו' לא יצאו מב' עד שיצניעו

סת: ובו סעיף א

א אין הצבור רשאים לנאת מב' עד שיצניעו ספר

תורה ואם מגביעים הכבר תורה בבית אחר אש אין לב' אלא פתח א צריכים להתעכב עד שינא הספר

תורה וילכו אהריו למקום שצניעו איתו שם ואם יש

לב'

לב'

המנות לאחר ואחר כך השעיר ורנה שיחזירו לו המנות
 אם נשעה שנתנו הקהל המנוה לשני היה ספק ביד
 הראשון לתתמה שהיה נותן בכל שנה ולא חפץ בה
 וכתרנה עם שאר הקהל איבד זכותו אבל אם כשכתנות
 לשני לא היה ביד הראשון ספק לתת מה שהיה נותן
 יעתה שיש בידו רובה לזכות במנוהו ולהחזיר וליתן מה
 שהיה נותן תחלה נותן למנותו :

קנר דיני תשמישי קדושה ונרות ברת
 הבנסת ובו טו סעיפים

א רחנה של עיר אף על פי שמתפללין בה בתעניות
 אין בה משו' קדושה מפני שהוא עראי וכן בתי' וסדרות
 שמתקבצים בהם להתפלל בא' קראי אין בהם פירו' ע"כ
 שום קדושה : ב השוכרי' בית ומתפללין בו המקדה
 אין לו דין בית הכנסת : ג תשמישי קדושה וההודין
 כגון תיק של ספרים ומזוזות ורצועות תפילין לא דרדו
 וארגו שכותבין בו ספר תורה או חומש וכסא קביעות
 שכותבי' עליו ספר תורה ווילין שתולין לפניו ההיכל יש
 בהן קדושה וכריך לגבון : ד מטפחות ספר תורה
 שבלו יכולים לעשות מהם תכריכין למת מנוה וזו היא
 גניזתן : ה ספר תורה שבלה מניחי' אותו בכלי חרס
 וגוזזין אותו בקבר ת"ה אפילו אינו אלא שונה הלכות
 ולא שימש ת"ה : ו אין עושין מתיבה כסא לספ' תורה
 אבל מותר לעשות מתיבה גדולה קטנה וכן מותר
 לעשות מכסא גדול כסא קטן אבל אסור לעשות ממנו
 שרפרף לכסא וכן מותר לעשות מוילון גדול פי' ספסל
 וילון קטן או לעשו' ממנו כים לספר תור' אבל קטן
 6 iii לעשות

וכללם דבר מנוה מוניאין בה המעות: קנו אנכי
 וקורות לא ימכרום לדבר מעה אלא לפדיון שבויים
 אע"פ שהביאו האנשים וגרום ואת הקורות ופסלום
 והתקינו הכל לבנין מוכרי' הכל לפדיון שבויים בלבד
 אבל אם בנו ונזרו לא ימכרו בית הכנסת אלא יגבו
 לפדיון מן הנכור: וך ראובן שאת קרקע זו אני כותב
 לבנות עליה בית הכנסת ולא רנו העני להביהם לבנו
 בית הכנסת והקהל אומרים לבנות עליו בית לתלמוד
 וראובן אפי' אדעתא דהכי לא כדרי לא מני ראובן הדר
 ביה ואם ראובן לא היה דר שם היו יכולי לשנותה ואם
 הוא מנכי אותה העיר אינם רשאים לשנותה אם הוא
 פירוט עומד ונזוף אלא יש שם חבר עיר דכל מאי
 ונופק דאתי אדעת' דידיה אתי: זך אין אדם יכול
 לאסור חלקו מבית הכנסת ולא מהשפרי' ואם אחר אינו
 יכול: וך מי שהשאל ביתו לבית הכנס' ויש לו מריב'
 עם אחד מהקהל אינו יכול לאסרה אלא יאסרנה לכל
 הקהל כאחד: וך מי שהיה בביתו בית הכנסת ימים
 רבים אין הנכור רשאים לשנותו בבית אחר: וך יש
 מי שאומר שכלי הקדש של כהן שנהגו להביאם תמיד
 לכה' בחצים אין יכולים להוציאם לחולין ולמוכרם
 והקהל יכולי לתפסם שיטארו בחזקת הקדש אחר מיתת
 המקדיש: זט יש מי שאומר שאם במבא אחר מיתת
 אדם כתב כתוב שהקדיש כלים ואין עליו עדים ולא
 מסרו להקל אפי' הוי הקדש: כ יש מי שאומר שסת'
 שהחזיק שהיה של אבותיו של ראובן אין הנכור יכולים
 להחזיק בו: כא אין לקנות מעילים שכשתמש בהם
 הדיוט לתשמיש קדושה: כב אדם שהיה רגיל בשום
 מנוס כגון גלילה ואירעו אונס או עוכי וכתבו הקהל

המנות

הלכות נטילת ידים סד

אף אם הוא סבור להרויח הרבה: ב קודם שילך
לבית המדרש יכול לאכול פת שהרית. אם הוא רגיל בו
וטוב שירגיל בו:

קנו סדר בשאומתן ובו סעיף א

א אחר כך ילך לעסקיו דכל תור שאין עמה מלאכה
חופה בטלה ונדרת עון כי השוכני יעבירו על דעת
קומו. ומכל מקום לא יעשה מלאכתו עיקר לא עראי
ותורתו קבץ וזה וזה יתקיים בידו. וישא ויתן באמונה
ויוהר מלהזכיר שם שמים לבטלה שבכל מקום שהזכרת
השם מקוניה מיתה מכויה ויוהר מלישבע אפילו באמת
שאלף עיירו היו ליכאי המלך וכלם בהרבו בשביל שהיו
נשבעים שבועות אף על פי שהיו מקיימים אותם ויוהר
ולא שתתקן עם בן כח עובד עבודת אלילים שמא יתחוו
לו שבועה ועובר משום לא ישמע על פוך:

הלכות נטילת ידים

קנו זמן קביעות סעודה ובו סעיף א

א כשיגיע שעה דבועות יקנע מעדתי ואם הוא
תם ועוסק בלימודו ימתין עד שעה ששית ולא יאחר
וימר דהוי כוורק אכן לחמת אם לא טעם מידי בכפר:

קנה דיני נטילת ידים לסעוד' ובו יג סעי'

א כשיבא לאכול פת שמכרכין עליו המוציא יטול
ידיו אפי' אינו יודע להם שום טומאה ויברך עכ"ל: אבל
לפת שאין מכרכין עליו המוציא כגון להמכין פ"ס סעודתו

אורח חיים

פ' תקוס לעשות ממנו כים לחומש אכור : ז הבימה
בבוק כגון בימה שהיו עושין למלך אין בה קדושת
ארון אלא קדושת בית הכנסת : ח הארון וכל מה
שעושים לספר תורה מועיל בו תנאי להשתמש בו שאר
תשמיש אפי' לחול : ט המתנדב ספר תורה ומכיון
משפחות בבית הכנסת מותר להשתמש בהן כל ספר
וספר שלדעת כן הוקדשו אבל המכיון בביתם ואח"כ
מקדישים כיון שעל אותו ספר בעשה וכשתמש בו אותו
ספר אכור להכירו בספר תורה אחר ויש מתירים :
י הנהגים להניח עטרות ספר תורה בראש הקורא
בסיום התורה אין מוחין בידם אבל המניחים אותם
בראשי חתכים דעלמ' מוחין בידם : יא כרות שפוח
שכתבום הכותי לע"א וכיבן שמשם וכתבם או מחרן
לישראל אכור להדליקם בבית הכנסת : יב עכבר
שכח בשמן של בית הכנסת אם הוא מאום אסו להדליקו
בבית הכנסת : יג נר של בית הכנסת מותר לקרות
לאורו : יד אין מדליקין נר של הדיוט מנר ב"ה ויש
מי שאומר דה"ל בעוד שדולקים למנותן אבל כשנרין
לכנותן מותר : טו בני כרך שקנו ספר תורה והתנו
ש"ס ונא א' מהכרך שהכשירים יתנו לו חלקו ושוקרו
ספרים אם ינא א' מהם אין כותבין לו אלא מה שכתב
בלנד :

ק נה לילך מבית הבגס לבית המדרש
ובו ב סעיפים

א אחר שינא מבית הכנסת ילך לבית המדרש ויקבע
עת ללמוד ונריך שאנתו עת יהיה קבוע שלא יעבירונו

אף

עליהם רביעית חיס כנת אחת או שנטל ידו א' וספך
עליה רביעית וכן ספך על חדרתה:

קנט באיזה כלי נוטלו הירדים וכיצד יבואו
המים לידיו: ובו ב סעיפים

א אין כוטלים לידים אלא בכלי וכל הכלים כשרים
אפילו כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה פירוש כלים
ונריך שיהא מחזיק רביעי' ואם כיקב בכונס עשו' מדפת
משקה דהיינו שאם ישומו אותו על משקים בקר והעפר
יכנסו בתוכו דרך הכקב והוא גדול מבקב שהמשקין
שבתוך הכלי יונאין בו או בעל מתוך כלי ואין כוטלים
ממנו לידים ואפילו אם הוא מחזיק רביעית מן הכקב
ולמטה: **ב** והכי מילי שכוטל דרך פיו למעלה במה
שממנו מן הכקב ולמעלה אינו חסוד ככלי וכמאן שאין
המים באים על ידו מהכלי אבל אם כוטל דרך הכקב
שרי כיון שמחזיק רביעית ממנו ולמטה: **ג** כלי
שמחזיק רביעית כשסומכים אותו ואם לא יסמכוהו
ישפכו המים ולא ישאר בו רביעית אינו כלי הילכך
מנופה של חבית שהיא מדה ואינ' מקבלת רביעית שלא
עסומכת אין כוטלים ממנה ואם הרחיבה למטה עד
שווקבלת רביעית כשהיא יושבת שלא מסומכת כוטלים
ממנה: **ד** חמת וכפישה שהם מיני כאלות של עור
שתקנן ועשה להם בית מושב' כוטלים מהם אבל שק
וקופה שהתקינן לשבת בלא סמיכה וזפתן בזפת עד
שהם מקבלין משקים אין כוטלי מהם לידים לפי שאינם
עשווי' לקבל משקין וה' לכובעי' של לבדים פירוש בגד
אפילו כשהם קשים כל כך שמקבלים מים קשה פילסרו
ואינם זכים מהם אבל מקום אינם עשוויים כלעז

אורח חיים

פ' פת עשויה דקות או פת הבאה בכספין ואיכו קובו
עם בוקרו מעודתו עליהם אין נריך בטילת ידים :
סקדי' ואגוז' ב יש מי שאומר שאם איכו אוכל אל
פחות מכביצה יטול ידיו ולא יברך : ב אם אוכל
פחות מכוית יש מי שאומ' שאיכו נריך כטילה : ד אם
אוכל דבר שטיבולו באחד מו' משקין שסימכם יד שחט
ל"ס ולא כתנגב ואפילו אין ידו כונע במקום המשקה
נריך כטילה בלא ברכה : ה הכוטל ידיו לפירות הא'
מגסי הרוח ובשר בלי מי שכראה מדבריו אע"פ שמוהל
עופת עליו דיכו כפירות ותבטיל מהמים והם כעבים
דיכו כפירות : ו השותה אין נריך ליעול אפילו ידו
אחת : ז כטל ידיו לדבר שטיבולו במשקה ואחר כך
כונה לאכול לחם יש מי שכראה מדבריו שאין אותה
כטילה עולה לו וא"ל אם כטל ידיו שלא לאכול ואח"כ
במלך לאכול : ח מי שהיה במדבר או במקום סכנה
ואין לו מים פטור מכתילת ידים : ט נריך לזהר
בכטילת ידים שכל המזולזל בכטילת ידים חייב כידון
ובא לידו עניות ונעקר מן העולם : י אע"פ ששיעורם
פירוש רביעית ברביעית יוסיף ליעול בשפע דאמר רב
הלוג דהיינו חסדא אכא משאי מלא חפכי מיא ויהבו לי
שעור א בינה מלא חפכי טיבותא : יא מברך קודם
ומבי כטילה שכל המכות מברך עליהם עובר
לעשייתן כהגו שלא לברך עד אחר כטילה משו' דפעמי'
שאיך ידיו נקיות ומפני כך מברכין עליהם אחר שפשוף
ידים שכבר ידיו נקיות קודם שיטיל עליהם מים שניו'
יב ויכנס היטב קודם שיכנס שהאוכל בלי כונע
ידים כאלו אוכל לחם טמא : יג המטביל ידיו יכול
לאכול בלא כונע וה"ל לכוטל ידיו בבת אחת ושופך
עליהם

מים שנכבד מחוכרים למימי היאור אף על גב דכנוח
כזה לא חשיב חיבור לענין טבילה ויש חולקים בזה
ואומרים דגם לכטילת ידיים לא חשיב חיבור :

ח אם הכניס ידיו בתוך כלי של מים ושכשך ידיו
בהם אם הכלי מחובר לקרקע לא עלתה לו כטילה ואם
אינו מחובר לקרקע יש אומרים שעלתה לו כטילה ויש
אומרים שלא עלתה לו ובשעת הדחק יכול לסמוך על
דברי המתירים ואם אחר כך כודמן לו ליטול בדרך
טבילה כוטל בלא ברכה. ט חבית שיש בה מים
מניחה על ברכיו וכוטל ממכה לידים ואם היתה מוטת
בארץ והמים מקלחים ממכה או שעומדה זהמי' ונאיים
דרך כקב שנה וכתן ידיו שם לא עלתה לו כטילה ואם
כירוס דבר היתה ברזא בגקב והסירה וקבל המים על
ספות' הנק' ידיו חשיב שפיר כח גברא ונריך להחזירם
כפיכ' בלעו ולהסירה בכל שפיכה ושפיכה : י אם הטס
חבית מלאה מים והלך וישב לו והחבית שזפכת מים כל
היום מחמ' הטייתו וכוטל ידיו ממכה עלתה לו כטילה :
יא הכל כשרים ליתן מים לידים אפילו הרש שוטס
זקטן כותי רדה : יב אם הקוף כותן לידיו' פי מין מים
יש פוסלים זיש מכשירים וכראין דבריהם : בלעו שישיא
יג לכתולה נריך לכזין כוטל לכטילה המכשרת
לאכילה : יד הטביל ידיו במי מעין אפילו אין בו מ'
באה עלתה לו טבילה כל שמתכבד ידיו בהם בבת אחת
ואם הטבילם במי מקוה יש אומרים שדימו כמעין ויש
אומרים שנריך מ'סאה ונקטוין כדברי המיקל : טו
מי גזמים שהם זוחל'ם ויש בהם ארבעים פי' הולכי'
סאה יש להסתפק אם טובל בהם ידיו : ויחרכים
יז ירבעי' סאה מים שאובים שבקרקע להרמ'ם אין
vi 6 מטבילין

לְקַבֵּל מִיָּסוּד וּמִלֵּב עַיִן הַדַּחַק מוֹתְרוֹ שְׁעוֹבְרֵי דְרָכָיו רְגִילִית
לְשִׁתּוֹת בָּהֶם: הַ כְּלֵי שֶׁתַּחֲלַת תִּיקוּנוֹ כִּךְ שְׁאִיכּוּ יִכּוּ
לְעִמּוּד בְּלֹא סְמִיכָה וְאִין מִשְׁתַּמְשִׁין בּוֹ אֵלֶּא עַיִן סְמִיכּוֹ
חֲשִׁיב שְׁפִיר כְּלֵי לְפִיכְךָ כְּלֵי שֶׁהוּא מֵלֵא בְּקָבִים מִתַּחַת
וּפְיוֹ נֶר לְמַעְלָה וּכְשֶׁמֵרִיחַ אֲדָם אֲנֻכְעוּ עֲלָיו אִין הַמּוֹ
יּוֹצֵאִים וּכְשֶׁמֵסִירוּ הַמַּיִם יּוֹצֵאִים מוֹתֵר לִיטוּל מִמֶּנּוּ אִין
עַל פִּי שְׁאִיכּוּ מִחֻזִּיק כְּלוֹם כִּיּוֹן שְׁעִשׂוּי לְקַבְלָה בְּעִבּוּן זֶה
זוֹה עִיקָר תַּשְׁמִישׁוֹ כְּקִרְאָה כְּלֵי: הַ לֹא יִתֵּן מַיִם לְחֻבֵירָה
בְּחֻפְזוֹ שְׁאִין כּוֹטְלִים אֵלֶּא מִן הַכְּלֵי וְהֵ"ה אִם כֵּטֵל יֵדוּ
אֶחָת מֵהַכְּלֵי וְשִׁפְךָ מִמֶּנָּה לִידוֹ אֶחָדֵת דְּאִיכּוּ כְּלוֹם זֵרֶת
מִתִּירָבּוֹ כִּיּוֹן שֶׁתַּחֲלַת כְּטִילָה לִידוֹ אֶחָת הִיָּה מִן הַכְּלֵי
וְהוּא שֶׁהִיתָה יֵדוּ אֲדָאֲטוּכָה בְּהוֹרָה בְּגוֹן שֶׁשִׁפְךָ עֲלֵים
רְבִיעִית בְּבֵת אֶחָת: הַ גְּרִיךְ שֶׁיִּבְאֹו הַמַּיִם מִכַּח בּוֹתָן
לְפִיכְךָ בְּנֹר שְׂדוּלָה מַיִם מִן הַיָּאֹר וְשׁוֹפֵךְ בּוֹ וּכְמַשְׁכִּים
מִמֶּנּוּ הַמַּיִם לְהַשְׁקוֹת הַשָּׂדֶה אִיכּוּ יִכּוּל לִיתֵן יֵדוֹ לְתוֹבָה
כְּדִי שִׁיקְלָחוּ הַמַּיִם עֲלֵיהֶם מִפְּנֵי שְׁאִיכּוּם בְּאִים מִכַּח אֲדָם
שֶׁכִּבֵּר פֶּקֶד כַּח הַשׁוֹפֵךְ זֶה מַשִּׁים יֵדוֹ קְרוֹב לְמִקּוֹם
הַשְּׁפִיכָה אֲעֵבֶ שְׁאִיכּוּ מַשִּׁים אֹתָם תַּחַת הַשְּׁפִיכָה שֶׁמֶשׁ
שֶׁלְתָה לוֹ כְּטִילָה דְכָל זֶמַן שֶׁהֵם קְרוֹבִים לְמִקּוֹ הַשְּׁפִיכָה
עֲדִיין מִכַּח הֵם בְּאִים: וְאִם הַטְּבִיל יֵדוֹ לְתוֹךְ הַנְּבֹר
הַזֶּה אִיכּוּם בְּהוֹרָת מִכַּח בְּטִילָה מִפְּנֵי שֶׁהֵם שְׁאֹבִי וְהֵנִי
מִיֵּלֵי בְּדוּלָה שֶׁשׁוֹפֵךְ זֹמַתָן לְתוֹךְ הַנְּבֹר עֲנָמוּ אֲבָל אִם
נֹתָן אֹתָם חוּץ לְנְבֹר וּמִשִּׁיךְ אֹתָם לְנְבֹר וְהַטְּבִיל בּוֹ
יֵדוֹ בְּהוֹרָת דְּשְׁאֹבָה שֶׁהַמְשִׁיכָה כְּשֶׁרָה: וְאִפִּי דוּלָה
וְנֹתָן לְתוֹךְ הַחֲרוּץ עֲנָמוּ אִם הַדְּלִי כָּקוֹב מֵאֲחֹרֵי
בְּכּוֹס מִשְׁקָה זֶבְעוּד שֶׁשׁוֹפֵךְ דְּדָךְ פִּיּוֹ לְנְבֹר מִקְלַח
מֵאֲחֹרֵי לִיאֹר מִטְבִּיל בּוֹ אֶת הַיֵּדִי וְטֵהוֹרוֹ דְּהַשִּׁיבִי כְּאוֹ
הַטְּבִילֵם בִּיאֹר דְּנְבֹק זֶה מִדְּבַר הַכְּלֵי לִיאֹר וְהַשִּׁיבִי

מחוברי: ד חמי האור כוטלי מהם לידים אפי הן חמין
 שהיד סולדת בהן: ז חמין טבריה יכול פי' כל שכריו
 להטביל בהם את הידים אבל ליטול מהם של תיבוק כבוס
 נכלי לא ואם המשיך אותי באר' דרך הריץ סימנו
 חוץ לחקומו והפסיקן מהמעין הכובע חס אס יש בהם
 שיטור מקוה מטבילין בהם הידים ואם אין בהם שיטור
 מקוה לא ואם הריץ זה מימיו מחוברין למי המעין
 הכובע חס לרטי והרשבא מטבילין בו את הידים ולהר
 יונה אין מטבילין בו את הידים: ח טעם פיסול חמי
 טבריה לנטילה מפני שהם מרים ואיך ראויים לשתית
 הכלב אבל אם ימצאו מים חמין כובעים שהם ראויים
 לשתית הכלב כוטלים מהם לידים: ט מים מלוחים
 או מרוחים או מרי שאין הכלב יכול לשתות מהן פסולי'
 לנטילת ידים אף על פי שכשרים למי מקוה לנטילה
 ואם הם עכורים מחמת טיט שכתערב בהם אש הכלב
 יכול לשתות מהם כשרים בין לנטילת ידים בין למקוה
 ואם אינו יכול לשתות מהם פסולים לשתיהם: י
 כוטלים לידים בכל דבר שתחלתו מן המים כגון
 פי' תולעים יבחושים אדומים או שומן דג: יא מים
 שיש לו ספק אם נעשה בהם מלאכה או לאו או שיש לב
 ספק אם יש בהם כשיטור אם לאו או אם הם טמאים אם
 טהורי או ספק אם כעל ידיו או לאו טהור ויש אי שאומ'
 שעכז' אם יש לו מים אחרים שיטול ידיו ויונא עצמו מן
 הספק: יב השלג והברד והכפור והגלד פי' נהג המי'
 והמלח אם ריסקן עד שכעשו מים כוטלים הנקפי מרב
 מהם וטובלים בהם אם יש בהם כשיטור: סקור
 יש מי שאומר שאין בטילת מים ראשונים אלא במי' בלבד
 ואם שהיין כשר לנטילת ידי' בין בתן לעכו מים בין לא
 בתן

מטבילין בהם את הידים ולהראבד מטבילין ומאוכה
 שהמשיכה כולה גם להרמ"כ מטבילין בהם הידים :
 י ז לא יטול מהכפר מים בידו אחת ויתן על ידו
 השנית לפי שאי' כאן לא נטילה ולא טבילה : י ח
 ידו אחת בנטילה וידו אחת בטבילה ידיו טהורות :
 י ט המטביל ידיו אין צריך שתי פעמי' ולא כינוח ולא
 להגביה ידיו : י ב המטביל ידיו אינו מברך על טבילת
 ידים אלא על נטילת ידים :

קס איזו מים כשרי' ואיזו פסולים לגטילה

א מים שנשתנו מראיהן בין מחמת עבמן בין מחמת
 דבר שנפל לתוכן בין מחמת מקומם פסולים : ב
 עשה במים מלאכה או ששרה בהם פתו אפילו כתבון
 לשרות בכליזה ונפל לשני פסולים ואם ניכר יין במים
 פסולים ואם הדיח בהם כלים פסולים ואם היו כלים
 מודחים או הדשים כשרים ואם הטביל בהם הנחתום
 פי' בכדות הגלסקין פסולים אבל אם טבל ידיו במים
 למס וטח פני הגלסקין או שחפן מהם בחפניו
 במים הנשארין לא נעשה בהם מלאכה ולפיכך
 כשרים אם לא נשתנו מראיהן : ג מים שלפני
 הנפח אף על פי שלא נשתנו מראיהם פסולים מפני
 שבדודם שנעש' בהם מלאכ' דהיינו שכיבה בהם הברזל
 ושלפני הספ"א נשתנו מראיה' פסולי' ואם לאו כשרי' :
 ד מים ששתו מהם תרכנולים או לקלק' פי' שנית הכלב
 בהם הכלביש מי שפוסל ואין דבריו כראין מקרא לקיטא
 לא בין בלאו בין בכל שאר בהמה חיה ועוף יש להכשיר :
 ה אין המלאכה פוסלת לא במי' שאובין בין שהם בכלי'
 בין שהם בקרקע אבל לא במי מקוה או מצוץ בעודם
 מחוברים :

ק ס א דיני חציצ' בנטילה: ובו ד' סעיפי'

א נריך לזוהר מחציה שכל דבר שחוק בטבילה
חונץ בטבילה כגון צואה שתחת הנפורן שלא כנגד
הנשר ונצק שתחת הנפורן אפילו כנגד הנשר ורטיה
שעל נשרו וטיט היון וטיט היונרים אבל במיעוטו
שאינו מקפיד אין להוש: ב כל דבר שאינו מקפיד
עליו אינו חונץ היה דרכו של זה להקפיד וזה אין דרכו
להקפיד למי שדרכו להקפיד חונץ למי שאין דרכו
להקפיד אינו חונץ כיצד היה אחד נבע והיו ידיו נבועו'
אין הנבע חונץ על ידיו אעפ"י שיש על ידיו ממחשו של
נבעים לא היה נבע אם היו ידיו נבועות ויש ממחשו
הנבע על ידיו הן חונץ שהדיו היב' חונץ והלח אינו חונץ'
וכן הכשים שדרכן לנבוע ידיהם לכוני וכיוצא בזה אין
אותו נבע חונץ: ג נריך להסיר הטבעות מעל ידיו
בשעת נטילת ידים: ד שיעור בטילת ידים כל היד
עד הקנה של זרוע ויש אומרי עד מקום חיבו' האנבעו'
לכף היד וראוי לכהונ' כדעת הראשון:

ק ס ב הגבהת ושפשף הידים בנטילה:

א הנוטל נריך להגביה ידיו למעלה שלא יצאו מים
הון לפדק ויחזרו ויטמאו את הידים והיינו כשאינו
נוטל כל היד עד מקום חיבור היד עם הזרוע אבל אם
נוטל עד שם אינו נריך להגביה ידיו וכן אם שפך על
ידיו רביעית בפעם אחת כיון דאין דם מים טמאי' כלל
אינו נריך להגביה ידיו וכן המטביל ידיו אינו נריך
להגביה ידיו: ב הנוטל ידיו שופך עליהם קנה
מהרביעית להסיר מהם הלכלוך וכל דבר שהונץ ואחר

כתן לתוכו מים אלא שאסור לעשות כן לכתחלה כדי
 שלא יהא כחזולל בדב' חשוב שנשתקה לעי' לוי בידו' לשבת
 עד שקובע ברכה לעצמו ויש מי שאומ' שכל מי פירוק
 ראויים לכתולת ידים בשעת הדחק: יג בריך שיהא
 במים רביעית והכי מילי לאחד אבל לשנים שבאו ליטול
 כאחד האחרון אין בריך ואפילו בזה אחר זה ובלבד
 שלא יפסוק הקילוח כינד היה רביעית מים בכלי ופשט
 ידיו ואס' יונק על ידיו ונא שני ופשט ידיו למטה ממנו
 סמוך לדי הראשון וקילוח יורד על ידו של ראשו' ולדיו
 של שני שלמטה ממנו די שניסם טהורות אפ"פ שפיקת
 שיעור הרביעי' כשהם מניעי' לידיו של שני ידיו טהורות
 מפני שהם באים משירי טהרה ויש מתירים אפילו:
 כשנוטלים זה אחר זה הואיל ונשעה שהתחיל הראשון
 ליטול מהם היה בהם רביעית אף לשני זה עולים מפני
 שבאו משירי טהרה ועל דרך זה נוטלים פתני לוג לב'
 ולארבעה ומלו' לכמה בני אדם כל זמן שמספיקי' המים
 לשפוך כל אחד על ידו שלשה פעמים שיכולים להכניס
 ארבעה וה' ידיהם זה בנד זה און זה ע"ז זה זליטול כאס'
 ובלבד שירפו ידיהם בעבין שתיעו המים לכל אחד:
 יד בריך שיהא רביעית מכונס במקום א-ד שסם
 כסל בשמיכות וחור וכטל משמיכות ידיו טמאות כשהיו:
 טו רביעית שאמרו בין לידיו של גדול בין לידיו של
 קטן כטלו שני בני אדם זה ידו אחת זה ידו אחת וא-ר
 כך חור השני וכו' ידו השנית הרי אלו השלשה בני
 אדם ולפיכך אם היה בכלי הכני לוג ידיו טהורות ואם
 לאו אין ידו השניה טהורה שאין נוטלין בפסו' מהני לוג
 יותר משני בני אדם:

קטא דפני

הלכות נטילת ידים ס ט

כנטל ידו אחת ואחר כך שפשפה בחבירתה אבל אם
 רנה ליטול בתחלה שתי ידיו כאחד נוטל דשתיהן
 כחשבות כיד אחת ואינם מטמאות זו את זו ואפי' ארבע'
 או חמשה שהכיתו ידיהם זה בגד זה או זה על זה כיד א'
 השיבי ואיכם מטמאות זו את זו: ד כטל שתי ידיו זו
 לעצמה וזו לעצמה וכמ'לך כשנטל המי' השני' פי' ונתיעז
 והגיע ידיו זו לזו ושפך על שתיהן כאחד ידיו טמאות
 מפכי שכשדירף ידיו זו לזו לקבל המים השניים כטמאו
 ידיו בכגופתם זו לזו דמים שעב' יד זו מטמאי' מים שעב'
 חבירת' וגם את היד וכשנטל את השניים לא טהרו את
 הראשונים כיון שנטמאת מהמת חבירתה אלא אדרבה
 גם השניים כטמאו בהן וכריך לכגב ידיו וליטול שתית'
 כאחד: ד אם שפש' ידיו זו בזו יזה שלא יגע חוץ מעקו'
 שפלו בו מים מפכי שהן מטמאות זו את זו: ה כנטל
 ידו אחת ושפשפה בראשו או בכותל ואחר כך חזר וכגע
 באותם מים שבאו מידו על הראש ועל הכותל טמאת
 שאותם מים טמאים חזרו וטמאו את היד שנגע בהם
 אף על גב דכל כמה דלא שפסף מטהרי בשפסוף השתא
 דחזר וכגע גרע וכבר כתבאר שהשופך רביעית כאחת
 אינו בכלל כל אלו דאין עם מים טמאים כלל: ט
 כששופך מים ראשונים על ידיו דריך ליוהר שלא יטמא
 על ידו ברור או קיטם או שום דבר אחר שאין מים
 מטהרי' אלא מים שעב' היד ולא המים שעל הברור ואם
 שופך רביעית מים כאחת על ידו אינו דריך ליוה' בכך:
 י מי שיש לו מכה בידו ויר'טיה עליה די פי' אינו יטמאו
 לו שיטול שאר היד שלא במקום הרטוי כלע
 וכריך ליוהר שלא יגע ברטוי שלא יחזרו המים שעל
 הרטוי ויטמאו היד או ישפוך רביעית על היד כאחת
 שאו

כך שופך עליה פעם שניה וגם לו המי' הם טמאי' ואח"כ
שופך עליה פעם שלישית לטהר המי' שע"י הידי' ואם אין
ידיים לכלוך ודבר החוכך שופך על שתי ידיו רביעית
בבת אחת ואין צריך מים שניים: ג כטל מקנת ידו
וחזרו והוסיף ונטל הכשאר מידו הרי ידו טמאה כמו
שהיתה דאין כטילה לחכאין ואם עדיין יש על מקנת
היד שנטל בתחלה טופח על מנת להטפוח ה"ז טהורה
כד"א במים ראשונים אבל בשניים כוטל מקנת ידיו וחזור
ומוסיף על מקנתו: ד שפך מים על ידו אחת ושפספ'
בחבירתה לא עלתה לו כטילה אפי' שפך באחרונה על
שתי ידיו לפי שהמים ששפך על ידו אחת כטמאו
וכששפספה כטמאת חבירתה ממנה ואין מים שניים
מטהרים אלא המים שנטמאו מהמת הוד ענמה ולא
הבאים מהמת הוד האחרת הילכך השופך מהכלי על
ידו אחת ושפספ' בחבירתה צריך לכבד ידיו ולחזור
וליתלם כראוי לפיכך הנוטל ידיו צריך שיטפוך לו אחר
עליהן ואם אין לו אחר יאחז הכלי בראשי אנבאופיו
ויטפוך על שתי ידיו כאח"א וישפוך על כל אחת רביעית
ואחר כך ישפספם שהשופך רביעית כאח"א אין צריך מים
שניים לטהרם שעשו רביעית בבת אחת כמו טבילה
שאינה צריכ' שטיפה שכי פעמים אם כגע בהם אח' שלא
נטל ידיו בעודם להיות מן המים צריך לכבדם ולחזור
וליתול שה"ז טמאים על ידי המים שעליהם לכך צריך
ליזהר כששופ' מים שלשני' שהם שניים לכד מהראשונים
שלא יגע יד בחבירתה עד שיטפוך גם זה על השניה או
שיטפוך מתחלה על שתיהן כאחד ואם כטל כל יד
מרביעית אין צריך לכל זה: ח מתוך מה שכתבנו
יתבאר לך דהא דיד כטמאת בשפסוף חבירתה דוקא

כנטל

ק סו דין הפסקה בין בציעה לנטילה:

א יש אומרים שאין צריך לזהר מלהפסיק בין נטילה להמוניא ויש אומרים שצריך לזהר ועוב לזהר:

ק סז מקום חזמן הבציעה ומי הוא הבוצע:

א כונע בפת במקום שכאפה היטב ויחתוך פרוסת הבציעה וצריך לחתוך מעט שאם יאחז בפרוסה יעלה שאר ככר עמו שאל"כ חשוב כפרוס ויכחנה מחובר לפת ויתחיל לברך ואהר שיסיים הנכ"כ יפרידכ' כדי שתכלה הנכ"כ בעוד הפת שלם ולא יבצע פרוסה קטנה מפני שנרא' כנר עין ולא יפרוסה יותר מכביצה מבני שכראה כרענתן: ב יברך המוניא לחם מן הארץ ויתן ריוח בין להם ובין מן: ג אין לברך קודם שיתפוס הלחם: ד יתן שתי ידיו על הפת בשעת ברכה שיש בהן י' אנבעות כנגד י' מנות התלויות בפת ולכך יש י' תיבות בברכת המוניא וי' תיבות בפסוק מנחית סניר לבהמס וי' תיבות בפסוק עיני כל אליך ישברו וי' תיבות בפסוק ארץ חטה ושעורה וי' תיבות בפסוק ויתן לך: ה לא יבצע עד שיביאו לפניו מלח או ליפתן ללפת פירוש כל בו פרוסת הבציעה ואם היא בקיה או שהיא דבר הנאכל מתובלת בתבלין או במלח כעין שלנו או עם הפת שנתכוון לאכול פת הריבחה אינו צריך להמתין:

ו יאכל מיד ולא ישיח בין ברכה לאכילה ואם שז צריך לחזור ולברך אא"כ היתה השיחה בדברים מענין דברים שמברכין עליו כגון שברך על הפת וקוד' שיאכל אמ' הביאו מלח או ליפתן תכו לפלוני לאכול תכו מאכל לבהמה וכו' ונא באלו אינו צריך לברך: ז ראובן שהיה

כונע

אורח חיים

שאז לא כטמאו המים :

**ק ס ג דין מי שאין לו מים והמאכיל
לאחרים: ובו ב'סעיפים**

א אם אין מים מצויים לפכיו כרחוק יותר מארבעה
מילין ולא הריו מיל לט ידין במפ' ואוכל פת או דבר
שטיבולו במסקה: **ב** המאכיל לאחרים אינו צריך
כטילת ידיים והאוכל צריך כטילת ידיים אף על פי
שאחר כותן לתוך פיו ואינו כונע במאכל וה"ל לאוכל
פירות כלי שיטלו במגדופה שצריך כטילת ידיים:
שנים פירוקו בלעז

ק ס ד שיכול להתנות על הנטילה:

א כוטר אדם ידיו שהרית ומתכה עליהם כל היום
אילו שלא בשעת הדחק ובלבד שלא יסיח דעתו מהם
ואם מים מצויים לו טוב שישאור ויטול ידיו אבל לא
יכרך: **ב** מי שעומד בסעודה וכוזר שנגע בשוק ויך
ומקומות המכוסים באדם או שחיכך בראשו וכל כיוצא
בזה צריך לחזור וליטול ידיו ויכרך על כטילת ידיים:

ב'ס' דין העושה צרכיו ורוצה לאכול:

א העושה צרכיו ורוצה לאכול יטול פעמי' על הראשונה
מברך אשר יצר ועל השניה מברך עכ"ל ואם אינו רוצה
ליטול אלא פעם אחת לאחר ששפך פעם אחת על ידיו
ומשפסף יברך אשר יצר ואחר כך בשעת כינוי יברך
ע"ז: **ב** אם רבים מסובים בסעודה הגדול כוטר
ידיו תחלה והראש היה רגיל ליטול באחרונה שלא
להפסיק ושלא לדבר:

שיטעום הכונע ואם אין כלם זקוקים לככר שניד
 הכונע רשאים לטעום קודם ואם הוא שנת צריך
 שיהא לפני המסובין לחם משכה חוץ ממה שלפני
 הכונע ואז יהיו רשאים לטעום קודם הכונע:

יז אין הכונע רשאי לבנוע עד שיכלה אמן זפי רוב
 העונים: יז הכונע פושט ידו תחלה לקעד לאכול
 ואם בא לחלוק בכוד למי שגדול ממנו רשאי: יח
 הכונע כותן פרוסה לפני כל אחד והאהר כוטל פרוסה
 בידו ואין הכונע כותן מיד האוכל אלא היה אבל:

יט מי שאינו אוכל אינו יכול לברך ברכת המוציא
 להוציא האוכלים אבל לקטנים יכול לברך אף על פי
 שאינו אוכל עמהם כדי לחכס במנות: כ אפי' בשבת
 שהוא חייב לאכול פת לא יברך לו חבירו ברכת המוציא
 אם אינו אוכל ולא שרי לברך לאחרים אף על פי שאינו
 טועם אלא ברכת המוציא דמנה בליל ראשון של פסח
 וברכת היין דקידוש בין של לילה בין של יום:

קסח על איזה מיני פת מברכין: ובו"ז סעי'

א היו לפניו חתיכות של פת ופת שלם הכל ממין
 אחד מברך על השלם אפילו הוא פת קי"ב פירוש לחם
 וקטן והחתיכות פת נקיה וגדולות אבל אם שאינו נקי
 השלם שעורים והחתיכות מחטים אפילו היא קטנה
 מביח הפרושה תחת השלימה וכונע משתיהן יחד:

ב אם שתי שלימות ממין א' אהת גדולה ואחת קטנה
 מברך על הגדולה: אם יש לאדם שני חצאי לחם ואין
 לו לחם שלם והכרם יחד בעץ או בשום דבר שלא יהא
 נראה ודינו כדיון שלם ואפילו בשבת יכול להכרם:

ג שני גלומקאות הדבוקים יחד שכאפו וכהתך יין
 האת

אורח חיים

כוסל ידיו לאכילה ויעקב היה מברך המוניא ונתכוון
 להזניא השומעים ואחר כך כיגב ראובן ידיו וברך עבד
 לא הוי הפסק ויונא בברכת יעקב ואינו בריך לחזור
 ולברך המוניא: ח שכח ואכל ולא ברך המוניא אם
 קוצר בתוך הסעודה מברך ואם לא כוצר עד שנמר
 סעודתו אינו מברך: ט אם הוא מהופק אם בירך
 המוניא אם לאו אינו חוזר ומברך: י אם במקו' ברכת
 המוניא בירך שהכל כהיה בדברו או שאמ' בריך רחמנא
 מלבא מאריה דהאי פיתא ינא: יא אם הם שנים או
 רבים אחד מברך לכלם ודוקא הסיבו שהוא דרך קבע
 אבל היו יושבים בלא היסבה כיון שאינם נקבעים יהי
 כל אחד מברך לעצמו ואם אמרו כאבל כאן או במקום
 בלובי כיון שהכיבו מקום לאבילתן הוי קבע ואפי' בלא
 הסיבה והאידיכא שאין אנו רגילים בהסבה וסיבה דידן
 בשלחן א' או בלא שלחן במפה אחת הוי קביעות ואפילו
 לבני חבורה בהסיבה דידהו דמי ולדידן אפילו קבעו
 עקום לאבילתן או בעל הבית עם בני ביתו לא מהני
 אלא יטבו בשלחן אחד או במפה אחת: יב אם היו
 רוכבים ואמרו כאכל אף על פי שכל אחד אוכל מוכרו
 שלא ירדו מהבהמות מנטרפיין כיון שעמדו במקו' אחד
 אבל אם היו אוכלים והולכים לא ואם היו אוכלי' בשדה
 מפוזרים ומפורדים אף על פי שאוכלי' כולם בשעה אחת
 ממכר אח' כיון שלא קבעו מקו' ואוכלי' מפוזרים אינם
 מנטרפיין: יג היכא דלא קבעו מקום דאמריין שכל
 אחד מברך לעצמו אם כיון המבר' להזניא והם נתכוונו
 לכאת ינאו: יד אם המסובים רבים גדול שנכולם
 בוצע ואם יש עמהם בעל הבית הוא בוצע ואפילו אם
 האורח גדול: טו אין המסובין דשאים לטעום עד
 שיטעום

אותם דבש או נוקד ואגוזים ושקדים ותבלין והם
 הנקראים רושקיל"אש די אל חשו. וי"מ שהיא עיסה
 שעירב בה דבש או שמן או חלב או מיני תבלין ואפאה
 והוא שיהיה טעם תערובת המי פירות או התבלי' כיכר
 בעיסה וי"מ שהיא פת בין מתובלת בין שאינן מתובלת
 שעושים אותם כעבים ובעשים וכוססין אות' והם הנקרא'
 בישקוני"ש והלכה כדברי כלם שלכל אלו הדברי' כותבין
 להם דיכין שאמרו בפת הבאה בכסנין: ח לחמיות
 אותן שכלילתן רכה עבה שקורים אובל"אש לחם גמור
 הוא ומברך עליו המוציא וברכת המזון ואותם שכלילתן
 רכה ודקים מאד שקורין כיב"אש מברך עליהם בורא
 מיני מזונות וברכה אחת מעין ג' ואם קבע סעודתו
 עליהם מברך המוציא וברכת המזון ואי א"ל להו בתוך
 הסעודה שלא מחמת הסעודה טעונים ברכה לפניהם
 ולא לאחריהם אבל אותם ריקי' דקים שנותני' מרחקת
 עליהם הם טפלי' למרחקת וברכת המרחקת פוטרתן:
 ט פת גמור אפילו פחות מכזית מברך עליו המוציא
 אבל לאחריו אינו מברך כלום כל שלא אכל כזית.
 י חבינא דהיינו פירורי לחם שכדבקים יחד על מרק
 אם כתבשל אם יש בהם כזית אף על פי שאין בו תואר
 לחם מברך המוציא וברכת המזון ואם אין בהם כזית
 אע"פ שכראה שיש בו תאר לחם אינו מברך לא בור' מיני
 מזונות וברכה אחת מעין ג' ואם אינו מבושל אלא שהוא
 מחובר על דבש או מרק אם יש בפרופו' כזית מבר' עליו
 המוציא אפילו אין לו תואר לחם ואם אין בהם כזית אם
 יש בהם תואר לחם דהיינו שהוא ליכר וידוע שהו' לחם
 מברך עליו המוציא וברכת המזון ואם אין בהם תואר
 לחם מברך במ"מ וברכה אחת מעין שלש ואם אינו לא

האחת והשנייה כשארם שלימה טוב להפריד החתי
מהשלימה כדי שתהא כראית שלימה ממה שיניחכ' דנ
כה אף על פי שכראית יותר גדולה: ך פת שעור
ופת כוסמין מברך על של שעורים כיון שהוא חמין
אף על פי שהכוסמין יפיע פת כקיה ופת קיבר מנו
על הכקיה ואם שתיקן כקיות וזו לבכה יותר מזו מבר
על הלבכה יותר: ה פת גוים כקיה ופת קיבר
ישראל אם אינו כזהר מפת גוים מברך על איזה מה
שירכה ואם הוא כזהר מפת גוים מסלק פת כקיה של גוי
מצל השלחן עד לאהר ברכת המוציא ואם ב"ה אינו כזו
מפת גוים ואין דעתו לאכול כל הסעודה רק פת גוי
כי היא כקיה אכל בני ביתו אוכלים מפת שאינו כקיה
ישראל ושתי הלהם מוכרים על השלחן נדיק לבצוע פ
פת כקיה של גוים הואיל והוא הבצוע ואין דעתו לאכו
לא מאותו פת ואם בעל הבית כזהר מפת גוים וישראל
שאינו כזהר בכך מיסב עמו על השלחן כיון דמנו
מוטלת על ב"ה יבצע מן היפה של גוים וכיון שהותם
לבצוע הותר לכל הסעודה: ך פת הבאה בכסנין
מברך עליו בורא מיני מזונות ולאחריו ברכה מעי' שלש
ואם אכל ממנו שיעור שא' רים רגילים לקבוע עליו אף
על פי שהוא לא שבע ממנו מברך עליו המוציא וברכת
המזון ואם מתחלה היה בדעתו לאכול ממנו מעט וברך
בורא מיני מזונות ואחר כך אכל שיעור שאהרי קובעים
עליו יברך עליו ברכ' המזון אף על פי שלא ברך המוציא
תלה ואם אכל שיעור שאחרים אין קובעים עליו אף
על פי שהוא קובע עליו אינו מברך אלא בורא מיני
מזונות וברכ' אהת מעין ג' דבטלה דעתו אכל כל אדם:
ז פת הבא בכסנין ימ פת שעשו כמין כיוס' שממלאים

הלכות הטהגין בסעודה עג

יך כהמא דהכדק' והוא להם שאופין בשפוד ומוסחין אותן בשמן או במי בנים וכן לחם העשוי לכותח שאין אופין אותו בתנור אלא בחמה מברך עליו בורא מיני מזונות: יך פשטידה הכאפת בתנור בנש' או בדגים או בגביכה מברך עליה המוניא וכרכת המזון:

ק ס ט דין שמש הסעודה: ובו ג' סעיפים

א כל דבר שמביאין לפני האדם שיש לו ריח ואדם תאכלו צריך ליתן ממנו לשמש מיד ומדת הסידות הוא ליתן לו מיד מכל מין ומין ולא יתן לו כל זמן שהכוס בידו או ביד בעל הבית ואכור ליתן לו פרוסת פת א"כ יודע בו שנטל ידיו: ב לא יתן לאכול לא למי שיודע בו שיברך: ג השמש מברך בורא פרי הגפן על כל כוס וכוס שיגנו לו לפי שהוא כממלך וברכה אחרונה אינו מברך אלא לבסוף ואינו צריך לברך על כל פרוסה ופרוסה אם יש אדם חשוב שיזודה שיודע שיתנו לו כל נרכו מפת ואם אין אדם חשוב בסעודה צריך לברך על כל פרוסה ופרוסה כמו ביין:

קע דברי מוסר שינהג אדם בסעודה:

א אין משיחין בסעודה שמא יקדים קנה לו שט ואפי' פירוט בלעו מי שכת' עטש בסעודה אסור לומר לו שטראנדארי אסותא: היו מסובין בסעודה ויבא אחד מהם להטיל מי' נוטל ידו אחת ששפסף בה ואינו נוטל אלא בפני כולם כדי שלא יחשדוהו שלא נוטל והי' מילי לשתות אבל לאכול נוטל אפילו בחוץ מידע ידעי פירוט שטרפת דאני' א' דעתיה ולא אכיל בלא כטילה מתבללת דערו ואם דבר עם חבירו והפליג נוטל שט

מבוטל ולא מחובר אלא מפודר דק דק אעפ"י שאין בו כזית ולא תאר לחם מברך עליו המוציא וברכת המזון:

יא יש מי שאומר דפירורים שנותבים במים והמים

מתלבבים מחמת הפירורין אול ליה תוריתא פירו' כאלו

דנהמא ואין מברך עליהם אלא במ"מ וברכה אמר תואר

אחת מעין שלשה: יב יש מי שאומר שפת יתא כלומ' עוף' הלחם

השרוי ביין אינו מברך לא בורא מיכי מזוכות

וברכה אחת מעין ג' וכראה שאין דבריו אמורים אלא

בפירורין או בפרוסו' שאין בכל אחת כזית: יג אפי'

פירוש לישת דבר שכלילתו עבה אם בשלה או טונה

הקמח באי' און מברך עליה המוציא אפילו כתחוייב'

משק' שיהיה שיש עליה תוריתא דנהמא ואפילו אפיה

בחלה דברכת המוציא אינו הולך אלא אחר שעת אפיוס

ויש חולקים ואומרים דכל שתחלת העיסה עב פי' עתה

ריככה אחר כך במים ועשאה סופגנין וכשלים שלשה

במים או טנגס בשמן מברך עליהם המוציא ועשאות

וירא שמים ינא ידי שניהם לא יאכלם אלא על כעין

ידו שיברך על לחם אחר יג' ספוג

פירוש מין פת יד' חלוט' שאחר מן זפאו בתגור

שסלטין אותו פת גמור הוא ומברך עליו המוציא:

ברותמין טו טרוקנין דהיינו שעושים גומ' בכיר'

וכותבים בה קמח ומים ומערבים בה וכאפה שם מברך

עליו בורא מיכי מזוכות וברכה אחת מעין שלשה ואם

קבע סעודתו עליו מברך המוציא וברכת המזון אכל

טריתא דהיינו שלוהקין קמח ומים ומערבים אותו

ושופכים על הכירה והוא מתפשט וכאפה אין עלי'

תורת להם כלל ואין מברכין עליו אלא בור' מיכי מזוכות

וברכה אחת מעין שלשה ואפילו קבע סעודתו עליו:

יז נהמא

הלכות חנהוגים בסעודה עד

ויקחנו ויכיתנו ואחר כך יתכנו לו: ייט אורחים
הככנסין אבל בעל הבית אינם רשאים לטוול מלפניהן
וליתן לבכו או לעבדו של בעל הבית אלא כטלו רשות
מנה: ב נקיי הדע' שנירושלם לא היו מסובין בסעודה
אלא יודעים מי מסב עמה' מפני שגנאי הוא לת"ל לישב
אבל ע"ה בסעודת: בא השמש שקיה משמש על שני'
הז אוכל עמהם אף על פי שלא כתבו לו רשו' היה משמש
על ג' אינו אוכל עמהם אלא אם כן כתבו לו רשות.

בב אחר ששתית וכשאר יין בכוס לשתות חבירך
קנח מקום כשיקת הפה משום מיאוס ולא תשפוך משום
בל תשתה אבל אחר שתיית מים שפוך מהם דרך שם:

קעא שלא לנהוג בזיון באוכלין

א עשה אדם נרכע בפת והכי מילי דלא ממאים
ביה אבל מידי דממאים ביה לא הילכך אין מכותין עליו
בשר חי ואין מעבירין עליו כוס מלא ואין סומכין צו
הקערה אם היא מלאה דבר שאם יפול על הפת ימאס
ואין כוטלים הידים ביין בין חי בין מווג אפילו נטילה
שאינה בדרך אכילה ואין זורקין הפת משו' בזיון אוכלין
וכשם שאין זורקין את הפת כך אין זורקין אוכלים
הנמאסים על ידי זריקה אבל מידי דלא ממאים כגון
אגוזים ורמונים וכו' שרי: ב לא ישב אדם על
קופה מלאה תאנים ונרונרות אבל יושב הוא על עיגול
של דבילה או על קופה מליאה קטנית: ג מותר לאכול
דיוסא בפת במקום כף והוא שיאכל הפת כ' החטה
אלא והמדקדקים אוכלים בכל פעם שמכנים הנקלפת
לתוך פיהם מעט מן הפת עם הדיוסא: ד ומבטלת
ממשיבין יין בנדרות לפני התן וכלה והוא שיקבלנו

אורח חיים

ידיו שהקיח דעתו : ב שנים ממתכיים זה את זה
 בקערה שכהאחד מסלק ידו מן הקערה לשתות הבירו
 מפסיק מלאכול עד שיגמור השתיה אבל אם הם ג' אין
 השני פוסקין בשביל האחד : ד משיירין פאה בקערה
 כל אחד מהאוכלים והוא מאכל השמש אבל כשהשמש
 מערה מן האלפס לתוך הקערה אין דרך להכניח בלפס
 כלום לנרכו : ד אין מהתבלי' בפני האוכל ולא במכתו
 שלא לביישו : ה הבכנס לבית כל מה שיאמר לו בעל
 הבית יעשה : ו לא יהא אדם קפ'ון פירוש כעב'ן
 בעבודתו : ז לא יאכל אדם פרוס' כבינה ודגין
 ואם אכל ה' גרנרן : ח לא ישתה כוסו בבת אחת
 ואם שתה ה' גרנרן שנים דרך ארץ ג' ה' מנפי הרוס :
 ט לא יאכל שום או כנל מראשו אלא מעליו ואם אכל
 ה' רעבתן : י לא ישוך פרוסה ויכניחה ע' השלחן :
 יא לא ישתה אדם שני כוסות בבת אחת בתוך
 פועדתו ויברך ברכת מזון מפני שכראה כגרנרן :
 יב שנים שיושבי' על השלחן הגדול פושט ידו תחלה
 והשולח ידו בפני מי שגדול ממנו ה' גרנרן : יג הככב'
 לבית לא יאמר תכו לי לאכול עד שיאמרו הם : יד
 לא יפרוס אדם פרוסה ע' הקערה אבל מקח הקערה
 כפרוסה : טו לא ילקט פירורין ויניח ע' השלחן
 מפני שהוא ממה' דעתו של חברו או לתוך
 פ' מטריד הקערה ולא ישך פרוסה ויתכנה לפני
 רבירו לפי שאין דעת כל הבריות שיהיה : יו לא ישתה
 מהכוס ויתן ל' בירו מפני סכנת נחשות : יז לא
 ישתה כוכו ויכניחו על השלחן אלא יאחזכו בידו ע'
 שיבא השמש ויתכנו לו : יח הככנס לבעודה לא יקח
 חלקו ויתכנו לשמש שא' יארעדבר קלקול בעודה לא
 יקחנו

הלכות הנוהגים בסעודה ער

ד. אם קבע לשתות לפני המזון אין צריך לברך על
 יין שבתוך המזון ד"ן שלפני המזון פוטרו וכן יין של
 קידוש פוטר יין שבתוך המזון וכן המכדיל על השלחן
 פוטר היין שבתוך המזון ויש אומרים שאין ברכת יין
 הנדלה פוטר לא אם כן נטל ודיו קודם הנדלה הילכך
 המכדיל קודם כטילה יכוין שלא להוכיח יין שבתוך
 הסעוד וכדי צנוד שלא כיון כך פטר יין שבתוך הסעוד
 דשפק ברכות דרבנן להקל: ה. כל מה שזוהתה בתוך
 הסעודה די לו בברכה אחת לא אם כן כשברך לא היה
 דע"ז לשתות אלא אותו הכוס וכמלך לשתות אחר:
 ו. אין לברך אחר יין שנסעודה דברכ' המזון פוטרנו
 וכן פוטרנו יין שלפני המזון אפילו היה לו יין בתוך
 המזון: ז. אם אין לו יין ושזוהתה מים או שאר משקין
 אין לברך עליהם דהשיבי כבאים מחמת הסעודה לפי
 שאין דרך לאכול בלא שתיה ואף יין לא היה צריך ברכ'
 לפניו אלא מפני שהוא חשוב וקובע ברכה לעצמו אבל
 מים או שאר משקין לא השיבי ואינם טעוכים ברכה
 ואפי' אם היה במא קודם סעודה כיון שלא רצה לשתות
 אז כדי שלא יזיקו לו המים במא כי שתיית המי' נספת
 בפת הוא ופת פוטרנו ויש אומרים לברך על המים
 שנסעודה ויש מחמירים עוד לברך עליהם בכל פעם
 דסתמא כמלך הוא בכל פעם והרונה להסתלק מן
 הספק ישב קודם כטילה במקו' סעודתו וצריך על דעת
 לשתות בתוך סעודתו: ח. על יין שבתוך המזון כל
 אחד ואחד מברך לעצמו אפי' הסיבו יחד משו' דקיישיכן
 שמא יקדים קנה לושע:

ק ע ה דיני ברכת הטובה מטוב על היין:
 7 iii א הביאו

אורה חיים

ככלי כפי הזכור וזורקין לפניהם קליות ואנווי' בימות
ההמה שאינם ומאסים אבל לא בימות הנשמים מפני
שנמאסים אבל לא גלוםקאות לעולם: ה הזורקים
מטים לפני התגים נריך ליוהר שלא יורקום לא במקום
כקי וגם יכבדו אותם משם כדי שלא ידרכו עליהם:

**ק ע ב מי שהכנים אוכלין או משקים
לפיו בלי ברכ' ובו ב' סעיפים**

א שכח והכנים משקין לתוך פיו בלא ברכה בולען
ואינו מכרך עליהם נדכה ראשונה: **ב** שכח והכנים
אוכלין לתוך פיו בלא ברכה אם הוא דבר שאינו כמאם
אם יפלטנו יפלטנו ויברך עליו ואם הוא דבר שנמאם
מסלקו לנד אחד ומכרך:

ק ע ג דין מי אמצעיים ובו ג' סעיפים

א מים אמצעיים רשות והכי מילי בין תבשיל לתבשיל
אבל בין תבשיל לגבולה חובה: **ב** בין בשר לדגים
חובה ליטול משום דקשה לדבר אהר וחמירא שכנתא
מאיסורא: **ג** כל הדברים המהנים באחרוני' נוהגים
באמצעיים בין להקל בין להחמיר חוץ מהיסח הדעת
שפוסל באמצעיים מפני שעדיין רוחה לאכול וידיו
נריכים שימור וחוז מניגוב הידים שהאמצעיים נריכים
כיגוב כראשונים:

ק ע ד דין ברכת היין בסעודה ובו ח' סעי'

א יין שבתוך הסעודה מכרך עליו כפ"ה ואין הפס
פוטרו: **ב** יין פוטר כל מיכי משקין: **ג** אם אין לו
אלא כוס אחד מניהו עד לאהר המזון ומכרך עליו:
ד אם

הלכות הגדהים בסעודה עו

הנאים מחמת הסעודה דהיינו דברים שדרך לקבוע
 סעודה עליהם ללפת בהם את הפת כגון בשר ודגים
 ופירות וירקות ונביכה ודוויסא ומיכי מלוהי אפי' אוכלם
 בלא פת אין טעוין ברכה לפניהם דברכת המוציא
 פטרתן ולא לאהריהם דברכת המזון פטרתן ואם הם
 דברים הנאים שלא מחמת הסעודה דהיינו שאין דרך
 לקבוע סעודה עליה ללפת בהם את הפת כגון תאנים
 ועגבים וכל מיכי פירו' אם אוכל אותם בלא פת טעוין
 ברכה לפניהם דברכ' המוציא אינו פוטרן דלאו מעיקר
 סעודה הם ואינם טעוין ברכה לאהריהם דביון שבאו
 בתוך הסעוד' ברכת המזון פוטר' ואם בתחלת אכילתו
 אכל הפירות ונבזף אכל עמהם פת אפילו אם בנתים
 אכל מהם בלא פת אינם טעוין ברכה אף לפניהם :

ב ודברים הנאים לאחר סעודה קודם ברכת המזון
 שהיה מכהג בימי הכמי הגמרא שבסוף הסעודה היו
 מושכים ידיהם מן הפת ומסירים אותו וקובעי עגמם
 לאכול פירות ולשתות כל מה שמביאים אז לפניה' בין
 דברים הנאים מחמת הסעודה בין דברים הנאים שלא
 מחמת הסעודה טעוין ברכה בין לפניה' בין לאהריהם
 דהמוציא וברכת המזון אין פוטרין לא מה שבאכל תוך
 עיקר הסעודה ודין זה האחרון אינו מצוי בימינו לפי
 שאין אנו רגילים למשוך ידינו מן הפת עד ברכ' המזון :

ג ואם קובע ליפתן סעודתו על הפירות ה"ל הפירות
 כדברי הנאים מחמת הסעודה ואם אוכל מהפירות
 בתחלת סעודתו בלא פת אינו מברך לא לפניהם ולא
 לאהריה' ויש חולקין ולכן טוב שיאכל בתחלה מהפירות'
 עם פת ואז אפי' אם אחר כך יאכל מהם בלא פת אינם
 טעוים ברכה כלל: ד אף על פי שלא היו הפירות

אורח חיים

א הביאו להם יין אחר איכו מברך בפ"הג אבל מברך עליו הטוב והמטיב ולא דוקא הביאו להם מחדש אלא ה"ה אם היה להם מתהלה שכי ייכות מברכין על השני הטוב והמטיב: **ב** מברכין הטוב והמטיב על כל שיכוי יין מן הסתם אפילו איכו יודע שהשני משובח מהא' כל שאיכו יודע שהוא גרוע ממנו: **ג** הביאו לו יין רע ויין טוב כאח' יברך מיד בפ"הג על הטוב ופוער את הרע ולא יברך על הרע תחלה בפ"הג כדי לברך אחריו הטוב והמטיב כי לעולם יש לברך על העיקר ועל החביב תחלה: **ד** אין לברך הטוב והמטיב אלא א"כ יש אחר עמו דהכי משמע הטוב לי והמטיב לחברי וה"ה אם אשתו ובניו עמו אבל אם הוא יחידי לא: **ה** אם רבים מסובין במעודה כל אחד מברך לעצמו הטוב והמטיב ולא יברך אחד לכלם דחיישינן שמא יקדימו קבה לושט כשיעבו אמן: **ו** יין של שתי חביות והכל ממין אחד אם בתוך ארבעי' יום לבגירתם שמוהו בשני כלים חשיבי כשכי מיכי ומברכין עליו הטוב והמטיב ואם לאחר ארבעי' יום הלקוהו אין מברכין עליו הואיל והכל ממין אחד:

ק ע ו שהפת פוטר הפרפרת ובו סעיף א

א ברך על הפת פטר את הפרפרת דהיינו פירווי פת דק דק שדינקס עם מרק או דבש בירק על הפרפר' לא פטר את הפת:

ק ע ז דברים הבאים בתוך הסעודה ואחר הסעודה כהדינם ובו ה' סעיפים

א דברים הנאים בתוך הסעודה אם הם דברים הנאים

הלכות הגוהגים בסעודה עו

הנאים מחמת הסעודה דהיינו דברים שדרך לקבוע
 סעודה עליהם ללפת בהם את הפת כגון בשר ודגים
 ונשים וירקות ונביכה ודוויסא ומיכי מלוהי אפי' אוכלם
 בלא פת אין טעוין ברכה לפניהם דברכת המוציא
 פטרתן ולא לאהריהם דברכת המזון פטרתן ואם הם
 דברים הנאים שלא מחמת הסעודה דהיינו שאין דרך
 לקבוע סעודה עליה ללפת בהם את הפת כגון תאים
 ועגבים וכל מיני פירו' אם אוכל אותם בלא פת טעוין
 ברכה לפניהם דברכ' המוציא אינו פוטרן דלאו מעיקר
 סעודה הם ואינם טעוין ברכה לאהריהם דבין שבאו
 בתוך הסעד' ברכת המזון פוטר' ואם בתחלת אכילתו
 אכל הפירות וזבסוף אכל עמהם פת אפילו אם נכתיב
 אכל מהם בלא פת אינם טעוין ברכה אף לפניהם :

ב' ודברים הנאים לאחר סעודה קודם ברכת המזון
 שהיה מכהג' בימי הנמי הנמרא שבסוף הסעודה היו
 מושכים ידיהם מן הפת ומסירים אותו וקובעו עגמם
 לאכול פירות ולשמות כל מה שמביאים אז לפניה' בין
 דברים הנאים מחמת הסעודה בין דברים הנאים שלא
 מחמת הסעודה טעוין ברכה בין לפניה' בין לאחריהם
 דהמוציא וברכת המזון אין פוטרין לא מה שבאכל תוך
 עיקר הסעודה ודין זה האחרון אינו מצוי בימינו לפי
 שאין לנו רגילים למשוך ידינו מן הפת עד ברכ' המזון :

ג' ואם קובע ליפתן סעודתו על הפירו' ה"ל הפירות
 כדברני הנאים מחמת הסעודה ואם אוכל מהפירות
 בתחלת סעודתו בלא פת אינו מברך לא לפניהם ולא
 לאחריה' ויש חולקין ולכן טוב שיאכל בתחלה מהפירו'
 עם פת ואז אפי' אם אחר כך יאכל מהם בלא פת אינם
 טעוים ברכה בלל: ד' אף על פי שלא היו הפירות

אורח חיים

א הביאו להם יין אחר איכו מברך בפניהם אבל מברך עליו הטוב והמטיב ולא דוקא הביאו להם מחדש אלא ה"ה אם היה להם מתהלה שכי ייכות מברכין על השכי טוב והמטיב: **ב** מברכין הטוב והמטיב על כל שיכוי יין מן הסתם אפילו איכו יודע שהשכי משוכח מהא' כל שאיכו יודע שהוא גרוע ממנו: **ג** הביאו לו יין רע ויין טוב כאח' יברך מיד בפניהם על הטוב ופוטרי את הרע ולא יברך על הרע תחלה בפניהם כדי לברך אחריו הטוב והמטיב כי לעולם יש לברך על העיקר ועל החביב תחלה: **ד** אין לברך הטוב והמטיב אלא א"כ יש אחר עמו דהכי משמע הטוב לי והמטיב לחברי וה"ה אם אשתו ובניו עמו אבל אם הוא יחידי לא: **ה** אם רבים מסובין במעודה כל אחד מברך לעצמו הטוב והמטיב ולא יברך אחד לכלם דחיישינן שמא יקדימו קגה לושט כשיעבו אמן: **ו** יין של שתי הביות והכל ממין אחד אם בתוך ארבעי' וס לבנירתם שמוהו בשני כלים חשיבו כשכי מיכו ומברכין עליו הטוב והמטיב ואם לאחד ארבעי' וס הלוקוהו אין מברכין עליו הואיל והכל ממין אחד:

ק ע ו שהפת פוטר הפרפרת ובו סעיף א

א ברך על הפת פטר את הפרפרת דהיינו פירווי פת דק דק שדינקס עם מרק או דבש בירק על הפרפרת לא פטר את הפת:

ק ע ז דברים הבאים בתוך הסעודה ואחר הסעודה כהדינם ובו ה' סעיפים

א דברים הבאים בתוך הסעודה אם הם דברים הבאים

ד אם אכל פת במקום א' וחזר ואכל במקום אחר אינו מברך ברכת המזון אלא במקום השני כמו שנהגו הולכי דרכים שאוכלים דרך הילוכם ויושבים ומכרכין במקום סיוס אכילתן: ה יש אומרי ששבעת המינים טעונין ברכה לאהריהם במקומם ויש אומרים דדוקא מיני דגן: ו מי שזכר בתוך הסעודה שלא התפלל ועמד והתפלל אפילו אם אין שעות לגמור סעודתו ולהתפלל שהיב לאפסיק וא"ל לו לאכול עד שיתפלל עכ"ל לא הוי הפסק: ז אדם שיטן בתוך סעודתו שיכת עראי לא הוי הפסק:

ק ע ט איזה דברים קרויים הסח הרערת בסעודה ושצריך לחזור ולברך: ובו סעיפי'

א גמר סעודתו ונטל ידיו מים אחרונים אינו יכול לאכול ולא לשתות עד שיברך ברכת המזון ואם אמ' הב לן וכברך הוי הסית הדעת ואסו' לו לשתות אלא יברך עליו תחלה ואכילה דיכה כשתיה להראש אבל לה"ד יוכה וה"ן אכילה שאני שאעפי שסילק ידו מלאכול ואפילו סילקו השלחן אם רנה לחזור לאכילתו אין צריך לברך פעם אחרת שכל שלא נטל ידיו לא נסתלק לגמרי מאכילה: ב מי שבומך על שלחן אחרים אפילו אמר הב לן וכברך לא הוי הסית הדעת עד שיאמר בעל הבית: ג אם לא אער הב לן וכברך וגם לא נטל ידיו משנטל הכוס לברך הוי הסית הדעת: ד כשאדם נכנס לבית חבירו ויש שם הכורות הרבה שאוכלי וכל אחד מושיט לו כוסו יש מי שאומר שמברך על כל אחד בפ"ה כי בכל פעם הוא נמלך: ה הקרואים בבית בעל הבית לאכול מיני פירו' ומביאין להם בזה אחר זה

לפניו נשעה שברך על הפת כיון דללפת את הפת הם
 באים אינם טעומים ברכה כלל: ה אס אחר שברך
 על הפת שלחו מבית אחרים שאינו סמוך עליהם ולא
 היה דעתו על הדורון אפי' מדברים שדרכן לבא ללפת
 את הפת נריך לברך עליהם כדין כמלך:

ק ע ח איזה דברי קרויין הפסק בסעודה:

א היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו והלך לבית
 אחר או שהיה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו וינא לו
 לפתח ביתו וחז' הואיל ושיכה מקומו נריך לברך למפרע
 על מה שאכל וחזור ומברך בתחלה המוניא ואחר כך
 יגמור סעודתו אבל אם דבר עמו בתוך הבית אף על
 פי ששינה מקומו מפכה לפכה אינו נריך לברך: ב
 חכרי' שהיו משבי' לאכול וינאו לקראת חתן או לקראת
 כלה אס הכיחו שס מקנתם חוזרים למקומם וגומרים
 סעודתן ואינם נריכים לברך שניה ואס לא הכיחו שס
 אדם כשהם יונאים נריכי' ברכה למפרע וכשהם חוזרי'
 נריכים ברכה לכתחלה וכן אס היו מסובין לשתיה או
 לאכול פיבות שכל המשכה מקומו הרי פסק אכילתו
 ולפיכך מברך למפרע על מה שאכל וחוזר ומברך שניה
 על מה שהוא נריך לאכול והמשכה מקומו מפכה לפכה
 בבית אחת אינו נריך לחזור ולברך אבל במזרחיה של
 תאכה זונא לאכול במערבה נריך לברך: ג יש מי
 שאומר שאס היה בגן ורובה לאכול מפירות כל אילן
 ואילן כיון שברך על אילן אחד אינו נריך לברך על
 האחרים והוא שנשעה שברך היה דעתו לאכול מאותם
 האחרים אבל מן לנן נריך לברך אפילו אס הם סמוכי'
 דאעפ"אס כשנריך תחלה היה דעתו על הכל:

הלכות ברכות המזון עח

על גבי קרקע אלא בכלי מפני רוח רעה ששורה עליה'
 זאם אין לו כלי כוטל על גבי עבים דקים וכיוצא
 בהן: ג אין כוטלין בחמין שהיד נכוית בהם מפני
 פירוש כמו שמפ'עפ'עין את היד' ואין מעבירה את
 מעב'ע'ע'ץ הזהמא: ד אין כריך ליטול אלא עד פ'כ
 מלש'י'שה'ץ של אנבעות: ה כריך שיטפיל ראשי
 אנבעות אנבעותיו למטה כדי שתרד הזהמא: ו

אכ המסובין רבים עד המשה מתחילין מן המכרך ואם
 הם יותר מתחילין מן הקטן וכוטלין דרך ישיבתך ואין
 מוכדין זה את זה ליטול עד שמגיעים להמשה אחרוני'
 וכיון שלא נשארו לא ה'שלא נטלו מתחילין מן המכרך:

ז אין מברכין שום ברכה על מים אחרונים: ח
 יש אומרים שמים אחרונים אינם צריכי' כיגוב ולהר'מ'כס
 מנגב ואמר כך מכרך: ט מים אחרונים כוטלים בכל
 מיכי משקים: י יש שאין כוהגי' לייטול מים אחרונים
 ואפילו לכוהגי' כן אדם שהוא אסטכס ודגיל ליטול ידיו
 אחר הסעודה לדידיה הוו ידים מוזהמות וכריך ליטול

קודם ברכת המזון:

ק פב ריקום ברכת המזון ושלא יהיר פגום ובו י' סעיפים

א יש אומרים שברכת המזון טעונה כוס אפי' ביחוד
 וכריך להזור עליו ולא יאכל אם אין לו כוס לבדך עליו
 אם הוא חנפה ואפשר שיהיה לו אפילו אם כריך לעבור
 ומן אכילה אחת ולפי זה אם שנים אוכלים יחד כריך
 לקחת כל אחד כוסו לברכת המזון: ויש אומרי' שאינה
 טעונה כוס אלא בשלשה ויש אומרים שאינה טעונה
 כוס כלל אפילו בשלשה: ב כוס ברכת המזון אינו

אורח הים

אינם נריכים לדרך לא על הראשון : ו אכל כל מאכל
 ולא אכל מלח שמה כל משקה ולא שמה מים ביום
 ידאג מפני ריח הפה ובלילה מפני ריח הפה ומפני
 אסכרה והאוכל מלח אחר אכילתו לא
 יאכל בגודל דקשה לקצוץ בנים ולא
 בזרת דקשה לעביו ולא באצבע דקשה
 לשר אלא באמה ובקמיכה :

פירו' סולי שחוקק :
 גדל הוא האצבע
 הגם : זרת הוא
 קצוץ לגם : אמה
 הוא הארוך : קמיכה
 הוא הסמוך לקטן

ק פ דיני פירורי הפת : ובו ה' סעיפים

א אין להסיר המפה והלחם עד אחר ברכת המזון :
 ב כל מי שאינו משייר פת על שלחנו אינו רואה סימן
 ברכה לעולם אבל לא יביא פת שלימה ויתכנה על
 השלחן ואם עשה כן מחוי' דלשם ע"א עבד ששאר
 העורכי' לנד שלחן : ג קודם שיטול ידיו וכבד הבית
 שלא ישארו שם פירורים וימאסו במים של נטילה אף
 על פי שמותר לאבד פירורין שאין בהם כזית שמא יהא
 השמש עם הארץ שמותר להשתמש בשמש ע"ה ויביח גם
 פירורים שיש בהם כזית שאסור לאבדן ביד לכך יכבד
 תהלה ועכשיו אין לנו כוהני' כך מפני שאי' לנו מסלקין
 השלחן ואנו נוטלים הידים חוץ לשלחן במקו' שאין שם
 פירורים וליכא למיחש למידי : ד אף על פי שמותר
 לאבד פירורין שאין בהם כזית מכל מקום קשה לעביו :
 ה נוהגים לכסות הסכין בשעת ברכת המזון ונהגו
 שלא לכסותו בשבת וביום טוב :

ק פ א דין מים אחרוני' : ובו י' סעיפים

א מים אחרוני' טובה : ב מים אחרוני' אין כטולים
 על

ונשכחו לו כוס לברך לא ישיח המברך והמכובד אין
 להם להשיח עשה תחיל המברך למ" בשעה שהוא מברך
 שנריבין לשמוע ולהבין מה שאומר המברך אלא אפילו
 בין ברכה לברכה אין להם להשיח ואם עברו ושמו בין
 ברכה לברכה בשעה שהמברך שותף מעט ינאו אבל אם
 שמו בשעה שהוא מברך לא ינאו: ז ככון הדבר שכל
 אחד מהמכובד יאמר בלחש עם המברך כל ברכה
 וברכה ואפילו ההתימות: ח לעבין לשאול בברכת
 המזון מפכי הידאה או מפכי הכבוד יש מי שאומר שדיב'
 כתפלה: ט נריך לישב בשעה שמברך בין אם היה
 הולך בביתו כשאכל או עומד או מיבב כשמגיע לברך
 נריך לישב כדי שיוכל לכוין יותר וגם לא יהא מיבב
 שהוא דרך גאווה אלא ישב באימה: י יש אומר שגם
 ברכה מעין שלשה נריך לאומרה מיושב: יא אם
 היה מהלך בדרך ואוכל אין נריך לישב ולברך לפי שאין
 דעתו מיושבת עליו: יב אסור לברך והוא עומק
 במלאכתו:

ק פ ד לקבוע ברכה במקום סעודה ועד כמה יבול לברך מיששכח ולא בירך:

א מי שאכל במקום אחד נריך לברך קודם שיעקר
 ממקומו ואם ינא ממקומו ולא ברך אם היה כמזיד יהזור
 למקומו ויברך ואם ברך כמ"ש ששכח ינא: ואם היה
 בשוגג להרמס יברך במקום ש: זכר ולה"ר יונה והר"ם
 גם הוא יהזור למקומו ויברך: ב בד"א בשאין לו פת
 עוד אבל אם יש לו פת עוד יאכל במקום השני מעט
 ויברך רק שלא יהא רעב מאכילה ראשונה: ג' יש
 אומרים שכל שבעת המינים טעונים ברכה לאחריהם
 במקומם

לא של יין ולא משאר משקי אפילו קבע סעודתו עליהם
 נאם אין יין מצוי באותו מקום והשכר או שאר משקין
 הוה חמר מדיכה מברכין עליהם חוץ מן המים: ג
 צריך שלא יהא פגום שאם שתי ממנו פגמו אבל אם שפך
 ממנו לתוך ידו או לכלי אין בכך כלום ואפי' שתי מהכד
 או מחבית קטנה הוי פגום אבל אם שתי מחבית של
 פץ גדולה אין להקפיד יש מי שאומר שאפילו מי' פגומים
 נפסולים למזון בהם כוס של ברכה: ד אם היו כוסות
 המסובין פגומים צריך לתת מכוס הנכונה לתוכם ויש
 מי שאומר שאיכו צריך: ה אם החזיר יין של כוס פגום
 לקקן היין שבקקן כשר משום דקמא קמא בטיל:
 ו יכולין לתקן כוס פגום על ידי שיוסיפו מעט יין
 מאפילו על ידי שיוסיפו עליו מים מיתקן: ז בשעת
 הדחק מברכין על כוס פגום:

ק פ ג המברך איך יתנהג בכוס של ברכת
 המזון: ובו יב סעיפים

א כוס של ברכה טעון הדחה מכפכים ושטיפה
 אצחוק ואם הוא כקי ואין בו שיערי כוכות איכו צריך:
 ב יתן היין לתוכו חי עד שמגיע לברכת הארץ ואם
 מזונו להודיע שבת הארץ: ג צריך לחזר אחר כוס
 שלם: ד מקבלו בשתי ידיו וכשמתחיל לצרף נוטלו
 בימינו ולא יסויע בשמאל ומגביהו מהקרקע טפח אם
 הוא יושב ע"ג קרקע ואם הוא מיסב בשלחן מגביהו
 מעל השלחן טפח ונותן בו עיניו שלא יסויע דעתו
 על משלך ומשגרו לאשתו שתשתה ממנו: ה יש מי
 שאומר שאם המברך א"ר אוחז יפרו מלפניו
 הכיס בימינו שהוא שמאל כל אדם: ו בלעו
 משכתינו

ה' כות ברכת המזון

פ

הייבות אלא מדרבנן ואיכס מוניאות אלא למי שאין
קיומו אלא מדרבנן: ב קטן חייב מדרבנן כדי לחככו
וקהיא דכן מוכרך לאניו בשלא אכל האכ כדי שביעה
שאינו חייב אלא מדרבנן:

ק פז דיוקים בנוסח ברכת המזון:

א יש אומרים ברוך משיב לרעבים ואין לאומרו
והמוסיף גורע אם אמר במקו' ברכת הון בריך רחמנא
מלכא מאריה דהאי פיתא ינא ויש אומרו 'בנריך שיחתו'
ברוך רחמנא דון כולא: ב בברכת הארץ להראש
לא יאמר שהנחלת לאבותינו ארץ המדה וכו' ברית
ותורה שהרי אומר על בריתך שחתמת בכשרינו ועל
תורתך שלמדתנו ודי בפפס אחד והרמ"ם חולק:
ג אם לא הזכיר בברכת הארץ ברית ותורה אפילו
אם לא היסר אלא אחד מהם מחזירים אותו: ד אם
לא הזכיר בזוכה ירושלם מלכו בית דוד מחזירין אותו:

ק פח נוסח ברכה שלישית ודיני ברכת המזון בשבת והטועה בברכת המזון:

א אהר שחתם בזכה ירושלם יצגה אמן אהר ברכת
ענמו מפני שהיא סיוס הנרכות לאוריתא דהטוב
והמטיב איכה לאוריתא: ב אמן זה יאמרו בלחש
כדי שלא ירגישו שכרכת הטוב והמטיב איכה לאוריתא
ויולצו בה: ג בריך להזכיר בברכה שלישית מלכות
בית דוד ואין להזכיר בה שם מלכות אהר והאומר
ומלכותך ומלכות בית דוד משיך טועה שאין להשוות
מלכותא דארעא עם מלכותא דשמיא וכן אין לומר בה
אבינו

אזרח חיים

במקומם ויש אומרים דחמשת מיני דגן דוקא: ד אכל
ואיבו יודע אם ברך ברכת המזון אם לאו כריך לברך
מספק מפני שהיא מן התורה: ה עד אימתי יכול
לברך עד שיתעכל המזון שבמעיו וכמה שיצרו כל זמן
שאינו רעב מחמ' אותה אכילה ומשעה שהתחיל להיות
רעב אף ע"פ שלא כתאכל עדיין לגמרי ככתאכל לגמרי
דיוכיכן ליה וכך נמי לענין אכילת פירו ושתית יין אם
אינו רעב ולא נמא ותאכל לאותם פירות יברך אם אינו
יודע לשער אם כתעכלו: ו שיפור אכילה לברך עליה
ברכ' המזון בכחית:

ק פ ה לברך ברכת המזון בקול רם ויתר
פרטים בברכת המזון: ובו ה' סעיפים

א ברכת המזון כאמר' ככל לשון: ב כריך שישימע
לאזניו מה שמוציא בשפתיו: ואם לא השימע לאזניו
ינא ובלבד שיוציא בשפתיו: ג יש מי שאומר דבעל
הבית עם בכיו ואשתו כריך לברך בקול רם כדי שינאו
בברכתו: ד אפילו נשתכר כל כך עד שאינו יכול
לדבר כראוי יכול לברך ברכת המזון: ה אם כרך
זהית נוטה כנגדו או שהיה שכור נסתפקו התוספות
והראש אם כריך לחזור ולברך ומשום מי רגלי פשיטא
שאינו סווד לברך:

ק פ ו אם נשים וקטנים היבין בברכת
המזון: ובו ב' סעיפים

א נשים חייבות בברכת המזון וספק הוא אם הן
חייבות מדאוריתא ומוציאות את האכשים או אם אינן
חייבות

חלכות ברכת המזון פ א

שבתו למנוחה וראשי חדשי לזכרון ואם פתח בהטוב והמטיב חוזר לראש ברכת המזון ומזכיר של שבת ושל ר"ח ויש מי שאומר שאם שכח של שבת ור"ח ומכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב אומר שבתן שבתות למנוחה וראשי חדשים לזכרון והותם בשל שבת ואינו חותם בשל ראש חדש: ח סעודה שלשית בשבת דינה כר"ח: ט שלשה שאכלו בשבתו ו'ט ושכרו להזכיר משין המאורע והם נדיבים להזור לראש ברכת המזון יבדק כל אחד לעצמו כי מידי זמן כבר ינאוו: י היה אוכל ונא בשבת מזכיר של שבת בברכת המזון דאולינן במת התחלת הסעודה וה"ה לר"ח ופורים וסוכה:

ק פ ט נוסח ברכה רביעי' ודיניה ובו ב' סעי'

א ברכה רביעית לא יאמר תתברך ולא יאמר בה החי כי אם בבית האכל ואומר בה שלשה מלכיות בא"י אמ"ה האל אבינו מלכינו מלך הטוב ונ' הטובות הוא המטיב לנו הוא מטיב לנו הוא ייטיב לנו ושלשה גמולות הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו: ב בבית האכל אומר בא"י אמ"ה האל אבינו מלכינו בוראנו נוטלינו קדושנו קדוש יעקב המלך החי הטוב והמטיב אל אמת דיין אמת וכו':

ק צ שתיית היין אחרי הברכה ודיניו

א אחר שסיים ברכת המזון מברך בפה"ג ויטעום המנרך ואחר כך יטעמו האזרים אם כולם זקוקי לבוש א. ד. וכותן המנרך מכוסו לכוס ריקן שנידס לא יטעמו עד שיטעום הוא אבל אם אינם זקוקים לכוסו יכולין לטעום קודם שיטעום הוא: אין נריך המנרך לשפוך מחוכו

או ר ח חיים

אבינו מלכנו : ד כוסת ברכה זו פותח בה דחס ה'
 אלהינו או כחמינו ה' אלהינו וחותם בה בוכה ירושלם
 או מכחם ניון בבנין ירושלם ואין לשכות הכסחא משבת
 לחול דבין בשבת בין כהול אומר כסחא אחת : ה'
 בשבת אומר בה רנה והסלגבו ובר"ח וי"ט וחש"מ אומר
 יעלה ויבא ואם חל אחד מהם בשבת אומר רנה והסלגבו
 ואחר כך יעלה ויבא ואינו מזכיר של שבת ביעלה ויבא
 ולא של י"ט וחש"מ ור"ח ברכה והסלגבו : ד טעה ולא
 הזכיר של שבת אומר באי אמה שכתן שבתות למכוחה
 לעמו ישראל באהבה לאות ולברית באי מקדש השבת
 ואם טעה ולא הזכיר של י"ט אומר באי אמה אשר כתן
 ימים טובים לישראל לששון ולשמחה את יום חג פלוני
 הוה באי מקדש ישראל והזמנים ואם חל י"ט בשבת אומר
 שכתן שבתות למכוחה לעמו ישראל באהבה לאו ולברית
 וימים טובים לששון ולשמחה את יום חג פלוני הוה
 באי מקדש השבת וישראל והזמנים וכל ברכות הללו
 בשם ומלכות והא דהגי בהך ברכה דוקא כשזכר קודם
 שהתחיל הטוב והמטיב אבל אם לא הזכיר עד שהתחיל
 הטוב והמטיב צריך לחזור לראש ברכת המזון : ז'
 אם טעה ולא הזכיר בה של ר"ח בין ביום בין בלילה
 אומר ברוך שכתן ראשי חדשי לעמו ישראל לזכרון ואינו
 חותם בה והוא שזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב
 אבל אם לא הזכיר עד שהתחיל הטוב והמטיב אינו
 חוזר מפני שאינו חייב לאכול פת כדי שיתחייב לברך
 ברכת המזון וחול המועד דינו כר"ח אם חל ר"ח בשבת
 והזכיר של שבת ולא הזכיר של ר"ח ולא הזכיר עד שהתחיל
 הטוב והמטיב אינו חוזר ואם שכתן של שבת וזכר קוד'
 שהתחיל הטוב והמטיב כולל ר"ח עם שבת ואומר שכתן

שבתות

קצב ברכת זמון בשלשה או בעשרה

א היו המסובין ג' חייבים בזמון שאומר אחד מהם
 נברך שאכלנו משלו והם עונים ואומרים ברוך שאכלנו
 משלו ובטובו חייבו והוא חוזר ואומר ברוך שאכלנו משלו
 ובטובו חייבו באי אמ"ה הזן את העולם וכו' ואם הה"ד
 יכול לומר ברכו שאכלנו משלו אבל יותר טוב לומר
 נברך שלא להזניא עצמו מן הכלל ואם הם עשרה נריך
 להזכיר את ה' שאומר נברך אלהינו וכו' והם עונים
 ואומרים ברוך אלהינו וכו' ואין לומר נברך לאלהינו
 בלמד ובין שיהיו עשרה או מאה או אלף או ריבוא כך
 הם מברכים וכל המשכה מזה הנוסח כגון שאומר נברך
 על המזון שאכלנו או שאומר למי שאכלנו משלו או שאומר
 במקום ובטובו מטובו או במקום חייבו אומר היום הרי
 זה בור וכשהם עשרה כיון שמזכיר את השם יכול לומר
 נברך אלהינו על המזון שאכלנו משלו: ב אם טעו
 המזון בעשרה והעונים ולא הזכירו אלהינו אין יכולו
 לחזור אבל אם עדיין לא ענו אחריו יחזור ויזמן בשם:

קצג אם מצטרפין לזמון אם לאו:

א שנים שאכלו אף על פי שנברכת המוציא פוטר
 א' את חברו מנה ליתלק שיברך כל אחד ברכת המזון
 לעצמו במה דברים אמורים כשהיו שניהם יודעי לברך
 ברכת המזון אבל אם אחד יודע והשני אינו יודע מברך
 היודע ויבא השני אם מבין לשון הקדש לא שאינו יודע
 לברך ונריך לכזין מלה במלה לפל מה שיאמר אבל אם
 אינו מבין אינו יבא בשמיצה אבל שלשה שאכלו אינם
 רשאים ליתלק ושנים שאכלו מנה שיחזרו אחר שלישי

שטרף

אורח חיים

אכוסו לכוס המסובין אל" כוס המסובין פעם : ב
אחר ששתה כוס של ברכת המזון יברך ברכה אחת
מצין שלש : ג שיפור שתיית יין להתחייב בברכה
אחרונה יש ספק אם בכזית או רביעית לכך יזהר
לשתות או פחו' מכזית או רביעית כדי להסתלק מן
הספק והכא אל לשתות פחות מכזית דכל דבר שנריך
כוס נריך לשתות ממנו כמלא לוגמיו שהוא רוב רביעית
הילכך ישתה רביעית שלם : ד אם המנריך אינו מונה
לפעם יטעום אחד מהמסובין כשיפור ואין שתיית
שכיס מנטרפת ומכל מקום מנה מ המובחר שיטעמו
גלם : ה כשמסובין בסעודה גדולה ואין יודעים עד
היכן יגיע כוס של ברכת המזון כל אחד מהמסופקין
אם יגיע לו נריך לנריך בפה"ג :

קצא אם הפועלין מחויבי לברך

א פועלים העושין מלאכה אבל בעל הבית מקנהין
בברכת המזון כדי שלא לנטל מלאכת בעל הבית כינד
ברכה ראשונה כתקנה ושניה פותח בברכת הארץ
זכולל בה בוכה ירושלם והותם בברכת הארץ ואין
אומרים ברכת הטוב והמטיב כלל ב"א כשנוטלי שטר
על מלאכתן מלבד הסעודה אבל אם אין נוטלים שכר
אלא הסעודה שאוכלין לבד מנרכין כל ארבע ברכות
כתקנן וכן אם בעל הבית מייסב עמהם אע"פ שנוטלים
שכר מלבד הסעודה מנרכין כל ארבע ברכות : ב
זהאידינא לעולם מנרכי' כל ארבע ברכות שאין דרך
בני אדם עכשיו להקפיד בכך ומסתמא אדעתא דהכי
שוכרים פועלים שיברכו כל ארבע ברכות כתקנם :

ג אסור לעשות מלאכה בעודו מנריך :

קגב ברכת

הלכות ברכת המזון פג

זימנו עליהם במקומם חייבים לזמן ואיכ' רשאים ליחלק
ואפילו לא אכלו אלו ה' ביהד משנת-ברו: ך שלש
חבורות שהיו בכל אחת ארבעה ופירש אח' מכל חבורה
ונטטרפו לחבורה אחרת וזימנו ה' הנשאר' פרה זימון
מכיהו כיון שחבריה זימנו וה' אם לא היו בכל חבורה
אלא ג' והלך אחד מכל חבורה קודם זימון וכתמכרו אלו
הג' ובא אחד לכל חבורה ונטטרף עם כ' הראשוכי וזימנו
יהד פרה זימון מאלו הג' כיון שכבר זימנו חבורתם אף
על פי שלא זימנו עמהם:

קצ"ד שלשה שאכלו באח' ונפרדו לענין הזמון מה דינם: ובו ג' סעיפים

א שלשה שאכלו כאחד ושכרו וברך כל אחד לעצמו
נטל מהם הזימון ואין יכולין ל' זור לזמן למפרע וכן
אם ברכו שנים מהם אבל אם שכח אחד מהם וברך
השנים יכולים לזמן על הג' אף על פי שכבר ברך יכול
לומר בריך שאכלנו משלו והם יוצאים יח זימון והוא אינו
יוצא ידי זימון שאין זימון למפרע: ב שלשה שאכלו
ויבא אחד מהם לשוק קוראים אותו ומודיעי לו שרוצ'ם
לזמן כדי שיכוין ונטטרף עמהם ויענה עמהם ברכת
זימון ויוצאים יח אף על פי שאיכו בא ויושב עמהם והכי
מילי בשלשה אבל בעשרה כיון שנריכוס להזכיר את
השם איכס מנטטרפים עד שיבא וישב עמהם: ג שלשה
שאכלו כאחד ואין אחד מהם יודע כל ברכת המזון אלא
אחד יודע ברכה ראשונה ואחד השניה ואחד השלישית
חייבין בזימון וכל אח' יברך הברכה שידע ואף על פי
שאין בהם מי שידע ברכה רביעית אין בכך כלום אבל
לחנאין

אורח חיים

שינטרף עמהם לזיומן וכן ארבעה או חמשה אסור להם
 ליחלק שכלם כתייבו בזיומן ששה כחלקים כיון
 שישאר זיומן לכל חבורה עד עשרה ואז אין כחלקים
 עד שיהיו עשרים כיון שנתחייבו בהזכרת השם
 ומנוס לחזר אחר עשרה . ומיהו אם היו רבים
 מסובים יחד ואינם יכולים לשמוע ברכת זיומן
 מפי המנדרך ואינם רשאים ליחלק לחבורות של
 עשרה עשרה מפני שינטרכו לברך בקול רם וישמע
 בעל הבית ויקפיד עליהם וכולים ליחלק לחבורות
 של שלשה שלשה ולברך בכה' כדי שלא ישמע בעל הבית
 וזה טוב להם ממה שלא ינאו יח' ברכ' זיומן שהרי אינם
 יכולים לשמוע מפי המנדרך : ב' אפילו לא הוקבעו
 גיתחלה כולם לאכול יחד אלא שהשנים קבעו ואחר כך
 ב' השלישי וקבע עמהם או שאחד קבע תחלה ואחר כך
 קבעו השני עמו אינם רשאים ליחלק כיון שהם קבועי
 יחד בגמר האכילה ומכל מקום אם יאכל עמהם בלא
 קבע רשאים ליחלק אלא אם כן הוא שמש : ג' אם היו
 רוכבים ואמרו כאכל אף על פי שכל אחד אוכל מכלו
 ולא ירדו מהבהמות מנטרפין כיון שעמדו במקום אחד
 אבל אם היו הולכים ואוכלין לא ואם היו אוכלים בשדה
 מפוזרים ומפורדים אף על פי שאוכלים כלם בשע' אחת
 וממכר אחד כיון שלא קבעו מקום לאכול איכ' מנטרפי :
 ד' ג' שיטתו לאכול וברכו ברכת המוציא אפילו כל
 אחד אוכל ממכרו ואפילו לא אכל עדיין כזית פת אינם
 רשאים ליחלק : ה' שלשה שכתו משלש חבורות של ג'
 ג' בני אדם וכתחברו אלו השלשה אם זימנו עליהם
 במקום כגון שהפסיקו כל אחד לשנים טוב איב' יכולים
 לזמן אפילו אכלו אחד כך יחד וגמרו בעודתן ואם לא

הלכות ברכות המזון פד

והיה לשלשה שמולדים זה מזה שאינם
יהנות זה מזה מצטרפין לזמון: ד אין מומקין על
מי שאכל פחות מכזית:

א ק צ ז יניצרוף לזמון ג' אורי: ובור' סעיפי'

א שנים שאכלו כאחד ונמרו וכא שלישי כל היב' דאי
מיייתי להו מירי מ'כו למיכל מביה מצטרף

בהדייהו וחייבי ליתן לו לאכול כדי שיצטרף
עמהם והוא שבא עד שלא אמרו הב לן וכברך אבל אם
אמרו הב לן וכברך ואח' כך בא הנ' אינו מצטרף עמה':

ב תשעה שאכלו דגן ואחד אכל כזית ירק מצטרפין
להזכיר שם ואפילו לא טיבל עמהם אלא בציר או לא

שתה עמהם אלא כוס אחד שיש בו רביעית מכל משקה
חוץ מן המים מצטרף עמהם והוא שיהיה המצרך אחד

מאוכלי הפת ואפילו שבע אכלו דגן ושש' ירק מצטרפין
אבל ששה לא דרוב' דמיכר בעינן: ג המצטרף צריך

לברך ברכה א' רזכה על מה שאכל ואינו כצטר בברכת
המזון של אלו בד"א דבני בכל מאכל להצטרף לעשרה

אבל לשלשה אינו מצטרף עד שיאכל כז' פת ויש אומרי'
דכזית דגן מהני אפילו ואינו פת ויש אומרים דצריך

ונכל' מאכל מהני הילכך שנים שאכלו וכא שלישי אם
יכולים להזקיקו שיאכל כזית פת מוטב ואם אינו רוצה

לא יתנו לו לשתות ולא מאכל אחר ואם אירע שנתנו
לו לשתות או מאכל אחר יומנו עמו אע"פ שאינו רוצה
לאכול פת: ד חברים שאכלו כאחד קנתם אכלו כדי
שביעה וקנתם לא אכלו אלא כזית אם כלם יודעו לברך
מזה שיברך אותו שאכל כדי שביע' ויוציא את האחרים
ואם אין יודעים כלם לברך מי שאכל כזית יכול להוציא

אף

אורח חיים

לחנאין אין לברך אס האח' אינו יודע כי אס חני' הברכה
שאין ברכה אחת מתחלקת לשנים :

קצ'ה חבורות שאוכלים בהרבה מקומות
כה' דינס : ובו' סעיפים

א שתי חבורות שאוכלות בבית אחד או בשני בתים
אס מקנתם רואים אלו את אלו ונטרפות לזימון ואס
לאו איכס מנטרפות ואס יש שמש אחד לשתיהן הוא
מנרפן וכגון שכנסו מתחלה על דעת להנטרף יחד
ויש מי שאומר שאס ר"ה מפסקת בין שני הבתים איכס
מנטרפים בשום ענין : ב אכלו מקנתן בבית ומקנתן
הוז' לבית אס המנרף יושב על מפתן הב' הוא מנרפן :
ג כל היכא שמנטרפות שתי חבורות כריך שישמעו
שתיהן דברי המנרף ברכת זימון בביאור :

קצ'ו מי שאכל דבר אסור אס מצטרף
לזמון : ובו' סעיפים

א אכל דבר איסור' אף על פי שאינו אסור לא מדרבנן
אין מזמנין עליו ואין מנרפין עליו לא בתהלה ולא
בסוף : ב אס אוכל דבר איסור במקו' סכנה מנרפין
עליו : ג שלשה שאכלו כאחד אחד מהר מפת כותים
ואחד אינו כזהר או אחד מהם כהן ואוכל הלות אף על
פי שאותו שזהר אינו יכול לאכול עם אותו שאינו כזהר
ולא ישראל עם הכהן כיון שאותו שאינו כזהר יכול
לאכול עם הכהן וכהן עם ישראל מנרפין אבל אס
היו כה' ים וז' אוכלים כא' והבחנו אוכלי' הלה וזהרו'
מפת של גוים והז' אוכל פת של כותים איכס מנרפין

וה'

ו קטן שהגיע לעונת הפעוטות ויודע פירו' תינוקות
 למי מברכין מומכין עליו ומצטרף בין שידעין לקנות
 לשלשה בין לעשרה: ואם מי שכדוהו על ולחזור
 עבירה אין מומכין עליו:

ר דין המפסיק בדילברך: ובו ב'סעי'פי

א שלשה שאכלו כאחד אחד מפסיק על כרחו לשנים
 ועונה עמהם ברכת זומזן ואפי' לא רצה להפסי' מומכין
 עליו בין עונה בין אינו עונה כל שהוא עומד שם אבל
 שנים אין חייבים להפסיק לאחד והילכך אין חייב זומזן
 כל עד שיתרנו להפסיק ולברך ואם לא רצו להפסיק
 וזומזן הוא עליהם לא עשה כלום ואם לא רצו להפסיק
 אף הוא אינו רשאי לברך ולגא' לשוק עד שיגמרו השנים
 וזומזן עליהם שהרי כבר כתחייב הוא בזומזן והיאך יברך
 בלא זומזן: ב אינו נריך להפסיק אלא עד שיאמר
 ברוך שאכלנו משלו וכו' וחוזר ונומר סעודתו בלא
 ברכה בתהלה:

רא מי הוא המברך: ובוד'סעיפים

א גדול מברך אפילו בא בסוף ואם רצה ליתן רשות
 לקטן לברך רשאי והיי' מילי כשאין שם אורח אבל אם
 יש שם אורח הוא מברך אפי' אם בעל הבית גדול ממנו
 כדי שיברך לבעל הבית ומה ברכה מברכו יהי רצו' שלא
 יבוש ולא יכלם בעל הב' הזה לא בעולם הזה ולא בעד'
 ונלוח בכל ככסיו ויהיו ככסיו מ'נלחים וקרובי לעד'
 ולא ישלוע שטן במעשה ידיו ואל יודקק לפכיו שום
 דבר הטא והדור ען מעתה ועד עולם: ואם בעל'

אורח חיים

אף אותם שאכלו כדי שביעה:

קצח אחר נכנס אצל ב' שאכלו אם
מצטרף: ובו סעיף א

א' שלשה שאכלו והם מברכים וככנס אח' שלא אכל
אם ככנס כשאמר המברך בדרך שאכלו משלו עונה
אחריו ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד ואם ככנס
כשהאחרים עונים ברוך שאכלו ומשלו עונה אחריהם
אמן ואם הם עשרה אומ' ברוך להיכו ומבורך שמו תמיד
לעולם ועד וה' אם היה שם כשגמרו מלאכול ולא אכל
עמם כך הוא עונה אחר המברך ואחר העושים:

קצט על בי מזמנים ועל בי אין מזמני:

א' השמש שאכל כזית מוזמין עליו: ב' כותי בזמן
הזה הרי הוא כע"א ואין מוזמין עליו: ג' עם הארץ
גמור מוזמין עליו בימן האה: ד' נכרי אין מוזמני עליו
ואשילו גר שחל ולא טבל אין מוזמין עליו אבל גר גמור
מ' מוכים עליו ויכול לברך ברכ' המזון ולומר על שהנחת
לאבותינו: ח' או"ן בהול שהוא פטור פירוש אבל
מלברך אין מוזמין עליו: י' נשים ועבדים
וקטנים אין מוזמין עליה' אבל מוזמין לעצמן ולא תהא
הבורה של נשים ועבדים וקטנים מוזמין יחד משום
פרישותא דעבדים אלא נשים לעצמן ועבדים לעצמם
ובלבד שלא יזמנו בשם: י' נשים מוזמנות לעצמן רשות
אבל כשאזכרות עם האנשים חייבות ויזמנות בזמון
שלכו: ח' הכדרוניכוס מזמן למיכו ואיכו מזמן לא
לא. שים ולא לנשים: ט' טומטוז איכו מזמן כלל:

י קטן

הרכות ברכות השמות פו

ואם אינו מתכוין לרפואה אלא לאכילה הוה לית
 פירוש מין אכילתו עיקר ואינו מברך לא על האכילתו:
 עשבים ה שקדים המרים כשהם קטנים בורא
 פרי העץ גדולים ולא כלום דאוקי מוקי וטעמ' דמלתא
 דכשהם קטני עיקר אכילתם היא הקליפה ואינה מרה
 וכשהם גדולי עיקר אכילתם מה שבפניו והוא מר ואם
 מתקן על ידי האור או דבר אחר מברך בורא פרי העץ:
 ד בלף על העלין ועל התמורו ועל הקפריסין בורא
 פ' בלף מין אלן שעלין פרי האדמה ועל האביונות שהם
 ראויין לאכילה ויש בעלין עיקר הפרי בורא פרי העץ:
 במין תמרים אביונות ז תמרי' שמיפכן ביד ועשה מהם
 הוא הפרי מהבלף עיסה והוציא מהם גרעיניהם אפה
 וקפריסין הן קלפה לא נשתבית ברכתן ומברך עליהם
 שכביכות הפרי כעין בורא פרי העץ ולבסוף ברכ' מעין
 קלפו אבויים
 טלם: ה דגש הוצ' מהתמרים מברך עליו שהכל וכן
 על משקין היוצאין מכל מיני פירות חוץ מותי וענבים
 מברך שהכל: ט סופי ענבי שאין מתבשלים לעולם
 וכן על המובלות שהם תמרים שבטלם ושרפם החום
 ויבשו מברך שהכל: י פירות ששראן או בישלן במים
 אעפי שכבם טעם הפרי במים אינו מברך על אותם
 המים אלא שהכל והראש כתב דאפשר שאם כבם טעם
 הפרי במים מברך בפ' העץ: יא מי שיירת מוקים
 ותאני או בישולם מברך עליהם שהכל ויוצא גם להראש
 אבל בברכה שלא הדיהם יש להסתפק אי מברך בורא
 כפשות או אם מברך ברכה אחת מעין ג' כהראש ולכן
 ירא שמים לא ישתם אלא בתוך הסעודה או יאכל פרי
 משבצה מיני' וגם ישתה מים כדי שיזטרך לברך ברכה
 אחת מעין טלם ובורא גשמת ואם יאריך המעט והדיילכו

אורח חיים

פירות שאינו רוכה לוֹתֵר על ברכתו ולברך ברכ' המזן
רוכה להקפיד בעצמו רשאי: ב לא יקדים חכם ישראל
לכהן ע"ה לברך לפניו דרך חק ומשפט כהונה אב
לתת לו החכם רשות שיברך אין בכך בלום אבל כה
תאמנה להקדימו שכאמ' וקדשתו לפתוח ראשון ולברך
ראשון: ג מי שכנתכין לו לברך ואינו מברך מקבצים
ימיו: ד כריך לחזור שיתנו לו כוס של ברכה לברך:

ר ב דיני ברכת פירות האילן: ובו יח סעי'

א על כל פירות האילן מברך בתחלה בור' פרי העץ
קודם מהיין שמברך עליו כפ"ה ג בין חיובין מבוש' בין שהוא
עשוי קונדיטון דהיינו שכנתכין בו דבש ופלפלין <

ב הדומה כל זמן שלא הגיע לכפול הלבן מברך עליו
בורא פרי האדמה ומשהוא כפול הלבן ואילך מבר' עליו
בורא פרי העץ ומתוך שלא כודע לכו שיעור פול הלבן
לעולם מברך כ"פ האדמה עד שיהיה גדול ביותר:

ושאר כל האילן משיוכיאו פרי מברכין עליו כ"פ העץ
ובלבד שלא יהא מר או עפוז ביותר עד שאינו ראוי
לאכילה אפילו ע"י הדחק דאו אין מברכין עליו כלל:

ג גרעיני הפירות אם הם מתוקים מברך עליהם כ"פ
העץ ואם הם מרים אינו מברך עליהם כלל ואם מתקן
על ידי האור מברך עליהם שהכל: ד שמן זית אם
סתאו כמות שהוא אינו מברך עליו כלל משום דאזוקי
יניק ליה: ואם אכלו עם פת אינו מברך עליו דפת
ועקר ומברך על העיקר ופוסטת את הספילה: ואם

סתא מעורב עם מי סלקא שאו אינו מוסיף פיר' מין עשב
אדרבא הוא מועיל לגרזן אם הוא מושט סקרא' כל' ע"ס
כגון ה"ל שמן עיקר ומברך עליו בורא פרי העץ

הלכות ברכת הפירות פז

בזמנים: ח ענון מנרך עליו כורא פרי האדמה:

ה ה דינו ברכות מיתר מאכלים ובו יג סעי

א על דבר שאין גדולו מן הארץ כנון בשר בהמה
 חיה ועוף דגים ביני' חלב גבינה ופת שעיפשה ותבשיל
 שנשתכה בורטו וכתקלקל וכובלות שהם תמרי' שבשלים
 ושדפס האוס ויבשו ועל הנוצאי ועל המלח ועל מי
 מלח ועל המרק ועל כמהין ופטריות ועל קורא שהוא
 מאלמיטו ועל לולבי גפנים ועל שקדים מתוקי' שאוכלי'
 אותם כשהם רכים בקליפיהם ועל חזיו והוא שחת ועל
 קרא חיף ועל קימחא דשערי ועל שכר תמרים ושכר
 שעורים ועל מי שעורים שמבשלים לחולה ועל עשבי
 דדברא שאיכס כולעים ועל שבת שקורין אכיעו ועל
 במוץ זכבבור ועל החומץ שעירכו במים עד שראו
 לשתותו מנרך שחבל: ב על ההומץ לבדו איכו מנרך
 כלום מפכי שהוא מניקו: ג ריחיה חלא פירו' קומז
 וטעמיה חמרא חמרא הוא מנרך עליו
 בפ"ה: ד כל שבני אדם כמעיל' לשתותו מפכי חמיותו
 אין מנרכין עליו בפ"ה: ה שמרי יין מנרך
 עליהם בפ"ה כתו בהם מים אם נתן שלשת מדות
 מים וטבא ארבעה ה"ל כיון מחוג ומנרך בפ"ה ואם מנא
 פחות אע"פ שיש בו טעם יין קיחא בפלמא הוא ואיכו
 מנרך אלא שחבל והייכו בייכות שלהם שהיו חזקי' אבל
 ייכות שלכו שאיכו חזקי' כ"כ אפי' רח"א תלתא פיר' השליך
 ואתא ארבעה איכו מנרך עליו בפ"ה וכראה
 שמשערים בשיעור שמונים יין שבאותו מקו': ו תמד
 שצושים מחרנכים שגותני' עליהם מים דיכס כשמרים
 וקבי מילי כשנעגרו בקורה אבל אם לא מנרכו אלא

מהמזוקים ה'ל יין ומכרך עליו בורא פרי הענף וכרחה
 אחת מעין ג' והוא שיהיו מזוקים שיהיה בהם לחלוחית
 שאם ידרוך אותם יבא מהם דבשן אבל אם כשיעגרו
 אותם לא יבא מהם שום לחלוחית דבש לא: יב כל
 הפירות שטובים חיים ומבושלים כגון תפוחים ואגסים
 בין חיים בין מבושלים מכרך בורא פרי העץ ואם אין
 דרך לאוכלם חיים אלא מבושלים אכלם כשהם חיים
 מכרך מהכל כשהם מבושלי בורא פרי העץ: יג אגוז
 גמור המתונן בדבש וכקרא כוא'גארו מכרך עליו בורא
 פרי העץ: יד אגוז רך שמבושלים בדבש וקורין לו
 מואים מושק'אדה מכרך עליו מהכל: טו על הסוקאר
 מכרך מהכל וכן המונץ קנין מתוקים מהכל: יו על
 פלפל זוכנביל יבש'ועל הקלאוו של גירופלי וכל כיוצא
 שאין דרך לאכלם אלא ע'י תערובת אין מכרך עליהם
 כלום: יז על אגוז ממשק'אט בורא פרי העץ על
 קב'לה בורא פרי האדמה: יח על פלפל זוכנביל
 כשהם רטובים בורא פרי האדמה:

ג דיני ברכת פירות הארץ: ובו ח' סעיפי'

א על פירות הארץ מכרך בורא פרי האדמה: ב
 על תותים הגדלינו בסכ'ב' האדמה: ג על המאוז'יש
 בורא פרי האדמה: ד על פירו' שמוציאין אילכ'י סרק
 מהכל: ה כני אסא אף על גב דבש'ן והויין כפירות
 אינו מכרך אלא מהכל: ו על זכנביל שמדקחי' אותו
 כשהוא רטוב בורא פרי האדמה: ז ורא' דה' אם
 מדקחי' אותו יבש כיו' שפ'י כך הוא ראוי לאכילה הזכנב'י
 עיק' ומכרך עליו ב' האדמה: ז בשמי' שאוקי' ומשורבי
 עם סוקר בשמי' עיקר ומכרך עליו כדין ברכת אנת'ן
 בשמים

הלכות ברכות הפיחת פח

לאחר בישולם כנרפתם הראויה להם קודם בישול אבל
 קראו זמילקא וכרוב וכיוצא בהם שטובי מבושלים יותר
 מחיים כשהם חיים מנרץ שהכל לאח בישולם בורא פרו
 האדמה ותומי וכדמי כשהם חיי בורא פרו פרי תומים
 האדמה לאחר בישול שהכל: ב על המים אומי וכדמי
 שבישלו בהם ירקות מברך הברכה עצמה הוא בורן
 שמברך על הירקות עצמן אפי' שאין בהם כלבו
 לא טעם הירק והמ' כששלב כלל בשר אבל אם בשלם
 עם בשר מברך עליו שהכל: ג אם סהען אינו מברך
 על אותם עשקי' לא שהכל: ד התבן להתיכו קטומם
 לא כשתבית ברכתן מפני כך: ה הלפת פיה שח
 כשהו סי מברך עליו שהכל ואם הוא מבושל קטן ממש
 או כבוש בחומץ או בהרדל בורא פרו האדמה: ו

דו דיני הפסק ושעיות בברכת הפירות:

א בירך על פירות האילן כפ האדמה ינא אבל אם
 בירך על פרו האדמה בש העץ לא ינא הילכך אם הוא
 מסופק בפרי אם הוא פרו עץ או פרו האדמה מברך
 בורא פרו האדמה ועל הכל אם אמר שהכל ינא ואפילו
 על פת וויין: ב היו לפגית פרו האדמה ופרי העץ
 ויברך על פרו האדמה וכתבון לפטור את פרו העץ
 ינא: ג כל אלו הברכות נרדק שלא יפסיק בין ברכם
 לאכילה ונרדק להשמיע לאוזניו ואם לא השמיע לאוזניו
 ינא ובלבד שיוציא בשפתיו וכאמרי' בכל לשון ולא יברך
 ערום עד שיכסה ערותו כמה דברים אמורים באיש
 אבל אשה יושבת ופניה של מטה טוחו בקרקע כי צוה
 מתכסה ערותה ואפילו אם אינו ערום אם לבו רואה
 את הערוה או שראשו מנולה אסור לברך: ד כל דבר

אורח חיים

ברנל אפילו פתן שלשה מדות מים ולא מנא אלא שלשה
או פחות מברכין עליו כפ"הנ שיין הוא והמים כבלעים
בזוג' זכמה שיונא יש בו יין מרוב: ז השותה מי' לנמאו
מברך שהכל ולאחריו בורא כפשו רבו אבל אם חמקתיה
פי' בשר אומ'א ושתה מי' להעביר האומ'א אינו מברך
סי לא לפכיו ולא לאחריו: ח כל האוכלי' והמשקי'
שאלם אוכל ושותה לרפואה אם טעמם טוב והחיק
בהכה מהם מברך עליהם תחלה וסוף: ט אוכל
מאכל או משקה של איסור מפני הסכנה מברך עליו
תחלה וסוף: י דבש דבורי' הרי הוא כשאר דבש ואינו
פי' מין פני מברך לא שהכל: יא חנו'שי' או גיכדאש
קודוניי או ורדיס ושאר מיכי פירו' ועשבי' שמרקחי'
בלעו
דבש הפירות והעשבים הם עיקר והדבש
בטל אפילו הם פיתושים ביותר הילכך מברך על של
חבושים שינדאש בורא פרי העץ ועל של עשבים כפ'
האדמה ועל של ורדיס כפ' האדמה: יב כל שהוא
עיקר ועמו טפילה מברך על העיק' ופוט' את הטפילה
גבל דבר שמצדדי' אותו לדבק או כדי ליתן ריח או כדי
לצבוע התבשיל הז' טפילה אבל אם עירב כדי ליתן
טעם בתערוב' הרי הוא עיקר לפיכך מי דבש שמבשלי'
אותם וכותכין בהם חלב חטה כדי לדבק ועושים מהם
מיכי מתיקה אינו מברך בורא מימי מווכו מפני שהדבש
הוא העיקר: יג כל דבר שהוא מסופק בברכתו
יברך שהכל:

רה ברכת ירקות ובו ה' סעיפים

א על הירקות מברך כפ' האדמה ואפי' בשלם וכן כל
פירות וקטניות שטובים חיים ומכושלי' מברך עליהם
לאחר

הלכות ברכות השירות פ ט

כגון מעשה קדרה הריופות וגדש כרמל ודייסא אפילו עירב עמהם דבש הרבה יותר מהם או מינים אחרים הרבה יותר מהם מברך עליו במ"מ ולבסוף על המחיה אבל אם לא נתן הדגן בתבשיל אלא לדבוקו ולהקפותו בטל בתבשיל: ג כשנותבין קמח לתוך שקדי שפושטם לחולה אם עושים כן כדי שיטעור הלכ' מברך במ"מ ואם לדבק בעלמא אינו מברך במ"מ וטוב להחמיר ולגמעו בתוך הסעודה לאחר ברכת המוציא ופטור ממכה:

ד אבל דגן חי או עשוי קליות או שלוק והגרעינין שלמים אינו מברך אלא בורא פרי האדמה ולאחריו בורא כפשות והתוספות כסתפקו אם יברך לאחריו ברכת מעין ג' ולכך כתבו שכונן שלא לאוכלו אלא בתוך הסעודה ויפטרנו ברכת המזון: ה קלח אשלו של חיטים מברך עליו שהכל ואחריו בורא כפשות ל"ג כטמן דק דק ל"ג כטמן קנת ועדיין יש בו טעם חיטים לא שא קמח של קליות:

ו קמח של אחד מחמשת מיני דגן ששלקו פי' בשלו ועירבו במי' או בשאר משקי' אם היה ענה כדי ^{הכנס} פי' לטמן שיהיה ראוי לאכילה וללועסו מברך במ"מ אופו בפה ואחריו על המחיה ואם היה רך כדי שיהיה ראוי לשתייה מברך עליו שהכל ואחריו בורא כפשות: ז הכו"ס את האורז מברך עליו בורא פרי פי' האוכל האדמה ואחריו בורא כפשו' ואם בשלו או שטחנו ועשה ממנו פת מברך עליו במ"מ ואחריו בורא כפשות והוא שלא יהא מעורב עם דבר אחר אלא אורז לבדו ואם עירב ממנו בתבשיל אחר והתבשיל האחר הוא הרוב מברך עליו כברכת אותו תבשיל: ח על פת דומן ופכיוז או של שאר מיני קטניות מברך שהכל ואחריו

אורח חיים

שמכרך עליו לאכלו או להריות בו נריך לאוחזו בימינו
כשהוא מכרך: ח אין מברכין לא על אוכל ולא על
משקה עד שיביאوهו לפניו בריך ואח"כ הביאوهו לפניו
נריך לכרך פעם אחת אבל מי שנריך על פירו' שלפניו
ואח"כ הביאו לו יותר מאותו המין או ממין שברכתו
בברכת הראשון אינו נריך לכרך: ו כטל בידו פרו
לאוכלו ונריך עליו וכפל מידו וכאבד או נוזאס נריך
לחזור ולכרך אף על פי שהיה מאותו המין לפניו יותר
כשנריך על הראשון ונריך לומר בשכ"מלו על שהוטיא
שם שמים לנטלה ואם אמר כשכפל באי' ולא אמ' אהיכו
ישיים ויאמר למדכי חוקיד שיהא כראס כקורא פסוק
ואין כאן מוניא שם שמים לנטלה אבל העומד על אות
שמים מכרך ושותה אע"פ שהמים ששותה לא היו לפניו
כשנריך מפני שלכך כתבונן תמלס:

רז דין ברכה אחרונה על הפירות:

א פירות האילן חוץ מחמשת המינים וכל פירות
האדמה וירקות וכל דבר שאין גידולו מן הארץ ברכה
אחרונה שלהם בורא כפשות רבות ואם אכל מינים אלו
מכרך לאחר כולם ברכה אחת: ברכה זו חותם בה
בלא שם שיחמוס כך ברוך מי השלמים:

רח דין ברכת מעין ג' אחרי הפירות וה' מיני דגן: ובו יח סעיפים

א על חמשת המינים שהם גפן ותאנה ורמון וזית
ותמרה מכרך לאחריהם ברכה אחת מעין שלש: ב
חמשת מיני דגן ששלקן או כתשן ועשה מהם תבשיל
כגון

הלכות ברכות המיוחדות

צ

ואת הדגים: יך שתי יין וכרך בפ"ה ואכל עגבים
נריך לברך עליהם בורא פרי העץ וכן בברכה אחרונה
נריך להזכור על העץ ועל פרי העץ: טך אם כדיעבד
נריך על העגבים בפ"ה או אחריהם על הנפץ ינא:
יך שתי יין ומים אין לו לברך על המי בורא כפשות
פברכת היין פוטרמן כשם שבברכה ראשונה יין פוטר
כל מיני משקים: יז ברכה ג' אינה פוטרת מעין ג'
שאם אכל רייסא אין ברכת המזון פוטרתו אבל ביין
ברכה ג' פוטרתו שאם נריך על היין ברכת המזון
במקום על הנפץ ינא וה"ה אם נריך על התירוס ברכת
המזון במקום על העץ ינא ואפילו לא אמר אלא ברכת
הזן בין על היין בין על התמרי ינא ואם נזכר עד שלא
סתם בברכת הזן יתחיל ועל שהנחלת לאבותינו ארץ
החמה טובה ורעבה ויסיים ברכה מעין ג': יח לא
יכלול על הספק שום תוספת בברכה מעין ג' אף על פי
שאינו מוסיף שם ומלכות:

ר ט דין טעות וספק בברכת היין:

א לקח כוס של שכר או של מים ופתח ואמר בא"י
אמ"ה על דעת לומר שהכל וטעה ואמ' בפ"ה אין מחזירין
אותו מפני שנטעה שהזכיר שם ומלכות שהם עיקר
הברכה לא כתבוון אלא לברכה הראויה לאותו המין:
ושאומרים שאם לקח כוס ש' ראו מים וסכור שהו' של
יין ופתח בא"י אמ"ה על דעת לומר בפ"ה וזכר שהוא
שכר או מים וסיים שהכל ינא: ב לקח כוס של שכר
או מים ונריך בא"י אמ"ה בפ"ה ותוך כדי דיבור נזכר
טטעה ואמר שהכל כהיה בדברו וכך הית' אמירתו בא"י
אלהינו מלך העולם בורא פרי הנפץ שהלכ ינא:

אורח חיים

בורא כפשות: ט עירב קמח דוחן ושאר מיכי קטרי
עם קמח של ה' מיכי דגן ונישלו בקדרה מברך במ"מ
ועל המחיה ואם עשה ממנו פת מברך המוציא וברכת
המזון: ודוקא שיש בלאתו קמח מחמשת מינים כדי
שיאכל ממנו כזית דגן בכדי אכילת פרס אבל אם אין
בו זה השיעור מחמשת המיני' אינו מברך לבסוף ברכת
המזון אלא בתחלה מברך המוציא כיון שיש בו טעם
דגן אע"פ שאין בו כזית בכדי אכילת פרס ולבסוף על
המחיה ואם נשלו בקדרה מברך תחלה במ"מ ואחריו
בורא כפשות: י בנדרה אחת מעין ג' של פירות דח"ל
חותם על הארץ ועל הפירו' ובאי' חותם על הארץ ועל
פירותיה ואם בח"ל אוכל מפירו' הארץ חותם גם כן ועל
פירותיה: יא בנדרה מעין ג' דיון אינו חותם על
הגפן ועל פרי הגפן אלא על הארץ ועל פרי הגפן או
על הארץ ועל הפירו': יב מזכירין בה מעין המאורע
בשבת וי"ט ור"ח אבל לא בהכוכה ופורי' אם אכל פירות
מז' מינים ואכל מיני מזונו ושתה יין יכלול הכל בנדרה
אחת ויקדים המחיה ואל"כ הגפן ואחר כך העץ ויאמר
על המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל
העץ ועל פרי העץ וחותם על הארץ ועל המחיה ועל
פרי הגפן ועל הפירות: יג אם אכל פירות מז'
המינים ואכל תפוחים אינו נריך לברך על התפוחים
בורא כפשות שנים הם בכלל ברכת על העץ שנים הם
פרי העץ הם אבל אם אכל תפוחים ושתה יין אין נריך
לברך בורא כפשות על התפוחי' וכל שכן אם אכל בשר
או פרו האדמה ושתה יין או אכל משבע' המינים שנריך
לברך על כל אחת ואחת וס"ה אם אכל בשר ודגים ואכל
מחמשת מינים אין פרשת על המחיה פוטרת את הבשר
ואת

הלכות ברכות הפירות צא

לו יותר בין שברכותיה' שוות בין שאינם שוות בין שיא
 בהם ממין שנבעה בין שאין בהם ממין שנבעה מקדים
 החביב לו או באותה שעה ואם אינו רונה בזה יותר
 מזה אם יש ביניהם משנבע' המיכין עליו מברך תהלה:
 ג הביאו לפכיו דבר שברכתו בורא פרי העץ ודבר
 שברכתו שהכל בורא פרי העץ קודמת שהיא חשובה
 שאיכה פוטרת אלא דבר אחד וכן בורא פרי האדמה
 ושהכל בורא פרי האדמה קודמת. ואם הביאו לפכיו
 בורא פרי העץ ונב' האדמה איזה מהם שירצה יקדי' ויש
 אומרים שבורא פרי העץ קודת: ד כל הקוד' בפפנץ
 ארץ חטה ושעורה קודם לברכה וארץ בתרא הפסיק
 הענין וכל הסמוך לו חשוב מהמאוהר ממנו לארץ קמא
 הילכך תמרים קודמים לענבים שזה שני לארץ בתרא
 וזה שלישי לארץ קמא: ה הא דהטה ושעור' קודמים
 דוקא בשעשה מהם תבשיל או פת אבל כולם חטה
 שברכתו ב' האדמה איכה קודמת לברכת בורא פרי
 העץ: ו היה לפכיו תבשיל מקמח כוסמין ושכולת
 שועל ושיפון ונפן ותאכ' ורמון כיון דמברך על התבשיל
 במ"מ ברכתו קודמת אף על גב דהנך ממין שנבעה ואינהו
 לאו ממין ז' מכל מקום כיון דחשיבי דעבדי מבייהו פת
 ומברך עלייהו המוניא וברכת המון קודמת אף על גב
 דלא עבדינחן פת:

ריב שהעיקר פוטר הטפל: ובו ב סעיפים

א כל שהוא עיקר ועמו ס' טילה מברך פיר' דבר בלתי
 על העיקר ופוט' את הטפלה בין מברכה ^{במשב}
 שלפניה בין מברכה שלאחר הלא מיבעיא אם העיקר
 מעורב עם הטפל אלא אפילו אם כל אחד לבדו ואפילו
 פס

ג. כל הדרכות אש כסתפק אש בדרך אש לאו אינו
 מברך לא בתחלה ולא בסוף חוץ מברכת המזון מפני
 שהיא של תורה:

רי האוכל פחות מכזית מח דינו:

א. האוכל פחות מכזית בין מפת בין משאר אוכלים
 והשומת פחות מרביעית בין מין בין משאר משקים
 מברך תחלה ברכה הראויה לאותו המין ולאחריו אינו
 מברך כלל ויש מסתפקים לומר שעל דבר שהו' כבדו
 כגון גרניר של עבב או של רמון שמברכין לאחריו אף
 על פי שאין בו כזית לכך ככונ' ליהדר שלא לאכול כזית
 פחותה מכזית ויש מסתפקים עוד בברכה אחרונה של
 מין אש מברכין אותה על כזית לכן טוב ליהדר שלא
 לשתות או פחות מכזית או רביעית: ב. הטועם את
 התבשיל אינו צריך לברך עד רביעית ואפילו אש הוא
 בולעו ויש אומרים שאש הוא בולעו טעון ברכה ולא
 פטרו את הטועם אלא כשחזור ופולט ואז אפילו על
 הדכה אינו טעון ברכה:

ריא דיני קרימה בברבת הפירות:

א. היו לפכיו מיני פירות הדבה אש ברכותיה שוות
 ויש ביניהם ממין שבעה מקדים מין ז' אף על פי שאינו
 חביב כמו המין האחר ואש אין ביניהם ממין ז' מקדים
 החביב ואש אין ברכותיהם שוות אפילו יש בהן ממין ז'
 כגון ככון וזית איזה מהם בירכה יקדים ואפי' אינו חביב
 ויש אומרים שגם בזה צריך להקדים החביב: ונקרא
 חביב המין שרצול להיות חביב עליו אפילו אש עתה
 חפץ במין השני: ב. ולהרמבם אש היא מין אח' חביב

הלכות ברכות הפירות צ ב

ואם דילג עם או מלכות יחזור ויברך ואפילו לא דילג
אלא תיבות העולם לכד כריך לחזור ולברך דמלך לבד
אינו מלכות:

ר טו עניית אמן אחרי הברכו: ובור' סעי'

א אין עונה אמן אחר ברכותיו אלא אז שתי ברכות
או יותר שהם סוף ברכות ונהגו לענות אמן אז' יהללוך
ואחר ישתבח: ב השומע אחד מישראל מברך את
מכל הברכות אף על פי שלא שמע כולה מתהלטה ועד
סופה אף על פי שאינו חייב באותה ברכה חייב לענות
אחריו אמן אבל אם היה המברך אפיקורס או כותי או
תיכוס או שהיה גדול ושינה ממטבע הברכו' אין עונים
אחריו אמן: ג והא דאין עונים אמן אח' תיכוס דוקא
בשעה שלמד הברכו' לפניו רבו שמותר ללמד לתיכוסות
הברכות כתקנן ואף על פי שהם מברכין לבטלה
בשעת לימוד אבל בשעה שהם מברכין לפטור את
עמנו כיון דבני חיכוך הם עובי' אחריהם אמן וכן בשעה
שאומרים הפטרה בבית הכנסת: ד כל המברך
ברכה שאינה נריכ' אז' כשא' ש"ל לשוא והדי הוא ככשבע
לשוא ואסור לענות אחריו אמן:

דיו דיני ברכת הריח: ובו י"ד סעיפים

א אסור ליהנות מריח טוב עד שיברך קודם שיכיר
אבל לאחריו אין כריך לברך כלום: ב אם זה שיוצא
ממנו הריח עץ או מין עץ מברך בורא צדי בשמים ואם
הוא עשב מברך בור' עשבי בשמים ואם אינו לא עין עץ
אלא מין עשב כמו המושק מברך בורא מיני בשמים ואם
פיה פרי ראוי לאכול מברך הכותן ריח טוב בשירות
וכו

פת שהוא חשוב מכל אם הוא טפל כגון שאוכל דג מליק
 ואוכל פת עמו כדי שלא יזיקו בגרונו מברך על הדג
 ופוסט הפת כיון שהוא טפל: ב. מרהקת שמכחיו על
 ריקין דקים אותם ריקין הוו טפלה למרחק שהדבר
 ידוע שאין מתכוונים לאכול להם:

ר"ג מי שיצא מוציא אחרים: זבוג' סעי'

א. על כל פירות ושאר דברים הוץ מפת ויין אם היו
 האוכלים שנים או יותר אהד פוסט את חבירו אפי' בלא
 הסיבה ומיהו ישיבה מיהא בעו דדוקא פת ויין בעי
 הסיבה ולדידן הוי ישיבה כמו הסיבה לדידהו ולפיוס
 גדידן ללית לן הסיבה אין חילוק בין פת ויין לשאר
 דברים דבישיבה אפילו פת ויין אהד מברך לכלם ושלא
 בישיבה בשאר דברים נמי כל אחד מברך לעצמו והא
 דאמרינן דאחד מברך לכלם בשאר דברים הוץ מן הפת
 הוי מילי בברכה ראשונה אבל בברכה אחרונ' כריכים
 ליסלק וכל אחד מברך לעצמו דאין זימון לפירות:

ב. אין המברך מוציא האחרים אא"כ יאכל ושתה
 עמהם ואז יוצאים בשמיעתן שמכוונים אליו אפילו לא
 יעכו אמן: ג. אין יוצא ידי חובתו בשמיעת הבכיה
 אפילו יענה אמן אא"כ בן שמעה מתחלתה ועד סופה
 וכתוון לנאת הדי חובתו והמברך כתוון גם
 כן להוציאו ידי חובתו:

ד"ד בכל ברכה צריך להיות שם ומלכות
 זבוג' סעיף א

א. כל ברכה שאין בה הזכרת שם ומלכות אינה ברכה
 ואם

הלכות ברבות הפירות צ ג

על המוגמר משיעלה קיטור עשנו קודם פירות בשמים
 שיניעלו הריח אבל לא יכרך קוד' שיעלה שמשמים על
 קיטור העשן: ו ג המוגמר אם הוא של הגמלים להריח
 פן מכרך בורא עני בשמים ואם של עשב כס
 בורא עשני בשמים ואם של שאר מינים בורא מיני
 בשמים: ו ד המריח באתרוג של מנוה מכרך עליו
 ויא שאינו מכרך לכך ככון שלא להריח בו:

ריו ריגי ברבת הבשמים והמוגמר:

א הכנסם לחכותו של בשם שיט בו מיני בשמי' מכרך
 בורא מיני בשמים ישב שם כל היום אינו מכרך אלא
 אחת ככם ויוצא ככם ויוצא מכרך על כל פעם ודוקא
 שלא היה דעתו לחזור אבל היה דעתו לחזור לא יכרך:
 ב אין מכרך על הריח אלא כעשה להריח הילכך אין
 מנרכין על בשמים של מתים המתוכם למעלה מהמטה
 שאינם אלא להעביר סרחונו של מת אבל כתובי' למטה
 מנרכין שאני אומר לכבוד החיים הם עשויים וכן אין
 מנרכין על בשמיה של בית הכסא ולא על שמן העשוי
 להעביר את הזוהמא: ג מוגמר שמוגמרין בו את הכלי'
 אין מנרכין עליו לפי שלא נעשה להריח בעצמו של
 מוגמר אלא כדי ליתן ריח בכלים וכן המריח בכלי' שהם
 מוגמרים איבו מכרך לפי שאין עיקר ריח בלא
 עיקר: ד בשמים של ערוה כנון קופה של
 בשמים תלויה בנוארה או אוחזת בידה או בפיה
 אין מנרכין עליהם לפי שאסור להריח בהם שם
 ובא לידי הרגל כשיקה או קירוב כשר:
 ה בשמים של עץ אין מנרכין עליהם לפי שאסור
 להריח בהם: ו מסיבה של עובדי עץ אין מנרכים
 על

אורח חיים

והכי מילי בשכטלו להריח בו או לאכלו ולהריח בו אבל
אם כטלו לאכול ולא כתבוון להריח בו אעפ" שהו מעלה
ריח טוב איכו מברך ועל כלם אמר בורא מיכי בשמים
ינא הילכך על כל דבר שהוא מסופק בו מברך בור' מיכי
בשמים: על אגוז מושקאדה ועל קכילה וקלאוו וכל
בשמים שהם לאכילה מברך שכתן ריח טוב בפירות:

ג על הורד ועל הקמון ועל מי הורד ועל הלכונה
והמנטיכי וכיונא בהם בורא עני בשמים: **ד** על
שמן אפרסמון מברך בורא שמן ערב: **ה** שמן זית
שכתאו או טאכו עד שחזר ריחו כודף מברך עליו בורא
עני בשמים: **ו** שמן שכשמו כמו שמן המשח' אס' בעני
בשמים מברך בורא עני בשמים ואס' בעשני בשמים
מברך בורא עשני בשמי' ואס' היו בו עגים ועשני' מברך
בורא מיכי בשמים ואס' סיככו והוניא ממכו הכשמים יש
אומרים שמברך בורא שמן ערב ויש אומרי' שאיכו מברך
עליו וכלל דהוי ריח שאין לו עיקר וכיון סספק הוא נכון
ליזהר מלהריח בו: **ז** סימלק וחילפי דימ' מברך בורא
עני בשמים סימלק' ימ' רוש מארץ' וימ' יאסמין' וימ' שהוא
עשב שיש לו ג' שורות של עלין זו למעלה מזו ולכל שורה
ג' עלין: וחילפי דימא הוא שיבולת כרד שקורין
אישפיק: **ח** סיגלי והם ויאולאש בורא עשני בשמי':
ט כרגים והוא חבנלת ויש אומרים שהוא ליריון אס'
גדל בגנה מברך בורא עני בשמים ואס' היא גדל בשדה
מברך בורא עשני בשמים: **י** היו לפכיו עני בשמים
ועשני בשמים ומיכי בשמים מברך על כל אחד ברכה
הראויה לו: **יא** הביאו לפכיו הדם ושמן להריח בהם
אס' ברכותיהם שוות מברך על ההדם ופזער את השמן
ואס' איכס שוות מברך על ההדם תחלה: **ב** מברכין
על

הלכות ברכות צד

הזה: ח הרואה אשתו של לוט מברך שמים עליה
אומר באי אמה דיון האמת ועל לוט אומר באי אמה
וזכר הנדיקים: ט יש אומרים שאינו מברך על כס
אלא כנס שהוא יונא ממכה העולם אבל כס שהו מכה
העולם ותולדתו כגון שנאו עליו נכדים בלילה ונא
לדי סכס וכיכל וכיונא בזה אינו חייב לברך ויש חולק
וטוב לברך בלא הזכרת שם ומלכות:

ר יט ברכת הורא היחיד: ובו ט סעיפים

א ארבעה נריכי להודות יורדי הים כשיעלו ממכה
גהולכי מדברות כשיגיעו ליישוב ומי שהיה סולא
ונתפא ומי שהיה חבוס בכית האסורים ונא וסומא
וכל החיים יבדוק סלה הולה יסודין יס מדבר: ב
ומה מברך באי אמה הגומל לחייבים טובות שנמלכי
כל טוב והשומעים אומרים מי שנמלך כל טוב הוא
ינמלך כל טוב סלה: ג נדיך לברך ברכה זו כשי
עשרה ותרי מכייהו רבנן דכתיב וירוממוהו בקהל עם
ובמוסב זקנים יהללוהו ואם לא שכיחי רבנן לא יכיס
מלברך וכהנו לברך אחר קריאת התורה לפי שיש שם
עשרה ואם בירך בפחות מעשרה יש אומרים שיב ויא
שלא ינא וטוב לחזור ולברך בפני עשרה בלא הזכרת
שם ומלכות: ד אם בירך אחר ואמר באי אמה אשר
גמלך כל טוב ועבה אמן ינא וכן אם אמר בריך רחמא
מלכא דעלמא דיהבך לן ועבה אמן ינא: ה אם בירך
אחד הגומל לעצמו וכתבו להוציא את הבירו ושמע
חבירו וכיון לנאת ינא אפילו בלא עניית אמן: ו
אם אית יש לו תשלומין לברך כל זמן שירצה וככון שלא
לאחר שלשה ימים: ז באשכנו ונרפית אין מברכין
בשהולכים

על בשמים שלהם הסתם משיבתן לע"א: ז היה הולך
 חוץ לכרך והר ח ריח טוב אם רוב העיר עובדי ע"א אינו
 מברך ואם רוב ישראל מברך: ח כתגבר ריח שמכרכים
 עליו בריח שאין מברכים עליו קולכים א"ר הרוב:

רוח ברכות הנעשים על הניסים:

א הרוחה מקום שנעשו בו ניסים לישראל כגון
 מעברות הים ומעברות הירדן ומעברות כהלי ארון
 ואבני אלגביש של בית חורון ואבן שבקש עונג לזרוק על
 ישראל ואבן שישב עליה משה בעת מלחמת עמלק וחומת
 יריחו מברך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה וכן
 ברכה זו בין שאר ברכות הראיה הרי הם כשאר ברכות
 וכלם בהזכרת שם ומלכות: **ב** על כס שנעשה לקנת
 ישראל כל זמן שלא נעשה לכל ישראל או רובן ואפילו
 נעשו לקנת שבטים אין מברכין עליו: **ג** כל אלו
 הברכות אינם אלא כשרואה אותם משלשים לשלשי יום:
 ואז הם הוכה כמו בפעם ראשונה: **ד** הרוחה מקום
 שנעשה גם ליחיד אינו מברך אבל הוא עגמו מברך
 שעשה לו גם במקום הזה וכל יונאי ירכו גם כן מברכין
 שעשה כשלאבי במקום הזה: **ה** מי שנעשו לו ניסים
 הרבה בהגיעו לא' מכל המקומות שנעשה לו פס נריך
 להזכיר כל שאר המקומות ויכלול כולם בברכה אחת:
ו על כס של רבו נריך לברך כשם שהוא מברך על כס
 של אביו: **ז** על כס של אדם מסוים כיוצא ביהו' אדם
 בן כרויה והבריו וכן על כס של אדם שנתקד' ידוע ונכר
 בו שם שמים כגון דניאל והבריו מברך לפי' סיכוי לאטו
 הרוחה גוב אריות של דניאל וכבשן האש של ^{בלעו}
 חנניה מישאל ועזריה מברך שעשה ניסים לנדיקי' במקד'
 קזה:

אומר מודים אנחנו לך ה' אלהינו על כל טפה וטפה
שהורדת לנו ואילו שינו מלא שירה כיום וכו' עד הן הם
יודו ויברכו את שםך מלכנו וחות' באי אל רוב ההודאו':
ואם יש לו שדה בשופות עם אחר מדרך הטוב והמטיב
ואם אין לו שותף בשדהו מדרך שהחיינו :

ר כ ב ברכת הודאת הטוב והרע

א על שמועות שהם טובות לו לבדו מדרך שהחיינו
ואם הן טובות לו ולאחרים מדרך הטוב והמטיב :
ב על שמועות רעות אומר באי אמה' דיון האמת :
ג חייב אדם לברך על הרעה בדעת שלימה ובהפש
הפנה כדרך שמברך בשמחה על הטובה כי הרעה
לעובדי השם היא שמחתם וטובת' כיון שמקבל מאהבה
מה שגור עליו השם כמא' שבקבלת רעה זו הוא עובד
את השם שהוא שמחה לו : ד מברך על הטובה הטוב
והמטיב אף על פי שירא שמא יבא לו רעה ממנו כגון
שמא מניאה וירא שמא ישמע למלך ויקח כל אשר לו
וכן מברך על הרעה ברוך דיון האמת אף על פי שיבא
לו טובה ממנה כגון שבא לו שטף על שדהו אף על פי
שכשיעבור השטף היא טובה לו שהשקה שדהו :

ד כ ג מי שקנה כלים חדשים מה מברך

א ילדה אשתו וזכר מברך הטוב והמטיב וגם היא
גריכה לברך כן : ב מת אביו מברך דיון האמת היה
לו ממון שיורשו אם אין לו אחים מברך גם כן שהחיינו
ואם יש לו אחים במקום שהחיינו מברך הטוב והמטיב :
ג בנה בית חדש או קנה כלים חדשים אפילו היו לו

כיוצא

עיי' ע

אורח חיים

כשהנלכים מעיר לעיר שלא חייבו לא בהולכי מדבריו
 דשכיחי ביה חיות רעות ולמטי' בשפרד כוהגים לבק
 מפני שכל הדרכים בחזק' סככ' ומיהו ובפחות מפרסה
 אינו מדרך ואם הוא מקום מוהו' בסככה ביותר אפילו
 בפחות מפרסה: **ח** בכל חולי צריך לברך אפילו אינו
 חולי של סככה ולא מכה של חלל אלא כל שעלה למטה
 וירד מפני הדומה כמי שהעלוהו לגר'רום פירוש מעלות
 לידון ואין הפרש ביש שיש לו מיחוס קבוע שעושי' לדוכני'
 ובא מזמן לזמן ובין שאינו קבוע: **ט** לשבת כשדנין
 הכי ארבעה לאו דוקא דה"ה למי שנעשה לו כס כגון
 שנפל עליו כותל או כינול מקדריסת שור וכניחותיו או
 שעמד עליו בעיר אריה לטרפו או אם נכבים באו לו
 אם שודדי לילה וכינול מהם וכל כיוצא בזה כלם
 צריכים לברך הגומל ויא' שאין מברכין הגומל אלא הנו
 ארבעה דוקא וטוב לברך בלא הזכרת שם ומלכות:

ר ב הטבת החלום ותעניתו : ובו ב'סעי'

א הרואה חלום וכפשו עגומה ייטיבנו באפי תלתא
 פי' שאוהבי' דר'חמי ליה דלימא באפיוהו קלמ' טבא חאי
 שותו ולימרו איכהו טבא הוא וטבא להו וכו' :
ב יפה תעבית לנטל קלום רע כאש לכעורת :

ר ב א ברכת הוראת הגשמים : ובו ב'סעי'

א אם היו נכער מהמת עבירת גשמים וירדו גשמים
 מברכים עליה אף על פי שלא ירדו עדיון כדי רביעה
 משירדו כ"כ שרבו על הארץ שיעלו אנעבוועגמן המטר
 וילכו זה לקראת זה: **ב** ומה מברך אם אין לו שדס
 אומר

ז' מַכְבְּדוֹת בְּמַטְיָטוֹי הַשָּׁמַד אֹמֵר בְּרוּךְ אֹמֵר וְעוֹשֶׂה
 הַבֵּית סְקוּבִי בְּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּים : ה' הַרְוֵאָה ס' רִיבּוֹא
 מִיִּשְׂרָאֵל בִּיחַד אֹמֵר בְּאִי אִמֶּה חֲכַם הַחַיִּים
 וְאִם הֵם עוֹבְדֵי אֱלֹהֵי אֹמֵר בּוֹשֶׁה אֲמַכֶּם סְפֵרָה יוֹלְדֵתְכֶם
 הִנֵּה אֶהְרִית גּוֹיִם מְדַבֵּר טִיהַ וְעַרְבָה : ו' הַרְוֵאָה חֲכָמֵי
 יִשְׂרָאֵל אֹמֵר בְּאִי אִמֶּה שְׁחַלֵּק מִהַכְּמַתּוֹ לִירִיאָיו : ז'
 הַרְוֵאָה חֲכָמֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם שְׁחַכְמִים בַּחְכָּמוֹת הָעוֹלָם
 אֹמֵר בְּאִי אִמֶּה שְׁכַתֵּן מִחַכְמַתּוֹ לְבֶשֶׁר וְדָם : ח' עַל מַלְכֵי
 יִשְׂרָאֵל אֹמֵר בְּאִי אִמֶּה שְׁחַלֵּק מִכְבוֹדוֹ לִירִיאָיו וְעַל מַלְכֵי
 אֲמוֹת הָעוֹלָם אֹמֵר בְּרוּךְ שְׁכַתֵּן מִכְבוֹדוֹ לְבֶשֶׁר וְדָם :
 ט' מְנוּהַ לְהַשְׁתַּדֵּל לְרֵאוֹת מַלְכִים אֲפִילוֹ מַלְכֵי אֲמוֹת
 הָעוֹלָם : י' הַרְוֵאָה בְּתֵי יִשְׂרָאֵל בִּישׁוּבָן כְּגוֹן בִּישׁוּב
 בֵּית שֵׁנִי אֹמֵר בְּאִי אִמֶּה מְכִיב גְּבוּל שְׁמֵכָה בְּחֶרֶבְכֵן אֹמֵר
 בְּרוּךְ דִּיִּין הָאֵמֶת : יא' הַרְוֵאָה בְּתֵי עוֹבְדֵי עַל בִּישׁוּבָן
 אֹמֵר בֵּית גֵּאִים יִסָּה' בְּרַחֲבֵן אֹמֵר אַל כְּקָמוֹת ה' :
 יב' הַרְוֵאָה קְבָרֵי יִשְׂרָאֵל אֹמֵר בְּאִי אִמֶּה אֲשֶׁר יִכַּר
 אֲתֶכֶם בְּדִין וְכוּ' וְעַל קְבָרֵי בְּתֵי אֹמֵר בּוֹשֶׁה אֲמַכֶּם
 וְכוּ' : יג' כָּל בְּרִכּוֹת הַרְוֵאָה אֵת חוֹר וְרֵא' אֹתָן דְּבַר
 בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵינּוּ חוֹר וּמְבָרֵךְ :

רְבֵה דִינֵי בְּרִכַּת שְׁהַחֲיִינוּ : וְבוּ י' סְעִיפִים

א' הַרְוֵאָה אֵת חֲבִירוֹ לְאֶהֱרַ שְׁלֵשִׁיּוֹם אֹמֵר שְׁהַחֲיִיבֵנִי
 וְאֶהֱרַ יֵב סָדֵשׁ מְבָרֵךְ מִזֵּיהַ הַמַּתִּי וְהוּא בְּפָנֶיךָ עָלֵינוּ
 הַרְבֵּה וְשָׂמַח בְּרֵאִיִּתּוֹ : ב' מִי שֶׁלֹּא רָאָה אֵת חֲבִירוֹ
 מִשׁוֹלֵם וְשָׁלַח לוֹ כְּתָבִים אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא כְּתֹבָה בְּרֵאִיִּתּוֹ
 אֵינּוּ מְבָרֵךְ עַל רֵאִיִּתּוֹ : ג' הַרְוֵאָה כִּרְ הַדָּשׁ מִתְּדָשׁ
 מִשְׁנֵה לְשִׁכָּה מְבָרֵךְ שְׁהַחֲיִיבֵנו אֲפִילוֹ רִחֲמֵנו בִּיד חֲבִירוֹ
 אוֹ עַל הַאֵילָן וְנִהְיֵנו שְׁלֵל לְבָרֵךְ עַד שְׁעַת אֲכִילָתָה : ד'

ביוצא באלו תחלה או קנה וחזר וקנה מברך על כל
 פעם שהחייכו ולא דוקא חדשים דה"ה ליטנים אם הם
 חדשים לו שלא היו אלו שלו מעולם ולא אמרו חדשים
 אלא לאפוקי אם מכרן וחזר וקנאן: ד בשעת הקנין
 יש לו לברך אף על פי שעדיין לא נשתמש בהם שאין
 הכרכה לא ע"י שמחת הלב שהוא שמח בקנייתן וכשילב
 ימברך מלביש ערומים: ה קנה כלים שמשתמשי בהם
 הוא ובני ביתו מבר' הטוב והמטיב ואם נתנו לו
 במתכ' מבר' הטוב והמטיב שהיא טובה לו ולכותן:
 ו על דבר שאינו חשוב כל כך כגון חלוק או מעעלים
 פיר מעעלים ואכפלאות אין לברך עליהם ואם הוא עני
 קטני' שמופין ושמח בהם יברך:
 טוב הרגל

ר בר דיני ברכות פרטיות:

א הרואה מרקולי' או שאר ע"א אומר בא"י אמ"ה שכתן
 ארץ אפים לעובדי רכונו. ואם רואה אותה בתוך שלשי'
 יום אינו חוזר ומברך: ב הרואה מקום שנעקרה
 ממנו ע"א אם הוא בארץ ישראל אומר בא"י אמ"ה שעקר
 ע"א מארצנו ואם הוא בה"ל אומר שעקר ע"א מהמקום
 הזה ואומר בשתייהן כשם שעקרת אותה מהמקום הזה
 בן תעקור אותה מכל המקומות והשכלב עובדיהם
 !עבדך: ג הרואה בבל הרשע' אומ' בא"י אמ"ה שהחריב
 בבל הרשעה: דאה ביתו של ככוכד נצר אומר ברוך
 והחריב ביתו של ככוכד נצר הרשע: דאה גוב אריות
 או כבשן האש אומר ברוך שעשה כמים לנדיקים במקום
 הזה: ד ראה מקום שיש בנבל שכל בהמה שתצפור
 עליו איכה יכולה לזוז משם אם לא יתנו עליה מעפר
 המקום ההוא והוא סימן קללה לה דכתיב וטאטמיה

במטאטוי

רבו ברכת הזיקים: ובו ג' סעיפים

א על הזיקים והוא כמין כוכב היורה כחץ בארץ השמים ממקום למקום וכמשך אורו כשכט ועל רעדת הארץ ועל הברקים ועל הרעמים ועל רוחות ששכטו בוצץ על כל אחד מאלו אומר בא"י אמה עושה מעשה בראשית ואם ירבה יאמר בא"י אמה שכחו ונבורתו מלא עולם: ב כל זמן שלא כתפזרו העבים כפטור בברכה אחת כתפזרו בין בראשית לבין רעם לדעם מדין לחזור ולברך: ג היה יושב בבית הכסא ושמע קול רעם או ראה בראשית או יכול לנאת ולברך תוך כדי דיבור ינא ואם לאו לא ינא:

רכח ברכת ימים ונהרות הרים וגבעות

א על ימים ונהרות הרים גבעות מדברות אומר בא"י אמה עושה מעשה בראשית ועל הים הגדול והוא הים שעובדים בו לא"י ולמזרים אומר בא"י אמה עושה הים הגדול: ב לא על כל הנהרות מברך אלא על ד' נהרות דכתיבי בקרא כמו חדקל ופרת והוא שראש אותם במקום שלא השתנה מהלכם ע"י אדם: ג ולא על כל הרים וגבעות מברך אלא דוקא על הרי וגבעות המשונים וכיכרת גבורת הבורא בהם:

רכט ברכת הקשת וחמה בתקופתה:

א הרואה הקשת אומר בא"י אמה זוכר הברית כאמרו בבריתנו וקיים במאמרו ואסור להסתכל בו ביותר: ב הרואה חמה בתקופתה והוא מכה לכה שנה והתקופ' בתחלת ליל ד' בשרואה אותה ביום רביעי

9 i בבקר

אורח חיים

אם בירך שהחיינו על שיריזאש כשיאכל גינדאש חוזר
וזמברך שהחיינו : ה אם ברך שהחיינו על ענבים
כשישתה יין חדש אינו חוזר ומברך : ו פרי שאינו
מתחדש משנה לשנה אפילו אם יש ימים רבים שלא אכל
ממנו אינו מברך שהחיינו : ז אינו מברך שהחיינו על
הבוסר אלא כשהבשילו האשכולות ענבים וכן בכל פרי
אחר גמרו : ח הרואה כושי וגיחור דהיינו שהוא
אדום הרבה והלבקן דהיינו שהוא לבן הרבה והקפת
דהיינו שבטחו גדול ומתוך עוביו כראי קומתו מקופפת
והננס והדרקונס דהיינו מי שהוא מלא יבלת ופתווי
הראש דהיינו שכל שערותיו דנקות זה בזה ואת הפיל
ואת הקוף מברך באי אמ"ה משנה הבריות : ט הרואה
את החיגר ואת הקטע ואת הסומא ומוכה שחין
והבהקצין והוא מי שמכחו בנקודו דקות אם הם ממעי
אמם מברך משנה הבריות ואם כשתכה אחר כך מברך
דיין האמת ויש מי שאומר דדוקא על מי שמנטע עליו
אבל על כותי אינו מברך ואינו מברך אלא פעם ראשון
שהשיכוו עליו גדול מאד : י הרואה אילנות טובו'
ובריות כאות אפי' כותי או בהמה אומר באי אמ"ה שככ'
לו בעולמו ואינו מברך עליהם אלא בפעם ראשונה ולא
יותר לא עליהם ולא על אחרים אא"כ היו כאים מהם :

רבו הרואה פרחי האילן מה מברך :

א היוצא בימי כיסן וראה אילנות שמוציאין פרח
אומר באי אמ"ה שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריו'
טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם ואינו
מברך אלא פעם אחת בכל שנה ואם איהר לברך עד
אחר שגדלו הפירות לא יברך עוד :

רכו ברכת

ח' הלכות ברבות צ ח

אומר מודה אני לפניך ה' אלהי שהנלתי מהאור הזה:
ד. הנכנס להקין דם אומר ירמיא שיהא עסק זה לי
לרפואה כבי רופא חכם אתה ולאחר שהקין יאמר ברוך
שפת חולים: ה. לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה
דעבד דתמוא לטוב:

ר לא שכל בזנתו יהיו לשש: ובו פעם

א. אם א"ל לו ללמוד בלא שיכת הנהרים יישן וכלבד
שלא יאריך בה שאסור ליישן ביום גתר משיכת הסוס
שהוא שיתין כשמי ואף בזה המעט לא תהא כוונתו
להנאת גופו אלא להחזיק גופו לעבודת הש"ת וכן בכל
מה שיהנה בעה"ל יצוץ להנאתו אלא לעבוד הבורא
יתכדכתיב בכל דרכיך דעהו ואמרו חכמים כל מעשיך
יהיו לשם שמים שאפילו דברים של רשות כגון האכילת
והשתיה וההלכה והשיבה והקיימה והתשמית והשיחה
וכל דרכי גופך יהיו כלם לעבוד בוראך או לדב' הגורם
עבודתו שאפילו היה נמא ורעב אם אכל ושתה להנאת
גופו אינו משובח אלא יתכוין שיאכל כדי חיותו כדי
לעבוד את בוראו וכן אפילו ליטב בסוד ישרים ולעמוד
במקום נדיקים ולילך בענת תמימים אם עשה להנאת
עצמו להשלים חפצו ותאותו אינו משובח אלא עשה
לש"ס וכן בשכיבה אין צריך לומר שבזמן שיכול לעסוק
בתורה ובמדות לא יתגרה בשכיבה לענג עצמו לא אפילו
בזמן שהוא יגע וצריך ליישן כדי לכוון מיניעתו אם עשה
להנאת גופו אינו משובח לא יתכוין לתת שיבה לעינו
ולגופו מנוחה לצורך הנריאה שלא תטרף דעתו בתור'
מהמ' מיניעת השכיבה וכן בתשמית אפי' בעונה האמורה

בבקר אומר ברוך עושה בראשית וכן מדרך גם כן
 כשרואה לבנה בטהרתה וככבים במשמרותם ומזלות
 בעתם דהיינו כשתחוו' הלבנ' בתחלת מזל טלה בתחלת
 החדש' ולא תהיה כוטה לא לנפון ולא לדרו' וכן כשיחוו'
 כל ככב מחמשה הכש' ארים לתחלת מזל טלה ולא יהא
 כוטה לא לנפון ולא לדרום וכן בכל עת שיראה מזל
 טלה עולה מקנת המזרח :

ד ל רזן קצת ברכות פרטיות: ובו ה' סעי'

א המתפלל על מה שעבר כגון שככנס לעיר ושמע
 קול נווהה בעיר ואמר יהי רצון שלא יהא קול זה בתוך
 ביתי או שהיתה אשתו מעוברת אחר ארבעים יום
 לעיבורה ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר ה' תפלת
 שוא אלא יתפלל אדם על העתיד לבא ויתן הודאה על
 שעבר כגון הנכנס לכרך אומר ירמ'א שתכניסנו לכרך
 הזה לשלם נכנס בשלם אומר מודה אני לפניך ה' אלהי
 שהכנסתי לכרך הזה לשלם בקש לבאת אומר ירמ'א
 שתויאני מכרך זה לשלם ינא בשלם אומר מודה אני
 לפניך ה' אלהי שהונאתני מכרך זה לשלם וכשם
 שהונאתני לשלם כן תוליכני לשלם וכו' עד בא' שומע
 תכלה חו היא תפלת הדרך שנכתבו היא וכל דיכיה
 בסיומן קי': **ב** הנכנס למוד' את גרנו אומר כיל' ענין
 ירמ'א שתשלח ברכה בכרי הזה התחיל למוד' מדה
 אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מוד' ואהר כן
 בירך הרי זה תפלת שוא שאין הברכה מזויה לא בדבר
 פי' הנעלם הס'תוי מן העין: **ג** הנכנס למרחץ אומר
 זאינו נראה ירמ'א שתכניסני לשלם ותויאני לשלם
 ותגילכני מהאור הזה וכיונא בו לעת ד לבא ינא בשלם
 אומר

הלכות תפלת המנחה ע"ס

משיפוט לבושג העליון והתהלת בורסקי משיקשור
 נגד בין כתיפיו כדרך הבורסקים והתחלת דין אם היו
 עמוקים בורמסיתחילו בעלי דיחם לטעון ואם לא היו
 עמוקים אדםמסיתעטפו הדיוכי ולדידן משישנו אדעתא
 לדון והתחלת אכלה משיטול ידיו: ב והא דאכזה
 לאכול סעודה קט' אינו כשקובע לסעוד אבל לטעום
 דהיינו אכילת סידות מותר וה' לא ג' פת כבינה
 כדרך שאדם אכל בלא קבע מותר:

ר"ג זמן תפלת המנחה: וכו' ב' סעיפים

א מי שהתפלל תפלת המנחה מאח' שש שעות ומחנה
 ולמעלה יבא ועיקר זמנה מט' שש' ומחנה ולמעלה עד
 הלילת ל' ד' כ' ר' יהודה עד פלג המנחה שהוא עד
 סוף י"א שעות הסדר רביע ואסיקנא דעבד כמר עבד
 ודעבד כמר עבד והא שיעש' לעולם כהד מכייהו שאם
 עושה כרבנן ומתפלל מחנה עד הלילה שוב אינו יכול
 להתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה ואם עושה כר'
 יהודה ומתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה כדרך
 ליוהר שלא יתפלל מחנה באותה שעה ועכשין שכהנ
 להתפלל תפלת המנחה עד הלילה אין להתפלל תפלת
 ערבית קוד' שקיע' החמה ואם בדיעבד התפלל תפלת
 ערבית מפלג המנחה ולמעלה יבא ובשעת הדחק יחול
 להתפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה: ג אם
 יש לו מים צפיק ליטול ידיו כדי להתפלל אע"פ שאינו
 יודע להן שום לכלוך ולא יכרך ואם אין לו מים מומחק
 אינו צריך ליטול:

הלכות קריאת שמע

ק

ג. לכתחלה צריך לקרות ק"ש מיד בנאת הככבי וזוהי
 עד הכי הלילה ואם עבר ואיחר וקרא עד שלא עלה
 עמוד השחר ינא"י: ד. הקור' קרית שמע של ערבית
 אחר שיעלה עמוד השחר קוד' הכ"ץ ההמה פירוט יציאת
 לא ינא"י לא אם כן היה אנוס כגון שכור החמה מעכ"ו
 או חולה וכיוצא בהן ואמם שקרא או לא הכנו הכתוב
 יאמר השכיבנו דכחן שעלה עמוד השחר אינו זמן
 שכיבה:

רלו ברכות קריאת שמע של ערבית:

א. בערב מדרך שתי לפני קרית שמע ושת' לאהריה:
 ב. אין לספר בין גאולה דערבית לתפלה ואף כוההג"י
 לומר י"ח פסוקים ויראו עינינו אין להפסיק בין יראו
 עינינו לתפלה ומיהו מה שמכריז שליח כיבוד ר"ה בין
 קדש לתפלת ערבית לא הוי הפסק כיון שהוא צורך
 תפלה וכן יכול לומר ברכו להוציא מי שלא שמע ולא
 הוי הפסק: ג. מנא נכור שקראו ק"ש ורונים לעמוד
 בתפלה ותפלה עמהם ואחר כך יקרא קריאת שמע עם
 ברכותיה: ד. אחר שומר את עמו ישראל אומר אמן
 אחר ברכת עצמו ולא יענה אמן אחר ברכת המולך
 בכבודו:

רלו ובו סעיף אחר

א. אין שליח כיבוד חוזר התפלה בתפלת ערבית:

רלח לקבוע עתים לתורה בלילה:

א. צריך לזוה' בלימוד הלילה יות' מנש' יום והמכטלו
 שיכשו מרוב': ב. אם יש לו הק קבוע ללמוד כך וסך

ר ל ר הרוצה להתפלל מנחה גדולה
ומנחת קטנה: ובו ב' סעיפים

א הרותה להתפלל מנחה גדולה ומנחה קטנה אין
ראוי להתפלל רשות אלא האדולה ואם יתפלל הגדולה
מנחה לא יתפלל הקטנה כה' אם רשות אכל אין ראוי
להתפלל תפלת רשות אלא מנחה פסחא שהיא זהיר
וזריו ואמיד כדעמו לכיוון בתפלתו מראש ועד סוף בלא
היסח הדעת אכל אם אינו מכיון בה יפה קריבן ביה
למה לי רוב זכתיכם: ב' אם שבת וצא התפלל מנחה
שתתפלל ערבית שנים אומר אשרי יקודם תפלה שהיא
תשלומין לתפלת המנחה:

הלכות קרית שמע

ותפלה של ערבית

ר ל ה זמן קריאת שמע של ערבית:

א זמן קט' כלילה חספת יביאת ג' ככבים קטני ואם
פול חס' המשוכן ימתן עד שיבא הספק מלכו ואם
קלאה קודם לכן חוזר וקורא אותה בלא ברכות ואם
הכבוד מקדימין לקרות קט' מנצני יקרא עמהם קריאת
שמע וברכותיהם ויתפלל עמוס זכתינו זמן קור' קריאת
שמע בלא ברכות: ב' אסור להתחיל לאכול חני שעה
סמוך לזמן קט' של ערבית ואם התחיל לאכול אחר
שהגיע זמנה חספיק וקורא קט' בלא ברכותיהם וזומר
מעודתו ואחר כך קורא אותה בכרפותיה ומתפלל:
ג לכתחלה

הלכות דרך ארץ קא

שיהיו לו בנים עוסקים בתורה ומקיימי מצות כישראל
 וכן אם מכויץ לתיקון הולד שבשעה חדשים אחרונים
 יפה לו שמתוך כך ינאל מלובן ומזרח שפיר דמי : ואם
 הוא מכויץ לגדור עצמו בה כדי שלא יתאזהר לעבירה
 כי רואה יצרו גובר ומתאזהר אל הדבר ההוא יותר טוב
 היה לו לדחות את יצרו ולכבוש אותו כי אבר קטן יש
 צדק מרעיוני שבע משביעו רעב אבל מי שאינו צריך
 לדבר הלא שמעורר תאוותו כדי למלאת תאוותו זו היא
 ענת יצהר ומן ההיתר יסיתנו א האיסור ועל זה ארזל
 המקשה עצמו לדעת יהא בנדוי : ב לא ישתה אדם
 בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר ואפילו שתיקן כשיו :
 ג וברותי מכם המורדים והפושעים בני אלו בני ע'
 מדות בני אכוסה בני שנואה בני כדוי בני תמורה בני
 מורדת בני שכרות בני גרושת הלז בני ערבותי בני
 הצופה : ד אסור להסתכל באותו מקו שכל המסתכל
 שם אין לו בשת פנים ועוזר על והנכע לכת ומעביר
 הנוטה מעל פניו שכל המתבייש אינו חוטא דכתיב
 ונענו' תהיה יראתו על פניו : ז הבושה לכלתי תחטאו
 ועוד דקא מגרי יצהר בנפשיה וכש הכושק שם שצובר
 על כל אלה ועוד שצובר על כל תשקבו את כפשותיכ' :
 ה הוא למט' והיא למעלה זו דרך עזות שמשו שניהם
 כאחד זה דרך עקש : ו אסור לשמש מטתו בפני כל
 אדם אם הוא כעור ואפילו עי' הפסק מהינה עשרה
 ונפני תיכזק שאין יודע לדב' מותר : בית שיש בו ספר
 תורה או רומשים העשויים בגלילה אסור לשמש בו עד
 איהיה בפניו מחינה ואם יש לו בית אחר אסור עד
 שיוביאנו ואם יש בו תפלין או ספרים אפילו של גמרא
 אסור עד שיתכס בכלי בתוך כלו והוא שלא יהא השני

ליום והיה טרוד ביו' ולא השלימו ושלמנו כלילה מד:

ר ל ט רין קריאת שמע על מטתו:

א קורא על מטתו פרשה ראשונה של שמע ומברך
 המפיל הבלי שוכה על שיני וכו' ואומר יושב בסתר
 עליון ואומר ה'מה רבו נרי עד לה' הישוע' ואומ' ברוך
 ה' ביום ברוך ה' כלילה ברוך ה' בשכבנו ברוך ה' בקומנו
 ויאמר ה'אל השטן יגער ה' בך השטן וכו' ה'שמך וכו'
 מעתה ועד עולם בדרך אפקיד רוחי וכו' יברכך ה' וכו'
 עד וישם לך שלום ואומר השכיבנו על סמוך לחתימה:
ב כשיפשוט תלוקו לא יהפכו ממטה למעלה שאם
 כן מנא גופו ערום אלא יפשוטנו דרך ראשו ויכסת
 עמו בסדינו מתחת ויכנס במטתו:

ד ב איך יתנהג האדם בתשמיש מטתו:

א אם היה נשוי לא יהא רגיל ביותר עם אשתו אלא
 פירוס בטל' בעונה האמורה בתורה הט' ילי שפרכסתן
 מלאכה מצויה להם ואין פורעים מס עונתן בכל יום
 הפועלים שעושים מלאכה בעיר אצרת ולכו' בכל לילה
 בנתיה פעם אח' בשבוע: ואם עושי מלאכה בעיר צעמי'
 בשבוע ההמרים אצת בשבוע: התמלי' אצד לשלשי יום:
 הספכי' א' לששה חדשי': ועוב' ת' מליל שבת לליל שבת
 וכל אדם נרי לפקוד את אשתו כליל טבילת' ובשע' שיונ'
 לדרך אם אינו הולך לדבר מצוה וכן אם אשתו מתיקה
 והוא מביר בה שהיא משדלתו ומרנה אוטו ומקשטת
 עצמה לפכיו כדי שיתן דעתו עליה חייב לפקדה:
 ואף כשהוא מצוי אצלה לא יכוין להכאתו אלא כאדם
 שפודע חובו שהוא חייב בעונתה ולקנוס מצות בוראי

שלא יישן בעליו של כהן : וד. שבבת הזרע הוא כח
הגוף ומאור העינים וכל זמן שתגא ביותר הגוף כלה
וקיין אובדים וכל השטוף בנעילה זקנה קופנת עליו
זכחו תשש ועיניו כהות וריח רע כודף מפיו ושער
ראשו ונבות עיפיו וריסי עיניו כושרו ושער זקנו ושחינו
ושער רגליו רכה ושיניו כושרות והרבה כאבי חוץ מאן
באים עליו אמרו חכמי הדופאים אחד מאלף מת משאר
הלאים והאלף מרוב תשמיש לפיכך נריך אדם לזוהר :
טו לא יבעול והוא שבע או רעב אלא כשיתעבל
המוון שבמעיו ולא יבעול מעומד ולא מיושב ולא בבית
המרחץ ולא ביום ששכנס למרחץ ולא ביום הקזה ולא
ביום וביאה לדרך או ביום ביאה מן הדרך ולא לפנייהם
ולא לאהריהם : יו המשמש מטתו על מטה שתיכוס
טז עליה אותו תיכוס ככפה ולא אמרן אלא דלא
הוי בר שתא אבל הוי בר שתא לית לן בה ולא אמרן לא
דגוי להדי כרעים אבל גוי להדי רישיה לית פי' שיטן
לן בה ולא אמרן לא דלא מכח ידיה עליה אבל לרגליו
מכח ידיה עליה לית לן בה : יז מטה שיטן בה עם
אשתו נריך שתהא ראשה ומרגלותיה זה לכפון חזה
לדרום :

רמא שלא להשתין ערום בפני מטתו :
ובו סעיף א

א אחד מהדברים ששוכא הקנה הוא המשתין בפני
מטתו ערום המשתין לפני מטתו ערום מכיון לידי עכיו'
פומה לקטה ולא אמרן אלא דמהדר אפיה לפוריא אבל
לבראי לית לן בה ודמהדר אפיה לפוריא
לא אמרן אלא בארעא אבל במנא לית לן בה : פי' בבלי

תיחד להם אבל אם הוא מיוחד להם ואפילו מאה כח
 השיבו ואם פי' טלית על ארנו חשוב ככלי בתוך כלי:
 ז לא יבאש בתחלת הלילה ולא בסופה כדי שלא
 ישמע קול בני אדם ויבא לחשוב באשה אחרת אלא
 באמצע הלילה: ח וישמש באימה וביראה כמו שאמרו
 על רבי אליעזר שהיה מגלה טפח ומכסה טפח ודומה
 פירוש כמי שכפאו עד פי' באימה וביראה כלא כפאו
 שהיו קו' עד: ויש מפרשי' מגלה טפח ומכסה טפח שלא
 היה ממרק האבר בשעת תשמיש כדי למעט הכאתו
 ודומה כמי שכפאו עד שעושה הדבר באונס ויש מפרשי'
 מגלה טפח שבאשה כלומר עכשיו מגלה אותה לנורח
 תשמיש ועכשיו מכסה אותה כלומר שלא היה מאריך
 באותו מעשה ודומה לו כמו שבצתו השד וכבשת והכיס
 המעשה כ' היה מקצר בתשמיש: ויש מפרשים מגלה
 טפח על הסיכר שהיתה סוגרת בו שאף בשעת תשמיש
 היה מצריכה לחגרו ומגלה רק טפח ממכה ומכסה מיד
 כדי למעט הכאתו וכלהו פירושי איתנהו ונריך בעל
 בפס ליוהר בהם: ט לא יספר עמה בדברים שאינם
 מעבייני תשמיש לא בשעת תשמיש ולא קודם לכן שלא
 יתן דעתו באשה אחרת ואם סיפר עמה ושימש אמרו
 עליו מגיד לאדם מה שיחיו אפילו שיחה קלה שבין אדם
 לאשתו מגידין לו בשעת הדין: י אס היא לו כעם
 עמה אסור לשמש עד שיפייסנה ויכול לספר עמה קוד'
 תשמיש כדי לרשותה: יא אסור לשמ' לאור הנר אף
 על פי שמאפיל בטליתו וכן אסור לשמש ביוכ אש"כ הוא
 בית אפל: יב אסור לשמש מטתו בשני רעבון אלא
 פי' למנוחי בניה לחשוכי בנים: יג אכסנאי אסור לשמש
 אין לו בנים ואם ויקדו לו ולאשתו בית מותר ובלבד
 שלא

הלכות שבת קג

א פוסק אדם עם הגוי על המלאכה וקוצץ פירות מתכה דמים והגוי עושה לעצמו ואף על פי שהוא

עושה בשבת מותר במה דברים אמורים בנזעקה שאין מכירים הכל שזו המלאכה הכעשית בשבת של ישראל היא אבל אם היתה ידועה ומפורסמת אסור שהרואה את הגוי עוסק אינו יודע שקצץ ואומ' שפלוגי שכר הגוי לעשות לו מלאכה בשבת לפיכך הפוסק עם הגוי לבנות לו הנירו או כותלו או לקנו' לו שדהו אם הית' המלאכה במדינה או בתוך התחום אסור לו להניחם לעשות לו מלאכה בשבת מפני הרואים שאינם יודעים שפסק ואם היתה המלאכה חוץ לתחום וגם אין עיר אחרת בתוך תחומו של מקום שצוים בו מלאכה מותר :

ב לפסול האבנים ולעקן הקורות אפי' בביתו של גוי אסור כיון דלנורך מחובר הוא ואם עשו כן לא ישקעם בנבין : ג אם בנו לישראל גוים בית בשבת באיכופ כבון להחמיר שלא יכנסו בו : ד מלאכת כרהסיא אפילו במטלטלין כגון ספינה הידועה לישראל דיכה כמו מלאכה מהובר : ה אם שכר גוי לשכ' או לשתיים שיכתוב לו או שיאריג לו הא כותב ואורג בשבת כאלו קצץ עמו שכתוב לו ספר או שיארג לו בגד שהו' עושה בכל עת שירצה והוא שלא יחשוב עמו יום ויום ולא יעשה המלאכה בבית ישראל ויש מי שאוסר בשוכר גוי לזמן : ו יהודי הקיכה מכם ומשכיר לו גוי לקבל מכם בשבת מותר אם הוא בקבולת דהיינו שאומר לו לכשתגבה ק' דיברים אתן לך כך וכך :

ר מה ישראל וגוי שותפין איך יתנהגו בשבת : ובו יסעיפים ישראל

הלכות שבת

רמב להזהר בכבוד השבת: ובו סעיף א

א אפילו מי שצריך לאהרים אם יש לו מעט משלנו
צריך לזרו עצמו לכבד את השבת ולא אמרו עשה שבתך
סול ואל תצטרך לכריות אלא למי שהשעה דחוקה לו
ביותר על כן צריך לנמנם בשאר ימי כדו לכבד השבת
מתקנת עזרא טיהו מכבדים בגדיהם בחמשי בשבת
מפני כבוד השבת:

רמב דין המשביר שדהו מרחץ לגוי:

א לא ישכיר אדם מרחץ שלו לגוי מפני שנקראת על
שמו וגוי זה עושה מלאכה בו בשבת דסתם מרחץ לאו
לאריותא עביד ואמרי שכל הריוח של ישראל
פירו' ארים
ואם העובד ושכר את הגוי בכך וכך ליום וכמנא הגוי
לקבל הלך עושה מלאכה בשליחותו של ישראל אבל שדה
מותר שכן דרך לקבל שדה באריותו ואף על
פיה שיודעים שהוא של ישראל אומרים הגוי
לקחה באריותו ולעצמו הוא עובד ותנור דיכו כמרחץ
ורקיים דיכס כשדה: ב אפילו מרחץ או תנור אם
השכירם שנה אחר שנה ונתפרסם הדבר על ידי כך
שאין דרכו לשכור פועלים לא להכשירם וכן אם מכהנ
רוב אשי אותו המקום להשכירם או ליתנם באריותו
מותר להשכירם לגוי או ליתנם לו באריותו:

רמב איזו כלאכות יכול הגוי לעשו בער

הישראל: ובו סעיפים

בעבוד אסור ליהנות ממנו :

רמו דיני השאלה והשכרת לגוי בשבת:
ובוה סעיפים

א מותר להשאיל ולהשכיר כליו לגוי ואף על פי שהוא עושה בהם מלאכה בשבת מפני שאין אלו מנווים על שניתת כלים ויש אומרים דכלים שעושים בהם מלאכה כגון מחרישה וכיוצא בה אסור להשכיר לגוי בע"ש וכיוצא חמישי מותר להשכיר לו ובלבד שלא יטול שכר שבת אלא בהנלעה כגון שישכיר לו להד או לשבוע ולהשאיל לו מותר אפילו בע"ש : ב אסור להשאיל שום כלי לגוי בשבת ואפילו בע"ש אם הוא סמוך לחשיכה כל שאין שהות להזניאו מפתח ביתו של המשאיל קודם חשיכה מפני שהרוואה כבוד שהישראל מהו להזניאו : ג אסור להשכיר או להשאיל בהמתו לגוי כדי שייעשה בה מלאכה בשבת שאדם מנווה על שניתת בהמתו ואם השאילה או השכירה לגוי והתכה עמו להחזיר לו קודם השבת ועיכבה בשבת יפקירה בינו לבין עבמו קודם השבת או יאמר בהמתי קנויה לגוי כדי שיכבד מאיסורא דאורייתא : ד ישרא שהשכיר שוורים לגוי לחרוש בהם וחרוש בהם יש מתירים אם קבל עליו הגוי שהריו' מותרת וטילה ונכיבה ויוקרא וזולא ויש אומרים דכיון שאין הגוי יכול למכרה אם ירצה נקראת בהמת ישראל : ה אם ישראל וגוי שותפים בבהמה מותר לעשות בה גוי מלאכה בשב' על ידי שיתבה עם הגוי בתחלה כשאנו אותה שיטול הגוי בשבת וישרא ביום הול ואם לא התב' מתחלה אסור אף על פי שהתנו אהר כך ואם ילבה אותה לגוי

אורח חיים

א ישראל וגוי שיש להם שדה או תבואה או מרחץ או
 רחיים של מים בשותפיו או שהם שותפין בחכמה בסהורה
 אם התנו מתחלה בשעה שבאו להשתתף שיהיה שכר
 השבת לגוי לבדו אם מעט ואם הרבה ושכר יום אחר
 כנגד יום השבת לישראל לבדו מותר ואם לא התנו
 בתחלה כשיבאו לחלוק בוטל הגוי שכר השבתות כולם
 והשאר חולקים אותו ואם לא היה שכר השב' ידוע יטול
 הגוי לבדו שביעית השכר וחולקים השאר: ב היבא
 שהתנו בתחלה אם אח"כ בשעה חלוקה כתרצה הגוי
 לחלוק בשנה מותר: ג היבא שלא התנו בתחלה יש
 תיקון ע"י שיחזור המוכר להם דמי הקרקע או ימכרוהו
 לאיש אחר ויחזרו ויקנוהו בשותפות ויתנו בשע' הקניה
 ואם כשתתפו בחנות ולא התנו יחזור כל אחד ויטול
 חלקו ויבטלו השותפות ואחר כך יחזרו להשתתף ויתנו
 בתחלה ואם קבלו הקרקע לעשות בו מלאכה בשותפות
 ויבטלו השיתוף וימחלו זה לזה ואח"כ יחזרו להשתתף
 ויתנו בתחלה: ד יכול ישראל ליתן לגוי מעט להתעסק
 בהם ואף על פי שהגוי כושא וכותן בהם בשבת חולק
 עמו כל השכר בשנה מפני שאין מלאכה זו מוטלת על
 ישראל לעשותה שאמר שהגוי עושה שליחותו וכן אין
 העסק כוכר ממי הוא: ה מותר לישראל ליתן סהורה
 לגוי למכור אם קצץ לו שכר ובלבד שלא יאמר לו מכור
 בשבת: תכור שלקחו ישראל משכון מגוי וקבל עליו
 הגוי שמה שיעלה שכר התכור יתן לישראל ברבי מעותיו
 מותר ליטול שכר שבת לפי שהוא ברשות הגוי ואין
 לישראל חלק בו וגם אין הישראל אומר לו לעמו' בשבת
 וגו' כי טרח בכפשיה טרח לקיים תכאוו: ו אם אפו
 גוים בתכורו של ישראל בשבת ע"כ נכתבו לו פת בשכר

התכור

הלכות שבת קה

ד אם הגוי מוליך הכתב בחכם אפילו כותב לו בעש
מותר שהרי הגוי מאליו הוא עושה זה ואינו שא להחזיק
טובה לישראל מפני מה שקיבל ממנו והל כאלו קנן :
ה אם הגוי הולך מעצמו למקום אחר וישראל כותב
לו אגרת מותר בכל מוצא : ו ימי שיש לו שכיר גוי
לשנה או יותר אסור לשלחו ערב שבת באגרות :

דב ח דין המפליג בספינה וההולך בשיירה בשבת וכו ד סעיפים

א מותר להפליג בספינה אפי' בעש אם הולך לדבר
מנוה ופוסק עמו שיטבות ואם אחר כך לא ישבות אין
בכך כלום אבל לדבר הרשות אין מפליגין בספינ' פחות
מג' ימים קודם השבת ואם הוא דרך מועט כמו מנור
לנידון שאין ביניהם כי אם מהלך יום אחד מותר להכליג
בעש בנקר מפני שאפשר שיגיעם קוד' השבת ומקום
שהגו שלא להפליג בעש כלל אפילו דרך מועט אין
מפליגין : ב הא דאין מפליגין בספינה פחות מג'
ימים קודם השבת הטעם משום עונן שבת שכל ג' ימים
הראשונים יש להם בער ובלבול וקיא למפליגים בימים
המלוחים אבל בכהרות אין שום צנזר למפליגים בהם
ולפיכך מותר להפליג בהם אפילו בעש והוא שלא יהא
ידוע לנו שאין בעמקם י' טפחים אבל במקום שידוע לנו
שמקרקע הספינה לקרקע הנהר פחו' מעשרה טפחים
אסור משום איסור תהומין : ג היכא דמותר להפליג
מעש' אם ככנס בספינה מעש' וקנה בה שניתה אף על
פי שמפלגת בשבת מותר והוא שלא יבא מהספינ' מעת
שקנה שניתה : ד היוצאים בשיירה במדבר והכל

לגוי בהלואה נמורה שיהא רשות בידו להתיא' אס ירנה
 שלא ברשות ישראל וזקוף הדמים על הגוי ואחריות
 השוורים על הגוי מותר ויש מתירים • אפילו לא יהא
 רשות ביד הגוי להוציאם על ידי שזקוף הדמי על הגוי
 כמלוה ויחזור הגוי ויעשם אפותיקי לישר
 או יהרהבם אכלו ובלבד שלא יאמר לו
 מעכשיו • ויש מתירים על ידי שזכר
 ישראל את הגוי שלא יעשה בה מלאכה
 בשבת ואם יעבור ויעשה תהיה אחריות
 עליו אפילו מהאוכסים ויכתב כן
 בערכאותיהם דהשתא אס בא לעשות
 בה מלאכה בשבת איכה נהמת ישראל שהרי קנאה הגוי
 להתחייב מאוכסיה :

פג' אפ' תהא
 קאי כלומ' לא
 יהי' לך פדיון
 אלא מזה :
 פירוש משכון
 בלשון ישעיה
 רהן

רמז ריז גוים הבביאים כתבים בשבת:

א שולח אדם אגרות ביד גוי ואפי' בע"ז עם השיכח
 והוא שקנץ לו דמים ובלבד שלא יאמר לו שילך בשבת
 ואכ לא קנץ אי לא קביע בידו' אר בנותא
 אכור לשלוח אפי' מיום ראשון ואי קביע
 בידו' אר במתא משלחין אפילו בע"ז והוא
 שיהא שהות בינ' כדי שיוכל להגיע לבית
 הממוך להומה : ב אם התנה עמו שיתן לו שכרו אף
 על פי שלא פירש כמה יתן לו דינו כקונץ דסמכ' דעתיה
 דגוי וכדידו' קא טרם אבל בסתם אף על פי שיש בדעתם
 שיתן לו שכר אסור דלא במכא דעתיה וכדישראל קא
 טרם : ג אם שכרו לימיו' דבר קצוב בכל יום בהליכתו
 ובחזרתו אלא שאיכו מקפיד עמו מתי ולך אס הוא בע"ז
 אסור דכשיוצא בשבת כראה כאלו התנה עמו כך :

הלכות שבת קו

שבת ומעלה: ב דרך אשוי מעשה להתענות כפל
ע"ט: ד אם קבל עליו להתענות בע"ט נר"ל להתענות
עד נחת הככבים אם לא שפירש בשעת קבלת התענית
עד שישלימו הגבור תפלתן ואם הוא תענית חלו נר"ל
להתענות עד נחת הככבים:

רנ הבנת הסעודות לשבת: ובו ב סעי'

א ישכים בנקר ביום ששי להכין נרכי שבת ואפי' יש
לא כמה ענדים לשמשו ושתדל להכין בעצמו שום דבר
לגרכי שבת כדי לכבדו כי רב הסדא היה מחמץ הירק
דק דק ורבה ורב יוסף היו מבקעים העגים ורבי זירא
היה מדליק האש ורב כחמן היה מתקן הבית ומככים
כלים הנריכים לשבת ומפכה כלי החול ומהם ילמוד כל
אדם ולא יאמר לא אפגום כבודי פי זה הוא בכודו
שמכר השבת: ב ירבה בבשר ויין ומבשרות
כפי יכלתו:

רנא שלא לעשות מלאכה בע"ט כן המנח
ולמעלה: ובו ב סעיפים

א העושה מלאכה בע"ט מן המכה ולמעלה אינו
רואה סימן נרכי"מ מכה גדולה ויש מפרשים מכה
קטנה: ב לתקן בגדיו וכליו לגורך שבת מותר כל היום
והוא הדין למי שפנתה ספרים לעצמו דרך לימודו:

רנב מלאכות המותרים והאסורי' להתחיל
בע"ט כדי שיהיו נגמרים בשבת:
ובו ז סעיפים

א מותר להתחיל במלאכה בע"ט סמוך להסיכה אף
על פי

וידעים שהם נרזכים לחלל שבת כי מפני הסכנה לא
 יוכלו לעכב במדבר בשבת לבדם ג' ימים קודם שבת
 אקורים לבאת וביום ראשון ובשני ובשלישי מותר לבאת
 ואם אחר כך יארע לו סכנה וינטרך לחלל שבת
 מפני פיקוח נפש מותר ואין כאן חילול
 כיון קבוח כפש והעולה לארץ ישראל אם כודמכה לו
 כלל כנת העדר שורה אפילו בעש כיון דלדבר מנוה הוא
 יכול לפרוש ופוסק עמהם לשבות ואם
 אחר שהיו במדבר לא ירנו לשבות עמו יכול ללכת
 עמהם חוץ לתחום מפני פיקוח נפש ואם ככנס לעיר
 אסתבשבת מהלך את כולה ואפילו הכי תחום מחוץ לעיר
 ורונה ליכנס לעיר מותר דכיון דלדבר מנוה נפק יש לו
 אלפים אמה לכל היום :

רמ"ט דינין השוכנים לע"ש: ובו ד' סעיפים

א אין הולכי בעש' יומי מנ' פרסאות כדי שיגוי לביתו
 בעוד היום גדול ויוכל להכין נרתי סעודה לשבת בין
 סמוך לבית אחרים בין שהולך לביתו והכי מילי כשהו'
 גייסוב במקום שיוכל להכין נרתי שבת אבל אם במקום
 שהוא שם א"ל לו להכין נרתי שבת או שאינו מקו' יישוב
 גסוח מותר לילך אפי' כמה פרסאות ואם שלח' להודיע'
 שהוא הולך שם לשבת מותר לילך כמה פרסאות בכל
 זוכא: ב אסור לקבוע בעש' סעודה ומשתה שאינו
 רגיל בימי שחול ואפילו הוא סעוד' אירוסין מפני כבוד
 השבת שיכנס לשבת כשהוא תאב לאכול וכל היו' בכלל
 האיסור ולאכול ולשתות בלי קביעות סעודה אפילו
 סעודה שרגיל בה בחול כל היום מותר להתחיל מן הדין
 אבל מנוה להמכש מלקבוע סעודה שכהו' בה בחול מש'
 שעות

ועצבים והשמן זהוין היוכל מהם מותר וכן כוס ומלילו
 שריסקן מבעי מותרים המשקים היוכלים מהם ומותר
 לתת חטים לתוך ריחים של מים סמוך לחשיכה :
 ז לא יא אדם ע"ש סמוך לחשיכה במהטו בידו ולא
 בקולמוסו שחא ישכה ויוציא אבל מותר לנאת בתפלין
 סמוך לחשיכה לפי שאינו שוכחן : ז מנוה למשמש
 אדם בכליו בערב שבת סמוך לחשיכה שלא יהיה בהם
 דבר שאסור לנאת בו בשבת :

רנג דין כירה ותנור לתן עליה הקררות
 בע"ש : ובו ה' סעיפים

א כירה שהיא עשויה כקדרה ושופתיין פיר' וערכין
 על פיה קדרה למעלה ויש בה שפיתת מקו
 שתי קדרות אם הוסקה בגפת שהוא פסולת של זתים
 או דענים אסור ליתן עליה כתבשל מצטוד יוס
 להשהותו עליה אלא אם כן כתבשל כל נרכו והוא
 פירוש הולך מצטמק ורעלו דליכא למיהש שחא יחתה
 וחסר או שהיה חי שלא כתבשל כלל דכיון שהוא
 חי מסיח דעתו ממנו עד למזר ובכל הלילה יכול
 להתבשל בלא חיתוי אבל אם כתבשל קצת ולא כתבשל
 כל נרכו ואפילו כתבשל כל נרכו והוא מצטמק ויפה לו
 חישיכן שחא יחתה ואסור להשהותו עליה אלא גרף
 דהיינו שהוביא ממנה כל הנחלי או קטס דהיינו שכסה
 הנחלים באפר למעט חומס ואם נתן בה התיכה הוה
 מותר כלו היתה כולה חיה דעי כן מסיח דעתו ממנה
 ואפי' אי ה' גר' ופה וקטומה מותר לסמוך פירוש גדושה
 להקדרה בסמוך חונה לה' ואם הוסקה שמך הנחלי
 בקט

אורח חיים

פל פי שאינו יכול לנמרה מצד יום נהיה כנמרת מליה
 בשבת כגון לשרות דיו וממחכים במים והם כשרים כל
 השבת ולתת אוכלין של פשתן לתכור כדי
 פ' אגודות שיתלככו ולתת נמר לתוך היורה שאינה על
 האש והיא טוטה כטיט שאם היא על האש אסור שמה
 יהיה ואפי' אינה על האש אם אינה טוטה פירוט... יגלה
 כטיט אסור שמה ימים בה ככף והמנים ויפ' הגמלים
 בקדר אפי' אינה על האש חייב משו מבשלה בשבת
 ומותר לפרוס מצודות חיה ועופות ודגים והן כנודים
 בשבת ומותר למכור לככרי ולחטעו כמו לחשיכה
 וכלכל שינא מפתח ביתו מצד יום: ב ומותר ליתן
 כדיו לכובס ככרי ועורות לעבדן סמוך פירוט האומן
 לחשיכה אם קנץ לו דמים או שפשה אותם שמעב ומתקן
 בטובת הנאה והוא שלא יאחר לו לעשות בעצבות
 בשבת וגם שיעשה הגוי המלאכה בביתו אם האהו
 עושה מלאכתו בשבת אם היה עושה בטובת הכל' נריך
 לומר שלא יעשה בה בשבת: ג ואם היתה מלאכה
 מפורסמת וידועה שהוא של ישראל ועוש אותה במקום
 מפורסם טוב להחמיר ולאסור: ד כל שקנץ אף על
 פי שיעשה הגוי מלאכה בשבת מותר לישראל ללבו גבלי
 בשבת עבמה לכל שקנץ אדעתא דכפשיה קא עביד:
 ה ומותר לפתוח מים לגכה והס' כמחכים והולכים
 בכל השב' ולהכין ק' לזר עבה על העין אף פירו' כס של
 על פי שאמה להגיסו בשבת ולתת מונג' רפוא' שבתו
 תחת הכלים והם מתנמרים מאליהם על העין
 כל השבת ואפילו מונמר מוכח בכלי דאין אדם מצווה
 על שניתת כלים ולתת שפורים בניגית לשרותן
 וטוענין בקורת בית הכד והגת מצד יום על זמים

זשנה ריקנית ע"פ הכירה ואז ישים הקדירה שהתבשל
 בתוכה ע"ג הקדירה ריקנית ויזהר שלא ישים קדרתו
 ע"ג קרקע ושתייה רותמת: ד יש לחמו' ביד הכוהנים
 להטמין מבעוד יום קומקום של מים חמים ונותנין
 אותם לתוך הקדירה בשבת כשהתבשל מנעמק: ה
 מותר לתת ע"פ קדרת חמין בשבת תבשיל שנתבשל
 מע"ש כל דרכו כגון פכאלי' וכיוצא בהן לחממן לפי
 שאין דרך ביטול בכך אבל להטמין תחת הבגדים
 הנתונים על גבי המיחם ודאי אסור:

גנר ריני תבשילין המוכנים מע"ש בר
 להגמר בשבת: ובו ט' סעיפים

א אף על פי שגמר חי מותר להשהותו הכי מלא
 בקדירה אבל בכלי שאכל האש אסור להכניחו סמוך להשיב
 שממהר להתבשל ואתי לחיתוי: והכי מילי בגמר שור
 או עו אבל בגר גדי ועוף שהם מכותחי לאכרי' מותר ללא
 חיישיכן לחיתוי שאם יחתה בגחלו' יתחרך פ"ג יב"ג ה"ג
 הגמר שאינו נריך לא חמומות האש בלבד הכלי וככנס
 ואם הוא בתכור וטח פיו בטיט בין גדי בגדר הגשק
 ועוף שלמים בין בגר שור או עו מותר ללא חיישיכן
 לחיתוי שאם בא לפתוח התכור ולחתות תכנס הדוח
 ויבטן התכור ויתקשה הגמר ויפסד: ב אין בולין
 בכל ובינה ובשר על גבי גחלים אלא כדי שיכלו מבע"ז
 משני גדדיו כמאכל בן דרוסאי שהוא חכי ביטולו אפילו
 הוא בגר גדי דכיון שהכית על גבי גחלים אינו חושש
 אלא שיכלה מהרה ואע"פ שיתחרך הילכך חיישיכן שמא
 יחתה אבל כשנכלה כמאכל בן דרוסאי לא חיישיכן
 דלמא

אורח חיים

בקש או נבכא מותר לשהות עליה אפילו
איכה לא גרופה ולא קטומה : זמנא אפילו
אם הוסק בקש או נבכא אסור אפילו לסמוך
לו אפילו אם הוא גרוף וקטום וכל שכן שאסור לשהות
בתוכו או על גבו : וכופח שהוא מקום שפיתת קדרה
אחת אם הוסק בקש או נבכא דינו ככירה בגפת אם
בעצם דינו כתנור : ואם שכח ושיהא אם הוא תבשיל
שכח כל נרכו מותר אפילו הוא מנטמק ויפה לו ואם
הוא תבשיל שהתחיל להתבשל ולא בישל כל נרכו אסור
עד מוכיח שבת ואם עבר ושיהא אסור בשניהם : ויש
אומרי שכל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי או
שנתבשל כל נרכו ומנטמק ויפה לו מותר
לשהותו על גבי כירה אפילו הוסק בגפת
ועצם אפילו איכה גרופה וקטומה ולא
הזכרה גריפה וקטומא והוסק דקש ונבכא
אלא כשהתחיל להתבשל ולא הגיע למאכל בן דרוסאי
וכן לענין אם כטל הקדיר מעליה ובא להחזירו עליה
בשב' ואם שכח ושיהא תבשיל שהתחיל להתבשל ולא
הגיע למאכל בן דרוסאי אסור ואצל' אם עבר ושיהא
וכל זה בענין שהיה שהקדרה יושבת על כסא של ברזל
או על גבי אבנים ואיכה כונעת בנהלי' אבל הטמכה על
גבי גחלים לדברי הכל אסור : ב' כירה שהיא גרופה
וקטומה וכטל הקדירה מעליה אפילו בשבת מותר
להחזירה כל זמן שהיא דומתת ולא הכיחה על גבי
קרקע ודוקא על גבה אבל לתוכה אסור : ובתכו' אסור
להחזיר אפילו הוא גרוף וקטום וה' לכיפה אם הסיקו
בגפת ועצם : ג' המשכים בבקר וראה שהקדיח
תבשילו וי' אפן יקדים מותר וכול' להסיר ולהכניח קדר'
יש

מהתנור :
וקטומ' שכח
הגמלי' בא'
פירוט שם
אדם שיהיה
אובל שאלו
כשתבשל
כלים נרכו

הלכות שבת קט

רכ ודעתו עליהם לאכלם לאלתר ומפני כך אף על פי
שלא כתבשלו כל עיקר הרי הם כשא' תבשיל שהתקיל
להתבשל ולא כתבשל כל זכרו שאסור להשהותו וה"ה
לכירה וכופח : ואם עשה כן אפי' בשונג אסורי' למוצאי
שבת עד כדי שיעשו : ט כיוצא בו לא ימלא חבית של
מיו' לתוך התנור ע"ש עם חשיכה ואם עשה אסורים
למ"ש בכדי שיעשו :

רנה הכנת האש קודם הכנס' השבת :

א אין עושים מדורה מעשים סמוך לחשיכה עד
שיצית בהן האור בענין שתהא השלהבת עולה מאליה
פלי סיוע ענים אחרים ואם הוא עץ יחידי נדיך שיאחז
האור ברוב עביו וברוב היקפו ואם לא הודלקה כל כך
אסור ליהנות בה בשבת גזירה שמה יתה בה ויחד
הענים כדי שתעלה השלהבת וכשהודלקה כשיעור
יכול להתהמם כנגדה בשבת ולהשתמש לאורה בין אם
היא ע"ג קרקע או ע"ב המכורה ואפילו היא מדברים
סאין עושים מהם פתילס לשבת : ב יש אומרים
שהפחמין אפילו לא אחז בהם האור אלא כל שהוא שרי
מפני שהם דולקים והולכים : ג מדורה של זפת ושל
גפרית ושל קש וגבבה אפילו לא אחז בהם לא כל שהוא
שרי וכן מדורה של קנים ושל גרעיני תמרים כשהם
מפוזרי' אבל אם הקנים אגודות והגרעיני' בסל נריכים
שיצית בהם האור עד שתהא שלהבת עולה מאליה ויש
אומרים בהפך :

רנו ששה תקיעות שהיו תוקעין בע"ש :

א כשהיו ישראל בישכון היו תוקעים בע"ש שש
תקיעות i 10

דלמא אתי לחתווי אפילו אם הוא בשר שור מאחר שהוא
ראוי לאכילה למה יחתה להפסידו: ג אם עבר או
שכח ונכלה בשבת באיבור אסור: ד פירות שנאכלים
חיי מותר ליתנם סביב לקדרה אעפ שא"א שיכלו קודם
שחשכה ומיהו נריך ליוהר שלא יחזור הכיסוי אם
בתעלה משחשיכה ושלא להוסיף עליו עד שיכולו מפני
שממהר לגמור ביטולם בשבת: ה אין כותכין סמוך
לחשיכה פת לתכור אלא כדי שיקרמו פי' שיעלה על פני
פניו המודבקים בתכור ולא הררה הלסם קרו' וקלפה
ע"נ ג' ה' אלא כדי שיקרמו פניה מחמת האש

שבכנגד האש אם נתן אותם סמוך לחשיכה ולא קרמו
פניהם אם במזיד אסור עד מוצאי שבת בכדי שיעשו
ואם בשוגג אם אין לו מה יאכל מותר לו לדרות ממנו
סוּך' ג' סעודות ואומר לאחרים שאין להם מה יאכלו
באו ורדו לכם מזון ג' סעודות וכשהוא רודה לא ירדה
פי' בראת ובחזר במר' דה לא בסכין וכיוצא בו שלא יעשה
הבגדו מרדה כדרך שעושה בהול ואם אי איפשר
פאלה בלעז לרדות בשכוי בשני ירדה במרדה ואם

כתבו בכדי שיקרמו פניה כיון דלא עבד איסורא ונורך
שבת הוא רודה כדרכו ושלא לנורך היום אסור אפילו
בשיכוי: ו ואם כתבו בשבת אפילו במזיד מותר לו
לרדות קודם שיאפה כדי שלא יבא לידי איסור סקילה:
ז בתכורים שלנו שאין בהם רדייה מותר להוציא
יתר מנ' סעודות בסכין או בשום דבר שיתרוכז בו ומכל
מקום לא יוציא ברהת משום דמחזי כעובדין דהול: ח
לא ימלא אדם קדר' עב' סיוות ותור' מוסין פי' מיני קטניות
ויתן לתוך התכור ע"ש המוך לחשיכה הגדלות בארץ
פכני שדברים אלו אינם גריכים ביטול ישאל ולא בבבל

מקדרה שכתבשל נה לקדרה אחרת מותר להטמינו
 בדבר שאיכו מוסיף הכל : ו מות' להטמין בשבת דבר
 בזמן בדבר שאיכו מוסיף הכל כדי שלא ינטון ביותר
 או כדי שתפוג נכתו אבל בדבר המוסיף הכל אפילו
 להטמין בזמן גמור ואפילו מבעוד יום כמי אסור : ז
 כל היכא דאסריכו הטמכה אפילו בקדרה מבושלת כל
 נרחה אסריכו ואפילו מנטמק ורע לו : ח אף על פי
 שמותר להשהות קדרה על גבי כירה שיש בה גחלים ע"פ
 הדרכים שכתבארו בסו' רכ"ג אם היא מכובה בנגדים
 אף על פי שהנגדים אינם מוסיפים הכל מהמת עצמם
 מכל מקום מחמת אש תחת' מוסיף הכל ומיהו כל שהוא
 כענין שאין הנגדים כונעים בקדרה אף על פי שיש אש
 תחתיה כיון שאיכו עושה דרך הטמכ' שרי הילכך היכא
 שמעמיד קדרה על גבי כירה או כופח שיש בהם גחלים
 ואין שולי הקדרה כונעים בגחלים שיהוי מיקרי ומותר
 ע"פ הדרכים שכתבארו בסו' רכ"ג ואם נתן על הקדרה
 כלי רחב שאיכו כונע בדדי הקדר' ונתן בנגדים על אותו
 כלי רחב מותר לכיון שאין הנגדים כתוכים אלא על
 אותו כלי רחב שאיכו כונע בדדי קדר' אין כאן הטמכ' •
 וכן מותר להכניח הקדרה בתכורים שלכו על ידי שיתן
 בתוכה חתיכה חיה והוא שלא תהא הקדרה כונעת
 בגחלים ואף על פי שמכסה פי התכור בנגדים כיון
 שאין הנגדים כונעים בקדרה לאו הטמכה היא ושרי :

רנח שמותר להשים ע"ש דבר קר על

קדירה חמה : ובו סעיף א'

א מותר להכניח מנע"ל כלי שיש בו דבר קר על גבי

קדירה חמה שאין זה כטומן בדבר המוסף הכל :

תקיעות כדי להבטיל את העם מן המלאכה :

רנז דיני השמנת החמין : ובו ח' סעיפים

א אין טומכין בשבת אפילו בדבר שאיכו מוסיף הכל
אבל בספק חשיכה טומכין בו ואין טומכין בדב' המוסיף
הכל ואפילו מבעוד יום ואם הטמין בדבר המוסיף הכל
התבטיל אסור אפילו כדיעבד ודוקא בזמן שכתחום
או שכנתמק ויפה לו אבל בעומד בחמימותו בשעה
דאשוכ' מותר : ב אפי' תבטיל שכתבשל כל דרכו אסור

להטמין בשבת אפי' בדבר שאיכו מוסיף הכל
ומ"מ לשים כלי על התבטיל כדי לשמרו מן
העכברים או כדי שלא יתטכף בעפרורית שרי שאין זה
כמטמין להחם אלא כשומר וכותן כיסוי על הקדרה :

ג אלו הם דברים המוסיפים הכל פסולת של זתיס
או של שומשמין וזבל ומלח וסיד וחול בין לחי' בין יבשים
ותבן וזגין ומוכין ועשבים בזמן ששלשתן לחים ואלו

דברי' שאינם מוסיפים הכל כסות ופירות
וככפי יונה ונעורת של פשתן וכסודת של
חרשין : ד אף על פי שאין טומכין בשבת
אפילו בדבר שאין מוסיף הכל אם טמן
בו מבעי' וכתגלה משחשיכה מותר לחזור ולכמותו . וכן

אם רצה להוסיף עליו בשבת מוסיף . וכן אם רצה
ליטלו כולו ולתת אחר במקומו בין שהראשון חם יותר
מהשני בין שהשני חם יותר מהראשון אפילו לא היו
מכוס' אלא בסדין יכול ליטלו ולכמותו בגלופקרין והוא
שכתבשלה הקדרה כל נרחה אבל אם איכה מבושלת כל
נרחה אפילו להוסיף על הכיסוי אסור שתוספת זה
גורם לה להתבטיל : ה אם פיכה התבטיל בשבת

מקדרה

הלכות שבת קיא

דהוי כמו בכין ויש מתירים: ז תכור שמכוחין בו
החמין ומותמים פיו בדף ושורקין אותו
נטיט מותר לכתור אותה סתימה כדי
להוכיח החמין ולחזור ולסתמו ואם יש בו גחלי לוחשות
מותר על ידי גוי:

רס דיני הבנסת שבת: ובו ב' סעיפים

א מנה לרחוק פכיו ידיו ורגליו בהמין בעש ומנוח
לחוף הראש ולגלה הנפרכים בעש: ב
כשיהיה קרוב להשיכה ישאל לאנשי ביתו
בלשון רכה עשרתם הפרשתם חלה ויאמ' להם הדליקו
את הכר:

רסא זמן הרלקת הנרות לשבת:

א ספק השיכה והוא בין השמשו אין יועשרים את
הודאי ואין מטבילין את הכלי ואין מדליקין את הכרות
ואין מערבין עירובי תחומין אבל מעשרין את הדמאי
וטומכי את החמין ומערבי עירובי חצרות ומות' לומר
לגוי בין השמשות להדליק נר לכורך שבת וכן לומר לו
לעשות כל מלאכה שהיא לכורך מנה או שהוא טרוד
ונחפו עליה: ב יש אומרים שצריך להוסיף מחול על
הקדש וזמן תוספה הוא מתחלת השקיעה שאין השמש
נראית על הארץ עד זמן בין השמשות והזמן הזה שהוא
ג' מילין ורביע רנה לעשותו כולו תוספת עושה רנה
לעשות ממנו מקנת עושה ובלבד שיוסיף איזה זמן
שהיה ודאי יום מחול על הקדש: ושיעור זמן בין
השמשות הוא תלת ריבעי מילא שהם מהלך אלף ותק'
אמות קוד' הלילה: ג מי שאינו בקי בשיעור זה ידליק

ר נ ט במח דיני הטמנה וטלטולה:

פי' כל דבר ד' א מוכין שטמן בהם דרך מקרא אסור
 קרוי מוכין לטלטלן אלא מכער הכיסוי והן כופלות
 כגון צמר גפן ובגון שמקנתן מגולה שאין זה טלטול אלא
 ותלשי צמ' ד' מצדו ואם יחדן לכך מותר לטלטלן אבל
 על דהמ' ובריר' אס' טמן בגויי צמר אפילו לא יחדן לכך
 בגדים בלויים מותר לטלטלן והכי מילי סתם גיוין שאין עומדין
 לסחורה אבל אם כתבם לאונר לסחורה כריכים יחוד
 ואם טמן בהם בלא יחוד מכער הכיסוי והן כופלות
 דהיינו לומר שכוטל כיסוי הקדרה שיש תורת כליו עליה
 ואף על פי שהם עליה לא איכפת לן דלא כעשית בסו'
 להן: ב הכותכים אבנים ולבני סביב הקדרה כריכו'
 שייחדם לכך לעולם שהרי כל זמן שלא יחדן אינם
 חשובים לו ומשליכן הילכך אסור לטלטלן אם לא
 שיכניעם ומייחדן לכך: ג הטומן בקופה מלאה גויי
 צמר שאסור לטלטל והוציא הקדרה כל זמן שלא
 נתקלקלה הנומא יכול להחזירה ואם נתקלקלה לא
 יחזירה ואפילו לכתחלה יכול להוציאה עד להחזירה
 אם לא נתקלקל ולא חיישיכן שמא יחזירה אף אם
 נתקלקל. ויש אומרים שאפילו טמן בדבר שמותר
 לטלטל אם נתקלקלה הנומא לא יחזיר מפני שתנטרך
 הקדרה לעשות לעגמה מקום כשמחזירה וכמא' כמו
 טעומן בשבת: ד טמן בדבר שאינו כוטל וכיסה פיה
 בדבר הניטל מגלה הכיסוי ואוחז בקדרה ומוציאה:
 ה טמן וכיסה בדבר שאינו כוטל אם קנת הקדרה
 מגולה כוטל ומחזיר ואם לאו אינו כוטל: ו יוס' טמן
 שחל להיות בעש' יש מי שאומר להטמין באבנים משום
 דהוי

הלכות שבת קיב

ולוקח שמן ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת הוא :
 ג הנשים מוזהרות בו יותר מפני שמנויות בבית
 ועוסקות בברכי הבית • ואם אין ידו משנת לקנות
 כר לשבת ולקידוש היום כר שבת קודם וכן אם אין ידו
 משנת לקנות כר לשב' ונר לחנוכה כר שבת קודם משום
 שלום הבית דאין שלום בבית בלא נר : ד לא יקדים
 למהר להדליקו בעוד היו גדול שאז אינו כיכ' שמדליקו
 לכבוד שבת וגם לא יאחר ואם רונה להדליק כר בעוד
 היום גדול ולקבל עליו שבת מיד רשאי כי כיון שמקבל
 עליו שבת מיד אין זו הקדמה ובלבד שיהא מפלג המכת'
 ולמעלה שהוא שצה' ורביע קוד' הלילה : ה כשהדליק
 יברך באי' אמ"ה אקב"ו להדליק כר של שבת אחד האיש
 ואחד האשה • גם ב"ט בריך לברך להדליק כר של יום
 טוב ובי"ה בלא שבת יש מי שאמר שלא יברך : ו בחורו'
 שהולכים ללמוד חוץ לביתם גריכים להדליק כר שבת
 בחדרם ולברך עליו אבל מי שהוא אבל אשתו אין בריך
 להדליק בחדרו ולברך עליו לפי שאשתו מכרכ' בשבילו :
 ז אורח שאין לו חדר מיוחד וגם אין מדליקין עליו
 בנייתו בריך להשתתף בפריטיו : ח ב' וג' בעלי בתים
 אוכלים במקום אחד י"א שכל א' מברך על מכורה שלג'
 ויש מוגמגם בדבר וכבון ליזהר בספק ברכות ולא יברך
 אלא אחד : ט המדליקין בזויות הבית ואוכלי' בהנר
 אם אין הנרות ארוכות שדולקות עד הלילה הוי ברכה
 לבטלה : י לבה"ג כיון שהדליק כר של שבת חל עליו
 שבת וכאשר במלאכה וע"פ זה נוהגות קנות כשים שאחר
 שבירכו והדליקו הנרות משליכו' לארץ הפתילה שבידן
 שהדליקו בה ואין מכבות אותם וי"א שאם מתכה קודם
 שהדליק שאינה מקבלת שבת עד שיאמר החזן ברכו

אורח חיים

בעוד השמש בראש האילנות ואם הוא יום המעונן
ידליק כשהתרכנולין יושבים על הקורה מבעי ואם הוא
בשדה שאין שם תרנבולין ידליק כשהעורבים יושבים
מבעוד יום: ד אחר עניית ברכו אף על פי שעדיין
יום הוא אין מערבין ואין עומכין משום דהא קבליה
לשבת עליה ולדידן הוי אמירת מזמור שיר ליום השבת
כעניית ברכו לדידהו:

ד ס ב לקדש השבת בשלחן ערוך ובבסות
נקיים: ובו ג' סעיפים

א יסדר שלהכו ויביע המטו ויתקן כל עניני הבית
כדי שימנאכו ערוך ומסודר בבואו מבית הכנסת:
ב ישתדל שיהיו לו בגדים כאים לשבת ואם אי אפש'
לו לפחות ישלשל בגדיו למטה דרך פירוש ימסכה למטה
פלא יעשו קמטין או כבוד: **ג** ילכש בגדיו הכאי וישמח
סוף כמו וסלסל כלו' בביאת שבת כיוצא לקראת המלך
עק' מהטיט והטנוף וכיוצא לקראת חתן וכלה דרבי
פכיכא מעטף וקאי בפכיאי דמ'עלי שבתא פי' בע"ש סמוך
ואמ' באו וכנא לקראת שבת מלכתא רבי לסעכה
יכאי אמר בואי כלה בואי כלה:

ד ס ג מי ומי המרליקין ואם טעו ביום
המעונן: ובו יז סעיפים

א יהא זהיר לעשות כר יפה ויש מכוונים לעשות
שתי פתילות אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור: **ב**
אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בבתיהם כר
דלוק בשבת אפילו אין לו מה ואכל שואל על הפתחים
מלוקח

הלכות שבת קיג

יקבלו הננו' שבת אין בכך כלום הואיל והתחיל בהית':
ו' ז' אי דמי שקבל עליו שבת קודם שהשכה מות' לומר
לישראל חזירו לעשות לו מלאכה:

ר ס ד דיני חפתילה והשמן: ובו י' סעיפי'
א אין עושי פתילה לכר של שבת בין כר שעל השלחן
בין כל כר שמדליק בבית מדבר שהאור אינו כאחו בו לא
כסרך סביביו והשלהבת קופצת כגון צמר ושער וכיוצא
בהם אלא מדבר שהאור כעלה בו כגון פשתה כפוחה
וכגד שש וצמר גפן וקכבוס וכיוצא בהן: **ב** כרך דבר
שמדליקים בו על דבר שאין מדליקים בו אם כתבוון
פי' לעשותה ^{ענה} לחצבות הפתילה כדי להוסיף אורה אסור
ואם כתבוון להקשות הפתילה כדי שתהא
עומדת ולא תשלשל למטה מותר ומטעם זה מותר
לכרוך דבר שמדליקין בו עג' גמי או קט' כדי ליטן
הפתילה בעששית: **ג** אין מדליקין כר לשבת אלא
משמן הנמשך אחר הפתילה ולפיכך אין מדליקין בזפת
ולא בשעווה ולא משמן העשוי מצמר גפן ולא באליה ולא
בחלב וכן אין מדליקין בעטרן מפני שריחו רע ויניחם
וינא ולא בצרי מפני שריחו כודף שמיא יסתפק ממנו
וכמנא מתחייב משום מכבה: **ד** אפילו כתן מעט שמן
זית בשמנים או שאינם כמשכים ואז כמשכי' אין מדליקין
בהם: **ה** חלב מהותך וקרבי דגים אין מדליקין בהם
ואם כתן בהם מעט מאח' מהשמני' שמדליקי' בהם מותר
להדליק בהם: **ו** שאר כל השמנים חוץ מאלו מדליקים
בהם ומכל מקום שמן זית מנוה' מן המוצתר: **ז** כרך
זפת או שעווה או חלב סביב הפתילה מדליקים בהם:
ח המדליק כריך שמדליק רוב מה שיונא מן הפתילה

אורח חיים

מועיל ויא שאינו מועיל לה ויש זולקיו על בה"ו ואומר
סאין קבלת שבת תלוי בהדלקת הכר אלא בתפילת
ערבית שכיון שאמר החזן ברכו הכל פורשין ממלאכה
ולדידן כיון שהתחילו מומו' שיר ליום השבת היו כנרכו
לדידהו: יא אעפי שלא התפללו הקהל עדיון אם
קדם היחיד והתפלל של שבת מבעי חל עליו קבלת
שבת ואסור בעשיית מלאכה ואפילו אם אומר שאינו
רובה לקבל שבת: יב אם רוב הקהל קבלו עליהם
שבת המיעוט כמשכים אחריהם על כרחם: יג אם
שלא לעיר בע"ש וכבר קבלו עליהם אנשי העיר עליהם
שבת אעפי שעדיין היום גדול אם היו עליו מעות או
שום חפץ מניהו ליפול: יד אם ביו המעון טעו נכור
ואשבו שחשיכה והדליקו כרות והתפללו תפלת ערבית
של שבת ואחר כך כתפזרו הענים וזרחה חמה אינם
צריכים לחזור ולהתפלל ערבית אם כשהתפללו היה
מפלג המכה ולמעלה ואם יחיד הוא שטעה בכך נדיך
הוא לחזור ולהתפלל תפלת ערבית ולעניין עשיית
מלאכה בין נכור בין יחיד מותרים דקבלת שבת היתה
בטענות ויש אומרים שאותם שהדליקו כרות אסורים
בעשיית מלאכה ושאר אנשי הבית מותרין ויש אומרים
שאותו נר שהודלק לשם שבת אסור ליתע בו ולהוסיף
בו שמן ואפילו אם כבה אסו' לטלטלו: טו מי ששהא
להתפלל מכהה בע"ש עד שקבלו הקהל שבת לא יתפלל
מכהה באותו ב"ה אלא ילך חוץ לאותו ב"ה ויתפלל תפלת
של חול והוא שלא קבל שבת עמהם אבל אם ענה וקבל
שבת עמהם אינו יכול להתפלל תפלת חול אלא יתפלל
ערבית שתים: יו אם בא לב"ה סמוך לקבלת הנכור
שבת מתחיל להתפלל מכהה ואף עפי שבעודו מתפלל
יקבלו

הלכות שבת קיר

אבל אם מצא מציאה אינו יכול ליתנה לככרי אלא אם
 כן באה לידו מבע"ד השתא הו"א ככיסו: ב אם אין
 עמו ככרי מניחו על חמורו וכדי שלא יהא חייב משום
 פ' מנהיג מחמר אי איכא עקירה והנחה מניחו לאחר
 החמור שעקרה יד ורגל ללכת דלאו עקירה היא
 וכשהיא עומדת כוטלו הימנה ולאחר שתחזור ותעקור
 רגל וכיחכו ו"א שצריך לזהר מלהכניגה בקול דם כל
 זמן שהכיס עליה: ג היה עמו חמורו וח"ש וכיחכו על
 החמור ולא יתכנו לאחד מאלו: ד היה עמו חרש
 ושטה יתכנו לשטה לפי שאין לו דעת כלל: ה שוטה
 וקטן יתכנו לשטה שהקטן יבא לכלל דעת חרש
 וקטן יתכנו למי שירצה: ו יא שכשנותנו לאח' מאלו
 מניחו עליו כשהוא מהלך וכוטלו ממנו כשהוא עומד:
 ז אם אין עמו שום אחד מאלו יטלטלו פחו' פחו'
 מד' אמות ודוקא כיסו או מציא' שבאה לידו אבל אם לא
 באה לידו לא: ח יא דדוקא מי שהחשיך לו בדרך
 שהיה סבור שעדיין יש שהות ביום אבל מי שיבא מבינתו
 פמוך לחשיכ' ושכח והוציא לר"ה לא התירו לו שום אחד
 מהדרכים האלו: ט הגיע לאחר החיוב' השתמרת
 כוטל מעל החמור כלים הכתלים ושאינם נטלים מתיר
 את החבלים והשקים כופלים ואם היתה טעונה כלי
 זכוכית שאסור לטלטלם כגון שהם כוסו' של מקווי דם
 שאין ראוייה בשבת לכלום לפי שהם מאוסים ואם יפלו
 לארץ ישברו מניח תחתיהם כרים וכסתות ודוקא
 במשואות קטנות שיכול לשמטן מתחתיהן אבל אם הם
 גדולות שאינן יכול לשמוט הכרים מתחתיהן אסור
 להניח תחתיהן מפני שמבטל כלי מהיכנו פירוט מבטלו
 אלא פורקן בכחת שלא ישברו ולא יניחם דהיתר שיש

אורת חיים

פיר' ענין ההכחז מהכר : ט אין נריך להכהב הפתילה:
 יפול על הדבר י אין מדליקים בסמרטוטין אפילו
 פאינו נשדף לגמרי
 ומ לא קיי' לגמרי אל תאכלו מחורבין :
 ממנו כל תרגם יונתן מהכהב

ר ס ה דין בליס הנתנים תחת הנר :

א אין כותבין כלי מכוקב מלא שמן על פי הנר כדי
 סיהא כוטרף בתוכו ניר' שמא יסתפק ממנו ויתחוו' משו'
 חכבה ואס חיברו לו ב'סיד או בחר'סית פי'סיד שסופרין
 מותר דכיון שהוא כלי אחד בדיל מכיה אותו מן הקרקע
 משו' איסור שבת : ב לא ימלא קער' שמן ויתבכה נהר
 סגר ויתן ראש הפתילה בתוכ' בשביל שתהא שואבת
 נירה שזא יסתפק ממנו : ג אין כותבין כלי בשבת
 תחת הנר לקבל שמן הכוטרף מפכי שהוא מבטל כלי
 מהיככו ומותר ליתכו מבצוד יום והשמן הכוטרף אסור
 להסתפק ממנו בשב' : ד כותבין כלי תחת הנר לקבל
 כנזכו מפכי שאין בהם ממש ואין כאן ביטול כלי מהיככו
 אבל לא יתן לתוכו מים אפי' מבצוד יום מפכי שמקרב
 זמן כיבוי הכנזות ומ"מ מות' ליתן מים בעששי' שמדליקי'
 בה בעש' כיון שאינו מתכוין לכיבוי לא להגביה השמן :

ר ס ו דין מי שהחשיך בדרך : ובו יג סעיפים

א מי שהיה בא בדרך וקדש עליו היום והיו עמו
 עשות ויש לו חמורו וגם יש עמו ככרי לא יכוח כיום על
 חמורו מפכי שהוא מצווה על שביתתו אלא כותן כיום
 לככרי להוליכו לו ולמוכאי שבת לוקחו ממנו ואפי' לא
 בתן לו שכר על זה ואף על פי שכתנו לו משקשכ' מותר
 אבל

הלכות שבת קיה

ומתחיל של שבת ל"ג כזכר בברכת אתה חונן ל"ג מזכר
 בברכה אחת משאר הברכות בין בערבית בין בשחרית
 מוסף ומנחה ויא' דבמוסף פוסק אפילו באמצע ברכה:
ג אם היה סבור שהוא חול והתחיל אדעתא דחול
 ומיד כשזמר תיבת אתה כזכר קודם שאמר חונן ה"ל
 התחיל בשל חול וגומר אותה ברכה אבל אם היה יודע
 שהוא שבת ושלא בכוונה התחיל תיבת אתה אפילו אם
 הוא בתפלת שחרית שאינה פותחת באתה אינו גומר
 ברכת אתה חונן דחשבינן ליה כטעה בתפלת שבת בין
 זו לזו: **ד** מי שהתפלל תפלה של חול בשב' ולא הזכיר
 של שבת לא יבא ואם הזכיר של שבת בתוך י"ח אף על פי
 שלא קבע ברכה לשבת יבא: **ה** טעה והתפלל של
 חול בשב' ולא הזכיר של שבת אם עקר רגליו חוז' לראש
 ואם לא עקר רגליו אף על פי שמיים תפלתו אינו חוזר
 אלא לשל שבת: הטועה בתפלות שבת והחליף של זו
 בזו אינו חוזר ויא' שאם החליף של מוסף באחרת או
 אחרת בשל מוסף חוזר: **ו** הוזרים לומר ויכולו משום
 י"ט שחל להיות בשבת שאין אומרים אותו בתפלה וגם
 להזניא מי שאינו יודע ואומרי' אותו בקול רם ומעומד:
ז אומר שליח ביבור ברכה אחת מעין שבע ואין
 היחיד אומר אותה: **ח** יום טוב שחל להיות בשבת
 אינו מזכיר של יום טוב בברכה מעין שבע: פ"ב ברכת
י אין אומרים ברכה מעין שבע בבית חב"ד אל עליון
 ואבלים דליכא טעמא דמאחרים לבא שיהיו קוב' וכו'
יא אף בשבת שאחר י"ט אומרים ברכ' מעין
 שבע: **יב** אין לדבר בשעה שאומרים ויכולו ולא
 בשעה שאומר שליח ביבור ברכה מעין שבע: **יג** אם
 התפלל של חול ולא הזכיר של שבת או שלא התפלל כלל

אורח חיים

על הבהמה משום כער ב"ח : ו קטכה לו
 קדרך ותפלין בראשו או שיושב בני' המדר'
 כסדה נחשכה לו מניח ידו עליהם עד
 שמוניע לביתו ואם יש בית סמוך לחומה
 סכשחרים בתוכו מניחן שם : ו א הית' לטלטל

חבולתו מוכחת על כתיפו וקדש עליו היום רץ תחתיה
 עד ביתו ודוקא רץ אבל לילך לאט לא דכיון דלוי' היכיר'
 אתי למצבד עקירה והכחה דזמכין קאי- ולאן אדעתיה
 אבל רץ אית ליה היכירא וכי מטי לביתיה כו היכי דלה
 קאי פורתא ואשתכח דקא מעייל מר"ה לר"ה זרוק לה
 מלאח' יד דהיינו שלא כדרך זרוק' כגון מכתפיו ולאחריו:
 י ב יש אומרים דדוקא בחבילה התירו לעשות כן
 אבל לא בכיסו ויש אומרים דה"ל לכיסו : י ג מלא
 פידוש כים אר"כקי בשבת אסור ליטלו אף על פי שירא
 פן יקדמכו אחר :

ר ס ז דיני התפלה בע"ש: ובו ג' סעיפים

א בתפלת המנחה דערב שבת אין כופלי' על פניהם :
 ב מקדומים להספיל ערבית יותר מבימות החול
 ומשלג המנחה יכול להדליק ולקבל שבת בתפלת ערבית
 ולאכול מיד : ג בברכת השכיבו אינו חותם שומר
 את עמו ישראל כיון שהג' לובגל ככפי' תסתירכו אומר
 ופרוס סכת שלם עליכו ועל ירושלים עירך בא"י הפורס
 סוכת שלם עליכו ועל עמו ישראל ועל ירושלים :

ר ס ח דין הטועה בתפלת השבת:

א אומר ויכולו בתפלת ערבית : ב אם טעה
 וסתפיל תפלת החול גומר אותה ברכ' שחבר בה טעה
 ומתחיל

הלכות שבת קיו

היום והא דתניא כבוד יום קודם לכבוד לילה היינו
 דוקא בשאר נרכי סעודה אבל אם אין לו אלא כוס אחד
 לקדוש כבוד לילה קודם לכבוד יום: ד אסור לטעום
 כלום קודם שיקדש אפילו מים ואפילו אם התחיל מבעו
 נדיך להפסיק שפורם מפה ומקדש ואם היו שותים יין
 תחלה אינו אומר אלא קידוש בלבד בלא ברכת היין
 ואחר כך מברך ברכת המוציא ואם אין לו יין ומקדש
 על הפת אינו מברך המוציא ויש אומרים שאף כשמקדש
 על היין אינו מברך המוציא: ה שנים שהיו שותים
 ואמרו בלו ונקדש קידוש היום כאשר עליהם לשתו עד
 שיקדשו ואם רצו לחזור ולשתות קודם שיקדשו אף על
 פי שאינם רשאים נריכים לחזור ולברך תחלה בפנה
 ואחר כך ישנו: ו אם נמר סעודתו וקדש היום קודם
 שברך ברכת המזון מברך ברכת המזון על כוס ראשון
 ואחר כך אומר קידוש היום על כוס שני ונדיך להזכיר
 על שנת בברכת המזון אף על פי שמברך קוד' קידוש
 ויש אומרים דאף בנמר סעודתו אינו מברך ברכ' המזון
 תחלה אלא פורם מפה ומקדש ומברך המוציא ואוכל
 משנו ואחר כך מברך ברכת המזון: ז אף על פי
 שאסור לו לטעום קודם קידוש אם טעם מקדש:
 ח אם לא קדש כלילה בין בשוגג בין במזיד יש לו
 משלומין לאחר כל היום: ט נדיך שתהיה מפה על
 ששלקן תחת הפת ומפה אחרת פרוסה על גביו:
 י מקדש על כוס מלא יין שלא יהיה פגום וטעון כל
 מה שטעון כוס של ברכת המזון ואומר ויכלו מעומד
 ואחר כך אומ' בפנה ואחכ' קידוש: יא אם אין לו אס
 כוס אחד מקדש בו כלילה ואינו טוע' ממנו שלא יפגמו
 אלא שופך ממנו לכוס אחר וטוע' יין של קידוש מהכוס
 השני

אורח חיים

ושמע משליח ביבור ברכת מעין שבע מראש ועד
סוף יבא:

ד ס ט דין המקדש בבֵּה: ובו סעיף א

א כוהנים לקדש בבֵּה ואין למקדש לטעום מיון
הקידוש אלא מטעמו לקטן דאין קדוש אלא במקום
סעודה ומעיקרא לא כתקן אלא בשביל אורחים דאכלי
ושתי כבי ככשתה להוויא יח עכשיו אף על גב דלא אכלי
אורחים בבית ככשתא לא בטלה התקנה זהו טעם
המקומות שנהגו לקדש בבֵּה אבל יות' טוב להכהיג שלא
לקדש בבית הכנסת וכן מכהג ארץ ישראל:

ר ע לומר משנת במה מדליקין: ובו ב'סעי'

א כוהנים לומר פרק במה מדליקים והספרדים
אומרים אותו קודם תפלת ערבית והוא הככון • ב יש
אומרים אותו ביום טוב שחל להיות בע"ש ויש שאין
אומרים אותו בשבת של חנוכה:

ר ע א דיני קדוש על היין: ובו יז סעיפים

א כשיבא לביתו ימהר לאכול מיד: ב כשי' תיבות
בקידוש אע"פ שהוא מ"ע שהזמן גרמ"א משום פי' מנו' ע"פ
דאי תק' זכור לשמו והכי כשי הואיל ואתגהי התלוי' בזמן
כשמירה איתגהי בזכירה ומוניא את האנשים הואיל
וחייבות מן התורה כמותם: ג אם אין ידו משג' לקנו'
יין לקידוש ולהכין ברכי סעודה לכבוד הלילה ולכבוד
היום ולקידוש היום מוטב שיקנה יין לקידוש הלילה
עמה שיבין ברכי הסעודה או ממה שיקנה יין לכורך
היום

אם כן היו פגומים שאז צריך לשפוך לכל כוס וכוס כדי
שישתו כלם מכוס שאיכו פגום:

רעב על איזה יין מקדשין: ובוו סעי'

א אין מקדשין על יין שריחו רע אף על גב דריחיה
וטעמיה חמרא ולא על יין מגולה אפילו האידנא דלא
קפדיכן אגלוי: ב יין מנתו מקדשין עליו וסוס' אדם
אשכול של עכבים ואומר עליו קדוש היום: ג מקדשין
על יין שנפי החבית אף על פי שיש בו קמחין ועל יין
שנשולי החבית אף על פי שיש בו שמרים ועל יין שחור
ועל יין מתוק על יין דריחיה חלא וטעמיה המר ומכל
מקום מזה לברור יין טוב לקדש עליו: ד מקדשין על
יין לבן והרמ"ן פוסלו לקידוש אפילו בדיעבד אבל
מנדילים עליו ומכהג העולם כסברא ראשוכ: ה יין
חי אפי' אם הוא חזק דדרי' על חד תלת מיא פ"ל שמונ
מקדשין עליו ומ"ל יותר טוב למזנו וכלבד
שיהא מזוג בראוי: ז יין צמוקים מקדשין עליו:
ז שמרי יין או חרצנים שכתן עליהם מים אם ראוי
לנרך עליו כפ"הג מקדשין עליו: ח מקדשין על יין
מבושל ועל יין שיש בו דבשוש אומרים שאין מקדשין
עליהם: ט במקום שאין יין מצוי יא שמקדשין על שכר
ושאר משקין חוץ מן המים ויש אומרים שאין מקדשין
ולהראש בלילה לא יקד' על השכ' אלא על הפת ובבקר
יותר טוב לקדש על השכר שיברך עליו שהכל קודם
ברכת המוציא שאם יברך על הפת תחלה אין כאן שום
שינוי ודברי טעם הם: י ברכת יין של קידוש פוטרת
יין שנתן הסעודה ואיכו טעון ברכה לאחריו דברכת

אורח חיים

השני ולמחר מקדש כמה שכשאר בכוס ראשון ואם לא
 היה בו אלא רביעית בכמנוס ונחסר ממנו כלילה מונו
 למחר להשלימו לרביעית והיינו דוקא בשיש לו כוס
 אחר להבדלה שאם לא כן מוטב שיביחנו להבדלה שא"ל
 בפת משיקדש עליו ולא יהא לו יין להבדלה ואם יש לו
 ב' כוסות מנומניו אחר מזיגה יקדש כלילה בא"ל ויבדיל
 על השני ולא יקדש ביום דקדוש כלילה עדיף: ויב
 אחר שקדש על הכוס כוטל ידיו ומברך עליו ואם כטל
 ידיו קודם קידוש גלי דעתיה דריפתא חביבא ליה ולא
 יקדש על היין אלא על הפת: ויב נריך לשתות מכוס
 של קידוש כמלא לוגמיו דהיינו כל שיסלקנו לנד אחד
 בפיו ויראה מלא לוגמיו והוא רובו של רביעית: ויב
 אם לא טעם המקדש וטעם אחת מהמסובין כמלא
 לוגמיו יבא ואין שתיית שנים מצטרפ' למלא
 פי' מלא פיו לוגמיו ומכל מקו' מנה מן המוכר שיטעמו
 כלם: ויש אומרי' דכיון שבין כלם טעמו כמלא לוגמיו
 יבאו דשתיית כלם מצטרפת לכשיעו והגאונים סוברים
 שאם לא טעם המקדש לא יבא וראוי לחוש לדבריהם
 ודוקא בקידוש אבל בשאר דברים הטעוכים כוס מודים
 הגאונים דסגי בטעימת אחד: טו קידש וקודם
 שיטעמו הפסיק בדיבור חוזר ומברך בפ"ה ואינו נריך
 לחזור ולקדש והוא הדין אם כשפך הכוס קודם שיטעמו
 ממנו יביא כוס אחר ומברך עליו בפ"ה ואינו נריך לחזור
 ולקדש: ויב לא יטעמו המסובין קוד' שיטעו' המקדש
 אם הם זקוקים לכוסו ושפך ממנו לכוסות שניד' ריקני'
 או פגומים אבל אם היו להם כוסות יין שאינם פגומים
 דשאים לשתות קודם שיטעה המקדש: ויב אין נריך
 לשפך מכוס המקדש לכוסות יין שלפני המסובין אלא

הלכות שבת ק"ח

לנאת ומשמיע להוניא : ז יש אומרים שאין מקדשין
אלא לאור הכר : ויא שאין הקדוש תלוי בכר ואם הוא
נהנה בחצר יותר מפני האויר או מפני הזבובים מקדש
בחצר ואוכל שם אף על פי שאיכו רואה הכר שהכר
לשוננו כנטוו ולא לגער והכי מסתבר :

ר ער דיני בציעת הפת בשב' : ובור' סעי'

א בונע על שתי ככרות שאוחז שתיהן בידו ובונע
התחתונה : ב מנוה לבנוע בשבת פרוסה גדולה
שתספיק לו לכל הסעודה : ג אין המסובין רשאים
לטעום עד שיטעום הבונע ואם יש לפניו כל אחד לחם
משנה יכולים לטעום אע"פ שעדיין לא טעם הוא :
ד סעודה זו ושל שחרית אי אפשר לעשות' בלא פת :

ר עה דברים האסורים לעשות לאור הנר בשבת : ובו י"ב סעיפים

א אין פולין ואין קורים בספר לאור
הכר ואפי' איכו מוניא בפיו שמא יטם
וערתי הקד' פליתי
ואפי' הוא גבוה עשר קומות פי' קומס
שאיכו יכול ליגע אליו שלא חלקו חכמים בדבר
אורדאדם
ומטעם זה יש לאסור אפילו הוא בעששית או
בינוכי
קבוע בחור שבכותל וכן בכר של שעה : ב ודוק' אחד
אבל שנים קורי' ביחד שאם בא האח' להטות פי' להטות
וזכירו חבירו והוא שקורי' בעבין אחד שאו השמן על
הפתילה
ישניח האחד במה שיבשה חבירו אבל בשני
עניינים לא : ג אם יש אחר עמו ואפילו איכו קורא
ואומר לו תן דעתך עלי שלא אטה מותר וה"ה אם אומר

אורח חיים

המזון פוטרנו בין שהיא על הכוס בין שאינה על
הכוס :

רעג שיהיה הקידוש במקום סעודה:

א אין קידוש אלא במקום סעודה ובבית אחת מפכה
לפכה חשוב מקום אחד שאם קדש לאכול בפכ' זו וכמלך
לאכול בפכה אחרת אפילו הוא טרקלין גדול אינו כריך
לחזור ולקדש • ויש אומרים שכל שרואה מקומו אפי'
מבית לחצר אינו כריך לחזור ולקדש • ויש אומרים
שאם קדש במקום אחד על דעת לאכול במקו' אחר שפיר
דמי והוא שיהיו שני המקומות בבית אחת כגון מחדר
פירוש מהגג לחדר או מאונג'רא לארעא: **ב** אם קדש
בבית אחד ע"מ לאכול שם ואחר כך כוונת
לאכול במקום אחר כריך לחזור ולקדש במקום שרונה
לאכול שם: **ג** אם קדש ולא סעד אף ידי קידוש לא
ונא: **ד** יכול אדם לקדש לאחרים אף על פי שאינו
יאכל עמהם לדדיהו הוי מקום סעודה וא"עגדנכרכת
היין אינו יכול להוציא אחרים אם אינו כהנה עמהם
כיון דהאי כפ"הג הוא חובה לקידוש היום כקידוש היום
דמי ויכול להוציאם אף על פי שאינו כהנה והוא שאינו
יודעי' ואם לא עדיין לא קידש לעצמו יזהר שלא יטעום
עמהם שאסור לו לטעום עד שיקדש במקום סעודתו:
ה כתבו הגאונים הא דאין קידוש אלא במקום סעודה
אפי' אכל דבר מועט או שתה כוס יין שחייב עליו ברכת
ינא ידי קידוש במקום סעודה וגו' סעודתו במקום אחר
ודוקא אכל לחם או שתה יין אכל אכל פירות לא:
ו ואם קדש בביתו ושמע שכנו ושלחן ערוך לפניו
ונא כו' דשפיר הוי מקו' סעודה וכגון שכתבון השומע
לנאת

ה'רבות שבת קיט

אפילו למי שלא הודלק בשבילו אבל אם הדליקו לנרכו
או לנורך חולה ישראל אפילו אין בו סכנה מותר לכל
ישראל להשתמש לאורו וה"ה לעשה מדורה לנרכו או
לנורך חולה. ויש אוסרי' במדורה משום דנזריקן שמא
ירבה בשבילו: ב ישראל וגוים שהסיבו יחד והדליק
גוי נר אם רוב גוים מותר להשתמש לאורו ואם רוב
ישראל או אפילו מחנה על מחנה אסור ואם יש הוכחה
שלנורך גוים מדליקה כגון שאנו רואים שהוא משתמש
לאורה אעפ"י שרוב ישראל מותר: ג אם אומר אדם
לעבדו או לשפחתו לילך עמו והדליקו הכר אעפ"י שגם
הם נריכים לו אין זה לנורך הגוי כיון שעקר ההליכה
לנורך ישראל: ד אם יש נר בבית ישראל ובא גוי
והדליק נר אחר מותר להשתמש לאורו בעוד נר הראשון
דולק אבל לאחר שיכבה הראשון אסור להשתמש לאור
השני וכן אם כתן שמן בכר הדולק מותר להשתמש עד
כדי שיכלה השמן שהיה בו כבר ואחר כך אסור: ה
בארנות קרות מותר לגוי לעשו' מדורה בשביל הקטנים
ומותרין הגדולי' להתחמם בו ואפילו בשביל זו הגדולי'
מות' אם הקור גדול שהכל חולי' אבל הקור ולא כאותם
שנהגים היתר אעפ"י שאין הקור גדול ביום ההוא:

ר עז שלא לגרום כבוי הנר: ובו ה' סעי'
א נר שמוכח אחורי הדלת אסור לפתוח הדלת
כנגדו שמא יכבדו הדו' ואם הוא קבוע בכותל שאחורי
הדלת אסור לפתוח הדלת ולכעולו כדרכו שמא תהא
הדלת נוקשת עליו ותכבדו לא פותח וכו' על כחתי ואם
הוא קבוע בדלת עצמו שפתיחתו וכעילתו מקרב השמן
לנר או מרחיקו ממנו אסור לפתחו ולכעולו: ב אסור
לפתוח

אורח חיים

כן לאשתו: ד אדם חשוב שאין דרכו בחול להטות
מותר בכל גוונא: ה במדורה אפילו י' כאחד אין
קורין משום דהואיל ויושבים רחוקים זה מזה ועוד
שזכנות האודי' סמוכים להם אין זה מכיר כשבא חבירו
להבעיר ולחתות: ו תיכונות של בית רבן קורוי לאור
הכר מפני שאימת רבן עליהם: ז מותר לקרות במה
מדליקין לאור הכר שהרי הוא מכיר איסור שבת ואיך
ישבת: ח כוהני' לקרות בליל יום הכיפורי במקוור'
מפני שאימת יום הכיפורי עליהם: ט ליל כסח שחל
להיות בשבת מותר לקרות ההגדה בספר משום דהו
בעיון ראשי פרקים דאין ע"ה שלא תהא שטרה בפיו
קנת: י הרב יכול לראות לאור הכר מהיכן יקראו
התיכונות ולסדר ראשי הפרשיות בפיו בספר וקורא
כל שאר הפרשה על פה וראשי פרשיות לאו דוקא אלא
כל שיודע הפרשה על פה ובקנת נריך לראות בספר
שרי שמאחר שאיכו מעיין בספר תמיד אית ליה הכירא
ולא אתי לאטווי: יא כלים הדומים זה לזה ונריך
עיון להבחין ביניהם אסור לבדקן לאור הכר ואפילו
להבחין בין בגדי אשתו אס' הם דומים אסור
לבדוק: יב שמש שאיכו קבוע אסו' לו לבדוק כוסות
וקערו' לאור הכר מפני שאיכו מכירן בין בכר שמן זית
פי' מין זפת בין ביר של כפ"ט שאורו רב אבל שמש קבוע
והוא לבן מותר לו לבדוק לאור הכר כוסו מפני שאיכו
וריסו רע נריך עיון הרב ואס' היה כר של שמן זית אין
מורי' לו לבדוק ואע"פ שהו' מות גזיר' שמה יסתפק ממנו:

דעו דיני גר שהדליק גוי בשבת:

א ככרי שהדליק את הכר בשביל ישראל אסור לכל
אפילו

הלכות שבת קב

עליו הלחם מצעו יש מו שמתיר לטלטלו בשב' עי' לחם
זה ואין לסמוך עליו: ד' אם התנה מעט על כר זה
שיטלטלו משיכבה מותר לטלטלו אחר שכבה:
ה' כר שהדליקו בשבת לחיה ולחולה וילדה החיה
וכתדפא החולה מותר לטלטלו אם כבה וה"ל למדליק
בשב' בשוגג וכבה שמות לטלטלו: ו' כר שלא הדליקו
כו באותו שבת אפילו הוא של חרם דמאוס ואפילו הוא
של כפט דמסרח מותר לטלטלו דמוקנה מחמ' מיאוס
מותר: ז' מכורה בין גדולה בין קטנה אם היא של
פרקי' אין מטלטלין אות' דחשיכון שמא תפול ותתפרק
ויחזירנה וכמנא עושה כלי ואפילו אם איכ' של פרקים
אלא יש בה חריצים סביב ודומה לשל פרקים אסור
לטלטלה:

רפ תשמיש המטה בשבת: ובו ב' סעי'

א' תשמיש המטה מתענוגי שבת הוא לפיכך עונת
ת"ח הכריאים מליל שבת לליל שבת: ב' מותר לבעול
לכתחלה בתולה בשבת ואין בו משום הובל ולא משום
בער לה:

רפא שלא יברע בולך אנחנו מודים:

א' אין לשחות בולך לבדך אכחכו מודים שאי' לשחות
אלא במקומות שאמרו חכמים:

רפב קריאת התורה והמפטיר בשבת:

א' מוזיאין ספר תורה וקורים בו שבעה ואם רצה
להוסיף מוסיף: ב' מותר לקרות עליו הרבה אף על
פי

לפתוח הדלת בכנף המדורה שהיא קרוב' קנתל הדלת
 ואפי' אין שם לא רוח מזויה אבל אם היה פתוח כנגדה
 מותר לסונגרו ואין בו משום מכבה: ג שכת כר על
 הטבלה מנער את הטבלה והוא כופל אפילו אם הוא
 דולק רק שלא יכוין לכבותו ובלבד שיהא כר של שעות
 וכיוצא בו או שלא יהא בו שמן אבל אם יש בו שמן אי
 איפשר שלא יקרבו אל הפתילה וכמנא מצעיר ואם
 הכיחו עליה מדעת אסור לכערה שהרי הטבלה היא
 פי' דבר הנושא בסי' לדבר האסור: ד מותר להביח
 דבר אחר תרבו' כר של שבת מצעור יום על גבי אילן
 ואת כנו וית וידליק שם בשב' דליכ' למיחש דלכשיכבה
 בסי' לסקליה מיכיה ו. מנא משתמש במחוכר
 אבל אין מניחין כר של יום טוב על גבי אילן דשקיל
 ומנא ליה וכמנא משתמש באילן: ה מותר לכפות
 קערה על גבי הכר בשבת כדי שלא יאחז האור בקור':

ר ע ח שיכול לבבות הנר בשביל החולה:

א מותר לכבות הנר בשביל שיישן החולה שיש בו
 סכנה:

ר ע ט דיני טלטול הנר בשבת: ובו ז סעי'

א כר שהדליקו בו באותו שבת אף על פי שכבה אמו'
 לטלטלו וכן מות' השמן שבכר שהדליקו בו באותו שבת
 אסור לטלטלו ולהסתפק ממנו באותו שבת: ב כר
 זה שאמרו שאסור לטלטלו אפילו לכורך גופו ולכורך
 מקומו אסור: ויש מי שהתיר ולא כראו דבריו: ג
 לטלטל כר עי' שנותנין עליו לחם בשבת אסור ואם נתן
 עליו

הלכות שבת קכא

בכפרא ראשונה: ג נריך לכזין לברכות הקוראים
בתורה ולברכות המפטיר ויענה אהריהם אמן ויעלו
לו להשלים מכין מאה ברכות שחסר מכיונס בשבת:
ד קטן יכול להפטיר: ה אס נסתפק המפטיר
באמנע ההפטרע הנא לביומה לא יתחיל ממקו שפסק
הראשון אלא נריך לחזור ולהתחיל ממקום שהתחיל
הראשון כמו בספר תורה: ו אין המפטיר מפטיר
עד שיגמור הגלל לגלול הספר תורה: ז בשבת
שהפרשיות מחוברות מפטירין בהפטרות פרשה שניה:

רפה לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחר
תרגום: ובו ז סעיפים

א אף על פי שאדם שומע כל התור' כולה בכל שבת
בנכור חייב לקרו' לעצמו בכל שבוע פרשת אותו שבוע
פי אמילו פסוק שנים מקרא ואחד תרגום אפילו עטרות
עטרות ודיבון: ב אס למד הפרשה בפירוט
שהתרגום כמו רש' חשוב כמו תרגום וירא שמים יקרא
המקרא תרגום וגם פירו' רש': ג מיוס ראשון
ואילך חשוב עם הכבוד: ד מצוה מן המובחר שישלי'
אותה קודם שיאכל בשבת ואס לא השלים קודם אכילה
ישלי' אחר אכילה עד המנחה ויא' עד רביעי בשבת ויא'
עד שמיכי ענרת: ה יכול לקרות הפרשה שני מקרא'
ואח' תרגום בשעת קר את התור': ו מלמדי תינוקות
אין נריכים לחזור ולקרו' הפרשה בשבת: ז אין נריך
לקרות פרשת יוס טוב:

ר פו דיני תפלת מוסף בשבת: ובו ח' סעי'

א זמן תפלת מוסף מיד אחר תפלת השחר ואין
ii i לאהרה

אורח חיים

פי שקרא זה מה שקרא זה וחוזר ומברך אין בכך כלום:
ג. הכל עולים למכין ז' אפילו אשה וקטן שיודע למי
מברכין אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בכבוד מפני
כבוד הכבוד: ד. כוהני לקרות שבעה ולגמור עמהם
הפרשה ואומר קדיש וחוזר וקורא עם המפטיר מה
שקרא השביעי: ה. אם לא כמנא מי שיודע להפטיר
אלא אחד מאותם שעלו לקרות בתורה וכבר אמ' שלוח
כיבוד קדיש אחר קריאת הפרשה זה שרונה להפטיר
כדיך לחזור ולקרות ויברך על קריאתו תהלה וסוף:
ו. אם טעה שלוח כיבוד והיום הפרש' עם הששי ואמר
קדיש אין כדיך לקרות עוד אחר לא יקרא עם המפטיר
מה שקרא עם הששי דק"ל מפטיר עולה למכין שבעה:
ז. קרא הפרשה בתפלת שחרית בשבת ודילג פסוק
אחד חוזר וקורא הוא ושכי' עמו ואפי' הפטיר והתפלל
מוסף חוזר וקורא:

ר פ ג למה אין מוציאין ב' ספרי תורות בשבת. ובו סעיף א

א. מה שאין מוציאין בשבת ספר שני לקרות פרשת
המוסף מפני שאין בה אלא שני כסוקים:

ר פ ד דיני ההפטר וברכותיה: ובו ז' סעי'

א. מפטירין בכניא מענייכה של פרשה ואין פוחתין
מכ"א כסוקים לא אם כן מליק עניינא בכניא מהכי כגון
עולותיכם ספו על זבחיכם: ב. אם הל' ר"ה בשבת אין
המפטיר מזכיר של ר"ה כלל ויא' שאע"פ שאינו מזכיר
בחתומה של ר"ה מזכירין אותו בתוך הברכה שאומ' את
יום המנוח הזה ואת יום ראש החדש הזה וכמנהג
כסנדרא

הוא לו מפני שכוי וס' יש אומרי' שראו כמה פירו' אומ'ם
 חסידים ואנשי מעשה שהתעבו בשבת מטעם וד' קכב
 זה וכן אמרו שכך היה עושה ה' יהודה החסיד : ד
 מותר להתעבות בו תעבית חלום כדי שיקרע גזר דינו
 ונרדף להתעבו' ביום ראשון כדי שיתכשר לו מה שביטל
 עונג שבת ואם תשש כחו ואיכו יכול להתעבו' שני ימים
 רגופים לא יתעבה ביום ראשון ויתעבה אחר כך :
 ה' ז' שאין להתעבות תעבית חלום בשבת אלא על
 חלום שראהו תלת זימני . ויש אומרים שבזמן הזה אין
 להתעבות תעבית חלום בשבת שאין אנו בקיאים
 בפתרון חלומות לדע' איזה טוב ואיזה רע והעולם
 אומרים שנמצא בספרים קדמונים שעל שלשה חלופות
 מתעבים בשב' ואלו הן הרואה ספר תור' שכשרף או י'ם
 בשעה כעילה או קורו' ביתו או שכו' שפלו' ויש אומרים
 הרואה י'ם אפילו שלא' בשעת כעילה ויש אומרים הרואה
 שקורא בתורה ויש אומרים הרואה שכזשא אשה : והא
 דרואה שיכיו שפלו דוקא שיכיו אבל הרואה לחייו
 שכשרו חלום טוב הוא דמתו היוצני' עליו רעה : וכל
 שהחלומות שאמרו בפרק הרואה שהם רעי' גם עליהם
 מתעבים בשבת : ו המתעבה בשבת אומר עכנו אחר
 מיום תפלתו בלא חתימ' וכוללו באלהי כבוד : ז' אם
 הקדימה לאכול הוא עונג לו כגון שנתעכלה סעודת
 הלילה יקדים ואם האיחור עונג לו כגון שעדיין לא
 נתעכלה יאחר : ח' אין מתענין בו על שום נרה
 מהנרות כלל : ט' אין נועקים ולא מתריעין בו על
 שום נרה חוץ מצרת המזוכות שנועקים עליה בפה
 בשבת ולא בשופר וכן עיר שהקיפוח נזים או יכהר
 וספיכה המטורפת בים ואפילו על יחיד הכרדף מפני

לאהרה יותר מעד סוף ז' שעות ואם התפלל אות' אחת
 שבע שעות כקרא פושע ואעפ"כ יבא י"ח מפני שזמנה כל
 היום ואם שכה ולא התפלל עד שעבר כל זמנה אין לה
 תשלומין ויש בה נשיאות כפים: ב כל יחיד חייב
 להתפלל תפלת המוספי' בין אם יש נכור בעיר או לא:
 ג מותר לטעום קוד' תפלת המוספין דהיינו אכילת
 פירות או אכילת פת מועט אפילו טעימה שיש בה כדי
 לפעד הלכ' אבל סעודה אסורה: ד היו לשכיו שתי
 תפלות אחת של מנחה ואחד של מוספין כגון שאיחר
 מלהתפלל תפלת מוסף עד שש שעות שהוא זמן תפלת
 מנחה נריך להתפלל של מנחה תחלה ואח"כ של מוסף
 ויא' דהיינו דוקא שנריך עתה להתפלל שתיהן כגון
 שרונה לאכול ואסור לו לאכול עד שיתפלל מנחה אבל
 אם אינו נריך עתה להתפלל מנחה יכול להקדים של
 מוסף ויש מי שהורה שאין עושים כן בנכור להקדים
 תפלת מנחה לתפלת מוסף כדי שלא יטעו: ה בשב'
 ניום טוב אין אומרים ברכו אחר קדיש בתרא:

ד פ ז ניחום אבלים ובקור חולים בשבת:

א יכולים לנחם אבלים בשבת וכן יכולים לבקר את
 החולה ולא יאמר לו כדרך שאומר לו בחול אלא אומר
 לו שבת היא מלזעוק רפואה קרוב לבא ורחמיו מרובים
 ושבתו בשלם:

ד פ ח דין תענית חלום בשב': ובו י' סעי'

א אסור להתענות בשבת עד שש שעות: ב
 אדם שמזיק לו האכילה דאו שוכג הוא שלא לאכול
 יאכל: ג אדם הזתענה בכל יום ואכילה בשב' נש
 הוא

הלכות שבת ק כ ג

הוא שבע יכול לקיים אותה בכביצה ואם אי אפשר לו
 כלל לאכול אינו חייב לנער את ענמו והחכם עיניו
 נראשו שלא ימלא בטנו במעודת הנקר כדי ליתן מקו'
 למעור שליטת: ב זמכה משיניע זמן המכחה דהיינו
 משש שעות ומחנה ולמעלה ואם עשה קודם לכן לא
 קיים מצות מעודה שליטת: ג אם כמשכה מעודת
 הנקר עד שהגיע זמן המכחה יפסיק הסעודה ויברך
 ברכת המזון ויטול ידיו ויברך ברכת המוציא ויסעוד
 וכיון הדבר שאם לא היה עושה כן מאחר שכמשכה
 מעודת הנקר עד אותה שעה לא היה יכול לאכול
 אחר כך אלא אכילה גבה: ד אין נריך לקדש במעוד'
 שליטת אבל נריך לבנוע על שתי ככרות: ה נריך
 לעשותה בפת ויש אומרים שיכול לעשות בכל מאכל
 העשוי באחד מהמשת נויכי דגן ויא שיכול לעשותה
 בדגני שמלפתיים בהם הפת כבשר ודגני כיר שמחברים
 אבל לא בפירות ויש אומרים דאפילו
 בפירות יכול לעשותה וסברא ראשונה עיקר שנריך
 לעשותה בפת אלא אם כן הוא שבע ביותר: ו כשים
 חייבות במעודה שליטת:

ר צ ב דין תפלת מנחת בשבת: ובו ב' סעי'

א במכחה מוניאין ספר תורה וקורין שלשה אנשים
 עשרה פסוקי מפרשה הבאה ואפילו חל יום טוב להיות
 בשבת קורין בפרשה הבאה ולא בשל יום טוב: ב
 אומרים נדקתך ואם חל בו יום שאילו היה חול לא היו
 אומרים בו במכחה כפילת אפים אין אומרים נדקתך:

ר צ ג ערבית בב'ש: ובו ג' סעיפים

|| || א מאחרין

אורח חיים

גוים או לטעו' או רוח רעה וזעקי' ומתחכין בתפלות
בשנת אבל אין תוקעין אלא תוקעין לקבץ העם לעזור
אחיהם ולהנילם: ו כדרך מפני רוח רעה שאמרו
לאו דוקא דה"ל לכל חולי שיט' בו סכנסת היום וזעקים
זמתחכין וכן כהנו לומר מנ"ל אים בשבת פיר' תפלת חולי'
על חולי' המסוככים סכנת היום: שמתחלת מנלאין

רפ"ט סדר סעודת שחרית של שבת:

א יהיה שלחנו ערוך ומט' מונעת יפה ומפה פרוסה
כמו בסעודות הלילה ויברך על היין בפה"ג והוא בקרא
קידושא רבה ואחר כך יטול ידיו ויבנע על לחם משנה
כמו בלילה ויסעוד וגם זו הקידוש כריך שיהיה במקום
סעודה ושלא יטעו קודם לו כלום כמו בקידוש הלילה
ומיהו לשתות מים בנק' קוד' תפלה מותר מפני שעדיין
לא חל עליו חובת קידוש: ב במקו' שאין יין מנוי הוי
שכר ושאר משקין חוץ מן המים חמר מדינה ומקדשין
עליו. גאס אין לו אפילו שכר ושאר משקין אוכל בלא
קידוש:

רצ בשבת ישלים ק' ברכות בפירות:

א ירבה בפירות ומגדלים ומיני רוח כדי להשלים
מנין מאה ברכות: ב אחר סעודת שחרית קובעים
מדר' לקרות בכנ"איים ולדרוש בדברי אנג'ל ואסו' לקבוע
סעודה באותה שעה:

רצ"א דין שלש סעודות: ובו ו' סעיפים

א יהא זהיר מאד לקיים סעודה שלישית ואף אם
פוא

הלכות שבת . קבר .

א סדר הבדלה יין בשמים כר הבדלה וסימכין יבנה
 ונריך לזוהר שלא יהא הכוס פגום: **ב** אין מבדילין
 על הפת אבל על השכר מבדילין אם הוא קמח מדיבה
 והא לשאר משקין קוז מן המים וביוס טוב שחל להיות
 במזגאי שבת שיש בו קדוש שהוא כאמר על הפת יש
 אומקיס שאנב הקידוש מבדילין גם כן עליו ויש אומרי
 שיותר טוב לומר הקידוש וההבדלה שניהם על השכר:
ג אם אין לו יין ולא שכר ושאר משקין יא שמותר לו
 לאכול ויש אומרים שאם מנפה שיהיה לו למהר לא
 יאכל עד למחר שיבדיל ואם אין לו אלא כוס אחד ואינו
 מנפה שיהיה לו למחר מוטב שיאכל קודם שיבדיל
 ויברך עליו ברכת המזון ואחר כך יבדיל עליו ממה
 שיברך ברכת המזון בלא כוס לדברי האומרים דברכת
 המזון טעובה כוס ולדברי האומרים דאיכה טעובה
 כוס לא יאכל עד שיבדיל ומיירי שכוס זה לא היה בו
 אלא רביעית בפמכוס וכבר היה מזוג כדינו שאם היה
 משים בו מים יותר לא היה ראוי לשתיה שאל"כ לדברי
 הכל מבדיל תחלה ושותה ממנו מעט ומוסיף עליו
 להשלימו לרביעית ומברך עליו ברכת המזון: **ד** מי
 שאין ידו משנת לקכו יין לקדוש ולהבדלה יקב להבדלה
 משום דקידוש אפשר בפת: **ה** אם אין ידו משגל'קנות
 שמן לכר הכוכה ויין להבדלה כר הכוכה קודם: **ו**
 אומר הבדלה מיושב אוחז היין בימין וההדס בשמאל
 ומברך על היין ושוב כוטל ההדס בימין והיין בשמאל
 ומברך על ההדס ומחזיר היין לימיו: **ז** אפי' שמעו
 כל בני הבית הבדלה ב"ה אם כתכוונו שלא לנאת
 מבדילים בבית: **ח** כשים הייבות בהבדלה כשם
 שחייבות בקידוש ויש מי שחולק:

אורח חיים

א מאחריו תפלת ערבית כדי להוסיף מחול על הקדש: **ב** נריך ליוהר מלעשות מלאכה עד שיראנו כוכבים קטנים ולא יהיו מפוזרים אלא רגופים ואם הוא יום המעונן ימתין עד שיבא הספק מלבו: **ג** מי שהוא אכוס כגון שנריך להחשיך על התחום לדב' מנוח יכול להתפלל של מוצאי שבת מפלג המכה ולמעלה ולהבדיל מיד אבל לא יברך על הכר וכן אסור בעשיית מלאכת עד נאת הכוכבים:

רצו ריני הברלה בתפלה ובוה' סעיפים

א אומר הנדלה בחוכן הדעת ואם טעה ולא הבדיל משלים תפלתו ואינו חוזר מפני שנריך להבדיל על הכוס ואם טעם קודם שהבדיל על הכוס נריך לחזור ולהבדיל בתפלה: **ב** טעה ולא הבדיל בתפלה ואין לו כוס הלילה וסבור שאף למחר לא יהיה לו נריך לחזור ולהתפלל: **ג** ט' באב שחל להיות באחד בשבת טעה ולא הבדיל בתפלה אין נריך לחזור ולהתפלל כיון שמבדיל על הכוס במוצאי ט' באב: **ד** במקום שאמרו שאינו חוזר להתפלל מיד כשסיים הברכה אין לו לחזור אף על פי שלא פתח ברכה של אחריה: **ה** במקום שאמרו שאינו חוזר אם רצה להסמיר על ענמו לחזור אם סיים תפלתו רשאי אבל אם עדיין לא סיים תפלתו אינו רשאי לחזור:

רצה הברלת שעושה שליח ציבור:

א מבדיל ש"כ כדי להוציא מי שאין לו יין:

רצו ריני הברלה על היין ובו ח' סעיפים

הלכות שבת קבה

חנוי מברכין עליו אבל גוי שהדליק מנוי אין מברכין
 עליו ומוצאי זה אין מברכין על כר שהדליק ישראל
 חנוי: ז היה הולך חוץ לכרך וראה אור אס רובן גוי'
 אין מברכין עליו ואס רובן ישראל או אפילו מחנה על
 מחנה מברכין עליו: ח אור היוצא מהעבי' ומהאבני'
 מברכין עליו אבל במוצאי זה אין מברכין עליו: ט
 גמלים שנועזרות כ"כ שאלו מכנים קיסס ביביה הוא
 גדלק מברכין עליהם והוא שעשויוס להאיר: י אור
 של כנשן בתחלת שריפת הלבנים אין מברכין עליו
 שאז אינו עשוי להאיר ואחר שנשרפו אז עשוי להאיר
 מברכין עליו: יא כר בית הכנסת אס יש שם אדם
 חשוב מברכין עליו ואס לאו אין מברכין עליו ויש
 אומרים בהפך ואס יש שמש שאוכל שם מברכין עליו
 והוא שלא תהא לבנה זורחת שם: יב אין מברכין על
 כר של מתים שאינו עשוי להאיר הילכך מת שהיו מוליכין
 לפניו כר אילו הוציאוהו ביום והוציאוהו בלילה כר
 אין מברכין עליו: יג סומא אינו מברך: יד היו
 יושבי בבית המדרש והביאו להם אור אח' מברך לכלם:
 טו כר בתוך חיקו או בתוך פכ"ס פירוט כלי שמתנן
 או בתוך ספקלרי' רואה את השלהבת כוהנר שלא יכבה
 ואינו משתמש לאורה משתמש לאורה ואינו רואה את
 השלהבת אין מברכין עליה עד שיהא רוא' את השלהב'
 ומשתמש לאורה:

רצט שלא לאכיל ולא לעשות שום
 מלאכה קודם שיבריל: ובו י' סעיפים
 א אסור לאכול שום דבר או אפילו לשתות יין או
 שאר משקין חוץ ממים משתחשך עד שיבדיל אבל אס
 הו יו

אורה חיים

רצו דיני בשמים להברלה: ובו ה' סעי'.

א מברך על הנשמים אם יש לו ואם אין לו אינו צריך לחזור אחריהם: ב אין מברכין על נשמים של בית הכסא ולא על של מתים הכתוכים למעלה ממטתו של מת ולא על נשמים שמסיב' עובדי ע"א דסת' מסיבתן לע"א: ג שקיס מלאים בשמים שמשמים הכותי' תוך קקכני היין אף על פי שמותר להרויח בהם אין מברכין עליהם: ד כהנו לברך על הדם כל היכא דאפשר: ה מי שאינו מרויח אינו מברך על הנשמים אלא כתכוון להוציא בני ביתו הקטנים שהגיעו לסיכון או להוציא מי שאינו יודע:

רצח דיני נר להברלה: ובו ט' סעי'.

א מברך על הנר בורא מאורי האש אם יש לו ואינו צריך לחזור אחריו והכי מילי במ"ש אבל במונא"י"ה יש אומריב שמחזר אחריו: ב מנה מן המוכר לברך על אבוקה ויש מי שאומר שאם אין לו אבוקה צריך להדליק נר אחר לצורך הבדלה מן מהכר המיוחד להאיר בבית: ג כוהנים להסתכל בכפות הידים ובנפרטי': ד אין מברכין על הנר עד שיאורנו ^{ושיהנו} לאורו דהיינו שיהיה סמוך לו עבדי שיכול להכיר בין מטבע מדינה זו למטבע מדינה אחרת: ה אין מברכין על הנר שלא שבת ממלאכת עביר' לאפוקי אור שהודלק לחיה ולחולה שכיון שלא הודלק לעבירה מברכין עליו אבל אם הדליקו גוי בשבת כיון שאם היה מדליקו ישראל היה עובר לא שבת ממלאכת עבירה מיקרי: ו גוי שהדליק במ"ש מישראל או ישראל

הלכות שבת קכו

וְנִיחַ לְחַם לְשֶׁלֶחַן קוֹדֵם הַבְּדֵלָה וְאִם הֵנִיחַ פּוֹרֵם עֲלָיו
מִפֶּה וּמִכַּסּוֹ לְפִי שֶׁהוּא מוֹקֵדִים בַּפֶּסוּק וְנִרְיָךְ לְהַקְדִּימוֹ
אִם לֹא יִכְסּוּ: וְאִסּוּר לַעֲשׂוֹת שׁוּם מַלְאכָה קוֹדֵם
שִׁיבְדִיל וְאִם הִבְדִּיל בְּתַפְלָה מוֹתֵר אֵף עַל פִּי שְׁעֲדִיין לֹא
הִבְדִּיל עַל הַכּוֹס וְאִם נִרְיָךְ לַעֲשׂוֹ מַלְאכָה קוֹדֵם שֶׁהִבְדִּיל
נִתְפַלֵּה אֹמֵר הַמְּבָדִיל בֵּין הַחוּל כֹּלָא בְּרַכָּה וְעוֹשֵׂה
מַלְאכָה:

ש שיסדר שלחנו במוצאי שבת:

א לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת כדי ללוות
את השבת אפילו אינו נרין אלא לכזית:

שא באיזה כלים מותר לצאת בשבת
ואיזה הם אסורים: וכו' נא סעיפים

א אין לרוץ בשב' אלא' הוא לדבר מנוה כגון לבית
הכנסת או כיוצא בו: ב בחורים המתענגי' בקפיצה'
ומרוצתם מותר וכן לראות כל דבר שמתענגים בו:
ג הים הולך והגיע לאמת המים יכול ללגן ולקפץ
עליה אפילו אם היא רחבה שאינו יכול להניח רגלו
ראשונה קוד' שיצטר שניה ומוטב שידלג ממה שיקיפכס
מפני שמרבה בהילוך ואסור לעבור בה שלא יבא לדי
סחיטה: ד היה הולך לדבר מנוה כגון להקביל פני
רבו או פני מי שגדול ממנו בחכמה יכול לעבור בה
ונלכ' שיעש' שכוי כגון שלא יוציא ידו מתחת שפת חלוקת
כדי שיזכור ולא יבא לדי סחיטה ואסור לעבור בה
בסבילוד כיון דאינו יכול להדקו ולקשרו יפה דחיישיק
דלמא כפיל ואתי לאיתווי אבל במכעלו מותר: ה

איה יושב ואוכל מצעוד יום וחשכ' לו אין צריך להפסיק
 ואם היה יושב ושותה ומשכה לו צריך להפסיק: ויש
 אומרים דהא' בספק משיכה אבל כודאי משיכה אפילו
 היה יושב ואוכל פורס מפה ומבדיל וגומר מצעודתו:
 ב היו שותים ואמרו בלאו וכבדיל אם רנו לחזור
 ולשתות קודם הבדלה אינם צריכים לחזור ולברך ויש
 מי שחולק בדבר: ג כשמפסיק להבדלה אינו צריך
 לברך בפ"ה על כוס של הבדלה ויש אומרים שצריך:
 ד כשהיה אוכל ומשכה שאמרו שאינו צריך להפסיק
 גומר מצעודתו ומברך ברכת המזון על הכוס ואחר כך
 מבדיל עליו ואם יש לו שני כוסות מברך ברכת המזון
 על אחד ומבדיל על אחר: ה טעה ואכל קוד' שהבדיל
 יכול להבדיל אחר כך: ו שכח ולא הבדיל במש' מבדיל
 עד סוף יום שלישי ויש אומרים שאינו מבדיל אלא כל
 יום ראשון ולא יותר ודוק בפ"ה והמבדיל בין קדש
 לחול אבל על כר ובשמים אינו מברך אלא במוצאי שבת
 ויש מי שאומר דהא' דק"ל טעם מבדיל הכי מילי היבא
 דמבדיל בליל מוצאי שבת אבל אם לא הבדיל בלילה
 כיון שטעם שוב אינו מבדיל: ז המבדיל על היין על
 שלחנו אפילו הבדיל קוד' שנטל ידיו פוטר היין שבתוך
 המזון שאין צריך לברך עליו ויש אומרים דלא פטר אלא
 בטל ידיו קוד' שהבדיל: ח כשפוטר יין שבתוך המזון
 שאין צריך לברך עליו גם אין צריך לברך ברכ' אחרונה
 על כוס של הבדלה ואם אין לו אלא כוס אחד ומבור
 שיביאו לו יין יותר והבדיל על אותו כוס ואחר כך לא
 הביאו לו יותר וצריך ברכת המזון בלא כוס יש מי
 שאומר שצריך לברך ברכה אחרונה על כוס של הבדלה:
 ט אם רוצה למעוד תקף להבדלה צריך ליהרר שלא

הלכות' שבת קכו

לתכשיט ולהשתמש בו כגון מפתחות כאות של כסף
 כמין תכשיט אסור שהרואה אומר שלכורך תשמיש מוני'
 ויש מתירים אם היא של כסף: יב לא ינא החייט
 במחט התחובה לו בכנדרו ולא כגד בקיסם שבאזנו ולא
 פ' האומן שמדק סו' דק במשיח' שבנארו ואם ינא פטור:
 הנמר במסרק יג לא ינא הזב בכיס שעושה להנילו
 מוינתו שלא יטכף בה וכן אשה כדה שקושר בגד לפניה
 שלא תתלכלך בדם כדוטה אסורה לנאת בו אם לא יהא
 סיני עשוי כעין מלבוש אבל אם קושרתו כדי שלא
 יכאב לה הדם ולא תנער מותר לנאת בו: יד דבר
 שהו' דרך מלבו' אפי' אם אינו לושבו לא תשו' אנולי טיכוף
 מות' לנא' בו בשב': טו אין הקט' יונא בקב שלו דהיינו
 שעושה כמין דפוס רגל והוקק בו מעט לשום ראש שוקו
 בתוכו ואינו עושה להלך בו שע"כ נריק הוא למקלות
 אלא כוונתו כדי שלא יראה המר רגל לא ככה רגל כיון
 דאינו נודק הילוכו אסור: יו קטע שאינו יכול לילך
 כלל על שוקיו אלא יושב על במא וכשנעקר ממקומו
 כסמך על ידיו ועל שוקיו וכדחה לפכיו ועושה סמוכות
 של עור או עץ לראשי שוקיו או רגליו התלוויים וכשהוא
 נשען על ידיו ועוקר עצמו נשען גם על רגליו קנת אין
 יונאין בהם בשבת דאיירי דתלו ולא מכחי ארע' זימכין
 דמשתלפי אבל בכסא ובספסלים שבידיו הקטני' מותר
 לנא' וקטע בשתי רגליו ומהלך על שוקיו ועל ארכובותיו
 ועושה סמוכות של עור לשוקיו יונאים בהם בשבת:
 יז חגר שאינו יכול לילך בלא מקל מותר לילך בו
 אפילו אינו קשור בו אבל אם אפשר לו לילך זולתו ואינו
 נוטלו אלא להחזיק עצמו אסור: יח סומא אסור לו
 לנא' במקל: יט מי שהוא אסור וכ'בלי' פ' כעין טבעו
 ברגליו

אורח חיים

שהולך לדבר מצוה מותר לעבוד במים אף בחזרה כדי
שלא תהא מכשילין לעתיד לבא : ו' ההולך לשמור
פירותיו מותר לו לעבוד במים בהליכ' אבל לא בחזרה:
ז' כל היוצא בדבר שאינן תכשיט ואינו דרך מלבוש
והוציאו כדרך שרגילין להוציא אותו דבר חייב וכל
תכשיט שהוא רפוי שאפשר לו בקל ליפול אסור לנאת
בו ואם ינא פטור ואשה לא תנא בתכשיטיה שדרכה
פי' להסירם לשלפם ולהראות' הילכך לא ינא האיש לא
מעליה במיוף ולא בקש' ולא בתרים פירוש תרים מן
ולא בא"ה ולא ברומח ולא בכלים כתבנית משולש :
שאינם תכשיט ואם ינא חייב חטאת' ואלה מן עול
פירוש קסדא ולא בשריון ולא בקסדא ושניהם של עז
כובע של ברזל : ולא במגופים ואם ינא פטור שהם דרך
ומגפי' כמין בתי מלבוש ולא ינא בתפלין מפני שדרך
שוקים של ברזל להסירם כשיכנס לבית הכסא ולא ינא
קטן במכעל גדול דילמא כפיל ואתי לאיתווי אבל יוצא
הוא בחלוק גדול ולא ינא במכעל אחד אם אין לו מכה
פי' משקים ברגלו דילמא ח' ייכי עליה ואתי לאיתווי
עליו אבל אם יש לו מכה ברגלו יוצא באותו
ש' אין בו המכה : ח' לא ינא במחט התחובה לו בגדו
בין כקובה בין שאינה כקובה ואם ינא בקובה חייב
זכשאינה כקובה פטור ויש אומרים בהפך : ט' לא ינא
בטבעת שאין עליה חותם ואם ינא חייב ואם יש עליה
חותם לרשי' פטור ולר"ת והרמב"ם מות' דאינו תכשיט
אלא לאיש אבל דבר שהוא תכשיט לאיש ולאשה אסור
גם לאיש : י' טבעת שקבוע בה אבן וכן אם כתובי' בה
אותיות אין עליה חותם מקריא שלא כקרא חותם אא"כ
מקוקין בה אותיות או כורות : יא' דבר העשוי
לתכשיט

שללו לכל אדם אבל אם כתב ג' קמיעים לאד' א' וריפאו
 ג' לא איתמחי לא גברא ולא קמיעא ומותר לבאת
 בקמיע מומחה לט' הוא של כתב או של עיקרי בין בחולה
 שיש בו סכנה בין בחולה שאין בו סכנה ולא שכפ' כבר
 ותולה לרפואה אלא אפילו לא אחז החולי אלא
 שהוא ממשפחת ככפין ותולה שלא יאחזבו שרי וקושרו
 ומתירו ברשות הרבים ובלבד שלא יקשרנו בשיר או
 בענעת וינא בו לרשות הרבים שאז יאמרו שיונ' בו לשם
 עכשיט וזה אסור דלאו תבשיט הוא: ב' כחץ לומר
 הרופא על עצמו שהוא מומחה: ב' יוגאין רביבת
 התרנגול ובטן של שועל ובמסמר הנלוך בין בהול בין
 בשנת ואין בו משום דרכי האמורי וכן בכל דבר שהוא
 משום רפואה אבל אם עשה מעשה ואין כיכר בו שהוא
 משום רפואה אסור משום דרכי האמורי אבל כל לחם
 מותר ולס' אהרו אלא באותם שדקדקו ואינם מושגלים:
 ד' מי שחשש בכל קמיע שאינו מומחה משום דרכי
 האמורי: כ' מי שיש לו מכה בפניו רגלו וקושר
 עלי' מטבע להגין שלא יבגף ברגלו וגם הוא מדפ' מותר
 לבאת בו: ב' היונא בטלית מקופלת על כתפו
 דהיינו שלאחד שבתכה על ראשו מנביה שולי' על כתפיו
 חייב מטאת אבל אם איכה מקופלת על כתפיו אלא
 משולשלת ברחבה למטה מכתפיו שרי שמאחר שהוא
 מהעטף בטליתו ומתכסה בה כתיפו ונפואף על פי
 שמתקנר קבת מלמטה מותר וע' זה מותר להתעטף
 בטליתו תחת הגלימא ולהניאו לבית הכנסת: ל'
 מותר לבאת בר' בטלית סביב הנזאר: ל' היונא
 מעוטף בטליתו וקיפלה מכאן ומכאן בידו או על
 כתפו אם נתכוון לקבץ כגפיו כדי שלא יקרעו או כדי
 שלא

אורח חיים

ברגליו מותר לנאת בהם: **ב** אין יונאים גדולו של ברו
באכקטמין והוא כמין חמו ששוי הליבני שסוגרים בה
וכראה כדוכב עליו והוא כושאו והולך הרגלים

ברגליו ולא בקשרי והם ענים גבוהים שיש בהם מושן
לכף הרגל והולכים בהם בטיט ולא בפרמי והם כמין
גורת פרנוף שכותבים על הפכים להפחיד התיכונות:

בא אין יונאים בתיבה וקופה ומחנלת אבל יונאים
בשק זיריעה וחמילה: **בב** יונאים
במוך ומפוג שעל המכ לפי שהם מרפאים

הילכך הוי כמו תכשיט וכן בקליפת שום ובכל אן
באם פלכית ומלוגמא ורטיה שעליה ואם כפלו מעליה
לא יחזירם וכל שכן שלא יתנם בתחלה אבל אמו לכרוך
חוט או משיחה על המכה לנאת בו דכיון שאיכ' מרפאים
הוי משוי אבל באגוד שכורך על הרטיה שלא תפוג מעליו
יכול לילך בו וקושרו ומתירו: **בג** הבנים יונאים

פי' כמין פעמוכ' בז'ין הארוגין להם בכסותם אבל אם
קטנים אינם ארוגין לא: **כד** יונאים במים
עשבים שקושרים אותם בקשרים ותולין אות' לרפואה:

כה אין יונאין בקמיע שאינו מומח' ואם הוא מומח'
יונאין בו ל"ש איתמחי גברא ולא קמיעא כגון שכתב לחש
אחד בג' אגרו' ורפאו שלשתם ג' בני אדם דאיתמחי גברא
לאותו להם בכל פעם שיכתבנו אבל לא לשאר לחשים
וגם אין הקמיע מומחה אם יכתבנו אחר ל"ש איתמחי
קמיעא ולא גברא כגון שכתב לחש אחד באגרת אחת
ורפא בו ג' שאותה אגרת מומחה לכל אדם וכל שכן
אי איתמחי גברא וקמיעא כגון שכתב להם א' בג' אגרות
וב' אחד הועילה לג' אכשים או לאדם אחד ג' איתמחי
גברא ללחש זה בכל אגרת שיכתבנו ואיתמחי איגרות

הללו

הלכות שבת קכט

התלויות באכנט אף על פי שאין המכעלים קשורים בהם
 ולא חשיבי ונטלי אגב האכנט אבל אם הם של משי
 חשיבי ולא בטלי ואסור אם אין המכעלים קשורים בהם
 והוא הדין לכל דבר שפסק מן הבגד וראשו א' מחובר
 בגון לולאות ואיכו חשוב מותר לצאת בו ואם חשוב הוא
 אסור לצאת בו: **ב** כובע שהוא מתפשט להלן מראשו
 טפח אסור להכיהו בראשו אפילו בבית משום אהל:

בא לצאת בשבת בכובע שבראשו העשוי להג' מפני
 החמה יש מי שאוסר משום דחיישינן שיגביהו הרוח
 מראשו ואתי לאתווי ד' אמות בר"ה אא"כ הוא מהודק
 בראשו או שהוא עמוק שראשו ככנס לתוכו ואין הרוח
 יכול להפרידו מראשו או שהוא קשור ברצוע' תחת גרוכו
 דנהכי ליכא למיחש למידי: **בב** המוני תבלי' בשבת
 כציון במקום שאין משתמדין אם יש סכנה שגירו שלא
 להניח תפלין מכסן והולך לו: ואם אין סכנה אם יש
 בהם רצועות שבכך כיכר שהם תפלין ולא קמיעים והן
 קשורות שיכול ללבשן מכניסן זוג זוג דרך לבישה עד
 שיכניס' ואם היו רבים שלא יספיק ללבשן ולהכניסם זוג
 זוג יחשיך עליהם עד הלילה ויביאם ואם ירא להחשיך
 מפני לסטים מוליכם פחות פחות מד' אמות או כותנם
 לחבירו וחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר החיצונה:

בג המוכא ספר תורה בשדה אם איכו שעת סכנה
 יושב ומשמרו ומחשיך עליו ואם היו גשמי' יורדי' מתעטף
 בעור וחזור ומכסה אותו וככנס בו: **בד** הבא להניל
 כליו מפני הדליקה לובש כל מה שיכול ללבוש ועוטף
 כל מה שיכול לעטוף ופושט וחזור ולובש ומוציא:

בה מי שכתרו כליו במים הולך בהם ואינו
 חושש שמא יבא לידי סחיט' ולא ישתהי' לנגב' פיר' שפלו

אורח חיים

שלא יתלכלכו אסור ואם קנצם להתנאות בהם כמנהג
א"ש המקום במלבושן מותר והכי מילי בטליתות
שלהם שהיו יריעה אחת מרובעת אבל מלבושים דיד
בשהוא לבוש בהם ומוציא ידיו מתוכם מותר לתפוס
קנתם נידו ולהגביהם כדי שלא יתלכלכו שוליו בטיט
או כדי שלא יעבבוהו ללכת: **ל ב** היוצא במעט
הנדרים לו בסדיכו חייב: **ל ג** אסור לנאת בשבת
במעות או בכסף וזהב התפורים לבגדים: **ל ד** יוצא
קדם בסודר המקופל על כתיפו אף על פי שאין כימא
כרוכה לו על אנצו ואם אין הסודר חופה ראשו ורובו
אסור לנאת בו אא"כ קשר שני ראשיו למטה מכתפיו זה
עם זה: **ל ה** לבדים הקשים אסור להניאם ברה"א
בכרמלית כשהוא מעוטף בהם ואם אינם קשים הרבה
מותר: **ל ו** מותר לנאת בשבת בשני מלבושים זה על
גב זה בין לנרכו בין לנורך חבירו בין שהם שני חלוקי'
פי' סרבל הכמות בין שהם שני סרבלים בין שהם שתי
העליון חגורות זו על גב זו ואפילו אין מלבוש
מפסיק ביניהם: **ל ז** מותר לנאת בשבת בבתי ידים
הנקראים גואכטיש ויש מי שמחמיר להכריך שיתפרם
מעט בבתי ידים של מלבושיו או שיקשרם בהם קשר של
קיימא יפה וראוי לחוש לדבריו: **ל ח** היוצא בשבת
בטלית שאינה מצויינת כהלכתה חייב מפני שאותם
החוטאים חשובים הם אכלו ודעתו עליהם עד שיטלו
ויעשו ניבית ואם היא מצויינת כהלכת' אף על פי שאין
בה תכלת מותר לנא' בה בשב': **ל ט** כ"ל פ"י יריעה
שיש בה דנועות שמותחין אותה בהם מותר בעין אהל
להתעטף בה ולנאת לרשו' הרבים ואין הרצו' חשובות
כמשוי' שמבוטלות אגבה הילכך מותר לנאת ברנועות
התלויות

הלכות שבת קל

לא נתכבסו ולבנים ואין לו להחליף ואם חסר את מלא
התבאים אסור : ויש מי שאומר דלקפלו שלא כסדר
קפולו הראשון מותר בכל ענין וכראין דבריו : ד
מכנס של בעל הבית מתירין אותו ליטול ממכו בגדים
לבורך השבת ושל אומן אסור מפני שהוא תחוב בחזקה
והתרתו דומה לסתירה : ה חלוק לאחר כניסה הוא
מתקשה ומשפשפים אותו בידים מותר לעשותו בשבת
שאינו מתכוין לא לרככו אבל כודר אסור מפני שמתכוין
לנחמחו והוי כמלכין : ו טיט שעל רגלו מקכחו בכותל
אבל לא בקרקע דלמ' אתי לאשווי גומות ויש מי שאוסר
אף בכותל : ז טיט שעל בגדו משפשפו מבפנים דלא
מורהא מלת' לאתחזווי כמלכין אבל לא בחוץ דדמי למלכין
ומגררו בנפורין וי' דה"מ לח אבל יבש אסור דהוי טוחן :
ח אין מגררין מעל בין הדש בין ישן מפני שקולף
העור והוי ממחק : ט מותר ליתן מים ע"ג מעל
לשכשכו אבל לכבסו דהיינו שמשפשף גרו זה על גרו זה
אסור אבל בגד שיש עליו לכלוך אסור אפילו לשכשכו
דזהו כיבוסו אלא מקכחו בסמרטוט בקל ולא בדוהק
פן יסחוט : י הרוחץ ידיו טוב לכבסם בכח זו בזו
ולחסור מהם המים כפי יכלתו קודם שיקחהם במפה :
יא מי שכתלכלכה ידו בטיט מקנחה בזבז הסום
וזוכה הפרה ובמפה הקשה העשויה לאחוז בה קונים
אבל לא במפה שמקכסים בה ידים שלא יעש' כדרך שהוא
עושה בחול ויבא לכבס המפה : יב אסור לכבס כוס
שהיה בו מים או ויין במפה משום דאתי לידי סהיטה :
יג אין מסתכלין בשבת במראה של מתכת שהיא
פיר' כעין סכין חריפה באיזמל דחיישיב' שמא ישיר בה
קטן סד ומייף טמון ממדולדלין ואפילו אם היא קבועה
בכותל

הלכות שבת קלא

פדחתה מאזן לאזן וקושרתו ברצועו התלויו' ז"ל תנא
 מותרת לנאת בו בין שהוא עשוי מחתיכות
 של זהב חרוזות בחוט בין שאותם סתיכות קבועות
 במטלית : **ו** דסוקיא דהייכו חתיכת מעיל רחבה אם
 יש בה רצועות קצרות תלויות בה לקושר בהם ולהדקן
 סביבותי' דמהדק שרי ואם אין רצועו' אסור : **ז** לאתנא
 בקטלא דהייכו בגד שיש לו שכנים כעי' מככסי' ומככיסו'
 בו רצועה רחבה וקושרה סביב נוארה והבגד תלוי על
 לכה והוא חשוב ומנוייר בזהב : **ח** לא תנא בכומי האף
 אבל יונאה בכומי האזן : **ט** לא תנא במהט נקוב' ואם
 ינאת הייבת ושאיכה כקובה אם מעמדת בה קישוריה
 מותר לנא' בו ואם איכה מעמדת בו קישוריה אסור :
י לא תנא בטבעת שיש עליה חותם ואם ינת' סייבת
 וכשאין עליה חותם לא תנא ואם ינתה פטורה : **יא**
 לא תנא' בכולייאר והוא תכשיט שקושרת בו מפתחי
 הלוקה ולא בכובלת והוא קשר שקשור בו בושם שריחו
 טוב : **יב** אם חסר אחד משיניה ומשימה אח' במקומו
 אם הוא של זהב לא תנא בו דכיון שמשוב' במראה תשאר
 שיכים דילמא מבזו לה ושקלא ליה וממטיא אבל של כסף
 שדומה לשאר שיכים מותר וכל שכן שן דאדם : **יג** לא
 תנא במכעל הקרוע למעלה דמחכו עלה ואתי' לאיתווי
 ולא במכעל חדש שחא לא יבא למדתה א"כ נסת' ללכת
 בו מאתמול שהוא למדתה אבל איש מות' שאיכו מקפיד
 כל כך : **יד** יונאה בחוטי שער בין שהם עשויים
 משערה או משער חבירתה ואפילו משער בהם ובלבד
 שלא תנא זקנה בשל ילדה ולא ילדה בשל זקנה :
טו יונאה בקשר שעושי' לרפוא' קיטוף עין הרע שלא
 ישלוט ובמוך הקשור ומהודק באזנה ובמוך שבספדלה
 הקשור

אורח חיים

בכותל אבל מותר להסתכל במראה שאין בה קשש זמ
אפילו איכה קבועה :

טג דיני תבשיטי אשה : ובו כ'ז סעיפים

א לא תנא אשה בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא
ברצועות שבראשה מפני שנריכה להסירם בשעת טבילה
חיישינן שמא תולכיכם ארבע אמות ברשות הרבים ואם
הם קלועות בשערה מותר ויש מי שאזם ואם הם מעשה
אריג מותר שאיכה נריכה להסירם בשעת טבילה :

ב מותר לנאת בחוטין שבגזרה שהם רפויי ואיכה
נריכה להסירם בשעת טבילה אבל בקטלא שבגזרה
אסור מפני שנריכה להסירה בשעת הטבילה לפי שהיא
מהדקת אותה כדי שתראה בעלת בשר וחיישינן דילמא
אתיא לאיתויי ארבע אמות ברשות הרבים ולא תנא
בטוטפ' והוא כמין ביץ ומגיע מאזן לאזן ולא בשרביטין
והוא גם כן ביץ ואינו מגיע לא עד לחיים שכורכתו על
ראשה ותולה לה על לחיים מכאן ומכאן והוא שאינם
תפורים בשבכה דחיישינן דילמא שלפא לאחוויו ואתיא
לאיתויי ארבע אמות ברשות הרבים אבל אם תפורים
ליכא למיחש להכי ומותר : ג ולא תנא בכיפה של
צמר דהיינו חוטי דעמרא דגדילין ועבדי כי הו' זרחני'
כשתי אנבעו כשיעור ביץ ולא באינטייע דהיינו מטלית
שתולין בו חוטין של נבעוכי ותולין אותו לכלה להפריח
ממכה הזכובי : ד לא תנא בעיר של זהב ופרטי שהוא
תכשיט עגול ומזיירין בו כמין עיר ויש באמנע לשון
שמחברים אותו למלבוש ור"ת פירש שהוא כעין עטרה
לראש : ה כלילא והוא תכשיט שמכיחתו על

פדחתה

הלכות שבת קלב

לכא' בטבעת שאין עליה חותם הרי הוא להם כתכשיט
 ושרי ולפי זה אפשר דכיון שנהגו עבשיו הנשים טבעת
 שיש עליה חותם הרי הוא להן כתכשיט ושרי ומ"מ צריך
 להזהיר לנשים שלא תנאכה לא במחטים שהן נריכות
 להעמיד קישוריהן ולא יותר כי בזה שאין להן תועלת
 בו ישמעו לנו: וט' צריך להזהיר לנשים שלא יטלטלו
 מחט שביטל חודה או עוקצה לשים בנעיפיהם לא א"כ
 ביטל מע"ש חודה ועוקצה לשם כך: ב' הנכות קטנו'
 שנוקבי' אזכיהן כדי לתת בהן כזמי' כשיגדלו וכדי שלא
 יסתמו הנקבים נותנים בהן קסמים מותר לנאת בהן
 וה"ה אם נותנין חוטים באותם נקבים שמותר לנאת
 בהם אם אינם נבועים אבל אם הם נבועים אסור:

בא יונאה אשה רעולה והוא שמעטפת כל ראש
 חוץ מהפנים: ב' ב' פורפת בשבת על האגוז פירו
 ועל האבן שיחדתו לכך ויונאה בו אבל על קושרת
 המטבע אסור לפרוק בשבת דלאו בר טלטול הוא ולא
 מהני ביה יחוד ואם פרפה עליו מערב שבת מותר לנאת
 בו בשבת: ב' ג' אם היתה נריכה להוציא אגוז לבנה
 ופרפה עליו כדי להוציאו אם לר"ה אסור ואם לכרמלית

מותר: ב' ד' יונאה בא"בן תקומה ובמשקל
 ששקלו כנגדו כדי שלא תפיל ואפילו לא
 כתעבר' עדיין: ב' ה' אסו' לאשה שתעביר
 בשבת סרק על פניה משום נובע ומטעם
 זה אסורה לכחול בשבת ומטעם זה אסור
 פיר' הערוך
 אבן ידועה
 שכשהי' על
 האשה לא
 תפילה

לטוח על פניה בנץ וכשנוטלתו מאדים הנשר: ב' ו'
 אסור לקלוע האשה שצרה בשבת ולא להתיר קלועתו
 אבל יכולה לחלוק שער: ב' ז' אסור לסרו' במסר' בשבת
 ואפי' אותו שעושי' משער חזיר שא"ל שלא יעקרו שערות

אורח חיים

הקשור בסנדלה ובסנדל ומכעל הסתומי מכל נד אש
 אינו קשור מותר ובמוך שהתקיכה לנדתה אפילו אי
 קשור דכיון שהוא מאוס לא חיישינן דילמא שקלא לי
 אפי' אם יש לו בית יד ובפלפל ובגרניר מלא ובכל בש
 שתתן לתוך פיה ובלבד שלא תתבס לכתחלה בשב' וא'
 כפל לא תחזור ובבתי שוקים שקושדין במשיחה כני
 שוקיה אע"פ שאין המשיחה קשורה בהם ולא חיישי' שמ'
 ישתלשלו למט' ויוצאה באנעדה שמכיחין בורוע או בשו'
 והוא שתהא דבוקה לבשר ולא תשמט ויש מי שאסו' בש'
 זרוע: וך בכל מה שיכולה לבא' יכולה להתירו בר'
 ולא חיישינן דילמא' מתיא ליה: וך יש אומרים להבי'
 מפתח אפי' בהצר הבית כי אם בידו אבל לא בחצרת'
 שמא ישכח ויוציאה לר"ה: וך כל שאסרו חכמים
 לבאת בו לר"ה אסור לבאת בו לחצר שאינה מעורב' חץ
 מכבול ופאה ככרית דהיינו קליעת שעד שקולע' בתוך
 שעד' ויא' דכל שאסרו לבאת בו אפי' להתקשט בו בבית
 אסור וכ"ש לבאת בו לחצר המעורבת הן מכבול ופאה
 ככרית ויא' שהכל מות' לבאת בו בחצר אפי' אינה מעורב'
 והאידנא כשי' דידן כהנו לבאת בכל תכשיטין' ויש
 שאמרו דמדיכ' אסורו' לא שכיון שלא ישמעו מוטב שיהו'
 שוגגות וא' יהיו מזידות ויש שלימדו עליהם זכות לומר
 שהן כוהנות כן ע"פ סברא אחרונה שכתבתי שלא אסרו
 לבאת בתכשיטין לחצר שאינה מעורבת והשתא דליט'
 לן ר"ה גמור הוה ליה כל ר"ה שלכו כרמלית ודיכו כחצר
 שאינה מעורבת ומותר: ומיהו טבעת שיש עליה חותם
 לאשה ושאין עליה חותם לאיש דתכן בהו' חיוב הטא' אף
 בכרמלית אזור אפי' לדידן וה"ה לכל מאי דאתמר ביה
 חיוב הטאת: ויש מי שאומ' שבזמן הזה שכהנו האנשי'
 לבאת

הלכות טבת ק"ג

משתמרת בו אז הוי כטירותא יתירתא ביותר הוי מסוי
 וכן כל דבר שהוא לכוי ולא לשמר לא תנא בו הילכך
 נקאה יונאה בזממא דפרולא שהוא טבעת של ברזל
 ונוקב חוטמו ומכניסו בו והמרא לובא בפנא דפרולא
 דהיינו בריכה והנמל באיפסר שהוא קניסטרו ופרד
 וחמור ושום יונאים באיפסר או ברסן שהוא ברינו אבל
 לא בשניהם ומותר לכרוך חבל האיפסר סביב נוארה
 ותנא בו ומות' לטלטל האיפסר וליתנו על הנהמ'זבל'
 שלא ישען עליה: ב אם קשר חבל בפני הסוס הרי
 זה משוי לפי שאיכו משתמר בו: ג לנאת המור
 בפרומיא אסו': ד כל בהמה שעסקיה רעים פיר'סן
 אע"פ שאין בכות מיכה כריכות לאותה שמירה של ברזל
 והיא כריכה מותר לנאת בה: ה בעלי השיר כנון
 כלבים של טיידים וחיות קטנות שיש להן כמין אנצדס
 סביב נוארן ועבעת קבועה בה ומכניסים בה רנועה
 ומוטכין אותה בה מותר שינאו בשיר הכרוך על נוארן
 ויכולים למשכס בהם: ו אילים יונאים לבובים והוא
 עור שקושרין להם תחת זכרות' שלא יעלו על הנקבוג
 והרחלות יונאות שחוזות והוא שקושרין אליהן כלפי
 מעלה כדי שיעלו עליהן הזכרי' ויונאות כבונות והוא
 שקושרים בגד סביבן לשמור הנמר שיהיה כקי והעוים
 נרורות והוא שקושרים ראשי דדיהן ודוקא כשקושרים
 אותם כדי שינטמקו דדיהן ולא יחלבו דאז מהדק שפיר
 אבל אם קשר כדי לשמור הלבן שלא יפול לארץ אסור
 דלא מהדק שפיר וחיישיכן דילמא כפיל ואתי לאיתווי:
 המור יונא במר'דע' והוא שתהא קשור' פירוש כמין אוקב
 לו מע"ש ושאר כל הבהמות אסור ולא קטן שמניסים כל
 ינא באופף אף על פי שקשור לו מערב היו' כלו על החמר

ש ד על איזה עבר מצווה על שביתתו:

א אדם מצווה על שביתת עבדו שכל וטבל לשו
 עבדות וקבל עליו מצות הכוהנות בעבד אבל אם ל
 מל וטבל אלא קבל עליו ז' מצות בני נח הרי הוא כג
 תושב ומותר לעשות מלאכה בשבת לעצמו אבל לא לרב
 ואסור כל ישראל לומר לו לעשות מלאכה בשבת לכו
 ישראל אפי' מי שאיכו רבו ואם לא קבל עליו שום מצו
 לא צדיין הוא גוי נמור דיכו שיה לקבל עליו שבע מצו
 ולפי זה נרכי חולה שאי בו סככה דק"ל אומ' לגוי ועושה
 וכן מת ביום טוב ראשון דק"ל יתעסקו בו עממין אסור
 לומר לעבד ישראל אפי' הוא עובד אילים דכיון דמלאכה
 העבד אכור'מן התורה לא הותרה בדב' שאין בו פיקוח
 כפש ויש חולקים ומתירים בזה ומ"מ אם היה עושה
 מלאכה רבו שלא מדעתו וכיכר שאיכו עושה לדעתו מות'
 ואיכו נריך להפרישו ולישראל אחר שאיכו רבו אפי' עושה
 לדעת ישראל מותר כל שאין שם אמירת ישראל ובלבד
 שלא יהא ישראל בשבת מאותה מלאכה ו"א שכל שלא
 קיבל עליו ז' מצות בני נח כיון דגוי נמור הוא אין רבו
 מוזהר עליו ולפי זה נרכי חולה שאין בו סככ' וכן נרכי
 מת ב"ט ראשון מותר לומר להם לעשותם: ב והיכא
 דמותר העבד לעשות מלאכות לעצמו אם אל' האדון
 שיעשה לעצמו ויוון עצמו ביום השבת כיון שהתנה עמו
 מצעוד יום עושה הוא לנרכי. וזכותיו ובלבד כשיעשה
 שלא יהא בדבר השש רואים: ג גוי נמור שהוא שכיר
 אין רבו מצווה על שביתתו:

ש ה במה בהכה יוצאת בשב': ובו כג' סעי'

א כהמה יוצאה כמה שמתמרת בו אבל אם אינה
 משתמרת

הלכות שבת קלר

פו' עקוד שקושר ידה אחת עם רגלה ורגו' הייכו שקושר
 אחת מרגליה כלפי מעלה שלא תלך אלא על שלשה
 רגלים: טו' לא יקשור גמלי' זה אחר זה והוא תופס
 באיפסר הראשון וכלם כמשכים על ידו אבל אם תופס
 כמה איפסרי גמלי' בידו מותר ויש מי שאוסר גם כזה
 ולא התיר אלא להוציא בהמה אחת לבדה והוא מושכה
 בהכל: יז' המוציא בהמה והוא מושכה באיפסר צריך
 לזוהר שלא יבא ראש החבל מתח' ידו טפח למטה דדמי
 כמו שנוסאה בידו ולא מתחזיא מאיפסר הבהמ' וגם לא
 יביח הרבה מן החבל בין ידו לבהמה כדי שלא יכביד
 עד שלא יגיע בטפח הסמוך לארץ ואם הוא ארוך יכרוך
 אותו סביב נוארה: יח' אין המור יונא במרדע' בזמן
 שאיכה קשורה לו מפש' ולא בזוג אעפי שהוא פקוק ולא
 כבולם שבנוארו והן לוחות שקושרים סביב נוארו שלא
 יחכך מכתו ולא ברצועה שברגלו והוא כמין טבע' צבה
 שעושים מקש וקושרי' ברנלי בהמה שפסיעותיה קנרות
 ומכה רגליה זו בזו ועושי' לה זה להנין שלא תכה זו בזו
 ואין התרנגולים יונאים בהוטים שקושרים ברנליהם
 לשימון ולא ברצועה שקושרים ברנליהם כדי שלא ישברת
 הכלים ואין האילים יונאים בעגלה שתחת אליותיהם
 שעושין להם כן כדי שלא תהא האליה נגררת בארץ
 ואין העזים יונאות בעץ ידוע שכותמין בהוטמיהן כדי
 שיתעטשו ויפלו תולעים שבראשיהן ולא העגל בעול
 קטן שכותמים על נוארה ולא בימם שמתוחים בהוטמו
 של עגל כדי שלא יינק ולא פרה בעור שכותמים על
 דדיה כדי שלא יינקוה השרני' ולא ברצועה שבין קרניה
 בין אם היא לשמור בין אם היא לבנוי ולא תנא פרה
 ביובל שבנוארה לפי שאיכה צריכה שמירה אבל עי' לים

שבת: ח. יותר ליתן מרדעת על כרישיתחיים
החמו מפני הנכה ובלבד שלא יקשרנו בו מפני שכשקוש
כריך ליקרב אליו וכמנא משתמש בכה אבל על הסוס
כיון דלית ליה צער נכה אסור ליתן עליו מרדעת כלל
ולהסירה מרדעת בשבבין מן החמור בין מן הסוס אסור
ביון דלית ליה צער אם לא יסירנה ואוכף אסור בין
ליטול בין להכיח בין לחמור בין לסוס: ט. אוכף שעב
החמור שבה מן הדרך ונתיגע ונריך להסירו לגמרו
לא יעלכו בידו אלא מתיר החדק מתחתיו ומוליכו
ומביאו בחנה והוא כופל מאליו: י. אין תולין לחמור
פי' כלי של טרפסקל-בנוארו ליתן מאכלו בתוכו שיאכל
ערב קלופה משם אבל עגלים וסוויס שנוארן קנה
מכוס בעיר ומנטערו לאכול על גבי קרקע שרי בחנה
אבל אין יונאים בו: יא. לא ינא הסוס בזנב שועל
שתולי בין שניו שלא תשלוט בו עין הרע ולא בזהורית
מששים לו לגוו ולא עזים בכים שבדיהם שקושרים
אותן שלא יסרטו דדיהן בקובי ולא פרה בחסום שבפיה
שחוסמין פיה שלא תרעה בשדות אחרים ולא כל בהמה
צמנדל שזעלים ברגליה שלא תכנף אבל יונאה באג
שעב מכה ובקסקשין שעב השכר והם לוחות שקושרים
להם סניב העגם הכשכר בהי ובשליה שינאת מקנתה
ותלויה בה ופוקק זוג שבנוארה ומטייל בה בחנה אבל
לא תנא בו לרה אע"י שהוא פקוק בין אם הוא בנוארה
בין אם הוא בכמותה: יב. לא תנא בהותם בין שהוא
בנואר בין שהו בכמות: יג. אין הנמל יונא במטוטלת
והוא כמין כר קטן שנותני תחת זנבו אפי' היא קשורה
לו בזנבו לא אם כן תהיה קשורה בזנבו וברטוטרתו או
בשליה: יד. לא תנא שום בהמה לא שקוד ולא רגול

הרכות שבת קלה

הבהמה יכולה לילך בדגליה כגון שהוא טלה קטן
אינו ראוי להחשיך: ב היתה בהמתו עומדת חוץ
לבהמס יכול לקרות לה כדי שתבא: ג פ' תרנו והגבלת
מהשיכין על התחום לעשות זרכו כלה את העז ותתחם
או זרכו מת להביא לו ארון ותכריכו ויכול לומר לחבירו
שיחשיך כדי שיביא לו ויכול לומר לו לך למקום פלוני
למחר ואם לא מצאת במקום פלוני לך למקום פלוני
לא מצאת במנה קח במאתי ובלבד שלא יזכיר לו סכום
מקח כלומר שלא יאמר לו סך ידוע שלא להוסיף עליו
וכן אם לקח ממנו בשמנה לא יאמר לו תן לי בשנים
ואהיה חייב לו עשרה: ד השוכר את הפועל לשמור
זרעים או דבר אחר אינו נותן לו שכר שבת לפיכך אין
אחריו שבת עליו היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה
שכיר שבועותן לו שכר שבת לפיכך אחריו שבת עליו
ולא יאמר לו תן לי של שבת לא אומר תן לי שכר השבוע
או החדש או יאמר לו תן לי שכר עשרה ימים: ה
אסור להשכיר הזנים להתפלל בשבת ויש מי שמתיר
ו חפצו שמים מותר לדבר בהם כגון חשבונות של
מנה לפסוק נדק'ולפקח על עסקי רבי' ולשדך התינוק
ליארם וללמדו ספר או אומנות ודוקא לדבר אם רונה
להשתכר אבל לשוכרו ולהזכיר לו סכום מעות אסור:
ז מותר למדוד בשבת מדידה של מנה כגון למדוד
אם יש במקוה מ'סאה ולמדוד אור מי שהוא חולה
וללחוש עליו כמו שנהגות הרשעים מותר דהוי מדידה
של מטה: ח הרהור בעסקיו מותר ומ'מ' משום עונג
שבת מנה שלא יהא נהם כלל ויהא בעיניו כאלו כל
מלאכתו עשויה: ט אסור לומר לנזיר שילך חוץ לתחום
בשבת אחר קרובי המת שיבאו להספידו אבל חולם

אורח חיים

מותרים לפי שהם מורדים בקל: יח אין רוכבין על
גבי בהמה ולא כתלי עליה ואפילו בנדה אסור להשתמש
אבל כדוי כדדין כגו. שדבר אחד מוכח על נדה והוא
משתמש בו מותר ואם עלה עליה אפי' במזיד ירד משום
נער ב"ה ומטעם זה פורקין משוי שעליה כינר עשה
מכנים ראשו תחת המשווי ומסלקו לנד אחר והוא כופל
מאליו: יט בהמה שכללה לאמת המים אם המים
עמוקים ומפני כך אינו יכול לפרכבה במקומה מביא
כרים וכסתות וכותן תחתיה משום נער ב"ה אף על פי
שמבטל כלי מהיכנו: כ מות' לומ' לגוי לחלוב בהמתו
בשבת משום נער ב"ה שהחלב מצערה והחלב אסור בו
ביום ויא' שצריך לקכותו מן הגוי בדבר מועט שלא יהא
כראה כחולב לכורך ישראל: כא גבינות שעושות
השפחות מעצמן מחלב של ישראל מותר כיון שאינו אומר
להן שיעשו: כב מי שיש לו נער גוי ורוכב על הבהמ'
בשכ' כשמוליכה להסקותה אין צריך למכעו שהיה כושא
את עצמו אבל צריך למכעו שלא יתן עליה בנדיו ולא
שום דבר: כג מותר למשור סוס או פרד או חמור
לרועה גוי ואצ"י שהגוי משתמש בהם בשבת אין בכך
בלום כיון דשלא מדעת ישראל הוא עושה ואינו ממתין
סכירות ממנו ואם רואהו משתמש בה בשב' מוחה בידו:

שו באיזה חפצים מותר לרבר בשבת:

א זמנא חפנך הפניך אסורים אפילו בדבר שאינו
עושה שום מלאכה כגון שמעיין ככסיו לראות מה צריך
לזוהר או לילך לפתח המדינה כדי שימהר לבא בלילה
למרחץ וכן אין מהשיכין על התחום לשכור פועלים אבל
מהשך על התחום להביא בהמתו ויש אומרי' שאם אין
הבהמה

הלכות שבת קל

צריך לדבר נודך הרבה או מפני מנוה כינר אומ' ישראל
 לגוי בשבת לעלות באילן להביא שופר לתקוע תקיעת
 מנוה או להביא מים דרך חצר שלא עירבו לרהוץ בו
 המנטער ויש אומרי': ו אסור לקטף השבוכותיו אפי'
 אם עברו כגון כך וכך הונאתי על דבר פלוני ודוקא
 שעדיין שבר הפועלי אכלו אבל אם פרעם כבר מותר:
 ז מותר לומר לחבירו הנראה בעיניך שתוכל לעמוד
 עמי לערב אף על פי שמתוך כך מכין שרודך לו לערב
 לשוכרו אבל לא יאמר לו היה ככון עמי לערב: ח
 יכול לומר לחבירו לפרך פלוני אני הולך למחר וכן מותר
 לומר לו לך עמי לכרך פלוני למחר כיון שהיום יכול
 לילך ע"י בורגין וכן כל כיוצא בזה שיש בו נד היתה
 לעשותו היום יכול לומר לחבירו שיפגעו למחר ובלבד
 שלא יוכיר לו שכירות אבל בדבר שאין בו נד היתב
 לעשותו היום אפילו אם אין בו אלא איסור דרכן כגון
 שיש לו יוז לתחום פירות מוקצין כיון שא"ל לו להביאם
 היום אסור לומר לחבירו שיביאם לו למחר וכן אסור
 לו להחשיך בסוף התחום כדי שימהר הלילה לילך שם
 להביאם אבל יכול להחשיך בסוף התחום כדי למהר
 לילך שם לשמרם שאפילו היום היה יכול לשמרם אם
 היו בתוך התחום ואם לא כיון להחשיך אלא לשמרם
 יכול אף להביאם: ט מותר להחשיך לתלוש פירות
 ועשבי מגנתו וחרבתו שבתוך התחו' לא אסרו להחשיך
 בסוף התחום משום דמיככרא מילתא: י מותר לומר
 לחבירו שמור לי פירו' שבתחומך ואכי אשמור פירותיך
 שבתחומי: יא השול דבר מחבירו לא יאמ' לו הלויני
 דמשמע לזמן מרובה ואיכא למיחש שמא יכתוב אלא
 יאמר לו השאילני ובלשון לעו שאין חילוק בין הלויני
 להשאילני

אורח חיים

דעקיף ליה עלמא ואמ' שיטלחו בעד קרוביו ודאי שרי:
י להחליף משכון לגוי בשבת מותר אם הוא מלבוש
ויוציאו הגוי דרך מלבוש: ויא מותר לקנות בית
באימון הגוי בשבת וחותם ומעלה בערכאות: יב
מותר להכריז בשבת על אבידה אפילו היא דבר שאסור
לטלטלו: יג להכריז בשבת על קרקע הנמכר שכל
מי שיש לו זכו' עליו יבא ויגיד ואם לאו יאמר זכותו אסו':
יד מי ששלח לו שהוציאו בתי מביתו בשב' להוציאה
מכלל ישראל מנו' לשי' לדרך פעמיו להשתד' בהגלתה ויונא
אפי' חוץ לשלש פרשאו ואי לא בעי למעבד כיופיכון ליה:

טו דיני שבת התלו' ברבור: ובו בב' סעי'

א ודבר דבר שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של
כול הילכך אסור לומר דבר פלוני אעשה למס' או סמורה
פלונית אקנה למחר ואפילו בשיחת דברי' בטלוי' אסור
להרבות: ב אסור לשכור פועלים ולא לומר לגוי
לשכור לו פועלי' בשבת אע"פ שאין הישרא' נרויך לאותה
מלאכה לא לאחר השבת שכל מה שהוא אסור לעשותו
אסור לומר לגוי לעשותו ואפילו לומר לו קודם השבת
לעשות בשבת אסור אבל מותר לומר לו אחר השבת
למה לא עשית דבר פלוני בשבת שעבר אע"פ שמנין
מתוך דבריו שרצונו שיעשו בשבת הבאה: ג אסור
ליתן לגוי מעות מע"ש לקנות לו בשבת אבל יכול לומר
לו קנה לעצמך ואם אנטרך אקנה ממך לאחר השבת:
ד מותר לתת לגוי מע"ש לקנות לו ובלבד שלא יאמר
לו קנה בשבת: ה דבר שאינו מלאכה ואינו אסור
לעשותו בשבת אלא משום שבות מותר ישראל לומר לגוי
לעשותו בשבת והוא שיהיה שם חקנת מולי או יהיה

החזון וכן מותר לומר כל המניל אינו מפסיד כמו
 בדליקה שהתירו לומר כל המכבה אינו מפסיד • ויש
 מי שאומר שלא התירו לא בדליקה דוקא • ישראל שאמר
 לגוי לעשו'לו מלאכה בשבת מותר לו ליהנות בה לערב
 נכדי שייעשו: ב א אסו' לומר לגוי בשב'הילך כשר זה
 ונשל אותו לבדכך ואפי' אין מזוכותיו עליו: ב ב כל
 שנות דרבנן מותר בין השמשות לבדוך מזה כגון לומר
 לגוי להדליק לו נר בין השמשות או אם היה טרוד
 והוכרח לעשר בין השמשות:

ש ח דברים המותרין והאסורין לטלטל בשבת: ובו גב סעיפים

א כל הכלים נטלי' בשבת חוץ ממוקנה מחמ' הכרון
 כים כגון סכין של שהיט' או של מילה ואיזמל של ספרים
 וסכין של סופרים שמתקנים בהם הקולמוסים כיון
 שמקפידין שלא לעשו' בהם תשמיש אחר אסור לטלטלו
 בשבת ואפי' לבדוך מקומו או לבדוך גופו וה"ל לקורנם
 של בשמים שמקפידים עליו שלא יתלכלך: ב כל כלי
 אשילו הוא גדול וכבד הרבה לא כתבטל שם כלי ממנו
 לא מפני גדלו ולא מפני כבדו: ג כלי שמלאכתו
 לאיסור מותר לטלטל ובין לבדוך גופו כגון קורנם של
 זהבים או נפחים לבנוע בו אגוזים קורדום להתוך בו
 דבילה בין לבדוך מקומו דהיינו שברי' להשתמש במקום
 שהכלי מוכח שם ומותר לו ליטלו משם ולהניחו באי זה
 מקו' שירצ' אבל מהמה לכל דהיינו שאינו נריך לטלטלו
 אלא מפני שירא שיטבר או יגב שם אסור: ד כלי
 שמלאכתו להותר מותר לטלטלו אפי' אינו לא לבדוך
 הכלי שלא ישבר או יגב אבל שלא לבדוך כלל אסור

להשאילני כריך שיאמר תן לי: יב זימן אורחים
 והכין להם מיני מגדים וכתב בכתב כמה זימן וכמה
 מגדי הכין להם אסור לקרותו בשבת אפי' אם הוא כעו'
 ע"כ כותל גבוה הרבה משום גזירה שמא יקרא בשטרי
 הדיוטות דהיינו שטרי חובות וחשבונות אבל אם חקק
 בכותל חקיקה שוקצת מותר אבל בטבלה ופנקס אפי'
 אם הוא חקוק אסור לקרותו: יג שטרי הדיוטות
 דהיינו שטרי חובות וחשבונות ואגרות של שאילת שלום
 אסור לקרותם ואפי' לשיין בהם בלא קריאה אסור:
 יד לקרו' באגרת השלוח לו אם אינו יודע מה כתוב
 בה מותר ולא יקרא בפיו אלא יעיין בה ואם הונאה
 בשבילו מחוץ לתחום טוב לזהר שלא יגע בה: טו
 כותל או וילון שיש בו נורות חיות משוכות או דיוקנאו'
 של בני אדם של מעשי כעון מלחמת דוד וגלית וכותגי'
 ח נורת פלוגי וזה דיוקן פלוגי אבוד לקרו' בו בשבת:
 יו מליצות ומשלים של שיחת חולין ודברי השקטון
 ספר צמחואל וכן סיפורי מלחמות אסור לקרות בהם
 בשבת ואף צהול אסור משום משב לבים ועובר משום
 אל תפכו אל האילים לא תפכו א מדעתכם ונדברי השק
 איכ' תו משו' מגרה יבר הרע ומי שחיברן ומי שהעתיקן
 ואצ"ל המדפיסן מהטיאיה את הרבים: יז אסור ללמוד
 בשבת ויט זולת בדברי תורה ואפי' בספרי הכמו' אסור
 ויש מי שמתיר וע"פ בדרתו מותר להביט באנטור"ל
 בשבת: יח לשאול מן השר מה שמותר בגול מותר
 בשבת: יט סחורה הנפסדת בשבת על ידי גשמים
 פי' נחלאו או דבר אור או אי' אתי ביה ק"א דמיא ומתמיד
 אם מים ממונו או שמתרועעה הבית' של יין והולך
 לאיבוד מותר לקרותו גוי אצ"פ שדאי יודע שהגוי יניח

מטלכיות שכלו אם יש בהם שלש אנכשו' על ג' אנכשות
 מותר לטלטלן ואם לאו אסור ויש מתירי אפי' אין בהם
 ג' על ג' והוא שלא יהו טליתות של מצוה : יד מעל
 חדש מות' לשמטו מעל הדפוס אע"פ שמלאכתו לאיסור
 ביון דשם כלי עליו מותר לטלטלו לצורך מקומו :
 טו אכלל שנפסקה רנועה הפכימית עדיין תורת
 כלי עליו ומותר לטלטלו נכפסקה החיבוכה בטל מתור'
 כלי ואסור לטלכלו ואם הוא בכרמלית מותר לכרוך
 עליו גמילה שהוא מא' : דהמ' לתקנו שלא יפול מרגלו
 ונחנר שהוא כשמר שם אסור : יו חלוק שכבסו אותו
 ותחבו בו קנה לתלות בו ליבשו יכול לשמטו מעל
 הקנה אבל ליקח הקנה מתוכו אסור לפי שאינו כלי
 ואם תרבו בו כלי מות' ליטלו מתוכו אפי' הוא מלאכתו
 לאיסור : כידה שגשמה אפילו אחת מירכותיה אסור
 לטלטלה : יז לבנים שנשאר מהבנין מות' לטלטלם
 דמעת' לא קיימי לבנין לא למזג'א עליהו 'פירו' להסמך
 ואם סידרם זה על זה גלי אדעתים שמקנ' ולשבת עליהם
 לבנין ואסור לטלטלם : יח קוץ המוכח ברה' מותר
 לטלטלו פחות מארבע אמות ובכרמלית מות' לטלטלו
 להדיא משום דחיישינן שמא יוזקו בו רבי' ובמקו' הזיקא'
 דרבי' לא גזור רבנן שבות : יט סולם של עליה שהוא
 גדול ועשוי להטיח בו גבו אסור לטלטלו אבל של שובך
 מותר לנטותו ממקום למקום אבל לא יחליכנו אסובך
 לשובך כדי שלא יעשה כדרך שהיא מושה בחל' ויכא'
 לצוד : כ חריות של דקל שקננן לשריפה פי' פנינים
 מוקנים הם ואסו' לטלטלם ישב עליה מוט'
 מנעי' מותר לישב עליהם בשבת וכא' אם קשרן לישב
 עליהם או אם קשב עליהם מנעי' לישב עליהם אפילו

אורח חיים

לטלטלו זכתני הקדש ואוכלין מות' לטלטלם אפי' שלא
 לבורך כלל: ה יש מתירים לטלטלו כלי שמלאכתו
 לאיסור אפי' מחמה לכל על ידי ככר או תיכוס: ו כל
 הכלי שנשברו אפי' בשב' מותר לטלטל שזריהם ובלבד
 שיהו ראויים לשום מלאכה כגון שבדי עריבה לכמות
 בה ההבית ושברי זכוכית לכמות בה פיהפך אבל אם
 אינם ראויים לשום מלאכה לא: ז התיבת הרם
 שנשברה בחול מכלי וראויה לכמות בה כלי מותר
 לטלטלה אפי' במקום שאין כלים מכוויים שם לכמותם
 בה ואם זרקה לאשפה מבעוד יום אסור לטלטלה כיון
 שנטלה מהיות עוד כלי ודוק התיב' הרם משו' דאיתא
 משברי כלי' אבל דבר שאין בו שייכות כלי כגון צדורות
 או אבני אצ"ט שראויים לכמות בהם כלי אסו' לטלטלם:
 ח כל הכלים הנטלים בשבת דלתותיהם סנתטרוקו
 מהם כיטלים בין כתפרקו בחול בין כתפרקו בשבת:
 ט דלת של שידה תיבה ומגדל יכולים ליטלה מהם
 ואסור להחזירה שמא יתקע ושל לול של תרנגולי אכור
 בין ליטול בין להחזיר דכיון דמאובר לקרקע אית ביה
 בכין וסתירה: י כיסוי בור ודות אין כיטלים לא א"כ
 יש להם בית אחיזה דאז מוכח שהוא כלי ושל כלי אפי'
 הם מחזירים בטיט יכולים ליטלם אפי' אין להם בית
 אחיזה והוא שתיקצן ועשה בהם מעשה והכינם לכך
 או שמתמש בהם מבעוד יום וכיסוי הביות הקבורות
 בקרקע לגמרי צריכים בית אחיזה: יא מהט שלימה
 מות' לטלטלה ליטול בה את הקוף כיטל חודה או הור
 שלה אסו' והדשה שלא כיקבה עדיין מות': יב שרי
 מחלפות מות' לטלטלם דחזו לכסוי בהו טינכופא ואם
 זרקן לאשפה מבעוד יום אסור לטלטלם: יג שרי
 מטלניות

מותר להגביה הענבל ולטלטלה אם הקליפים שאינם
 מאכל בהמה שהם בטלי' אגב הפת ואם היה צרי' למקום
 השלחן אפילו אין עליה אלא דברים שאינם ראויים
 למאכל בהמה מותר להגביה ולטלטלה: **כח** הביולי
 פנים וקש שהתקיבן למאכל בהמה אפילו הם גדולים
 הנה מותר לטלטלן: **כט** כל שהוא ראוי למאכל
 חיה ועוף המכדים מטלטלים אותו ואם אינו ראוי אלא
 למאכל חיה ועוף שאיבן מצויים אם יש לו מאותו מין
 חיה או עוף מותר לטלטל מאכל הראוי לאותו המין
 ואם לאו אסור: **ל** גרעיני תמרה במקום שמאכילים
 אותם לבהמה מותר לטלטלן ואדם ששוב נדיך להחמיר
 על עצמו שלא לטלטלן אלא דרך שכוי: **לא** כשר סי
 אפי' תפל שאינו מלוח כלל מותר לטלטלו משום דתוי
 לאומנא וכן אם הוא תפוח מותר לטלטלו פידוש **בטן**
 משום דראוי לכלבים: **לב** דג מלוח כפיסה
 מותר לטלטלו ושאינו מלוח אסור מפני שאינו ראוי:

לג קמ"ע שאיבו מומחה אף על פי **כ"ל** לשון מעט כלום
 שאין יונאים בו מטלטלין אותו: **לד** קלף שיש עליו
 כל דבר מעובף כגון רעי וקיא ובוט' בין **כתיבה** מעטה או
 של אדם בין של תרנגולים וכיוצא בה **הו' לשון קשר** בדברי
 הערוך: **ה** היו בחצר שני עזבים: **כה** מותר
 להזניאם לאשפה או לבית הכסא ואפילו בלא כלי ואם
 היו בחצר שאיבו דל עם אסור להזניאם ואם ירא מפני
 התיבוק שלא יתלכלך בה מותר לכפות עליה כלי:

לה אף על פי שמותר להזניא גרף של רעי ועבים
 של מימי רגלים אסור להזניאם אלא כתיב לתוכם מים:
לו אין עושים גרף של רעי לכתהלה דהיינו להניא
 לפניו דבר שעתיד לימאם כדי להזניאו לכשימאם
 ואם

במל: בא אבל כדבך של אכנים אעפ"י שחשב עלי
 מצפ"י אהו ליטב אאכלמ'דום: בב לכמו פ"ר ע"ד ס
 פי חבית באבן או בקעת או לסגור בהן את
 פירות הקנה שמשימין הדלת או להכות בהן בברזא אף
 לחבית לחזקא היין עפ"י שחשב עליה מבעוד יום אסור
 .. מעט .. אלא אם כן ייחדה לכך לעולם
 אבל ייחדה לשבת זו בלבד לא וה"ל בדבר שאין
 דרכה לייחדה לכך כגון הכי דאמרן אבל בכל
 חו"ד דאורחיה בהכי כגון לבנוע בה אגוזים בייחוד
 לשבת אחת כגון ויש מי שאומר דל"ט ויא שניך
 שיעשה בה שום מעשה של תיקון מצפ"י: בג מותר
 לחתוך עכף מן הדקל מבעוד יום ומותר להקיף בו
 על השלחן בשבת להבריח הזבובי' כיון דלגודך חתכו
 עשאו כלי גמור: בר פשתן סרוק ונמר מנופץ
 שנותנים על המכה אם השב עליהם מבעוד יום
 לתתם על המכה או שיטב בהם שעה אחת מבעוד
 יום או שנבען בשמן דגלי דעתיה דלמכה קיימי או
 שכרכן במשיכה מותר ליתנם על המכה בשב' דתו לית
 בהו משום מוקנה ומשום רפואה כמי ליכא שאיכו אלא
 כמו מלבוש שלא יסדרו כגדיו ויא' דלא סגי במחשב' לחו':
 כה ערות יבשים בין של אומן בין של בע"ה מותר
 לטלטלן: כז סדרים של בע"ה מותר לטלטלן ושל
 אומן אסור אלא חשב עליהם מבעוד יום ליתן עליהם
 פת לאורחים או תשמיש אחר: כח ענמות שראויים
 לכלבים וקליפיים שראויים למאכל בהמה ופירורי שאין
 בהם כזית מותר להעבירם מעל השלחן אבל אם אין
 הקליפיים ראויים למאכל בהמה אסור לטלטלם אלא
 מבער את הטבלא והן כוסלים ואם יש פת על השלחן

מותר

מ'ס' מכבדות שמכבדים בהם הקרקע מותר
לטלטלם: ג' הר'ש'ב'א מתיר לטלטל האנטורלכ בשבת
וכן ספרי החכמות ולדעת הר'מ'כ'ס יש להסתפק בדבר:
ג' א' מי שמורה על השעות שקורים ר'לווי בין שהוא
מל'חול בין שהוא של מין אחר יש להסתפק אם מותר
לטלטלו: ג' ב' מוקנה לעשירים הוי מוקנה ואפ'ל
עניים אין מטלטלין:

ש'ט טלטול על ידי דבר אחר אם מותר
בשבת: ובו ה'סעיפים

א' נוטל אדם את בכו שהאבן בידו ולא חשי' מטלטל
לאבן והוא שיש לו גענועין עליו שאם לא פי' כן שיש לו
יטלכו יחלה אבל אם אין לו גענועין עליו ענבון בשאינו
לא ואפי' בשיש לו גענועין עליו לא התירו עם אביו
אלא באבן אבל אם דיכר בידו אפילו לאחוז התיכו בידו
והוא מהלך ברגליו אסור דהיישוכן דילמא כפיל ואתי
אבנה לאיתווי ויש אומרים שלא אסרו לא כשהוא נושא
התיכוק עם דיכר בידו אבל לאחוז התיכוק בידו אעפי'
שדיכ'ב'ד התיכוק אין בכך כלום: ג' כלכל'ה שהיתה
נקובה וסתמה באבן מותר לטלטלה שהרי נעש' האבן
דופכה וכן דלעת שתולים בה אבן כדי להכביד
למלאת בה אם הוא קשור יפה שאינו נופל מות' למלאת
בה שהוא כמו הדלעת ענמה שהוא בטל אבנה ואם לאו
אסור: ג' כלכל'ה מליאה פירות ואבן בתוכה אם הם
פירות רטובים כגון תאנים וענבים יטול אותה כמו
שהיא שאם יבער הפירות מתוכה יפסדו אבל אם הם
פירות שאינם כפסדים יבערם וינעף גם האבן עי'הם
ולא

ואם עבר ועשאו מותר להוסיפו : ל ד כחוקים
 דאיכא פסידא מותר להכניס מטתו אבל גרף של רעו
 ולקבוע ישיבתו שם כדי להוסיפו : ל ח מכנים
 אדם מצעוד יום מלא קופתו עפר ומייחד לו קק
 זות ועושה בו כל נרכיו בשפת בגון לטול ממנו
 לכסות נואה או רוק וכיוצא בזה אבל אם לא יחד
 לו קרן זות בטל אנב עפר הבית ואסור לטלטלו :
 ל ט אסור לטלטל בהמה חיה ועוף ואף על פי
 בן מותר לכפות את הסל לפני האפרוחי כדי שיעלו
 וירדו בו ובעודם עליו אסור לטלטלו : מ כל
 בהמה חיה ועוף מדדים אותם בחנר דהיינו שאומן
 כנארץ וצדדין ומוליכן אם נריכים הב"ה לכך ובלבד
 שלא יגביהם בענין שיעקרו רגליהם מן הארץ דמוקנין
 הם ואסור לטלטלן חוץ מתרכנולת שאין מדדי אותה
 מפני שמגבהת עצמה מן הארץ וכמנא זה מטלטל אבל
 דוחים אותה מאחוריה בידים כדי שתכנס : מא
 שאשה מדדה את בנה אפי' ברה ובלבד שלא תגררו אל
 פהא מגביה רגלו אחת ויכוח השני על הארץ וישען עליו
 עד שיחזור ויכוח רגלו שהגביה שמנ' לעולם הוא נשע'
 על רגלו האחת : מב דבר שהוא מוקנה מותר ליגע
 בו ובלבד שלא יהא מעגע אטלו מקנתו : מג מותר
 לטלטל מוקנה על ידי כפיחה : מד כלי שנתרועע
 לא יתלוש ממנו חרם לכסות בו או לסמוך בו :
 מה אסור לשחוק בשבת ויום טוב בכלור : מו
 אסור לשאת תחת אביליו זרע התולעים שעושים המשי
 מפני שאסור בטלסול ועוד שהוא מוליד בחומו : מז
 יש אופרים לטלטל בגד שצ"ח ויש שתיהם :
 מח מותר לטלטל מכיפה בשבת להבריח הטובים :

מט מכבדות

שיודע שיסריחו הפיח דעתו מהס' וכיון דאיכא תרעי
 דתכנה בידים ולא חזו הוו מוקנה: ג בין באיסור
 אכילה בין באיסור טלטול כל דבר שהיה ראוי בין
 השמשות אס אירע בו דבר שכתקלקל בו בני' וחזר וכתקן
 בו כיום חזר להיתירו אבל דבר שהוקנה בין השמשות
 אסור כל היום: ד גרוגרות וצמוקים שהיו מוקנים
 וכשהגיע בין השמשות כבר כתייבשו והם ראוי' לאכילה
 אף על פי שלא ידעו הנעלים באותה שעה שנתייבשו
 ואחר כך נודע להם שכין השמשות כבר היו יבשי' מות':
 ה גרוגרות וצמוקי' דחזו ולא חזו דאיכ' איכשי דאכלי
 ליה ואיכא דלא אכלי ליה אי אומכיה כפך ליה מתרת
 מוקנה ואי לא לא אבל אס איכס ראוי' והזמינס הזמנה
 לאו מילתא היא: ו כל דבר שאסור לטלטלו אסור
 ליתן מחתיו כלי' כדי שיפול לתוכו מפני שאסור הכלי
 בטלטול ומחא מבסל כלי' מהיכנו אבל מות' לכפו עליו
 כלי' ונלבד שלא יגש בו: ז מטה שיש עליה מצות או
 אפילו אין עליה עתה זהו עליה בין השמשות אסור
 לטלטלה דמנו דאתקנאי לבין השמשות אתקנאי לכולו
 יומא והו' לכל דבר היתר שמוכח עליו איסור אבל אס
 אין עליה עתה מצות וגם לא היה עליה בין השמשות
 מותר לטלטלה אפילו יחדה למצות והכיחה עלים
 מצעד יום כיון שסלקן קודם בין השמשות: ח כלי
 שיש עליו דבר האסור ודבר המותר מותר לטלטלו כגון
 מחתה שיש עליה מצעד יום אפר שחות' לטלטלו לכפו'
 בו דוק או בואה ויש עליה גם כן שכרי ענים שהם אסור
 בטלטול מותר לטלטל המחתה כמו שהיא וכגון שדבר
 המותר השוב מדבר האיסור אבל אס דבר האסור השוב
 יתג מדבר המותר בטל אכלו ואקוד לטלטלו וטעם
 היתר

ולא יטלכה עמה והמ' בשאינו נריך אלא לפירות או
 לכלכלה אבל אם היה נריך למקום הכלכלה מטלטה
 כמות שהיא: ד שכת אבן על פי חבית או מעט על
 הכר מטה חבית על בדה והאבן כופלת ומכער הכר
 והמעט כופלים ואם היתה החבית בין החביות בעין
 שאינו יכול אלא להטות אותה במקומה וכול להגביה
 כמו שהיא עם האבן למקום אשר להטותה שם כדי
 שיפול מעליה: ואם הכיחם עליהם מרעתו על דעת
 שישארו שם בכניסת השבת אסור להטות ולכער:
 ויש אומרים דאפילו הכיחם שם על דעת שישארו שם
 בכניסת השבת כדי שיטלם בשבת מותר להטות ולכער
 בשבת ולא אסרו אלא במכית על דעת שישארו שם כל
 השבת: ה הא דלא שרי אלא להטות ולכער דוקא
 בנריך לטף החבית והכר אבל אם נריך למקום החבית
 והכר ולא תספיק לו ההטייה והכיעור יכול לטלטלם
 עם האבן ועם המעט שעליהם לפנות מקומם:

ש י דיני מוקצה בשבת: ובו ט' סעיפים

א עץ שתולין בו דגים אף על פי שהוא מאוס הותר
 לטלטלו דק"ל דמוקצה מזמת מ' אום כר"ש דשרי:
 ב אין שום אוכל תלוש הראוי לאכילה מוקצה לשבת
 דתמרים וטקדים ושאר פירות העומדים לבחור מותר
 לאכול מהם בשבת ואפילו חטים שזרעם בקרק' ופדיין
 לא השרישו וכנים שתחת התרכנולת מותר לטלטלן וכן
 תמרים הלקוטים קודם ביטולן וכוכסין אותן בסלי והם
 מתבשלים מאליהן מותר לאכול מהם קודם ביטולן אבל
 גרונרות ומוקים שמכיחים אותם במוקצה לייבש אסורי'
 כשכת משום מוקצה שהן מסריחות קוד' שיתייבשו לכיוון
 שידע

הלכות שבת קמב

שאם נתן על המת א' מכלים שהוא לבוש חשוב כנויץ
 ככר או תיכוכ: ד יש מי שאומר שלא הנריכו ככר או
 תיכוכ אלא למת ערום אבל אם הוא בכסותו אין נריך
 ככר או תיכוכ: ה אם נריך למקום המת או לדבר
 שהמת מוכח עליו מות לטלטלו מן הנד דהיינו שהופכו
 ממטה למטה כיון דלנורך דבר המותר הוא לא התירו
 לטלטל ע"י ככר או תיכוכ אלא במת בלבד אבל לא
 בשאר דברים האסורים לטלטל: ו מת המוטל בהמש
 ואין להם מקום לטלטלו או שלא רבו להזיזו ממקומו
 באים שני בני אדם ויושבים משני נדדיו חס להם מלמט'
 זה מביא מטתו ויושב עליה וזה מביא מטתו ויושב עליה
 חס להם מלמעלה זה מביא מחבלת ופורס על גביו וזה
 מביא מחבלת ופורס על גביו זה זוקף מטתו וכשמש
 והולך לו וזה זוקף מטתו וכשמש והולך לו וכמא' מחינת
 עשויה מ'איה שהרי מחבלת זה ומחבלת זה גביה' המוכות
 זו לזו ושני קנותיהן על הקרקע משני נדי המת:

ז מות לסוך את המת ולהדיותו ולשמוט הכר מתחתיו
 כדי שלא יסריח ובלבד שלא יזוז בו שום אבר ואם היה
 פיו נפתח והולך קושר את הלחי בענין שלא יוסיף
 להפתח אבל לא כדי שיסגר מה שכפתח או קנתו שאם
 כן היה מזיז אבר ומטעם זה אין מעצמין עיניו של מת
 בשבת: ח טלטול מן הנד לנורך דבר המותר מותר
 הילכך כגון שטמן בארץ ומקנת עליו מעלי' ולא השריש
 וגם לא כתכוון לזריע' בוטלו אע"פ שבכטילתו מזיז עפר
 ממקומו ואע"פ שהוסיף מחמת להיות הקרק' מות' וטלטול
 בגופו אפילו לנורך דבר האסגר מותר הילכך קש שעל
 המטה דסתמו מוקנה להסק' מכעבשו בגופו ואם הכיח
 עליו מבצוד יוס כר או כסת מכעבש אפילו בדיו שהרי

הכינו

אורח חיים

היתר טלטול זה משום דלא אפשר למינקט קיטו
לסודיה אפילו אי שרי ליה מהמחתה ואם אינו בריך
לנף המחתה לא יטלטלכס כמו שהיא אלא יכער האו
ושברי העגים במקומם ויטל המחתה: ט תיבה שו
בה דבר המותר לטלטל ומעות אם המעות אינם עיקו
מותר לטלטלה כמות שהיא על פי התנאים שנתבאר
במחתה:

שי א דיני מת בשבת: וברט סעי'

א מת שמוטל במקום שירא עליו מפני הדליקה אם
יש ככר או תיכוכ מטלטלו על ידיהם ואם אין לו ככר
או תיכוכ אם יש לו שתי מטות מטלטלו על ידי שיהפכנו
מטה למטה דהוי טלטול מן הכד ואם אין לו לא זה
ולא זה מטלטלו טלטול גמור וכל זה באותו רשות:
מת המוטל בחמה מטלטלו מחמה לכל באותו רשות על
ככר או תיכוכ ואם אין לו ככר או תיכוכ לא יטלטלו
כלל אפילו להפכו ממטה למט' דטלטול מן הכד שמים
טלטול: ב מת שהסריח בבית וכמא מתבזה בין
החיים והם מתבזים ממנו מותר להוציאו לכרמלית ואם
היה להם מקום לנאתו אין מוציאין אותו אלא מכיחם
אותו במקומו הוציא' הם ויש אומרי' שלא התירו להוציאו
לכרמלית אלא על ידי ככר או תיכוכ. ויש מי שאומר
דכל שמוציאו לכרמלית מוטב להוצי' שלא בככר ותיכוכ
כדי למעט בהוצאה. ויש מי שמתיר להוציאו אף
לרשות הרבים על ידי תיכוכ אבל לא על ידי ככר.
זהה אם הוא בניזיון אחר כגון שהיה בספיכה והוה הנו'
מתאספים שם וכן כל כיוצא בזה: ג יש מי שאומר

שאם

הלכות שבת קמג

זכא דלא אכרו אלא באילן אבל לא בירק: ז היה נריך לנכביו ואינו יכול ליפנות שרפואתו למשמש כפי הטבעת שממשמש שם בנרור והנכב נפתח לא ומשמש בשבת כדר' שממשמש בחול דהיינו שאוחז הנרור בכל היד חשוב השרת כיומין אלא ממשמש כלא יד דהיינו שיאחו הנרור בשתי אצבעותיו וממשמש:

ח לממשמש בנרזה כפי הטבעת דיכה כנרור שלא יאחזה אלא בשתי אצבעותיו ואסור לכאת בכרזא אפי' תרונה כולה בנוף: ט אסור לפנות בשדה כיר בשבת שמא יבא לאשוויי גומות ואם היה שדה רבירו אפי' בחול אסור מפני שדש נירו ומקלקל: י אכבים גדולות שמנדיין אותן כמין מושב חלול ויושבים עליהם בשדות במקום המיוחד לבית הכסא מותר לנדין ואע" דבכין פראי הוא לא גזרו ביה רבנן משום כבוד הכריות:

שיג טלטול דלת וחלון והמנעול בשבת

א פקק החלון כגון לוח או שאר כל דבר שסותמין בו החלון יכולים לסתמו אפילו אם אינו קשור ולא אמריבין דהוי כמזסיף על הכבין והוא שיחשוב עליו מע"ל לסתמו בו וקנה שהתקינו להיות נוטל בו אין נריך שיקשרנו בדלת ומכל מקו' דמי לבכין יותר מפקק החלון ולא סגי במהשבה שיחשוב עליו מאתמול ונריך שיתקבנו לכך לרש"י היינו שיתקבנו לשם כלי שיהא ראוי לשום תשמיש שיהא ראוי להפך בו זתי' או לפנוצ בו אגוזים ולר"ת אין נריך שיהא ראוי לדבר אחר אלא כיון שתקבו ועשה בו מעשה והכיבו לכך סגי וכנר שהוא יתר שנועלי' בו ותוחבין אותו באבקופא למטה ודומה עפי לבכין לא סגי בהכי ואין כו' עליהם בו אא"כ יהא קשור

וכינד

אורח חיים

הכינו מצעוד יום לשכב עליו: ט פירות הטעמונים
בתבן או בקש המוקנים יכול לתהוב בהם מחט או כות
ו. וטלס נהקש נכער מאליו:

שיב הנצרך לנקביו במה מקנה בשבת: ובו י' סעיפים

א משום כבוד הדורות התירו לטלטל אבנים לקח
ואפילו להעלותן לגג עמו דהוי טירחה יתירה מות' ומי
שיש לו מקום מיוחד לבנה יכול להכניס עמו אבני לקח
מלא היד ואם אין לו מקום קבוע מכניס עמו כשיעור
בובכא קטנה ואם כיכר באב' שקמו בו מותר להכניסו
אפי' הוא גדול הרבה או אפי' הם הרבה ממלא היד מותר
ליזול כולן דכיון שקמו בהן הוכחו לכך: ב אם ירדו
גזמים על האבנים ונטבעו אם רישומן כיכר מותר
ליטלן כדי לקח ואין בזה משום סותר ולא משו' טומן:
ג ברור שעלו בו עשבים מותר לקח בו ולא היישיבן
שמא יתלוש ואף אם יתלשו ליכא איסורא דדבר שאין
מתכוין הוא: ד לא יטלטל רגב אדמה לקח בו מפני
שאיכה ראויה לקינוח לפי שהיא כפרכת אסור לקח
בחרם אפילו בחול משום סככה שלא יכתקו שיני
צ' המעי' התלוי הכרכשתא: ה היו לפכיו בשבת נרוף
בפי טבעת ואזני חרם חלקים דכיון דחלקים הם
ליכא משום סככה מקנה באזן החרם שהוא ראוי לבסות
בו פי הכלי נרור ועשבים יקח בעשבים אם הם לחים
אבל ביבשים אין מקנחים מפני שהם חדים ומתכו' את
הבשר: ו מקנחין בשבת בעשבים לחים אפילו הם
מחוברים ובלבד שלא יזיזם ומשום משתמש במחונד
ליכא

הלכות שבת קמ"ד

ה שדה תיבה ומגדל שפתחיהן מן הצד ויש להם שני
 יורים אחד למעלה ואחד למטה אם יבא התחתון כולו
 ממקומו אסור להחזירו שחא יתקע אבל אם יבא מקנתו
 דוחקו עד שמחזירו למקומו כיון שהעליון נשא במקומו
 בקל יכול להחזיר התחתון אבל כשיבא העליון אסור
 אפילו לדחקו ולהחזירו למקומו: ו מטה של פרקים
 אסור להחזירה ולהדקה ואם תקע חייב הטאת ואם
 היא רפויה מותר לכתחלה וכוס של פרקים מותר לפרקו
 ולהחזירו בשבת ויש מי שאומר שדין הכוס כדין המטה:
 ז קורה שנשברה מותר לסמכה בארובו המטה שהם
 כלי לא כדי שתעלה ד"אכ ה"ל בונה אלא כדי שלא תרד
 וותר והוא שיהיו רפויים שיכול ליתלם בשירנה אבל
 אם מהדקם שם אסור: ח ספסל שנשמת אחד מרגליו
 אסור להחזירו למקומו ולהכניח אותו עד השמוט על
 ספסל אחר יש מי שמחזיר לאסור: ט התוק'ען בעץ
 ניין שתקע במסמ' בי' שתקע בעץ ענמו עד שנתאחד ה"ן
 תולדת בונה: י חצר שנתקלקלה במימי גשמים יכול
 לזרות בה תבן ולא חשיב כמוסיף על הבנין ובלבד
 שיטעה שלא יורה לא כסל ולא בקופה לא בשולי הקופה
 שיהפכה ויביא תבן על שוליה דהיינו על ידי שינוי
 אבל ביד אסור:

שיר דברים האסורים משום בנין וסתירה בשבת: ובו י"ב סעיפים

א אין בנין וסתירה בכלים והכי מילי שאיכו בנין
 ממש כגון חבית שהשברה ודיבק שנריה בזפת יכול
 לשברה ליקח מה שבתוכה ובלבד שלא יכוין לכקכה
 נקב יפה שיהיה לה לפתח דאם כן הוה ליה מתקן מנא
 אבל

אורח חיים

נביד יהא קשור אם יש בראשו גלובטרא דהיינו שהוא
 עב באחד מהראשים וראוי לכתוש בו מדומה לכלי סני
 אפילו אם קשור בחבל דק שאינו ראוי להיות מיטלנו
 ואפילו אם אינו קשור בדלת עגמו אלא בכריח הדלת
 ואפילו אם ההבל ארוך ואינו תלוי כלל באויר אלא כלו
 מוכח בארץ ואם אין בראשו גלובטרא אם הוא קשור
 בדלת עגמה סני אפילו בחבל דק שאינו ראוי לינטלנו
 ואפי' כלו מוכח בארץ ואם אינו קשור בדלת לא בכריח
 כריך שיהא הקשר אמיץ שיהא ראוי לינטלנו ואפי' אין
 כריך שיהיה תלוי אלא אפילו כולו מוכח בארץ מותר
 שאין אסור אלא כשזומטו ומכיהו בקרן זוית: ב כל
 כנר שאמרכו מיירי שהאסקופא גבוהה וכשנועץ אותו
 במפתן אינו נוקב בארץ אבל אם כפחתה האסקופה
 בעגין שכשמכניס הכנר בחור נוקב תהתיו בארץ הוי
 בכין ואסור לכעול בו: ג רחבה שאיורי הבתים שאין
 ככנסים ויוגאים בה תדיר אם עשה דלת לפתחה או
 שתולה בה מחבלת של קנים וכן פרצה שנדרה בקונים
 כעין דלת אם יש להם ציר או אפילו אין
 להם פתה ציר אלא שהיה להם ציר
 כועלים בהם אפילו הם נגדרים בארץ
 דק שקשרם ותלאם לכעול בהם ולא
 חשיב כבוה שכיכר בהם שהוא דלת
 כיון שהיה להם ציר אבל אם אין להם ציר ולא היה להם
 ציר אין כועלים בהם אלא היו גבוהים מן הארץ ופתח
 העשוי לכניסה ויציאת תדיר כועלים בו אפילו לא היה
 לו ציר מעולם והוא נגרר: ד דלת העשוי מלוח אחר
 או שאין לה אסקופה התחתונה וכשפותחים שומטין
 אותה ועוקרו אותה אין כועלים בה אפילו יש לה ציר:

ה טדה

הלכות שבת קמה

תיבה ומגדל שהכיסוי שלהם קשור בהם בחבל יכול להתירו או לחתכו בסכין להתיר קליעתו ודוקא כעין קשירת חבל וכיוצא בו אבל פותחת של עץ ושל מתכת אסור להפקיע ולשבר דבכלים כמי שייך בכין גמור ובתירה גמורה ומטעם זה אסור להסיר הנירים שקורים גופאים שאחורי התיבה אם כאבד המפתח ויש מתירו כזו ושכירת פותח של תיבות יש מתיר ויש אומר ויש להתיר ע"י גוי: ח חותלות של תמרי' מיני סלים

וגרונרות אם הכיסוי קשור בחב' מתיר וסו' ג' שרשרות החבל וחמתך אפילו בסכין ואפילו גופן של חותלות שכל זה כמי ששובר אגוזים או שקדי' כדי ליטו' האוכל שבהם: ט מותר להפקיע ולחתוך קשרי השפו' שקושרי בטלה או בעוף הכלויים: י חותמו שבקרקע כגון דלת של בור שקשור בו חבל יכול להתירו דלאו קשר של קיימא הוא שהרי עומ' להתיר אבל לא מפקיע וחמתך משום שתירה ודוקא כשעשוי לקיים ע"מ שלא להסירו בשבת אבל אם אינו עשוי לקיום כלל מותר ונוטעם זה מותר להסיר בשבת דף שמימי' אותו לפני התנור ושורקים אותו בטיט שאינו עשוי לקיום: יא אסור ליתן שעה או שמן ענ' בנקב החנית לסתמו בו פי' הערו' ביכה מפני שהוא ממ"ח אבל בשאר דברים משיקה טיפה דלית בהו משום מירוח מותר ואם היה מדי' שיעה ענין היין יוצא דרך הנקב אסור ליתן בו שום אשד הוא דרך הערמה לומר שאינו מכוי' אלא

להנמיצו שם ואם הוא ת"ח מותר לו להערים בכך: יב סכין שהוא תחוב בכות' של עץ מנעוד יוס אסור להוציאו בשבת כיון שהוא דבר מחובר אבל אם הוא תיוב בספס' וכן בכל דבר תלוז מותר להוציאו:

אורח חיים

אצל אסיה שלמה אסור לשכרה אפילו בענין שאו
עשה כלי ואפילו נקב בעלמא אסור לנקוב בה מה
ואפילו יש בה נקב חדש ואם להרחיבו אסור ואם הי
סכין תקוע מעט בחבית מותר להוציאו ולהכניסו שהו
אינו מתכוין להוסיף : ב היה בה נקב וכסת' אס' הו
למטה מן השמרים אסור לפתחו דכיון שהוא למטה
ובל כובו היין עליו נרוך סתימא מפליא והשיב כפתי
מחדש לצעלה מן השמרים מותר לפתחו : ג במקום
נקב ישן נוקבין אפילו במקלח כגון פיר' כלי המיוסד
שכשכרה הברוא ויש אומרים דלא שרי לנקוב
לנקוב נקב ישן אלא בחבית של הרם שאין הסתימה
מהודקת יפה אבל בחבית של עץ שמהדקיש מאד העץ
סותמי בו הנקב וחותרים ראשו על דעת שלא להוציאו
ודאי נראה שזה נקב חדש ואסור : ד ברוא שבהבית
ואין אדם יכול להוציאה מותר ליקח ברוא אחר ולהכות
באותה ברוא לצורך לשתיית יין בשבת : ה מותר ליתן
קנה חלול להוציא יין ואף על פי שלא היה בו מעולם
אבל ליתן עלה של הדם בנקב שבחבית שהעלה עשו
כמרוז והיין זב דרך שם לא דגריכון שלא יתקן מרוז
ליינו שיפול היין לתוכו וילך למרחוק דכשלוקח העלה
ומקפלו כעין מרוז נראה בעושה מרוז ולא דמי לברוא
או קנה שאינו עושה בו שום מעשה : ו מותר להתין
ראש החבית בסיוף דלאו לפתח מכויין כיון שחסי' ראשה
אבל לכקבה בנדה בין של הבית בין של מנופה אסור
אפלו ברומח שעושה נקב גדול ואינו דומה לפתח דכיון
דהוי' נדה ודאי לפתח מכויין וליקוב המנופה למעלה
מותר דלאו לפתח מכויין שאין דרך לעשו' פתח למעלה
אלא כוט' כל המנופה : ז חותמות שבכלים כגון שירה

תיבה

מותר להניח ספר אחד מכאן ואחד מכאן ואחד על
 גביהן: ח כל אהל משופע שאין בגוו טפח ולא
 בפחות מנ' סמוך לגוו רוחב טפח ה' אהל עראי והעוש'
 אותו לכתחלה בשבת פטור: ט משמרת שתולין אותה
 לתת בה שמרים לסככן ומותחין פיה לכל נד חשיב
 עשיית אהל ואסור לנטותה: י טלית כפולה שיהו
 עליה חוטים שהיא תלויה בהם מעט מותר לנטותה
 ומת' לפרקה וכן הפרוכת: יא כילת חתנים שאין
 בגנה טפח ולא בפחות מנ' סמוך לגנה רוחב טפח הואיל
 שהיא מתוקפת לכך מותר לנטותה ומותר לפרקה והו'
 שלא תהא משולשלת מעל המטה טפח: יב הכוטה
 פרוכת וכיוצא בה נדיך להזהר שלא יעשה אהל בשעת
 שכוטה לפיכך אם היא פרוכת גדולה תולין אותה שני'
 אבל אחד אסור ואם היתה כילה שיש לה ג' אין מותחין
 אותה ואפילו עשרה שא"ל שלא תגבה מעט מעל הארץ
 ותעשה אהל עראי: יג בגד ששוחטין על פי החכית
 לכסותו לא ישטחכו על פניו כולו משום אהל אלא יכיס
 קנת ממנו מגולה וה"מ בשה' כובא חסרה פי' כלי של יין
 טפח אבל אם אינה חסרה טפח מותר
 דאין כאן אהל:

ט יו צידה האכורה והמותרת בשבת:

א הגד נפור דרור למגדל שהוא כיבוד בו ושאר
 נפורים ונבי לבית או לביבר שהם כיבודים בו חייב ואם
 אינו כיבוד בו פטור אבל אסור: ב נד נבי ישן או
 סומא חייב חגר או חולה או זקן פטור: ג כל שבמינו
 כיבוד חייב עליו אין במינו כיבוד פטור אבל אסור
 הילכך זכובים אע"פ שאין במיכן נכוד אבו' לנודן: ד

ש ט ו דברים האסורים בשו' אהל בשבת

א אסור לעשות אהל בשבת ויום טוב אפילו הוא
 עראי ודוקא ג אבל מהינות מותר ואין מחינה אסורה
 אלא כעשית להתיר סוכה או להתיר טלטול: ב
 ענים שתוקעים ראשן האחד בדופן הספינה וכופפים
 השני בדופן השני של הספינה ופורסין מחללת עליהם
 לכל אס יש ברחנן טפח או אפילו אין ברחנן טפח אס
 אין בין זה לזה ג טפחים חשיבי כאהל ומותר לפרוס
 עליהם בשבת מחללת דהל' תוספת אהל עראי ושני
 ומטעם זה מחללת פרום כדי טפח מותר לפרוס שאר
 המחללת בשבת וטפח שאמרו הו'ן מן הצריכה: ג
 מטה כשמעמידים אותה אסור להניח הרגלים תחלה
 ולהניח עליהם הקרשים אלא ישיב הקרשים תחלה
 באויר ואחר כך הרגלים תהתיה והכי מילי כשהרגלים
 הם דפים מהונכרים כמו דפני התיבה אבל רגלים של
 מטות שלנו וכן רגלי השלחן מותר בכל גוונא: ד מטה
 שהוא מסורגת בחבלים אס יש בין חבל
 פירוט נערגת לחבל שלשה טפחים אסור לפרוס עליה
 סדין משום דעביד אהל'א וכן אסור לסלק בגד התחבין
 מעליה משום דקא סתר אהל'א ואס היה עליה כד או
 כסת או בגד פרום מצ'ש כשיעור טפח מותר לפרוס
 בשבת על כל המטה: ה כסא העשוי פרקי וכשרוני
 ליטב עליו פותחים אותו והעור נפתח וכשמסירי אותו
 סוגרים אותו והעור ככפל מותר לפתחו לכתחלה:
 ו כשמסדרים חביות זו על גב זו אחת עב' שתיים
 אחו' בידו העליונה ויסדר התחתונות תחתיה אבל לא
 יסדר התחתונות תחלה ויניח העליונה עליהן: ז
 מותר

באמר אם ההנר גדל שאם לא גדלו בין בני אדם הו
נדימים מנודה :

טיו דין קשירה ועניבה בשבת: ובו ז' סעי'

א הקושר קשר של קיימא והוא מעשה אומן סייב
כגון קשר הגמלים וקשר הספנים וקשרי רנועות מכעל
וסכלל שקושרים הרבעני בשעת עשייתן וכן כל כיוצא
בזה אבל הקושר קשר של קיימא ואינו מעשה אומן פטור
וקשר שאינו של קיימא ואינו מעשה אומן מותר לקשרו
לכתחלה כיצד כפסקה לו רנועה וקשרה כפסק הכול
וקשרו או שקש' הבל גדלי או שקשר רסן בכמה ה' פטור
וכן כל כיוצא באלו הקשרים שהן מעשה הדיוט וכל
אדם קושר אותם לקיימא וכל קשר שאינו של קיימא אם
קשרו קשר אומן ה' אסור ולכורך מנוה כגון שקושר
למדוד א' משיעורי התורה מותר לקשור קשר שאינו של
קיימא: **ב** כשמטה לו רנועת מכעל וסכלל או שכשמוט
רוב הרגל מותר להקויר הרנועות למקומן וכלבד שלא
יקשור: **ג** מתירין בית הנזאר מקשר שקשרו כובס
שאינו קשר של קיימא אבל אין פותחין אותו מחדש
דמתקן מנא הוא: **ד** קושרין דלי במשיחה או באכנט
זכיונא בו אבל לא בחבל והכי מילי בדליים הקבועים
בבור אבל דליים שלכו שאינם קבועים בבור אינו קשר
של קיימא: **ה** עניבה מותר דלאו קשר הוא: **ו**
קושרים דלי בפכי הפרה בשביל שלא תנא אפילו בשני
ראשי הפתח ולא חיישינן שמא יתיר ראש האחד
ויוציאה דרך שם ויכית ראש השני קשור: **ז** מטלטלין

חבל של גדלי לקשרו באבוס וכפרה ולא
חיישינן שמא יתיר ראש האחד ויכית השני
פירוש אורח
13 iii קיים

אורח חיים

פורמין מחבלת על נבי הכחלת וכלכד מקום שמתכנסין
 שלא יכוון לכוד וגם הוא בתכין שאינו בו ה דעו לעשו
 מוכרח שיהיו כבודים בו היכי דלא להוי דב
 ופסיק רישיה : ה נבי שכנס לתוך הבית ובעל אחד
 בשכיו חייב כעלו שנים פטורים אין אחד יכול לבעול
 ונעלו שנים חייבים : ו ישב אחד על הפתח ומלאו
 יכול השני ליטב בעדו ואם עמד השני והלך לו הראשון
 חייב והשני פטור ומותר : ז הגד נחש בשבת או שאר
 דמשים המזיקים אם לרפואה חייב ואם בשביל שלא
 ישכנו מותר : ח שמכה שרצים האמורי בערה הנדן
 חייב והחובל בהם אף על פי שלא יבא מהם דם אלא
 בגרר תחת העור חייב ושאר שרצים אינו חייב החובל
 בהם אלא יבא מהם דם והנדן לבורך חייב שלא לבורך
 או סתם פטור אבל אסור ולהרמ"ם חייב : ט פרעוש
 הנקרא ברנות בלשון ערב אסור לכודו אלא הוא על
 בערו ועקצו ואסור להרגו אבל ככה מותר להורגו
 והמפלא בגדיו מכינים לא יהרגם אלא מוללן בידו
 וזורקן אבל המפלא ראשו מותר להרגם : י כל חיה
 ודמש שהם כושכים וממיתים ודאי כהרגים בשבת אפי'
 אין רבין א דריו ושאר מזיקין כגון נחש ועקרב במקום
 שאינם ממיתין אם רבים אחריו מותר להרגם ואם לאו
 אסור אבל מותר לדרסם לפי תומו ואפילו במתכוין לא
 שמראה עצמו כאלו אינו מכוין : יא לא ישפץ
 ברגלו רוק שע"ה הרקע משום משוה גומות אבל מותר
 לדרסו לשי תומו שאי ומתכוין למרח ולהשוות גומות
 ואע"ד דממילא מירח הוא כי לא מכוין שרי משום
 מאיכותא : יב היה ועוף שברשותו מותר לכודו והוא
 שלא מרדו אבל אם הם מורדים אסור לתפסם אפילו

הלכות שבת קמח

ליתן פת בכלי שני שהיד סולדת בו ^{ע"ש} ~~הש"ס~~ ^{הש"ס} ~~הש"ס~~ :
 ז כלי שיש בו דבר חס שהיד סולדת בו מותר להכניחו
 בשבת ע"ג קדירה הטמוכה כדי שישמור חומו ולא ינטמן
 ויכול לטוח פיו בנפק אם יש לו בנק שנילוש מאתמו אבל
 אין מניחין כלי שיש בו דבר שאינו חס כ"ג ע"ג קדירה
 שהיא חמה כל כך שהעליון יכול להתחמם מחומה עד
 שתהא היד סולדת : ז יש מפרשים דהא דשרי להניח
 כלי שיש בו דבר חס על גבי קדירה הטמוכה אפילו כלי
 התחתון על האש שרי ויש מפרשים שאם כלי התחתון
 על האש לעולם אסור : ח להניח דבר קר שנתבשל
 כל נרכו על גבי מיחם שעל האש יש אומרים שדינו
 כמניחו כנגד המדורה וכל דבר שמות' להכניחו כנגד
 המדורה במקו' שהיד סולדת בו כגון שיבש מות' להכניחו
 על גבי מיחם שע"ג האש ויא' דהוי כמניח ע"ג כירה
 לבתחלה ואסור אפילו אם נתבשל כל נרכו ואפילו אם
 מנטמן ורע"ב ואפי' אם כותנו שם לשמור חומו וראשון
 נראה עיקר ומ"מ אם הוא תבשיל שיש בו רוטח ומנטמן
 ויפה לו אסור לדברי הכל : ט כלי ראשון פירו' הכלי
 אפילו לאחד שהעבירוהו מעל האש מבשל ^{שמשתמש}
 כל זמן שהיד סולדת בו לפי' אסו' ליתן לתוכו ^{בו על האש}
 תבלין אבל מלח מותר ליתן לתוכו כיון שהעבירוהו
 מעל האש דנריכה מילתא כישולא כנישרא דטרא •
 יט מי שאסור לתת לתוך כלי זה בשר מליח אפילו הוא
 של שור : י אסור ליתן תבלין בקערה ולערות עליהם
 מכלי ראשון : יא אמבטי של מרחץ שהיה פיהם כלי
 מלאה מים חמין אין כותבין לה מים זוכן ^{שכותבין בו}
 שהרי מחממן הרבה אבל כותבין הוא מים חמין שבוה
 האמבטי לתוך אמבטי אחר של זוכן : יב מיחם

אורח חיים

קיים אבל חבל דעלמא לא וה"ל לקשרו באבוס ובפרה
אבל אם היה קשור באבוס ורונה לקשרו בפרה או אם
פיה קשור בפרה ורונה לקשרו באבוס מותר בכל חבל

שיח דין המבשל בשב': ובו יש סעופי

א המבשל בשבת במזיד אסור לו לעולם ולאחרים
מותר למונאי שבת מיד ובשונג אסור בו ביו' גם לאחריו
ולערכ מותר גם לו מיד: ב השוחט בשבת לחולה בין
ססלה מאתמול בין ססלה היום מותר הכריא לאכול
ממנו חי אבל המבשל לחולה אסור לכריא או לחולה
שאין בו סכנה דחיישינן שמא ירבה בשבילו: ג כשם
שאסור לבשל באור כך אסור לבשל בתולדות האור כגון
ליתן בינה בנד קדרה או לשכר על סודר שהוחס באור
כדי שתכלה ואפילו בתולדות חמה כגון בסודר שהוחס
בחמה אסור גזירה אטו תולדות האור וכן בהטמינה
בחול או באבק דרכים שהוחמו מכח חמה אבל בחמה
עצמה כגון ליתן בינה בחמה או לית' מים בחמה כדי
סיוחמו מותר: ד תבשיל שכתבשל כל נרכו יש בו
משום ביטול אם נכטכן ואם לא כתבשל כל נרכו אפילו
כתבשל כמאכל בן דרוסאי שייך בו ביטול אפילו בעודו
רותח והכי מילי שיש בו ביטול אחר ביטול כתבשיל שיש
בו מרק אבל דבר שכתבשל בכר והוא יבש מותר לשרותו
בחמין בשבת ואם הוא דבר יבש שלא כתבשל מלפני
השבת אין שורין אותו בחמין בשבת אבל מדיחין אותו
בחמין בשבת הוץ מן המליח היטן ומין דג שכקרא
קוליים האספכין שאינם נריכי' ביטול לא מעט והדחתן
היא גמר מלאכתן: ה יש מי שאומר דדבר שכאפ' או
גלה אם בשלו אצ"ל במשקה יש בו משום ביטול ואסור
ליתן

ש"ט דיני הבורר בשבת : ובו י"ז סעיפים

א הכורר אוכל מתוך פסולת או שהיו לפכיו שמי מיבי אוכלים וכירר מין ממין אחר בכפה ובכברה חייב בקכון ובתמחוי פטור אבל אסור ואם בירר בידו לאכול לאלתר מותר : ב הכורר אוכל מתוך פסולת בידו להכיהו אפילו לבו ביעוס בעשה כבורר לאוור וקויב :

ג היו לפכיו שמי מיבי אוכלים מעורבים בורר אחד מאחר ומכיהו לאכול מיד ואם בירר והכיהו לאחר זמן אפילו לבו ביעוס כגון שבירר שהרית לאכול בין הערבים חייב : ד הכורר פסולת מתוך אוכל אפילו בידו אחת חייב : ה הכורר תורמסין מתוך פסולת שלהם חייב מכיהו שהפסולת שלהן ממתקת אותן כשישלקו אותם פמהם ופמנא כבורר פסולת מתוך אוכל וחייב :

ו אין מוללין מלילות אלא מולל בשכוי מעט בראשי אנבעותיו : ז היו לו מלילות מערב שבת לא יכפה

בקכון ותמחוי ולא בשתי ידיו פ"רשי קנון כלי שראשו אסור אלא מנפה בידו אחת בכל רמב"ה שני עשוי כמין מרוב כחו : ח אין שורין את פיר' הערוך הכר' שיכין דהיינו וינה בלעו שמכין מים עליה' בכלי כדי להסיר הפסולת ולא

שפין אותן ביד כדי להסיר הפסולת דה"ל כבורר אפ"ל נותקן בכברה אף על פי שנופל הפסולת דרך נקבי הכברה : ט משמרת אפי' תלויה מע"ג אסור ליתן בה שמרים אבל אם נתן בה שמרי' מע"ג מותר ליתן עליהם מים כדי שיחזרו גלולים לזב : י אין לו מים שבים גלולים אותה לבכךן במשמרת אבל בסודר מים אסור

אורח חיים

שפיכה ממכרמים המין מות' ליתן לתוכו מים בזמן כדו
להפסידן ומותר לבזק מים חמין לתוך מים זוכן או זוכן
לסוך חמין והוא שלא יהיו בכלי ראשון שמחממי הרב:
יג מותר ליתן קיתון של מים או של שאר משקי' בכלי
שני שיש בו מים חמין אבל בכלי ראשון אסו': יד מותר'
ליתן קיתון של מי' או שאר משקי' כנגד האש להפיג נמתן
ובלבד שיתכס רחוק מהאש בענין שאינו יכול להתחמם
פ' מתפסמת באותו מקו' עד שתהא היד סו' לד' בו דהיינו
זכיות מקו' שכריוסו של תיכוכ ככזית בו אבל אסו'
לקרבו אל האש למקום שיכול להתחמם שתהא היד
סולדת בו ואפילו להכניח בו שעה קטנה שתפוג נמתו
אסור כיון שיכול להתבשל שם: טו דבר שכתבשל
כל נרכו והוא יבש שאין בו מרק מותר להכניחו כנגד
המדורה אפי' במקום שהיד סולדת: יז מותר ליתן
איכפלא כאלה כנגד האש במקו' שהיד סולדת ואף על פי
שהשומן בזה שכניש חוזר וכימות: יח אסור ליתן
זוכן אפילו להפסיד כל שהמיתם חם כל כך שאלו הים
מכיהו שם הרבה הים בא לידי ביטול דהיינו שיהיה יד
סולדת בו שדין מכיח ע"ג מיחס כדין מכיח כנגד המדורה
ואם אינו חם כל כך מותר: יח האלפס והקדרה
שהעבירן מרותחין מע"ג האור אם לא כתבשל כל נרכו
אין מוציאין בכף מהם שכמנא חגים ואיכא משום מבשל
ואם כתבשל כל נרכו מותר אבל נמר ליורה אף על פי
פי' לנענע שקלט העין אסור להניח בו: יט אסור
אותו בכף לטוח שומן ושום על הנלי בעודו כנגד המדור'
אפי' כנלה הנלי מעוד יוס דמכל מקום יתבשל השום

והשמן:

שיט דיבי

הלכות שבת קנ

א זתים וענבים אסור לסחטן ואם ינאו מעצמן
אסורים אפילו לא היו עומדים אלא לאכילה ותותים
ורמוכים אסור לסחטן ואם ינאו מעצמן אם עומדים
לאכילה מותר ואם עומדים למשקים אסור ושאר כל
הפירות מותר לשהטן: ב זיתים וענבים שנתרסקו
מעט משקים היוצאים מהם מותרים ואפילו אם לא
נתרסקו מעט אם יש יין בניגית שהענבים בתוכה אף
על פי שהענבים מתבקעים בשבת בניגית מותר לשתות
בשבת שכל יין היוצא מהענבים מתבטל ביין שניגית:
ג חרנכים וזגים שכתן עליהם מים לעשות תמד
מותר למשוך מהם ולשתות ואפילו לא כתן מים והיין
מתמנה וזב מאליו מותר לשתותו: ד מותר לשהוט
אשכול ענבים לתוך קדרה שיש בה תבשיל כדי לתקן
האוכל דהל' משקה הבא לאוכל' וכאוכל דמי אבל אם
אין בה תבשיל אסור: ה יש מי שאומר דהל' לבוסר
שמותר לשהוט לתוך האוכל ור' אומר בבוסר: ו
מותר לשהוט לימוכים: ז לשהוט כבש' פי' פירות ומיני
ושלקו' אם לגופם שאיכו נריק למי' ואיכו ירקות המוכס'
סוהטן אלא לתקנם לאכילה אפי' סוהט כסומן ובחלס
לתוך קערה שאין בה אוכל מותר ואם כדי שלא ירקבו
נריק למימיהן מותר לשהוט לתוך קדירה שיש בה אוכל
אבל אם אין בה אוכל אסו' ולר"א כל שהו' נריק למימיהן
חייב חטאת אפילו סהט לקדרה שיש בה אוכל: ח
הסוהט דג לנידו דיכו כסוהט כבש' ושלקות למימיהן:
ט השלג והברד אין מרסקין אותם דהיינו לסכסכ
למתיכות דקות כדי שיזובו מימיו אבל כותן הוא לתוך
כוס של יין או מים והוא נימוח מאליו ואיכו חושש וכן
אם הכיסם בחמה או כנגד המדורה ונפשרו מותרים:

אורה חיים

משום ליבון ויין ושאר משקין מותר ואם הם עכורו בין
 מים בין יין אסור לסכנס ולהרמבם במשמרת אסור
 אפילו מים ויין כלולים ואפילו בסודרים לא התירו לא
 בכללין אבל לא בעכורים ויין חמתו כל זמן שהוא
 פ' שגרא תוס' טורף חבי בשמרים וכותן לתוך הסוד
 כדכ' י א כשמכנין היין בסודר גריך ליוהר שלא
 יעשה גומא לקבל היין משו שיכוי: יב כל מקו שמות
 לסבן יין בסודר מותר לסכנו בכפי' פ' קופה שפושין מן
 סכרית ויוה' שלא יגביה הכפי' משולו הנמס וממיני ערבה
 פ' שגראין הכלי טפס משום שיכוי: יג כלי שמע' רין
 בו יין מההבית לא יתן בפיו קשים וקסמים
 בחוקה שאין לך מסכנת גדולה מזו: יד מותר לערות
 בגתת מכלי לחבירו ובלבד שיזהר שכליפסוק הקילוח
 ומתחילין לירד כוונות קטנו' הכישופות באחרונ' מתוך
 הפסולת יפסיק ויניחם עם השמרים שאם לא יעשה כן
 הבי' כוונות מוכחי שהוא בורר: טו מסכנת שנתן
 בה חרדל לסכנו מותר ליתן בה בינה אעפי' שהחלמון
 פ' לובן יורד למט' מן החרדל והח' לובן כשאר למעלה:
 טז בינה יו מים שים בהם תולעים מותר לשתותן על
 ידי חפה בשבת דלא שייך בורר ומשמר אלא כמתקן
 הענין קודם אכילה או שתיה אבל אם בשעת שתיה
 מעכב את הפסולת שלא יכנס לתוך פיו אין זה מעין
 מלאכה ומותר: יז המ' כן עולדת בורר קוד' שמוני'
 הוא לפיכך אף על פי שנותנים שומשמן החמאה מן
 ואנוים לדבש לא יחבנם בידו: קסב

ש ב ריני סח יטה בשבת: וכו' ט' סעיפים

א ותים

הלכות שבת ק נ א

יגע בידיו נכונות נבגדיו או במפה משום נובע אבל אם
נובע פתו במסקה הפירות לית לן בה דאין נביעה
באוכלין:

ש ב א דיני תולש בשבת: ובו יט סעיפים

ב הבילי פאה אוזב וקורנית הכניסין ^{פי' מן עשב}
לענים אין מסתפקים מהם הכניסם למאכל
בהמה קוטס ואוכל ביד אבל לא בכלי ומולל בראשי
אנבעותיו: ב אין עושין מי מלח הרבה ביהד לתת
לתוך הכבשים משום דדמי לעיבוד אבל יכול לעשות
ממנו מעט לתת לתוך התבשיל ואם נותן לתוכו שני
שלישי מלח אסור לעשות ממנו אפילו מעט: ג אסור
למלוח חתיכות נכון ד' או ה' ביהד מפני שגראה ככונס
בבשין והכונס אסור מפני שהוא כמבשל אלא מטבל כל
אחת לבדה ואוכלה אבל בינים מותר למלחן: ד יש
מי שכתב שמותר לטבול כמה חתיכות נכון אחת אחת
לבדה ולהניחם יחד לפננו כדי לאכלם מיד זו אהר זו:
ה אסור למלוח בשר מבושל או ביני' מבושלת להניחה:
ו אין למלוח ביהד הרבה פולין ועדשים שנתבשלו
בקליפתן: ז מותר לדוך פלפלין אפילו הרבה יחד
והוא שידוכס בקת' של סכין ובקערה: ח אין כותשין
מלח במדוך של עץ אבל מרכק הוא ביד של סכין ובצף
הפרור ואינו חושש: ט מותר לחתוך בשר מבושל או
גלי דק דק בסכין: י אסור לגרור הנבי' בשבת כמורג
חרוז בעל פיפיות שקורין ראליו: יא מותר להשקות
את התלוש כדי שלא יכמוס: יב המסתך הירק דק
דק חייב משום עומן: יג אסור לרדת חלות דבש

מהכורס

ז מותר לשכר הקדח כדי ליטול מי' מתחתיו : י א
 גריך לזהר במורק שלא יטול ידיו במים שיש בהם שלג
 או ברד ואם יטול יזהר שלא ידחקם בין ידיו שלא יהא
 מרסק : י ב יש לזהר שלא ישפשף ידיו במלח : י ג
 דורם שלג ברגליו ואיכו חושש : י ד הר"ם מרוטכבורק
 מתיר להטיל מי רגלים בשלג והר"אש היה כזהר : ט ז
 אסור לפרוס סודר ע"פ החבית וליתן על גביו הכלי
 גדולי' בו שמא יבא לידי סחיטה אבל בגד העשוי לפרוס
 עליו מותר שאיכו חושש עליו לבחוטו : י ו אסור להדק
 מוכין בפי פך שיש בו משקין משום סחיטה : י ז ספוג
 איך מקנחין בו אלא יש בו בית אסיה גזיר' שמא יסחוט :
 ח חבית שפקקו בפקק של פשתן לסתום נקב שנדפנה
 שמוציאין בו היין יש מי שמתיר אף על פי שאי איעשר
 שלא יסחוט והוא שלא יהא תהתיו כלי דכיון שאיכו
 כהכה בסחיט' זו הוי פסיק רישיה דלא כיחא ליה ומותר
 וחלקו עליו ואמרו דאף על גב דלא כיחא ליה כיון
 פי' פסיק רישיה אביר דפסיק רישיה הוא אסור והעולם
 נמשך בהכרח מדבר כוהני' היתר בדבר ויש ללמד עליהם
 מה כמו המות הנמשך זכות דכיון שהברזא ארוכה חוץ
 בהכרח מהתנת הראש לכעור ואין יד מגעת לכעורת מותר

פי' הערוך ספוג הוא על ראש דג
 א' גדול שבים ובשעה שמרי' ראשו
 להסתב' בעולם יורד אותו הספוג
 על עיניו ואיכו דואה בלוס ולולי
 זה לא היתה ספיל' נגולת מפניו

פי' די' דהוה אספוג שיש לו
 בית אחיז' ולפי שאין טעב'
 זו יחקה ויש לנגמ' בה טוב
 להכהתם שלא יהא כלי
 פתח החב' בשע' שפוקקי'

טז ליתן כרכוס בתבשיל מותר ואין לחוש לו
 משום כובע דאין נביעה באוכלים : י ז יש מי שאומר
 שהאוכל תותים או שאר פירות הנובעים גריך לזהר שלא

הלכות שבת קנב

די יכה אסור לגמור דיכתן בשבת ואס אין מהופרין חלא
שחיקה מותר לגמור בשבת לפיכך מותר לגמור שחיקת
הריפות בעץ פרור בקדרה בשבת אחר שמורדין אתה
מצל האש :

שכב דין גולד בשבת: ובו סעיפים

א בינה שכולדה בשבת אסור אפילו לטלטלה ואפי
נתערבה באלף כולן אסורות ויכול לכופ עלי כלי שלא
תשכר ונלבד שלא ינעכה : ב שבת שלאחר יום טוב
או לפכיו נולדה בזה אכורה בזה : ג פירות שגשרו מן
האילן בשבת אסורים בו ביום ולערב מותרים מיד :
ד אוכלי בהמה אין בהם משום תיקון כלי לפיכך
מותר לקטום אפילו בסכין קש או תבן ולהכות בו שיכו
אבל קיסם שאינו אוכל בהמה אפילו ליטלו כדי לחנות
בו שיכו אסור : ה מותר לטלטל עני בשמים להרית
בהם ולהכיף בהם לילה ומוללו להרית בו אהר קשים
ואחד רכים : ו המהלך לבני ביתו מכות בשבת יכול
להטיל גורל לומר למי שיהא גורל פלוני יהיה חלק
פלוני שלו והוא שיהיו החלקים שוים ואינו עושה אלא
כדי להשוותם שלא להטיל קנאה ביניהם אבל עם
אחרים אסור כיון שמקפידין זה על זה יבאו לידי מדה
ומשקל אבל ליתן מכה גדולה כנגד מכה קטנה ולהטיל
גורל עליהם אפילו בבני ביתו ובחול אסור משום
קוביא ויש אומרים דעם בכיו ובני ביתו מותר להטיל
גורל אפילו על מכה גדולה כנגד קטנה מפני שאין
מקפידים :

אורח חיים

פירוש הקן מהכזורת מפני שדומה לתולש : יד אין
 שהדבורים מגבלין קמח קלי הרב' שמא יבא פיר' כתיבת
 עושים בו ללוש קמח שאינו קלי ומות' לגבל המי' בקמח
 את הקלי מעט מעט אבל תבוא' תבוא' גבול

אלא הביאה שליט שקלו אותה ואחר כך טחנו אותה
 טחיכה גסה שהרי היא כחול והיא הכקרא' שתית מותר
 לגבל ממנה בחומץ וכיוצא בו הרבה בבת אחת והוא
 שיהיה רך אבל קשה אסור מפני שכראה כלש ונרי' לשכו'
 כיבד כותן את השתית ואחר כך כותן את החומץ :

טו חרדל שלשו מעט' למהר יכול לערבו הן ביד הן
 בכלי ומתן לתוכו דבש ולא יטרוף לערבו בכך אלא
 מערבו מעט מעט : יו סחלים שדכן פי' טסלי' בערבי
 מעט' למחר כותן יין וחומץ ולא יטרוף תבאלשאר ובלעו
 אלא מערבו כן שום שדכו מערב שבת קרישין

למחר כותן פול ונריסין ולא יטרוף אלא מערב ויש
 אומרים דהא דטרי לערב משקה בחרדל דוקא שכתנו
 מנעוד יום אבל בשבת אסור לתת משקה בחרדל או
 בשום הכתושים משום לש : יז מותר לעשות ממלין
 שהוא יין ישן דבש ופלפלין מפני שהוא לשתייה ואין
 עושים אלכותית שהוא יין ישן ומי' גלולי' ושמן אפרסמון
 שהוא לרפואה : יח אין שורין את הסלתית לא
 בפושדין ולא בנזככין שדרך לשרותו לרפוא' אבל כותנו
 לתוך החומץ ומטבל בו פתו היה שריו מאתמול מותר
 לשרותו בשבת ואם שתי ממנו יום ה' ויום ששי ונריך
 לשמות גם בשבת מותר שכך הוא דרך רפואתו לשותו
 ז'מים זה אחר זה הילכך מותר לשרונו בנזכ' וליתנו
 בחמה מפני שהוא סכנה אם לא ישתי ממנו : יט
 שום וכוסר ומלילות שריסקן מערב שבת אם מהוסרים

הלכות שבת קנב

בגדתו שהוא שמרי יין כשנתייבשו וכתקשו מפני שהוא
ממחק לכלי כסף שהוא רך: ו אין הופפין כלי במלח
לפי שהמלח נמחה כשחופף בחוקה:

שכר דיני הבנת מאכל לבהמה בשבת: וכו' טו סעיפים

א אין כוכרין התבן בכברה שיפול המון לארץ ולא
יביחנו במקום גבוה כדי שירד המון אבל כוטל בכברה
ומותן לתוך האבוס אף על פי שהמון נופל מאליו מותר
כיון שאיכו מכויין: ב לא ימדוד אדם שעורים לתת
לפני בהמתו אלא משער באומד דעתו: ג אין גובלין
מורסן לבהמה או לתרכגולים אבל כותכין בו מי זמעביר
בו תרוד או מקל שתי וערב כיון שאיכו ממרס בידו ולא
מסבב התרוד או המקל מותר ומכערו מכלי א כלי כדי
שיתערב ומותר לערב המורסן בדרך זו בכלי א ומחלק
אותו בכלים הרבה ומותן לפני כל בהמה ובהמ' ומערב
בכלי אחד אפילו כור ואפילו כורים ויש אוסרים ליתן
מים עג' מורסן בשבת ולא אמרו שמוליך בו שתי וערב
אלא כשהיו המים כתובים עליו מבעוד יום: ד קשים
של שבלים שקושרים בשנים או ג' מקומות מות' להתניח
כדי שתאכל מהן הבהמה אבל אסור לשפסף בהם
בידים כדרך שעושים באוכלי בהמה כדי שיהו כוחים
לאכלם דשוויי אוכל בדבר שאיכו אוכל מותר לעשות
אוכל אבל מערב באוכלא בדבר שהוא ראוי לאכילה לא
ערחיכן ביה להכשירו ולתקנו יותר: ה ענים
שקננן מן האילן ויש מאכילים אותם לבהמה בעודש
למים מתירין ומבטפסין בהם להאכילם שאינם ראויים
בלא

ש ב ג דיני השאלה והרחת הכלים

בשבת : ובו י סעיפים

- א מותר לומר לחבירו מלא לי כלי זה אפילו הוא מיוחד למדה והכי מילי בשנוטל הלוקח מדה של מוכר ומוליכה לביתו ואב"ל אם מביא הלוקח מתוך ביתו ואומר לו מלא לי כלי זה אבל למדוד בכלי המיוחד למדה ולשפוך לתוך כליו של לוקח אסור : ב מותר לומר לחבירו מלא לי כלי זה ולמחר כמדוד אותו :
- ג מותר לומר לחבירו תן לי בגים ואגוזי במכין : ד מותר לומר לחבירי תן ליד ביצים וה' רמוכים ובלבל שלא יזכיר לו שם דמים ולא סכום מדה ולא סכום מכין לומר הרי שיש לך בידי המשים אגוזי תן לי המשים אחרים הרי יש לך בידי מאה : ה המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בכל ובקופה כדרך הול אלא יביאם ללכיו או על כתפו וכיוצא בזה שיטנה מדרך הול אפילו אין בשינוי קלות במשא ואם אי אפשר לו לשכות כגון שזימן אורחים הרבה ונריך למחר להביא לפניהם מותר ויש אומרים דלמעט בהילוך עדיף ויותר טוב להביאם בכל ובקופה בפעם אחת מלהביאם כל אחת בפני עצמה : ו מדיחי כלים לכורך היום כגון שכשאר לו עדיין סעודה לאכול אבל לאחר סעודה שלישית אין מדיחין וכלי שתיה מדיחין כל היום שכל היום ראוי לשתיה : ז מותר להטביל כלי חדש הטעון טבילה ויש אוקרים וירא שמים ינא את כלם ויתן הכלי לגוי במתנה ויחזור וישאלכו ממנו ואינו נריך טבילה :
- ח כוס ששתה בו כותי מותר להדיחו לדברי הכל :
- ט מותר לשפסף הכלים בכל דבר חוץ מכלי כסף בגרתקו

למלך התנן מלפניו לנדדין :

שכה גוי שעשה מלאכה בעד ישראל :
ובריו סעיפים

א מותר לאמן גוי כשכת ומותר ליתן מאכות לפניו
בהנך לאכלן ואם כטלן וישא אין כזקקים לו ודוקא
שהגוי בהנך אכל אם עמד בחוץ וכשט ידו לפני אידוע
הוא שיוציאו או ליתן לו שאר הפנים שדרך להוציאן
אסור אפילו אם עומד בפנים אפילו אם הספיק של גוי
שהרוואה אינו ידע שהספיק של גוי : ב היכ' דאיכא
משום דרכי שלום או בגוי אלס מותר לתת לו או לשלוח
על ידי גוי אחר : ג מותר להחליף משכון בשבת
אם הוא מלבוש ויוציאו דרך מלבוש כי אין זה
משא ומתן עם בישראל מותר כענין זה אם הישראל
נריך ללבוש : ד פת שאפה גוי לעצמו בשביל אובדיו יש
מתירים וכשעת הדחק או למורך מזה כגון שעד ברית
פילה או למורך נרכת המוניא יש לממוך על המתירים :
ה גוי שגד דגים או ליקט פירות לעצמו אסורים
לישראל ואפילו ספק אם לקטן או גדן היום אסורים בו
כיום אכל לערב מותרים מיד אפילו אם ודאי לקטן
וגדן היום : ו אם ליקט ונד בשביל ישראל או בשביל
ישראל וגוי נריך להמתין לערב ככדי שיעשו : ז ספק
אם ליקטן בשביל ישראל או אידוע שלקטן בשביל ישראל
ואין ידוע אם כלקטו היום אם לאו אסורים בו כיום
ולערב ככדי שיעשו ויש אומרים דלערב מותר מיד :

ח דבר שאין בו חשש נידה ומחוכר אלא שהוב' מחוץ
לתחום אם הביאו הגוי לעצמו מותר אפי' בו כיום ואם

הביאו

אורח חיים

בלא שפסוק: ך מהתכין דילועין לפני בהמה והוא
שכתלשו מאתמול: ז מהתכין כבילה לפני הכלבים
אפילו כתבילה היום בין שהיתה מסוככת בין שהיתה
ברויסה והכי מילי בכבילה הקשה שאי איפש להם לאכלה
בלא שתוכה אבל אם היתה ראויה להם בלא התיכה לא
דמטרח במה שהוא ראוי לא טרחינן: ח אין מהתכין
פירות ירק של שחת וחרובין לפני בהמה בין דקה בין
תוחה וקצה גסה משום דבלא חיתוך כמי חוו לאכילה:
ט אין אובסין את הגמל דהיינו שמאכילה
התוחה בידו כל כך עד שמרחיבים כפי מעי' באכוס
ולא דורסין דהיינו שדור' לו מאכל בגרונו למקו' שאינו
יכול להחזירו אבל מלעיטין: אין מאמרי' את העגלים
אבל מלעיטין או זו היא המראה למקום שאיפה יכולה
להחזיר הלעטה למקום שהיא יכולה להחזיר: ו מותר
לית' מאכל בפיהם של תרנגולין: יא אין כותבי' מים
ולא חזכות לפני דבורי ולא לפני יוכי סובך ויוכי עליה
ולא לפני סויר אבל כותבין לפני אוזים ותרנגולי ויוכי'
בייתיות וכן לפני כלב שמזכותיו עליך: יב מותר
להאכיל תולעת המשי: יג מעמיד אדם בהמתו על
עשבים מהוברים ולא חיישינן שמא יתלוש מהם אבל לא
על גבי מוקצה מפני שאיסורו קל וחיישינן שמא יתן
לה ממנו בידים ודוקא להעמידה על גביו ממש אבל
לעמוד בפניה בעגין שלא תוכל להטות אלא דרך שש
מותר: יד כוטלים מאכל מפני חמור וכותבין לפני
שור אבל אין כוטלין מפני שור ליתן לפני חמור מפני
שמאם ברירי השור ואינו ראוי עוד לחמור: טו
אסו' לנרוף האכוס לפני שור של פטם אפי' אכוס של כלי
גזירה אטו של קרקע דאית' לאשווי' גומות ואסור גם כן
לבלק

הלכות שבת קנר

שהדליק כר בבית שישראל כו והלך לו הגוי אסור :
 ו ג אם ליקע גוי והאכיל לבהמת ישראל אין נריך
 למחות בידו לפי שעה אבל אם רגיל בכך נריך למחות :
 י ד עשה גוי בשבת ארון או קבר לעצמו מותר ישראל
 ליקבר בו ואם עשוי בשביל ישראל לא יקבר בו עולמית
 ודוקא שהקבר בפרהסיא והארון על גביו שהכל יודעני'
 שנעשה לפלוני ישראל אבל אם הוא בנכעה מותר ליקבר
 בו לערב בכדי שיעשה ואפילו כשהוא בפרהסיא אינו
 אסור לא לאותו ישראל שנעשה בשבילו אבל לישראל אחר
 מותר והוא שימתין בכדי שיעשו : ט ו גוי שהביא
 פי' כלי כגון בשבת חלילין לספור בהם ישראל לא יספור
 חלילי שקולם בהם לא הוא ולא אחריו עד שימתין לערב
 מעורר הכבי כדי שיבאו ממקום קרוב ואם ידע בודאי
 שממקום פלוני הביאום בשבת ימתין לערב כדי שיבא
 מאותו מקום וא"כ מותרים בין לו בין לאחרים והגו
 מילי כשהביאן דרך ד"ה אבל אם לא הביאם אלא דרך
 נרמלית כיון שלא נעשה בהם איסור תורה אין נריך
 להמתין כדי שיבאו אלא מותרים לערב מיד : י ו
 ספק אם הובאו מחוץ לתהום או מתוך התהום חוששים
 שמא מחוץ לתהום הובאו :

שבו דיני רחיצה בשבת : ובו י"ג סעיפים

א אסור לרחוץ כל גופו אפילו כל אבר ואבר לבד
 אפילו במים שהוחמו מערב שבת בין אם הם בכלי בין
 אם הם בקרקע ואפי' לשפוך המים על גופו ולהשתטף
 אסור אבל מותר לרחוץ בהם פניו ידיו ורגליו והכי מילי
 בחמי האור אבל בחמי טבריה מותר לרחוץ אפילו כל
 גופו

הביאו בשביל ישראל מותר לטלטלו אפילו מי שהובא
 בשבילו אבל לאכול אסור בו ביום למי שהובא בשבילו
 ולערב בכדי שיעשו ולאחרים מותר בו ביום ויש אומרי
 למי שהובא בשבילו מותר לערב מיד והא דשרי לישראל
 לטלטל אפילו כשהביאו הגוי לעצמו דוקא בתוך ארבע
 אמות או בתוך העיר אם היא מוקפת חומה והוא שתהא
 מוקפת לדירה דהיינו שיטבה ולכסוף הוקפה וסתם
 עיירות מוקפות לדירה וסתם מבגדים אינם מוקפים
 לדירה: **ז** אם הוא ספק אם בא מחוץ לתחום אסור
 ודוקא בגוי שאינו שרוי עמו בעיר אבל גוי השרוי עמו
 בעיר ופירות המנויים בעיר אין לחוש מספק ואפי' אם
 יש לגוי שני בתים ואחד מהם בתוך התחום תולו להקל
 ומותר לאכול אפי' למי שהובא בשבילו: **י** גוי שמילא
 מים לבהמתו מבור שהוא רה"ל מותר לישראל להשקות
 מהם בהמתו והוא שאין הגוי מכירו דליכא למיחש שמא
 ירבה בשבילו ואם מילא לכורך בהמת ישראל אסור בכל
 מיני תשמיש אפילו ישראל אחר ואם מילא הבור רה"ל
 לכרמלית מותר לאחר שלא מילא בשבילו: **יא** לוקט
 גוי עשבים למורך בהמתו אם אינו מכירו מאכיל אחריו
 ישראל שעומד בפניה בענין שלא תוכל לכטות לא דרך
 אם דאלו להעמידה עליהן אסור דחיישינן שמא יטול
 בידו זיאיכלנה והן מוקטנין אבל אם מכירו אסור וכן
 בכל דבר דאיכא למיחש שמא ירבה בשבילו אבל בדבר
 דליכא למיחש שמא ירבה בשבילו כגון שהדליק כר לעצמו
 או עשה כבש לירד בו שבכ' אחד וכבש אחד יספיק לכל
 אפילו מכירו מותר: **יב** אף על פי שאינו מכירו אם
 אומר בפירוש שלכורך ישראל הוא עושה או אפי' אם אינו
 אומר כן אם מעשיו מוכיחים שלכורך ישראל עשה כגון

שהדליק

הלכות שבת קנה

שיעשו לפי שאסור לעשות כן גזירה שמא יחתה בנה לי:
וב אסור ליכנס למרחץ אפילו להויע: וב עיר
שישראל וגוים דרים בה ויש בה מרחץ רוחנת בשבת
אם רוב גוים מותר לרחוץ בה במוצאי שבת מיר ואם
רוב ישראל או אפילו מהנה על מחנה אסור למוצאי
שבת עד כדי שיחמו:

שבו דיני סיבה בשבת: ובו ד' סעיפים

א החושש במתבניו לא יסוך שמן וחומץ אבל סך הוא
שמן לבדו אבל לא בשמן ורד משום דמוכחא מלתא
לרפואה קא עביד ואם הוא מקום שמנוי בו שמן ורד
ודרך בני אדם לסוכו אפילו בלא רפואה מותר: ב
סכין ומשמשין להנאתו על ידי שיכוי דהיינו סך
ומשמש ביחד ולא ימשמש בכח אלא ברפיון ידים:
ג אין מגרדין בכלי העשוי לכך אלא היו ידיו או
רגליו מטוכפות בעיט וכו' ד לא יסוך רגלו בשמן
והוא בתוך המכעל או הסנדל מפני שהעור מתרכך
ודמי לעיבוד אבל סך רגלו ומ' יצו במכעל וסך כל גופו
ומתעגל על כג העור והוא שלא יהא בשמן הכיסוף
מגופו שיעור כדי לעבדו אפילו יש בו כדי לכהניז מות'
והוא שלא יכוין אפילו לכהניז:

שבה דין חילת בשבת: ובו כ"ט סעיפים

א מי שיש לו מיוחד בעלמא והוא מתחזק והולך
ככריא אסור לעשות לו שום רפואה ואפילו על ידי גוי
גזירה משום שתיקת כמנים: ב מי שיש לו חולי של
סכנה מנה לחלל עליו את השבת והזרין הרין זה מש' כ'
השואל

אורח חיים

גופו יחד ואצל בנוכחין והאדשרי בהמי טבריה דוקא
בקרקע אבל בכלי לא דאתי לאיחלופי בהמי האור :

ב יש אומרים דהא דשרי בהמי טבריה דוקא כשאין
המקום מקורה אבל אם המקום מקורה אסור משו' דאתי
לידו ויעה ואסור ויש אומרי דמותר להווע בהמי טבריה :

ג אמת המים שהיא חמה אסור להמשיך לתוכה אפי'
פירוט כגור מערב שבת סי' לון של כוכן ופי הסילון יונא
הריב ופילון חוץ לאמה ומימיו כשפכי לעוקא פי' לנזק
דבר אסורם שבקרקע ואם המשיכו אסורים

אפילו המים שנכנסו לה מערב שבת ברחיבה ובשתייה
כאלו הוחמו בשבת: ד לא ישתטף אדם בנוכח כל

גופו ויתחמם כנגד המדורה מפני שמפסיד מים שעליו
וכמנא ברוחן גופו בהמין אבל מותר להשתטף בנוכח
אחר שבתחמם אצל האש: ה יש אומרים שצריך לזוהר

שלא להמם ידיו אצל האש אחר כטילה אם לא יכנס
תחלה יפה: ו אסור ליתן עץ בטנו כלי שיש בו מים
חמין ואפי' כחול מפני הסכנה שבעמים שהם רותמים:

ז הרוחן כנהר צריך שיכנג גופו יפה כשעולה מהנה
מפני שלא ישארו המים עליו ויטלטלם ארבע אמות
בכרמלית לפי שהעולה מן הרחיבה יש רבוי מים על

גופו אבל ההולך ברה' ומטר סוחף על ראשו ועל לבושו
לא הקפידו בו: ח אדם מותר לטבול מוטמאתו
בשבת: ט מותר לרשוץ פניו ידיו ורגליו בדברים

שאיכא משירים שיצר מעורבים עם דברים המשירים
ובלבד שלא יהיה הרוב מדבר המשיר: י מותר לר' וזן

ידיו במורס: יא מרחץ שסתמו נקביו מערב שבת
למונאי שבת רוי'ן בו מיד אבל אם לא סתמו נקביו אף
על פי שמאלו הובס בשבת צריך להמתין לערב כדי

שיצטו

פיוס שבת שנריך לעשות לו רפואה ידועה שיש בה
 מלאכת הילול שבת שמוכה ימים אין אומרים במתין
 עד הילולה ומכאן שלא כחלל עליו שבת אחת אלא יעשו
 מיד אשׁפׁ מחללין עליו שתי שבתו : יב כשמחללין
 שבת על חולה שיש בו סכנה משתדלין שלא לעשות על
 גוים וכותים וקטנים וכשים אלא ע״י ישראל גדולים ובני
 דעת : יג כל הזריו להלל שבת בדבר שיש בו סכנה
 ה״ז משוכח אפילו אם מתקן עמו דבר אחר כגון שפירם
 מזודה להעלות תיכונן שכתל לכהר ונד עמו דגים וכן
 כל כיוצא בזה : יד היה חולה שיש בו סכנה נריך בשר
 שוחטין לו ואין אומרים כאכילנו כבלה אבל אם היה
 החולה נריך לאכילה לא לתר והכבילה מוכנת מיד
 והשחטה מתאחרת לו מאכילין אותו הכבלה : טו
 פתח התבוננו אמרוהו הרופאים שנריך גרונרת אהת
 בחלתו וזערו ורבו עשרה והביאו לו כל אחד גרונרת
 בלם פעורים ויש להם שכר טוב מאת האפילו הגרין
 בראשונה : יז אמרוהו לשתי גרונרות ולא מכאו לא
 בגרונרות בשני עוקנין ונ' בעוקן אחר כורתין העוקן
 שיש בו נ' ואם היו ב' בעוקן אחר ונ' בעוקן אחר לא
 יכרתו אלא העוקן שיש בו שנים : יח חולה שכתל
 מחמת חליו למשכב ואין בו סכנה אומרים לגוי לעשות
 לו רפואה אבל אין מחללין עליו את השבת באיסור
 ד' וריתא אפילו יש בו סכנת אבר ולהלל עליו ישראל
 באיסור דרבנן בידים יש מתירים אפילו אין בו סכנת
 אבר ויש אומרים שאם יש בו סכנת אבר עושין ואם
 אין בו סכנת אבר אין עושין ויש אומרים שאם אין בו
 סכנת אבר עושין בשינוי ואם יש בו סכנת אבר עושין
 בלא שינוי ויש אומרים שאפילו יש בו סכנת אבר אין

אורח חיים

והשושן הריו זה שופך דמים : ג כל מכה של חלל דהיינו
 מהשינים ולפנים ושיכים ענמם בכלל מחללין עליה את
 השבת ודוקא שנתקלקל אחד מהאברים הפכמי' מהמת
 מכה או בועה וכיוצא בזה אבל מיחושין אין כקראים
 מכה : ד מכה של חלל איכה כריכה אומר שאפי' אין
 עם בקיאים וחולה אינו אומר כלום עושים לו כל
 שרגילים לעשות לו בחול אבל כשיודעים ומכירים
 באותו חולי שממתין ואין צריך חילול אסור לחלל עליו
 אף על פי שהוא מכה של חלל : ה מכה שאיכה של
 חלל כשאלין בבקי ובחולה ואין מחללין עליו שבת עד
 שיאמר א מהם שהוא צריך לחילול או שיעשה אבל אחד
 מהם סכנת כפשות : ו מכה שצ' היד וג' הרגל וכן
 מי שנלע עלוקה וכן מי שנשכו כלב שוטה או אחד
 מזוחלי עפר הממיתים אפילו ספק אם ממית אם לאו
 קרי הם כמכה של חלל : ז מחללין שבת על כל מכה
 שנעשית מחמת ברזל ועל שחין הבא בפי הטבעת ועל
 סימטא והוא הנקרא פולוכקרו בלעז ועל מי שיש בו
 קדחת הם ביותר או עם סימור : ח מי שאחזו דם
 מקיזין אותו אפילו הולך על רגליו ואפי' ביום הראשון :
 ט החוטא בעיניו או בעינו ויש בו ניר או שהיו
 שותפות ממנו דמעו מחמת הפאב או שהיה שותת
 דם או שהיה בו רירא ותחלת אוכלא מחללין פ' תחלת
 עליו את השבת : י כל חולי שהרופאים חולי
 אומרים שהוא סכנה אף על פי שהוא על הבשר מבחון
 מחללין עליו את השבת ואם רופא אחד אומר צריך
 ורופא אחד אומר אינו צריך מחללין . יא מי שאומר
 שאין צריך מומחה דכל בני אדם חשובים מומחים קנת
 וספק כפשות להקל : יב חולה שיש בו סכ' שאמרוהו

ביום

הלכות שבת קנז

להרחיב פי המכה כדרך שהרופאי עושי' שהם מתכוולי
 ברפואה להרחיב פי המכה הז' חיות משום מכה כפטיש
 שזו היא מלאכת הרופא ואם הפישה להוניה ממכה
 הליחה שנה הז' מותר: ב ט מי שנפח ידו או רגלו
 נזמתה ביין כדי להעמיד הדם אבל לא בחומץ מפני
 שהוא חזק ויש בו משום רפואה ואם הוא מעוכב אף היין
 לו כמו החומץ ואסור: ל מי שכשמת פרק ידו או רגלו
 ממקומו לא ישפטפנה הדנה בנוק שזה רפואתו אלא
 רוחץ כדרכו ואם כתדפא כתדפא: ל א צפורן
 שפירשה וזינין שהם כמין דנועות דקות הפורשו מעור
 האנבע סביב הנפורן אם פירשו רובן כלפי מעלה
 ומנערות אותו להסירן ביד מותר בכלי פטור אבל
 אסור לא פירשו רובן ביד פטור אבל אסור בכלי חיים
 הטאת ופרשי כלפי מעלה כלפי ראשי אנבעותיו ור"ת
 פירוש דהיינו כלפי הנוף וצריך לחוש לשני הפירושי':
 ל ב החושש בשיכיו לא ינמע בהם חומץ ויפלוט אבל
 ינמע ובולע או מטבל בו כדרכו החושש בנרונו לא
 יערע: ו בשמן אבל בולע הוא שמן ואם כתדפ' כתדפא:
 ל ג גוכח מותר לייבק הלב מהבהמה דבמקו צערא
 לא גורו רבכין ויש אומרים שאם אין לו אלא צער של
 רעב אסור לייבק מהבהמה בשב': ל ד לא תקל אשה
 חלב מדדיה לתוך הבוס או לתוך הקדרה ותניק את
 בנה: ל ה מותר לאשה לקלח מהחלב כדי שיאחוז
 התינוק הדד וייבק: ל ו אין לועמי' מנטכי ולא שפין
 בו השיכים לרפואה ואם משום ריח הפה מותר: ל ז
 כל אוכלים ומשקים שהם מאכל בריאים מותר לאכלן
 ולשתותן לרפואה אעפ" שהם קשי' לקנת דברי' ומוכחא
 מלת' לרפואה עביד אפ"ה שרי וכל שאינו מאכל ומשק'

עושין לו דבר שהוא כסמך למלאכה דאוריתא ודברית
 שאין בה סדר מלאכה עושין אפילו אין בו סכנת אבוי
 ודברי הסברא השלישי כראין: ו ה הקיזדם וננטמן
 עושים לו מדורה אפילו בתקופת תמוז: ו ט חולה
 שאין בו סכנה מותר בבישולי גוים: ב אין כותבין יין
 לתוך העין וליתכו על גביו אם פותח וסוגר העין אסור
 ואם אינו פותח וסוגר מותר ורוק תפל אפילו על גביו
 אסור דמוכחא מלת דלרפואה עבדי: ב א שור אדם
 קילורין מער שבת ומותן עב העין שאינו כרא לא כרוחץ
 זהו דלא עמיץ ופתח ולא היישיכן משו' שחיקת סמנן
 דכיון שלא התירו לו לשרותן לא מער שבת איב היכור:
 ב ב מעבירין גילדי המכה וסכין אותה בשמן אבל
 לא בחלב מפני שהוא כמות ואפילו בגמר מכה דליכא
 לא נערא שרי אבל אין כותבי עליה שמן והמין מעורבין
 יחד ולא על גבי חוץ ליתכו עליה אבל כותן הוא חוץ
 למכה ושותת ויורד לתוכ': ב ג כותבי ספוג וחתוכות
 בגדים יבשים וחדשים שאינן לרפואה אלא כדי שלא
 יסרטו הבגדים את המכה אבל לא ישכים שהם מרפאים
 והם ישכים שלא כיתרו מעולם על המכה אבל אם היו
 כבר על המכה אפילו ישכים שרי דשוב איכס מרפאים:
 ב ד כותבין עלה עב מכה בשב' שאיכו לא כמשמרה
 חוץ מעלי גפנים שהם לרפואה: ב ה רטיה שנפלה
 מעב המכה עב קרקע לא יחזירכה: כפלה על גבו
 כלי יחזירכה ועל ידי גוי מותר להכיסה אפילו בתחלה:
 ב ו מגלה קצת רטיה ומקבץ פי המכה וחוזר ומגלה
 קצתה השכי ומקבץ ורטיה ענמה לא יקבץ מפני שהוא
 ממרח: ב ז מכה שנתרפאה כותבין עליה רטיה
 שאיכו אלא כמשמרה: ב ח המפיים שאין בשבת כדי
 להרחיב

הלכות ישיבת קנח

להוציא דם מהמכה לכך יש לרחוץ המכה במים או בדין
 מילה להעביר דם שנמכה ויא שכורך קורי עכביש
 על המכה ומכסה בהם כל הדם וכל ההפורה ואחר כך
 כורך עליו סמרטוט: מ ט אסוד לשים פתילה בפי
 הטבעת כדרך שנוהגין לעשותו למי שהוא צנור אלא
 גוים אותה בשיכוי שיאזוכה בשתי אבבעותיו ויכיהכת
 בשבת:

ש מ ט על מחללין שבת: ובו ט' סעי'

א כל פיקוח כפש דוחה בשב' זהריו הריוה משוכס
 אפילו כפלה דליקה בחנר אחרת וירא שתעבור להגב
 זו ויבא לידו סכנה מכפין כדי שלא תעבור: ב אין
 הולכים בפיקוח כפש אחר הרוב אפילו היו ט' גוים
 וישראל אחד בחנר ופירש א' מהם לחנר אחרת וכפל
 עליו שם מפולת מפקחין כיון שכשאר קביעות הראשון
 במקומה השכינן ליה במהנה על מהנה אבל אם כעקר
 כלם זכשעת עקירתן פירש אחד מהם לחנר אחרת
 וכפל עליו אין מפקחין שכיון שכעקר קביעות הראשון
 במקומו אחרי כל דפריש מרובא פריש: ג מי שנכלה
 עליו מפולת ספקי ספק מת ספק הוא שם ספק אינו
 סס ואפילו אתל שהוא שם ספק גוי ספק ישראל מפקחין
 עליו אעפי שיט בו כמה ספקות: ד אפילו מצאוהו
 חרוץ שאינו יכול לחיות לא לפי שעה מפקחין וכוד קין
 עד הוטמו אם לא הדנישו בחוטמו חיות או ודאי מת
 לט פגעו בראשו תחלה לט פגעו ברגליו תחלה: ה
 מנא עליונים מתים לא יאמר כבר מתו תחתוכים אלא
 מפקח עליהם שם אעדיין הם חיים: ו גוים שגרו על

צריאי אכור לאכלו ולשתותו לרפואה מי שיש לו מוחות
 בעלמא והוא מפתחוק זהו לך כבריא ואם אין לו שום
 מיהוש מותר: **ל** ח מות לאכול שרפים מתוקי ולגמוש
 בינה חיה כדי להכעיס הקול: **ל** ט אין עושין
 פירו' הערוך אפיק אפיקטוויזין דהיינו גרמת קיא אפילו
 עשי זון כלו' הוכיא בחול משו' הפסד אוכלים ואם מנטער
 עורף המזון מרוב מאכל בהול מותר אפילו כסם

זבשבת אסור כסם ומותר ביד: **מ** החושש במעין
 מותר לימתן עליהם כוס שעירו ממנו המין אף על פי
 שעדיין יש בו הכל: **מ** א מי ששתכ שרפואתו לסוך
 בפות ידיו ורגליו בשמן מותר למוכס בשבת: **מ** ב
 אין מתעמלין דהיינו שדורס על הגוף בכח כדי שיגיע
 ויזיע ואסור לדחוק כריבו של תיכוס כדי להוציא הרעי:
מ ג מותר לכפות כוס על הטבור להעלותו ולהעלו'
 אזני בין ביד בין בכלי ולהעלות אבקלי דהיינו תבן
 שכנגד הלב שכפף לנר פנים שכל אחד משו' אין עושים
 במחיים כדי שכחוש לשהיקה ויש לו צער מהם:

מ ד רוחנין במי גרר ובמי המתן ובמי טבריה ובמי
 היפים שנים הגדול אעפ' שהם מלוחים שכן דרך לרחוץ
 בהם וליכא הוכחה לרפואה קא עביד אבל לא במים
 הרעים שנים הגדול ובמי משרה שהם מאוסי ואין דרך
 לרחוץ בהם אלא לרפואה ודוקא שזוהא בהם אבל אם
 אינו שזוהא בהם מותר שאינו כראה אלא כמיקר:

מ ה לוחשים על כזשים ועקרבי בשביל שלא יזיקו
 ואין בכך משום צידה: **מ** ו כותנין כלי עץ העין
 להקר והוא שיהא כלי הנטל בשבת: **מ** ז עגם שינא
 ממקומו מחזירין אותו: **מ** ח אסור להכניח כגד על
 מכה שינא ממכה דם מפני שהדם יגבע אותו ואסור
 להוציא

הלכות שבת קנט

שאין בו סכנה: ה היושבת על המשבר ומתה מביאי
 בכין בשבת אפילו דרך לה וקורעים בטכה ומוציאין
 הולד שמא ימנא חי: ו עושין מדורה ליוולדת כל
 שלשים יום ואפילו בתקופת תמוז: ז הולד שכולד
 עושין לו כל דרכו מרחיבין אותו ומולחין אותו וטומכין
 השליש כדי שיחס הולד וחיתכי את הטבור והמ' בכולד
 לט' או לז' אבל כולד לח' או ספק בן ז' או בן ח' איך
 מהלכין עליו אלא נמרו שערו ונפרכיו: ח כולד לת'
 או ספק בן ז' בן ח' שלא נמרו שערו ונפרכיו אסור
 לטלטלו אבל אמו שוחה עליו ומכיקה מפני צער החלב
 שמנערה וכן היא בעגמה יכולה להוציא בידה ההלם
 המנער אותה: ט מיישרין אברי הולד שנתפרקו
 מחמת צער הלידה: י מותר לכרכו בנגדיו שלא
 יתעקמו אבריו: יא אם כפלה ערלת גרון הולד מות'
 לשים אגבע לתוך פיו ולסלק הערלה למקומה אף על
 פי שפעמים שמקיא:

ט לא דיני מילה בשבת: ובו י' סעיפים

א עושין כל דרכי מילה בשבת מוהלכין ופורעין
 ומונבין וכותמין עליה כמון: ב כל זמן שלא סילק ידו
 מן המילה חוזר אפילו על ניבין שאינם מעבבים סילק
 ידו איכו חוזר לא על ניבין המעבבין ואו הם המעבבים
 בשר החופה אפילו רוב גבהה של עטרה במקום אחד:
 ג בן ח' אם נמרו שערו ונפרכיו מלין אותו בשב' ואם
 לא נמרו אפילו אם הוא ספק בן ז' ספק בן ח' אין מלין
 אותו ואכל בן ח' ודאי ואם הוא בן ז' ודאי אפילו לא
 נמרו שערו ונפרכיו מלין אותו: ד מילה שלא בזמנם
 14 iii אינם

עינודות ישראל אם באו על עסק ממון אין מחללי עליהם
 את השבת באו על עסקי כפשות ואפי' לו סתם יונאים
 עליהם בכלי זיין ומחללין עליהם את השבת ובער
 הסמוכה לספר אפילו לא באו אלא על עסקי תבן וקט
 מחללין עליהם את השבת: ז יש מי שאומר שכונן
 הזה אפילו באו על עסקי ממון מחללין שאם לא יכחשו
 ישראל לשלול ולבוז ממנו יהרגנו והוי עסקי כפשות:
 ח הרואה ספינה שיש בה ישראל המטורפת בים וכן
 בהר שוטף וכן יחיד הנרדף מפני גוים מנוה על כל
 אדם לחלל עליהם שבת כדי להגילם: ט כל היונאים
 להגיל חוזרים בכלי זינגם למקומם:

של דיני יולדת בשבת: ובו יא סעיפים

א יולדת היא כחולה שיש בו סכנה ומחללין עליה
 בשבת לכל מה שנריכה קורין לה סכמה מחקו למקום
 ומילדין ומלויקין כר אפילו היא סומא ומ"ה ב"ל מה
 שיכולין לשבות משנין כגון אם נריכים להביא לה כלי
 מביאו לה הכרתה תלוי בשערה וכן כל כיוצא בזה:
 ב ככרית אין מילדין אותה בשבת אפי' בדבר שאין
 בו קילול שבת: ג נקראת יולדת לחלל עליה שבת
 משתשכ על המשבר או עשעה שהדס שותת ויורד או
 עשעה שחברותיה נושאות אותה בזרועותיה שאין כה
 כח להלך כיון שנראה אחד מאלו מחללין עליה את
 השבת: ד כל ג' ימים הראשונים אפילו אמרה אינה
 נריכה מחללין עליה את השבת מנ' ועד ז' אמרת אינה
 נריכה אין מחללין מכאן ואילך אפי' אמרה נריכה אינה
 אין מחללין עליה אלא הרי היא עד שלשים יום כחולס
 שאין

א אין מילדין את הבהמה בשבת: ב אין מפרכין לבהמה גלדי מכה ולא סכין אותה בשמן וה"ל בגמר מכה דליכא לא משום תעמוג אבל בתחלת מכה דאיכא נצרא שרי: ג אם אכלה כרטימין הרבה ומנטצרת יכול להרינה בחז' כדי שתניע ותתרפא: ד אם אחזה דם יכול להעמידה במים כדי שתנטכן ואם הוא ספק שאם לא יקיוו לה דם תמות מותר לומר לגוי להקזיה:

שלג שלא לפנות אוצר בשב': ובו ג' סעי'

א אוצר של תבואה או של כדי יין אף על פי שמותר להסתפק ממנו אסור להתחיל בו לפנותו אלא לדבר מנוה כגון שפיכהו להכבדת אורחים או לקבוע בו בית המדרש וכינד מפכהו אם היה האוצר גדול מפכה ממנו ה' קופות לא היה בו אלא ה' קופות מפכה מהם ד' אבל כולו לא יפכה שחא יבא להשוות נומות: ב כשמפכה אלו ד' או ה' קופות לא יחלקם בקופות קטנו' להוליכם בהרבה פעמים כדי להקל המשוי מפני שמרבה בהילוך ואנשא מלתא טפי: ג אלו ד' או ה' קופות שמפכה קיינו לאורח א' ואם באו לו הרבה מפכה כשיעור הזה לכל אורח ואורח ובלבד שלא יפכה א' לכלם דאיכא עירא א' יתירא אלא כל אחד יפכה לעצמו או אחד יפכה

בערו:

שלד דיני דליקה בשב': ובו כ' סעיפים

א אם כפלה דליקה בשבת אם הוא כלילה קודם סעודה יכול להניל כדי מוזן ג' סעודות הראוי לאדם לאד' והראוי לבהמה לבהמ' ונשחרית מוזן שתי סעודות

אינה דוחה שבת: ה אכד רוצינכוס וכולד בין השמש
 פילוש הולד המא וכולד כשהוא מהול ויוכ' דופן וככרית
 עאזה שפתמו רמ' שילדה ואחר כך כתגיירח ומי שיש לו
 פ' סס והוכיאהו שתי ערלות אין מילתן דוחה שבת:
 לסוף וכתפא ו
 מכשירי מילה שאפשר לעשותם
 מערב שבת איבס דוחין את השבת לפיכך אם לא הביא
 איחול למילה מערב שבת לא יביאנו בשבת אפי' במקום
 שאין בו אלא איסור דרבנן שהעמידו חכמים לדריהם
 במקום ברת ולומר לגוי לעשותם אם הוא דבר שאס
 עשהו ישראל אין בו איסור אלא מדרבנן אומר לגוי
 געושהו ואם הוא דבר שאסו לישראל לעשותו מן התורה
 לא יאמ' לגוי לעשותו: ז לא היה לו כמון שחוק מעש'
 לא ישחקו אלא לועם בשיכיו אם לא עירב מאתמול יין
 חמין ליתן עליה לא יערבם היום אלא יתן כל אחד
 לבדו: ח אין עושין לה חלוק שא כורך עלי' סמרטוט
 ואם אין לו כורך על אנבעו דרך מלבוש לשבות מדרך
 הוכאה כחול ומביא דרך חצר אחרת אפילו לא כשתפפו
 יחד: ט בזמן חכמי הגמרא אם לא היו רוחמים את
 הולד לפני המילה ולאחר המילה וכיום שלישי למילה
 צמי' חמין היה מהוכן ולפי' חוקקו לכתוב משפטו כשחל
 להיות בשבת והאידיכ' לא כהנו ברחיבה כלל ודיכו לרחוץ
 בשבת אם רצו כדין רחיבות כל אדם: י אדם שלא מל'
 מעולם לא ימול בשבת אבל אם מל כבר פעם אחת
 גותר למול בשבת ואפילו אם הוא אבי הבן:

שלב שלא לילד הבהמה בשבת:
 ובי ד' סעיפים

לר"ה וגם איכס מקורים דדמו לר"ה ומה אין מתירין
 להניל אלא מזון ג' סעודות וכלים הנריכים אבל לבית
 אחר שעירב עמו וכול להוציא כל מה שירנה ואף להצר
 לא אמרו לא להצר חבירו אבל להצר שלו שאיכה נדויכה
 עירובי יכול להוציא כל מה שירנה ויש אומרים שאין
 קילוק: יב כל כתבי הקדש מנילין האידכא מפני
 הדליקה וקורים בהם אפילו כתובים בכל לשון ואפילו
 כתובי כ"ס וכסיקרא ובכל דבר וכן מטבע פירו' מיני
 ברכות שטבעו חכמי מנילין אותם מן הדליק' נכעים
 ומ"ה התורפא וכן תרגו' שכתבו עברי כגון יגר סהדותא
 וכדנא תימרון להם ועברי שכתבו תרגו' או כלשון אחר
 שאותו העם בקיאי בו וכן ס"ת שיש בו ללקט פ"ה אותו
 מתוך תיבות שלימות או שיש בו אזכרה מנילין אותם:
 יג יש מי שאמר דמגלת אסתר הואיל ואין בה
 אזכרות אס איכה כתובה כמשפטה אשורית על העור
 וכדיו אין בה קדושה להנילה מפני הדליקה: יד
 הקמיעין שיש בהן פסוקים אין מנילים אותן מפני
 הדליקה ויש אומרים שמנילים: טו מנילים תיק
 הספר עם הספר ותיק התפלין עם התפלין אצ"פ שיש
 בתוכן מעות וה"ה לשאר כתבי הקדש: יו אס הנ"ס
 תפלין בא"ר כקי מלא מעו' יכול להנילו מפני
 הדליקה או מפני הנכדים והנזלים למקום
 שיכול להניל התפלין ויש מי שאומ' דהיינו דוק כשהכית'
 שם מערב שבת: יז יש מתירים להניל דסקיא מליאה
 מעות על ידי ככר או תיכוס מן הדליקה או מן הנכדים
 והנזלים ודוקא לר"ה אבל לא להצר שאיכה מעורבת
 פירו' מקום ולמ"כוי שלא כשתתפו בו וכלבד שיהיו בו
 סככסי' ממנו ג' מחינות ולמי: יח כתבו משם גאון
 לספרות

ובמנחה מוזן סעודה א' ודוק בני הבית שהדליקה בו לא
ינילו יותר משום דאיכא למיחש שמתוך שטרודי בהנלה
ישכחו השבת ויכבו אבל בתים הקרובי ויראים שתגיע
להם הדליקה יכולים להניל כל מה שירצו: ב יש
מתירים לטלטל מעות ודברים המוקנים כדי להנילם
מבני הדליקה או מאכסים הנאים לגלם דבמקו פסידא
אין לחוש לאיסור מוקנה ויש אוסרים ואפילו לומר לגוי
לטלטל סחורה הכפסדת מחמת גשמים יש מי שאסר:

פיר' פת שנטל ג הניל פת בקיה לא יניל פת הדרתה
הדרה דהיינו אבל איפכא שרי: ד מנילין מיה לשבת
פת סוכין אבל לא משבת ליה ויש ולא לשב' הנאה

אבל מיה למוציא מנילין מוזן סעודה אחת: ה
מנילין לחולה ולזקן ולרעבתן כביכוכי: ו הא דאין
מנילין אלא מוזן ג' סעודות היינו דוקא בשכי כלי אבל
בבלי אחד מנילים אפילו יש בו מאה סעודות ואפילו
פורש טליתו וקיפל והביא לתוכו וחזר וקיפל והביא
לתוכו מותר כיון שמוציא הכל בפעם אחת: ז ומותר
להניל כלי תשמישו הדריכין לו לאותו היום כגון כוסו
וקיתוכיות: ח ולבוש כל מה שיכול ללבוש ומוציא
ופושט וחוזר ולבוש ומוציא ופושט ויש מי שאומ' שאינו
לבוש ומוציא לא פעם אחת בלבד: ט ואומר לאחרים
באו והנילו לכם כל א' מוזן ג' סעודות ויכולים ללבוש
כל מה שיוכלו ללבוש ואם רוצים זוכים בו מן ההפקר
כיון שאמר הנילו לכם ואם איכס רוצים לזכות לא רוצי'
להחזירו לקבל שכר על הנלתם הרשות בדם ולא הוי
שבר שבת: י כל הנלה שאמרנו אינה אלא לחבר
אדרת המעורבת אבל לא לשאינה מעורבת: יא יש
אומרים דכל הנלה שאמרנו היא להגר ומבוי הסמוכים
לרה

שלה דין חבית שנשברה: ובוה' סעיפים

א הבית שכשנברה מנילין ממנה מוזן שלש בעודות
אפילו בכלים הרבה דאלו בכלי אחד אפי' מהזיק נראה
בעודות מניל ואומר לאהרים באו והנילו לכם וכלבד
שלא יספוג דהיינו שלא ישים הספוג במקום היין להאר
ולטהיפו גזירה שמה יסרוט ואפילו אם יש לו בית
אחזה דליכא קטש סחיטה אסור שלא יעשה כדרך שהיא
עושה בחול ולא יטפה בשמן להכניס ידו ולקנח בשבת
הכלי: ב אם כשברה בראש גגו מביא כלי ומניח
תחתיה וכלבד שלא יביא כלי אחד ויקלוט לקבל מן
הקולט באויר לאחד שירד מן הגג ולא יביא כלי אחד
ויברק אותו לראש הגג ואם מניל בכלי אחד מניל אפילו
קולט או מברק: ג כודמכו לו אורחים מביא כלי אחד
וקולט כלי אחד ויברק ולא יקלוט ויברק ואם כך יזמין
האורחים ולא יעדים לזמן אורחים שאין כריכין לאכול:
ד אם יזוכ תירוש מנינית של ענבי שעדיין לא נדרכו
שנמנא אותו הדלף איכו רשאי שהרי המשקין שזכו
אסורים ואיכו רשאי לשים כלי תחתיו מפני שמבטלו
מהיכנו ביכד יעשה יכוח שם מטתו או שלטנו ואז יהיה
אותו הדלף לפניו גרף של רעי ויוכל להניח שם בלי
לקבל הדלף כדי שלא יעשה שם טיט וכשיתמלא הכלי
לא יזדקנו בכלי אחר שלא יבטלו מהיכנו אלא מריקו
בתוך הנינית שזכו המשקים ממנה שהיא מבוטלת
מהיכנה על ידי משקים שבה משום משקים שזכו: ה
כתפזרו לו פירות בחצר אחת הנה ואחת הנה מלקט
מעט ואוכל ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה ואם
נפלו במקום אחרנותן אפילו לתוך הסל אלא אם כן
נפלו

שמונת לומר לגוי להניל הפרים מן הדליקה אפילו
 דרך ר"ה: וט כל מה שמותר להניל מפני הדליקה
 מותר להניל חמים ומשאר דברים המאבדים: ב
 הגליונים שלמעלה ושלמטה ושנין פרשה לפרשה ושנין
 דף לדף ושבתחלה הספר ושבוסף הספר אין מצילים
 אותם: בא האפיקורסים דהיינו האדוקי בעבודת
 אילים וכן שכתבו להם כתבי הקדש אין מצילים אותם
 ואף בחול שורפן עם האזכרות שבהן: בב תיבה
 שאחז בה האור יכול לפרוס עור של גדי מנדה האהרן
 שלא תשרף וצאים מחינה בכל הכלים להפסיק בין
 הדליקה אפילו כלי חרס חדשים מלאים מים שודאי
 יתבקצו כשתגיע להם הדליקה דגם כיבוי מותר:
 בג טלית שאחז בה האור פושטה ומתכס' בה ואינו
 הושט אם תכבה ויש מי שאומר שצריך שלא יתכוין לכך:
 בד יש אומרים שאין יכול ליתן עליו משקין כדי
 שיכבה כשיגיע להם ויש אומרים שמותר לעשות כן
 בשאר משקים חוץ מהמים משום כיבוס ויש מתירי אפי'
 במים ודברי סברא שכית כראים: בה ככרי שבא'
 לכבות אין צריך למחות בידו אבל קטן שבא לכבות
 צריך למחות בידו: בו יכול לומר בפני הגוי כל
 המכבה אינו מפסי' או אם אינו מזומן כאן יכול לקרות
 מיבא אע"פ שודאי יכבה כשיבא וכן כל כיוצ' בזה בהיוק
 זבא פתאום כגון אם כתרועצה הבית של יין יכול
 לקרות גוי אע"פ שודאי יתקננה כשיבא: בז נחלת
 המוכחת בחקום שרבים כיוזקים בה יכול לכבותה בין
 אם הוא של מתכת בין אם היא של עץ והרמבם אומר
 בשל עץ:

בעפר מצעוד יום כדי שיהיו לחים מותר לאחוז בעלים
 ולהוציאן והוא שלא השרישו וגם נריך שאיכו רונה
 בהשרשתן אבל אם כתכוון לזריעה אסור: ז אבוב
 לתלוש אפי' מענין שאיכו נקוב: ח ע"כין פירוט חנז
 אפילו איכו נקוב יש לזוהר מליטלו מע"ג כד שזרעין
 קרקע ולהכניחו ע"ג יתדות או איפכא בין ^{שה עשבים}
 שהוא של עצן בין של סרס: ט כבוד המקלח מים מן
 הגג שעלו בו קשים ועשבים שסותמין ומעכבים קילוחו
 ומימיו יוצאים ומתפשטים בגג ודולפים לבית ממעכץ
 נרגלו בנמעה דכיון דמתקן על ידי שיכווי הוא שאיכו
 פושה אלף נרגלו במקום פסידא לא גזרו רבנן: *
 הדם מחונבר מותר להריח בו אבל אתרוג וזמזוח וכל
 דבר הראוי לאכילה אסור להריח בו במחונבר שמא יקוץ
 אותו לאכלו: י א השורה העים ושערי וכיוצא בהם
 במים ה"ז תולדות זורע וחייב בכל שהוא: יב תאכיס
 פי' במקומות שיבשו באי' ביהן וכן אילן שעשו פירותיו בו
 גדולם התולש מהם בשבת חייב אף על פי שהם
 בעקורים לעבין טומאה: יג אסור להשתמש בנדדי
 האילן אבל נדדי נדדין מותר לפיכך אסור לסמוך הסולם
 לבידי האילן דכי סליק ביה משתמש בנדדין אבל אם יש
 יתד תקועה בנדדי האילן מותר לתמוך סולם עליו דה"ל
 יתד נדדין וסולם בידי נדדין ואם כעץ בו יתד ותלה בו
 כללה היתד נקרא נדדין והכלכלה גדי נדדין:

שלו דין כבוד הבית ודבר שאינו מתכוין

א דבר שאין מתכוין מותר והוא שלא יהא פסיק הישי
 הליכך גורר אדם מטה כסא ושפמל בין גדולים בין
 קטנים

כפלו לתוך צרורות ועפרורות שבהם שאז מלקט את
 א' ואוכל ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה:

ש לו אם מותר לילך על גבי העשב'ולא
 באילן ובו יג סעיפים

א אין עולין באילן בין לח בין יבש ואין כתלים בו
 ואין משתמשין במחומר לקרקע כלל גזיר' שמא יעלה
 ויתלוש. עלה באילן בשבת בשוגג מותר לירד בחויה
 אסור לירד ואם עלה מצעוד יום בכל גזיר' מותר לירד
 משחשיכה ויא' דה"ל כשהיה דעתו לירד מצעוד יום אבל
 לא היה דעתו לירד מצעוד יום לא ירד משחשיכה כיון
 שהיה דעתו ליטב שם באיסו': ב שרשי אילן הנבואה'
 מן הארץ ג טפחים אסור להשתמש בהם פחות מכאן
 מותר להשתמש בהם דכקרק' חשיבי ואם באי' מלמעלה
 ויורדים למטה במקום שנבואה שלשה אסורי' ובמקום
 שאין נבואה ג מותרים היו נבואה ג' וחלל תחתיהם
 אף על פי שמכד אחד אין חלל תחתיהם והרוקן שוים
 לארץ אסור ליטב אפילו על כד השוה לארץ: ג מותר
 לילך ע"ב עשבים בין לחים בין יבשים כיון שאינו מתכוין
 לתלוש אבל האוכלים בנכות אסורי' ליטול ודיהם על
 העשבים שמסקים אותם אע"פ שאינם מכוונים פסוק
 רישיה הוא אבל מותר להטיל בהם מי רגלים או שאר
 משקין שאינם מנמיחין: ד יש לזהר מלהשליך זרע'
 במקו' ירידת גשמי' שסופן להצמיח ואם ישליך לתרכנולי'
 לא ישליך אלא כשיעור שיאכלו בו ביום או ליומים ואם
 הוא במקום דריסת רגלי אדם מותר שאין כופו לנמוח:
 ה עשבים שעלו על און הכלי מלחות הכלי חשובים
 במהוברים לקרקע והתולשן הייב: ו עשבים שתחנן

בעפר

הלכות שבת קסד

שהם מוקצים מותר לכסותם מפני הדלף: ה מותר ליתן כלי תחת הדלף בשב' ואם כתמלא שופכו ומחזירו למקומו והוא שיהא הדלף ראוי לרחיבה אבל אם אינו ראוי אסור משום שאין עושין גרף של רעי לכתחלה ואם נתן כלי תחת דלף שאינו ראוי לרחיבה מותר לטלטלו במים המאוסים שבו:

שלט במה דינין פרטיים הטהגין בשבת

א אין רוכבין על גבי בהמה: ב אין שטין על פני המים אפילו בנריכה שבחצר מפני שכשהמים נעקרים ויוצאים חוץ לברכה דמי לכהר ואם יש לה שפה סביב מותר דכיון דאפילו נעקרו המים השפה מהורת אותם למקומם הל' ככלי וליכא למיגזר ביה שמא יעשה הבית של שייטין: ג אין מטפחים להכות כף אל כף ולא מספקין להכות כף על ירך ולא מקדין גירה שמא יתקן כלי שיר ואפילו להכות באגבע על הקרקע או על הלוח או אהת כנגד אש' בדרך המשוררים או לקשקש באגוז לתיכוס או לשחק בו בזוג כדי שיסתק כל זה וכיוצא בו אסור גזיר' שמא יתקן כלי שיר ולספק כל אהרי הד מותר: ד אין דנין ולא מקדשין ולא הולבין ולא מיבמין ואין כונסין ולא מקדישין ולא מעריכין ולא מהרימין ולא מפרישין תרומות ומעשרות ואין כודין הכן ואין מגדשין אלא הוא גט שכיב מרע וכלם אם פעשו שונגים או מודין או מוטעין מה שעשו עשוי:

ה הכבוס את האלמנה לא יבא עליה ציאה ראשונה לא בשבת ולא ביום טוב: ו אסור לאדם להשיט במים דבר להוליכו מאכלו או להביאו אכלו ולכן קהמים שעת' המים אסור להפנימן לבאן ולפאן כדי לנקות המים שיהיו

קטנים וכלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. מותר לרצן
 הבית כיון שאיכו מכוין להשוות גומות לא שלא יעלה
 האבק: ב אסור לכבד הבית אלא הקרקע מרוכף
 ויש מתירים אפילו איכו מרוכף: ג אין סכין את
 הקרקע ולא מדיחי' אותו אפילו הוא מרוכף: ד
 אסור לכבד הבית על הארץ דכיון שהיא כבדה יבא
 להשוות גומות ודאי והוי פסיק רישיה:

שלח רברים האסורים בשבת משום
 השמעת קול ובו ח' סעיפים

א השמעת קול בכלי שיר אסור אבל להקיש על
 הדלת וכיוצא בזה כשאיכו דרך שיר מותר: ב יש
 מתירים לומר לגוי לבגן בכלי שיר בחופות: ג ונג
 סמקסס לעשות עשוי על ידי משקלות מותר לערכו
 ולהכיכו מנפוד יום כרי שילך ויקסס כל השבת:
 ד המשמר פירותיו וזרעיו מפכי חיה ועוף לא יספוק
 כף אל כף ולא יטפח כפו על ירכו ולא ירקד להברוחס
 גזירה שמא יטול ברור ויזרוק להם: ה אין שוחקים
 באגוזים ולא בתפוחים וכיוצא בהם משום אשוויי גומו:
 ו אסור לשאוב מים בגלגל גזירה שמא ימלא לבנתו
 וחורבתו או למשרה של פשתן לפיכך אם לא היה שם
 לא גכה ולא חורבה ולא פריכה לשרות בה פשתן מותר
 ויש אומרים שלא אסרו אלא בגלגל גדול שמוציא מים
 הרבה ביהר בלא טורח והם גלגלים הקבועים בהם
 דלויים הרב סביב אבל גלגלים שלכו שאין ממלאים בהם
 אלא מעט מותר דליכא למיחש למידי: ז מי שיש לו
 פירות בראש הגג ורואה מטר טבא אסור לשלשלם
 בשבת דרך ארובה שבגג אבל מותר לכסות ואפי' לבנים

הלכות שבת קסה

שומעמין ואגוזים לדבם לא מחנכס כידו: ב המטן
ורע פשתן או שומעמין וכיוצא בזה במים סייב משום לש
מפני שמתערבין ובתלים זה בזה: יג אין שוכרים
החרם ואין קורעין הכייד מפני שהוא כמתקן בלי:
יד המדבק כיידוע או עורות בקולן של הופרים
וכיוצא בו הרניזה מאלדת טופר ומיי וכן המפרק כיידות
דבוקים או עורות דבוקים ולא כתכוון לקלקל בלב' הרי
זה תולדת קורע ומייב:

שכא התר נדרים בשבת: ובו ג' סעי'

א מתירים נדרים בשבת אם הם לנורך השבת כגון
שחר שלא לאכול או שלא לשנות אף על פי שהיה לי
פנאי להתירם קודם השבת אבל הנעל יכול להס' נדר
אשתו אפי' שאינם לנורך השבת מפני שאם לא יפר לה
היום לא יוכל עוד להפירם: ב מי שנשבע לעשות
מלאכה פלונית עד זמן פלוני ולא בזמן לו לעשות עד
חס הא' רון של אותו זמן ואותו יום בא בשבת ויש לו
פתחים להתיר נדרו כשאלין אפילו בשבת: ג כהנא
להתיר חרמי הקהל בשבת אף על פי שאינם לנורך
שבת:

שמב בין השמשות מותר לעשות דברים
שאסרו חז"ל בשום גזרה: ובו סעיף א'

א כל הדברים שהם אמורים מדברי סופרי לא נזר
עליהם בין השמשות והוא שיהא שם דבר מנוה או דוחק
כינד מותר לו בין השמשות לעלות באילן או לשוט על

אורח חיים

שהיו ימים: ז' ספיכה אם היא יושבת בקרקע היא ואינה שטה כלל מותר ליכנס בה ואם היא קשורה פמחה הספיכות העומדות בנמל אף על פי שהיא שטה על פני המים מותר ליכנס בה:

ש מ כמה דינין מדברים אסורים בשבת בעין תולדות כאבות: וכו' ד' סעי'

א אסור לישול שערן או צפרניו בין ביד בין בכלי בין לעצמו בין לאחרים וחייב על שתי שערות ומלקט לככות מתוך שהורות אפי' באחת חייב ודבר זה אפילו בחול אסור משום לא ילכש גבר שמלת אשה: ב אסור לחתך יבלת מנפשו בין ביד בין בכלי בין לו בין לאחר: ג המושק דיו שעל הקלף או שעה שעל הפכא אם יש במקומו כדי לכתוב שתי אותיות חייב: ד יש לזה' שלא לכתוב באנפנו במשקין על השלחן או באפר: ה מותר לרשו' בכפורן על הספ' כמו שרושמי' לסימן שאין זה דבר המתקיים: ו הוט של תפירה שכפתה אסור לאותתו משום תופר: ז אותם שמהדקים הבגדים סביב ורושתיים על ידי החוט שחותהין אופו ומתהדק אסור למתחו אלא אם כן יהיו הכקנים רחבי' קצת ומתוקנים בתפירה בעיגול: ח מוכין שכתלו מן הכסת מותר להחזירן אבל אסור ליתנם בתחלה בכסת: ט אסור לקבץ מלח ממשרפות המלח שדומה למשמר וכן אסור לקבץ כל דבר במקום גידולו: י המקבץ דבילה ועשה ממנה עיגול או שנקב תאנים והכנים החבל בהם עד שנתקבצו גוף אח' הרי זה תולדת משמר וחייב וכן כל כוונא בזה: יא אף על פי שכותבין שומשמיין

א ארבע רשויו' לשבת רהי

פי' דך מל לא לא ולא יבשלא
בינוני הכי נמי לא רהי לפי
שאין לו מחיבות ולא רהי
שאינו דומה להגלי מדב' או
פירושו בארמלית לא בתולע
ולא אשת איש לא כאלמנה
והוא מקום שיש בו ד' טפס'
או יותר ונבהו ג' טפס' בין
אם הוא ספיר בארץ או עמוד
עומד על שטח הארץ

ב או זהו רשות היחיד

מקום המוקף מחיבות גבוה'

עשרה טפחים ויש בו ארבעה

טפחים על ארבעה טפחים

או יותר וכן חריץ עמוק עשר'

ורחב ארבעה על ארבעה

זכן תל גבוה עשרה ורחב

ארבעה על ארבעה : ג

כתלים המקיפים רהי על גביהם רהי אפי' אינם רחבים

ארבעה : ד חורים שבכתלי רשות היחיד שכלפי רהי

הם רשות היחיד : ה אויר רשות היחיד הוא רהי עד

לרקיע : ו אפילו כלי כגון תיבה או מגדל או כוורת

אם יש לרבע בוד' על ד' והוא גבוה עשרה הוי רשות

היחיד : ז איזהו רהי רחובות ושווקים הרחבים יו אמה

ואינם מקורים ואין להם חומה ואפילו יש להם חומה

אם הם מפולשים משער לשער הוי רהי ויש אומרים שכל

שאין ס' רבוא עוברים בו בכל יום אינו רשות הרבים :

ח מבואו הרחבי יו אמה ומתקצרי' בקנתן ואין בהם

יו אמה יא שאם ארבען לארך רהי הרי הם רשות הרבים :

ט מבואות הרחבים יג אמות ושליש ושני ראשיהם

מפולשים לרשות הרבים שהוא רחב יו יא שהוא רשות

הרבים : י כל דבר שהוא ברה' אם אינו גבוה עשרה

טפחים אפילו הם קונים או נואה שאין רבים דורסין

עליהם חשובים כקרקע והוי רהי ואם הוא גבוה ג' ומג'

עד ט' ולא ע' ככלל אם הוא רחב ד' על ד' הוי כרמלי' ואם

אינו רחב ד' על ד' הוי מקום פטור ואם היה גבוה ט'

פני המים להכניא לגלב או שופר וכן מוריד מהאילן או
מוציא מהברמלית עידונו שעשה וכן אם היה טרו וכפחו
לדבר שהוא חסום שבות מותר בין השמשות ומטעם זה
מותר לאמר בין השמשות לגוי להדליק לו בר בשבת:

ש מ ג דיני קטן בשבת: ובו סעיף א

א קטן אוכל כבלות אין בל' מכווין להפרישו אבל
אביו מכווה לגצור בו ולהפרישו ולהאכילו בידים אסור
אפילו לדברים שאיסורם מדברי סופרים וכן אסור
להרגילו בחילול שבת ומועד ואפילו בדברים שהם
מטום שבות:

**ש מ ד דין חהולך במדבר בשבת:
ובו ג' סעיפים**

א ההולך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת מוכה
שבעה ימים מיום שכתן אל לבו שכחתו ומקדש השביעי
בקדושת והנדלה ואם יש לו ממה להתפרנס אסור לו
לעשות מלאכה כלל עד שיכלה מה שיש לו ואו יעשה
מלאכה בכל יום אפילו ביום שמקדש בו כדי פרנסתו
מנוממת ומותר לילך בו בכל יום אפילו ביום שמקדש
בו: **ב** היה יודע מכין יום שיבא בו כגון שיוד' שהיום
אם רביעי או יום ה' ליניאתו אבל אינו יודע באי זה יום
יבא מותר לעשות מלאכה כל מה שירצה ביום שמינו
ליניאתו שביום כזה יבא מביתו וכודאי לא יבא בשב' וכן
ביום ט"ו וביום כ"ב וכן לעולם:

ש מ ה דין ארבע רשויות בשבת:

ארבע

הלכות שבת קסז

גדר כרמלית שלא יהא פחות מד' על ד' ואיכה תופסת
 אלא עד י' ולמעלה מו' הוי מקום פטור וימים ונחלים
 מחייל משחיין הלכך הכוטל מהם מעל פני המים עד י'
 באויר הוי כרמלית למעלה מו' באויר הוי מקום פטור:
 וצ' מקום פטור הוא מקום שאין בו ד' על ד' וגבוה
 מג' ולמעלה עד לרקיע או חריץ שאין בו ד' על ד' ועמוק
 יותר מג' וכן מחיבות הגבוהות מג' ולמעלה ואין ביניהם
 ד' על ד':

שמו דיני ערובין מן התורה: ובו ג' סעי'

א מן התורה אין חיוב אלא במוציא ומכניס וזורק
 ומושיט מרשות היחיד לרשות הרבים או מר"ה לרשות
 היחיד וחכמים אסרו מכרמלית לרשות היחיד או לר"ה
 או מהם לכרמלית אבל מקו' פטור מות' להוצי' ולהכניס
 ממנו לר"ה ולרשות הרבים ומהם לתכו אבל העומד
 בהטות היחיד ומוציא או מכניס או מושיט וזורק לרשות
 הרבים דרך מקום פטור או איפכא חייב וכן לא יעמוד
 אדם על מקום פטור ויקח חפץ מיד מי שעומד ברשות
 הרבים ויתכנו למי שעומד ברשות היחיד או איפכא
 ולהחליף דרך מקום פטור ברשויות דרבנן יש אוסרים
 ויש מתירים: ב מן התורה אין חיוב אלא במעביר
 ארבעה אמות ברשות הרבים וחכמים אסרו להעביר ד'
 אמות בכרמלית ויש ונקעה תרו גווי כרמלית כיכהו
 ומות' לטלטל מזו לזו תוך ד' אמו': ג קרפף פירוש מקום
 יותר מבית סאתים שלא הוקף לדיר אסרו שמוק' מסינו'
 חכמים לטלטל בו אלא תוך ארבע אמות בלא קרוי
 ומותר להוציא ממנו לכרמלית אחד כגון
 בקעה

טפחים מצומצמים ורבי מכתפים עליו הוי ר"ה אפי' אינו
 רחב ארבעה ויש מי שאומר דה"ה לגבוה מע' ועד י' ורבי
 מכתפים עליו הוי ר"ה אפילו אינו דחב ד' ומעשר'
 ולמעלה אם הוא רחב ד' הוי רה"י ואם לאו הוי מקום
 פטור אפילו יש בו מקום כדי לחוק להשלימו לארבעה
 י א גומא ב"ה אם אינה עמוקה ג' הויא ר"ה מג' עד י'
 אם רחבה ד' הויא כרמלית ואם לאו הויא מקום פטור
 ואם היא עמוקה י' היא רשו' היסוד והוא שתהא רחבה
 ארבעה: י ב רשות הרבים איכה תוספת אלא עד י'
 אבל למעלה מ' הוי מקום פטור: י ג חורי' שבכתלים
 כלפי רשות הרבים אם הם גבוהים למעלה מג' אינם
 ברה"א אלא כידוכים לפי מדותיהם: י ד - איזו היא
 כרמלית מקום שאין הילוך לרבים כגון ים ובקעה
 ואנטווכית ואנט"ה שלפני העמודים
 ברשות הרבים והיא רחבה ד' וגבוה
 מג' ועד י' וקרן זוית הסמוכה לרשות
 הרבים ור"ה שהוא מקורה ותל שיש בו
 ד' על ד' ואינו גבוה עשרה וכן חרין
 שהוא ד' על ד' ואינו עמוק י': ט ו בית שאין תוכו י'
 וקריו משלימו לו' יש בו ד' על ד' תוכו כרמלי' ועל גבו
 רשות היסוד ואם חקק בו ד' על ד' אפילו באמצע רחוק
 מן הכתלים נעשה כלו רשות היסוד: י ו גג הבולט
 על מחיצות הבית כענין שאין מחיצות הבית כיכרות
 לעמוד על הגג הוי כרמלית אפילו הוא גבוה ורח' הרב'
 ואם חלון פתוח לגמן הבית הוי רשות היסוד וכן זיון
 הבולטים מן הכותל ויש בהם ד' על ד' הוי כרמלית אלא
 אם כן חלון הבית פתוח להם: י ז חורי כרמלי' אינם
 ככרמלית אלא הם כידוכים לפי גבהם ורחבם: י ח

פי' אצטווכית מקום
 שלפני החני' שישבו
 שם הסומרי' ואנט"ה
 היא מקום שזוכיין
 עליו פרקמטיא

הלכות שבת קסט

ד'על ד' או אפי' אין בהם ד'על ד' והן למעלה מעשרה
אסור:

שנב הקורא בספר ונתגלגל מרשות לרשות: ובו ב' סעיפים

א הקורא בספר על האסקופה ונתגלגלה ראש
האחד מהספר מידו וכשאר ראש השני בידו גלגלו אכלו
אפילו נתגלגל חוץ לארבעה אמות ואפי' ברשות הרבים
והאסקופא ברה' משום בזיון כתבו הקדש התיירו:

ב היה קורא בו על הגג ונתגלגל ראשו האחת מידו
עד שלא הגיע לעשר' טפחים התחתונים הקרובי' לארץ
גלגלו אכלו הגיע לעשר' טפחים התחתונים יאס הכותל
משופע בענין שכח עליו אסור לגלגלו אכלו וכדי שלא
יעמוד בבזיון הופכו על הכתב ואם אינו משופע כל
זמן שלא הגיע לארץ גלגלו אכלו:

שנג דיני זיון ברה': ובו ג' סעיפים

א שני בתים בשני נדי רשות הרבים והם של אדם
אחד או של שנים ויערבו אס שניהם שוים מותר לזרוק
מזה לזה ואם אחד גבוה מחבירו אסור לזרוק מזה לזה
אלא אם כלי חרס וכיוצא בהם שאם יפלו ישברו כמה
דברים אמורים בש"ה עוברת ביניהם אבל אם היתה
כרמלית עוברת ביניהם מותר בכל גוונא: ב זיו
דהייכודף הכולע מן הכותל לרשות הרבים למעלה
מי' ויש בו ארבעה על ד' וחלון הבית פתוח לו משתמשים
עליו ואם היו שני זיוים זה למטה מזה והם של שני
אנשים אפי' שגיהב למעלה מי' אס' יש בזיו העליון

לו במקום שהוא עומד שם הילכך מותר לעמוד ברשות
 הרבים ליטול מפתח ברשות היחיד ולפתוח שם וכן
 מרשות היחיד לר"ה אבל לא יעמוד ברשו' היחיד ויוציא
 ראשו לרשות הרבים וישתה שם או איפכא אא"כ יכניס
 ראשו ורובו למקום שהוא שותה דכיון שהוא נריך לאלו
 המים חיישינן שמא יביאם שיו אבל מותר לעמוד בר"ה
 או בר"ה ולשתות בכרמלית או איפכא : וא"מ דחפנים
 הנריכים לו היינו כלים נאים שהוא נריך להם אבל אם
 הם כלים שאינם נאים מותר לשתות בהם אף על פי
 שלא הוציא ראשו ורובו אלא שהושיט נוארו לכד ושאר
 טלטולין חוץ משתיה אפילו כלים נאים מותר לטלטל
 שלא גזרו אלא בכלים נאים ונשותה בהם שהוא מקרבן
 לפיו : ב לא יעמוד אדם בר"ה וישתיין או ירוק ברשו'
 היחיד או בכרמלית או איפכא אפילו אם הוציא פיו
 ואמתו לחוץ : ג רוק שנתלש מפיו ומוכן לזרקו יש
 מי שאומר שלא יהלך בו ד' אמות בר"ה עד שירוק :

ש נ א דין המושיט ידו לצנור ברשות
 הרבים לשתות ובו סעיף א

א לא יעמוד אדם בר"ה ויחבר ידו למזחילה שהוא
 נכור ארוך מוכח לארך הגג בתוך שלשה טפחים סמוך
 לגג לקבל המים ממכה שכיון שהוא בתוך ג' סמוך לגג
 חשוב כגג ואסור בין אם הוא למעלה מעשרה או למטה
 מעשרה אבל מותר לקלוט מן האויר אפילו אם ידו תוך
 ג' למזחילה היתה המזחילה נולטת ג' מן הגג וכן סתם
 כ ור שכולט ג' יכול לחבר ידו אליהם ולקבל המי' וכגון
 שאין בהן ד' על ד' והן למטה מעשרה אבל אם יש בהן
 ד' על

שנה דיני גזוזטרא ובית הכסא :
ובו ה' סעיפים

א גזוזטרא שהיא למעלה מן המים פניו דפין יוכאין
 וחלון פתוחה מן הבית אין ממלאין מן הכותל וקורה על גביהם
 ממכה אלא עשה לה מחיצה כל סביבה
 או יעשה המחיצה סביב הנקב שדולים דרך שם והוא
 שהיא כו' ד' על ד' ואין חילוק בין אם יעשה למטה
 מהזכר' לה בין אם יעשה על גבה וכיון שעשה מחיצה
 מותרין גם לשפוך ממנה : וכן ההולך בספיכה אינו
 יכול למלא את אלא יעשה דף ד' על ד' ועושה כו' נקב
 וממלא דרך שם ואינו צריך לעשות לו מחיצות אלא אמרינן
 כוף הנדדין וגוד א' זית מחיצתא שהקילו בספיכה מפני
 שאינו יכול לעשות שם מה שיעשה בביתו וה"ל כשהוא
 בתוך יטפחים אבל אם דופני הספיכה גבוהים עשרה
 מעל המים מוכיא זיו' כל שהוא ועושה כו' נקב וממלא
 דרך שם שהרי דרך אזור מקום פטור הוא ממלא וסגו
 נהיכר זיו' ומימיו יכול לשפוך על דפני הספיכה והם
 יורדים לים דכיון דלא זרק להו להדיא לים אלא מכחו
 הם באים כחו בכרמלית לא גזרו : ב בית הכסא שעל
 פני המים מותר ע"י מחיצה תלויה ובלבד שתהא עשויה
 להתיר אבל העשויה לכניעות בית הכסא בלבד לא
 מהכיא ואם עשה דף או קנה פחות מנ' שתפול הצואה
 עליו קודם שתפול למים אין צריך מחיצות דהל' כהו
 בכרמלית ושרי וזהו אם כ"ה עשוי כך שהצואה כופלת
 על צדי הכותל ואחר כך מתגלגלת וכופלת למטה
 בכרמלית ואם כשנר הדף בשבת מותר משום דגדול
 כבוד הכרויות : ג אם כ"ה בולט חוץ לקומת העיר
 ונראה

אורח חיים

סלפני החלון רוחב ד' על ד' אסור להשתמש עליו מפני
שהוא רשות בכני ענמו והזיו שתחתיו רשות אחרת
ואופרים זה על זה ואם אין בעליון ד' וגם אין בתחתון
ד' משתמש בשניהם וככל הכותל עדו' טפחי התחתוני
היה בתחתון ארבעה ובעליון אין בו ד' אינו משתמש
בעליון אלא כנגד חלוכו בלבד אבל בשאר הזיו שבשני
גדדי החלון אסור להשתמש מפני זה שתחתיו ש"לך
רשות לענמו: ג' כל זיו היוצא על אויר ד"ה שמותר
להשתמש עליו כשהוא משתמש בו אין כותבי עליו ואין
בוטלים ממנו אלא כלי הרם וזכוכית וכיוצא בהם שאם
יפלו לר"ה ישברו אבל שאר כלים אסורי' שמה יפלו לר"ה
ויביאם. ואם היה זיו אחד לכדו יוצא על אויר כרמלית
כל שהוא גבוה י' לעולם מותר בין רחב בין קצר ואפילו
כלים שאין משתכרין שלא נזרו בכרמלית:

ש נ ד ריני בור ואשפה ברשות הרבים:
ו ב סעיפים

א בור ברשות הרבים וחוליא סביבו אם עומד בתוך
ד' טפחים לרשות היחיד מותר למלאת מנונו מרשות
היחיד אפילו אין החוליא גבוה י' ואם הוא רחוק ד'
מרשות היחיד אין ממלאים ממנו אלא תהא החוליא
גבוה עשרה: ב' אשפה בר"ה שגבוה עשרה ורחבה ד'
אם היא של רבי' מותר לזרוק לה מרשות היחיד הקרוי
לה ואם היא של יחיד אסור משום דיחיד עשוי לפנות
אשפה שלו ויבאו לשפוך שם כדרכן וכמנאן שופכים
ברשות הרבים:

ש כ ה דיני

הלכות שבת קעא

גידולין גבוהים י' והמים מכאי' אותנו מותר פי' חתיכות
 למלאת ממנו בחצר אבל אסור להכניסן ^{כותל}
 לבית אלא עשו מחיבה גבוה עשרה על המים לא נשאר
 גידולים אסור אפילו למלאת בחצר :

שנו דיני חצר פחות מר' אמות וביב :

א חצר שפחותה זד' אמות על ארבעה אמות שהיא
 כמוכה לר"ה אין שופכין לתוכה מים בשבת בימו' ההמה
 שכיון שאין בה ארבעה אמות אין סתים מים שאדם
 עשוי להשתמש בכל יום ראוי ליבלע בה והוי כלא שופך
 לר"ה לכך נדיק לעשות גומא שתהא הללה מחוץ' האתי'
 בין אם יעשנה בפנים בגדר או בחוץ אלא שאם יעשנה
 בחוץ נדיק לכסותה בכסרים כדי שתהא מקום פטור
 ויפלו המים מידו למקום פטור וכיון שיעשה גומא יכול
 לשפוך כל מה שירצה ואם אינה מחוקת סאיזים לא
 ישפוך בה כלל ואם יש בחצר ד' על ד' אפילו הוא אריק
 זקטין או בימות הגשמים בחצר כל שהוא מותר לשפוך
 בה כל מה שירצה - חצר ואכס' לרה פירוש בית שיש לו ג' -
 שאין בא' מהם לרה ארבעה אמות דופנות ודופן ד'
 מנטרפין לד' אמות להתיר לשפוך שמעמידן בו דלת
 בהם כמה דברים אמורים בחצר כרחבו של בית כלו
 הסמוכה לר"ה אבל אם היא סמוכ' ופעמים שעושים לה
 לכרמלית אפילו היא קטנה הרבה אזה' א' פנים מכאן
 אינה נריכה גומא אפי' בימו' הסמה: ואמ' א' פני' מכאן כך
 פי' הערוך : ופני' הוא מעט כותל ישר ושוח

ב ביב שמכוסה ד' אמות במשך
 נר"ה ויש בו ד' על ד' מותר לשפוך אפילו על פי הביב
 אפי' בימות הסמה אע"פ שהמים יונאים מיד מידו לחוץ
 15 iii ובלבד

וכו' כופלת בחפירה שסביב העיר שיש בה יותר מבית
 סאתי שהוא כרמלית אינו מותר ע"י מחיצה תלויה שלא
 התירו אות' לא במי' אבל על ידי דף שרי דכחו שרי בכל
 כרמלית: ד מים שאין עמוקים י' טפחי' אין להם דין
 מים להתיר לשפוך בהם במחיצ' תלויה: ה היו שתי
 גזוזטראו' זו למעלה מזו משוכה זו מכנגד זו מעט ואינ'
 ר-זוקה מ-גדה ארבעה טפחים בין אם עומדת תוך
 פשרה זו לזו בין יש ביניהם יותר מגובה י' אמות עשו
 לעליונה מחיצה בשותפות משל שניהם ולא לתחתונה
 כלל שתיהן אסורו' בה עד שיערבו וכ"כ אם עשו שתיהן
 לתחתונה ששתיהן אסורות עד שיערבו אבל כל אחת
 מהן שעשתה לבדה בשלה אין האזרת אוסרת עליה
 אפילו לא עשתה האחרת בשלה וכן אם עשו בשתיהן
 בשותפות משל שניהם אין אחת אוסרת על הברתה:

שנו דין אמת המים העוברת בחצר:

א אמת המי' העוברת בחצר עמוקה עשרה ורחבה
 ד' אין ממלאין ממנה בשבת אלא עשו לה מחיצה גבוהה
 י' בכניסתה וביציאתה ויהיה טפח ממנה משוקע במים
 ואם היתה המחיצה כולה יורדת בתוך המי' צריך שיהיה
 טפח ממנה יונא למעלה מן המים ואם התחיל לעשות
 המחיצה אבל השפה מכל צד ולא היבר אותה באמצע
 כדי שיהו המים בכנסים ויוצאים דרך שם אם אין
 ביניהם ג' טפחים שרי דאמרינן לבוד יש ביניהם שלשה
 טפחים אסור: ב חצר שגובהה ולשון ים עבר על
 הפרצה אם אינו במילואו ואין בפרצה יותר מעשרה
 מותר למלאה ממנו ולהכניס לבית כפרצה במילואה
 או שיש בפרצה יותר מעשרה אם בשאר במקום שגובה

הלכות שבת קעב

למעט אוירו לא הוי מעוט והוא הדין לחפר בו בור :
 ה בנה בו עמוד וכתמעט בכך אם הוא רחב שלשה
 טפחים הוי מעוט : ו בנה מחיבה באורך עשר לפני
 מחיבה הראשונה לנטלה שתהיה כמו שאיכה ויהיה
 מוקף לדירה על ידי השניה אם הרחיקה מהראשונה
 שלשה טפחי' מותר : ז טח טיט על מחיבו הראשונות
 למעט אוירו וכתמעט אם הטיט עבה שאם תנטל
 מחיטה הראשונה ראוי לעמוד בכי עמה הוי מעוט
 ואם לאו לא הוי מעוט : ח בנה מחיבו על הראשונות
 להקיפו על ידם לדירה אינו מועיל ואם נבלעו
 התחתונות וכשאר העליונות מאליהם כיתר על ידם
 אבל תל יותר מסאתים ועשה מהינות אפי' על שפתו
 לדירה מועיל שהרי דר באויר מחינות שעשה עתה :
 ט קרפף יותר מסאתים שהוקף לדירה ונטע רובו
 אילנות אפי' אינם כטועים שורות שורות אינם מבטלי'
 הדירה אבל אם כורע רובו הזרעים מבטלים הדירה
 אפילו אין בהם אלא סאתים כורע מיטוטו אם אין בו
 אלא סאתים מותר יותר מסאתים אסור : ו מי שיטלו
 גינה בחנירו אם הוא רוב החצר אפילו אין בה לא בית
 סאתים לא יטלטל ממנו ומן החצר לבית ואם היא יותר
 מסאתים לא יטלטל בה ובחצר לא בארבעה אמות ואם
 היא מעוט החצר מה שיט בה יותר נוסאתים אסור כל
 החצר ואם יש בה סאתים או פחות אסור להוציא ממנה
 לבית : י א קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה
 וככנסו בו מים אם ראויים לשתיה אין מבטלים הדירה
 אפילו אם המקום שכתפשטו שם יותר מסאתים ואפילו
 הם עמוקים הרבה ואם אינם ראויים לשתיה דינם
 כזרעים והוא שיהא בעמקום עשרה טפחים : יב

אורח חיים

ובלבד שלא יהא סילון של עץ שאין המים ראוי לבלע
אבל אם עשוי כעין רנפה של אבנים מבלעי ושרי:
ג ולתלמדם אפילו היה אורך הדיב או הנכור ק' אמה
לא ישפוך על פיו בימות החמה אלא שופך חוץ לדיב
והם יורדים לדיב כמה דברים אמורי כשהמים יונאים
לרשות הרבים אבל אם היו יונאים לכרמלית מותר
לשפוך על פי הדיב אפילו בימות החמה:

שנה דין איזו מקומות נקראים מוקפים לדירה ובו י"ד סעיפים

א כל היקף שלא הוקף לדירה כגון גבו ופרדסים
ובורגנין שאינם עשויים לא לשמור בתוכן אסרו הכמי'
לטלטל בתוכו יותר מארבעה אמות אם הוא יותר
מאחתים אבל אם הוא אפתיים שהוא שער שבאים אמה
וארבעה טפחים על שבעים אמה וארבעה טפחי' מותר
לטלטל בכלו בין שהו' מרובע בין שהוא עגול או אריך
וקטין ובלבד שלא יהא אורכו יתר משנים ברחבו אמה
אחת ואם הוקף לדירה אפילו יש בו כמה מילין מותר
לטלטל בכלו: ב ומה נקרא מוקף לדירה זה שבנה
בו בית דירה או שפתח לו פתח מביתו ואחר כך הקיפו
ואם היה מוקף שלא לשם דירה ורובה להקיפו לדירה
אין נריך לפרוץ כולו אלא יפרוץ בו פרצה ביותר מעשה'
וכמנא בית פתוח בו בלא היקף ויחזור ויגדור הפרצה
בולה או אמה היתירה על עשר והעשרה אמות פתח הן
זהרי הוא פתוח ולבסוף הוקף ואם פרץ אמה וגדרה
נחר ופרץ אמה אבל מה שגדר וחזר ועשה כן עד
שהשלימו לעשרה מותר: ג תל גבוה עשרה דינו
בקרפף: ד קרפף יותר מאחתים שנטע בו אישכות
למעט

הלכות שבת קעג

נרכס ומת אחד בשבת מותרים בכל כיון שככנס השבת
 בהיתר היו ב' והקיפו יותר מסאתים וכיתוספו עליהם
 בשבת אסורים כיון שככנס שבת באיסור: ג היו ג'
 והקיפו כל אחד לעצמו זה בנד זה ועירכו יחד אם
 ההיכוכיב רחבים והאמצעי קצר שנמנא האמצעי פרוץ
 במלואו לחצובים והחצובים שיש להם גיפופים עודפים
 עליו מכל צד כותנין להם כל נרכס באמצעי אפילו הוא
 גדול הרבה שאנו רואים כאלו כלם דרים בתוכו זהרי
 ג' ביחד ואף בחצובים כותנין להם כל נרכס דכיון
 שנעשו שייך באמצע הוי להו איך בהג' לאמצעי ויא
 שהחצובים אינם מותרים אלא עד סאתי ואם א' מהם
 יותר מסאתים גם האמצעי אסור שהרי הוא פרוץ במלואו
 ואם החצובי פרוצי במילואו לאמצעי והאמצעי מנופק
 ויהיך בכל א' אין כותנין לכל א' אלא בית סאתים ואם
 א' מהחצובים יותר מבית סאתים הוא לבדו אסור ואם
 האמצעי יותר מבית סאתים גם החצובים אסורים שהרי
 הם פרוצים למקום האסור להם אבל אם א' בכל א'
 מהחצובים ושנים באמצעי או שנים בכל אחד מהחצובי
 ואחד באמצעי כותנין לב' החצובים כל נרכס דחשיבו
 כל מה שבאמצעי כאלו הוא בחצובים במה דברי אמורים
 כשאינם פתוחים זה לזה ביותר מי' דאם כן הוי להו
 פרנה וגם המגופפין אסורי' וכל זה בשכותלי קטנה
 ככנסי' לגדולה דאלכ הוי להו כרא' מבקוץ ושוה מבפני'
 וכידון משום לחי דכלם חשובים מנופפין וכאלו אין
 אחד מהם כפרץ לחבירו ואין כותנין להם בא' מהם אלא
 בית סאתים:

שם א דין גג הסמוך לרה ובו ב' סעיפים

אורח חיים

קרפף בית ג' סאין וקירה ממכו בית סאה מותר אפילו
אם הקירו משופע: ו ג קרפף בית סאתים מנומנס
וחנר שנפרצו במלוא' זה לזה הקרפף אסור מפני שמקו'
המחינה מויתרו וכעשהו יתר על סאתים: ז ד קרפף
יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה ופתח בו פתח
ועשה מחינה לפניו יותר מעשרה והותר על ידי מחינ'
זו שעל ידיה בטלה מחינה ראשונה שלא היתה לשם
דירה ואחר כך כפלה מחינה אחרונה חזר לאסורו:

ש ג ט דין רחבה אחורי הבת' ובו סעיף א'

א רחבה שאחורי הבת' יתירה על בית סאתים ולא
הוקפה לדירה אין מטלטלים בה אלא בארבע אמות
ואם פתחלה פתח מביתו ואחר כך הקיפה אפילו אם יש
גורן בינה לבית הוי היקף לדירה:

ש ס דין הקף מחיצות לשבת ובו ג' סעיפים

א יחיד שפנת בבקעה והקיף מחיצות גרועות כגון
שתי בלא ערב או ערב בלא שתי עד סאתים מותר
לטלטל בכלו מסאתים ואילך אין מטלטלים בו אלא
בארבע וכן הדין אם הם שנים ואם הם ג' ישראלים
חשובים כשיירה ומותר לטלטל בכלו אפילו הוא גדול
הרבה ובלבד שלא יקיפו יותר מכדי נרכס שלא ישאר
הית סאתים פניו שאין נריכים לו לתשמיש אבל אם
שאר בית סאתים פניו אין מטלטלין בכל המוקף אלא
עד אמות במה דברים אמורים כשהקיפו יותר עלו'
סאין אבל אם לא הקיפו יותר על ג' סאין אעפ"י שיש
סאתים פניו כיון שהם ג' מותר: ב היו ג' והקיפו כל
נרכס

הלכות שבת קע"ד

ג מחינה העומדת מאליה דהיינו שלא כעשית לשם
מחינה ככרה מחינה שנעשית בשבת ככרה והיא מילוי
שנעשית בשבת בשוגג אבל במזיד הויא מחינה להחמיר
לחייב הזורק מרשות הרבים לתוכה אבל לא להכיר
לטלטל בתוכה והכי מילוי שלא היה שם מחינה תחלה
אבל היתה שם והוסרה וחזרה ונעשית אפילו במזיד
חזרה להיתרה הראשון כגון שנים או שלשה שהקיכו
במחבלאות סביבותיהם ברשות הרבים והבדילו גם
ביניהם במחבלאות ועירבו יחד מותרים לטלטל מזה
לזה כגלל המחבלאות כאשרו חזרו וכפרמו אפילו במזיד
חזרו להיתירן הראשון: **ד** ספיכה מותר לטלטל
בכולה אפילו היא יותר מבית סאתים דהשיבא מוקפת
לדירה כפאה לדור תחתיה הוי רשות היחיד אף עליה
כפאה לזופתה אין מטלטלן בה אלא בארבעה אמות
אם היא יותר מסאתים: **ה** בכל עושים מחינה בכלי
ובאוכפות בין של ערב לבד כגון של חבלים או של שתי
לבד כגון קני כענני נארץ ומותרת עד סאתי אפילו יוסת
ביוטו ובלבד שלא יהא בין חבל לחבירו ובין קנה לחבירו
ג' טפסיו ואפיו בכף ובלבד שיהו כפותים
ואפילו באכשים שעומדים זה אצל זה
כפחות מג' ואפיו כשהם מהלכים חסונים מהיב וביניהם
רשות היחיד והוא שלא ידעו שהועמדו לשם מחינה
ואפילו אחד מהם יודע אבוד ואפילו אם לא הודיעם
שעושה מחינה עתה אם קרוב הדבר שידעו כגון שעשה
מחס מחינה בעם אחת לא יעשה מהם מחינה עוד:
ו אם באו מתחלה שלא לדעת אף על פי שאח' כך
סדגישו אין להוש: **ז** יש מי שחומר שלא יעמיד אותם
אדם שהוא רונה להשתמש במחינה זו אלא יעמיד אותם

א גג הסמוך לרשות הרבים בתוך י' טפחי ולמעלה
 מי' לחצר הואיל ורבים משתמשין בו הרי זה כר"ר
 ואסור לבטל הגג להשתמש בו מחנרו עד שיעשה לו
 כולם קבוע מחנרו אוהו כולם קבוע כל שקבעו שם
 בין לחול בין לשבת: **ב** חצר שכפרנה במילואה או
 ביותר מעשרה לרשות הרבים מקום המחיצה כדון
 בצדי רשות הרבים שהוא כדמלית שהוא החצר ואם
 נפרץ בקרן זווית אפילו בפחות מי' אסור וכן בית שכפרץ
 בקרן זווית אפילו בפחות מי' וכפרץ גם הקירווי עד
 שנשאר באלכסון אסור אבל פירנה שאינה בקרן זווית
 אמריק בה פי תקרה יורד וכותס אפי' ביותר מעשרה
 והוא שלא יהא פי תקרה משופע דליכא פה:

שם ב איזו מחיצה קרויה מחיצה לטלטל

א כל מחיצה שלא כעשית לדור בתוכה לא לנכניעות
 או לשמור מה שיתכו בתוכה או לישב בה כדי לשמור
 השדות היא מחיצה לטלטל מה שבתוכה אבל אינה
 מחיצה לעשות מה שבתוכה מוקף לדירה אם הוא יותר
 מבית סאתים היולכך אילן שעכפיו יורדים למטה אם
 אינם גבוהים ג' מן הארץ ועיקרן במקום שמחוברים
 לאילן הוא גבוה עשר חסוב מחיצה ומות' לטלטל בכלו
 והוא שימלא האויר שבין העכפים בענים או בקש ויקא
 העכבים שלא יכרס הדוח שכל מחיצה שאינה יכולה
 לעמוד בדוח מצויה אינה מחיצה ודוקא עד בית סאתי'
 אבל יותר מבית סאתים לא אפילו נטעו לכך כיון
 שאיכו עשוי לדור בתוכו אלא להסתופק בגלו לשמור
 השדות: **ב** תל שנבנה ה' והשלימו לעשרה שעשה
 עליו מהינה גבוה ה' השוכה מהינה לטלטל ולכל דבר:

הלכות שבת קעה

מהם ותל בנוי כשיעור ארבעה טפחים במקום ארד או
 אם נשתייר מהשני בדדין טפח מכאן וטפח מכאן וכל
 זה בנוכה י' טפחים ואפילו אין בפרנה ארבעה טפחים
 כיון שהוא במילואו גריך תיקון עד שיהא בה פחות מג'
 ואם יש בפרנה יותר מי' אמות אפילו אינה במילואו
 גריך לתקנה בצורת פתח: ג' מנוי שיש לו ג' מחיצות
 ופרוץ בנד רביעי התירו בלחי שעביו פירוט חרנו הקדש
 ורחבו כל שהוא שיעמידנו בפתח האחד לוסף ארס
 המחוי ויהיה גבהו י' טפחים ומכל דבר שיעשכו כשר
 אפילו מנ"ח וכלבד שיקשדנו שם בחבלים לכתלי המחוי
 ביתדות שיזנאות מן הכתלים בענין שאינו יכול לרבוץ
 כדי שלא יתמשט גבהו מעשרה טפחים: ד' אם יש
 קנת כותל ברוח רביעי עולה משום לחי וכלבד שיהא בו
 רוח טפח: ה' לחי דאי כשיב ביה זיקא לא מני קאי
 לא חשיב לחי: ו' גריך שלא יהא הלחי רחוק מן הכותל
 שלשה טפחים: ז' לחי אפילו שבריה ושברי שברים
 כשרים בו: ח' לחי שעשאו מעני אשרה כשר: ט'
 בין שבראית בליעת הלחי לעומדים בתוך המחוי ואינה
 בראית לעומדים בחוץ בין שבראת לעומדים בחוץ
 ואינה בראית לעומדים בפנים כשר: י' הרשיקו
 מהכותל ג' או שהגביהו מהארץ שלשה פסול: ואם
 הגביהו פחות מג' אע"פ שאין בו אלא ז' משהו כשר:
 י"א אפילו לא עשאו לשם לחי אלא שכודמן לו שם
 מאליו כשר וכלבד שיסמכו עליו מערב שנת אבל לא
 סמכו עליו מערב שנת כגון שהיה שם לחי אחד ונפל
 בשבת ובאי עכשיו למחוק על זה לא: י"ב לחי העומד
 מאליו אפילו סמך עליו מערב שנת אם המחוי רפס
 ועד מח' אמות אם סלחי בולט לעובו ארבעה אמות
 אינו

אחר שלא לדעתו: ח פרוץ מרובה על העומד אסור
 אלא כל פרנה מהם פחותה מנ' טפחים: ט פרוץ
 בעומד מות' בין בשתי בין בערב וכלכד שלא יהא במקו'
 אד פרוץ יותר מי' אבל עד עשרה אמות מותר מפני
 שהיא כפתח: י אם עשה נורת פתח אפי' לפירכ' יתר'
 מעש' מותר ואפי' לא כעץ לא ד' קוכל' יסין פי' קורות של עץ
 בד' רוחות וצעה נורת פתח על גביהן בעין עמודים
 מותר והכי מילי בחצר ומבוי שיש בהם דיוורין אבל
 בבקעה לא מהכי כשכל הרוחות על ידי נורת פתח:
 ולהלחבם אין נורת פתח מועיל לפרנה יותר מעשר
 אלא עומד מרובה על הפרוץ: יא מהו נורת פתח
 קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן אפילו אינו
 נוגע בהן לא יש ביניהם כמה אמות וכלכד שיהא גובה
 הקנים שמכאן ומכאן י' טפחים זיהיו מכוונים כנגד
 קנה העליון ואם חיבר הקנה העליון לשני הקנים או
 לא מהן מן הנד לא מהכי ונריך שיהו הקנים שבנדדים
 חוקים לקבל דלת כל שהוא אפילו של קש או של קנים
 אבל קנה שעב' סני ככל שהוא ואפילו גמי מהכי:
 פירו' מקום פתיח מד' יב כיפה אם יש כרגליה דהיינו
 דואר' ומסוכתו כפופה קודם שתתהיל להתעגל עשרה
 כמו קשת ועומד על טפחים מותרת משום נורת פתח:
 ד' כגלים

ש סג דיני מבוי ורחי

א מקום שיש לו שלשה מחיצות אסרו חכמי' לטלטל
 בו עד שיפשה שום תיקון ברביעית: ב' הנד שכפרן
 במילואו עד י' אמות פיתר בפס ד' טפחי' שיעמידנו
 מנד אחד למקום הפרוץ ואם ירנה לתקמו בשני נדי
 ספרנה די בשני פסין של שני משהוין והה' לכשתיר
 מהם

הלכות שבת קעו

לאו פסולה: **בא** היתה יונאה מכותל זה ואיכ' כונעת
ככותל זה כגון שסמכה על עמודים וכן שתי קודו' אחת
יונאה מכותל זה ואחת יונאה מכותל זה ופגעו זו בזו
כאמנע המבוי אם אין ביניהם שלשה כשרה יש ביניהם
ג' פסולה: **בב** הכיח שתי קורות זו בצד זו לא בזו
לקבל אריח ולא בזו לקבל אריח אם יש בשתיהן כדי
לקבל אריח לרהבו דהיינו טפח ואין בין זו לזו שלשה
טפחים אינו נריך להביא קורה אחרת ואם לאו נריך
להביא קורה אחרת ויש אומרים שנריך שיהיו קרובות
זו לזו כתיך טפח: **בג** היתה אחת למעלה ואחת
למטה רואים את העליונה כאלו היא למטה ואת
התחתונה כאלו היא למעלה ובלבד שלא תהא העליונה
למעלה מעשרים ולא תחתונה למטה מ' ולא יהיה
ביניהם שלשה טפחים לא בגובה ולא במשך כשרואין
אותם שירדה זו ועלתה זו בכוכ' עד שיפגשו זו בצד זו
ויש פוסלים: **בד** פירש על הקורה מהצלת ואיבת
נוגעת עד הקרקע אם גבוה מהארץ שלשה טפחים
פסולה שהרי כוסה הקורה ואיכה כראי' ובטלה מהיות
קורה ומהיכה ג' איכה כיון שגובה מהארץ שלשה אבנ'
אם הכיח קורה רחבה וצמשת קנת למטה מעשרה
כשרה: **כה** כעץ שתי יתדות עקומות על שני כתלי
המבוי ועקמימותם נוטה לתוך המבוי ונתן הקורה
עליהם ואין ביתדות טפח שהוא שיעור קורה להיות
כחשבים כקורה אם אינם גבוהים מכתלי המבוי ג' ואין
בכתייתן שלשה כשרה שאנו רואים כאלו הם על כתלי
המבוי וכאלו הקורה נוגעת במבוי ואם יש בגובהן אג'
בכתייתן שלשה פסולה: **כו** הא דמבוי כיתר בלחי
או קורה דוקא בשאינו מורך פהות מעשרה טפחים

אינו כדון משום לחי ונריך להי אחר להתירו ויעמידנו
 ברוח שכנגדו ואם ירנה להעמידו אכלו יעשנו מעט עב
 או דק יותר מהבליטה כדי שיהא כיכר שהוא לשם לחי
 יג להי המושך עם דפנו של מבוי שהעמיד חורו כנגד
 עובי הכותל דשוה מבפנים ונראה מבחוץ שאין חורו
 של לחי מכסה כל עובי הדופן פחות מארבע אמות
 כידון משום לחי ומשתמש עם חורו הפנימי ארבעה
 אמות כידון משום מבוי ואסור להשתמש בכל המבוי
 שהרי אין כאן לחי: יד עוד יש הכשר אחר למבוי
 הפרוץ ברוח רביעית בקורה שיכיחנה על ראש המבוי
 ונריך שיכיחכ' על כתלי המבוי אבל אם כעץ שתי יתדות
 אבל המבוי בחוץ אפילו במקוץ לו והכיחכ' עליה פסול:
 טו ונריך שיכיחנה כדי להתיר המבוי אבל אם לא
 כעשית לשם כך אפילו סמכו עליה מערב שבת פסולה:
 יז קורה זו שאמרו נריכה שיעו' ולפיכך אם עשאה
 מעבי אשה פסולה דכיון דלשריפה קיימא בתומי
 מלתת שיעורה: יח שיעור הקור' רחבה טפח ועביה
 כל שהוא רק שתהא חזק כדי לקבל אריח שהוא חני
 לבנה של שלשה טפחי' ואם היא רחבה ארבעה טפחים
 אינה נריכה להיות חזקה לקבל אריח: יט מעמידים
 דהיינו אם היא כסמכת על יתדות היוצאות מן הכותל
 שאין בהחכן טפח ולא בארכן ג' יש אומרי' שנריך שיהיו
 חזקים לקבלה ולקבל חני לבנה ויש אומרים שאין נריך
 שיהיו חזקים אלא כדי לקבלה בלבד: כ אם היתה
 הקורה עגולה נריך שיהיה בהיקפה שלשה טפחים שאו
 ברובה טפח: כב היתה עקומה ועקמומית כוטה
 חוץ למבוי או למעלה מצדדים או למטה מי' רואים כל
 לישא כוטה העקמומו' ואין בין זה לזה שלש' כשרה ואם
 לאו

הלכות שבת קעז

ארבעה אמות אינו מכיף הקורה לא המים ממנו ונעשה
 כנגד הקנר אבל אם ירבה יעשה שם ראוי לזריעה
 נורת פתח באלכסון זמך המבוי יכול להכניס הקורה
 באלכסון ומשתמש בקנר כנגד הקנר בארוך כנגד
 הארוך : ל א העמיד לחי באמצע המבוי אם יש קנר
 מהלחי ולחוף ועשו גם החנוכי לחי לראש המבוי אוסרי'
 אלו על אלו עד שייערכו יחד ואם אין שם קנר או שי
 קנר ולא עשו החנוכים לחי לראש המבוי שמן הלהי
 ולפנים מותרים ממנו ולחוף אסורים אבל אם עשו
 באמצע שכי פסים או פס ד' אם אינו רחב יותר מעשרה
 או שעשו נורת פתח אם הוא רחב יותר מעשרה אפילו
 אם יש קנר מהתקון ולהקין ועשו גם החנוכים תיקון
 לראש המבוי כל אחד יכול לערב ויהיה מותר ברלקו :
 ל ב זה שהכשירו בהעמיד לחי באמצע המבוי ה"ה
 להעמיד קורה באמצע המבוי וכל זה ביט באותו הני מבוי
 המוכשר תורת מבוי שלא יהיה ארכו פחות מארבעה
 אמות ושיהא ארכו יותר על רחבו ושיהיו בתים והגרות
 פתוחים לתוכו הא לאו הכי נריך פס משהו מכאן וכפס
 משהו מכאן או פס ארבע' בנד אהד : ל ג מבוי שהוא
 רחב עשרים אמות עושה פס ארוך ארבע' אמו' ומעמידו
 באמצע והשוב כל נד מדדי הפס במבוי בפכי עגמו כיון
 שאורך הפס ארבע' אמות ויתן קורה בראשו ונרי ליוהר
 שתהא הקורה מונחת על הפס או ערך ג' טפחים ונריך
 שיהא בכל מבוי משני אלו שהפס מפכיכ ביניהם בתים
 והגרות פתוחים לתוכו וכל הנאי הגר ומה שמן הפס
 עד כותל האמצעי של מבוי יש לו דין מבוי עקום שהרי
 אלו שכי המבואות מתעקמים ובאמצע פתוחים בשכי
 ראשיהם לרשות הרבים : ל ד עוד אפשר לצשות

תיקון

אורח חיים

מרווחים ולא יהא רחבו יותר מעשר אמות מנומנות
ושיהא ארכו ד' אמות מרווחות או יותר אבל אם חסר
אחד מכל אלו אין לו תקנה אלא בצורת פתח ואם היה
בגובה הללו יותר מב' אמה מנומנות אינו בית בקורם
אבל כיתר הוא בלחי ואם רונה להכשירו בקורה נריך
פיר' כי יד בסיד שי' עשה בה סיוול וכיוצא שכל ידוי כך הכל
וכיוצא כיוצא אחד מסתכלי' בה ואם היה גבוה יותר מעשרו'
בכוח מן הסיד ונכה בכין תחת הקורה למעטו מעשרו'
אופל שמי קורה די בצכיון רהב טפח ברוחב הקור' אבל
אם אינו גבוה עשרה והוקק בו להשלימו לי' נריך להוקק
ארבעה אמות לתוך המכווי על פני כל רחבו אין
מכווי כיתר בלחי או קורה עד שיהיו פתוחו לתוכו שתי
הכרות ולכל חצר שני בתים ושלא יהא בכל פתח מאלו
פחות מארבעה טפחים ושיהיו דיווריס אובלי' בכל בית
שמקום הפת גורם זאפילו היה הבית הא' לאב והשני
לבן אצפי שהבן מקבל פרס משלחן אביו ואוכל בניטו
הרי הם גידונים כשנים ואפי' גדו אחד גוי ואחד ישראל
מהבי' עוד נריך שיהא ארכו יותר על רחבו ואם חסר
אחד מאלו אינו כיתר לא בפס ד' או שני פסין שני משהוין
או צורת פתח: ב' חצר שארכו יותר על רחבו דינו
כמכווי וכיתר בלחי או קורה: ב' ח' מכווי שאין ברחבו
שלשה טפחים אינו נריך שום תיקון שהוא כסתום וש
אומרים דכל שאין בו ארבעה טפחים אין נריך שום
תיקון: ב' ט' מכווי שגדו אחד כלה לים וגדו אחד כלה
לאשפה של רבים אינו נריך כלום שאשפה של רבים
אינה עשויה להתפכות ואין חוששין שמיא יעלה הים
פי' וכש כעין שיר' עון: ל' מכווי שגדו אחד ארנון ואחד
א' שגדו קצר אפילו אין נד סארנון עודף על הקצר
ארבעה

הלכות שבת ק עח

שיהיו ראויות לזכור ואחר שעשה לה תיקון דלתות
 חשובה כולה כחצר אחד ואין מבואותיה צריכים תיקון:
 ג מבוי עקום כמין דלית דינו כאילו היה מפולש
 בעקמימות וצריך נורת פתח בעקמימותו ובשני ראשו
 לכל אחד לחי או קור' או נ"פ בכל אחד משני ראשו ולחי
 או קורה בעקמימותיו ואם עשוי כמין חית צרי' נ"פ בשני
 עקמימותיו ולחי או קורה בשני ראשו: ד מבואות
 הפתוחים אלו לאלו ואין העיקום של אחד מהם נוטה
 לרשות הרבים כיון שפתיחת המבוי החיבון לרשו' הרבי'
 הרי אותו מבוי שפתוח אליו בעקמימותו חשוב כפתוח
 לרשו' הרבים וכן מבוי הפתוח לאותו מבוי וכן כלם:
 ה מבוי העשוי כגדל דהיינו מבוי גדול שהרב' מבואו'
 קטנים פתוחים לו וראשם השניים פתוחי' לרשו' הרבים
 אפילו אין פתחי הקטנים שמכאן ומכאן מכוונים זה
 כנגד זה עושה לכל אחד במקום פתיחתו למבוי גדול
 נ"פ ובראשו השנים הפתוח לרשות הרבים לחי או קורה
 ובמבוי הגדול אם הוא מפולש עושה נ"פ מחד אחד ומנדו
 השני לחי או קורה ואם הוא סתום עושה לחי או קורה
 בראשו:

שם ח דין מבוי שנפרץ : ובו ח סעי'

א מבוי שנפרץ בו פירצה מנדו כלפי ראשו אם נשאר
 עומד בראשו פס רחב ארבעה טפחים אותר והוא שלא
 תקא הפירצה יתר על עשרה ואם לא נשאר פס ד' אפור
 אלא היתה הפירצה פחות משלשה טפחים: ב נפרץ
 מנדו שלא כלפי ראשו שיעורו בעשר אפילו לא נשתיר
 מן הכותל ביסוד כלום והוא דלא נקעי בה רבים:
 ג מבוי שנפרץ במילואו לחצר ונפרץ החצר מנה' חסר
 לרשות

תיקון אחר למבוי שהוא רחב עשרים אמות שירחי שתי
 אמות מהכותל ויעשה פס רחב שלשה אמות ויעשה כן
 גם בנד השכי ויסחר פתח רחב עשרה אמות או ירחיק
 אמה ויעשה פס אמה ומהנה וירחיק אמה ויעשה פס
 אמה ומהנה וכן יעשה בנד השכי או ירחיק שתי אמות
 ושכי טפחים ויעשה פס שתי אמות וארבעה טפחים וכן
 יעשה בנד השכי וכן כל כיוצא בזה ובלבד שהפס יהא יתר
 על האויר שבינו לכותל דאלכ אתי אוירא דהאי גיסא
 ודהאי גיסא ומבעל ליה ונריך ליוהר דלא לשבוק פתחא
 רבא ועייל בזוטא שאם יעשה כן בעל כל תיקון המבוי
 אלא אם כן עשה נורת פתח לזוטא: ל ה פס זה
 שאחרכו שעושה למעט רוחב המבוי אין נריך שיהא פס
 אשלס אלא בקנה קנה פחות מג' סגי דפחות משלשה
 כשלס דמי: ל ה מבוי ששזה מתוכו ומדרו לרשו הרבים
 או ששזה לרשות הרבים ומד' לון לתוכו פי' מקום משוכה
 אם הולך ומתלק מעט מעט עד שמגבי
 עשרה מתוך ארבעה אמות הרי הוא כאלו זקיף כלו
 אינו נריך שום תיקון:

ש ס ד רין מבוי המפורש ועשו בנדרל:

א מבוי המפולט בשכי ראשיו לרשות הרבים או נד
 אחד לרשות הרבים ונדו השכי לכרמלית נריך נור פתח
 מכאן ולחי או קורא מכאן אבל אם נדו אח' פתוח לרשות
 הרבים ונדו השכי לחצר שאיכה מעורבת אין נריך אלא
 שתי או קורה בשכי ראשיו: ב רשות הרבים ענמהו
 איכה ביתרת אלא בדתות והוא שכב עלות כלילה ויש
 אימרים אף על פי שאיכו ככעלות אבל נדו שיהו ראויות
 לזכעל שאם היו משוקעות בעפר מחכה אותן ומתקנך
 שיהיו

הלכות שבת : קעט

אסור משם ואילך בין פתוח לרשות הרבים בין פתוח
לכרמלית ויש מי שאומר דהכי מילי בעיר שאיב' מוקפת
חומה אבל בעיר מוקפת חומה מותר : ה ימנו
שנשתתפו בו וכשברה הקורה אותו חזר שהעירוב מוכח
בו וסגרות הפתוחות לו מותרו אבל הגרות שאי' פתוחו'
לאותו הגר אסורות :

שסו דין עירוב לחצר שהרבה בני אדם דרים בו : ובו טו סעיפים

א חצר שהרבה בתים פתוחים לתוכו אכרו חכמים
לטלטל מבתיהם לחצר עד שיערבו דהיינו שגובים פת
מכל בית ובית ונותנים אותו באחד מבתי הגרות שעל
כך אנו רואים כאלו כולם דרים באותו הבית וכאלו כל
החצר מיוחד לאותו בית : ב יושבי אהל' או סוכות
או מחנה שהקיפוהו מחיבה אין מטלטלים מאהל לאהל
עד שיערבו כלם אבל שירה שהקיפה מחיב' אין צריכים
לערב לפי שכולם מעורבים ואין אותם אהלים קבועים
להם : ג הבית שמכיחים בו העירוב אין צריך ליתן
פת ואין צריך שיהיה בעירוב שזה פרוטה ואין מביחין
אותו בחצר אלא בבית שראוי לדירה לאפוקי בית שער
אכסדר ומרפס' וצריך שיהא בו ארבעה אמו' על ארבעה
אמות ואפילו הוא של קטן ואם רגילי ליתנו תמיד בבית
ידוע אין להם לשנותו וליתנו בבית אחר מפני דרכי
שלם ואפילו קטן יכול לגבות העירוב ולקבנו' ד צריך
ליתן כל העירוב בכלי אחד ואם חלקו וכתנו בשני כלים
אינו עירוב אלא אם כן נתמלא האחד ואז מותר והוא
שיהיו שני הכלים בבית אחד : ה צריך שלא יקפיו שום
א' מהם על עירובו אם יאכלנו חבירו ואם מקפיד אינו

לרשות הרבים אם לא עירבו בני חצר עם בני המבוי
 חצר מותר אפילו כפרץ כנגד פירנת המבוי ואפילו בקעו
 בה רבים ובלבד שלא יהא יותר מעשר ומבוי אסור אפי'
 אינו כנגד פרנת החצר דכיון שלא עירבו עם המבוי
 אומרת עליו וכגון שכנסו כתלי המבוי בחצר בענין
 שאין הניפופים שהשארנו בחצר כראין למי שעומד במבוי
 אבל אם כראים עולים לו משום להי ומותר ואם עירבו
 בני החצר עם בני המבוי והפרנה שבמבוי להצר אינו
 מחד החצר ופרנת החצר מחד השכי אינו מכוונות כנגד
 פירנת המבוי והחצר של רבים גם המבוי מותר אבל אם
 לא עירבו או אפילו עירבו ופירנת החצר למבוי מחדו או
 אפילו באמצע ופרנת החצר מחד השכי כנגדה או אפילו
 אינה כנגד והחצר הוא של יחיד אסור ואם כפרץ לרהבה
 פחותה מאתים או יותר על פאתים והוקף לדיר דינו
 כאלו כפרץ להצר אבל אם יתירה על פאתי ולא הוקפה
 לדירה הוי כאלו כפרץ לכרמלית ונריך תיקון: ד
 מותר להשתמש תחת הקורה וכנגד הלחי והכי מילי
 בפתח לרשות הרבים אבל בפתוח לכרמלית אסור בין
 תחת הקורה ובין כנגד הלחי מפני שמצטרף לכרמלית
 שאכלו שמא מין את מיכו ונעור: ה' אף על פי שמותר
 להשתמש תחת הקורא לא ישב אדם בראש המבוי וחכץ
 בידו שמא יתגלגל החפץ מידו לרשות הרבים ויביאנו
 אליו כיון שאין היכר בינו לרשות הרבים אבל על פתח
 החצר מותר בין פתוח לרשו הרבים בין פתוח לכרמלית
 שיש בו היכרא: ו' נשים היושבות על פתח המבוי
 זכדיהן בידן אין ממחין בידן דכיון דמידי דרבנן הוא
 מוטב שיהיו שונות ולא מזודות: ז' מבוי שניטלו
 קורתו או לחיו בשבת אף על פי שהותר למקנת שבת
 אסור

שמוכה על שלחנו ועל אשתנו שאינו מעלה לה מזכות
 אפילו אין לה בית בחצר ולכתהלה טוב לחוש לדברי
 שניהם היכא דאפשר: י א בני חבורה שהיו מסובים
 לאכול וקדש עליהם היום הפת שעל השלחן סומכין
 עליה משום עירוב והוא שמסובין בבית שהוא מקום
 הראוי להכניס שם עירוב אבל בחצר לא: י ב אפטרופא
 של קטן יכול לערב בעדו: י ג מנה לחזר אח' עירובי
 חצרות: י ד מברך על מצות עירוב: ט ו אימתו
 מברך בשעה שמקבץ אותו מבני החצר או בשע' שמוכה
 להם ואומר בהדין עירובא יהא שרי לן לאפוקי ולעיולו
 מן הבתים להצר ומן חצר לבתים ומבית לבו לכל הבת'
 שבהר. א ס גבו העירוב ולא בירכו עליו אין הנדחה
 מעכבת ומותרים לטלטל:

ש ס ז אם אשה יכולה לערב: ובו סעיף א'

א אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו אפילו אם
 מיחה בה שלא לערב ואפילו אין רגיל לערב עמה והכי
 מילי כשאוסר עליהם כגון שאין הבית פתוח לא לאותו
 חצר אבל אם הוא פתוח לשתי חצרות כאחת רגיל לנאת
 ולבא תדיר שאוסר עליהם ובאחת אינו רגיל לבא ולבא
 ברגיל שאוסר מערבת שלא לדעתו אפילו אינו רגיל
 לערב ובשאינו רגיל לנאת ולבא כמו אף על פי שאינו
 אוסר אם רגיל לערב עמהם מערבת שלא לדעתו אבל
 אם אינו אוסר וגם אינו רגיל לערב עמהם איכ' מערבת
 שלא לדעתו וכל זמן שלא מיחה בה בפירו' אפי' אם אינו
 רגיל לערב עמהם ואינו אוסר מערבת שלא בידיעתו
 דמסתמא כיהא ליה אבל איכה יכולה לזכו משלו לא די
 שלא בידיעתו ואם אין הבעל והאשה בעיר יכולים

אורת חיים

פירוש לכך צריך לזהר שלא לערב בדבר שתיקן לנו
 השבת: ו אין מערבין בפרוסה אפילו היא גדולה
 הרבה אבל בשלימה אפילו קטנה מאד מערבין ובלבד
 שיהא מהם ככ' שיהא בהם כשיעור ומיהו אם בעל מחנה
 כדי חלת כחתום שהוא אד ממ"ח מערבין בה אפי' לא
 היתה טבולה לחלה. ואם כפרסה זחיברה בקיפס
 שהכנים הקנה הא' בתוך הפת והקנ' השני בתוך הפרוס'
 אם איכו כיכר שנפרסה מערבין בה: ז. אם אח' מוכה
 לכלם יכול לערב בפרוסה: ח. מערבין בפת אורז
 ועדשים אבל לא בפת דוחן: ט. אם אדד מבני החצר
 רובה ליתן פת בשביל כלם שפיר דמי ובלבד שיזכרו להם
 עי' אחר וכשזוכה בו צריך להגביהו מן הקרקע טפח וצרי'
 לזכות לכל בני החצר או המבוי ולכל מי שיתוסף מיום
 זה ואילך ויש אומרים שאף על פי שלא יזכו בפירוש
 למתוספים עליהם לכד' בית דין מתב' עליה ואם כתוספו
 דיורין לאחר שכתמעט העירוב מן השיעור צרי' להוסיף
 מהמתן: י. כשמזכה להם על ידי אחר לא יזכה על ידי
 בנו ובתו הקטנים אפילו אם אינם סמוכים על שלחנו
 ולא עי' עבדו ושפחתו הכנענים אבל מזכה הוא על ידי
 בנו ובתו הגדולים אפי' סמוכי' על שלחנו ועל ידי עבדו
 ושפחתו העבדים אפי' הם קטנים ועל ידי אשתו אף על
 פי שהוא זעלה לה מזכות ואפילו אין לה בית בחב' ויש
 אומרים שאיכו מזכה עי' בנו ובתו הסמוכים על שלחנו
 אפילו הם גדולים ולא על ידי בתו אפילו איכה סמוכה
 על שלחנו כל זמן שלא בגרה. ולא על ידי אשתו
 שמעלה לה מזכו' או שאמ' לה באי מעש' ידיך במזכותך
 ואפילו יש לה בית בחצר אבל מזכה על ידי בנו שאינו
 סמוך על שלחנו אפילו הוא קטן ועי' בתו שבגרה ואיכס

סמוכה

כשר אף לשאר שבתות: ה אס נתעפש פת העירוב
 ונפסל מלאכול הרי הוא כמי שכלה לגמרי וצריך לערב
 מחדש:

ש ס ט באיזה אופן מקנים הערוב:

א הכותן מעות לכחתום ואמר לו אס יבאו בני
 החצר לקבות ממך ככר לעירוב זכה לי בעירוב שיהא
 לי חלק עמהם בשביל מעה זו אינו עירוב אפילו עירב
 החכוכי וזכה גם לזה עמהם אבל אס אמר ליה ערב לי
 קנה עירוב ואפילו אס אמר זכה לי אס כתן לו כלס
 בתורת קבין שיקנה לו בו קנה עירוב וכן אס זיכה לו
 הנחתום על ידי אחר או שקנה במעה שכתן לו לחס מן
 השוק קנה עירוב ואס כתן מעה לבעל הבית ואמר לית
 זכה לי בעירוב קנה עירוב:

ש ע דיני שתוף בערוב: ובו ח' סעי'

א הדר בבית שער אכסדרה ומרפסת שנחצר אינו
 אומר על בני החצר שאינם השוכני' דירה אבל הדר בבית
 התבן בבית הענים בבית הבקר ובבית האונרו' אומר:
 ב בעל הבית שיש לו הרבה בתים נחצר והשאילן או
 השכירן לאהרים ויש לו בכל אחד מהם דברים שאינם
 בטלים בשבת מחמת כבדן או מחמת איסור שהם דברים
 שאסור לטלטלם אפילו לצורך מקומם אין הדרים
 בהם אומרים 'עליו לפי שנעשו כלם כאורחים אכלו
 ולפיכך גם הם מותרים להוציא מבתיהם לחצר אצ"פ
 שלא כתבו עירובי' ואס אין הבתים שלו לא קכויות ולא
 שכורות אף על פי שיש לו בהם דברי' שאסור לטלטלם

בני הבית לערב שלא בידיעתו אם אין הבית פתוח לא
 לחצר אחד ואפילו אם היה פתוח לשתי חצרות אם הוא
 רגיל לערב באחד מהם מצרבין עמו אבל אם אינו רגיל
 לא אבל בני החצר אין יכולים ליקח פתו מביתו לערב
 שלא מדעת אחד מבני הבית אפילו רגיל עמהם ואומר
 עליהם ויא דאין אשתו מערבת אלא שלא בידיעתו אבל
 אם אומר שאינו רונה לערב עמהם לא ואם הוא רגיל
 לערב עמהם ועכשיו אינו רונה בני חצר ככנסים לתוך
 ביתו וכוטלים ממכו בע"כ ואם אינו רגיל אינם יכולים
 ליטול ממכו בעל כרחו אבל כופין אותו בבית דין לערב
 עמהם או בית דין יורדים לכנסיו:

שם ח אם אחר שערבו נתקלקל הערוב:

א עירבו ואמר כך נתקלקל העירוב ובא אחד מבני
 החצר לחזור ולתקנו אם בא לערב ממין הראשון אפילו
 בלה אינו צריך להודיע ואפילו מערב עליהם משלהם
 ואם בא לערב ממין אחר אם בלה הראשון צריך להודיע
 להם אם מערב משלהם ואם משלו אין צריך להודי' כלל
 ואם לא בלה הראשון אלא כתמעט אף על פי שמערב
 משלהם אינו צריך להודיע: ב כתוספו דיורים בחצר
 אם הבית פתוח לשתי חצרות צריך להודיע מפני שאולו
 אינם רוצים לערב אם אלו: ג כמה הוא שיעור העירוב
 בתחלתו בזמן שהם יח או פחות שיעורו כגרוגרות לכל
 אדז ואם הם יותר מ'ח אפילו הם אלף או יותר שיעורו
 מזון שתי סעודות שהם יח גרוגרות שהם כששה בינים
 ויש אומרים שהם כשמוכ' בינים: ד כתמעט משיעורו
 אחר שכנסם שבת ראשונה וכשתייר בו אפילו כל שהוא

הלכות שבת קפב

וזו הוא אומר הילכך האחין שאוכלים בבית אביהם
 וישנים בבתיהם אינם אוסרין ואם כותן להם פרס
 ומוכלים בבתיהם אוסרים והני מילי בשנותי בני שאר
 ההגר עירובין במקום אחר אבל אם היו בני שאר ההגר
 כותבין העירוב בא"ד מבתי א"ו או שאין עמהם דיורים
 בהגר אינם נריכים לערב: ו' מי שיש לו ה' נשים וה'
 עבדים מקבלין ממנו פרס וכל א"ד אוכל בביתו וכן
 תלמיד המקבל פרס מרבו ואוכל בביתו אינם אוסרין
 זה על זה אם אין עמהם דיורין בהגר או אם העירוב
 בא' אכלס: ז' עשרה בתים זה לפני' מזה וכולם עובדי'
 מזה לזה ויוצאין דרך ההיבון להגר שנים הפנימיים
 לבד נריכין ליתן בעירוב והשאר כטורי' ש' טובי' כולם
 בבית שער: ח' המתארח בהגר אפילו נתארח בבית
 בפני עצמו אם לא נתארח דרך קבע אלא לשלשים יום
 או פחות אינו אוסר על בני ההגר והוא והם מותרים
 בין בביתו בין בביתם:

ש ע א בשאחד בבני חצר נפרד משם או מת ובו ו' סעיפים

א אחד מבני חצר שהניח ביתו והלך ושבת בה^{כ"ד}
 אחרת אפילו היתה סמוכה לחצרו אם הסיע מלבו וא"ל
 דעתו לחזור לביתו בשבת הרי זה אינו אוסר עליהם
 צ"ח דברים אמורים בישראל אבל גוי אפילו הלך לשנות
 בעיר אחרת אוסר עליהם עד שיסכדו ממנו מקומו אם
 הוא קרוב מהלך יום אחד שהרי אפשר שיבא בשב' אבל
 אם רחוק יותר אינו אוסר ויא' שגם גוי אם הלך לשנות
 בחצר אחרת אינו אוסר: ב' ישראל בן חצר זו שהלך
 לשנות בחצר אחרת ואין דעתו לחזור בשבת ואחר כך
 16 iii ממלך

אוסרין זה על זה : ג חמש חבורות ששבתו בטרקלין
וחלקוהו במחינות אם עוברי כלם זה על זה שאין פתח
פתוח לחצר אלא החיצון וכלם עוברים דרך עליו אין
צריכין ליתן בעירוב לא שנים הפנימיים וכל האחרים
חשובי כבית שער להם ואם היה לכל אחד פתח פתוח
לחצר אם המחיצו' מגיעות לתקרה בתוך שלשה טפחים
דהוי כל אחד חדר בפני עצמו אפילו הן של ידיעות אם
בני החצר כותבי העירוב באחד משאר בתי החצר צריך
כל אחת ואחת מחבורות שבטרקלין ליתן עירוב אבל
אם כתבו העירוב בזה הטרקלין אין צריכין ליתן עירוב
כלל שכולם דרים בבית זה ובית שמכוחים בו העירוב
אין צריך ליתן עירוב וכן אם אין דיורין אחרים בחצר
אינם צריכים עירוב . חלקוהו במחינות שאין כוננות
לתקרה אם בני החצר נותנין עירובין באחד משאר בתי
החצר די בעירוב אחד לכל ההמש חבורות . ואם היו
דיורין בעליות ממש אפילו כתבו בני החצר העירוב
בטרקלין צריכה כל הבורה וחבורה לתת עירוב . אבל
מי שיש לו מלמד או סופר בביתו וכן תלמידי הלומדים
בפני הרב ודרים בביתו כל אחד בחדרו אפילו יש לכל
אחד כתח פתוח לחצר ואוכל וישן בחדרו אינם אוסרי'
ך אנשי חצר שהיו כולם אוכלי' על שלחן אחד אע"פ
שכל אחד יש לו בית בפני עצמו אינם צריכין עירוב
אפני שהם כאנשי בית אחד ואם הוצרכו לעשות עירוב
עם אנשי חצר אחר עירוב אחד ופת אחד בלבד מוליכין
לאותו מקום שמערבין עמו ואם היה עירוב בא' אכלם
אינם צריכים לתת עירוב כדן בית שמכוחים בו עירוב
שכל לו הבתי' כבית אחת הם חשובים : ה מי שאוכל
במקום אחד וישן במקום אחר מקו' אכילתו הוא העיקר

הלכות שבת קפג

הסמוך לו אפי' גבוה ממנו הרבה ומהג' לקרפף שאינו
יותר מסאתי' או שהוקף לדירה אפי' הוא יותר מהביתים
או למבוי שמתקין בלחי או קורה אפי' לא עירבו בו ואף
על פי שעירבו בכי חצר לעצמן דשכיחי ממי דבתי' בחצר
יותר לטלטל כלים ששבתו בחצר לחצר אחרת ולא
חיישינן שמא יטלטל גם כלים ששבתו בבית לחצר אחר'
או לג' וקרפף: ב קרפף יותר על סאתי' שלא הוקף
לדירה הוי כדמלית ואסור לטלטל ממנו לקרפף אחר
להכניס ולהוציא מזה לזה כי אם שתי אמות בזה ושתי
אמות בזה: ג שתי חצרות שרוצים לערב יחד להתיר
אף כלי ששבתו בבתיים אין נריכים עירוב אחר אלא
שעירוב שעשו כבר יוליכנו א' מבני ההצר בשביל כלם
ויתכנו באח' ונבתי חצר שניה ואם ירצה יוליך שם אפי'
פת משלו וכלם מותרים והוא שעירבו בכי חצר השניה
לעצמם ואין בני חצר שניה נריכי' פת אחר לא העירוב
שעשו כבר מתירן: ד אין שתי חצרות יכולים לערב
יחד אלא' יהא פתח ביניהם או חלון שיט בו ד' על
ארבעה טפחי' ויהיה קנתו בתוך עשרה טפחי' הסמוכי'
לארץ ואז אם רנו מערבין יחד אם רנו מערבין כל אחד
לעצמו: ה חלון שבין ב' בתיים אפילו הוא למעלה
מי' אם רנו מערבין יחד וה"ל לארובה שבין בית לעליות
שאפילו היא למעלה מי' אם רנו מערבין יחד ואפי' אין
שם סולם לעלות בו: ו בית שבין שתי חצרות והוא
פתוח לשניהם ועירב עם שתיהם אבל החצרות לא
עירבו זה עם זה אין לטלטל כלים ששבתו בבתיים
מחצר לחצר ע"י בית זה שביניהם • היה בין ב' חצרות
כותל גבוה עשרה טפחים או שהיה קרקעו של אחד
החצרות גבוה מחבירו ס' טפחים ועשה עליו מחיצה ס'
16 iii להשלימו

כמֵלֶךְ בְּשֶׁנֶת וְחֹזֵר אֵיבֹו אֹמֵר: ג אֶחָד מִן הַשּׁוֹק שֶׁהִיא
 לֹו בֵּית בַּחֲנָד וּמֵת וְהֵכִיחַ רְשׁוֹתָו לְאֶסֶד מִבְּנֵי הַחֲנָד אִם
 מֵת מִבְּעַי אֵין הַזּוֹכָה אֹמֵר שֶׁהַעִירוֹב שֶׁמַּעֲרֹב עַל בֵּיתוֹ
 מֵתִיר גַּם מֵה שִׁירָשׁ וְאִם מֵת מִשְׁחַשְׁכָּה אֹם אֶעֱפֵ שְׁעִירָב
 הַזּוֹכָה עִמָּהֶם אֵיבֹו מוֹעִיל לְמֵה שִׁירָשׁ אֶחָד כֶּךְ בְּשֶׁנֶת:
 ד אֶחָד מִן הַחֲנָד שֶׁמֵת בְּשֶׁנֶת אִם עִירָב אִפִּי יִרְשׁוּ אֶחָד
 מִבְּנֵי הַשּׁוֹק אֵיבֹו אֹמֵר וְאִם לֹא עִירָב אִם יִרְשׁוּ אֶחָד מִן
 הַשּׁוֹק כֹּל זֶמַן שֶׁאֵיבֹו בֹא לְדוֹר עִמָּהֶם אֵיבֹו אֹם בֹא לְדוֹר
 בְּשֶׁנֶת בְּבֵית מוֹרִישׁוֹ אֹמֵר וְאִם יִרְשׁוּ אִ מִבְּנֵי הַחֲנָד אִם
 עִירָב הַיּוֹרֵשׁ וְהִיא דֵר עִם הַמּוֹרִישׁ בְּבֵית אֵיבֹו אֹמֵר אֵין
 עַל פִּי שֶׁלֹא עִירָב הַמּוֹרִישׁ וְאִם לֹא הִיא דֵר עִם הַמּוֹרִישׁ
 אֵלֹא בְּבֵית אֶחָד שֶׁבַחֲנָד אֹמֵר אֶעֱפֵ שְׁעִירָב הַיּוֹרֵשׁ כִּיֹּון
 שֶׁלֹא עִירָב הַמּוֹרִישׁ • וְאִם מִבְּעוֹד יֹם מֵת וִירְשׁוּ אֶחָד
 מִן הַשּׁוֹק הַדִּי זֶה אֹמֵר וְהוּא שֶׁבֹא הַיּוֹרֵשׁ בְּבֵית מוֹרִישׁוֹ
 בְּשֶׁנֶת: ה יִשְׂרָאֵל וְגַר שֶׁהִיוּ דָרִים בַּחֲנָד וּמֵת הַגֵּר
 מִבְּעוֹד יוֹם וְהַחֲזִיק יִשְׂרָאֵל אֶחָד בְּכַסְּמֵי אִפִּי לֹא הַחֲזִיק
 גַּד שֶׁחֲשָׁכָה אֹמֵר עַד שֶׁיִּבְטַל רְשׁוֹתָו כֶּשֶׁאֵר יוֹרֵשׁ מֵת
 מִשְׁחַשְׁכָּה אֵין הַמְּחַזִּיק אֹמֵר שֶׁבַּהֲתִירוֹ הַדְּאִשׁוֹן עוֹמֵד:
 ו אֶחָד מִבְּנֵי חֲנָד שֶׁהִיא גּוֹסֵס אֶעֱפֵ שֶׁאֵיבֹו יִכּוֹל לַחְיוֹת
 בּוֹ בַּיּוֹם אֹמֵר עַד שֶׁיִּזְכּוּ לוֹ בַּפֶּת וְיַעֲרֹבוּ עֲלָיו וְכֹן
 קָטַן אֹמֵר אֶעֱפֵי שֶׁאֵיבֹו יִכּוֹל לֶאֱכֹל כּוֹזֵת אֲבָל הַאֲדָרָה
 אֵיבֹו אֹמֵר כִּמוֹ שֶׁכֶּתִּבְאֵר בַּסִּמָּן שׁ״ע:

ש ע ב דִּינֵי שְׁתוּפֵי הַדִּירוֹת לְעֵרֹב:

א גִּבּוֹן וְחֲנָרוֹת וְקַרְפִּיפּוֹת כֹּלֵן רְשׁוֹ אֶחָד הֵם לְכֻלֵּי
 שְׁשֶׁנֶתוֹ בְּתוֹכֶם שְׁמוֹתָר לְטַלְטֵלִם מִזֶּה לְזֶה אִפִּלוֹ הֵם שֶׁל
 בְּעַלֵי הַדָּבָה וְלֹא עִירָבוּ יַחַד מוֹתֵר לְטַלְטֵל מִחֲנָד לְחֲנָד
 אֶחָד אֵין לָגַם אֹו לְרֵאשׁ כּוֹתֵל שֶׁבִּינֵיהֶם וּמִגַּב לָגַם אֶחָד
 הַבַּמִּין

הלכות שבת קפד

להשתמש בכל הכותל ואם אין בוד' אינו חשוב כפתח
 לערב יחד וכן אינו מועיל להשתמש בכל הכותל שאינו
 משתמש לא כנגד המקום שכתמעט: ט בנה אנטבא
 למטה אבל הכותל למעטו מנובה עשרה אס יש בה
 ארבעה ארך במשך הכותל וכולטת ארבעה מועיל
 להשתמש בכל הכותל אבל אינו חשוב כפתח לערב יחד
 עד שיגיע לראש הכותל ואם אין בה ארבע על ארבע
 אינו מועיל אפי' להשתמש כנגדו: י כפה ספסל שיש
 בוד' על ד' וגבוה כל שהוא ומיעט בו גבהו מעשרה
 מותר להשתמש כנגד המיעוט ובלבד שיחברנו בטיט:
 יא בנה אנטבא על אנטבא אס יש בתחתונה
 ד' על ד' או אין בה ד' על ד' ויש בעליונה ד' על ד'
 ואין בין זו לזו ג' טפחים מהני להתיר להשתמש עליו
 אבל לא מהני למהוי פתח לערב יחד: יב זוז היוכא
 מן הכותל ויש בו ארבעה על ארבע' והניח עליו סולם
 כל שהוא מועיל להתיר לו תשמיש הכותל והוא שלא
 תהא שליבה התחתונה גבוה מן הארץ שלשה ולא יהא
 בין שליבה לשליבה שלשה והוא שיניח הסולם ע"ג הח
 אבל סמכו אכלו לא וכל זמן שאין גבוה הכותל עשרים
 טפחים די בוז אחד שמכיוו באמצע שהרי אין גבוה י'
 עד הזוז ולא גבוה י' ממכו עד ראש הכותל ואם הוא
 גבוה עשרים גריך שני זיזין אחד בתוך י' התחתונים
 ואחד למעלה ממכו בתוך עשרה העליונים שאם היה
 הזוז גבוה עשר' לא סגי ליה בסולם כל שהוא והוא שלא
 יהו הזיזין זה כנגד זה שראוי להטיל סולם מזה לזה:
 יג העמיד שני סולמות זה כנגד זה ולא היה בשניהם
 משך ארבעה זהרסיקס זה מזה כדי שיהא בשניה ארבע'
 ומילא האיר גביניהם בקש אינו מועיל לא להתיר
 להשתמש

להשלימו לעשר' אין יכולין לערב יחד ואם היה הכותל
 גבוה לשניה עשר והיו בראשו פירות בני שתי החצרות
 יכולין להורידם להצרות וכן להעלות כליו מפירות
 ששבתו בהצרו ולהורידם ממנו לחצר אחר בין שהכותל
 רחב ד' או אינו רחב ד' אבל פירות ששבתו בבית אם
 הכותל רחב ד' אסור להעלות לו ולא להוריד ממנו ואם
 אינו רחב ד' מותר ואם היה שכותל גבוה לא מהצרות
 י' ולשכי אינו גבוה עשרה כגון שקרקעו של אחד גבוה
 משל הבירומי שאינו גבוה לו עשרה מותר להשתמש
 בו אף בכלים ששבתו בבית והשני אסור להשתמש בו
 אף בכלים ששבתו בחצר והוא שיהא הכותל רחב ד'
 אבל אם אינו רחב ד' מותר לשתיהן להשתמש בו אף
 מן הבתים אפילו עירבה כל אחת לעצמה : ז כפרץ
 הכותל עד י' אמות הרי הוא כפתח והוא שלא יהא
 כפרץ במילואו ואם כפרץ ביותר מעשר חסוב כחצר
 אחד ונריכים לערב יהד : ח כותל שבין שתי הצרות
 גבוה עשרה לשניהם והצמיד אבל הכותל סולם רחב
 ארבעה וכן כנגדו בחצר השני אפילו אין הסולמות זה
 כנגד זה אם אין ביניהם שלשה חשיבי כפתח היו מופלגי
 זה מכנגד זה שלשה אם הכותל רחב ארבעה עדיון
 השוני כפתח ואם אינו רחב ד' לא חשיבי כפתח באי זה
 סולם אמרו בשיש בו ד' שליבות אבל פהו' מכאן לא אלא
 זרועותיו ושליבותיו כבדות שאז כוודו קובעו י' אם אין
 הכותל גבוה אלא י' וזקף סולם גבוה ז' ומשהו במשך
 ארבע' אבל הכותל מתירו בין להשתמש עליו בין לערב
 יחד כיון שלא נשאר שלשה עד ראש הכותל עקר
 חוליא מראש הכותל למעטו מנבה י' אם יש בה משך
 ד' מהני בין לעשותו כפתח לערב יחד בין לענין שיכול
 להשתמש

הלכות שבת קפח

בחול אסור ליתן ממנו לקופתו וכן להעמיד הנהמה
בידים כמה דברים אמורים בגדים שנין שתי חנרו אבל
גדים שנין ב' בתיים מותר להאכיל בהמתו ממנו בידי :

שעג רין שתי גזוזטראות בב' עליות :

א שתי גזוזטראות הכולטות משתי עליות זו כנגד
זו ונתן ביניהם כסר רהב ארבעהרי הוא כפתח ומערבין
יחד ואם רבו כל אחת מערבת לענמה אבל אם היו זו
שלא כנגד זו שאחת משוכה למזרח ואחת למערב אינם
יכולים לערב יחד וכן אם היתה אחת גבוה מחבירתה
לא השיב פתח והכי מילי כשמדרהקות זו מזו ג' טפחים
אבל אם הם תוך ג' זו לזו בין בריחוק בין בגובה השיב
טפיר כפתח :

שער נסתם בשבת פתח או חלון במקום
שערבו בו ובו ד' סעיפים

א שירבו דרך חלון או פתח שביניהם ונסתם בשבת
מותדים להשתמש דרך גובה הכותל וסוריו ואפילו אם
עירב לשנה ונסתם הפתח בחול וכפתח בשבת סור
העירוב להיתרו ולהרמס אין מותר לטלטל אלא כל
אחת לענמה אבל מזו לזו לא : ב היה כותל בין שני
חדות ועירבה כל אחת לענמה ונפרץ הכותל בשבת
מותדים לטלטל כל השבת אחד בחנרו אפי' בלי הבית
אבל חנר שפירצה בשבת לרה' או לכרמלית אסור :
ג חנר קטנה שפירצה קודם שבת במילואה לגדולה
ואין בפירצה יותר מי' אמות גדולה מותר להוציא כלים
ששבתו בבית להנר' אם עירבה לענמה וקטנה אסורה
להוציא כלים ששבתו בבית להנרה אלא אם יערבו יחד

להשתמש עליו ולא לערב יחד שמקום מעמד הדגלים
 הוא באמנע הסולם ואין ראוי לעלות בקס ואם העמיד
 הסולם באמנע והקס מן הגד מהבי בין להתירו להשתמש
 עליו בין לערב יחד: יד אין הסולם דחב ד' וחקק
 אכלו בכותל להשלימו לד' די לו שיהוק בגוב' עשר ואם
 לא השמיד מולם כלל אלא הקק בכותל כמין שליבות
 של סלס לעלו' בו צריך שיחזק בכל גובה סכותל ומושל
 בין להתיר תשמיש בין לערב יחד: טו היה אילן
 בכד הכותל ועשהו מולם לכותל אם רבו מערבין אחד
 אבל אם עשה אטרה מולם לכותל אין מערבין אחד
 מפני שאסו' לעלות עליה מן התורה שהרי הוא אסורה
 בהכא' והראש' זל כתב בהפך דאילן סיבו מועיל ואטרה
 מועלת והוא שתהיה יבשה: יו חרוץ שכיין שתי הנח'
 עמוק י' ורחב ד' אין יכולין לערב יחד אפילו מלא תבן
 וקט' כל זמן שלא בטלו ואם היה מלא עפר ונדרו' אפי'
 סתמא שלא בטלו גריכים לערב יחד: יז נתן עליו
 כסר כמין גשר משפת ההרץ אל שפתו אם הוא רחב
 ארבעה חזון בפתח ומערבין אחד ואם רבו מערבין
 שנים ואם נתן הנסר לארך החרץ במשך ד' אפילו אין
 בו אלא כל שהוא חזון כפתח שהרי מיעטו מארבעה:
 יח אם החרץ עמוק לא' עשרה ולשני סיבו עמוק
 עשרה או שהוא שזה לשניהם דיכו ככותל: יט גדיש
 של יבן שבין שתי הצרות אם הוא גבוה עשרה כל אחד
 מערב לעצמו כתמעט בחול מעשר' צריכין לערב ביחד
 ובעוד שלא כתמעט אסור לשום אחד מהם ליתן מן
 החבן לתוך קופתו בשבת להאכיל לבהמתו ואפילו
 להשמיד' אם כדי שתאכל אסו' אבל יכול לעמוד בפניה
 כדי שלא יהא לה דרך לרעות אלא משם ולהראש אפילו
 כחול

היתה מנבה ד' טפחים לפני המרפסת אין המרפסת
 אוסרת על בני החצר שהרי נחלקה מהם: ד' זווים
 היונאים מהכתלים כל שהוא למטה מעשרה טפחים
 ה' נחשב מהחצר ובני החצר משתמשין בו וכל שהוא
 בתוך י' טפחים העליונים הסמוכים לעליה אנשי עליה
 משתמשין בו והנשאר בין עשרה התחתונים עד תחלת
 עשרה העליונים מן הזיוין היונאים שניהם אסורים בו
 ואין משתמשין בהם בכלים ששבתו בנתיים אלא אם
 כן עירבו:

ש ע ו בור ובאר שבין שתי חצרות:

א בור שבין שתי חצרות ואין ביניהם פתח או חלון
 שיוכלו לערב או שיש ביניהם ולא עירבו אין ממלאים
 ממנו בשבת אלא עשו מחיצה עשרה למעלה מן המים
 ונריך שיהיה טפח מן המחיצה יורד בתוך המים ואם
 היתה המחיצה כולה בתוך המים נריך שיהיה טפח
 ממנה יונא למעלה מן המים כדי שתהיה כיכרת רשות
 זה מרשות זה וכן אם עשו על פי הבור קורה רחבה
 ארבעה טפחים זה ממלא מנד הקורה וזה ממלא מנד
 האחר: ב באר שבאמצע השביל בין ב' כותלי חצרות
 אע"פ שהיא מופלגת מכותל זה ד' טפחים ומכותל זה
 ארבעה טפחים שניהם ממלאים ממנה ואינם נריכים
 זיוין על גבה שאי' אדם אוסר על חבירו דרך לווי: ג
 שתי חצרות וביניהם ג' חצרות כל אחד מותר באות' שאכלו
 להשתמש בה דרך הלוננו ע"ז וריקה והאמצעית מותר'
 בשניה ואם היו שלשתן סמוכות לבתי' שהיו האמצעית
 כנגד השמים כנ' ראשי קנקן כל אחד מותר בחורבה
 שאכלו והשלישית הקרוב' לשתי החצרות אסור לשתיבה:

אודות חיים

והייכו בשכבכםין כתלי קטב' לגדולה וכשכותלי קטנה
חופלנים ג' טפהים מכתלי ארך הגדולה דאלכ היתה
קטנה כיתרת עי' כראה מבחוז וסוה מבפנים: ד גג
קטן שכפרץ קודם שנת במילואו לגג גדול אבו להעלות
עליו כלים ששנתו בבית וגדול מותר והוא שיהו מחינו'
הבית כיכרו' למי שעומד על הגג אבל אם איכס כיכרות
כגון שהגג בולט עליהם הוי כרמלית אלא אם כן פתוח
לו מהבית סלון ארבע על ארבע:

שעה מהם הרברים השרוים בחצר שאינם אוסרים ובו ד' סעיפים

א מרפסת שהיא דרך לעליות הפתוחה לה ועומדת
בחצר ועולים לה בסולם ובני העליות יורדים ממנה
לחצר ועובדים לרשות הרבים איכס אוסרים על גג
החצר בסולם תורת פתח עליו והוי כשתי חכרו' ופתח
ביניהם שאם רצו מערבים יחד ואם רצו כל א' מערב
לעצמו ובלבד שייערבו כל בני מרפס' לעצמן כדי שתהא
רגל המותרת במקומה: **ב** אם לא עירבו יחד וש
בחצר תל או עמוד שהוא משותף בין שניהם ואם איכס
גבוהים עשרה טפחים הרי אלו נחשבים בין החצר ובין
המרפסת ושניהם אסורים להוציא שם כלים שבבתים
ואם הם גבוהים מקרקעית החצר עשרה טפחים והם
בתוך ארבעה טפחים למרפסת בני מרפסת מותרים בו
לפי שתשמישו להם ב חת מלבני החצר ואם היו רחוקים
מהמרפסת ארבעה טפחי' או יותר אף על פי שגבוהים
עשרה הרי אלו בכלל החצר והמרפסת לפי ששניהם
אפשר להשתמש בהם עי' זריקה לפיכך שניהם אסורים
להוציא שם כלים ששנתו בביתם עד שייערבו: **ג**

היתה

אחת מותרת בחנרה: ג עירבו ביחד וכתבו עירובין
 בחינוכה ושכח אחד בין עין הפכימית בין מן החינוכה
 ולא עירב שתיהן אסורות עד שיבעל רשותו ואם כתבו
 עירובין בפכימית ושכח אחד מן הפכימית ולא עירב
 שתיהן אסורות אבל אם שכח אחד מן החינוכה ולא
 עירב פכימית מותרת: ד אם יחיד דל בפכימיו ויחיד
 בחינוכה או שנים בחינוכה ועירבו אין היחיד שנפכימיו
 אומר על החינוכה: ה שלשה חנרות או לפנים מזה
 ויחיד בכל אחת אע"פ שדברים דורסין בחינוכ' איב' נרוכין
 שכל אחת מותרת במקומה ואם היו ב' בפכימית ולא
 עירבו הרי הם אומרו על היחידו שבאמצעו ושנחינוכה
 זה הכלל דגל האסורה במקומה אסרת שלא במקומה
 ודגל המותרת אינה אסרת שלא במקומה:

ש ע ט דין חצרות ובתים ביניה וכו' ב' סעי'

א שתי חנרות ושלשה בתים ביניהם פתוחים זה לזה
 ורובו לערב יחד חנר זה בא דרך בית שאכלו ומצאן
 עירובו בבית שבאמצעו כן עשה השכי' ומותרו בשלשתן
 שכל בית שאכל החב' חשוב לו כבית שער ואין נרו' ליתן
 פת והאמצעי הוא בית שמכניחין בו עירוב ואלו נרו' ליתן
 ליתן פת: ב שתי חנרות ושכי' בתי' ביניהם ולא עירב
 יחד אלא כל אחת לעצמה ובא חנר זה דרך בית שאכלו
 והניח עירובו בבית שאכל השכי' זכן עשה השכי' שגם
 הוא הניח עירובו בבית הסמוך לחנר האחרת לא קמו
 עירוב שכל אחד הביח עירוב בבית שער של חנר אחר:

ש פ דיני בטול רשות וכו' ג' סעיפים

א אחד מבני החצר ששכח ולא עירב עם האחרים
 אומר

אורח חיים

ך בית הכסא שנין ב' בתים ולא עירבו יחד רשות
שניהם שולטת בו ואסורים:

ש ע ז דין ב' עליות זו כנגד זו הפתוחות
לחצר ובו סעיף א'

א שתי עליות הפתוחות לחצר זו כנגד זו ואחת עשתה
בזמא בחצר כדי לשפוך בחצר שאין בה ארבעה אמות
מימיה והשכיה לא עשתה אס עירבו יחד שכיה מותרות
לשפוך מימיהן ואס לא עירבו יחד והאחת צירב לעצמה
והשכיה לא עירבה כלל זו שלא עירבה אסור' ושעירבה
מותרת ובלבד שלא תשפוך להדיא בזמא אלא תשפוך
בעליה והס יורדים לזמא:

ש ע ח דין חצרות הפתוחות זו לזו

א שלשה חצרות פתוחות זו לזו ופתוחות לר"ה
ועירבה כל א' מהחינוכו עם האמצעי והחצונו לא עירבו
יחד החינוכו אסורות זו עם זו והאמצעית מותרת עם
כל אחת מהן והן מותרות עמה בל"א בשכתה אמצעית
עירובה בזו ועירובה בזו או שכתה החינוכות עירובן
באמצעית בשכי בתים אבל אס כתבו שתי החינוכות
עירובן באמצעית בבית א' שלשתן מותרות זו עם זו:
ב שתי חצרות זו לפכיומו ופכיומית פתוחה לחינוכה
וחינוכו למזו ויש לפכיומית דריסת רגל על החינוכו אס
עירובה פכיומית לעצמה ולא החינוכה או שעירבה כל
אחד לעצמה ושכח א' מן החינוכה זלא עירב פכיומית
מותרת וחינוכה אסורה עירבה חינוכה ולא פכיומית
או שעירבה כל אחת לעצמה ושכח אחד מהפכיומו ולא
עירב שתיים אסורות עירבה כל אחת לעצמה כל
אחת

הלכות שבת קפה

אף לאחר שיבטלו להם הם שנים ואחד אומר על חבירו ואפי' אמ' לאחד אינו מבטל לך על מנת שתחזור ותבטל להבירך אינו מועיל:

ש פ א דיני המבטל רשותו ועבר והוציא

א המבטל רשותו והוציא אח' כך מביתו לחצר כשנגזר אינו אומר במזיד אומר שהרי חוזר מביטולו שביטל ואם החזיקו בו כבר שהוציאו מבתיים לחצר או שהכניסו מחצר לבתיה' אינו יכול לחזור מביטולו ולרש' אין חזקה מועלת אח' החזיקו משתשכה: **ב** יש ביטול רשות מחצר לחצר לש' שתי חצרות ופתח ביניהם ועירבה כל אחת לעצמו ולש' עירבו יחד יכולה כל אח' לבטל רשותה לחצירת' להיות מותרת להשתמש בה ולא היא לש' שתי חצרות זו לפנים מזו ולא עירבו אלא החיצונה לבתיה' שפנימית אומרת על החיצונה יכולה לבטל לה רשותה שלא תשתמש ולא תעבור עליה לא בשעה שצריך לבית ותהיה החיצונה מותרת או אם עירבו יחד וכתבו עירובן בחיצונה ושכח אחד מהפנימית ולא ערב יכול לבטל רשותו דהיינו שיבטל רשותו לכל אחד מבני הפנימית וגם לכל אחד מבני החיצונה ויהיה הוא לבדו אסור וכולם מותרים: **ג** יש ביטול רשות בחרבה שאם היו ב' בתים וחרבה ביניהם שהיא של שניהם ושכחו ולא עירבו יכול אחד לבטל רשותו לחבירו ולהיותו מותר בה: **ד** יש ביטול רשות מבית לבית שאם היו שני בתי ופתח ביניהם ולא עירבו אחד מבטל רשות לחבירו ואפי' המבטל מותר להוציא מביתו לבית חבירו אבל אינו יכול להוציא מבית חבירו לביתו שאם היה חוזר ומחזיק ברשות שביטל וכך אם יש לו חדר פתוח לביתו וביטל רשות ביתו אסור להוציא

אומר עליהם מה תקבתם יבטל להם רשותו שיאמר
 רשותי מבוטלת לכם או קבוייה לכם ואין צריך לקנות
 בקנין סודר ויבול לבטל אף משתמשך ואם דר עשה
 או ה' צריך לבטל לכל אחד ואחד שיאמר רשותי מבוטלת
 לך ולך ויא' אדי שיאמר רשותי מבוטלת לכלכם . אם
 ביטל רשותו סתם לא ביטל אלא רשות שיש לו בחצר
 הילכך הם מותרין להוציא מבתיהם לחצר וגם הוא שהוא
 אורח בעלמא אבל אבורין להוציא מביתו לחצר וגם הוא
 ויש אומרים שצריך לבעול ביתו כדי שלא יבא להוציא
 באיסור ולא יפתחו אלא כשרוב לבאת ולבא ויבעלו
 מיד אחר באתו ובואו : ב אם ביטל להם גם רשותו
 מותרין בין הוא בין הם להוציא לחצר בין מביתו בין
 מבתיהם : ג אם אינו רונה לבטל להם רשותו אלא
 להשכירו יש אומרים שמועיל כמו ביטול ויש אומרים
 שאינו מועיל : ד אם בני החכ' שעירבו מבטלי רשותם
 לחצר שלא עירב הוא מותר להוציא מביתו לחצר ולא
 מבתיהם והם אסורים אף מבתיהם לחצר ולא אמרינן
 שיהיו כאורחים שאין רבים כעשים אורחים אבל יקהי
 וה' אם היו שכו' לבד וביטל אחד מהם לחבירו המבטל
 אסור אף בשל חבירו וחבירו מותר בשל עצמו וכך רבים
 שלא עירבו שכתבו רשותם לרבים שעירבו לפי שהיחיד
 כעש' אורח אבל הרבים ורבים אינם כעשי' אורחי אפילו
 אבל הרבים ולא היחיד אבל היחיד . שכתו שכים ולא
 עירבו יכולי לבטל רשותם שיבטל כל א' מהם רשותו
 לכל בני החצר בין אם מבטלים לרבים שעירבו ובכל
 שכל אחד מהם יבטל לכל אחד בין אם מבטלים לאחד
 שלא עירב אבל אין מבטלי לששים שלא עירבו בין אם
 מבטלי רבים ועירבו בין אם הוא יחיד שלא עירב שהרי

הלכות שבת קפח

דאשון חוזר וניער: ח אס שכרו מהגוי לזמן ידוע
 ונתוך הזמן השכיר הגוי דירתו לאחר די בשכירות
 הראשון: ט ה'הדרים בחגר אחד שוכר מהגוי בשביל
 כולם: ו אס שכרו ממנו בעב' אינו מועיל אף על פי
 שהיה רגיל להשכיר מקודם: זא אבל מאשתו או
 משכירו ולקטנו שוכרים אעפ' שהוא מוחה: יב אס
 אינו רוצ' להשכיר ותקרב לו אחד מבני החצ' עד שישאיל
 לו רשותו סיהא לו רשו' להכניס בו שום דב' דהל' כשכירו
 ולקטנו ומשכי' שלא מדעת הגוי ויש אומרים שאינו נרי'
 להשכיר אלא כותן עירובו ודיו: יג אס ייחד לו מקו'
 בבית שמשאיל לו כיון שאינו כשלוחו בכל הבית לא
 מהני: יד שכרו משכירו ולקטנו לזמן אעפ' שסילקו
 עוך הזמן מחיות שכירו ולקטנו מותרים עד תום הזמן
 גבל אס שכרו ממנו סת' כחן שסילקו כתבטל השכירו:
 טו אס ישראל וגוי דדים בבית אחד נריך לשכור
 מהגוי ולערב עם הישראל: יו אס יש לגוי ה' שכירו'
 או לקטנים ישראלים דרים בביתו אין דירתם חשונה
 דירה שיאסרו זה על זה: יז שתי חדרות זו לפני' מזו
 ישראל וגוי בפנימית וישראל בחיצונה או שישראל וגוי
 בחיצונה וישראל בפנימית ואפילו גוי בפנימית ושכי'
 ישראלים בחיצונה אסור ויש מי שאומר שאפילו גוי
 בפנימית וישר' אחד בחיצונה אסור: יח גוי שהשכיר
 ביתו לשכירו גוי אס כשאר לו שום תפיסה בבית שיש לו
 דעות להכניח שם שום כלים יכולי' לשכור ממנו ואס לא
 כשאר לו שום תפיסה אס יכול המשכי' לסלק השוכ' תוך
 זמנו יכולים לשכור ממנו ואס לאו אינו מועיל אלא
 ישכרו מהשוכר: יט חגר שישראל וגויים דרים בו
 ובית אחד של ישראל אכל ביתו של זה ואינו פתוח לחגר
 וקלונות

להזניא מהחדר לביתו: ה שכי בתים בשני בדי רשות
 הרבים והקיפוס גויס מחינה בשבת בעבין שיש כימיהם
 כמו חנר ששכי בתים פתוחים לו והרי הם אוסרין זה על
 זה אינם יכולים לבטל אחד לחבירו: ו יורש מבטל
 רשו' שאם לא עירב מורישו ומת בשבת והיורש בא לדר
 בחנר ואוסר יכול לבטל רשותו: ז מבטלים והוזרין
 ומבטלין כלומר שמבטלין רשותם בכי חנר זו לבני חנר
 אחר' או לאחד מבני חנר עד שיוציאו מה שירצו והוזרין
 ומבטלי' לאותם שבוטלו להם עד שיוציאו גם הם מה
 שירצו:

ש פ ב א מ ד ר י ר ת ב ו ת י מ ע כ ב ת ב ע ר ו ב ו

א הדר עם הגוי בחנר איכו אוסר עליו עד שיהיו שני
 ישראלים דריה בשכי בתים ואוסרים זה על זה או הגוי
 אוסר עליהם ואיכו מועיל שיבטל הגוי רשותו לא נרין
 שיטכירו ממנו: ב אם בטלו הישראלים רשותם לא
 מהם כדי שיחשב כיחודי אבל הגוי איכו מועיל: ג
 אם אין לגוי דריסת רגל על הישראלים איכו אוסר כגון
 שתי חנרות הפתוחות זו לזו ואין להם דריסת רגל זה
 על זה ובחנר אחד דר גוי ובחנר אחד דרי' שכי ישראלים
 או יותר מכניסין ומוציאין מחנר זו לחנר זו בשבת דרך
 חלון שכימיהם ואין נרין לשכור מהגוי: ד השוכר מן
 הגוי סתם מועיל ואיכו נרין לפר' לו שהוא להתי' הטלטה
 ואיכו נרין לכתוב שום כתיבה על השכירות: ה
 שוכרין מן הגוי' אפילו בפחות משה פרועה: ו כל
 זמן שאין הגוי סוזר בו מועיל השכירות ואפילו לזמן
 מרובה: ז אם שכרו מהגוי לזמן ידוע כשיכלה הזמן
 נרין לאזור ולשכור שפית' ונרין לחזור ולערב דאין עירוב
 ראשון

הלכות שבת - קצ

אינו מועיל כיון שאינו מודה בעימום: ב כותי הרי
 הוא כשאר עמיס ואין לו תקנה אלא בשכירות: ג
 ישראל מומר לעבודת אלילים או לחלל שנתו בפרהסיא
 אפילו אינו מחללו אלא באיסור דרבנן הרי הוא כגוי
 ואם אינו מחללו אלא בכנעה אפילו מחללו באיסורו
 דאוריית' הרי הוא כישראל ומכטל רשות: ד ישראל
 שהמיר והיו לו בתים בשכונת ישר' שעירבו לכל השכח
 אם אין לו פתח אח' כלל הוא אום' בכל שנת שחל לאחד
 שהמיר אבל אם יש לו פתח אחר לשכונת הגוים אפילו
 הוא פתח קטן שלא היה רגיל בו מתהלה דוחק אותו
 אבל פתח הפתוח לשכונת הגוים:

ש פו דיני שתוף בערוב ובו ט' סעיפים

א אסרו חכמי' לטלטל מן החצרות לחבוי והתירוהו
 עי' שתוף שגובין פת או דבר אחר ממיו מאכל מכל חצר
 וחצר וכותבי' אותו באחד מן החצרות ואינו רואים כאלו
 פתוח כליהמבוי לאותו חצר ומפני שאינו אלא לשתף
 החצרות יכולים ליתנו באויר החצר או בבית שאין בו
 ד' על ד' ואין צריך ליתנו בבית רק שיהיה במקום
 המשתמר הילכך אין כותבין אותו באויר המבוי: ב
 ישראלים שדרים בג' מקומות חלוקים ודלתות כל אחד
 מהמקומות כעולוי' בלילה והשמש גובה קמה מכלם אינו
 מועיל להם להשתתף ששיתוף המבוי צריך שיהיה מוכח
 בחצר שבמבוי ושו שכבדלים זה מזה ור' וקי' אין שיתופין
 אחד ואין מבואיהם כאחד: ג בכל משפטו שירוגי
 חצרו' ושיעורו ושאלתו מערבית בבבילו' ושמשרבין שלא
 לדעתו אם אין הבית פתוח לא להצר אחד ושקטן יכול
 לגבותו ושיכול אחד לזכות לכלם כך דיני שיתוף:

ד משתתפין

אורה חיים

אחלו' ביניה' אינו יכול לערב עמו דרך החלון שביניה'
כדי להוצי' כליו דרך בית שכן הפתוח להצר אבל אם
פתח פתוח ביניהם מותר ויש מי שאומר דאף אם פתח
פתוח ביניהם אסור: ב חצר שישראל וגוים שרויים בה
זהו חלונות פתוחות מבית ישראלי זה לבית ישראלי זה
ועשו עירוב דרך חלונות אע"פ שהם מותרים להוציא
מבית לבית דרך חלונות הרי הם אסורים להוציא מבית
לבית דרך פתחים מפני הגוי עד שיסכיר:

ש פ ג בשאין הכותי בביתו אינו טעבב

א גוי הדר עם שני ישראלים ואין הגוי בביתו אינו
אוסר ויערבו ויהיו מותרים בא הגוי בשבת אום והעירוב
בטל ומיהו יכולים לשכור ממנו בשבת ואח"כ יבטל
האחד להבירו ויהיה היהודי מותר וכל שכן אם מת הגוי
בשבת ש' בטל אחד להבירו ויהיה היחיד מותר:

ש פ ד בותי אבסנאי אם מעבב ובו ב' סעו'

א גוי הנכנס בחצר לשם אבסנאות אם נכנס שלא
ברשות אינו אוקר לעולם ואם נכנס ברשות אם הוא
רגיל לבא אוסר מיה ואם אינו רגיל אינו אוסר עד לאחר
שלוש יום: ב אכשי חיל המלך שנכנסו בבתי היהודים
בין בחזק בין ברנון אם יש לבעלי בתים באותם מקומו'
שנכנסו הגוי' כלים שאסור לטלטלם בשבת אינו אוסרים
עליהם:

ש פ ה דין צדוקי ומוכר בעירו ובו ד' סעו'

א צדוקי הרי הוא כישראל ומבטל רשות אבל עירוב
אינו

ממנו לחנך ומהחנך לתוכו ואסור לטלטל כלי' ששבתו
 במבוי זה למבוי האחר דרך החנ' ואם לא שיתק עם שום
 אחד מהם אם הוא רגיל עם שניהם לנאת ולבא בחול
 דרך עליה' אומר על שניהם ואם הוא רגיל עם הא' ועם
 השני אינו רגיל אותו שרגיל אומר ושאינו רגיל אינו
 אומר ואם שיתק עם אותו שאינו רגיל הות' הרגיל לעצמו
 אם שיתפו ביניהם וכן אם היה רגיל עם שניהם ושיתק
 עם אח' מהם מותר השני שהרי סילק עצמו ממנו ואם
 המבוי שרגיל בו שיתפו ביניהם ואותו שאינו רגיל לא
 שיתפו והוא לא שיתק לא עם זה ולא עם זה דוחי' אותו
 אבל שאינו רגיל ויסתלק מאותו שרגיל כדי שיהא מותר
 כיון שהוא אינו מפסיד בדבר שהרי לא שיתק עמה' ויש
 ריוח לאחרים שעל ידי זה יהיו מותרים כופין אותו על
 מדת סדום :

ש פ ז שותפין במבוי צריכין לער' החצרות
 א המשתתפין במבוי צריכים לערב בחנרו' כדי שלא
 ישכחו התיכונות תורת עירוב שהרי אין התי וקות
 זכירים מה נעש' במבוי לפיכך אם נשתתפו במבוי בפת
 סומכים עליו ואין צריכים לערב בחנרו' שהרי התיכונות'
 זכירים בפת ויש אומרים שאם לא עירב' כל סנר לעצמה
 אין סומכים על השיתוף אבל כשכל חצר עירבה לעצמה
 ואח' כך נשתתפו במבוי ולא עירבו דרך פתחי' שביניהם
 מותרים להשתמש החצרות במבוי שסומכים על שיתוף
 במקום עירוב דרך פתחים שביניהם ואם עירבו דרך
 פתחים שביניהם ולא נשתתפו במבוי מותר' להשתמש
 החצרות במבוי שסומכים על עירוב שעירבו החצרות
 דרך פתחים במקום שיתוף :

ד משתתפין בכל מיני מאכל ואפילו ד' זה מיני מאכל
 מנטרפין למוזן ג' סעודות: ה בכל מיני מאכל
 משתתפין חוץ מנודגניות שהוקשו לזרעות בלין ופולין
 יבשים ולא בפלי כגלים שלא גדלו ארך זרת ולא
 בכמהין ופטרויות ולא בכפניות ולא בעדשי' ולא בחטים
 ושעורי' ולא בירק שהוא בשיל ולא בשיל ולא צמי' לבדס
 ולא במלח לבדו אבל אם עירב' יחד משתתפין בהם ויש
 אומרים דדוקא בשכתן לתוכן שמן ויש אומרי' שמערבין
 בתבלין: ו כל דבר שרגילים ללפת בו את הפת
 שיעורו ללפת בו פת הנאכל לשתי סעודות וכל שאין
 מלפתים בו הפת שיעורו כדי לאכול ממנו ב' סעודות
 ובש' הי לא הוי ליפתן וכדי שיאכל ממנו ב' סעודות
 אבל בלי הוי ליפתן ושיעורו ללפת בו ב' סעודות חומץ
 הוי ליפתן וכן יין מבושל אבל יין חי לא הוי ליפתן
 ושיעורו ב' רביעיות וכן שיעור' שאר משקים: ז
 משתתפים בשני בנים אפילו חיים בשני רמוכים בה'
 אפרסקים בליטרא ירק בין חי בין מבושל בפולין לחיס
 מלא היד בתפוחי יער מלא הקב: ח משתתפין אפי'
 באוכל שאיכו ראוי לו אם ראוי לשום אדם כגון לכזיר
 ביין ולישראל בתרומה: וכן הבורר מאוכל זה או נשבע
 שלא יאכלנו משתתף בו ויש אומרים דהייכו דוק כשמדר
 או נשבע שלא יאכלנו אבל אם נדר או נשבע שלא יהנה
 ממנו אין משתתפין לו בה: ט אמר על ככר היו' חול
 ולמהר קדש או קונם משתתפין לו בה שבין השמשות
 צדיון לא כתקדשה ודאי וראוייה היתה מבעוד יום אבל
 אם אמר היום קונם ולמהר חול אין משתתפין לו בה
 שאינה ראויה עד שתחשך: חצר הפתוח לשני מבואות
 נשיתף עם כל אחד מהם מותר עם כל אחד לטלטל

הלכות שבת ק פ א

א מבוי שזדו אחד גוי וזדו אחד ישראל ובית של
 ישראל אחד אכלו פתחו לרשות הרבי' ולא למבוי והלון
 בינו לבין ישראל הדר במבוי אינו יכול לער' דרך החלון
 שביניהם להוציא כליו למבוי דרך בית ישר' שכנו הפתוח
 למבוי אבל אם פתח ביניהם מותר ויש מי שאוסר אף
 בפתח פתוח ביניהם : ב מבוי שזדו א' גוים וזדו אחד
 ישראלים והיו חלונות פתוחות מהצר לחצר של ישראל
 ועירבו כלם דרך חלונות אף על פי שנעשו כאכשי בית
 אחד ומותרין להוציא ולהכניס דרך חלונות הרי אלו
 ספורים להשתמש במבוי דרך פתחים עד שיזכרו
 מן הגוים :

ש צ א דין בטול רשות לאותם ששכחו לערבובו ב סעיפים

א ככל משפטי ביטול למי ששכח ולא עירב בחצרו
 כן הוא במבוי שאם שכחה חצר אחת ולא נשתתפה
 מנטלת רשות לשאר בני המבוי או הם להאף על פי
 שהם רבים שכני החצר בני מבוי חשובים כיוסיד בחצר
 וככל משפטי ישראל בחצר עם הגוי כן הוא במבוי או
 בעיר שאין אכור לטלטל במבוי או בעיר המוקפ' חומה
 עד שיהיו שתי חצרות של בתי ישראל בעיר אבל חצר
 אחת לא אפילו אם הרבה בתים של ישראל פתוחי' לתוכו
 והוא שתהא העיר מוקפת חומה לדירה וסתם עיירות
 הן מוקפות לדירה וסתם מבצרים אינם מוקפי' לדירה -
 וכשיש שתי חצרות של בתי ישראל בעיר צריכים לשכור
 מכל חצר וחצר של גוי ואין מספיק במה שיזכור משה
 העיר במה דברים אמורים בשר שאין הבתים שלו וגם
 אין לו רשות להשתמש בבתי בני העיר כלל אפי' בשעת
 מלחמה

ש פ ח דין אם לא עירבו החצרות וגם לא
נשתתפו במבוי : ובו סעיף א

א אם לא עירבו החצרות יהד וגם לא כשתתפו במבוי
מותר לטלטל בכל המבוי כלי ששבתו בתוכו בין עירבו
חצרות עם הבתים בין לא עירבו - ולהרמבם דוקא
בזלא עירבו חצרות עם הבתים אבל אם עירבו חצרות
עם הבתים אין מטלטלין במבוי אלא בארבע אמות :

ש פ ט כותי שיש לו חלון פתוח למבוי :

א גוי הדר במבוי ויש לו חלון אחורי ביתו פתוח
לבזעיה או לקרפף אפילו אין בו אלא ד' טפחים על
ארבעה אינו אוסר על בני מבוי אפילו מכנים ומוציא
גמלים וקרובות דרך המבוי כל היום שחפץ יותר באותו
שפתוח לו מאחוריו לבדו שיש לו אויר והוי פתוח למבוי
כמו שאינו רגיל שאינו אוסר והוא שיש בבקע' או בקרפף
יותר מסאתים אבל אם אין בו אלא כאתים קטן הוא ולא
ביחא ליה ביה וישראל שיש לו פתח למבוי ופתח מאחוריו
לקרפף ושכח ולא עירב אם הקרפף יותר מסאתי אוסר
לפי שאינו ראוי לו ואינו מסתלק מן המבוי ואם הוקף
לדירה אפילו יותר מסאתים אינו אוסר כיון שראוי לו
זוהי מי שאומר דאדרבה אם הוקף לדירה אפילו בית
סאתים אוסר שכיון שהוקף לדיר' אין בו אוי ואינו אוסר
בו להסתלק בשבילו מן המבוי :

ש צ מבוי שצדו אחר גיוצר אחר
ישראל : ובו ב' סעיפים

עשרה לא חשיב כפתח ואם יש לה שתי פתחים ויש
 אשפה לפני אחד מהם כאלו אין שם אלא פתח אחד
 ג הבתים שמכניחים אותם שיור אף על פי שאינם
 פתוחים לעיר אלא אחוריהם לעיר ופניהם לחוץ ואפי'
 הוא בית הבקר או בית התבן שאינם נריכי' לער' עושים
 אותם שיור ומערבין את השאר : ד עיר שכשתתפו
 כל יושביה חוץ ממבוי אחד הרי זה אוסר על כלם ואם
 נכו מנבה על פתח המבוי אינו אוסר עליהם לפיכ' עיר
 שהיתה קנין יחיד אפילו כעשית של רבים אין מערבין
 אותה לחצאין אלא או כלה או מבוי מבוי ובונה כל מבוי
 ומבוי מנבה על פתחו אם רצה לחלוק רשותו מהם כדי
 שלא יאסור על שאר המבואות : ה כמה דברי אמורי'
 שאין מערבין אותה לחצאין בעיר מוקפת חומה גבוהה
 עשרה עכמים ויש לה דלתות אבל אם לא היתה העיר
 כולה מוכשרות במחיכות וכאו להכשיר חניה ולערכה
 הרשות בידם : ו זה שאמרו שאין מערבי' אות' לחצאין
 היינו לומר שאין לחי וקורה מועיל לסלקם זה מזה אבל
 נפס' ארבעה או בשני פסים ב' משהויין כחלקים אלו מלו
 ומערבין לחצאין ואם הוא רחב מעשר אמות עושה נורת
 פתח : ז עיר של רבים וכתמעטה ועמדה על חמשים
 דיורים אינה נריכה שיור : ח המזכה בשיתוף לכל
 בני העיר אם עירבו כולם עירוב אח' אינו נריל' הודיעם
 שזכות הוא להם ודין מי ששכח ולא נשתתף עם בני
 העיר או מי שהלך לשבות בעיר אחרת או גוי שהיה
 עמהם בעיר דין הכל כדינם בחצר ומבוי :

שצג דיני עירוב ביום טוב שחל בער' שבת

ודיני בין השמשות לערב : ובוג' סעי'

מלחמה אבל במקום שכל נרכי העיר אינם נעשים אלא
 על פי השר או הממונה שלו ודאי ששכירו מהשר ההוא
 או משכירו ולקיטו מהכי שהרי יש לו רשות להושי' אכשיו
 זבלי מלחמתו בנתי בני העיר נשעת מלחמה שלא
 מדעתם: ב ישראלים הדרי' בחצר יחידי בעיר של נויס
 שהיא מוקפת חומה ועברו יהודי' אחריו דרך שם נשבת
 ונתאכסנו בחצר אחרת אינם אומרים עליהם דאורח
 אינו אומר ומותרים לטלטל בכל העיר:

ש צ ב דיני ערובין לעיר ובו ח' סעיפים

א עיר שהיתה קנין יחיד אפילו נעשית של רבים
 משתתפים כלם שיתוף אחד ויטלטלו בכל המדינה וכן
 אם היתה של רבים ויש לה פתח אחד משתתפים כולם
 שיתוף אחד אבל אם היתה של רבים ויש לה שני פתחים
 שהעם נכבדים בזה ויוצאים בזה אפילו נעשית של יחיד
 אין מערבין את כולה אלא מכיחין ממנה מקו' אה' אפילו
 חצר אחת ובית לתוכה ומשתתפין השאר ויהיו אלו
 המשתתפים כולם מותרים בכל העיר חוץ מאותו מקום
 ששיירו ויהיו אותם הכשירים מותרים במקומ' בשיתוף
 שצושים לעצמם אם היו הכשירים רבי' ואסורי' לטלטל
 בשאר כל העיר ודבר זה משום היכר הוא כדי שידעו
 שהעירוב התיר להם לטלטל בעיר זו שרבים בוקעים
 בה שהרי המקו' שכשאל' ולא כשתתק עמהם אין מטלטלין
 בו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן ואם רבו לער' מבין מבין
 בפני עצמו כל שכן דמהכי דאין שיו' גדול מזה: ב
 עיר של רבים שיש לו פתח או כולם במקום אח' מערבין
 את כולה ואיכה נריכה שיו' שאין הסולם שבחומ' חשוב
 בפתח ואפילו העמיד הרבה סולמו' זה בנד זה עד רוחב

הלכות תחומין ק פג

ש צ ה דיני ברכת ערוב: ובו בסעיפים

א מנה לחזר אחר שיתופי מבואות ומכרך עליו על
מנות עירוב ואומר בזה השיתוף יהיה מותר לכל כפי
המבוי להוציא ולהכניס מחנרות למבוי בשבת. אימתי
מכרך עליו בשעה שמקבץ אותו מבוי המבוי או בשעה
שמזכה להם:

הלכות תחומין

ש צ ו דין ארבע אמות שיש לכל אדם
בשבת: ובו בסעיפים

א שבו איש תחתיו מכאן שכל אדם יש לו ד' אמות
בכל מקום אפילו יצא חוץ לתחום ומודדים לכל אדם
באמה שלו ואם היה כנס באיבריו כותבים ארבע אמות
ביבוכיות של כל אדם שכל אחת מהן ששה טפחים
ב בכל מקום שקדש היום עליו אם הוא מוקף לדירה
אפילו אין בו עתה דיוורין חשוב כולו כד' אמות ואם אינו
מוקף לדירה עד סאתים חשוב כולו כד' אמות ואפילו
שבת בתל גבוה ובקמה קנורה ושכלים מקיפות אותה
חשיבוי כד' אמות עד סאתים:

ש צ ז דין שביתת היחיד וכליו ומהלך
אלפים אמה: ובו יח סעי'

א כל אדם יש לו אלפים אמה לכל רוח חוץ מארבע
אמותיו או מהמקום ששבת בו: ב קדש עליו היום
בנקעה ואינו יודע תחום שבת מהלך אלפים פסיעות
17 iii טה

א דין מערבין עירובי חדרות ושיתופי מבואות ביום
 שחל להיות בערב שבת ואם שכח ולא עירב מע"ט וחלו
 שני ימים טובים ביום ה' ויום ששי וערב ביום טוב על
 תכאי שיאמר אם היום חול יהא זה עירוב ואם היום
 קדש אין בדברי כלום ולמחר יאמר אם היום קדש הרי
 עירבתי מאתמול ואם היום חול יהא זה עירו והכי מילי
 בשני ימים טובים של גלויות אבל בשני ימים טובים של
 ראש השנה לא דפיומא אריכתא דמו: ב אח' עירובי
 חדרות ואחד שתופי מבואות מערבין אות' בין השמשו'
 ואפילו אם כבר קבל עליו תוספת שבת ויש אוסרים אם
 קבל עליו תוספת שבת: ג עירב לשנים לאח' מבערב
 יום וכאכל העירוב בין השמשות ולאחר עירב בין
 השמשות שניהם קבו עירוב של אותו שכאכל עירובו בין
 השמשות אכו חושבי' אותו לילה ולאותו שהכית עירובו
 בין השמשות חושבים אותו יום אבל אם עירב עליו בין
 השמשות וכאכל עירובו בין השמשות אכור:

ש צ ד ספק אם עירב בהדינו: ובו ג' סעי'

א ספק עירוב כגון ספק אם היה קיים בין השמשות
 אכלאו מותר והוא שיהיה לו חזקת כשרו' כגון שהכניחו
 עם ואירע בו ספק אבל לא היה לו חזקת כשרות כגון
 ספק אם הוכח עם אם לאו לא: ב נריך שיהא העירוב
 בין השמשות במקום שראוי ליטלו הילכך אם נפל עליו
 גל ואיכו יכול ליטלו בלא מרא וחזיכא אסור: ג כתמו
 במגדל וכעל בשביו ואכד המפתח קודם שהשכה אם אי
 איפשר לו להוציא העירוב אלא אם כן עשה חלצה
 נמוכה בין השמשות הז' כמי שאכד ואיכו עירוב שהר' אי
 איפשר לאכלו:

הרכות תחומין קצה

כרנלי הכותן אבל אם הדליק כר או עץ משלהבת חבירו
 הרי הוא כרנלי זה שהדליק: יך בור של יחיד הרי
 הוא כרנלי בעליו ושל אותה העיר כרנלי אנשי אותה
 העיר ושל הפקר כרנלי הממלא: טז כהרו' המושכו'
 ומערכות הכובעים הרי הם כרנלי הממלא היו באים
 מחוץ התחום לתוך התחום ממלאים מהם בשבת ואכל'
 ב'ט: ין מלא מים מכור של הפקר לכורך חבירו הרי
 הם כרנלי הממלא: יז מי שהיו לו פירות מופקדים
 בעיר אחרת רחוקה ממכו ועירבו בני אותה העיר לבא
 אכלו לא יביאו לו מפירותיו שפירותיו כמוהו כמה דברי'
 אמורים בשייחד להם קרן זווית אבל אם לא ייחד להם
 הרי הם כרנלי זה שהם מופקדים אכלו: יח מי שזימן
 אכלו אורחים ביום טוב לא יוליכו בידם מכות למקום
 שאין בעל הסעודה יכול לילך בו אא"כ זיכה להם מערב
 יום טוב על ידי אחר במכות אלו:

שצח רין היאך מודדין אלפים אמה:

א הנא למדוד לפים אמה של תחום העיר אם היתה
 העיר אריכא וקטינא או שהיתה מרובעת ולא לריבוע
 העולם הואיל ויש לה ארבע זוויות שוות מניחים אותה
 במות שהיא ומודדים לה לפים אמה לכל רוח מארבעה
 רוחותיה: ב היתה עגולה עושים לה זווית ורואים
 אותה כאלו היא בתוך המרובע ומודדין חוץ מכלעות
 אותו מרובע לפים אמה לכל רוח שכמנא משתכר הזווית
 זכן אם היתה העיר משולשת או שיש לה כלעות רבות
 מרבעין אותה ואחר כך מוציאין חוץ למרובע אלפים
 אמה לכל רוח: ג כשהוא מרבעה מרבעה כריבוע
 העולם 17 iiii

אורח חיים

שהם תחום שבת: ג כשם שאין אדם רשאי להלך בשבת
וביום טוב אלא אלפים אמה לכל רוח כך כליו ובהמתו
אין יכול שום אדם להוליכם חוץ לאלפים אמה של
בעליהם ואם עירב בעליהם לרוח אחד אין שום אדם
יכול להוליכם לרוח האחרת אפילו פסיעה אח' במקום
שאין הבעלים יכולין לילך: ד המוסר בהמתו לבנו
הרי הוא כרגלי האב: ה מסרה לרועה אפילו כתנה
לו ב"ט הרי הוא כרגלי הרועה ואם מהרה לשכני רועים
הרי הוא כרגלי בעליה מפני שלא קנה אחד מהם:
ו שור של פעם כרגלי מי שלקחו לשחטו ב"ט וכן אם
שחטו בעליו ב"ט ומכר בשרו כל אחד מהלוקחי' מוליד
מכתו למקום שהוא הולך: ז שור של רועה כרגלי
אכשי אותה העיר: ח כלים המיוחדים לאח' מהאחים
סבבית הרי הם כרגליו ושאינם מיוחדים אין יכולים
להוליכם אלא למקום שכולם יכולים לילך: ט שנים
ששאלו חלוק זה לילך בו שהרית וזה לילך בו ערבית לא
יוליכוהו אלא למקום ששניהם יכולים לילך ואם עירב
זה לסוף אלפים למזרח וזה לסוף אלפים למערב לא
יחזוהו מתקומו: י שנים שלקחו בהמה בשותפות
ושחטוהו ב"ט אף על פי שלקח כל אחד מכתו הרי כל
הבשר כרגלי שניהם אבל אם לקחו חבית של יין ושלקחו
ביום טוב של כל אחד מהם כרגליו: יא השואל כלי
מחבירו מע"ט אפילו לא לקחו עד הלילה הוא כרגלי
השואל ואם שאלו ממנו ביום טוב אף על פי שדרכו
לשאלו ממנו בכל יום טוב הרי הוא כרגלי המשאל:
יב האשה ששאלה מחברתה מים ומלח לעיסתה
ותבלין לקדרתה ביום טוב הרי העיסה והתבשיל כרגלי
מתיהן: יג לקח מחבירו ב"ט גמלת לא יוליכנה לא
כרגלי

הלכות תחומין ק פ ה

אין מצטרפין עמה: ז היו שתי עיירות או סמוכה לזו
 קמ"א אמות ושליש כדי שיהיה ע'אמה ושירי לזו וע' אמה
 ושירים לזו חושבין שתיהם כעיר אחת וכמנחת כל עיר
 מהן מהלכת את כל העיר השכיה וחונה לה אלפים
 אמה: ה היו ג' כפרים משולשים אם יש בין האמצעי
 ובין כל אחד מהחינוכים אלפים אמה או פחות מכאן
 ובין שנים החינוכים קקפ"ג אמות פחו' שלי' כדי שיהיה
 בין כל אחד מהם ובין האמצעי כשתראה אותו כלאו הוא
 ביניהם קמ"א ושליש הרי שלשתן כמדינה אחת ומודדין
 לה אלפי' אמה לכל רוח מחוץ לשלשתן: ט עיר
 שישב' על שפת הכחל שרוב העי' הוא יבש ומשתמשים
 בו שאיכו מלא לא בשעת הגשם אם יש לפניה מנב' רוחב
 ארבעה אמות על שפת הכחל כדי שיעמדו עלי' וישתמשו
 בכחל כמנא הכחל בכלל העיר ומודדין לה אלפים אמה
 משפת הכחל השכיה ויעשה הכחל כלו בכלל העיר מפני
 המנבה הבכוי' בנדה ואם לא היה שם מנב' אין מודדים
 להם אלא מפתח בתייהם וכמנא הכחל כמדד מן חאלפי'
 גלהם: י וישני גריפי' דהייכו שיושבו' באהלי' שבושין
 מהובין וערב' אין להם דין עיר ולפיכך אין מודדי' להם
 אלפים אמה אלא מפתח בתייהם ואם יש שם שלש' חצרות
 של שני שכי בתיים קבועים של אבן או של כסרים אלו
 עושים את כלם קבועים ויש להם דין עיר ומרבעים אותה
 ונותנין לה אלפים אמה לכל רוח כשאר העיירות:
 יא עיר שהוקפה ואחר כך ישנה מודדין לה ממקום
 שינתה ישנה ואחר כך הוקפה מודדין לה מחומתה:

ש צ ט במת מודדין התחומין ומקו' המדידה

ומי הוא המודד: וכו' יא סעי'

אורח חיים

העולם כדי שתהא כל רוח ממנה משוכה כנגד רוח
 מרוחות העולם ומכוונת כנגדה: ד היתה רחנה
 מצד אחד וקצר מצד אחר רואים אותה כאלו כולה רחנה
 היתה עשויה כמין גם או כקשת אם יש בין שני ראשיה
 פחות מארבע אלפים אמה מודדין לה מן היתר ורואים
 את כל הרומב שבין היתר והקשת כאלו הוא מלא בתים
 ואם היה בין שני ראשיה ארבע אלפים אין מודדין לה
 אלא מן הקשת: ה כל בית דירה שהוא יוצא מהציר
 אם היה בינו ובין הציר ע' אמה ושני שלישים שהוא נלע
 בית סאתים המרובעת או פחות מזה ה' מצטרף לעיר
 וכחשב ממנה וכשמודדין לה לפי אמה לכל רוח מודדין
 חוץ מבית דירה זה: ו היה בית קרוב לעיר בע' אמה
 ובית שני קרוב לבית ראשון בע' אמה ובית שלישי קרוב
 לשני בע' אמה וכן עד מהלך כמה ימי הרי הכל בעיר
 אהת וכשמודדין מודדין מהוץ לבית האחרון והו' שיהיה
 בית דירה זה ד' אמות על ארבעה אמות או יתר וכן בית
 הכנסת שיש בו בית דירה לתוכים ובית ע"א שיש בו בית
 דירה לכהניה והאונרות שיש בהם בית דירה והגשר
 והקבר שיש בהם בית דירה וג' מחיכו' שאין עליה תקרה
 ויש בהם ארבע אמות על ארבע אמות והבי' הכבוי בים
 ושתי מחיכות שיש עליהם תקרה ומעויבה ומערה שיש
 בבין על פיה ויש בה בית דירה כל אלו מצטרפין עמה
 אם היו בתוך ע' אמה ושירים ומאותו הבית היוצ' רואים
 כאלו חוט מתוח על פי כל הציר ומודדין חוץ מאותו
 החוט אלפים אמה אבל ב' מחיכות שאין עליהם תקרה
 אף על פי שדרים ביניהם והגשר והקבר ובית הכנסת
 ובית ע"א והאונרות שאין בהם בית דירה והבזר והשיח
 והמערה והשוכך ובית שבספיכה כל אלו וכיוצא בהם

אין

מכ'אמה מודדו בחבל של ארבעה אמות: ה' הגיע לגיא
 אם חוט המשקולת מתרחק מכנגדו למטה ארבעה
 אמות או רואים אם יכול להבליעו בחבל של כ' אמה
 מבליעו ואם לאו מודדו בחבל של ארבעה אמות והוא
 שלא יהא עמוק יותר מאלפים אבל אם הוא עמוק יותר
 מאלפים מודד הירידה והעליה של כל השיפוע ואם אין
 החוט מתרחק מכנגדו ארבעה אמות או אם יכו להבליעו
 בחב' של כ' אמה מבליעו ואם לאו איכו מודד כלל השיפוע
 של ירידה ועליה אלא המישור של מטה ואפי' אם עמוק
 יותר מאפים: ו' הגיע להר וכל מה שהוא ממכו מכנגד
 העיר הוא רחב מחמסי' אמה שאיכו יכול להבליעו כגון
 שהוא במזרח העיר וכל ארך מזרח איכו יכול להבליעו
 אם יכול להבליעו בתוך אלפים של נד כפון או דרו' ילך
 עם ויבליעו כיון שהוא עדיין בתוך התחו' של נד העיר
 אבל אם איכו יכול להבליעו בתוך אלפים של נד העיר
 לא יתרחק יותר לנד העיר כדי להבליעו: ז' אין
 סומכין אלא על מדידת אדם מומחה שהוא יודע מדת
 הקרקע: ח' היו לנו תחומי שבת מוחזקי ובא מומחה
 ומדד ריבה בתחום מהם ומיעט בתחום שומעין לו אף
 בתחום שריבה: ט' אם באו שנים מומחים ומדדו את
 התחום אחד ריבה ואחד מיעט שומעין למרבה וכלבד
 שלא ירבה יותר ממדת אלכסונה של עיר כינר בעת
 שירבה זה כאמר שזא הראשון מקרן אלכסון של עיר
 מדד האלפים ולפיכך מיעט מדתו וכח' נלע התחתון
 פיוכו ובין העיר פחות מאלפים וזה האחרון מדד אלפים
 מבלע העיר ואין מחזיקין על הראשון שטעה ביותר על
 זה: י' עושין התחומין בטבלא מרובע' דהייכו שמודד
 על פני כל אורך העיר למזרח אלפים אמה לחוץ וכפון

א אין מודדין תחום העיר אלא בחבל של פשתן של
 חמשים אמה לא פחות שהוא כמתח ביותר ולא ארוך
 חתר מפני שאיכו כמתח כראוי: **ב** אם יש כהר לפניו
 לבסוף ע"ה אמה לאחד שמדד חמשים אמה חוזר לאחוריו
 כ"ה אמה כדי שיהא החבל של כ' אמה שלם עד הכהר
ג ישים החבל כנגד לבו וימתכנו בכל כחו: **ד** לא
 ימדוד אלא כנגד העיר אפילו אם יש הרים וגאות
 כנגדה לא ילך מכנגדה בצדה שהוא ישר וימדוד שם
 ויחזור כנגד העיר לפי מדה שמדד שם לא ימדוד כנגד
 העיר וכשיגיע להר אם הוא כ"ז זקוף שאם יורידו חוט
 המשקולת מראשו לא יתרחק מכנגדו למטה בשיפולו'
 אמות או אין בריך למדוד כ"ה הירידה והעליה אלא אם
 יש מישור בראשו ואם אין מישור בראשו איכו מודד כלל
 ואם חוט מתרחק מכנגדו ארבע אמות ומתלקט עשרה
 מתוך ה' דהיינו שבהילוך ה' אמו של שיפוע עולה עשרה
 טפחים או רואים אם אין משפתו אל שפתו לא חמשים
 אמה מבלישו בחבל של חמשים אמה שזוקף עץ גבוה
 בשפתו מזה ועץ אחר כנגדו בשפתו מזה ומותם חבל
 מזה לזה ואם איכו יכול להבלישו בחבל של חמשי' אמה
 מודדו בחבל של ארבע אמות וכך יעשה אחד עומד
 בגלי ההר למטה ואחד למעלה ממכו ארבע אמות
 ובזמן התחתון החבל כנגד לבו והעליון כנגד רגליו
 ועולה התחתון למקום שעומד העליון והעליון עולה
 לראמות ומודדים כבתחלה וכן יעשה עד שימדוד כלו
 ואם הוא משופע יותר שבהילוך ארבעה אמות עולה
 עשרה טפחי' או הקילו בו ולא הטריחו להבלישו בחבל
 של כ' אמה על ידי קורות אלא אם אין בו אלא כ' אמה
 ישער אותה כשה יש בו לפי אומדן הדעת ואם יש בו יות'

הלכות תחומין קפז

להוליכן למקום שילך הוא אבל חפני הגוי קובי שביתה
במקומן אף על פי שבעליהן לאו בני שביתה כיבהו
גזירה חפני גוי אטו חפני ישראל ואם הוציאן גוי חוץ
לתחומן והביאן לעיר יכולים לעלטל בכולה שכולה
כד' אמות וכלכד שתהא מוקפת לדירה וסתם עיירות
מוקפות לדירה שבזבים בתים תחלה ואחר כך מקיפים
אותם אבל סתם מבזרים אינם מוקפים לדירה

תב דין חריץ מים בין ב' תחומין:

א חריץ מלא מים מוכנסים שהוא בין שני תחומין
שבת מקנתו בתחום עיר זה ומקנתו בתחום עיר אחר'
שתי העיירות אסורות למלא ממנו אפי' בתוך תחומם
שהמין שנתוך התחום קובים שביתה הצידי ומתערבים
אלו עם אלו ונריך לעשות מחיבה בסוף התחומין
להפסיקן ואפילו היא תלויה שאיבה מנעת לקרקע
החריץ ושל קנים בעלמא בגוי ואם המים מושכי אין
נריך שום תיקון שאינם קובים שביתה והרי הם כדגלי
הממלא:

תג דין בקעה שהקיפוח גוי': ובו סעיף א

א שבת בבקעה זה הקיפוח גוי' בשבת מחיבו לדירה
איכו הולך בה אלא אלפים אמה שאיבה כולה כד' אמות
כיון שלא שבת באויר המחיצות ומלטל בכולה על ידי
זריקה שיכול לזרוק אפילו חוץ אלפים שהרי רשות
היחיד נמור הוא כיון שהוקף לדירה:

תד דין אם יש תחומין למעלה מעשרה

טפחים ובו סעיף א

א המהלך

לנפון ואחר כך רואים כאלו היתה טבלא מדובע בקלא
 למלאתו וכמנא התחום בקרן אלפים ואלככוון שהם
 אלפים ותת אבל לא ימדוד מאמנע הקרן לפים בלכסון
 וכן בקרן שכנגדו ויתן החוט מזה לזה שאכ מפסי התת
 שבקרן וגם לא יהיה התחום כנגד העיר לא אף ותת:
 יא אפילו ענד אפילו שפחה כאמכים לומר עד כאן
 תחום שנת אבל קטן לא בעודו קטן אבל כאמן הגדול
 לומר זכור אכי שעד כאן היינו באים בשנת כשהייתי
 קטן ופומכין על עדותו :

**ת מי שחשך לו בדרך ולא ירע אם הוא
 בתחום אם לאו: ובו סעיף א**

א מי שהיה בא בדרך ליכנס לעיר וישב בדרך לכוח
 וחשכה לו ולא ידע שהוא בתחום העיר ואחר כך מנא
 ענמו בתחומה קכה שביתה בעיר וככנס לתוכה בשנת
 מהלך את כולה וחונה לה אלפים אמה לכל רוח אבל
 אם לא היה דעתו ליכנס למדינה זו קכה שבית במקומו
 ומשם יש לו אלפים אמה לכל רוח ואם כלים אלפים
 אמה ממקום שביתתו בחצי העיר אינו מהלך בעיר
 יותר מהגיה :

**תא מי שישן בדרך וחשך קונה אלפים
 אמה לכל רוח: ובו סעיף א**

א מי שישן בדרך וחשכה לו קכה שביתה במקומו ויש
 לו אלפים אמה לכל רוח ודוקא באדם משו דהואיל ואם
 היה בעור היה קובה ישן במי קובה אבל חפצי הפק אינו
 קובים שביתה והם כרגלי הזוכה בהם תחלה שיכול
 להוליכן

הלכות תחומין קצט

בבהר ומצרה או בעיר אחרת מוקפת חומה לדירה או
שנאכס בשאר אוכס או ששג ויבא חוץ לתחום וככנס
לאחד מאלו וזכור והוא בתוכו מהלך את כלו אבל אם
יבא חוץ לתחומו לדעת אע"פ שהוא בתוך אחד מאלו אין
לו אלא ד' אמות: ז מי שהפליגה ספיכתו בים מהלך
את כולה הואיל ושבת באויר מחיבות ואם נפחתו דפני
ספיכה בשב' אם היא מהלכת מהלך את כולה ואם היא
עומדת אינו מהלך בה אלא ארבעה אמות: ח יבא
לדעת והחזירוהו גוים אין לו אלא ד' אמות ומיהו אם
החזירוהו לעיר כולה כד' אמות ואפילו יבא לדע' וסור
לדעת: ט פירו' שהוציאם חוץ לתחום והחזירם אפי'
במזיד לא הפסידו מקומם שכל העיר להם כד' אמות
וחובה לה אלפים אמה לכל רוח כבתחלה אם הוא יט'
ואם הוא שבת מותרין באכילה במקומם ואפילו לאותו
ישראל שהחזירם לנרכו במזיד: י מ"ט אכוסים הם
וכל זמן שלא הוחזרו והם חוץ למקומן אם הוציאו
בשוגג מותרים לאכלם ואסור לטלטלם חוץ לארבע
אמות ואם הוציאם במזיד אסור לאכלם אפילו מי שלא
הוציאם ויש מתירים למי שלא הוציאם:

תו מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת:

א מי שיבא חוץ לתחום שלא לדעת שאין לו אלא ד'
אמות והונרך לכפיו יכול לבאת מהם עד שימנא מקום
נכוע לפכות ועבה טובה לו שיתקרב בנד' תחומו שאם
לא ימנא מקום נכוע עד תחומו יכול ליכנס ולאחר
שכנסם הוי כאילו לא יבא כיון שכנסם ברשות אבל אם
מנא מקום נכוע קודם לא יכנס אלא יפכה שם ויתרחק
ממקום שנפכה עד שיכלה הריק ושם יש לו ד' אמות
ואם

א המהלך חוץ לתחום למעלה מעשרה טפחים כגון
 שקפץ על גבי עמודים שנכוהים עשרה ואין בכל אחד
 מהם ארבעה טפחים על ד' טפחים ה' ספק אם יש
 תחומין למעלה מעשרה או לאו ומה שיהיה בדרכן
 יהיה ספיקו להקל והואיל ואין בימים ובכהרות איסור
 תחומין דאורייתא לדברי הכל לפי שאינם דומים לדגלי
 מדב' מי שבא בספיכה בשבת והגיע לכמל אם משכנע
 השבת עד שהגיעה לכמל לעולם הית' למעלה מעשרה
 מקרקע היס' או הכהר יורד ואיכו כמע ויש לו אלפים
 אמה ממקום שפגע בו למטה מעשרה :

ת ה דין היוצא חוץ לתחום: ובו ט' סעיפי'

א מי שיבא חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס
 להיות כבני העיר ואין לו אלא ארבעה אמות מעמידת
 רגליו ולחוק: ב היתה רגלו אחת תוך התחום ורגלו
 אחת חוץ לתחום יכנס: ג מי שקדש עליו היום והוא
 חוץ לתחום העיר אפילו אמה אחת לא יכנס להיות כבני
 העיר ואיכו מהלך אלא אלפים אמה לכל רוח ממקום
 שקדש עליו היום: ד מי שיבא חוץ לתחום שלא לדע'
 מותר לעשו' לו מחיבה של בני אדם שעידיהם לאותו רוח
 ויכולין לילך עס ויעשו סביביו כמו מחיב' ויכנס ביניה'
 והוא שלא ידעו אותם שכעשית בהם המחיבה שלשם כך
 נקראו אבל אם יבא לדעת אסור: ה מי שהוכיאוהו
 חוץ לתחום גויס או רוח רעה או שאר כל אונס או ששע
 ויבא אין לו אלא ארבעה אמות החזירוהו לתוך התחום
 כאלו לא יבא והרי כל העיר כד' אמות כבתהילה וחובה
 לה אלפים אמה לכל רוח אבל אם חזר לדעת אין לו אלא
 ארבעה אמות: ו כתבוהו גויס חוץ לתחום בדיר או

הלכות עירובי תחומין ק פ ט

לכל רוח לפיכך בשהוא מהלך ממקום עירובו למחר
 אלפים אמה כנגד העיר איכו מהלך בעיר אלא עד סוף
 מדתו ואם הית' העיר מובלעת בתוך מדתו תחשב העיר
 כולה כד' אמות וישל' מדתו חונה לה כיצד הרי שהכניח
 את עירובו ברחוק אלף אמה מביתו שבעיר לרוח מזרח
 כמנא מהלך למחר ממקום עירובו אלפים אמה למזרח
 ומהלך ממקום עירובו אלפים אמה למערב אלף שמון
 בעירוב עד ביתו ואלף אמה מביתו בתוך העיר ואיכו
 מהלך בעיר לא עד סוף האלף ואם היה מביתו עד סוף
 העיר פחות מאלף אפילו אמה אחת שנמכאת מדתו
 בלתי תוך לעיר תחשב המדינה כולה כד' אמות ויהלך
 חונה לה תתק'ו אמה תשלום האפים לפיכך אם הביח
 עירוב ברחוק אלפים אמה מביתו שבעיר הפסיד את
 כל העיר וכמנא מהלך מביתו עד עירובו אלפים אמה
 ומעירובו עד ביתו אפים אמה ואיכו מהלך מביתו בעיר
 לרוח מערב אפי' אמה אחת: ב המכניח עירובו כדשנ'
 היחיד אפילו היתה מדינה גדולה כגוזה ואפילו עיר
 חריבה או מערה הראויה לדיוורין מהלך את כולה
 וחונה לה אלפים אמה לכל רוח: ג המכניח עירוב
 בתוך העיר ששבת בה לא עשה כלום אין מודדין לו
 ממקום עירובו לא הרי הוא כגבי העיר כולם שיש להם
 אלפים אמה לכל רוח חוץ לעיר וכן אם כתיב עירובו
 במקומות המצטרפים לעיר שמודדי' התחום חוץ מהם
 הרי זה ככותבו בתוך העיר: ד כתיב עירובו חוץ
 לתחום איכו כלום:

ת ט דין מקום נתינת הערוב: ובו א' כעין

א הכותב עירובו בבית הקברו' איכו עירוב לפי שבית
 הקברות

ואם כתרחק מהריח וכבכס בתחמו כאלו לא יבא ואם
 יבא לדעת אין לו תקנה • זה שאמרו בהוצרך לכביו
 שאומרים אפילו לקטכים ויש אומרים דוקא לגדולי :

תז ביהם שיכולין לילך חוץ לתחום :

א מי שיבא חוץ לתחום ברשות כגון חכמה הבאה
 לילד וכיוצא בזה יש לו אלפים אמה לכל רוח באותו
 מקום שהגיע לו ואם הגיע לעיר הרי הוא כאבסי העיר
 ויש לו אלפים לכל רוח חוץ לעיר : **ב** היה יבא ברשות
 ואמרו לו והוא הולך בדרך בבר כעשית המבנה שיבאת
 לעשות יש לו ממקומו אלפים אמה לכל רוח ואם היה
 מקנת התחום שיבא ממנו ברשות מובלע בתוך אלפים
 אמה שיש לו ממקומו הרי זה חוזר למקומו וכאלו לא
 יבא : **ג** כל היוצאים להניל כפשות ישראל מיד גוים
 או מן הכהר או מן המפולת יש להם אלפים אמה לכל
 רוח ממקום שהנילו בו ואם היתה יד הגוים תקיפה
 והיו מפחדים לשבות במקום שהנילו הרי אלו חוזרים
 בשבת למקומם וככלי זייכס :

הלכות עירובי תחומין

תח רין הנחת העירוב וקניית השביתה :

א מי שיבא מהעיר בערב שבת והכית מוזן שתי
 סעודות ראוק מהעיר בתוך התחום וקבע שביתתו שם
 אף על פי שחזר לעיר ולן בביתו כחשוב אותו כאלו שבת
 במקום שהכית בו השתי סעודות וזהו הכקרא עירובי
 תחומין ויש לו להלך ממקום עירובו למקד אלפים אמה
 לכל

הלכות ערובי תחומין ר א

ספק כשר שספק העירוב כשר והוא שהיה לו חוקת
 כשרות כגון זה שהכיתו שם ואירעו ספק אבל אם לא
 היה לו חוקת כשרות כגון ספק אם הוכח שם אם לאו
 לא : ז כינד עשיית עירוב אם רוב לילך בסוף התחום
 או בתוכו ולהחשיך שם זה הוא עיקר מנותו ואפילו לא
 אמר שניתתי במקומי אלא החשיך שם ושתק לא שכל
 מי שיוצא מביתו להחשיך על התחום לא שכל מי שכל
 בדרך ושכח לו קובה לפים אמה בלא אמירה ואם אינו
 רונה לטרוח להחשיך שם ילך מצעוד יום ויכיר שם
 מוזן שתי סעודות כל אחד ואחד כפי מוזנו ואם הוא
 חולה או רעבתן שיעורו שתי סעודות ביכוניות שהם
 כששה בינים מפת או מכל דבר שמשתתפין בו שיתופי
 מבואות ואם הוא ליפתן בכדי לאכול בו ב' סעודות סני
 ואמר בזה העירוב אהיה מותר לילך למחר אלכיס
 אמה וחוזר ולן בביתו וא"פ מודדים לו תחומו ממקום
 עירובו שאנו רואים אותו כאלו דר שם אבל התלמידים
 האוכלים אצל בעלי בתים שבתיהם בשדה וחוזרי ולבי'
 נבית רבם מודדין להם תחומם מבית רבם שהוא מקו'
 ליבתם שהוא להם עיקר ששם היו חפנים גם לאכול לו
 היה שם מוזנס : ח אם ירנה ישלח העירוב ע"י שליח
 ויאמר בזה העירוב יהא פלוני מותר לילך ובכלד שלא
 יהא חרש שוטה וקטן או שאינו מודה בעירוב ואם
 שלחו ע"י חרש שוטה וקטן או כותי או אחר שאינו מודה
 בעירוב אינו עירוב ואם אמ' לאחר לקבלו ממנו ושלחו
 ע"י אחד משלו ואפילו שלחו על הפיל או על הקוף וראה
 מרחוק שהגיע שם ובתנו לו הוי עירוב אע"פ שלא ראה
 שהכיתו האחר דחוקת שליח עושה שליחותו וכן רבי'
 שכתתפו בעירובי תחומין ורבו לשלוח עירובן ביד

תקברות אהור בהבאה וכיון שרונה בקיום העירוב שם
 אחר קניה הרי בהנהגה כו ואם כתבו בבית הפרס הרי זה
 עירוב ואפילו היה כהן מפני שיכול להכנס שם במגדל
 הפורה או שיכפח והולך: ב כריך שיהא הוא ועירובו
 במקום אחד כדי שיהיה אפשר לו לאכול בין השמשות
 לפיכך אם כתבו לשבות ברה"ה והביא עירובו ברשות
 היחיד או ברשו היחיד והביא עירובו ברה"ה אינו עירוב
 שא"ל לו להביא מרשות היחיד לרה"ה בין השמשות אלא
 בעבירה אבל אם כתבו לשבות ברשות היחיד או ברה"ה
 והביא עירובו בכרמלית או שכתבו לשבות בכרמלית
 והביא עירובו ברשות היחיד או ברה"ה הרי זה עירוב
 שבשעת קניית העירוב שהוא בין השמשות מותר להביא
 ולהכניס מכל אמת משתי הרשויות לכרמלית לדנה
 מזה שכל דבר שהוא מדברי סופרים לא גזרו עליו בין
 השמשות במקו' מזה או בשעת הדחק: ג כתבו בראש
 הקכה או הקוחדם הנומחים מן הארץ אינו עירוב מכני
 שמאחר שהם רבים וכוחי לקטום ויתחייב מטאת גזרו
 בהם אפילו בין השמשות אפילו במקום מזה ואם היו
 תלושים וכעוני הרי זה עירוב: ד כתבו במגדל ובעל
 בפכיו ואבד המפתח מבעוד יום או שכפל עליו גל אם
 יכול להוסיף בלא עשיית מלאכה דאוריתא הרי זה
 עירוב: ה כל המביא עירובו במקום יש לו במקום
 עירובו ארבעה אמות לפיכך המביא עירובו תחומין
 שלו בסוף התחום וכתגלגל בתוך ד' אמו' הרי זה עירוב
 חוץ לארבעה אמות אינו עירוב: ו אבד עירובו או
 קשרף או אם היה בסוף התחום כתגלגל חוץ לד' אמות
 או שהיתה תרומה וכטמאת מבעוד יום אינו עירוב
 משחשיכה הו' עירוב שקניית העירוב בין השמשות אם

הלכות ערובי תחומין קצא

שביתתי במקום פלוני והוא רחוק מתנו יותר מאלפים
קנה שביתה במקומו והאומ' שביתתי תחת אילן פלוני
אם יש תחתיו ח' אמות או יותר לא קנה שביתה שהרי
לא כיון מקום שביתתו לפיכך נריך להתכוין לשבות
בעיקרו או בארבעה אמות שבנפוכו או בדירומו ואם
היה תחתיו פחות מח' אמות ונתכוון לשבות תחתיו
קנה שהרי מקנת מקומו משויים וכן דעת הר"ף בזה :
יב היו שני אחד מכיר ואחד אינו מכיר שאינו מכיר
אומר שביתתו למכיר ואומר שביתתו במקום פלוני :
יג ודוקא לבא בדרך התירו לו בה"ג אבל לא למי
שהוא בביתו ואם אמר כן לא עלה לו ואין לו אלא
שביתת ביתו :

תי המחזיק בדרך כרי לקנות שביתה

א מי שנתכוון לקבוע שביתתו במקום ידוע אצלו
והחזיק בדרך והלך כדי שיגיע לאותו מקום ויקנה בו
שביתה אע"פ שלא הגיע ולא עמד שם לא החזירו חבירו
ללון אצלו או שחז' מעצמו ללון או שנתעכב יש לו להלך
לאחר עד מקום שנתכוון לו ומאותו המקום אלפי' אמה
לכל רוח שכיון שנמר בלבו לקבוע שם שביתתו והחזיק
בדרך כעשה כמי שעמד שם או שהכניח עירובו שם בזה
דברים אמורים בעני' שאין מטריחין אותו להכניח עירוב
או ברחוק כגון שהיה בא בדרך אבל אם לא היה עני'
ולא רחוק לא : ב זה שאמרו שהקונה שביתה ברחוק
מקום שיחזיק בדרך לא שינא וילך בשדה אלא אפי' ירד
מן העליה לילך לאותו מקום וקודם שינא מפתח החז'
החזירו חבירו הרי זה החזיק וקנה שביתה וכל הקונה
שביתה ברחוק מקו' אינו נריך לומר שביתתי במקו' פלוני
אלא

אורח חיים

אחר הרי אלו משלחין: ט אחד או רבי' שאמרו לאחד
 בא וערב על בני ועירב עליה באיזה רוח שרצה הרי זה
 ערוב ויוגאים בו שהרי לא ייחדו לו רוח: ו האומר
 לחבירו ערב עלי בתמרים ועירב עליו בגרונרות
 בגרונרות ועירב עליו בתמרים אמר לו הכיח ערובי
 במגדל והכיחו כשיבך בשוכך והכיחו במגדל כבי' והכיחו
 בעליה בעליה והכיחו בבית איכו עירוב אבל אם אמר
 לו ערב עלי סתם ועירב עליו בין בגרונרו' בין בתמרי'
 בין בבית בין בעליה הרי זה עירוב: ו א מי שבא
 בדרך ומכיר אילן או גדר בסוף אלפים אמה וירא שם
 תחשך קודם שיגיע שם ואמר שביתתי תחתיו בעיקרו
 קנה שביתה בעיקרו ויש לו משם אלפים אמה אף על פי
 שאיכו יכול להגיע שם מבעוד יום במהלך בינוכי אלא
 ירוץ מותר לילך לשם בכחת אע"פ שאיכו מגיע שם מבע'
 אבל אם לא היה יכול להגיע שם כלל מבעוד יום לא
 יזוז ממקומו שהרי עקר דעתו מכאן וגם שם לא קנה
 ודוקא שייחד ארבעה אמות והם בתוך אלפים אמה כגון
 שאם שביתתי בעיקרו ומכאן עד עיקרו אין יותר משלפי'
 אבל אם אין כל האילן בתוך אלפי' ולא ייחד מקו' תחתיו
 לא קנה שביתה דשם היה בדעתו על ארבעה אמות
 שהם חוץ לאלפים וגם כאן לא קנה שהרי עקר דעתו
 מכאן ולא יזוז ממקומו ואם כלו עומד תוך אלפים ולא
 ייחד מקום שביתתו כגון שאמר שביתתי תחתיו יש לו
 ארבעה אלפים ממקומו לחד האילן חוץ משיעור משך
 תחתיו של אילן כגון אם שיעור האילן עשרים אמה יש
 אלפים פחות עשרים אמה • ולהרמ"ב הקונה שביתה
 כריחוק מקום ולא סיים מקום שביתתו לא קנה שביתה
 שם אלא במקום שהיה עומד בו כששכח וכן אם אמר
 שביתתי

הלכות עירובי תחומין רב

בסוף אלפים הולך מה שאפשר לו לילך מכח שכיחה
כינה נתן כל אחד עירובו לסוף אלף מביתו יש לו אלף
אמה מביתו לכל אחד מהעירובים נתן האחד למזרח
לסוף אלף והשני למערב לסוף תץ הולך למערב אלף
מכח מה ששייר לו העירוב שבמזרח ולמזרח אלף ותץ
מכח מה ששייר לו העירוב שבמערב:

תיג דין המערב לרבים ובו סעיף א

א המערב לרבים משלו אומר הרי עירוב זה בשביל
כל בני העיר ובלבד שיהא בו מזון ב' סעודות לכל אחד
וכל מי שירצה יסמוך עליו ונריך לזכות להם ע"י אחד
הראוי כמו בעירובי הצרות ונריך להודיעם וכל מי
שהודיעו מבעוד יום אפילו לא גמר בלבו לסמוך עליו
מבעוד יום אלא לאהר שחשבה הוי עירוב אבל אם לא
הודיעו מבעוד יום אינו יכול לסמוך עליו לאח' שתחשך
וכן מי שהכית עירוב לכל שבתו השנה ואמר איזה מהם
שארצה אך ואסמוך עליו אע"פ שלא גמר בלבו עד למחר
יכול לסמוך עליו וכן מי ששמע שיש לחכ' לבא ואינו ווד'
לאיזה רוח והכית שכי עירובים ואמר לאותו נד שיבא
החכם יקנה לי עירוב לרוח שבא לו החכם קנה לו או
אם אמר אם לא יבא כלל אהיה כבני עירי או אם יבאו
שנים למקום שארצה אלך הבל לפי תנאו וכן אם אמר
לשנים או לנ' הריני מערב על אי זה מכס שארצה אע"פ
אלא בירר את מי רצה עד שתחשך הוי עירוב:

תיד שלא לערב אלא לדעתו ובו ב' סעיף

א אין מערבין עימוני תחומין לאדם אלא לדעת

אורח חיים

אלא כיון שנמר בלבו והחזיק בדרך כל שהוא קנה שם
שביתה ואין נריך לומר מי שיבא בדגליו ועמד במקום
שקונה בו שביתה שאיכו נריך לומר כלום לא כיון שנמר
בלבו קנה: ג אנשי העיר ששלחו אחד מהם להוליך
להם עירובם למקו ידוע והחזיק בדרך והחזירו חבירו
ולא הוליך עירוב הם לא קנו שביתה באותו מקו שהרי
לא הוכח שם עירובם ואין להם להלך במדינתם אלא
אלפים אמה לכל דוח והו' קנה שם עירוב שהרי הוא
בא בדרך וכתבוון לשבות שם והחזיק בדרך לפיכך יש
לו לילך לאותו מקום למחר ולילך ממנו אלפים אמה
לכל דוח:

תיא מי שהיה ביתי במזרח ונתן העירוב
במערב ובו סעיף א

א מי שהיה במזרח ביתו בשדה ואמר לשלוחו לערב
לו במערב אם נתן העירוב מהלכה לביתו בענין שהוא
רחוק ממנו יותר מאלפים וביתו קרוב לו בתוך אלפים
העירוב אינו כלום וכשאר לו שביתה ביתו נתן העירוב
בענין שהוא לו בתוך אלפים אע"פ שגם ביתו לו בתוך
אלפים קנה שביתה במקום עירובו ולא בביתו:

תיב דין החולק עירובו ובו סעיף א

א עירב חצי היום הראשון לרוח צפון והשני לרוח
דרום שטעה והיה כבוד שאפש' לעשו' כן או שאמר
לשנים ערבנו עלי ואחד עירב עליו לצפון ואחד לדרום
אם הכיח כל אחד עירובו בסוף אלפים לא יזוז ממקומו
שאי' ידוע א"ה עירוב קנה לו ואם לא נתנו העירובים
בסוף

תיו דין עירובי תחומין ביום טוב שחל להיות סמוך לשבת ובו ה' סעיפים

א יט שחל להיות במוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה או שכי ימים טובים של גלויות יש לו לערב שני עירובין לשתי דוחות ומוך על איזה מהם שירצה ליום הראשון ועל העירוב שברוח השניה ליום השני או מערב עירוב אחד לרוח אחת ומוך עליו לאחד משני הימים וביום השני יהיה כבני העיר וכאלו לא עשה עירוב ויש לו אלפים אמה לכל רוח כמה דברים אמורים בשני ימים טובים של גלויות אבל בשני ימי טובים של ראש השנה הרי הן כיום אחד ואיכו מערב לשני ימי' לא לרוח אחת וכך מתנה אדם על עירובו ואומ' עירובי לשבת זו אבל לא לשבת אחרת לשבת אחרת אבל לא לשבת זו לשבתות ולא לימים טובים ולא לשבתות: **ב**

המערב לשני יט של גלויות או לשבת ויום טוב אף על פי שהוא עירוב אחד לרוח אחת לשני הימים נריך שיהיה העירוב במקומו מנוי בליל הראשון ובליל שני כל בין השמשות כיצד הוא עושה מוליכו בערב יום טוב או בערב שבת ומחשיך עליו וכוטלו בידו ובא לו אם היה ליל יום טוב ולמחר מוליכו לאותו מקום ומכיון שם עד שתחשך ואוכלו אם היה ליל שבת או מביאו אם היה ליל יום טוב מפני שהן שתי קדושות ואיכס כיום אחד כדי שכאמר מליל א' קכה העירוב לשני ימים כאכל העירוב בראשון קכה העירוב לראשון ואיכו עירוב לשני עירב ברגליו בראשון נריך לערב ברגליו בשני והוא שילך ויעמוד באותו מקום ויחשוב בלבו שיקכה שם שניתה ולא יאמר כלום מפני שאסור לעשות שום

אורח חיים

שחא אינו רוצה לערב באותו רוח שרצה זה חזק מנו
ובתו הקטנים אפילו אינם כומכי על שלחנו ועבדו
ושפחתו הכנעני ואפילו מיחונו כולו לערב עליו ואפי'
עירבו הם עירוב אחר אינו כלום אבל כנו ובתו הגדולי'
אפילו כומכים על שלחנו ועבדו ושפחתו העברי ואשתו
אינו מצרב עליהם אלא מדעתם ואם עירוב עליהם
ושמעו ושתקו ולא מיחו יונאים בעירובו אבל אם מיחו
בו או שעירבו הם עירוב אחר לעצמ' אין עירובו עירוב
להם: ב קטן בן שש שנים או פחות יונא בעירוב אמו
ואין נריך להכניח עליו מזון שתי סעודות לעצמו:

הטו שלא לערב ערובי תחומין אלא
לדבר מצוה ובו ד' סעיפים

א אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מנו' כגון
שהיה רוצה לילך לבית האבל או לבית המשתה של
כשוואין או להקביל פני רבו או חבירו שבא מן הדרך
וכיוצא באלו או מפני היראה כגון שהיה רוצה לברך
מן הגוים או מן הלכטים וכיוצא בזה ואם עירב שלא
לאחד מכל אלו אלא לדברי הרשות הרי זה עירוב:

ב אין מערבין עירובי תחומין בין השמשות ואם
עירב עירובו עירוב: ג אמרו לו שכי' בא וערב עלי'
אחד עירב עליו מבעוד יום ואם עירב עליו בין השמשות
זה שעירב עליו מבעי' כאכל עירובו בין השמשות וזה
שעירב עליו בין השמשות כאכל עירובו משחשכה שניה
קנו עירוב ויש חולקים: ד כשמכיס עירובי תחומין
מדרך על מנו' עירוב ואומר בזה העירוב יהא מותר
לילך ממקו' פלוני לפי'אמה לכל רוח ואם מערב לרבו
אומר יהא מותר לפלוני ולפלוני או לבני מקו' פלוני
ת"ו דין

הלכות ראש חודש

תיז א ראש חודש מות' נעשיית מלאכה והכשים
שכוחות שלא לעשות בו מלאכה הוא מכהג טוב:

תיח דין תענית בראש חודש ובו ה'סעי'

א ראש חודש אסור נתענית: ב אין גוזרין תענית
על הנכור בראשי חודשים חכוכה ופורים ואם התחילו
שגורו להתעבות כך וכך ימים והתחילו בהם קוד' ראש
חודש אפילו יום א' אין מצטיקים ומתענים ומשלימין:
ג יחיד שקבל עליו תענית כך וכך ימי' ופגע בו ראש
חודש או בקבל עליו להתעבות בראש חודש אם קבלו
בלשון קבלת תענית בעלמ' אינו נריך התרה ואם קבלו
בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר נריך התרת חכם:
ד אם נשבע להתעבות כך וכך ימים ואירע בהם
ראש חודש השבועה חלה עליו מטעם איבור כולל ואם
נשבע בפירוש להתעבות בראש חודש כל' שחלה עליו
שבועה כיון שאינו אלא מדרבנן אלא שמדברי הרמב"ם
נראה לכאורה שהוא מדאוריתא: ה המתענה בראש
חודש או בחכוכה ופורי' מפני חלום נרי' למיתב תעניתא
לתעניתיה:

תיט א מנה להרכות בסעודת ראש חודש:

תכ אם הנשים רשאות לקונן בראש חודש ובו ב' סעיפים

א על המת נשים מעבות שכולן אומרות כאחד
ומטפחות דהיינו להכות כף אל כף אבל לא מקוככות

הככה מיום טוב לשבת או משבת ליום טוב אפי' בדבור
 וכל סכן שאיכו יכול לערב בפת שלא עירב בו כבר ביום
 הראשון מפני שהיה צריך לקרות עליו שם עירוב וכמא
 מכין • עירב בראשון במאכל אם רצה לערב ברגליו
 בשני ה' עירוב ואם רצה לערב בפת צריך לערב
 באותה הפת עמו שעירב בה בראשון שאין צריך לומר
 כלום שכבר קרא שם עירוב ואם כן איכו מכין כלום :
 ג זה שאמרו שיש לו לערב שני עירובים בשתי
 רוחות לשני הימים הוא שיהיה אפשר לו להגיע לכל
 אחד משני העירובים ביום הראשון אבל אם א"א להגיע
 לעירוב של יום השני ביום הראשון אין עירוב השני
 עירוב שהעירוב מכותו שיהיה במעודה הראויה מבעוד
 יום וזה הואיל ואיכו יכול להגיע לזה העירוב ביום
 הראשון הרי זה איכה ראויה מבעוד יום כיצד הרי
 שהכני עירובו ברחוק אלפים אמה מביתו לרוח מזרח
 וסמך עליו ליום ראשון והכני עירוב שני ברחוק אמה
 אחת או מאה או אלף ברוח מערב וסמך עליו ליום
 שני אין זה השני עירוב שהרי ביו' הראשון אין זה עירוב
 השני ראוי לו מבעוד יום לפי שאיכו יכול להגיע אליו
 שהרי לא נשאר לו ברוח מערב כלום אבל אם הכני
 עירובו ברחוק אלף ותק' מביתו ברוח מזרח וסמך עליו
 ליום ראשון והכני עירוב שני רחוק מביתו לרוח מערב
 בתוך תק' אמה וסמך עליו ליום השני הרי זה עירוב
 שהרי אפשר שיגיע לו ביום הראשון : ד י"ה הרי הוא
 כשכ' בין לענין עירובי חצירות בין לענין עירוב
 תחומין : ה יום טוב כוהגבו עירובי תחומין אבל לא
 עירובי חצרות :

הלכות דאש חרש קצה

כל מקום כפי מנהגו: ד לעבין הפסקה אפי' באמצע
שואל בשלום אדם שהוא נריך לכהונ' בו כבוד ומשיב
שלום לכל אדם אבל בעבין אחר לא יפסיק: ה אס'
הפסיק בו ושהה אפי' שהה כדי לגמור כולו איכו נריך
לחזור לראש: ו הקורא הלל למפרע לא ינא: ז
מנות קריאת הלל מעומד:

תבג סדר קריאת התורה בראש חרש

א אומר קדיש תתקבל מוניאין ספר תורה וקורים
בו ד' אין פוחתין מהם ואין מוסיפין עליהם ואין
מטעירין בכביא: ב וקורא הכהן שלשה פסוקי' שהם
וידבר בו ואמרת ולוי חוזר וקור' ואמרת וקור את הכנש
אחד ועשירית האיפה וישראל קורא עולת תמיד עד
וכראשי חדשיכם ורביעי קורא וכראשי חדשיכם עד
הסוף: ג אומר קדיש ואשרי ובא לכיון ואין אומרים
יעבך ה' ביום כרה ומחזיר ספר תורה למקומו ועומדים
להתפלל תפלת מוסף ומחזיר שליח ביבור התפלה
ואומ' כתר וכשמגיע למלא כל הארץ כבודו אומ' לעומת'
משבחים כמו בקדוש שחרית ואחר שפייס חזרת התפלה
אומר קדיש ואומ' מחזור ברכי כפשי את ה': ד כוהני'
לחלוץ תפילין בשרונים להתפלל מוסף:

תכד דין הזכרת יעלה ויבא בברכ' המזון

א מזכירין יעלה ויבא בברכת המזון ואס' לא אמר
אין מחזירין אותו ואס' כזכר קודם שהתחיל העוב
והמטיב אומר ברוך שכתן ראשי חדשים לעמו ישראל
לזכרון:

שתהא האחת אומרת והאחרות עיבות אחריה ואחר
 שנקבר המת לא מענות ולא מטענות: ב אומרים
 כידוק הדין וקדיש:

**ת כ א קריאת ובראשי חדשיכם בפסוקי
 דזמרא ובו סעיף א**

א כוהנים באשכנז שאמרו פרשת ובראשי חדשיכם
 שחרית אחר פרש התמיד ובספרד אין כוהנים לאמרה
 לפי שעתידין לקרות אותה בבט:

ת כ ב סדר התפלה וההלל בראש חדש

א ערבית שחרית ומנחה מתפללין ברכות ואומר
 יעלה ויבא ברצה ואם לא אמרו בערבי אין מחזירין
 אותנו בין שר"ה יום אחד בין שהם שכי ימי מפכו שאין
 מקדשין את החדש בלילה אבל אם לא אמרו בשחרית
 ומנח' מקזירין אותו ואם נזכר קודם שהתחיל מודים
 אומרו במקום שזוכר ואם לא נזכר עד אחר שהתחיל
 מודים אם נזכר קודם שיטלים תפלתו חוזר לרצה ואם
 לא נזכר עד שהטלים תפלתו חוזר לראש ואם הוא רגיל
 לומר תחכוכים אח' תפלתו ונזכר אח' שהטלים תפלתו
 קודם שיעקור רגליו חוזר לרצה: ב וקורים ההלל
 בדילוג בין יחיד בין נכור ויש אומרי שהנכור מברכים
 עליו בתחלה לקרות את ההלל ולבסוף יהללוק והיחיד
 אין מברך עליו ויש אומרים שאף הנכור אין מברך עליו
 לא בתחלה ולא בסוף וזה דעת הרמב"ם וכן כוהני' בכל
 מלכות אי' ומבינותיה: ג פענין הפסוקים שכופלים
 בו וכן בפסוקים ששליח נכבוד אומ' והקהל עובי' אהריו

כל

א כשראש חדש שכי ימים כותבין בשטרות ביום
בראשון ביום ראש החדש שהוא יום שלשי לחדש שעבר:

תבח סדרקביעת המוערים וקריאת
הפרשיות ובו ח' סעיפים

א אלו הימים שאין קובעין בהם המועדים לא ה' ל' ד'
ר"ה ולא ג' א"ו יום הכפורים ולא זכ"ל פורים ולא כד"ו
פסח ולא גה"ז עגרת והושענא רבה לא ג' הכוכה ולא
א"ו נוס אסתר ולא כד"ו נוס תמוז ואב לעולם ביום
שיהיה פורים יהיה לנ"ל לעומד וסימן פל"ג וכיום שיהיה
חכוכה יהיה עגרת. ב אלו הימים שהוקבעו בהם
ראשי חדשים ולא בזולתם כיון אנה"ז אייר כדה"ז סיון
אכ"ו תמוז אג"ה אב כד"ו אלול אכ"ו סתרי כנה"ז
מרחשון כד"ו כסליו א"ב ג"ל ה"ו טבת כג"ל הו"ז אדר
ראשון ושכי זכ"ו: ג סימן לקביעות המועדים א"ת
ב"ש ג"ר ד"ק ה"ץ ו"ף פי' ביום א' של פסח יהיה לעולם ע'
באב וסימן על מנות ומרורים יאכלוהו. ביום שכי בו
שבועות. ביום שלישי בו ר"ה. ביום ד' בו קריאת
הטורה שהוא שמחה תורה. ביום ה' בו נוס כיפור.

ביום ו' בו פורים שעבר: ד לעולם קורין את אהרן
קודם פסח בפשוטה ומכרע במעוברת חון מבוא
מעוברת שקורים אחרי מות קודם הפסח ולעולם קורין
פרשת במדבר סיני קודם עגרת. ט"ב קודם ואתחנן
אתם כננים קודם ר"ה ולכן כשר"ה ביום כ"ג שיש שתי
שבתות בין ר"ה לסוכות כריכים לחלק כננים ויילך כדי
שיקראו ויילך בין ראש השבוע ליום כיפור והאזינו בין נוס
כפור לסוכות וסימן כג המלך פת וילך אבל כשר"ה ביום
הז' או אין בין ר"ה לסוכות אלא שבת אחת שקורים בה

תבה דיני רח שחל להיות בשבת

א ראש חדש שחל להיות בשבת ערבית שחרי' ומכח מתפלל שבע ואומר יעלה ויבא בעבודה ואיכו מזכיר על שנת ביעלה ויבא ומוציאים שני ספרים וקורים בראשון שבעה בסדר היום ובשני קורא מפטיר וביום השבת ובראשי חדשי כ' עד סוף הפרשה ומפטיר השמים כסאי חוץ מר"ח אלול שחל להיות בשבת שמפטירין עניה סוערה: ב אין מזכירין של ראש חדש בברכו' ההפטר' כלל: ג ראש חדש שחל להיות באחד בשבת מפטירין בשבת שלפניו ויאמר לו יהוכתן מחר חדש ואם ראש חדש שני ימים שבת ויום ראשון מפטירין השמים כסאי וכוהנים לומר אחר כך פסוק ראשון ופסוק אחרון מהפטרת ויאמר לו יהוכתן לזכר שמחר גם כן הוא ראש חדש: ד ראש חדש שחל להיות בשבת כולל במוסף בברכה רביעית שבת וראש חדש וחותם מקדש השבת וישראל וראשי חדשים:

תכו ברכת הלבנה וזמנה ובור' סעיפים

א הרואה לבנה בחידושה מברך אשר במאמרו בראש שקיים וכו': ב אין מברכין על הירח אלא במ"ט כשהוא מכוּסם וכגדיו כאים ותולה עיניו ומיישר רגליו ומברך ואומר ג' בסיון טובתה לך לכל ישראל ברוך יונדיך וכו': ג עד אימתו מברכין עליה עד יו מיום המולד ולא יו בכלל: ד אין מברכין עליה עד שיפגרו ימים עליה:

תכו כשראש חדש ב' ימים היאך כותבין

בשטרות ובו סעיף א

א כשראש

אין כופלים על פניהם בכל חדש כיון ואין אומרים
נדקתך בשבת במכחה ואין מספידים בו ואין מתעבין
בו להזביר בנכור והנכורות מתעבים בו בערב פסח:
תל א שנת שלפני הפסח קורים אותו שנת
שנת הגדול מפני הנס שבעשה בו:

תלא זמן בדיקת החמץ ובו ב' סעיפים

א בתחלת ליל י"ד בכיון בודקי את החמץ לאור הכר
בהרין ובסדקין בכל המקומות שדרך להכניס שם
חמץ: ב יזהר כל אדם שלא יתחיל בשום מלאכה ולא
יאכל עד שיבדוק ואפילו אם יש לו עת קבוע ללמוד לא
ילמוד עד שיבדוק ואם התחיל ללמוד מבעוד יום אין
נריך להפסיק:

תלב דין ברבת בדיקת חמץ ובו ב' סעי'

א קודם שיתחיל לבדוק יברך אק"ו על ביעור חמץ
ויזהר שלא ידבר בין הברכה לתחלת הבדיקה וטוב
שלא לדבר בדברים אחרים עד שיגמור כל הבדיקה כדי
שישים אל לבו לבדוק בכל המקומות שמכניסין בו חמץ:
ב בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים ואם בעל
הבית רונה יעמיד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך
ויתפזרו לבדוק איש במקומו על סמך ברכה שבירך בעל
הבית:

תלג דיני בדיקת חמץ ובו יא סעיפים

א הבדיקה נריך שתהיה לאור הכר ולא לאור הלככה
ואם עבר ולא נדק ליל י"ד כשבודק ביום יא לא יבדוק
18 v לאור

סאזכו או וילך עם כננים קודם ר"ה וסימן לפשוטה
 פקדו ופסחו ולמעוברת סגרו ופסחו • מכו ועברו נומן
 ונלו קומו ותקעו: ה פרש' האזינו מחלקי' פרשיותיה
 כדרך שהיו מחלקים אותה במקדש שהיו קורים השירה
 פעם אח' לששת ימי השבוע וסימן הזיו לך' האזינו זכור
 ירכי בהו וירא לו חכמו כי אשא אל שמי' עד סוף השירה
 והשביעי קורא מסוף השירה עד סוף הפרשה: ו
 קללות שבת"ב אין מפסיקין בהם אלא אחד קורא כולם
 ומתחילין בפסוק שלפניהם ומסיים בפסוקי' של אחריהם
 אבל קללות שבמטנה תורה יכולים להפסיק בהם ואף
 על פי כן כהנו שלא להפסיק בהם: ז ה' פסוקים
 אחרונים שבתורה אין מפסיקין בהם אלא יסיד קורא
 את כלם: ח משבצה עשר בתמוז ואילך מפטירין
 פלתא דפורענותא שבצ דכחמתא תייתי דתיובתא שלש
 דפורענות' דברי ירמיהו שמשו דבר ה' חזון ישעיהו
 שבצ דכחמתא כחמו ותאמ' ביון עביה סוערה רכי עקרה
 קומי אורי שוש אשיש וכיום נוס גדליה במכחה מפטירין
 דרשו ובשבת שבין ר"ה ל"ה מפטירי' לעולם טוב וכשרה'
 בכ"ג שיש שבת בין י"ה לסוכות וקורים בו האזינו מפטו'
 בו וידבר דוד ויא' שכשרה' בכ"ג שוילך בין ר"ה ל"ה
 מפטירין בו דרשו ובשבת שבין י"ה לסוכו' שקורי' האזינו
 מפטירים טובה:

הלכות פסח

ת כ ח שאין נופלין על פניהם כל גיסן
 א שולאים בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום: ב
 אין

הלכות פסח קצח

חמץ אם אין עליו גוב' שלשה טפחים נריך להוציאו משם
 פי'ו' כלי מיוחד במרא' וה' כי'א בעי' שאין בו סככה ואם
 לעבודת קרקע יש עליו גובה שלש' טפחים מבטלו בלבו
 ודיו: ט' מרתף שמסדרין בו שורות של חביות זו אבל
 זו עד שכתמלא כלו והזורים ומסדרים שורות אחרות
 על התחתונות עד הקורה אין נריך לבדוק אלא שורה
 העליונה ואחרת למטה ממנה דהיינו שורה על פי
 רוחב המרתף ולא על כל שטח המרתף אלא עליונה
 הרואה את הקורה ואת הפתח ואחרת למטה ממנה:
 י' בתי ככסיות ובתי מדרשות נריכים בדיקה מפני
 שהתיכונות מכניסים בהם חמץ: י'א המכבד מדרו
 ב'ג' בניסן ומכוין לבדוק החמץ ולנערו וכזהר שלא
 להכני' שם עוד חמץ אף על פי כן נריך לבדוק בליל י"ד:

ת ל ד דינים נוהגין תבף אחר הבריקה

א' אחר הבדיקה יהא כזהר בחמץ שמשייר להנמישו
 כדי שלא יצטרך בדיקה אחר' כגון אם יטלו עכב' בפניו
 או אם יהסר לחמו כגון שהכניח עשר ככרות וימנ' תשע
 אבל בבתם שאיכו יודע אם חסר ממנו אם לאו לא ואם
 כפה עליו כלי ולא מצאו איכו נרי' לבדוק שודאי אה'ם
 בטלו לכך יכפה עליו כלי או יתלכו באויר או יביהבו
 בתיבה מקום שאין עכבר יכול לבא: ב' אם הבדיקה
 מיד בלילה יבטלו ויאמר כל' מירא דאיתיה ברשותי
 דלא חזיתיה ודלא ביערתי' לבטיל ולהוי כעבר' וטוב
 לחזור ולבטלו פעם אחרת ביום י"ד קוף שעה חמישית
 קודם שתביע שעה ששית שמשתביע שעה ששית כאשר
 ואין בידו לבטלו: ג' בניטול היום יאמר דהזיתיה
 ודלא הזיתיה דבערתי' ודלא בערתי' ד' שלוחו
 18 וי יכול

אורח חיים

לאור החמה אלא לאור הכר ואכסדרה שאורה רב אם
 בדקה לאור החמה דיו והוא הדין כנגד ארובה שבחד':
 ב. אינו כנזקק לאור האבוקה אלא לאור הכר ולא כנגד
 על מלבד ולא של שומן ולא של שמן אלא בכר של שעה:
 ג. כודק בל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו בהם
 חמץ ולכן כל חדרי הבית והעליו' נריכים בדיק' שפעמי'
 אדם נכנס בהם ופתו בידו אבל אונרו' יין שאין מסתפק
 מהם וכן מתבן וכיוצא בו אינם נריכים בדיקה: ד.
 סורי הבית וויזין הנולטים מהכותלים שאינם גבוהים
 הרבה ולא כמוכים הרבה נריכו' בדיקה אבל הגבוהים
 שאין יד האדם מגעת שם והנמוכי' פחות משלשה טפחי'
 אינם נריכים בדיקה: ה. היגיע והמגדל שגניהם
 משופעים ומפני כך אין גניהן ראויין לשום תשמיש
 אינם נריכין בדיקה אפילו הם בתוך הבית: ו. רפת
 של בקר אינו נריך בדיק' שאם היה שם חמץ הבהמות
 יאכלוהו. וכן לול של תרכנלי' אינו נריך בדיקה מפני
 שאם היה שם חמץ התרכנולים יאכלוהו וכן אמצעה של
 סגר אינו נריך בדיקה שאם היה שם חמץ העורבי' ושאר
 שופות המצויים שם יאכלוהו והכי מילי מספק חמץ
 אבל ודאי חמץ לא: ז. חור שבין יהודי לחבירו כל אח'
 כודק עד מקום שידו מגעת והשאר מנטול בלבנו ודיו
 ושבין יהודי לגוי אינו נריך בדיקה כלל שמא יאמ' כשפי'
 הוא עוש' לי וכמנא בא לידי סכנה: ח. כותל שכשתמש
 בו חמץ בחורין וכפל וכעש' גל אפי' אינו גבוה שלשה
 טפחים כדי חפישת הכלב אין נריך לבדוק תחתיו כיוון
 שיש בו סכנ' עקרב שמצוי' בגלי' חיישיכון שמא אח' שישל'
 בדיקתו שאיבו עמוק במנה יחפש אחר מהט' שאכרד
 לו ויבא לידי סכנה. וה"ל בסת' אבל בידוע שיש תחתיו

הלכות פסח קצט

כריך לבשר בית הגוי שהרי יקיים מצות ביעור באופו
בית אהר אבל אם הוא מפרש או יונא בשיירה ולא יכנס
בפסח בבית יש מי שאומר שחל עליו חובת הביעור כיון
שהוא תוך שלשים יום ונריך לבשר בית הגוי שהו' יונא
ממנו כדי לקיים מצות ביעור:

תלז המשכיר בית לחבירו על מי חל חובת ביעור: ובו ד' סעיפים

א המשכיר בית לחבירו לנודך יד וממנו ואילך וקנאו
בא' מהדרכים ששכירות קרקע נקנה בו אם עד שלא
מסר המפתח חל יד על המשכיר לבדוק ואם משמכר לו
המפתח חל יד על השוכר לבדוק: ב השוכר בית
מחבירו ב"ד ואיכו יודע אם הוא בדוק אם הוא בעיר
שואלו אם בדקו ואם איכו בעיר הזקתו בדוק ומבטל
בלבו ודיו: ג המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק
וכמא שאיכו בדוק על השוכר לבדוק ואיכו מקח טעות
ואפי' במקום שבודקים בשכר שהרי מנוה הוא עושה:
ד בית שהוזק שלא בדקו המשכיר ואמרו אשה או
עבד או קטן אנו בדקנוהו הרי אלו כאמנים והוא שיהא
קטן שיש בו דעת לבדוק:

תלח עבד שנכנס למקום בדוק וכבר בפיו: ובו ב' סעיפים

א עבד שנכנס לבי' בדוק וכבר בפיו וככנס אהרינו
ומא פירורין אפילו כדי כל הכבר נריך להזור לבדוק
הבית אחר הכבר שהכנים לפי שאין דרכו של עבד
לפרד והכי פירורין מעלמא אתו ולא מאותו ככר אבל

יכול לנטל אס אין האיש בביתו ינטל במקום שהוא
ואס איכו עושה כן טוב שתנטל אשתו :

תלה דין מי שלא ברק בליל י"ד

א לא נדק בליל י"ד ינדוק ביום י"ד באיוו שפה שיזכור
מהיום לא נדק כל יום י"ד ינדוק בתוך הפסח לא נדק
בתוך הפסח ינדוק לאחר הפסח כדי שלא יכשל בחמץ.
שעבר עליו הפסח שהוא אסור בהכא' ועל הנדיקה
שלאחר הפסח לא ינרך :

תלו דין המפרש בים והיוצא בשירה

א המפרש מיבשה לים או יוצא בשירה ואיכו מכות
בביתו מי שינדוק תוך שלשי' יום זקוק לנדוק קוד' שלשי'
יום איכו נריך לנדוק ואס דעתו לחזור קודם הפסח
נריך לנדוק ואחר כך ינא דמיישיכן שמא יחזור ערב
פסח בין השמשות ולא יהיה לו פכאי לבער וכן העושה
ביתו אונר תוך שלשים יום זקוק לנדוק ואחר כך כונס
אונרו לתוכו קודם שלשים יום אס דעתו לפכותו קודם
הפסח נריך לנדוק ואח"כ עושהו אונר ואס אין דעתו
לפכותו קודם הפסח איכו נרי' לנדוק. ב ויא דקודם
שלשי' יום שאיכו נריך לנדוק הייכו כשאין דעתו לחזור
בתוך הפסח ואע"פ שדעתו לחזור קוד' הפסח או אפריו
איכו נריך לנדוק כיון שהוא קודם שלשי' אבל אס דעתו
לחזור בתוך הפסח נריך לנדוק אפילו מראש השנה.
ואס סבא ולא נדק ינטל כשיגיע הפסח ולא ינרך על
הביטול: ג ישראל היוצא מבית גוי תוך שלשים יום
ונכנס בבית אחר בער זואו הולך לעיר אחרת איכו
נריך

בני חמץ באות זו ומנא בוית אחרת נדיך לחוג ולבדוק:

ת מ דין חמצו של גוי שהופקר אצל ישראל

א גוי שהפקיד חמצו אצל ישראל אם הוא חייב באחריותו מגביה בין שהוא בנימו בין שהוא בכל מקו' ברשותו חייב לבערו ויש אומרים שאפילו אינו עליו לא ש"ח שחייב בפשיעה חייב לבערו ואפילו אם אינו חייב באחריותו בדין אלא שיודע שהגוי אלס ויכפהו לשלם אם יאכר חייב לבערו ויש חולקי' : **ב** ואם אינו חייב באחריותו אינו חייב לבערו אפילו אם כבזש תחת ידו כגון שהוא גר תושב ושדוי עמו בחצר ונדיך לעשו לפניה מחיבה גבוה עשרה שפחים כדי שלא ישכח ויאכלגו :
ג גוי שנכנס לבית ישראל והמנו בידו אינו זקוק להוציאו מע"י שהישראל בואה חמץ של גוי אין בכך כלום אבל אסור להעלותו עמו על השלחן ואפי' בהפסק מפה : **ד** ישראל שהפקיד חמצו אצל ישראל חבירו לא אכל הגוי חף על פי שקבל עליו בהפקד אחריות שובר עליו המפקיד :

ת מ א דיני מי שהלוה על חמץ: ובו

א ככרי שהלוה לישא על חמצו ומשכנו בידו ואמר ליה מעכשיו יהא שלך אם לא תכרע לך לזמן פלוני והגיע הזמן ולא פרעו מותר אפי' לא הגיע הזמן שקבע עד אחר הפסח דכשהגיע הזמן ולא כרעו בקנה לו למפרע והוי ליה חמצו של גוי : **ב** ישראל שהלוה לככרי על חמצו אם משכנו בידו ואל מעכשיו והגיע זמן אפי' אחר הפסח ולא פרעו אפילו אין אחריותו עליו אסור

אורח חיים

אם תיכּוּק ככּכּם לבית בדוק וככּר בידו וככּכּם אחריו
ומנא פירורין איכו נריך לחזור לבדוק שחזקתו שאכלה
ולו הפרורין שנפלו ממנו בשעת אכילה שדרך התכּוּק
לפרר ויא שאס אין בפירורין כדי כל הככּר נריך לחזור
לבדוק: ב כזית חמץ למעלה על הקורא מחייבין
אותו להביא טולס להורידו מפני שפעמים יפול מהקור'
אכל אס הים חמץ בבזר אין מחייבין אותו להעלותו
אלא מבטלו בלבו ודיו:

ת לט דין מי שברק וליה מצא מספר בכרות שהניח: ובו ד' סעיפים

א ט' צבורין של מנה ואחד של חמץ ובא עכבר ונטל
ולא ידענו אס כטל חמץ או אס כטל מנה וככּכּם לבית
בדוק נריך לחזור ולבדקו שכל הקבוצ כמחנ' על מחנה
ואס פי' הככּר ממקום קביעותו ונטלו העכבר מ'מס'
אין נריך לחזור לבדוק דכל דפריש מרובא פרוש:

ב שני צבורין אחד של חמץ ואחד של מנה ושני בתי'
אחד בדוק ואחד שאיכו בדוק ובאו שני עכברי' זה כטל
חמץ וזה כטל מנה ואין ידוע לאיזה בית ככּכּם זה שנטל
סהמץ וכן שני בתים בדוקים וצבור אחד של חמץ ובא
עכבר ונטל ואין ידוע לאיזה בית ככּכּם או שידע
שככּכּם לא מהס' וככּכּם אחריו ובדק ולא מנא כלום או
שנדק קנת מהבית ומנא ככּר איכו נריך לחזור ולבדוק:
ג הכיח תשעה ככּרו חמץ ומנא י' נריך לבדוק אחר
כל הט' וכן אס הכיח עשר ומנא ט' נריך לבדוק א' ד'
כל העשרה שאכו אומרים מה שהכיח כטל ואלו אחרים
הס' ויש אומרים דהמ' בקשורים יחד אבל אס איכס
קשורים יחד אין נריך לבדוק קלא אחר האחד: ד

ואם לאו אם היה עשוי לחק בו שנרי העריב או לכתום
 בו כקב בטל במיעוטו ואם לאו הייב לבער : ח ה
 בו שני חנאי זתים בשכי מקומות והוט של כק ביכיהם
 רואי כל שאלו ינטל החוט ניטלין עמו חייב לבער ואם
 לאו אינו כריך לבער כמה דברים אמורי בעריבה אבל
 בבית אצפי שאם ינטל החוט אין ניטלין עמו חייב
 לבער מפני שפעמים מקבץ אותם היה חני זית בבית
 וחני זית בעליה חני זית בבית וחני זית באכסדרא חני
 זית בבית זה וחני זית בבית שלפני ממנו הואיל ואלו
 החנאי זתים לבוקים ככתלים או בקורות או בקרקעות
 אינו היי לבער לא מנטל כלבו ודיו : ט המן שכתפשו
 קוד' זמן איסורו וכפסל מאהולת הכלב או שטרפו באש
 ונהרף עד שאינו ראוי לכלב או שייחדו לישיבה וטת
 אותו בטיט מותר לקיימו בפסח : י דיו שהוא מבושל
 בשכר שעורים מותר לכתוב בו : יא עריבות שלשין
 בהם המן אין לסמוך על מה שרוחצים אותן בהמין
 ומקדין ההמן מהן כי אף לנקרן שלא יסאר בהן בני
 הכל כזית והכלי מטרפו וכריך ליתכן במתנה לנוי עד
 לאר הפסח או לטומן בטיט והה לבנק שכלי כסרים
 שאינו יכול להוציאו :

ת מג דין חמץ בערב פסח לאחר שש :

א המן משש שעות ולמעלה כיום יד אסור בהכאס
 ואסרוהו חכמים שתי שעות קודם דהייבו מתחלת שעה
 חמישית ומיהו כל שעה חמישית מותר בהכאה ורשאי
 למוכרו לגוים אפי' הרבה ביקד שודאי לא יאכלכו קודם
 פסק ויכול להאכילו לבהמה חיה ועוף וכלבד שיעמך
 עליהם לראות שלא יכריעו ממנו ויבער מה ששיירו

ממנו

אורח חיים

משום דקני ליה למפרע אבל אם לא אמר ליה עשכשא
ואין אהריותו עליו מותר :

תמב דין תערובת חמץ: ובו יא סעיפים

א תערובת חמץ עוברים עליו משום כל יראה וכל
ימנא כגון המורי' וכותח הבבלי ושכר המדי וכל כיונא
כאלו מדברים הכאכלים אבל דבר שיש בו תערוב' חמץ
ואיכו ראוי לאכילה מותר לקיימו בפסח כיצד עריבת
העבדכין שנתן לתוכה קמח ועורות אפילו כתנן שפה
אחת קוד' הביעור ה"ז מותר לקיימו ואם לא נתן העורות
ונתן הקמח קודם ג' ימים לשעת הביעור מותר לקיימו
שהרי כפסד והנאיש תוך שלשה ימים חייב לבער וכן
הקילור והרטייה והאספלכית והתריאק שנתן לתוכן
חמץ מותר לקיימן בפסח שהרי כפסדה נורת החמץ :

ב הפת עצמה שעיפא' וכפסלה מלאכול הכלב
ומלונמא שכסרחה איכו חייב לבער: ג בנדי' שכבמו

אותם בחלב חטה וכן ביירות שדבקו אותם בחמץ וכל
כיונא בזה מותר לקיימן בפסח שאין נורת החמץ עומד:

ד דבר שכתערב בו חמץ ואיכו מאכל אדם כלל או
שאיכו מאכל כל אדם כגון הטריאק וכיונא בו אע"פ
שמותר לקיימו אסו' לאכלו עד אהר הכסח ואע"פ שאין

בו מן החמץ אלא כל שהוא הרי זה אסור לאכלו: ה
שכר שעושין מהמים ושעורים חייבין לבערו וכן אם

העמיד גביכות בחלא בשכר שעורים או חטים חייב
לבערם: ו כהגו לגרר הכתלים והכסאות שנוע בהם

חמץ ויש להם על מה שיסמוכו ואם יש חמץ בסדק שאיכו
יכול לחטט אחריו יטיח עליו מעט טיט: ז בנץ

שנמדקי עריבה אם יש כזית במקום אחד חייב לבער

וא"כ

הגויים ינטלו כלבו ולא יחזור אפילו יש שהות ואם יבא
 לכורך עמנו יחזור מיד עד כמה הוא חוזר עד כנינה
 פהו' מכאן מנטלו כלבו ודיו: ח היה לו עימה בביתו
 והוא טרוד במקו' אהר וירא שחא' תחמיץ מנטלה כלבו
 קודם שתחמיץ אבל אם החמיץ אין הכיטול מועיל אם
 הוא אחר זמן איסורו:

תמה דין ביעור חמץ: ובו ג' סעיפים

א כיצד ביעור חמץ שורפו או פורר חוצה לרוח או
 זרקו לים ואם היה החמץ קשה ואין הים מהתכו
 במהרה הרי זה מפרדו ואהר כך זורקו לים: ב ואם
 נתנו לככרי קודם שעה ששית איכו כריך לבצר ואם
 שרפו קודם שעה ששית הרי זה מותר ליהנות בפחמין
 שלו בתוך הפסח אבל אם שרפו משעה ששית ולמעלה
 הואיל והוא אסור בהכאה ה' לא יסיק בו תבוא וכירים
 ולא יבשל ואם בישל או אפה אותה הפת ואותו התבשיל
 אסורין בהכאה וכן הפחמי' שלו אסורים בהכאה הואיל
 ושרכו אהר שנאס' בהכאה: ג קודם זמן איסורו יכול
 להשליכו במקום שהעורבים מכויים שם ואם ימא' אחר
 זמן איסורו שלא יכלוהו העורבי' אף על פי שהמקום
 הפקר לא יכחשו שם אלא יבערו:

תמו מי שימצא חמץ בתוך המועד:

א המוצא חמץ בביתו אם הוא כהול העושה יושאמו
 ויבערו מיד ואם הוא יחס טוב יכפה עליו כליו עד
 הלילה ואז יבערו: ב יש מי שאומר ד'ט סבי ד'טו
 כחול המועד לעמן זה: ג גנו של גוי שהיה סמוך
 לגנו של ישראל ונתלבג החמץ מנגו של גוי לגנו של ישראל

ממנו ומתחלת שעה ששית ומעלה אסרוהו גם בהנאה:
ב ישראל שהיה בידו חמנו של ישראל אחר בפקדון
 יעכבנו עד שעה חמשית ואם לא באו בעליו ימכרונו
 לגוי ואם לא מכרו חייב לבכרו בזמן איסורו אפילו אם
 אינו חייב באחריותו: **ג** אם קבו שום דבר בחמץ אחר
 שש שעות מותר מפני שממץ אינו תופס דמיו:

תמך דין ערב פסח שחל להיות בשבת:

א יד שחל להיות בשבת בודקין ליל יג ומבצרי הכל
 לפני השבת ומשיירים מזון ב' סעודות לכורך השבת
 דסעוד שליטת זמכה אחר המכה ואז אינו יכול לעשות
 לא במה ולא בחמץ אלא במנה עשירה ונריך לעשותה
 קודם שעה עשירית: **ב** טוב לבצר בערב שבת קודם
 חנות כדי שלא יבאו לטעות בשאר שנים לבצר אחר
 חנות: **ג** אין מבטלין לשבת זה דיוסא וכיונא בה ואין
 עושין בו פת הנכומה בקערה: **ד** אחר שאכל בשבת
 זה סעודות שהרית יבצר המכה שאכלו בה ויקח
 הקערות באגבצו ויטמכס מן העין עם שאר כלי החמץ
 ואם בשאר פת יכול ליתבו לגוי על מנת שלא לבאת בו
 לרה' דרך הערמה ודבר מועט: **ה** אם בשאר חמץ
 אחר שאכלו מבטלו וכופה עליו כלי עד מונאי יום טוב
 ומבצרו: **ו** אעפ' שלא ישאר החמץ בבית אחר סעודת
 שזרית נריך לבטל החמץ כדרך שהוא מבטל בשאר
 שנים: **ז** ההולך ביום יד לדבר מנוה כגון לחול את
 בבו או לאכול סעוד אירוסין בבית המיו וכזכר שיש
 לו חמץ בביתו אם יכול להזור לביתו ולבצר ולחזור
 לחנותו יחזור ויבצר ואם לאו יבטלנו בלבו ואם היה
 חולך להניח מן הבצר ומן הדליקה ומהמפולת ומיד

הגים

יש להחמיר ליוזר מהם מפני שהם בולעי בפס' מפליטת
 הכלים וחמץ בפסח במשהו: ך מלח ששמו במדוכה
 מותר למלוח בו בשר בפסח: ם בוסר שדכין קודם
 פסח במדוכות מחומנות מותר לאוכלו בפסח: ן
 זמים שזוהרו לחתכם בסכין חדש' אפי' לא זוהרו לכבשם
 בקדרה חדשה אם איכה בת יומה מותרים לכע': ן
 יבש ביבש אף על גב דבשאר איסורין חד בתרי בטיל
 חמץ במנה אפילו באלף לא בטיל ויש אומרים דחמץ
 שזה לשאר איסורין בזה: י כותן טעם לפגם מותר
 גם בפסח: יא בין חמץ שכתערב קודם פסח ועבר
 עליו הפסח בין שכתערב בפסח ועבר עליו כל הפסח
 בין שעבר הפסח על החמץ ונתערב לאחר הפסח בטל
 גם: יב חמץ כוקשא אפילו בעיכים אינו אסור
 בהנאה אחר הפסח והפי' דיאוש חמץ גמור הן ואסורים
 בהנאה אחר הפסח:

ת מ ח דין חמץ שעבר עליו הפסח:

א חמץ של ככרי שעבר עליו הפסח מותר אפילו
 באכילה: ב אם גוי מביא לישראל דורון חמץ ביום
 אחרון של פסח לא יקבלנו הישראל וגם לא יהא ניכר
 מתוך מעשיו שחפץ בו וטוב שיאמר שאינו רוצה שיקנה
 לו רשותו: ג חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור
 בהנאה אפי' הכיחו שוגג או איזם ואם מכרו או כתבו
 לגוי שמחוז לבית קודם הפסח אף על פי שהישר' מכירו
 לגוי ויודע בו שלא יגע בו כלל אלא ישמרכו לו עד לאחר
 הפסח ויחזור ויתכנו לו מותר ובלבד שיתכנו לו מתנה
 גמורה בלי שום ת' אי או שימכרכו לו מכירה גמורה
 בדבר מועט אבל מתנה על מנת להחזיר לא מהני:
 ד רשאי

פרינה דוחפו בקנה ואם היה בשבת או ביום כופה עלה
 כלי: ד' מנא פת בפסח בביתו ואינו יודע אם הוא
 חמץ או מנה מותר אפילו באהילה דאזלין בתר במרא
 ואם הוא מעופש הרבה שא"ל לו להתעפש כ"כ משככס
 הפסח או ודאי חמץ ואם עברו מימי הפסח שכוכל לתלו'
 שכתעפש משככס הפסח עד עתה אם כוהנים לאפות
 בפסח פת חמה בכל יום תולין להקל אפי' הוא מעופש
 הרבה שא"ל תולים למחר כל יום אפה פת חם וכתנו
 עליו ולפיכך הרבה להתעפש:

תמו דיני תערובת חמץ בתוך הפסח:

א חמץ בפסח אוסר תערובתו בין במיכו בין שלא
 במיכו במשהו אפילו בהכאה ודין תערובתו כדין שאר
 התערובות אלא שמה שאוסר בשאר תערובות פחות
 מש' אוסר בחמץ במשהו אבל אם בשאר תערובות לא
 היה נדיק ס' אלא קליפה או כטילת מקום אף בהמץ
 כן שחם בחם בלא רוטב די בקליפה כשאר איסור וכן
 אם נגע בכר חמץ בכר מנה ושניה המין ואין שם דבר
 המפעפעץ לא אם לא מקו' מנעו בלב' לפי שאינו מכליע
 יותר: ב חמץ שכתערב משש שעות ולמט' עד הלילה
 אינו אוסר במשהו לא דיכו כשאר איסורין: ג הטע
 שכתב' בע"ב בתרכנולת מבושלת מות' דבטלה בס' אבל
 אם הממו התרכנולת בפסח בעוד שהטעה בתוכ' חוזר'
 ליתן טעם בתוכה בפסח והוי במשהו: ד' אם כתערב
 חמץ קודם פסח וכתבטל בס' אינו חוזר וכעור בפסח
 לאסור במשהו ויש חולקים: ה' בשר יבש ונביכ' ודגים
 שבמלחו קודם הפסח ולא כוהרו בהם מותר לאכלם
 בפסח מיהו דגים מלוסי' השרויים במי' בפסח בכלי חמץ

היה לו תכור ואפו בו גיס המזן בפסח אפי' מעו' אסור
 קבל בשכרו דהל' משתכ' באיסורי הכאה ואם קבל כבר
 מעות מותר ליהנות מהם : ה' יש מי שמתו' להשפיר
 כורו לגוי על מנת שיאפה בו מנה ואם יאפה בו חמץ
 זקוק לו : ו' מותר לומר לעבד בפסח הילך דינר
 וקנה ואכול אף על פי שיודע שיקנה חמץ אבל לא
 מר לו לא ואכול ואני פורע ויש מתירים גם כזה אלא
 כן-הקדים דינר או שכשאל וכתן כיד : ז' אסור
 השכיר כלי לגוי בפסח כדי שיבשל בו חמץ אבל משכיר
 לו חמור להביא עליו חמץ :

תנא דיני הגעלת כלים : ובו ב' סעיפים

א קדרות של חרס שנשתמש בהם חמץ כל השנה
 פילו אותם שעושים בהם דיוסא ומיכי קמחי' משפשפן
 טב בעבין שלא יהא חמץ כיכר בהם ומותר לשהאנן
 אחר הפסח להשתמש בהם בין במינו בין שלא במינו
 נביעין בפסח במקום כנוצ שאינו רגיל לילך שם כדי
 לא יבא להשתמש בהם בפסח וטוב לסוגרם בחדר
 הנביע המפתח אבל היסק שיסיקש באש אינו מועיל
 הם ולא לשום כלי חרס שנשתמש בהם המין אפי' שלא
 לדי האור אלא שצירה לתוכו רותחין ואפילו אם
 לאוס גחלים דחיישיבין דילמא חיים עלייהו שמא
 כוש שמא פקעי ולא עבד להו הסקה מעליא ומיהו
 כקעו אם החזירה לכבשן שמצרפין בו כלי חרס
 דשים מותר דכיון שמכביסן להיסק גדול כזה ודאי לא
 יום עלייהו דילמא פקעי אבל לתכורים שלכו לא :
 ב כוביא שהוא כלי שעושים מלכבים ועמר ואופים
 טעגני' בו וכן תכור קטן שקורין פדיליא הסיקו מבחון
 ואכור

אורח חיים

ד רשאו ישראל לומר לגוי בשעה חמישית או קוד' עד
שאתה לוקח חמץ במכה קח במאתים שחא אנטרך
ואקחנו ממך אחר הפסח אבל לא ימכור לו ולא יתן לו
על תנאי ואם עשה כן הרי זה עוב' בבל ירא' ובל ימנא:
ה חמץ שכמנא בבית ישראל אחר הפסח אסור אף על
פי שביטל: ו אסור להאכיל חמנו בפסח אפי' לבהמת
אחרים או של הפקר: ו אסור ליתן בהמתו לגוי
להאכילה בימי הפסח אם הוא ידוע שמאכיל אותה
פסולת שעורים שהוא חמץ:

ת מ ט דין חמץ שנמצא בחנות ישראל
והפועלים גוים או בהפק: ובו סעיף א

א חנות של ישראל ומלאי של ישראל פירוש הסמורה
ופועלים הככנסים לשם גוים חמץ וכלי הסנות
שכוננא שם אחר הפסח אסור בהכאה חכו' של גוים ומלאי
של גוי' ופועלים הככנסים לשם ישראל' חמץ שכמנא שם
מותר אפילו באכילה כך היא גרסת רש"י ורבינו האי
אבל רבינו חננאל גורם בהפק:

ת נ דין ישראל וגוי שיש להם שותפות:

א ישראל שלוח ככר מחבירו קודם הפסח נרין
לפרעו אחר הפסח ויש בו משום גזל אם אינו פורעו:
ב ישראל שמקבל מגוי ברבית ככרו' בכל שבוע יאמר
לו קודם פסח שיתן לו בשבוע של פסח קמח או מעות
וכיון שהתנה עמו בך אף על פי שאחר הפסח כותן לו
ככרות חמץ הליפי הקמח והמעות הן וש"י: ג ישראל
תני שיש להם תכור בשותפות אומר לגוי קודם הפסח
פול אתה של פסח ואני אעול אחר כך: ד ישראל

שהיה

הלכות פסח ר"ז

פ"ט עוקין בה שמתגבין בה מותרת בהנעלה ואם ה' א
 חמץ לאפיתו ארוכה ממים חניה והופך עוד ומסים
 חניה האהר ואם הוא ארוכה ביותר מלכנה באמצע:
 יב כל הכלים צריך להגעיל ידותיהם כמותם: רג
 כלי שיש בו טלואי אם קדם הטלואי לכליעת האיסור אין
 צריך להסירו דכבולעו כך פולטו ואם קדמה בליעת
 האסור לטלואי צריך להסיר הטלואי קודם הנעלה או
 ושים גחלים על מקום הטלואי עד שישרף גוף האיבוד
 אם ישנו ואחר כך מגעיל כל הכלי ואם הוא של עץ אין
 לו תקנה אלא אם כן ירחיב הסדק כל כך שיוכל להוציא
 משם מה שבתוכו: יד כסוי של ברזל שמכסים בו
 הקדרה צריך הנעלה כיון שמויע בכל שעה מחו' הקדיר'
 ואם נתכוהו בפסח על הקדיר' בלא הנעלה כל התבשיל
 אסור שזיעת הכיסוי מתערבת בתבשיל: טו כסוי
 של ברזל שמשמים אותו על ההרדה כשכאבי' על הכיר'
 צריך לייבן: יו מדוכה מותרת בהנעלה ואם היא
 גדולה שאיכו יכול להכניכו ביום מים בה מים רותחין
 ומכיים בתוכה אבן רותחת ועולה הדתים בכל שפתה
 דכל כה"ג הוי הנעלה דכלי ראשון: יז הדף שעורכי'
 עליו כל השנה וכן עדינה שלשי' בה צריכים הנעלה:
 יח הכפה צריך לדקדק בה מאד לנקותה מפתיעי
 החמץ הכדבק בה וכברן וכדבק בנקבי ארני' הכפ' ובפח'
 שנה וישפשפו אותה במים יפה יפה וה"ה לכל שאר כלי
 הלישה שהשפשוף בהם עיקר גדול: יט הדת שקור'
 מחלה יא שאין מועיל לה הנעלה וצריך לקנות חדשה:
 כ השלכות והתיבות שמכניעים בהם אוכלים כל
 השנה רגילים לערוז עליהם רותחין לפי שלפעמים
 נשאר מרקחין הקדרה לתוכן: כא הכיות של הרס
 שבתכו

אורח חיים

ואסור לאפות בו כפתח דאין חמץ שבו נפלט ככך ואם
 תילאו נחלים מבפנים שרי : ג סכינים מועילין בכלי
 ראשון ומותרין בכלי ראשון נקרא שהרתיהו בו מים על
 האש אפי' אינו עתה על האש רק שעודנו רותח וקודם
 ההנעלה נריך לשופס יפה במשחות או בריחים להעביר
 כל חלודה שבה קוד' הכשרו הילכך אם יש בו גומ' ואינו
 יכול לנקותו יפה אין מועיל לו הנעלה פ"ה פלגט' שהכלים
 לבד ונריך ליבון במקום הגומות : ד פולטים האבוק
 כלים שמתמשים בהם על ידי האור שבה והוא מלשון
 כגון שפודים ואם ללאות וכיוצא בהם שוכו עבה ולא
 בריכים ליבון והליבון עד סיהו ככפות יגעיל
 ניתזין מהם : ה כלים שמתמשים בהם בחמין כפי
 תשמישן הכשרן אם תשמישן בכלי ראשון כגון כף
 שמוגסים בו בקדרה נריך להכשירן בכלי ראשון ואם
 תשמישן בכלי שני הכשרן בכלי שני ובלי שמתמשים בו
 בעירו שמערה מכלי ראשון לא סגי ליה בהכשר הכלי
 שני אלא נריך לערות עליו מכלי ראשון : ו כל כלי
 הולכין בו אחר רוב תשמישו הילכך קערות אף על פי
 שלשעמים משתמשין בהם בכלי ראשון על האש כיון
 שרוב תשמישן הוא בעירו שמערה עליהן מכלי ראשון
 כך הוא הכשרן : ז יש מי שאומר דכפות העשויות
 מקרן אין להם תקנה בהנעלה דכיון שמתקלקלי' במים
 חמין חיישינן דילמא חיים עלייהו : ח אחד כלי צן
 ואח' כלי אבן ואח' כלי מתכת דיגס להכשירם בהנעלה :
 ט המגעיל קודם שעה חמישית יכול להגעיל ביחד
 כלי ראשון וכלי שני וכלים שנלעו דבר מועט ואינו
 חושש : י כלים שמולמים בהם הדבר יש מצריכי' להם
 הנעלה ויש מי שחולק ונראה דבריו : יא מחבת

שמטוגין

הלכות פסח ריח

מגעיל כלי שכלי צתן מועטת עם כלי שכלי צתן מרובה
 זכן אם משהא הכלי בתוך היורה יות מדאי ואיכו משהא
 אות כל כך זכן כדי שלא ינטרך לזוהר שלא יכוחו המי
 מרתיחתן ושלא יכנים הכלים עד שירתיחו המי זכן
 כדי שלא ינטרך להגעיל היורה הגדולה שמגעילין בה
 תחלה וסוף: ב ים לזוהר מלהגעיל כלי בשר וכלי
 חלב ביחד לא א"כ אחד מהם איכו בן זומו: ג לא יביח
 כלים הרבה לתוך כלי ויגעילם יחד: ד אם מגעיל
 צנבת ינלגל הכלי דא"כ במקום הנבת לא סלי דיקולא
 דמיא: ה אין מגעילים בחמי טבריה אפי כלי שדיכס
 ככלי שכי מפני שאיכס תולדת האור וכבולעו כך פולטו
 מה בולעו ע"י תולדות האור אף פולטו ע"י תולדות האור:
 ו כלי גדול שאיכו יכול להכניסו לתוך כלי אח' מהמת
 גדלו עושה שפה לפיו מטיט כדי שיתמלא היטב ויגעו
 המים בשפתו וממלאו מים ומרתיחו או יקח אבן רותח
 או לפיד אש וישליכנו לתוכו בעודו רותח ומתוך כך
 ירתיחו המים יותר ויעלו על שפתו: ז כוהני לשטוף
 הכלי במים קרים אהר הגעלה מיד:

תנג דיגי החטים וטחינתם למצות:

א אלו דברים שיוכאי בהם יח מנה בחטיו ובשעוריו
 ובכוכמין ובשכולת שועל ובשיפון אבל לא באורז ושאר
 מיני קטניות וגם איכס באים לידי חימוץ ומות לעשות
 מהם תבשיל: ב העושה עיסה מן הקטין ומן האורז
 אם יש בה טעם דגן יונא בה יח בפסח: ג אם לא
 ביררו החטים מאכילת עבבר אין בכר כלום: ד
 החטים שעושים מהם מצת מזה טוב לשמרן שלא יפלו
 עליהם מים משעת קנינה ולפחות משע' טח"כ ובשעת

אורח חיים

שנתנו בהם שחר שעורים מותרים בהנעלה או בעירוי
שלשה ימים: ב ב כל הכלים אפי' של חרם שנשתמש
בהן חמץ בנוזן מותר להשתמש בהם מנה אפילו בחמץ
חמץ מבית שאור ובית חרוסת שאף על פי שלא נשתמש
בהם חמץ אלא בנוזן אסור להשתמש בהם מנה בחמץ
אבל בנוזן להכניח בהם מנה אפוייה מותר אבל אסור
ללוש בהם וכל זה בלא הנעלה אבל ע"י הנעלה אפילו
בית שאור וחרוסת מותרים אם אינם של חרם אבל לשל
חרם לא מהבי הנעלה ואפילו לא נשתמש בהם חמץ
אלא בנוזן לא ישתמש בהם מנה אלא בנוזן והאידידה
בהונעלמ' דלא לאשתמושי בפסחא במ"אנו פיר' כלי חרם
דפ"הרה עתיקי: ב ג כלי חרם המנופין ישיים
בהיתוך זכוכית דיכס ככלי חרם: ב ד כלי עץ
המנופים בממכים שקורים ברכים דיכס ככלי חרם:
ב ה כל כלי השתיה בין גלוחות בין כוסו' מותרים
בשטיפה בין שהם של זכוכית בין שהם של עץ בין שהם
של מתכת בין שהם של חרם ואף על פי שלפעמי' כותנ'
בהם לחם חם כיון שרוב תשמישן אינו אלא בנוזן: פו
בשטיפה שלא הלכו בכל כלי אלא אחר רוב תשמישו:
כז כלי זכוכית אפילו מכניסין לקיום ואפי' נשתמש
בהם בהמין אין כריכים שום הכשר שאינם בולעים
ובשטיפה בעלמא סגי להו: כז שפוד ישן שנלוו בו
עופות בפסח מותרין אף על פי שמקודם גלו בו בשד
מלוח ממלח שלא בנדק:

תנב זמן הגעלת הכלים: ובו ז סעיפים

א יס' ליוהר להנעיל קודם שעה המיטית כדי שלא
יעטרך לדקדק אם הכלים בני יומן או לאו ובין אם
מונעיל

חלכות פסח ו רב

א אין לשין אלא במים שלכו בין שהם מי בור ומעייכות בין שהם מי בהרות ושואבים אותם מבעי אור בין השמשות ואין לשין בהם עד שיעבור עליה הלילה כולו ויכולים לשאוב יום אחד לימים הרבה ואם הזמן הם יניחם במרתף שהוא קר ואם הזמן קר יניחם באויר כי המרתף הוא חם ונריך להשכים להכניסם לבית קודם שיזרח השמש ואפי' ביום המעוכן : ב יא במים המכוכסין במים טי' רכה מות' ללוש בהם סמוך לשאיבתן ואין להקל בדבר אם לא בשעת הדחק : ג אין לשין במים חמין אפילו לא כתחממו אלא בחמה ולא במים הגרופי' מדוד גדול שכחשתו ענה ותלוי על מקו' האש ומים שבתוכו פושרים אפילו כשאין האש תחתיו ואם עבר ולש בין באלו בין במים שלא לכו אסור ויש חולקין ואתירים כלש במים שלא לכו ויא' דשונג מותר ובשעת הדחק יש לסמוך עליהם : ד מים שלא לכו שכתבטלוי חד בתרי במים שלכו לשין בהם : ה כוהנו' שלא ליתן מלח במנה וככון הדבר : ז לש המנה בקנה ושומעמין ובמיני תבלי' כשרה כיון שיש בה טעם מנה ומכל מקום אין ליתן בה תבלין לפי שהוא חד ומחמם העיבה :

ח נו שיעור כמות לישת המצורת :

א אין לשין לפסח עיסה גדולה משיעור חלה שהיא מ' ביצים וחומש בינה ביכוכיים והוא עשרון וכן ישער אותה ימלא כלי מים ויערה המי' ממנו לכלי אחר ואמר כך יתן בו מ' ביצים ויחזיר בו המי' שיערה ממנו והמי' שיתרו יתנם בכלי אחר והכלי המהויק אות' הוא המדה למלאתו מקמח והמדה מחוק' ולא גרושה ושיעור מקמח סטה מצרית תק"ב דרהם מצריים בקירוב : ב אם לש

אורח חיים

הדחק מותר ליקח קמח מן השוק: ה האידכא אסור
ללתת בין חטים בין שעורים: ו שקיס שכותבי בהם
קמח כל השכה אם רוצה ליתן בהם קמח ומכבאי אותם
יפה נריכים להתיר קודם הכיבוס כל התפירו שנהם
בקננות או אם הם מטולאים: ז כשמוליכים השקים
שים בהם קמח מהדריחים אסור להניחו על גבי בהמה
שאיין אוכף או עור עב תחת השק: ח כוהגיס לכקר
הדריחים משום דזמכין טחכו בהם תבוא לתותה לסלת
וכוהגיס שקמח הראשון שכטחן אחר הכיקור שומרים
אותו עד לאחר הדגל: ט נריך לטחון החטה יום או
יומים לפני הליטה ואם טחכו בע"פ אי שאסור ללוש מנה
בו כיום לפי שהקמח בשעת טחיכה רותה ומחמם המים
והעיסה כוחה להחמיץ:

תנ"ך באיזה מצה אינו יוצא ידי חובתו:

ובו ד' סעיפים

א אין יוצאין לא בפת סובין ולא בפת מורסן אבל
לש הוא את העיסה בסובין ובמורסן שנה ויוכ' בה ויוצא
במנה מסלת כקיה ביותר ואין אומרים אין זה לחם
עובי: ב עיסת הכלבים בזמן שהרועים אוכלים
מומכה יוצאים בה ואם לאו אין יוצאין בה שאין זו
משומרת לשם מנה: ג ליכא בזמן הזה דידע למחלט
הילכך כל מין חליטה אסור: ד אין אדם יוצא י"ח
במנה ג' זלה במה דברים אמורים בשגול מנה אבל אם
גול חטים א' קמח ועשאו מנה יוצא בה שקכאם בשיבוי
ודמים לכד הוא חייב לו:

תנ"ה דין מים שלנו ובו ו' סעיפים

א אין

כלא עסק שיצור מיל הוי חמץ ושיצור מיל הוי רביעית
 סעה וחלק מעשרים מן השעה וואהר שכתעמק בנכ
 וכתחם בידים אס יכחזהו כלא עסק מיד יחמיץ ואס
 התחילו בשתי עיסות כאחד והחמיכה האת בידוע
 שהחמיכה גם השכית אפילו אין רואין בה סימני חמוץ
 ואס החמיכה עד שיט בה סדקים אפילו לא כתערבו
 הסדקים זה בזה אלא אהר הולך הכה ואהר הולך הכה
 הוי חמוץ גמור והאוכלו חייב כרת ואס אין בו סדק אלא
 הכס"פו פכיו כאלם שעמדו שערותיו פירוש שנשתנה
 האוכלו פטו: ג אס האזה שהיא לשה מראיתו
 היא מקטפת בוים לא תקטף באותם מים שמככ'
 בהם ודיה מפכי שהם מתהמם ומחמינים את העיסה
 אלא יהא לה כלי אחר מלא מים שתקטף בו: ד אס
 לש אחר זמן איסור חמץ אלו המים עם שאר המים
 שרוחנים בהם לא ישפכם אלא במקום מדרון כדי
 שלא יתקבנו במקום אחד ויחמיץ: ה עברה ולשה
 תחת השמש הפת מותרת: ו אס העיסה רכה לא
 יוסיף בה קמח אלא עושה עיסה קטנה מניבול קסת
 ויערבה עם העיסה הרכה:

ת ס דיני מצת המצוה: ובו ז' סעיפים

א אין לטין מנת מצוה ולא אופין אותה על ידי גוי
 ולא על ידי חט"ו: ב הראש היה משתדל במנת מצוה
 ועומד על עשייתם ומורו העוסקים בהם ומסוייע
 בעריבתן וכן ראוי לכל אדם לעשו להטפל הוא בעצמו
 במצוה: ג הלש אחר זמן איסור חמץ יאמר בשעת
 לשה כל פירורים שיפלו בשעת לשה ועריבה וכן בנכ
 הכדנך בכלים אכי מנטל אותם כדי שמנא שמנטלם

אורח חיים

הדף משיעור זה מותר בדיעבד: ג אף על פי שאין
מודדין קמח ב"ט ללוש ב"ט של פסח שאין לשי' עיסה
גדולה מעשרון מותר למדוד ויש אוסרי' לא יקח באומד
הדעת ולא ירבה על עשרון:

תנו רי"ן הנהגת החלה בעיסת מצה:

א מפני שנריך לדקדק בשעו' העיסה שלא להרבות
בה משום חשש חימוץ ומוטב שימעט בה לכן טוב לקרב
העיסות יחד בשעת הפרשת חלה שיטקו זו בזו דשמיא
יש בהם שלא היה בה כשיעור ואם א"ל להפריש חלה
בעודה עיסה מפני המהירות יפרישנה אחר אפיה מיד
שיתן כל המנות בסל והסל מנרפס לחלה וזהו הדרך
היותר נכון: ב הלש עיסה ב"ט של פסח לא יקרא
שם לחלה עד שתאפה שאם יקרא לה שם איכו רשאי
לאפותה ואם יכיהכו כך תחמיץ ואיכו רשאי לשרפה
ב"ט ואם שכח וקרא לה שם יטילכה לנזק וימנענה
מלהחמיץ:

תנח מנהג ללוש המצה בערב פסח:

א כוהני' שלא ללוש מנת מצה בערב פסח עד אחר
שש שעות שהוא זמן הקרב' קרבן פסח ובי"ד שחל להיות'
בשבת לשין בערב שבת אחר שש שעות:

תנט במקום וסדר לישת המצורת:

א אין לשין במקום השמש וביום המעונן אסו' תחת
כל אור הרקיע משום דיומא דעינא כוליה שמשא ולא
יתקרב ללוש אבל התכור מפני חוס התכור: ב לא
יכיתו העיסה בלא עסק אפילו רגע אחד וכל זמן
שמתעסקים בו אפילו כל היום אינו מחמיץ ואם הכיחוסו
בלא

ה'לכות פסח ר בא

אם אפו חמץ אם מנה לא באסרה אלא אם כנענה בהמץ
כועל ממקום שנעשה כדי כטילת מקו' והשאר מותר :

ת ס ב דין מי פירות אם מחמיצין:

א מי פירו' בלא מים אין מחמיצין כלל ומות' לאכול
בפסת עיסה שכולושה במי פירות אפילו שהת' כל היום
אכל אין יוצא בה ים מפני שהיא מנה עשירה וקר' כתיב
לחם עובי: ג מי פירות עם מים ממהרים להחמיץ
יותר משאר עיסה הילכך אין ללוש בהם ואם לש בהם
יאפה מיד: ג מות' ללוש ביין אעפ' שא"ל לו בלא טיפת
מים שכופלת בשעת הבניד ואף לכתחלה דגלים ליתן
מים בשעת הבניד כדי להתיר כגזק אעפ' כן אין לחוש
להם הואיל וכבר כתבטלו המים ביין קודם שלשו
העיסה: ד מי ביצים ושאר משקים כלם הוו בכלל מי
פירות: ה הלש עיסה במי פירות טוב לעשות פחות
משיעור עשרון כדי שלא תתחייב בחלה: ו חטה
שכמנאת בדבש או ביין וחומץ מות' ובלבד שלא כתערב
בהם מים: ז יש לפדר המלח קודם פסח מחטי' שלא
יהיו בתוכו כי כשהמלח מתלחלח הוא נכנס מעט
מעט בחטים ומתחמץ:

ת ס ג אב מותר לחרוך שני שבלים יחד ודיני כרמל: ובו ג' סעיפים

א מותר לחרוך שני שבלי' ביחד ולא חישינן שמה
יבאו מים מאחת לכבירתה שהם מי פירות ואינם
מחמיצים: ב ותיקא שהוא תבטיל העשוי משמן ומלח
עם קמח מותר והוא שלא יהא בו מים: ג כרמל
שמהבהבין אותו באור וטומכין אותו אין מבטלי' הקמח

אורח חיים

קודם חימוצן: ד אין עושין סריקין המצווי רי' דהיינו
 לנייר בפת כמין חיה ועוף אבל כל מה שעושים אותו
 במסרק כדי שלא יתפח וכן מה שמקבין המנות מותר
 ומכל מקום טוב למהר לעשותם שלא לשהות בהם:
 ה אין עושים בפסח פת עבה טפח: ו אין להקל
 במה שהחמירו הקדמוני שלא לעשו פכדיש או פלאונ'ט:
 ז אין ליתן ביצים שלמים במנה שתאפה עמהם:

ת ס א דיני אפיית המצה: ובו ז' סעיפים

א תכור שאופין בו חמץ נריך לזהר בשיסיקוהו כדי
 לאפות בו מנה שילכו הנחלים על פי כלו ואין די לו
 בלהבה דכמו שנולע עי' נהלים כך פולט עי' נחלים
 ושיהו כנונות כיתוין ממנו הילכך אם הסיקוהו כמה
 פעמים קודם הפסח אינו מספיק אלא א"כ כיון להתירנו
 לנזרך פסח כי שמא לא הלכו הנחלים על פי כלו כל
 זמן שלא כיון לכך ויש כוהנים להטיל בו קרקע חדש
 כדי שלא ינטרכו היסק ומכהנ יפה הוא:

ב עפ"א של חרם חדש' לש' הסיקה
 שמכסין בהם הג' מצפכים או מבחון מותר כיון שהאור
 קופי בלעו קולט תחתיה אע"פ שאין שלהבת

עולה על גבה מרתח רתח והפת כאפית מיד ואינו בא
 לידי חימוץ אבל נרי' להסיק תחלה בין תכור בין כוביא
 בין באלפס בלא מ' בין בקרקע אבל להדביקו תחלה
 ואח"כ להסיק יש אוברים וטוב למהר ויש מי שאומר
 שראוי למחות שלא יעשו חררו' ברמץ: ג פי' אפר חס
 מנה שבאפת עד שאם פורסין אות' אין חוטי' בניירי בלעו
 מצפכים ממכה ונאי' בה: ד יוצא אדם במנה שרויה
 והוא שלא כימוחה אבל אם בישלה אינו יוצא בה: ה

הלכות פסח רכב

בפסח לא ירקדו וישמרכו עד אחר הפסח ואם כתייבש
 בפסח אסור להשהותו: ה הטל מחמיץ וכן מי רגלי
 ומי הפה והחוטם והעין והאוזן: ו קמח שכל עליו
 ד'לף אפילו כל היום איכו בא לידי חימוץ פירוש טפטוף
 והוא שיהא הדלף טורד בלי הפסק ויאפכו המט' וכדומה
 מיד לכשיפסק ואם הוא מסופק אם הדלף טורד אם
 לאו אבוד:

ת ס ו רין חטין שנפל עליהם מי'. ותבשיל
 שנבצא אולתו חטה: ובו י' סעיפים

א דגן שנטבע בכהר או שכל עליהם מים בשם
 שאסור לאכלו כך אסור לקיימו אלא מוכרו לישראל
 ומודיעו כדי שיאכלכו קודם הפסח ואם מכרו לגויים
 קודם הפסח מוכר מעט לכל אחד ואחד כדי שיכלה
 קודם הפסח שמא יחזור הגוי וימכרו לישראל: ב
 דגן זה שנטבע בכהר או שנטל עליו מים אצ"י שלא
 בתבקע אסור דכיון דמיכח כייחי אתי לידי חימוץ:
 ג חטים שנאו בפפיכה אם הן יבשות וקשות ולא
 נשתכה מראיהן אחזוקי איסור לא מחזקינן: ד שנה
 שרכו גשמים וירדו על ערימות שנשדות עד שהיו קנת
 מהשכלים שצל הערימות מעלים נמחים אין חוששין
 לסתם חטי של אותה שנה: ה דגן שבמחוב שכתייבש
 לגמרי ואיכו נריך ליכין' כמאן דמכח בכדא דמי ומקבל
 חימוץ אם ירדו עליו גשמים: ו חטים שבמנאו בהם
 מבוקעות אותם שאינם מבוקעות מותרו מפני שהדבר
 מכוי שבעת גשמים עליונות הגדיש ותחתיתו מתחמץ
 ומתבקע ואין המים כונעין באמצעיתו כלל: ז ישראל
 שיש לו בורות מלאים חטים וחושש שמא יש בקרקצית

אורח חיים

שלו במים שמא לא נקלה באור יפה וכמנא מחמין
כשמכשלין אותו וכן כשמוללין הקדרות החדשות אין
מכשלין בהם אלא מנה אפויה שחזרו וטחנו אותה:

ת ס ד חרדל שנתערב בתוכו קמח:

א חרדל או שאר מיני טיבול שיט בהם מים אין
נותנין בהם קמח ואם כתיב לתוך החרדל יאכל מיד ולא
יטהרו שמא יחמין וכשאר מיני טיבול יכיון שאינם חדין
כמו חרדל ודאי החמין ונריך לשרפו אם הוא אחר זמן
איסור חמץ:

ת ס ה דיני מורסן בפסח: ובו ג' סעיפים

א אין שורין מורסן לתרכובלים בשום פנים ולא
קולטין: ב אין האשה שפה מורסן על נשרה אפילו
יבש: ג אם שפשו מורסן באווז לת מים יש מי
שאמר שהאווז אסור:

ת ס ו אם הרוק ומי רגלי' ורומין בחמיצים

א לא ילעום אדם חטים ויתן על גבי מכתו מפני
שהן מחמיצות שהרוק מחמין: ב הכותן שעורים
לבהמתו ומנא בהם ריר נריך לבערם: ג שק מלא
קמח שכתלחלח מויעת החומה מותר ויש אוסרים:
ד כפלו מים על קמח או כתלחלח השק יאסרו בידו
פל המקום המלוחלח בשק עד שירוק כל הקמח שבשק
ואם אף לעשות כן ירקד הקמח והשאר מותר ודוק כל
זמן שהוא מלוחלח אבל אם נתייבש הלחלוחיות לא
מבני ריקוד דמיפריך ומתערב עם השאר ואסו' לאכלו
בפסח

הלכות פסח רכג

עמה באותו שפוד הכוננות זו כזו כי ע"י היפוך השפוד מתפשט מזו לזו: וך חטה או שעורה שנמנאת בזפק העוף לאח' שהנהבו אותו העוף מותר והחטה והשעור נריך לשרפם דלא חשיבי כמעכלים:

תסח שלא לעשות מלאכ' בע"פ אחרי חצות: וכו' י' סעיפים

א העושה מלאכ' בערב פסח מחנו' ולמעלה משמתין אותו ואפילו לעשות בחנם אסור ויש מי שאומר אפילו על ידי גוי ויש מי שמתיר: ב בד"א בשעושה מלאכה להשתכר אבל מתקן הוא כליו ל"ט וכן מי שכות' בפרי' לעצמו דרך לימודו מותר: ג קודם חנות מקו' שנהגו לעשות מלאכה עושים מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין: ד ההולך ממקום שעושין למקו' שאין עושין לא יעשה בישוב מפני המחלוקת אבל עושה הוא במדב' וההולך ממקום שאין עושין למקום שעושין לא יעשה מתנים עליו חומרי מקום שיבא משם וחומרי מקום שהלך לשם ואע"כ לא יתראה בפניה' שהוא בטל מפני אסור לעולם אל ישנה אדם מפני המחלוקת וכן מי שדעתו לחזור למקומו כוהג' כאכשי מקומו בין להקל בין להחמיר והוא שלא יתראה בפני אכשי המקו' שהוא בו מפני המחלוקת: ה אפילו במקום שנהגו לעשות לא יתחיל בתחלה מלאכה ב"ד אע"פ שהוא יכול לגמרה קודם חנות אלא ג' אומניות בלבד הם שמתחילים בהם במקום שנהגו לעשו' ועושין עד חנות ולו הם המייטוס והספרים והכובעים אבל שאר אומניות אם התחיל בהם קודם י"ד הוא שיגמור עד סגרת: ו מושיבין

סוכבין

כבוד ונקירותיו חטים מבוקעים מלחות הכור והארץ
 כביטול בעלמא סג: ח דבש של גוים אין מחזיקים
 בו איסור ואוכלים אותו בפסח: ט תבשיל שנתבשל
 ובמלאו בו שעורים או חטים אם נתבקעו ממש הרי כל
 התבשיל אסור ואם לא נתבקעו ממש התבשיל מותר
 ואתם חסין או שעורים שורפים אותם: י תרכנולת
 מבושל שכמאל בה בססח חטה מבוקעת מותר למוכרה
 לגוי שאיב' במברת יותר ביוקר בשביל החטה שכמנאת
 בתוכה: יא ואם כמנאת ביום שמיכי של פסח מותר
 להשהותה עד אחר הפסח: יב אם כמנאת חטה
 בקוע' בעיסה או במנה אפויה יסיר ממנה כדי כטילת
 מקום והשאר מותר ויש מי שאוסר כל העיסה או אותה
 מנה וראוי לחוש לדבריו אם לא במקום הפסד מרובה
 או בשעת הדחק: יג אם מלגו פירוש שהרתיקוהו
 תרכנול ואחר כך מצאו במים גרעין במי' להעביר הגונה
 חטה בקועה אסור התרכנול אם כמנאת חטה בקועה
 או לחם חמץ בכלי של מי ואין בו כדי ליתן טעם ובישלו
 באותם מים תבשיל או לשו עיסה מותר ויש מי שאוסר
 אם הוא בתוך הפסח: יד אם הגעילו יורה מחומצת
 בת יומה וירדו המים לבור בתוך הפסח אסור לשתות
 מימיו בפסח: יו אם כמנא חטה מבוקעת בתרכנולת
 קודם מליחה די בשטיפה ואם אחר מליחה די בקליפה
 ויש מחמירי' לומר שמעמיק כל סביבונתיה וחמתך ומשליך
 ואם נמלחו עמה תרכנולת אחרות קולף את כלם:
 יז תרכנולת בלויה שכמנ' בה חטה מבוקעת בתוך
 הפסח חותך מקום פעפועו לפי אומ' הדעת ויש אומרי'
 את כולה לפי שכשמהפכי' השפוד מתפשט הטעם בכל
 התרכנולתוכן יש מי שאוסר כל התרכנולת הכלויות

הלכות פסח רכ ד

דמיסעד סעיד אכל אס ירנה לשעות יין הרנה שותה
 מפכי שכשהוא הרנה גורר תאות המאכל : ב וקודם
 שעה עשירית מות לאכול מנה עשירה : ג אס התחיל
 לאכול קודם שעה עשירית ומשכה סעודתו עד הלילה
 דינו כמו בשבתו ושאר יום טובי שכתבאר סימן רע"א :

ת עב דיני היסבה וד' כוסות : ובו"ו סעי'

א יהיה שלחנו ערוך מבעוד יום כדי לאכול מיד
 כשתחשך ואף אס הוא בבית המדרש יקום מפכי שמכונה
 למהר ולאכול בשביל התיכונות שלא ישנו אכל לא יאמ'
 קידוש קודם שתחשך : ב יסדר שלחנו יפה בכלים
 נאים כפי כחו ויכוין מקום מושבו שיטב בהיסיבה דרך
 חירות : ג כשהוא מיסב לא יטה על גבו ולא על פניו
 ולא על ימינו אלא על שמאלו : ד אשה איכה גריבס
 הסיבה לא אס כן הוא חשובה : ה בן אכל אביו נריך
 היסבה אפילו הוא רבו מובהק תלמיד לפכי רבו אינו
 נריך היסבה אפילו אינו רבו מובהק אלא יתן לו רבו
 רשות ות"י מופלג בדוח אף על פי שלא למד ממנו כלו'
 חשוב כרבו ואינו נריך היסיב' : ו השמש נריך הסיב' :
 ז כלמי שנריך היסיב' ואס אכל או שתה בלא היסיבה
 לא ינא ונריך לחזור לאכול ולשתות בהסיבה : ח
 נריך לשתות ד' כוסות על הסדר ואס שתאן זה אחר זה
 שלא כסדר לא ינא : ט שיעור הכוס רביעית לאהר
 שימוגנו וישתה כלו או רובו ואס יש בו הרנה רביעיות
 שותין ממנו כל כך כפי אדם כמכין רביעיות שבו ויש
 אומרים שנריך לשתות רוב הכוס אפילו מחזיק כמה
 רביעיות : י מי שאינו שותה יין מפכי שמויקו או
 שבאו נריך לדחוק ענמו ולשתות לקיים מצות ארבעה
 כוסות

אורח חיים

סובכין לתרכנולים כ"ד דהיינו לתקן מקום שיצמדו
התרכנולים והתרכנולות: ז תרכנולת שיטנה על
הביצים שלשה ימי או יותר ומתה מושיבין אחר תחתיה
פירוש מושיבין כדי שלא יפסדו הביצי: ח גורפין זבל
בחזר והוא כלי מתחת רגלי בהמה: ט הזבל שבחזר
מיוחד לכך לא יושיבנו לא יסלקנו לכדדי ואם כתרנ'
בחזר יושיבנו לאשפה: י מוליכי ומביאים כלי מבית
האומן כל היום אף על פי שאינם לכורך המועד:

תסט שלא ליחד בשר לפסח: ובו סעיף א

א אסור לומר על שום בהמה בין סיה בין שחוטת
בשר זה לפסח לפי שכראה שהקדישו מחיי לקרבן פסח
וכמאן אוכל קדשים בחוץ לא יאמר בשר זה ליום טוב
אבל מותר לומר הטעם אלו לפסח:

תע שהבכורות מתענין בערב פסח:

א הבכורות מתענין בע"פ בין בכור מאב בין בכור
אם זיש מי שאומר שאפילו פקנה בכורה מתענה:
ב אם חל ערב פסח בשבת לא שמתענים הבכורות
ביום ה' ולא שאינם מתעני כלל: ג האשטכם מתענה
בערב פסח כדי שיאכל מנה לתיאכון:

**תעא בערב פסח אחרי שעה עשירית
אסור לאכול פת: ובו ו' סעיפים**

א אסור לאכול פת משעה עשירית ולמעלה כדי
שיאכל מנה לתיאכון אבל אוכל מעט פירו' או ידקות
אבל לא ומלא כריסי מהם זיין מעט לא ישתה משום
דמיסעד

הלכות : פסח ר ב ח

ובלם מנטרפין לכזית שהוא שיפור שלהם ועיק המנוה
בחזרת ואם אין לו חזרת יחזר אחר ראשון ראשון כפי
הסדר שהם שבוים : ך בנטל ידיו לבורך טיבול ראשון
ולא יברך על הכטילה ויקח מהכרפס פחות מכזית
ומטבלו בחומץ ומברך בפ האדמה ואוכל ואינו מברך
אחריו ויקח מנה האמצעי ויכעבה לשכים ויתן חניה
לא מהמסובין לשומר לאשיקומין וכותכים אותה תחת
המפה וחניה השכי ישי בין שתי השלימו ויגביה הקערה
שיש בה המנות ויאמר הא לחמא עד מה בשתבואו ינוה
הסירה מעל השלחן ולהכיחם בסוף השלחן כאלו כבר
אכלו כדי שיראו התיכונות וישאלו : ך מונו לו מיד
כום שכי כדי שישאו התבונות למה שותי כום שכי קודם
סעודה ואם אין חכמה בבן אביו מלמדו ואם אין לו בן
אשתו שואלתו ואם לאו הוא שואל את עצמו ואפילו תו
שואלים זה לזה מה כשתכה וכו' וכשמחיל עבדים היינו
לכרעה מחזיר הקערה שבה המנות לפביו וקורא כל
ההגד וכשיגיע למנה זן כריך להגביה להראות למסובין
שתתכב המנוה עליהם • וכן כשיגיע למרור זה
גשיגיע ללפיכך מגביה כל אחד כומו עד שחותם גאל
ישראל :

ח ל ר על כום שני אין מברכין: ובו סעיף א

א שותה כום שכי ואין מברך עליו לא ברכ' ראשונה
ולא ברכה אחרונה שאין מברכין בפנהכי אם על כום
על קידוש ועל כום של ברכת המזון ואין מברכין על
הגפן כי אם אחר כום רביעי :

ח ע ה יתר דיני הסדר: ובו ז' סעיפים
א יטול

כוסות: ו א מנוה לחזר אחר יין ארום: ו ב יונאין
 פיר' יין שיש בו בין מבושל ובקו' כדיטון: ו ג אפילו עמי
 דבש ופלפלין המתפרנס מן הנדקה ימכור מלבושו או
 ילוה או ישכיר עבדו בשביל יין לד' כוסות: ו ד גם
 הנשים חייבות בד' כוסות ובכל מצות הכוהנות באותו
 לילה: טו תיכונות שהגיעו לחיובך מנוה ליתן לכל
 אח' כוסו לפכיו: וו מנוה לחלק לתיכונות קלוות
 ואנוזים כדי שיראו שיכוו וישאלו:

תעג דיני כוס ראשון וסדר הפסח עד כוס
 השני - ובו סעיפים

א מוזנין לו כוס ראשון ומקדש עליו ומברך שהחייבו
 ואם חל בשבת אומר ויכולו ואם חל במוצאי שבת אומר
 יקבה ואם שבת להדיל ולא כזכר עד שהתחיל ההגדה
 ישלים האגדה עד גאל ישראל ואחר כך יבדיל: ב
 שותה בהיסב ואיכו מברך אחריו: ג אם ירצה לשתו'
 כמה כוסות הרשות בידו ומ"מ ראוי לזוהר שלא לשתות
 בין ראשון לשני אם לא לצורך גדול כדי שלא ישתכר
 ומכע מלעשות הפדר וקריאת ההגדה: ד מביאין
 לפכיו ב"ה קערה שיש בה' מצות ומרור וחרום וכרפס
 או ירק אחר ושני תבשילין אחד זכר לפסח ואחד זכר
 לחגיגה וכהגו בכשר וכינה והכשר כהגו שיהיה זרוע
 וכהגו שהכשר יהיה בלי על הנחלים והכינה תהיה
 מבושלת: ה אלו ירקות שיוצ' בהם יח חזרת עולשים
 פיר' מיני עשבים תמכ'א חרס'ביבא מרור ויוצאים בעלים
 מרים שלהן ובקלאן אבל לא בשור' לא שנעלי'
 אין יונאים אא"כ הם לחים ובקלחים יונאים בין לחים
 בין יבשים אבל לא כבושים ולא שלוקים ולא מבושלים
 וכלם

יבא ובלבד שלא ישהא בין אכילה לחניירתה יותר מחדש
אכילת פרס: ז אין חיווב אכילת מנה אלא בלילה
הראשון בלבד ואף בלילה הראשון יונא בכזוית:

ת ע ו מנהג אכילת צלי בליל פסח:

א מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים אוכלים
מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין גזירה שמה יאמרנו
בשר פסח הוא ובכל מקום אסור לאכול שה צלוי כלו
כאחד בלילה זה מפני שכר' כאוכל קדשים בחוץ ואם
היה מחותק או שחסר ממנו אבר או שלק בו אבר והוא
מחובר הרי זה מותר במקום שנהגו: ב אפילו בשר
עגל ועוף כל דבר שטעון שחיטה אסור לאכול צלי
במקום שנהגו שלא לאכול צלי:

ת ע ז דיני אכילת האפיקומן: ובב' סעי'

א לאחר גמר כל הסעודה אוכלים ממנה השמורה:
תחת המפה כחית כל אחד זכר לפסח הנאכל על השבע
ויאכלו בהיסיבה ולא יברך עליו ויהא זהיר לאוכלו:
קוד' חנות: ב אם שכח ולא אכל אפיקומין ולא זכר
עד שנטל ידיו או שאמר הב לן וכבריק אזכ' אפיקומין:
בלא ברכת המוציא ואם לא זכר עד שבירך ברכ' המזון:
אם זכר קודם שבירך בפה' יטול ידיו ויברך המוציא:
ויאכל האפיקומין ואם לא זכר עד אחר שבירך בפה'
לא יאכל אפיקומין ויסמוך על מנה שאכל בתוך הסעוד'
שכולן שמורות הן מעת ליטה אכל במקו' שנהגו לעשות
שמור למנת מנה משעת קבירה אפילו לא זכר עד
אחר שהלל יטול ידיו ויברך המוציא ויאכל אפיקומין:

אורח חיים

א יטול ידיו ויברך עבֵי ויקח המנו' כסדר שהכניחום
הפרוסה בין שתי השלימות ויאחזם בידו ויברך המוניא
ועל אכילת מנה ואחר כך יבצע מהשלימה העליונה
ומהפרוס' משתי'הן ביחד ויטבל במלח ויאכלם בהיסיב'
ביחד כזית מכל אחד ואם אינו יכול לאכול כשני זתים
ביחד יאכל המוניא תחלה ואחר כך של אכילת מנה
ואחר כך יקח כזית מרו' ו שקענו כולו בחרוסת ולא
ישהכו בתוכו שלח יתבטל טעם מרירותו ומטעם זה
פריך לכער החרוסת מעליו ויברך על אכילת מרו'
ויאכלנו בלא היסיבה ואחר כך כוטל מנה שלישי ובוניע
ממנה וכורכה עם המרור וטובלה בחרוסת ואומ' זכר
למקדש כהלל ואוכלם ביחד בהיסיבה ומשכירך על
אכילת מנה לא יסיח בדבר שאינו מעבֵי הסעודה עד
שיאכל כריכ' זו כדי שתעלה ברכת אכילת מנה וברכת
אכילת מרו' גם לכריכה זו: ב אם אין לו ירקוה
לטיבול ראשון אלא מרו' יברך עליו בטיבול ראשון בל'
האדמועל אכילת מרו' ובטיבול השני יטבלו בתרוס'
ויאכלנו בלא ברכה: ג בלש מנה יבא אכל אם בלש
מרו' לא יבא דטעם מרו' בפנין וליבא ואפילו אם בלש
מנה ומרו' כאחד ידי מנה יבא ידי מרו' לא יבא ואם
ברכס בטיבולו אף ידי מנה לא יבא לפי שאין דרך
אכילה בכך: ד אכל מנה בלא כוונה כגון שאכסוהו
גוים או לשטי' לאכול יבא יח כיון שהוא יודע שהלילה
ססח ושהוא חייב באכילת מנה אכל אם היה סבור שהו'
מל או שאין זו מנה לא יבא: ה אכל כזית מנה והוא
ככפה בעת שטותו ואחר כך כתרפא חייב לאכול אחר
שכתרפ' לפי שאותה אכילה היתה בשעה שהיה פטור
מכל המנות: ו אכל כחצי זית זמור ואכל כחצי זית

הלכות פסח רבו

עד שתתטפכו שינה :

תפג דין מי שאין לו כצה שכורה :

א מי שאין לו מנה משומרת אלא כזית מברך על אכילת מרור ואוכל וכשגומר סעודתו ממנה שאינה משומרת מברך על אכילת מנה ואוכל אצתו כזית ואינו טועם אחריו כלום :

תפג דין מי שאין לו יין ובו סעיף א'

א מי שאין לו יין בליל פסח מקדש על הפת שמברך המוציא ובונע ומכיס ידיו עליו עד שגומ' הקידוש ומבר' על אכילת מנה ואוכל ואח' אוכל שאר ירקות ומסלק השלה ואומר מה נשתנה וכל ההגדה עד גאל ישראל ומברך על המרור ואוכל ואח' כורך מנה ומרז' ואוכל :

תפר מי שרוצה לעשות הסדר בהרבה בתים ובו סעיף א'

א מאן דנצי לנרוכי בתרי או בתלתא בתי ומברך ברוש' בביתו ואכיל כל מאי דנריך ומברך ברכת המוצץ והדר מברך לכל הד' וחד בביתיה ושתי איכהו ככא דקידוש' ודאגדתא ואכיל ירקי ומנה ואיהו לא אכיל ושתי בהדייהו ושביק להו למיגמר סעודתייהו ומברכי איכהו ברכת המוצץ ואי לא ידעי יקר' מלה במלה והדר אויל לביתה אחריכ' ועביד הכו והדר אויל לביתה ונמי הלילא ושתי כסא דהלילא ואי בעי לאקדומי ל' כך כתיב ביהושא בריך להו ולא אכיל ולא טעי' והדר אויל לביתה ומקדש ואם ירבה יגמור הכל בביתו ואחר כך ילך

ת ע ח שלא לאכול אחר אכילת אפיקומין:

א אחר אפיקומין אין לאכול שום דבר: **ב** מי שיטן בתוך הסעודה והקיץ אינו חוזר לאכול. כפי חבורה שושבו מקצתו בתוך הסעודה חוזרים ואוכלים כדדמו כלם וכעורו לא יאכלו כתבמכמו כלם יאכלו:

ת ע ט ברכת המזון על כוס שלישי:

א אחר כך מווינין כוס שלישי ומברך עליו ברכת המזון ובכ"ה ושותהו בהסיבה ולא יברך אחריו ולא ישתה יין ביכו לכוס רביעי: מנהג לחזר אחר זימון:

ת פ סדר כוס רביעי: ובו סעיף א'

א כוס רביעי מתחיל לא לכו וגומר עליו את ההלל ואינו אומר יהללוך אלא אומר אחר גמר ההלל הלל גדול שהוא מהודו לה' עד על זהדות בכל שהם כ"ו כי לצולם חסדו ואחר כך אומר כשמת כל מי וישתבח עד ומגולם ועד צולם אתה אל ואז יאמר יהללו עד מלך מהולל בתושבסות ושותהו בהסיבה בלא ברכה תחלה ומברך אחריו על הנפץ ואם שתהו בלא היסיבה נריך לשתות פעם אחרת בהסיבה ומברך לפכיו בפה' לפי שהסיק דעתו מלשתות עוד:

ת פ א שלא לשתות אחר ארבעה כוסות:

א אחר ארבע כוסות אינו רשאי לשתות יין אלא מים: **ב** חייב אדם לעבוק בהלכות פסח ובינייתו מנרים ולספר בניסים וכפלאות שעשה ה"ה לאבותינו

הלכות פסח רבח

הפרקים שיש בשלום אדם נכבד ומשיב שלום לכל אדם
ואם פסק באמנע ושהה אפיו כדי לגמור את כולה אינו
צריך לחזור לא למקום שפסק: ב בהלל אפילו עשרה
קורין כאחד: ג מוניאין שכי ספרים וקורין בראשון
הגברי בפרשת בא מן משכו עד מארץ מצרי' על גבאותם
ומפטיר קורא בשכי בפרשת פנחס זכחדש הראשון
ומפטיר ביהושע בעת ההיא ומתפללין תפלת מוסף
ואין מזכירין גשם מכאן ואילך וכן פוסקים משם ואילך
מלשאלו בברכת השמים:

תפלת סדרת תפלת ליל של פסח וספירת העומר וכו' ו' סעיפים

א בליל שכי אחר תפלת ערבית מתחילין לספור
העומר ואם שכח לספור בתחלת הלילה הולך וסופר
כל הלילה ומצה על כל אחד לספוד לעצמו ונריך לספוד
מעומד ולברך תחלה וכופר הימים והשבועי' כינר ביום
הראשון ואמר היום יום אחד עד שאגיע לשבעה ימים
ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחת וביום שמיני
יאמר היום ח' ימים שהם שבוע אחת ויום אחד וכן עד
שיגיע ליד יאמר היום יד ימים שהם שכי שבועות ועל
דרך זה מוכה והולך עד מט' יום: ב אם טעו ביום
המעוכן ובירכו על ספירת העומר חוזרים לספור
בשתחשך והמדקדקין אינם סופרים עד זאת הככבים
וכן ראוי לעשות: ג המתפלל עם הצבור מצעוד יום
מוכה עמהם בלא ברכ'אם יזכור בלילה יברך ויספור:
ד מי ששאל אותי סבירו בין השמשות כמה ימי
הספירה בזה הלילה יאמר לו אתמול היו כך וכך שאל
יאמר לו היום כך וכך אינו יכול לחזור ולמכות בברכה

אבל

ילך לקדש בנתיים האחרים ולא יאכל וישתה עמהם :

ת פ ה מי שנשבע שלא לאכול מצה :

א אמר שבועה שלא אוכל מצה סתם אסוד לאכול מצה בליל פסח אמר שבועה שלא אוכל מצה בליל פסח לוקה ואוכל מצה בליל פסח :

ת פ ו שיפור כזית יש אומרים דהוי כחני ביצה :

ת פ ז סדר תפלת ערבית של פסח :

א סדר היום ערבית שחרי ומכחה אומר ג ראשונות ונ' אחרונות וקדושת היום באמצע אלה בהרתנו וכו' ונתת לנו ה' להיכו את יום חג המכות הזה את יום טוב מקדש קדש הזה זמן חרותיכו ועלה ויבא והשאינו וחותם מקדש ישראל והזמנים ואם אמר מקדש השבת וחזרונו תוך כדי דיבור יבא אחרי שהוא יודע שהוא יטע ואם חל בשבת אומר את יום המכות הזה את יום חג המכות הזה וחותם מקדש השבת וישראל והזמנים ואין אומרי ברכה אחת מעין שבע : ב אין שליח דיבור מקדש בבית הכנסת : ג שכח לומר אלה בחרתנו ואמר ועלה ויבא יבא : ד בליל ראשו של פסח נומדין ההלל בצבור בכעמה בברכה תחלה וסוף וכן בליל שכי של שני ימים טובים של גלויות :

ת פ ח סדר תפלת שחרית של פסח :

א שחרית כדכתיב לבה וקורים הזמירות של שבת ומתפללים תפלת שחרית וכו' רין ההלל ואין מהסיקין בו אלא כדרך שאמרו בקט' באמצע הפרק שואל בשלום אביו או רבו ו שבת שלום לאד' ככבר שכתן לו שלום וכו' הפרקים

הלכות פסח רבט

קדש הזה: ד כל הימים של חסמ ושכי ימים אחרונים
של יום טוב קורים ההלל בדילוג כמו ברה: ה סימן
הפראיות של ח ימי הפסח משך תורא קדש בכספא
פסל במדברא שלח בזכרא וזה הסדר לא ישתנה כי אם
כשחל פסח ביום השניו של ישי שהיא שבת קורא ראה
אתה אומר אלי שהוא פסל וביום אבנ קורין קד בכספא
במדברא: ו בכל ימי קול המועד ושכי יום טובים
אחרונים קורי בספר שכי בקברות המוספין שבפסחם
ומתחיל והקרנתם עד סוף פיסקא: ז כלילי יום טוב
האחרון מקדשין על היין ואין אומרים זמן: ח
מפטירין ביום שביעי וידבר דוד וביום ח עוד היום
בכוב לעמוד: ט שבת שחל בחול המועד ערבי שחרית
ומכה מתפלל כדרכו של שבת ואומ' יעלה ויב' בעבודה
וביוסף אומר קדר מוסף יום חול המועד אלא שמזכיר
של שבת ואומר ותתן לנו את יום המנוח הזה ויום חג
המנוח הזה וכן אומר את מוספי יום המנוח הזה ויום
חג המנוח הזה וחזרתם מקדש השבת וישראל והזמנים
ומצטייהם היתה עלי:

תצא סדר הברלה במוצאי יום טוב:

א במוצאי יום טוב בין במוצאי יום טוב לחול ביי
במוצאי יום טוב לחמ' מנדיל בתפלה כיו' במ' ומבדיל
על הכוס כמו במ' אלא שאינו מברך לא על הכר ולא
על הבשמים: ב יום טוב שחל להיות בע"ש אומר
באתה בהרתכו ותודיענו:

תצב תענית בהב' אחר המועדים:

א יש כוהג' להתענות שכי ומצטיי ושכי אחר הפסח

אבל קודם בין השמשות כיון שאינו זמן ספירה אין בכך
 כלל: ה' אם אינו יודע החשבון ופתח אדעת דליסיים
 כמו שישמע מחבירו ושתק עד ששמע מחבירו וסיים
 כמנהגו יבא: ו' אם פתח ואמר באי אמה אדעת דלימא
 היום ד' שהוא סבור שהם ד' וזכר וסיים בה' והם ה' או
 איפכא הם ד' ופתח אדעתא דלימא ד' וטעה וסיים בה'
 אינו חוזר ומברך: ז' שכח ולא בירך כל הלילה ישפור
 ביום בלא ברכה: ח' אם שכח לברך באחד מהימים
 בין יום ראשון בין משאר ימים סופר בשאר ימים בלא
 ברכה אבל אם הוא מסובק אם דילג יום אחד ולא ספר
 ישפור בשאר ימים בברכה: ט' ליל שבת וליל י"ט
 מברכים וסופרי אחר קידוש בנה' ובמ"ט ויום טוב קודם
 הבדלה אחר קדיש תתקבל וכשחל יום טוב האחרון של
 פסח במ"ט דאז אומר קידוש והבדלה בפעם אחת יש
 לספור קודם שמברכין על הכוס כנה': י' אסו לאכול
 מדש אף בזמן הזה בין לחם בין קלי בין כרמל עד תחלת
 ליל י"ח בכ"ט ובארץ ישראל עד תחלת ליל י"ז בכ"ט:

תצ סדר תפלת יום שני ותפלת חש"מ:

א' יום שני קורים בפרשת אמור שור או כשב עד סוף
 העבין ומפטיר קורא כמו ביום ראשון ומפטיר במלכי
 בפסח דיאשיהו מוישלח המלך עד ואהריו לא קם
 כמוהו: ב' יום ג' שהוא חס"ל מוצד צרנית שחרית
 ומכסה מתפלל כדרכו ואומר יעלה ויבא בעבודה זאם
 לא אמרו מחזירין אותו וכן מזכירו בברכת המזון ואם
 לא אמרו א' מחזירין אותו ובמוסף מתפלל כדרך
 שמתפלל ביום טוב: ג' כוהנים שביים טוב
 אומר איני יודע הקדש הזה ובחש"מ אומר אבתי וכו' וכו':

הלכות יום טוב
הלכות יום טוב

תצח איזו מלאכה אסורים ביום טוב

א כל מלאכה האסורה בשבת אסורה ביט חוץ ממלאכת אוכל כפש וחוץ מהונאה והבערה וכן מכשירו אוב' כפש שלא היה אפש לעשות' מאתמול: ב קצירה ועסיכה ונצירה וסחיטה וניד' אעפ' שהם מלאכת אוכל כפש אסרום חכמים: ג אין מוכיחין משא על הבהמה ביום טוב: ד מוקנה אעפ' שמותר בשבת הקמירה עו ביום טוב ואסרוהו:

תצו דין יום טוב שני של גלויות:

א בגלויות שעושין שני ימים טובים מספק כל מה שאסור בראשון אסור בשני ומכדין למי שחולזל בו ואם ב' מוקד תלמידי הוא נורב' א מרבנן אין מחמירין לכדושת חכמי' כל' שהוא אלא מלקין אותו: ב אין חילוק בין בקי ודקי ראשון לשני אלא לענין מת וכן לכחול את העין אעפ' שאסור בראשון אלא עי' נוי אס אין בו סכנה בשני מותר אפי' עי' ישראל חוץ מיט שני של ר"ה דשני הימים קדושה אחת אריכתא הן: ג בני א"י שבאו לח"ל אסורים לעשות מלאכה ביט שני ביישוב אפילו דעתו לחזור וכל זמן שלא הגיע ליישוב אפי' אין דעתו לחזור מותר לפי שעדיין לא הוקבע להיות כמותן אבל אם הגיע ליישוב ואין דעתו לחזור עושה כמותן ואסור בין במדבר בין ביישוב וכל חוץ לתהום אף כותכין עליו חומרי מקום שהלך לשם:

תצו דיני הבנה ביום טוב: ובו יז סעיפים

זמן אחר חג הסוכו וממתיכו עד שיפגור כל חדר חסן
ותשרי ואז מתעבים :

תצג דינים הנוהגין בימי העומר:
ובו ד' סעיפים

א כהנים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד לנ'
לעומר מפני שבאותו זמן מתה תלמידי ר' עקיבא אבל
לארס ולקדש שפיר דמי וכשואין כמי מי שקפץ וכחם אין
פוכשין אותו: ב כוהני שלא להסתפר עד לנ' לעומר
שאומרים שאז פסקו מלמות ואין להסתפר עד יום ל'
בבקר אלא אם כן חל יום לנ' ע"ש שאז מסתפרין בו מפני
כבוד השבת: ג יש כוהני להסתפר ברה"א אייר וטעות
הוא בידם: ד כהנו הכשים שלא לעשות מלאכ' מפסח
ועד עצרת משקיעת החמה ואילך :

תצד סדר תפלת חג השבועות:
ובו ג' סעיפים

א ביום חמשים לספירת העומ' הוא חג שבועות וסד'
התפלה כמו ביום טוב של פסח אלא שאומרים את יום
חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו ונמרי ההלל ומוניאין
שני ספרים וקורין בראשון חמשה מחדש הג' עד סוף
הסדר ומפטיר קורא בשני וביום הבכורים ומפטיר
במרכבה דיוחזקאל ומסיים בפסוק ותשאכי רוח: ב
ביום השני קורים בפרשת כל הבכור עד סוף סידרא
ומפטיר קורא כמו אתמול ומפטיר בחכקוק מן זה בהיכל
קדשו עד למנחם בכניכות: ג אסור להתעבו בחונאי
חג השבועות:

סלכות

הלכות יום טוב רלא

ולבנים בקינים המונדלי' בת זיפה ומנא שהור' ובמקום
 לבנים במקום שהורים אסורים אלא אם כן מכיר :
 יג זימן ג' ומנא שני מותרים : יד זימן בתוך הקן
 ומנא לפני הקן אסורים ואם אין סביבותיהם קן אחר
 הרי אלו מותרים והם במדקין אבל אם הם מפריחין
 אסורים ואפילו ישן אחר בתוך כ' אמה אם הוא בקרן
 וזית שאינו יכול לראותו מקן זה כיון שאינם מפריחין
 אלא מדקין משו' דכל היכא דמדדה ולא הדר חזי לקניא
 לא מדדה : טו גוי שהביא דורון לישראל ב"ט בני יוכה
 קטנים משוכבו שיש לו בעיר כיון שאין כריכים טדה
 מותרים : יו השוחט בהמ' ב"ט טוב לו שלא ינדוק על
 שיפטיט שאם תמנא טריפה לא יהא רשאי להכשיטה :
 יז אם כמנאת טריפה אכור לטלטלה אבל מותר
 למכר לגוים כדרך שהתירו מכירה לישראל שלא ישקול
 ולא יזכיר כבוד מים ואם אינו מאמיכו יקח ממכו משכון

תצח דיני שחיטה ביום טוב :

א אין מראין סכין לחכם ב"ט לראות אם הוא ראוי
 לשחוט בו שמא תהיה פגומה ויאמר לו אסור לשחוט
 בה מפני פגומתה וילך ויחדד' במשהות וחכם שראה
 סכין לעצמו יכול להשאילו לאחרים : ב יכול להוליך
 סכין והבהמ' אבל טבח לשחוט ואפילו גדי קטן נרדף
 להוליכו על כתפו ואע"פ שהיה אפשר להוליכו מאתמול :
 ג בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום וביאות ולכות
 צתוך התחום הדי אלו מוכנות ולוקחין מהן ושוחטין
 אותם ביום טוב אבל הרועות ולכות חוץ לתחום אם
 באו ב"ט אין שוחטין אותן ב"ט מפני שהן מוקטנין ואין
 דעת אנשי העיר עליהם והני מילי בבהמות ישראל

אורח חיים

א אין צדיק דנים מן הכיכרים: ב

כירוש שפירא
שאלת שפירא
דגים

דגים וצופות וסיה שהם מוקנה אין משקין אותם ב"ט ואין כותבין לפניהם מזיכות

שחא יבא ליקח מהם וכל שאסור לאכלו או להשתמש בו

מפני שהוא מוקנה אסור לעלטלו: ג אפי' ספק טיה

אסור כגון מנודות סיה דגו וצופות שהיו פרושו מערב

יום טוב ולמחר מוצא בהם אכורים אלא ידוע שכיבודו

מבצוד יום ואם מצא המנודות מקולקלות מעיט בידוע

שמעיט כיבודו: ד ספק מוכן מותר ב"ט שכי משום

דהוי ספק ספיקא: ה אם סבר אמות המים בכניסה

וביאה מעיט מותר ליקח ממכה דגו ב"ט דהל' כיבודין

ועומדין: ו אוונים ותרכנו לי ויוכי שכבית או שכחנר

העומדים לאכילה מותר לכודן ואין צריכים זימון: ז

שאר כל סיה וצוף שמחוסרים טיה שצריך לומר הבא

מנודה זכנודו אסור לכודן וליתן לפניהם מזיכות וכל

שאין מחוסרים טיה מותר לכודם וליתן לפניהם מזיכות:

ח איל וצבי שקכנו בפרדם וילדו בו עפרים ועדיין

הם קטנים שאין צריכים טיה מותרו בלא זימון ודוקא

בפרד' הסמוך לעי' בתוך ע'אמה דדעתיה עלויה והאם

אצילו זימון אין מועיל לה כיון במחוכרת טיה: ט

יוכי שובך ויוכי עליה וצברי שקכנו בטפיהו' פירוש כלו

אסור לכודן לפיכך אין זימון מועיל בהם סוף הכנו'

זה"ל כדולי אבל בקטנים שאינם מפריחין כבודת ללקח

מותר לכודן אבל זימון צריכים: י כינר בהם העיטו'

הוא הזימון אומר זה וזה אנו כוטל למחר ואין צריך

לכעבדם אבל באומר מהאן אנו כוטל למחר לא סגי:

יא אם זימן כל השובך ואינו צריך אלא לזוג אינו

מועיל: יב זימן שנים ומצא שלשה או זימן שחורים

ולכנים

הלכות יום טוב רלב

צו המוס מאליו ומתירו: ו אותו ואת בכו שכפלו לבו
מעלה את הראשון עם לשחטו ואיכו שוחטו וחוזר
ומערים ומעלה את השני רצה זה שוחט רצה זה שוחט:
יא בהמה חניה של גוי וחניה של ישראל יכולים
לשחטה ביט ואפי' יש להם סתים יכול לשחוט שתיהן:
יב השוחט בהמה ביט איכו רשאי לתלוש הנמר
לעשות מקום לסכין אלא מפכהו ומושכו אילך ואילך
ואם כתלש כתלש: יג השוחט את העוף לא ימרוט
את הכונה כדי לעשות מקום לסכין: יד לא ישחוט
אדם חיה ושף ביט אא"כ יש לו עפר מוכן מבעוד יום
ואם עבר ושחט אם יש לו דקר כעוז פירוש כעין יתד של
מבעוד יום בעפ' תיחות מכסהו בו: כרזל שחוברין בו
טו אפר כירה שהוסק מצרב יט אפר הקרקע
מותר לכסותו בו אבל אם הוסק ביט אסור לא א"כ הוא
חס שראוי לבלות בו בינה ואם שחט מותר לכסות בו
אעפ' שאיכו ראוי לבלות בו בינה: יז הכנים עפר
הרבה לביתו לצורך גבתו והוא ככוס במקום א' מותר
לכסות בו שכל זמן שהוא צורך דעתו עליו לכל מה
שיצטרך אבל אם הכנים מלא קופתו לצורך גבתו לא
ומאח' שהוא מועט בטל: יח מכנים אדם מלא קופתו
עפר לבי' כסתם ועושה בו כל צרכו ולא אמריכן שהוא
בטל אגב קרקע הבי' והוא שייחד לו קרן זוית דכיון
שלא שטחו מוכחא מלתא דלצרכיו בעי ליה ואם הוא
עפר תיחות מותר לכסות בו: יח כ"י פירוש כרים
אין שוחטין אותו ביט ואם שחטו אין שכולדה מטעם
מכסין את דמו אפילו יש לו עפר מוכן ונכיה
מפני שהרואה יאמר ודאי חיה הוא שאלכ לא הוה
מטריסין לבשות דמו ביט ויבא להתר סלכנו ולצרב אס

אכל של גוי לית בהו משום מוקפה דאין הגוי נריך הכן
 א"כ באו בשביל ישראל שאז אסור לפי גוי שהביא בהמה
 פי' מקום שחוטטין במקולין אש ידוע שלכות חוץ לתחום
 אם הכהמות אסורות ואם ספק מותרות אפי' באו
 לצורך ישראל שהמוקפה הולכיש בספקו להקל. ואם
 הביאום לצורך הגוים או אפילו אתם בעיר שרוב גוים
 מותר שכל המביא לצורך הרוב מביא: ד בהמות
 הידועות ללון חוץ לתחום וכמנאו בעיר ביט שכי אבי
 אומר שמיא מבערב הכניסן וחוז להומה לבו ומותרות
 וב"ש השחוטטות בבקר שחוקה מבערב הכניסוה לתוך
 התחום: ה עגל שכולד ביט מותר לשחטו אם האם
 עומדת לאכילה והוא דקים ליה בגויה שכלו לו חדש
 ואם היו שבת ויטע במוכים זה לזה כולד בזה מותר בזה:
 ו בהמה מסוככת שירא שמיא תמות והוא אכל כנר
 זאין נריך לה אסור לשחטה א"כ יש שהות ביום כדי
 לאכול ממנה כזית נלי מצעוד יום וכשיש שהות ביום
 ושחטה איכו כוטל צורה אלא אכ כן שייר ממנה אבר
 א' ומביאו עמו: ז אם שחט בהמה בשדה לא יביאנה
 במוט או במוטה כדרך שעשה בחול אלא יביאנה בידו
 אברים אברים: ח עוף שחדרם ברגלים ויש לחוש
 שכתרסקו אבריו ולכן נריך שהייה מעת לעת ובדיקה
 אחר שחיטה מות' לשחטו ביט ולא חיישינן שמיא ומנא
 טריפה אע"ב דאתיליד ביה רעותא: ט בכור בזמן
 הזה שאיכו יכול לשחטו בלא מוס אין הכס יכול לראותו
 ביום טוב אם יש בו מוס ואפילו אם עבר וראהו ומנא
 שיט בו מוס איכו יכול לשחטו אכל אם כולד במומו ועבר
 וראהו כשחט על פיו ואם ראה המו' מעיט וראה שהוא
 מוס שראוי לישחט עליו יכול לחקור עליו ביט אם נפל

יאמר זו כוונתו למחד שמין הכשארת וכפי ששנה כך יפרע
 לו: ב אסור לשקול בשר אפילו בביתו לידע כמה
 יבשל ואפילו ליתנו בכף מאזכים לשמרו מן העכברים
 אסור אם היא תלויה במקום שרגילים לשקול בה ואפי'
 לשקול מכה כנגד מכה אסור ונותר לשקול בידו שלוקט
 החתיכ' בידו ומשער כמה יש בה וטבח אומן אפילו זה
 אסור אבל: אם הוא יודע לכויין דרך התיכתי לחתוך
 ליטרא או חצי ליטרא חותך כדרכו ואינו חושש:

ג אין כוקצין קב בבשר בסכין לתלותו בו אבל ביד
 מותר ואם לעשות בו סימן מותר אפילו בסכין: ד
 מולגין הראש והרגלים ומהנהבין אותם באור אבל אין
 טופלין אותם בסוד ולא במרסית ולא באדמה דמחא
 כעיבוד ואין גוזזין אותן במספרים שבראה כעוש' לנורך
 השער: ה מותר למלוח כמה התיכות בבת אחת אף
 על פי שאינו נריך אלא אחת: ו כוהנין לכקר בשר
 כיום טוב אפילו כשחט מערב יום טוב:

תקא עצים האסורי ב"ט: וברז' סעיפים

א אין מבקצין עצים מן הקורות שעומדים לבנין
 לא מקורה שנסברה ב"ט אפי' אם היתה רעועה מעיט
 וקרובה להשבר אבל אם נסברה מעי' אם א"ל להיסקס
 בלא ניקוע מבקצין ממנה התיכות גדולות ולא יבקע
 לא בקרדו ולא במגל ולא במגיר' לא בקופיץ פי' כמו ככין
 ונגד הקצר שלו אבל לא בנגד הרחב ויש מי גדול ורסס
 שאוסר אפי' בקופיץ לפי שאין אנו בקיאים וסדודו בולט
 מהו ולא התיר אלא בסכין: ב עצים
 גדולים קצת וראויים להסקס בלא ניקוע לא יבקעם
 כלל ואפי' לשברם ביד מי שאוסר: ג אין מביאין עצים

אורח חיים

לישאמו כיכר יכסנו: יט שחט בהמה וחיה וכתערב
דמם ויש לו עפר מוכן או אפר כירה אם יכול לכבותו
בדקירה אחת שאיכו נריך להרכות בשביל דם הבהמה
יכספו ואם לאו לא יכסכו: כ שחט צפור מעיט ולא
כימס דמו לא יכסכו ביום שחט:

הצט רין מ' יגה ומליחה ביום טוב

א אין מרגילים ב"ט כי' הוא מרגיל זה המוניא כל
הבשר מרגל אחד כדי שיוניא כל העור שלם ולא יקרע
מפני שטורח בהפשט זה טורח גדול ואין בו טורח
למועד: ב אסור למלוג גדי א"כ מולגו לאכול עורו:
ג בהמה שכשחט ב"ט מותר להגביה עורה וליתכן
במקום דריסת הרגלי' א"ע שאין עליו בשר כלל ומותר
למלוח עליו מליחה קלה כדרך שמולחים לגלי ומותר
להעבירי' ולמלוח כאן מעט וכאן מעט עד שימלא את
כלו אבל אם כשסטה מעיט אסור: ד אין מולחין את
החלבים ולא מהפכים בהם אפילו לשטחן ע"י יתדות
א"ע שכשחט ב"ט וכן אבוד למלוח בשר עליה באויר:
ה עלי שהוא דף עב וכבר וכלי הוא אלא שחלאתה
לאיסור לכתוש בו הריפות מותר לטלטלו לקטב עליו
בשר ולאחר שקטב עליו אסור לטלטלו מחמה לגל:

תק הנצר לבשר ב"ט היאך יתנה' וסדר
מליחתו: ובו ה' סעיפים

א אין קוכים בשר בשסוק דמים לומר לטבח תן לי
בסלע או בשמים זכן לא יאמר לו הריכי שותף עמך
סלע לא מחלק להם שלשיות או רביעיו' כפי החלקים
כדרך לחלק בעיר בלא שיסוק דמים ומכיא שתי בהמות

ניאמר

אחזה בו האם מותר לשמטו ואינו דומה למסיר שמן
מהכר: ג אין סומכין את הקדרה ולא את הדלת
בנקעת: ד לדין מותר לבשלו בקדרו' אדשות ב"ט:

תקג שלא להכין ביום טוב לחברו:

א אסור לאפות או לבשל או לשחוט ב"ט לנורך מחל
אפילו הוא שבת או יום ואפילו בשני ימים של ר"ה.
אבל ממלאה אשה קדרה בשר אע"פ שאינה נריכה אלא
לחתיכ' אחת ודוק קודם אכילה אבל אחר אכילה אינה
יכולה לבשל ולזוז אוכל ממכה כזית דהוי הערמה מיהו
אם עבר וכישל מותר לאכלו: ב ממלא כחתום חבית
של מים אף על פי שאינו כריך אלא לקיתונ' אחד:

תקד דין תבלין ב"ט: ובו ד' סעיפים

א לכין את התבליים כדרך שאם ידוך אותם מבשרה
יום יפוג טעמן אבל מלנו אינו כידוך ב"ט אלא הטב
שמכתשת או שידוך בקערה וכיוצא בה כדי שיטכה שאם
שחק המלח מערב"ט לא יפוג טעמו ואין סוחקין את
הפלפלין ולא את החרדל בריחים שלהם אלא משוד'הו
בעוכדין דחול דך אותם במדוכה ככל התבליים: ב
מות להוליך תבלין ומדוך אבל מדוכה או מדוכה אגלס
אפילו דרך ר"ה אע"פ שהיה אפשר להוליכם מע"ט:
ג אין כותשין הריפות במכתשת גדולה אבל כותשין
במכתשת קטנה שזה הוא השיכוי שלה ובא"י אפי' בקטב'
אסור וכיון שאין אנו יודעים עכשיו מה נקר גדולה או
קטנה יש לאסור הכל: ד מותר אדם למדוד תבלין
ליתן בקדירה בשביל שלא יקריום פי' שלא ישרפנו ויקלקלנו
מחמת רבוי תבלין: תבשילו:

מן השדה אפילו היו מוכנסין שם מצערב אבל יוגבה
 הוא בשדה מלפניו ומדליק שם ומביאין מהמכונסים
 שבה' ואפי' היתה מוקפת שלא לשם דיר' ובלב' שיהיה
 לה מסגרת ותהיה בתוך תחום שבת ואם חסר אחת מכל
 אלו הרי הן מוקנה: ד' עלי קנים ועלי גפנים אפ'ני
 שהם מוכנסין בקרפף כיון שהרוח מפורת אות' הרי הם
 כמפורזי ואסורי ואם הכיח עליהם כלי כבד מעי' הרי לאו
 מוכנים: ה' עגים שכשרו מן האילן ביט אין מסיקין
 בהם: ו' כלים שכשנו ביט אין מסיקין בהם מפני
 שהם כולד אבל מסיקין בכלים שלמים או בכלי' שכשנו
 מעי': ז' שקדים ואגוזים שאכלם מעיט מסיקין
 בקליפיהן ביט ואם אכלם ביט אין מסיקין בקליפיהן:

תקב דיני האש ביט: וכו' ד' סעיפים

א' אין מוכיין האש לא מן העגים ולא מן האבנים
 ולא מן העפר ולא מן המים ואין עושין פחמים ואין
 כושחין במפוח אלא בשפופרת וכהגו היתר במפוח של
 בעלי בתים עי' שיכווי להפכו למעלה למטה העושה
 מדורה ביט כשהוא עורך את העגים איכו מכיח זה על
 זה עד שיסדר המערכה מפני שכראה כבוכה אלא או
 שופך העגים בעירבוב או עורך בשכנו כינר מכיח עץ
 למעלה ומכיח אחר תחתיו ואחר תחתיו עד שהו' מגיע
 לארץ. וכן הקדרה אוסו אותה ומכנים האבני תחתיה
 אבל לא יכחכה עב' האבנים וכן המטה אוסו הקרשים
 למעלה ומכנים הרגלים תחתיהם אפי' ביני' לא יעמיד
 אותם שורה ע"ג שורה עד שיעמדו כמו מנדל לא ישכה
 ויתחיל למעלה למטה וכן כל כיוצא בזה כריך שכני:

אחזה

הלכות יום טוב ר לה

מותר להפריט המתכות ביום טוב:

תקו דין אפייה ב'ט: ובו ו' סעיפים

א אופין בפורכי דהייכו תבורי שלכו הגדולי ופיהם
 נגדו וכלבד שלא תהא חדשה דחיישינן שמא תפחת
 ויפסד הלחם וימנע משמחת יום טוב ומחמין חמין
 באכטיכי: ב אע"פ שענים שכשרו מן
 הדקל ב'ט או בשבת שלפכיו אסור
 להסיקן אם כשרו ב'ט בתוך התכנה
 מרבה עליהם ענים מוכבים ומבטלן
 וכלבד שלא יגע בהם עד שיתבטלו
 כרוכ אבל אם כפלו בתכור בשבת אסור להסיקן ב'ט:
 ג אסור ליקח עץ
 חזין הענים לחתות בו האש בתכור דהוה ליה מתקן
 זכא: ד תכור שנפל לתוכו מטיח הטיט אם אפשר
 לאפות ולכלו בו בלא גריפה ולא יתחדך הפת או הנלי
 אסור לגרפו מפני שהוא מטלטל שלא לגורך אבל מותר
 להשכיב האש והאפר שבו כדי שיהי' חלק ולא יגע בפת
 בלל אע"פ שאם היה בונע בו לא היה בדאי לחרכו אבל
 אם יש בו טיח שנפל לתוכו כדי להרך הפת או הנלי אם
 היה בונע בהם אע"פ שנבלא גריפה היה אפשר לאפות
 ולכלות בו כיון שהיה מתהדך מותר לגרפו דחשיב
 טלטול לגורך ודוקא בתכורי שלהם שהיו מדבקין הפת
 פניכם ואין בריכין לגרפם אלא מהטיח שנכפל לתוכו
 אבל תכורים שלכו כיון שא"ל לאפות בהם בלא גריפה
 מותר לגרפו מהאפר והנחלים ואע"פ שהוא מרבה א"ל
 בלא כן וכשם שמותר להבעיר לגורך אוכל כשם כן
 מותר לכבות לגורך אוכל כשם ופ"ל במכית כשר על
 הגהלים

ג' חמין ב' כלים
 אל נחשת דבוקי
 י"ה ביה ומשימים
 ח' בעליון ונחלי'
 בתקינו

ת ק ה דין החולב בהמה ב"ט: ובו סעיף א

א בהמה שהיא עומדת לאפילה ורועה לחלוב אותה
לאכול החלב אם לקדירה שאין בה אוכלים אסור ואם
יש בה אוכלין מותר וכגון שנת החלב לתקנו או שיש בה
פירורין והחלב כבלע בהן אבל החולב כל זמנו לא
הותר מפני פרוסה שכותן בכלי:

ת ק ו דיני לישה ב"ט: ובו ט' סעיפים

א אין מודדין קמח ב"ט כדי ללוש שלא יקח כאומד
הדעת: ב אין מרקדין את הקמח בתחלה אפילו ע"פ
שיכוי אבל אם דקדו מאתמול ובפל בו נרור או קיסם
זרונה לרקדו פעם שנית מותר אף בלא שיכוי ואם לא
בפל בו דבר אלא שרונה לרקדו שנית כדי שיהא הפת
כאה צריך שיכוי קצת בגון על גבי שלחן: ג הלש
עיסה ב"ט יכול להפריש ממנה חלה ולהוליכה לכהן
אבל עיסה שכילושה מפ"ט אסור להפריש ממנה חלה
ב"ט: ד המפריש חלה ב"ט והיא טמאה לא יאפה
אותה ולא ישרפנה שאין שורפין קדשים ב"ט לא מניחה
ע"פ הערב ושרפה: ה מותר לעשות ב"ט פתין גדולי'
ולא חיישינן שמתוך כך יבא לאפות יותר ממה שצריך:
ו היה לו קמח או עיסה בשותפות עם הגוי אסור
לאפותה ב"ט אלא יחלקנה ויאפה את שלו: ז אם יש
לאדם הרבה פת כקיה אינו אופה פת אחרת אלא יש לו
כני בית שרגיל להאכילם פת הדראה אבל אם יש לו פת
הדראה הרבה יכול לאפות פת כקיה: ח אסור לעשות
שאר ב"ט אלא ע"י שיכוי מפני שהיה אפשר לעשותו
מכבוד יום: ט אפי' כשקטנה הבהמה מערב יום טע

אכן ואין מורים דבר זה להכיס כדי שלא יבאו לחדש
 במשחות בל"א בשיכולה לחתוך בדוחק או שכפגמה אבל
 אם איכה יכולה לחתוך כלל אין משחיון אותה אפי' על
 העץ שמא יבא להשחיה במשחות: ג עופו שממלאים
 אותם בשר וכינים מותר לתפרם ב"ט והוא שיתקן
 מע"ט הקוט וישימנו במחט ויוהר שלא יחתוך הקוט
 ב"ט: ד מותר לחתוך ב"ט אגד גדיו ועופו מקולבים
 וחוטים תפורים וכן יכולי' לשרוף פתילה או המרטוט
 שקושרים בו העוף: ה מותר ללכך ב"ט כלי ברזל
 שאפו בו פלאדון של גניב ואם הליבון יאפו בו פשטידה
 של בשר והוא שכשיתלכך יהכו אותו על המאכל מיד
 אבל אם הוא בלוע מכבילה וכיוצא בה אסו' ללככו אפי'
 לאפות בודבר היתר: ו אין כוקבין נקב חדש בחנית
 ביום טוב: ז להטביל כלי חדש ביום טוב דינו כמו
 בשבת כדאיתא בסיומן שכ"ג:

ת ק י כמה דברים האסורין לעשות ב"ט
 ואיזו מהם מותרין ע"י שינוי: ובו י"א סעיפים

א מוללין מליאת ומפרכין קטנית פי' מיני זרעונים
 כדרכן ב"ט ואבפח מעט מעט ואוכל ובלעז' ליומי
 ואפילו נקבון ותמחוי אבל לא בטבלא ולא כנפה ולא
 בכבדה: ב הצורר קטנית ב"ט צורר כדרכו בסיקו
 מירוש קטנה ובתמחוי אבל לא בטבלא ולא כנפה ולא
 גדולה בכבדה בל"א בשהאוכל מרוב על הפסולת
 אבל אם היתה הפסולת מרובה על האוכל צורר את
 האוכל ומביס את הפסולת ואם היה טורס כבדית
 הפסולת מן האוכל יותר מטורח ברירת האוכל מן
 הפסולת אע"פ שהאוכל מרובה צורר את האוכל ומביס
 את

אורה חיים

הנחלים וכן כהנו: ה תכור וכירים חדשים אין סכין
אותם בשמן ולא שטיין אותן במטלית אבל מות' להסיקן
אפי' היסק ראשון ובלבד שלא יפגע בנוכח כדי לחסמן
ואם הוסקו יות' מדאי והונרכו להפיגן בנוכח כדי לאפי'
בהן מותר לפיכך מות' לשרות במים המכבדת שמכבדין
בה התכור אעפ' שמכבה: ך מותר לאפות תכור מלא
פת אעפ' שאיכו נריך לא פת אחד ודוקא בתכוריה' שהיו
קטנים והיו מדבקים הפת בדכפותיהם ומתוך שהוא
מלא אין מקום לחומו להתפשט והפת כאפה יפה אבל
בתכורי' שלכו אין לאפות יותר ממה שנריך: ז מותר
לסתום פי התכור בטיט ורפש שעל שפת הכהר והוא
שרככו מאמש או עשה בו סימן וכתקו לכד אחר אבל
לגבל טיט ביום טוב אסור ומותר לגבל האבר לסתום
בו פי התכור:

**ת ק ח דבר האסורים ביום טוב להננס'
הצלי: ובו ב' סעיפים**

א אין מלככים את האבני' לנלות או לאפות עליהם
מפני שמחסמן ואין שוכרים את החרס ואין חותכין את
הכוייר לנלות עליה' ואין פונעין את הקכה לעשותו כמו
שפוד לנלות בו: **ב** פונעים אגוזים במטלית ולא
חיישיכן שמא תקרע:

ת ק ט כמה דינין פירטי'ם להלכו' יום טוב:
א שפוד שכנרק אעפ' שהוא יכול לפסטו בידו אין
מתקנין אותו: **ב** שפוד שרוכיס לנלות בו והיה ארוך
יותר מדאי אסור לחתכו ולא לשרפו. אין משחזין את
הסכין במשחות שלה אבל מתדמה עפ' העץ או הרש או
אבן

הלכות יום טוב רלז

לרחוק כל גופו אפילו כאחד מיהו דוקא חוץ למרחק
אבל במרחק אסור: ג אדם מותר לטבול ביום טוב
מטמאתו: ד אין עושין מוגמר דהייבו לפזר מיני
בשמים על הגחלים בין להדליח בין לגמר הבית או
הכלו אבל אם עושה כדי ליתן ריח טוב בפירו למתקן
לאכילה מותר אפילו אם מפזר ענן נהלת של עץ:

תק"ב שלא לבשל לצורך כותי ביט:

א אין מבשלין לבורך כותי ביט לפיכך אסור להזמין
שם ירבה מבשלו ודוקא להזמין אבל עבדו ושפחתו
וכן שליח שגשתלם וכן גוי שבא מאליו מותר להאבילם
עמו ולא חיישיבן שם ירבה בשבילם: ב בני החיל
שנתנו קמח שלהם לישראל לאפות להם אם אינם
מקטרים כשהישראל נותן ממנו לתיבוק מותר לאפות
להם: ג אסור לבשל ולאפות לבורך כללי אבל מותר
לטלטל מזוזות וליתן לפניהם:

תק"ג דין ביצח שנולדה ביט: ובו ח' סעי'

א בינה שכולדה ביט אסור לינענה וכש' שלא לאכלת
ואם נתערבה אפי' באלף כולן אסורות: ב ספק אם
נולדה ביט או בחול אסורה: ג בינה שכולדה ביט
שנתבשלה בשונג עם בשר ותבשיל אם יש ס' כנגדו הכל
מותר חוץ מן הבינה אבל אם לבנו בו התבשיל וכיוצא
בזה מירי לחוותא וטעמא עפיד לא בטיל: ד מותר
לכפות עליה כלי כדי שלא תשבר ובלבד שלא יגע בה
הכלי: ה אם נולדה ביט ראשון מותרת ביט שני
בשבי' של גליות אבל בשבי' של ר"ה וכן בשבת וי"ט
המזוכים זה לזה נולדה בזה אסורת בזה: ו בינת

את הפסולת: ג אין מסכנין החדל במסכת שלו
 ואין ממתקין אותו בנחלת של עץ אבל בשל מתכת
 מותר: ד אין תולין המשמרת ב"ט לסכן בה שמרים
 אבל אם היתה תלויה ועומדת מותר ליתן בה שמרים
 לסכנן ומערי' ועלה אותה ליתן בה דמוכים וכותן בה
 דמוכים ואס"כ כותן בה שמרים: ה אין עושים גבינה
 ב"ט: ו אין נוזזין את הידק במספדי שדרךן לחתכם
 בהם מן המחזבר: ז מתקנין את הקוכלים פירוש מיני
 והעכ"ביות: ח אע"פ שהותרה הונא' ב"ט ידקו' מינים
 אפילו שלא לכורך לא ישא משאות גדולות כדרך שהוא
 עושה בחול לא נדיך לשכנ' כיצד המביא כדי יין ממקום
 למקום לא יביאם בסל ובקופה לתת לתוכה ד' או ה'
 כדיס ביחד לא יביאם על כתפו או לפכיו או ב' דמוכת
 שלכורך י"ט מביאם: ט המוליך את התבן לא יפסיל
 את הקופה לאחריו אלא כוטלה בידו: י וכן משאות
 שדרךן לישא אותן במוט ושא אותן על גבו מאחריו
 ושדרךן לישא אותן מאחריו ישא אותן על כתפו ושדרךן
 להכש' על הכתף ישא אותן בידו לפכיו או יפרוש עליהן
 בגד וכל' כיוצ' בזה משיכווי המכ' זאס א"ל כגון שזימן הרב'
 אורחים ונדיך למהר ולהביא לפניהם עושה כדרך
 גד"ל בכושא על האד' אבל על גבי בהמה לא יביא כלל:
 יא אין מביאין ענים לא בחבל ולא בקופה ולא
 במתלת אבל מביא במטפחת ובסיקני:

ת ק י א הבערה ולהחם מים מותר ב"ט:

א מותר לפשות מדורה להתחמם כנגדה: ב
 מותר להחם ב"ט מים לרחוץ ידיו אבל לא כל גופו ואפי'
 סיכו דוסנו נכת אהת אבל במים שהוקמו מעי"ט מותר
 לרחוץ

הלכות יום טוב רלח

של בטלה ומותר להדליקו ואפילו ב"ט שפי אחר מחסה
 ואין בזה משום מכין לחול שהרי בהדלקתו יש מנוח
 לאות שעה ולתקן הפתילו והעששיות ב"ט אחר מחסה
 אם רונה להדליק בו ביום מות' ואם לאו אסור: **ו** אין
 כותמין בר ע"ב אילן מפ"ט דחיישינן שמא יבא להשתמש
 באילן: **ז** אין פוחתין בר של חרס דהיינו בצודו הך
 כמו בינים של יוכר למעך אותו ביד לעשולו בית קיבול
 מפני שהו' עושה כלי: **ח** אין חותמין הפתילה לשב"י
 א"כ ע"י שכותב שתי ראשיה בפי שתי כרות ומדליקה
 באמצע והוא שיהא נר"ך לשתייהן: **ט** אין גודלין את
 הפתילה ולא מהבהבין אותה אבל אם אינה קשה כל
 צרכה וכול למעשה בידו כדי להקשותה ומות' לשרותה
 בשמן: **י** מותר להסיר הפחם שבראש הכר כשהוא
 דולק אבל אינו חותך ראש הפתילה בכלי: **יא**
 מדליק בר של י"ט נר"ך לברך אק"ו להדליק בר של י"ט

תקטו ריז דברי' הבאים ביט חוץ לתחום:

א מי שהביא דורון לישראל ב"ט אם יש ממנו במסוב'
 או שמחוקר בידה אסור אף למי שלא הובאו בשבילו
 לאוכלו בו ביום ואפילו לטלטלן אסור ולערב מותרים
 בכדי שיפשו ובשמי ימים טובים של גלויות אם הובא
 ביום ראשון מותר מיד בלי ל"ט שכי בכדי שיפשו וכן
 אם הובא ב"ט שכי נר"ך להמתי' במונאי'ט בכדי שיפשו
 אבל בשמי ימים טובים של ר"ה או ב"ט הסמוך לשב"י צ"ק
 מלפניו בין מאהריו ואם הובא בראשון נר"ך להמתי'ן
 עד מונאי'ט ושבת בכדי שיפשו ושיעור כדי שיפשו
 היינו כדי שילך הגוי למקום שליקט ויגמור המלאכה
 ויחזור לכאן ואם בשתפק לו מהיבן הביאן שיצורן כדי
 שיבאו

ומנחה רובה מעיט וחזרה ואח"כ כולדה ביט מותרת
 לפיכך אפי' בדיק בקי"כ של תרכנולת עיט סמוך להשיב
 ולא מנא בה בינה ולמחר השכי' ומנא בה בינה מותרת
 שתרכנולת איכה יולדת בלילה ואכו תולים שמאמול
 ינא רובה וחזר והוא שיט תרכנול זכר תוך ס' בתי' ואין
 מעסיק כהר שאי' בו גשר שאם לא כ' אפש' שתלך בלילה
 ואסור אבל אם לא בדיק מעיט אפילו ליכא זכר בהדה
 שריא שאכו תולים שמאמול כולדה דבלא זכר רובן
 יולדות ביום לפיכך מותר ליקח בינים מן הגוים בליל
 ראשון של י"ט דתליכ' שמעיט כולדו וכן בליל שני של
 שני י"ט של גליות אבל לא בליל שני של ר"ה ולא בליל
 י"ט שאחר השבת: ז השוחט תרכנולת ומנא בה בינים
 גמורו' מותרו' ואפי' ביט שלאחר השבת: ח אפרוח
 שכו"ל נ"ט אסור ואם כולד בשב' אסור ביט שלאחריו?

תקיד שלא לכבות ביט: ובו יא סעיפים

א אסור לכבות דליקה ביט ואפילו אם רואה ביתו
 שכשרף אם אין שם סככת כפשות ואין מכנין הנקצת
 אפילו כדי שלא יתעשן הבית או הקדירה או כדי לשמש
 מטתו: ב להטו' הכר כדי להרחיק השמן מן הפתילה
 חשיב כיבוי ואסור: וכן אסור ליקח פתילה מכר הדולק
 אפי' ליתכה בכר אחר שהרי כשמוכיאה מיד הוא מכבה
 אות': ג כר של שפוח שרונה להדליקו ביט ואם עליו
 של ישרף כולו יכול ליתן סביבה קודם שידליקנה דבר
 המוכס מלישרף בעבין שיכבה כשיגיע שם: ד כר
 שכבה ורוכ' להדליקו בו ביום מותר לחתוך ראש הפתילה
 כדי שיהא כוח לידלק: ה כר של בטלה דהייכו שאינו
 צריך לו אסור להדליקו אבל של בית הכנסת לא חשיב

הלכות יום טוב רל"ט

א מותר לשלוף לחזירו ב"ט בהמה חיה וצוף אפי' חיים וייכות שמנים וסלתו וקטניות אבל לא תבואה לפי שמחוברת טחיכה שהיא מלאכה האסורה ב"ט :
 ב כל דבר שמותר לשלוף ב"ט לא יטלהו בשורה דהיינו ג' בני אדם או יותר זה אחר זה כושאים כלם מין אחד אבל אם כל אחד כושא מין אחד מות' : ג משלמין כלים אעפ' שאינם תפורים שהם ראויים לישען עליהם ואפילו יש בהם כלאים אם הם קשים ומשלמין תפלגין כיון שראויים להכיתם בחול :

תק"ז באיזה אופן מותר ליקח ב"ט מן החנוני ביני מאכל : ובו ד' סעיפים

א לומר לחכוכי לתת לו ביצים או אגוזים או שאר מיני מאכל ומשתה דיכו ד"ט כמו בשבת זאם הוא גמ' אבו ליקח ממנו דבר שבמיכו במחוב' או שבמיכו מחוסר נידה אא"כ כיכר בהם שלא כלקטו ושלא כיבודו היום וכן לא יקח ממנו ביצים שמוא כולדו היום אבל דבר שאין בו משום מחובר ולא משום נידה ולא משום כולד מות ליקח ממנו אפילו הובא היום מחוץ לתהום וכן קמח שכטחן היום בעיר שרובה גוים מותר ליקח ממנו דאדעתא דגוים טחכי ליה ויה"ל ליקח ממנו פת שאפה בו ביום :
 ב ישראל שאמר לגוי מעי תקנה לי יוכים למחר לא יפה עשה אבל אם עשה כבר מותר לאכול מהם ב"ט והוא שלא יהו מפריזין אבל אם רגיל פי' שלא יהיו כל כך נכך אסור לאכול מהם דאין זה חשוב דיעבד כיון שרגיל בכך : ג לומר לחזירו מלא לי כלי זה יין דיכו ב"ט מו' בשבת : ד לא ימוד אדם שעורים ליתן לפניו

אורח חיים

שיבאו מחוץ לתחום: ב אפילו תלשן הגוי או צדק
לעבמו או כפל מן האלן מעבמו או כיבוד מעבמו אסור
לאכלו בו ביום ולטלטלו אף למי שלא הובאו בשבילו
אבל לערב מותר מיד במוטאי יום טוב אף למי שהובאו
בשבילו: ג אפילו אם הוא ספק אם כלקטו או כיודו
היום אסורים אבל אם כיכר בהם שלא כלקטו ושלא
כיודו היום מותר למי שלא הובאו בשבילו ואם לא באו
מחוץ לתחום מותר אף למי שהובאו בשבילו: ד גוי
שהביא דורון לישראל מדברים שיש במיכס במחוכר ב"ט
א"ש ל"ה שחל להיות בה' בשבת יש מתירים לאכלם
בשבת בכדי שיעשו ויש אסורים: ה דבר שאין במינו
במחוכר ואינו מחוכר נידה אם בא מתוך התחום מותר
לכלי ואם באו מחוץ לתחום אסור לאכלן למי שהובאו
בשבילו ולכל כפי ביתו אבל מותר לטלטלן בתוך ארבע
אמות או בתוך העיר מוקפת חומה או מבצר שידוע
שהוקף לדירה ואחרים מותרין אף לאכלם ולערב גרין
להמתין מי שהובאו בשבילו כדי שיעשו: ו בעיר
שדובה גוים מן הסתם כל המביא לצורך הרוב מביא:
ז אם הוא ספק אם באו מחוץ לתחום אם הוא גוי
השרוי עמו בעיר ופירות המכויים בעיר מותר ואם לאו
אסור: ח דבר שאין במינו במחוכר שהובא לישראל
ב"ט ראשון של ר"ה מותר בשכי וה"ל בשבת ו"ט הסמוכי
זה לזה: ט ישראל ששיגר דורון לחבירו פירוט טלמ
פ"ג גוי מע"ט זכתעכב הגוי והביאש ב"ט מחוץ לתחום
מותר אפי' למי שהובא בשבילו לאכלם אבל אסור לכל
ישראל לטלטלם חוץ לד' אמות או חוץ לעיר המוקפת
סגולה או חוץ למבצר שידוע שהוקף חומה לדירה:
תק"ז דין איזה דברי מותרין לשלוח ב"ט:

הלכות יום טוב רמ

מותר להחזיר: ב כלים שהם מפוצלים כגון מכורה
 של חליות וכסא ושלאן שהם חתיכות חתיכות מעמידין
 אותם ביט והוא שלא יתקע: ג להתיר ולהפקיע
 ולחתוך חותמות שבכלים ושברקע ולשבר פותחת
 כדינם בשבת כך דינם ביט: ד לקטום קש או תבן או
 קיסם או עני בשמים דיכן ביט כדיכן בשבת:
 קמטים שעושות הכשי' בבתי זרועותיהן ובבתי שוקיהן
 אסור לעשותן ביום טוב משום תיקון מכא:
 תקכ א לכבד הבית כדיכו בשבת כך דינו ביט:

תקבא דין שלשול פירות ביט מבקום למקום: ובו ג' סעיפים

פירוש ושל הכרז א משילין פירות דרך ארובה ביט
 בלוי' וירמי' לפירו' ולא ישלסם בחלוקות ולא יורידים
 ליפול לארץ: דרך במולמות ולא יטלטלם מנג' לנג' אעפי
 ארובה שהיא כעין שהם שוין: ב מותר לכבות פירות
 מלון פתוח כנג' או כדי יין או לבנים מפכי הדלף: ג
 ליתן כלי תחת הדלף כדיכו בשבת כך דינו ביום טוב:

תקכב קצת דברים האסורים לטלטל ביט: ובו ד' סעיפים

א אין הסומא יוצא במקלו ולא הרועה בתרמילו:
 ב אין יוצאין בכסא אחד האיש ואחד האשה ואיש
 שהיו רבים צריכים לו מותר ומוציאין אותו על הכתף
 אפי' באפריון: ג מי שנכוזו ג' די שוקיו פירו' שנחמתו
 יכול לבאת במקל: ד אין מכהיגין בהמה וכבשו קנדים
 במקל:

תקכג דינים

אורח חיים

בהמתו אלא משער וכותן לה:

תק"ח דיני הוצאה מרשות לרשות ב"ט:

א מתוך שהותד' הונאה לנורך אכילה התורה שלא
לנורך כגון קטן ולולב וס"ת וכלים אבל אבנים וכיוצא
בהן אסור: ב אסור לישראל להוציא שום דבר ב"ט
לנורך גוי: ג לקח עץ שאינו מיוחד לשפוד ונלה בו
בשר אסור לטלטלו אחר כך שאינו כלי אלא שומטו
ומכוחו בקרן זוית כדי שלא יזקוק בו אפי' אין עליו בשר
כלל: ד מותר לטלטל סולם של שובך משובך לשובך
אפילו בר"ה אבל סולם של עליה אסור בטלטול: ה
להוציא גרף של רעו ולההזירו כדיכו בשבת דיכו ב"ט:
ו בהמה שמתה ב"ט אם היתה מסוככת מע"ט הן
מחתכה לכלבים ואם לא היתה מסוככת אע"פ שהיתה
סולה ה"ל מוקפה ולא יזיכה ממקומה: ז מתחילין
בערימת התבן אם הוא תיב"ל בר"ה ואית פירוש תבן
כ"ה קוני שעומד להסקה: ח נוטלי ענים ^{מכרים}
הסמוכי לדפני הסוכה ומסיקין בהם: ט בית שהוא
מלא פירות מוככים ונפחת כזעל ממקום הפחת:

תק"ט צירי דלתות מות' להסיר ולהחזיר לצורך יום טוב: ובו ה' סעיפים

פ' קדשים שמעלי' א מבלקין תרי"סי חנויות ומחזירין
בהם החנויות אותם ב"ט כדי שיזיאו תבלין שהוא
כריך להן ולא ימכע משמחת י"ט במה דברים אמורים
בשיש להם ביר באמצע אבל יש להם ביר מן הנד אסור
נמרה שחא יתקצו שאין להם ביר כל עיקר אפילו נניע
מותר

עד למחר שלא יסרו וכל זה בעשיית ארון ותכריזין
 אבל להלבישו ולחמם לו מים לטהרו ולהוציאו ולשומרו
 נקבר מותר ע"י ישראל: ב מת ב"ט ראשון אסור להליכו
 עד י"ט שכי כד"י שיתעסקו בו ישראל: ג בשבת וכ"ה
 לא יתעסקו בו כלל אפילו ע"י עממין אפילו להוציאו על
 ידיהם להביחו בכ"ך העשוי מאתמול:

ד ב"ט שכי יתעסקו בו ישראל אפילו כירוש בחפירה
 ב"ט שכי של ר"ה ואפילו לא אשתהי אפי' להתוך לו הדם
 מהמחומר ולעשות לו תכריכין וארון ולהנזיב לו קבר
 ולחמם לו מים לטהרו ולגוזו לו שעריו ואם אין באותה
 העיר מקום קברות לישראל מוליכין אותו לעיר אחרת
 שיש בה שכונת קברות אפילו חוץ לתחום ומשכירין לו
 ספיכה להוליכו ממקום למקום ד"ט שכי לגבי מת כחול
 שווה רבנן אפילו אפשר בעממין יתעסקו בו ישראל חוץ
 מן הכיפה שבוכי' על הקבר שאין בוכין אותה ב"ט כמה
 דברים אמורים כשרוכים לקברו בו ביום אבל אם אין
 רוניס לקברו בו ביום אין עושין לו שום דבר איסור
 מלאכה אפילו ע"י גוים אבל טלטול מותר: ה החומר
 קבר למת ב"ט שכי מותר לו לטעול שכר: ו מותר
 ללוות המת ב"ט ראשון תוך התחום וכ"ט שכי אפי' חוץ
 לתחום והזורין למקומם בו ביום וכן מותר להחזיר כלי
 הקבורה שהוליכו עמהם חוץ לתחום: ז המלוים את
 המת אסורים לרכוב על בהמה אפילו ב"ט שכי ואפילו
 האבלים אבל הקברים שזריכים לקברו אם א"א מתירים
 להם ב"ט שכי לרכוב על גבי בהמה: ח אם כודע
 לבני עיר אחת שישראל מת רחוק מהם ד' או ה' ימים
 ולא ביתן לקבורה אע"פ שלא יוכלו להגיע לו עד לאחר
 המועד מותר לבאת לדרך ב"ט שכי כדי למחר קבורתו:

תקכג רינים הנהגין בבהמות ביום טוב

א מפירים וזוכי' הכתלים בנהמה אעפ' שהן עושים
 חכורה: ב אין מנדרין בהמה במנדרת ב"ט מפני
 שמשרת שער: ג אין מילדין הבהמ' ב"ט אבל מסעדין
 אותה שאינן כולד שלא יפול לארץ וכופח לו בחוטמו
 גבותן לנדד לתוך פיו: ד בהמה טהורה שריחקה
 ולדה מותר לזלף מי שליתה עליו וליתן
 תלא אגרוף מלא ברחמה כדי שתרהם
 עליו אבל הטמאה אסור לעשות לה כן:

תקכד כמה דברים האסורים ביום טוב

א אין עולים ע"י אינן ולא רוכבין ע"י בהמה ולא
 שטין על פני המים ולא מפסקין להכות כף על ירך ולא
 מטפחין להכות כף על כף ולא מרקדין ולא דכין ולא
 מקדישי' ולא כוכסין ולא מיבמין ולא מגרשי' ולא הולכין
 ולא מקדישי' ולא מזרימי' ולא מפרישי' תרומה ומעשרו:
 ב ש"מדתקיף ליה עלמ' טובא שרי לגרש אפי' בשבת:

תקכה דין הלואה ביום טוב ובו ב' סעי'

א הלואת'ט כותבה ליתבע נדין: ב גבאי דקה
 גובין מהחכרות ב"ט אבל לא יכריזו כדרך שמכריזין
 בחול אלא גובין בנכעה וכותכים לתוך חיקם ומחלקים
 לכל שכוכה ושכוכה בפני ענמה:

תקכו דין מת ביום טוב ובו י"ב סעיפים

א מת מוטל לקברו אם הוא ב"ט ראשון יתעסקו
 בו עממין אפילו מת בו ביום ואפי' אם יכולי' להשהות
 עד

הלכות יום טוב קמב

לאדם או שהכניח עירוב ואכד אבל מי שאפשר לערב ולא
 עירב אלא שרונה לסמוך על עירובו של גדול העיר
 נקרא פושע ואינו יונא בו: ה' כשמערב על אחרים
 אינו נריך לפרט אלא מכיח בכלל על כל בני העיר וכל
 מי שהוא בתחום העיר יונא בו: ט' דעת מכיח בעינ'
 שיכוון להוציא לאחר אבל דעת מי שהכניחו לא בעינ'
 נשעת הכחה רק שיודיעוהו ב"ט קודם שיתחיל לבשל
 לנורך השבת: י' המערב לאחרים נריך לזכות להם
 ע"י אחר וכל מי שמזכים על ידו בעירובי שבת מזכין על
 ידו בעירובי תבשילין וכל מי שאין מזכין על ידו באותו
 עירו אין מזכין על ידו בזה: יא' נריך הזוכה להגביה
 העירוב מן הקרקע פסח: יב' חוזר וכוטלו מיד הזוכה
 ומנריך על מצות עירוב ואומר בדין יהא שרי לן לאפווי
 ולבשולי ולאטמוכי ולאדלוקי שרגא ולמעבד כל נרכבא
 מיט לשבת לכא ולפלוכי ולפוכי או לכל בני העי' הזאת:
 יג' אע"פ שהכניח עירוב אינו יכול לבשל מיט ראשון
 לשבת: יד' אם הכניח העירוב על דעת לסמוך כל זמן
 שיהיה קיים אפילו ל"ט אחר לכתחלה לא יסמוך עליו
 ל"ט אחר אבל בדיעבד יכול לסמוך עליו: טו' כאכל
 העירוב או שאכד קודם שבישל לשבת אינו יכול לבשל
 א"כ בשתייר ממנו כזית: יו' לאחר שהכין נרכי שבת
 יכול לאכלו: יז' התחיל בעיסתו וכאכל העירוב
 גומר אות' עיסה וה"ה אם התחיל לבשל שגומר אותו
 תבשיל שהתחיל: יח' אפה ולא בישל או בישל ולא
 אפה וכאכל העירוב או אכד מה שכעשה בהיתר אפילו
 נתכוון בו לנורך י"ט יכול הוא להכניחו לשבת ולבשל
 מכאן ואילך ל"ט: יט' מי שלא עירב מותר להדליק
 נר של שבת ויש אומרי': כ' מי שלא עירב כשס' שאכור

ט תיכּוּק שמת כתיך שלשים אם גמרו שפרו וכפרתו
 הוא בחזקת בן קיימא ודיכו כמת גדול אעפי שאין אנו
 מדעים אם כלו לו הדשיו דרוב כשים יולדות ולד קיימא:
י כפלים שכהגו להסיר ערלתם בנרוד אבן או בקנה
 אסור אפילו ביט שכי של גליות: **יא** אין קורעין על
 המת אפילו ביט שכי אפילו קרוביו: **יב** כשמת בליט
 יט שכי משכימין וקוברין אותו קודם תפלה וכשמ' ביום
 קוברים אותו אחר אכילה:

ת ק כז דיני ערוב תבשילין ובו כד סעי

א יט שחל להיות בעש לא יבשל בתחלה לנורף שבת
 בקדרה בפכי ענמה אבל מבשל הוא כמה קדרות ליט
 ואם הותיר לשבת ועל ידי עירוב פירוש ענין הערוב הוא
 מבשל בתחלה לשבת: **ב** עירוב שיסבב מעורב מה שיבשל
 זה עושין אותו בפת ותבשיל ואם ויאפה מיט לשבת עם
 לא עשאו לא מתבשיל לבד מות: מה שבשל ואפ' כבר מעיט
ג שיפור תבשיל זה כזית בין לשם שבת ונמצא שלא
 לאחד בין לאלפי' בין בתחלתו התבשיל בולאכה ביט לא
 בין בסופו: **ד** נריק שיהא תבשיל זה דבר שהוא ראוי
 ללפת בו את הפת לאפוקי דיוסא: **ה** תבשיל זה
 שאמרו אפילו כלי אפילו שלוק אפילו כבוש או מעשן
 אפילו מן דגים קטכים שהדיחן במים חמים והדחתן
 הוא בישולן לאכילה ה"ו כומך עליהם וכן סומך על
 תפוחים מבושלים ועל דגים קטכים מלוחים שבישולן:
ו סומך אפילו על עדשים שבשולו קדרה וכן על
 שמכוכית שכדבק במכין וגררו והוא שיהא בו כזית:
ז מנה על כל אדם לערב ומנה על כל גדול העיר
 לערב על כל בני עירו כדי שיסמוך עליו מי ששכח או
 באנם

תקבט ריני שבחת יט' ובו ר' סעיפים

א מנות יט לחלקו חניו לבית המדרש וחניו לאכילה
 ושתייה ואל ינמנם בהוצאת יט וכריך לכבדו ולעבדו כמו
 בשבת וחייב לבכוע על שתי ככרות ולקבוע כל סעודה
 על היין ובגדי יט יהיו טובים כשל שבת ולא כהגו לעשו'
 נו סעודה שלישית: ב חייב אדם להיות שמח וטוב
 לב כמועד הוא ואשתו ובניו וכל הכלים אליו כינד
 משמחן הקטנים כותן להם קליות ואגוזים והכשי' קוּכס
 להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו וחייב להאכיל לגר
 ליתום ולאלמנה עם שאר העניים: ג אדם אוכל
 ושותה ושמח ברגל לא ימשוך בכשר ויץ וכשהוק וקלות
 ראש לפי שאין השחוק וקלות ראש שמחה אלא הוללות
 וסכלות ולא כבטויכו על ההוללות והסכלות אלא על
 שמחה שיש בה עבודת היוצר: ד חייבים בית דין
 להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו משוטטים ומחפשים
 צננות ובפרדסים ועל הנהרות שלא יתקבנו שם לאכול
 ולשתות אנשים וכשים ויבאו לידי עבירה וכן יזהירו
 בדבר זה לכל העם שלא יתערבו אנשי' וכשים בבתיהם
 כשהם ולא ימשכו ביין שמא יבאו לידי עבירה לא יהיו
 כלם קדושים:

הלכות חול המועד

תקל א חול המועד אסור בקנת מלאכו' ומועד
 במקנתן:

תקלא ריני גילוח בחה: ובו ח' סעיפים

לכבש לעצמו כך אמור לכבש לאחרים ואפי' בכיתם וגם
 אחרים אמורים לכבש לו ואין לו תקנה אלא שיתן קמחו
 ותבשילו לאחרים שעירבו במתנה והם אופין ומבשלים
 ונותנין לו ואפילו בביתו יכולים לכבש ואם אין שם
 אחרים שעירבו יא שמותר לאפות בממנו פת א' ולכבש
 קדר' אחת ולהדליק נר א' : ב א אם מוכר שלא עירב
 קודם סעודת שחרית ובשל הרבה בקדרה אחת ויומר
 לשבת ויש אומרים דאפילו לכבש כמה קדרות מותר
 כיון דקודם אכילה הוא והוא שיאכל מכל אחד וא' :

ב ב אם מוכר ביט ראשון שלא עירב אם הוא ביט
 של ר"ה אינו יכול לערב על תנאי אבל אם הוא ביט של
 גלויות יכול לערב בתנאי אם היו קדש אינו צריך לערב
 ואם היום חול בעירוב זה יהא שרי לן לאפונו ולבשולי
 וכו' ולמחר אין צריך לומר כלום ויש אומרים דאי אית
 ליה מידי דכשיל מאהמול לא מהני תכאה : ב ג אם
 עבר במזיד ובשל כמה קדרות שלא לצורך יט מותר
 לאכלן בשבת או בחול : ב ד אם הערים לכבש שתי
 קדרות לצורך היום והותר אחת לצורך מחר אמור
 לאכלה :

תקכח דיני ערובי חצירות בי"ט :

א י"ט אין צריך עירובי חצרות ושיתופי מבואות אבל
 עירובי תחומין צריך וכל הלכות תחומין כתבארו
 בהלכות עירובי תחומין : ב י"ט שחל להיות בערב
 שבת אין מערבין לא עירובי חצרות ולא עירובי תחומין
 אבל אם מוכר ביום הראשון בשכני י"ט של גלויות יכול
 לערב עירובי חצרות בתנאי אבל עירובי תחומין אין
 מביחוס אותן ביום טוב בתנאי :

תקכט דיני

הלכות חול המועד רמד

אכל אם יש לו לחם מותר לטחן נפת חמה עדיף : ב
מותר לעקור פשתן מפני שראוי לכסות בו את האוכלי
ולעקור כשות שראוי להטיל בו שזר לנורף המועד
ולעקור שומשמין שהיבשים שבו ראויים לאכול מיד :
ג פירות שכתבשלו קנת וכאכלים ע"י הדחק מותר
ללקטן כדי לאכלן ואם לקטן לאכלן והותר וחושש
שלא יתליעו אם לא יכבשם להוציא ליחה מהם יכול
לכבשם אבל אסור ללקטם תחלה כדי לכבשם ואם הוא
דבר שאינו כחמץ אחר המועד מותר לקנותו ולכבשו :
ד נד אדם דגים כל מה שיכול לנוד ומולח הכל
במועד שהרי אפש' שאכל מהם במועד אם יסחוט אותם
ביום פעמים רבות עד שיתרככו : ה כל מלאכו שהם
לנורף המועד כשעושין אותם אומכיהם עושין בנכעה
פינך הניידים והטוחכים והבונרים למכור בשוק הרי
אלו עושים בנכעה לנורף המועד :

תקלר דיני כבוס בחה: ובוג סעיפים

א אין מכבסין במועד ואלו שמכבסין הבא ממדינת
הים והיוצא מבית השביה ומבית האסורים ומכודה
שהתירו לו חכמים ברנל ומי שגדר שלא לכבס וכשאל
ברנל והתירו לו ומטפחות הידים ומטפחת הספרים
ומטפחות הספג ובגדי קטנים ונעלת הכתם שמנא
במועד ומי שאין לו לא חלוק אחד וכלם מכבסין כדרך
אפילו כפתר ואהל ונפרהסיא על גב
פ"ל מיני בורית
הכתר : ב כל כלי פשתן מותר לכבסן
ולא כהנו כן והוא ליה דברים המותרים ואחרים כהנו
בהם איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם : ג

אורח חיים

א מצוה לגלח בערב יט: **ב** אין מגלחין במועד
אפילו אם גילח קודם מועד: **ג** אפילו אם היה אכוס
ומפני כך לא גילח בערב מועד איכו מגלח במועד והה
למי שהיה חולה וכתרפא במועד: **ד** ואלו מגלחין
במועד מי שינא מבית השביה ולא היה לו פכאי לגלח
קודם המועד ומי שינא מבית האסורים ואפילו היה
סנוש ביד ישראל שהיו מכיחין לו לגלח וכן המכודה
שהתירו לו ברגל וכן מי שכדר שלא לגלח וכשא על כדו
ברגל וכן הבא ממדיב' הים בחול המועד או שבא בערב
הרגל ולא היה שהות כיו' לגלח והוא שלא ינא מאי' לחל'
לטייל: **ה** אעפ' שהתירו להסתפר לא יסתפר ברשות
הרבים אלא בנכעה: **ו** קטן מותר לגלח במועד אפי'
כולד קודם הרגל: **ז** אבל שחל שביעי שלו בשבת ערב
הרגל מותר לגלח בחול המועד: **ח** כל אדם מותר
ליטול שפה בחול המועד:

תקל ב נטילת צפרנים בח'ה: ובו ב' סעי'

א מותר ליטול כפרכים בין דיד בין דרגל אפילו
במספרים: **ב** כל רפו אה מותרת בחול המועד:

תקל ג מלאבות המותרו' בחול המועד:

א מות' לטחן קמח לבורך המועד אפי' כיון מלאכתו
במועד ולקוץ עצים מהמחומר ולהטייל שכר בין של
תמרים בין של שעורים לבורך המועד ושלא לבורך
המועד אסו' ומיהו אין צריך לצמצם אלא עושה בהרוחה
ואם יות' ר יותיר אבל לא יערי' לטחון או לעשות יות'
בכוונה או אם יש לו קמח לא יערים ויאמ' מזה אבי רונה
אבל

הלכות חול המועד רמה

תקלו דין בלאכת דבר האבד:

א דבר האבד מותר לעשותו בחול המועד בלא שיכני
לפיכך בית השלחין שהתחיל להשקותה
קודם המועד מותר להשקותה שכיון
שהתחיל להשקותה קודם לכן אם לא ישקה עכשיו
תפסד אבל שדה הכפל שאין משקין אותה לא להשביחה
ומותר אסור להשקותה: ב אפילו בבית השלחין לא
התירו אלא היכא דליכא טורחא יתיר כגון מן המצין
בין מדש בין ישן שהוא ממשיכו ומשקה בו אבל לא ידלה
וישקה מן הדריכה או ממי בגשמים מקובני מפני שהוא
טורח גדול אפילו ערוגה אחת חניה גבוה וחניה כמוך
אין דולים ממקום כמוך להשקות מקום גבוה: ג
בהרות המושכין מן האנשים מותר להשקות מהם בית
השלחין במועד והוא שלא פסקו וכן הדריכות שאמת
המים עוברת ביניהם מותר להשקות מהן וכן דריכה
שמטפה מבית השלחין ועדיין היא כוטפת מותר להשקות
ממנה בית השלחין אחר והוא שלא פסק המעי' המשקה
בית השלחין העליונה: ד ירקות שרובה לאכלן
במועד יכול לדלות מים להשקותן כדי שיגדלו ויהיו
ראויים למועד אבל אם אינו רובה לאכלן במועד וענשה
כדי להשביחן אסור: ה אין עושים החריוני' שבעיקרי
הגפנים כדי שיתמלאו מים ואם היו עשויות וכתקלקלו
הרי זה מתקבץ במועד: ו אמת המים שכתקלקלה
מתקבץ אותה היתה עמוקה טפח חופר בה עד ששה
היתה עמוקה טפחיים מעמיקה עד ו': ז מושכין את
המים מאילן לאילן ובלבד שלא ישקה את כל הגדה ואם
היתה שדה למה מותר להשקות את כולה: ח אסור

אורח חיים

מביאין מבית האומן כלים שהם לצורך המועד כגון כדים וכסתו ונלוסיות אבל כלים שאינם לצורך המועד כגון מחרישה או כמר מבית הנדבץ אין מביאין ואם אין לאומן מה יאכל כותן לו שכרו ומכיתן אכלו ואם אינו מאמיכו מכיתן בבית הסמוך לו ואם שושש שמא יגבנו מפנין לחצר אחר אבל לא יביאם לביתו אלא בנכעה:

תקלה שלא לפנות מחצר לחצר בחה:

א אין מפנין מסגר לחצר אפילו מכעורה לבאה לא לפכות דירתו ולא לפכות כליו שאינם לצורך המועד אבל מפכה הוא מבית לבית באותו חצר ואם אין הבתו פתוחים לחצר אלא למכוויףא שמבית לבית הסמוך לו מותר: ב יש מתירים לפכות מסגר של אחר לחצר שלו ואפילו מכאה לכעורה: ג הזבל שבחצר אסור להוציאו אלא ימלקכו לגדדין ואם בתרבה עד שנעשה חצר כרפת מוציאין אותו לאשפה:

תקלו כל צרכי בהמה מותר לעשות בחה: ובו ד' סעיפים

א מי שנריך לרכוב במוצד לטייל או לצורך המועד ולא כסה ללכת בדגליו יכול ליעול כפרכי הסוס ולתקן בדגליו והאוכף והדסן וכל צרכי רכיבה ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד: ב מותר לסרוק הסוס כדי לייפותו: ג אין מרביעין בהמה במועד אבל מקיזין לה דם ואין מוכעין ממנה כל רפואה אפילו אם יש בה מלאכה: ד אין מושיבין תרכנולת על הבנים לגדל אפרוחים ואם הושיבם קודם המועד וכרחה מעליהם יכול להחזירם והוא שיהא בתוך שלשה ימים לבריחה:

הלכות חול הבוער רמו

ולא יסויעכו ולא ימסור לו שומר לכער הנאן ואם היו
 הגוי שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה מסייעין אותו
 בחול המועד ומוסרין לו שומר לכער הנאן: טו
 אכור לקנור השדה בחול המועד אם אינו כפסד אם
 יעמוד עד לאחר המועד ואם אין לו מה יאכל אפי' מונא
 בשוק לקנות אין מנדיבין אותו ליקח מן השוק לא קנור
 ומעמר ודש וזור וכורר כדרכו ובלבד שלא ידוש בפרות
 והכי מיילי שאינו גריך אלא לו לבדו אבל אם הוא גריך
 לדוש לגורך רבים דש אפילו בפרות: יו מי שיש לו
 כרם אבל כרמו של גוי והגוי בונר שלו בחול המועד ואם
 לא יבנור הישראל גם את שלו יפסיד יכול לבנרו ולדרוך
 היין ולעשות החביות וכל כרכי היין בלא שיכוי ובלבד
 שלא יכוין מלאכתו במועד:

תקלח במה ענינים הנקראי' דבר האבר:

א מי שהפך את זתיו או שהיה ייכו בבור ואירע
 אונס או ששכח או כתעגל שהיה סכור שהיה יכול לתשו'
 לאחר הרגל ולא עשה קודם הרגל מאחר שהוא דבר
 האבד זולף וגומר ומופת החביות בין קטכו בין גדולות
 ונף החביות כדרכו בלא שיכוי וכן פ' מתקן כל זכ
 שולה פשתכו מן המשרה וכל כיוצא בזה שכתב' ויסבק
 מדבר האבד ובלבד שלא יכוין מלאכתו לו תרגום ונפיק
 במועד: ב מותר להכבית פירו' מפני ליה' או פ' שיטל
 הנכבית אם איכס במקו' המשתמ' ועיהו בהן מופת
 יעשה בנכעה כגון שיכביתם בלילה ואם הוא דבר שיש
 בו פרסום בלילה וותר מביוס כגון שגריך להכביתו
 באבוקות ובקולות יכביתם ביום: ג אסור להסיע
 ממוכו מעיר לעיר אם לא בשביל דבר האבד: ד הי

אורח חיים

לפתוח מקום לשדה כדי שיכנסו בה חיים להשקות ואם
עושה כדי לגדל דגים כדי לאכלן במועד כגון שפותח
למעלה מקום שיכנסו ולמטה מקום שיצאו מותר :

ט אסור להשוות השדה לגורך חרישה ואם ניכר
שמכוין כדי לדוש לגורך המועד כגון שחשה כולה
מותר : י אסור ללקט ענים מן השדה ליפותו לחרישה
ואם ניכר שמכוין לגרוש שנידק לעבים כגון שנוטל
הגדולים ומניח הקטנים מותר : יא אסור לקצץ
ענפי האילן לתקו ואם ניכר שמכוון בשביל העגבים
להאכילן לבהמתו ולא לתקו כגון שקוצץ כלן מחד
אחד מותר : יב אין מתליעים האילנות ולא

אזהמין הכטיעות אבל סכין האילנות פו' כשנושרת קלפת
יהפירות בשמן : יג אישות ועכברי האילן מדביקין שם
שמפסידים בשדה אילן מותר לגדן ובל כדי שלא ימות
כדרכו שחופ' גומא ותולה בה המזודה האילן

ואפילו בשדה הלכן הסמוכה לשדה האילן מותר לגדן
בדרכו שיוצאין ממכה ומפסידין האילן ואם איכ' סמוכה
לשדה האילן אין דין אותן אלא על ידי שנוי שכוונת
שפנד בארץ ומכעבע לכאן ולכאן עד שנעשית גומא
ותולה בה המזודה : יד אומרים שנשדה הלכן
הסמוכה לשדה האילן אינו מותר לא על ידי שיכוו ואם
איכה סמוכה לשדה האילן אסור אפילו על ידי שנוי :

יז אין מרכימין גאן לדיר בחול המועד לזבל השדה
אם הכניסו הגוי מעגמו מותר אף בשבת אפי' אם מחזיק
לו טובה על שהכניסו ובלבד שלא יתן לו שכר ואפילו
אינו כותן לו אלא שכר מזוכו אסור וביום טוב יכול ליתן
לו שכר מזוכו ובלבד שלא יתן לו שכר אחר ובחול המועד
אפילו אם כותן לו שכר אחר מותר ובלבד שלא ישכירו
ולא

הלכות חול המועד רמז

כ"ל לשמחת יום טוב ואילו היו לו מעות בדיוח היום
 מוניא יותר אבל מי שיש לו מעות בדיוח להוצי' לשמחת
 ז"ט ככל אשר יתאוה ואין בדעתו להוציא כ"כ לא כתיר
 לו למכור כדי כשיזניא יותר: ה' אם הוא דבר שאינו
 מנוי תמיד לאחר המועד כגון ספיכות או שיירות שבאז
 או שהם מבקשים לגאת זמכדו בזול או לקחו ביוקר
 מותר לקנות ולמכור אפילו שלא לצורך פשמישו אלא
 לעשות סחורה ולהשתכר זה"ה לירידי' פירוט שוק ידוע
 הקבועים מומן לומן אבל מקומות שיש שהולכי' בהם התבד'
 להם יום השוק יום אחד בשבוע אינו והסוחרים באיזה
 מותר למכור ולקחו ביום השוק שבתוך ימי' מיוסדי' בשנס
 המועד שאין זה דבר האבד שא' אינו במכ' ביו' השוק שבתוך
 המועד ימכר ביום השוק שלאחר המועד: ו' מניחה
 אסור לטרוח ולחפש עליה כגון בהר שהניף דגים על
 שפתו אסור לאספס כדי לכבשם אלא אם כן יהיו ראוי'
 לאכל מהם במועד: ז' המלצה את חבירו על חפץ או
 על סחורה על תכאי' שאם לא יפרע לו לסוף שמונה
 ימים שיהא קמוי' לו יש מתירים ויש אוסרים: ח' כותי'
 שפרע לישראל יין בחובו מותר לקבלו ממנו דכמביל
 צוידו דמי: ט' מי שנריך לקנות יין בעת הבמיד לצורך
 שתיית כל השנה ואם יעבור המועד לא ימא' כמו
 שמואל עתה דבר האבד הוא ומותר לקנות ולתקן
 החביות ולזופתן ובלבד שלא יכוין מלאכתו במה' אבל
 יותר מכדי צורך שתייתולא יקבה: י' מוכרי' תבלין
 או ירק וכל דבר שא' כו' מתקיים פותחין ומוכרי' כדרכם
 בפרהסיא שהכל מדעין שהם לצורך המועד: יא'
 מוכרי' פירות רבות וכלים מוכרים בניכעה לצורך
 המועד כיצד אם היתה החביות פתוחה לזוית או למענה

לו תאכיס שטוחים בשדה ליכס וירא מהמטר מותר
 לחפותם בקש אפילו חיפוי עב: ה מי שיש לו סחורה
 שאם לא יהפכוה ומטה למעלה תתקלקל מות' להפכה
 בחול המועד: ו המכוין מלאכתו והכיחה למועד
 ועשה כמועד בית דין מאכדים אותה ממנו ומפקירים
 אותה לכל ואם מת לא יקכסו בנו אחריו ומותר לו
 לעשותה אם הוא דבר האבד:

ת ק ל ט דיני סחורה בח'ה: ובו י'ר סעי'

א כל סחורה אסורה אפילו כל שהוא בין לקנות בין
 למכור ואם' אם הלזה מצות על מנת שיתנו לו אחר
 כך יין או סחורה אחרת בפרעון חובו כדי להשתכר
 אינו יכול לילך ולתובעם אלא אם כן איכס מנויים אחר
 המועד דה' דבר האבד אם לא ילך בחול המועד
 למקום ויתבעם: ב מי שהלזה לחברו מצות מותר
 לתובעו בחול המועד ולגבות מעותיו ואין נריך לומר
 שנות' לגבו' חובו מן הגוי: ג מכר לחבירו פרקמטיא
 קודם מועד יש מי שאוסר לתבוע דמיה במועד אלא אם
 בן יהא הלוקח אדם שאינו מנוי במקום המוכר וכודמן
 לו בחול המועד דהוי כדב' האבד ולי כראה שכיון שזקף
 עליו המעות בחובו קודם המועד הוה ליה בהלוואה
 ומותר לגבותם ממנו בחול המועד אפילו הוא אדם
 שמנוי במקום המוכר: ד אם יש לו סחורה שאם לא
 ימכרה עתה יפסיד מהקרן מותר למוכרה אבל אם
 לא יפסיד מהקרן לא ומכל מקום אם הוא בעבין שאם
 ימכרה עתה יהיה לו מעו' בריוח ויוציא יותר לשמחת
 יום טוב מותר למכור וכל' שלא כאורח דברים הללו
 אלא כמי שיש לו מעות מועטים וחס' עליהם מלהוניא

הלכות חול המועד רמב"מ

לישכ או לייטן עליה: ז תכור וכירים שאיכש' שייכשו
ויאפה בהם במועד עושין ואם לאו אין עושין אותם
וכין כך וכין כך בוכים על הרש של תבור ועל הכירה
הטפילה שלהם: ח נוקרים את הרוחיים ופותחים
להם עין ומעמידים אותם וכוכים אמת המי' של ריחים
וקוננים נפורכי החמור של ריחים:

תקמ"א דיני אריגה בחה' ובור' סעיפים
א מותר לעשות מנדודות דגים מערבה שהוא מעשה
הדיוט אבל לא האריגים מחוטטים שהוא מעשה אומן.
ב מס' רגין המטות אבל אין מפשילין
פיר' ענין האריגה הוא כעין האריג' אבל שבאריגה יש
חבלים בתחלה: ג מותר למצך בגדי פשתן בידי אחר הכיבוס כדי ללכנן
ולרכנן אבל אין עושין קשרי בתי ידי ריוס מה בין סוט
ומפכי שהוא מעשה אומן: ד אסור לחוס
לתקן מלבושיו ומכעליו הקרושין וכן אסור לומר לטו
לתקנם: ה מי שגריך לו בגד במועד אם היה הדיוט
ואינו מהיר באותה מלאכה הרי זה עושה אות' כדרכו
ואם היה אומן מהיר הרי זה עושה אותה מעשה הדיוט
דהייכו שיעשה תפירות רחבות ותפירה אחת למעלה
ואחת למטה כשיכי הכלב:

תקמ"ב שלא לעשות מלאכה לאחרים
בחה' אלא בחנם: ובו ב' סעיפים
א אפי' מלאכות המותרות איכס מותרות לעשות לא
לעצמו או לאחרים בחכ' אבל בשכ' אסור ומיהו אם אימ
נותן לו שכר קצוב אלא שאוכל עמו בשכרו מותר:
ב כל מלאכה מותר לעשותה עי' פועל שאין לו מה
ואכל כדי שישתכר וירויח:

תקמ"ג דין

אורח חיים

פותח כדרכו ואם היתה פתוחה לרשות הרבים פותח
אחת וכועל אחת וערכ יום טוב האחרון של חג הסוכו'
מוביא ומעטר את השוק בפירות בשביל כבוד יום טוב:
יב אין לוקחים בתים ואנבים עבדים ובהמה אלא
לנורך המועד או לנורך המוכר שאין לו מה ואכל או
לנורך השכיר שמוליך הדברים הגקכים שאין לו מה
יאכל: יג להלות לגוים כרבית לאותם שרגילין
ללות ממנו מותר משום דהוי דבר האבד ולאותם
שאינם רגילים ללות ממנו גם כן מותר והוא שיקחו
רבית של שבע ראשון ויוביאו בשמחת יום טוב: יד
הלואה דשולחנות בקביעות וחילוף אסור:

תקב דיני בנין וסתירה בחול המועד

א בנין אפילו כל שהוא אסור ואם כפרץ גדר גנתו
בוכהו מעשה הדיוט דהיינו שמכיר אבני' זו על זו ואינו
עו כעו או גודר אותו בקנים וגומא וכיוצא בהם וכן
אם עשה מעשה לגג בוכה אותו מעש' הדיוט אבל כותל
תנר הסמוך לרה"ש שפול בוכהו כדרכו ואם היה כוטה
ליפול מותרו מפני הסכנה ובוכהו כדרכו: ב מותר
פיר' תל קטן ליטול גבשושית שבבית: ג סדקים שבגג
של עפר מותר לסתמן ביד וברגל אבל לא בכלי
אומנות: ד כיר הדלת והמפתח והנכור והקורא בן
שהם של עץ בין שהן של ברזל שכשברו אפילו מערב' יט
יכול לתקנם בלא שיכוי מפני שזה הפסד גדול הוא שאם
יכיר הפתח פתוח ודלתות שבורות כמנא מאבד כל מה
שבבית: ה מותר לבנות מעשה הדיוט אבנים שתאכל
גו בהמה: ו מותר לבנות מעשה הדיוט אנטנה
לישב

הלכות חול המועד רבט

א אסור לכתוב בחול המועד ואפי' להגיה אות אחד
 בספר אסור: ב כראה לי שאם אין להם ספר תורה
 כשר לקרות בו בנכור מותר להגיהו בחול המועד כדי
 לקרות בו בנכור וכן בספרי מקרא וגמר' שנריך לקרמ
 במועד מותר להגיהם במועד משום דהוי דבר האבד
 ואם אין להם סת' כלל אם אפשר לכתבו כלו בחול
 המועד עי' סופרים הרבה יכתבוהו דבורך המועד הוא
 לקרות בתורה בנכור במועד: ג כותב אדם תפילין
 ומוזות לעצמו וטוזה על ירכו תכלת לכגדו ואם אין
 לו מה יאכל כותב ומוכר לאחרים כדי פרכסתו: ד

מותר לכתוב חשבונותיו ולחשב יניאותיו: ה מותר
 פירו' סטרי פסיקא שאדם
 פובק לתת לבנו או לבתו
 כך וכך ימי' דייתיקי כספ
 בוא' דא תהא למיקס ולהיות
 ופירו' פרוככול פרוח כולי
 ובעי' כלו' תקב' המלוה שלו
 יאבד ממנו ותקנה ללוה
 שימנא מי שילזנו ופירו' ש
 אבדות שום ששמו בל בכשי
 ליה ונתמס למלוה וואבדות
 מזון שמכרו בל' את הקרק'
 למזון האשה והבנות וכתבו
 מעשה בל' על זה אי נמי על
 שקבל עליו לזון את בת
 אשתו

לכתוב סטר קידושין ושטרי
 פסיקתא גיטי' ושוכרי דייתיקי
 מתכו' פרו' כולין אנרות שום
 ואנרות מזון סטרי חלינה
 ומיאוכין ושטרי כרורין ושסקי
 דיבין ואגרו' שלת שלום שאדם
 שולח לחבירו ואפילו על דבר
 פרקמטיא שאיכה אכודה:

ו אין כותבין שטרי חוב
 צמזע' ואם איבו מאמיכו מלזה
 ללוה או שאין לו לסופר מה
 יאכל הדיו זה יכתוב: ז כל
 הדברים שמותר לכתוב אפילו

בלא שיכוי מותר וכל מה שאסור לכתוב אפילו עי' שיכוי
 אסור: ח מי ששלחו לשאול ממנו שאלה ואין השלים
 רוצה להתעכב עד אחר המועד מותר לכותבה וכן מותר'
 להעתיקה מפני שחשוב דבר האבד: ט אם שמע דבר

תקמג דין מלאכה על גוי בחול המועד:

א כל דבר שאסור לעשותו אסור לומר לגוי לעשותו:
ב גוי שקבל מערכי יום טוב לבכות ביתו של ישראל
 בקבלכות אסור להכיח לעשות בחול המועד ^{פ' שקבל}
 אע"פ שהו'סוץ לתחום אבל אם כתו לו מלאכה ^{עליו כל}
 בתלוש קודם המועד בקבלכות לעשות בתוך ^{המלאכה}
 ביתו של גוי מות: **ג** מותר ליתן לגוי מלאכה בקיבולת
 או בשכיר יום שיעשה אחר המועד ובלבד שלא יחדוד
 וישקול וימכה כדרך שעושה בחול:

תקמד דין צרכי רבים בח"ה: ובו ב' סעי'

א נזרכי רבים מותר לעשותם בחול המועד כגון
 לתקן הדרכי' ולהסיר מהם המכשולות ולכנין הקברות
 כדי שיוהרו מהם הכהני' ולתקן המקואות: **ב** נזרות
 ומצרכות של רבים שנפל בהם עפר ואבנים ונתקלקלו
 מותר לתקנם ואפילו אין רבים נזרכים להם עתה כיון
 שאיכו מעשה אומן אבל לחפור להם נזרות מחדש שהוא
 מעשה אומן אם הרבים נזרכי' להם עתה מותר אפילו
 אם כיוונתו מלאכת' במועד ואפילו בפרהסיא ובטירחא
 ותיירתא ואם אין נזרכי' להם עתה לא יעשו אבל נזרות
 שיחין ומצרו' של יחיד אסור לחפור אותם מחדש ואפילו
 נריך להם עתה ואם היו עשויים כבר ונתקלקלו אם
 נריך להם עתה מותר לתקנם ואם אין נריך להם עתה
 אסור לתקנם אבל מותר להמשיך מים לתוכם אפי' אין
 נריך להם עתה:

תקמו דיני בתיבה בח"ה: ובו י"א סעיפים

אסור

כאחד אבל לא מקובכות דהיינו שאחת מדברת וכלם
 עובות אחריה ולא מטפחות דהיינו להכות כף אל כף
 נקבר המת אף לא מעצמות: ג כל שלשים יום לפני
 המועד אסור להספיד על מת שמת לו מלפני שלשי יום
 קודם המועד ואפי' אם יש לו הספד בלא זה כגון שמת
 לו מת בתוך שלשי שמותר להספדו אפילו שמת ערב הרגל
 אסור להספיד עמו על המת שמת לפני שלשים יום
 קודם המועד: ד מי שבאה לו שמועה בתוך שלשים
 יום קודם הרגל נראה לי שמותר לסופדו אפ' שהוא
 רחוקה: ה יראה לי שמה שאנו נוהגי בתשלוש השבת
 לספוד המת ולהזכי נשמתו אינו בכלל זה ומותר לעשותו
 בתוך שלשים לרגל: ו אין קורעין על המת בחול
 המועד אלא קרוביו שהם חייבים להתאבל עליו וכן על
 חכם או על אדם כשר או אם עמד שם בשעת יציאת
 נשמה ועל קרוב שהיב להתאבל עליו ועל חכם קורע
 אפילו אינו בפניו אלא שבאה לו שמועה במועד אם היא
 בתוך שלשים ועל אדם כשר אינו קורע אלא אם כן ידע
 בין מיתה לקבורה: ז אין חולבין בתף אלא קרוביו של
 מת החייבין להתאבל עליו או על חכם: ח חברין
 בחול המועד והוא שלא יברח ברחבה אלא קרוביו של
 מת ולא יברו האבל בתוך ביתו אלא על מטות וקופות
 לפי שאין כפיית המטה ברגל כלל: ט על החכם
 חברין הכל בחול המועד לתוך הרחבה כדרך שמברין
 את האבלים שהכל אבלים עליו: י עושין כל נורכי
 המת בחול המועד גוויזן שערן ומכבסו כסותו ועושין
 לו ארון בחצר שבו המת כדי שיהא כיכר שהוא לגורך
 המת ואם לא היו להם כפרים מביאין קורות וכוסרים
 מהם כסרי בניכעא בתוך הכית ואם היה אדם מתורסם

אורח חיים

חדוש מותר לכותבו כדי שלא ישכח וכן אם ראה ספר
מחדש מותר להעתיקו אם לא ימנע להעתיקו לאחר
המועד: י דכין בין דיכי ממוכות בין דיכי כפשות.
ומשמתיך ומכין למי שלא יקבל עליו הדין: יא מוס'
לקבול בשביל חובותיו בח"ה:

ת ק מ ו דיני ארוסין ונשואין בחול המועד

א אין כושאין כשים במועד לא בתולות ולא אלמנות
ולא מייבמין ומותר לארס ובלבד שלא יעשה סעודת
אירוסין הארום בבית ארוסתו בשעת אירוסין ומותר
לעשות ריקודין ומחולות ולעשות סעודה הארום עם
מריעיו שלא בבית ארוסתו וכן לסעוד הארום בבית
ארוסתו שלא בשעת אירוסין מותר: ב מותר להחזיר
גרוסתו מן הכישואין: ג הכל מותרים לישא בערב
הרגל ולעשות סעודה ברגל בין בתולות בין אלמנות:
ד מותר לעשו ברגל סעודת ברית מילה וכן סעודת
קדיון הבן: ה עושה אשה כל תכשיטיה במועד
כוחלת ופוקסת ומעברת סרק על פניה פירוש משיחה
וטופלת עצמו בסיד וכיוצא בו והוא שתוכל ומעביר השער
לסלקו במועד ומעבר שער מבית השחי ומבית הערוה
בין ביד בין בכלי ומעברת סכין על פדחתה: פיר' על
סנפיה

ת ק מ ז דין מי שמת לו מת בחול המועד:

א חול המועד אסור בהספד ותענית לפיכך אין
מביחים את המטה ברחוב שלא להרגיל את ההספד
ומטעם זה אין מוליכין המת לבית הקברות עד שיהיה
הקבר מתוקן: ב נשים מעכות דהיינו שכלם עומות
כאחד

הלכות חול העומר רנא

התחול הכין לו בורכי קבורה או חל עליו דין איכות
השעה שמחשיך אבל אם מת ביט שכי והוא רוב לקברו
בו כיום או ביט ראשון ורובה לקבורה עי גוים חל עליו
איכות: ו אעפ"י שאין אבילות ברנל אם מת לו מת
ברנל מתעסקים בו ברנל לכחמו ולאחר הרנל כשיכלו ז'
למיתת המת אעפ"י שעדיין לא כלה האבילות מלאכתו
ועשית עי אחרים בבתייהם ועבדיו עושים לו בניכשא
בתוך ביתו ואין כריכים לכחמו אחר הרנל מכין הימים
שכיחמוהו ברנל: ז מת לו מת קוד' הרנל וכהג' אבילו'
אבילו שעה אחת לפני הרנל בטלה מחמו גזירת ז' וימי
הרנל עולין למכין שלשי' הרי שבעה לפני הרנל והרנל
ומשלים עליהם עד שלשי' ודוקא שנהג' אבילות באותה
שעה אבל אם שנג' או הזיד ולא כהג' אבילות או שהיה
חמוק לחשיכה ולא היה יכול לכהונ' אין הרנל מבטל
האבילות ודיכו כדין קובר מתו ברנל: ח אם כהג' ז'
ועבדו הרנל מבטל מחמו גזירת שלשים אפי' חל יום
שביעי בערב הרנל מות' לספר ולכנס בערב הרנל ואין
גל' אם חל יום שמיני להיות בשבת ערב הרנל שמותר
לספר בערב שבת ואם לא גילח בערב הרנל מות' לגלח
אחר הרנל שהרי כבר כתבטל מחמו גזירת שלשים אבל
בתוך הרנל לא יגלח כיון שהיה איפשר לו לגלח קודם
הרנל ואם חל יום שביעי שלו בשבת ערב הרנל מותר
לגלח ובחול המועד כיון שלא היה איפשר לו לגלח קוד'
ט הא דרנל מבטל גזירת שלשים בשאר מתים אבל
באביו ואמו שאסור לספר עד שיגערו בו הדירוי אפילו
פגעבו הרנל לאחר שלשי' יום איכו מבטל: י אם חל
אחד מימי האבלות חוץ מהשביעי בערב הרנל מותר
לכנס ולא ילבשנו עד הלילה וטוב לזקק מלכנס עי

עושים אפילו בשוק אבל אין כורעין עין מן היצר לבסוף
אמרו לוחות לאדון ואין חוטבין שכני לבנות בהם קנה
ובמקום שיהודים מעט דרים במקו' אחד והכל יודעים
כשים מת בעיר הכל חשיב כמפורס': ו א אין חופצין
כוכין וקבדות במועד להיות מוכבים למת שימות אבל
מזכהין אותם שאלו היה ארנך מקנרו או מארזכו או
מריצו: ו ב אין לתלוש עשבים ועפר במועד בנית
הקבדות כמו שנהגים לעשות בחול':

ת ק ט א דיני אבלות בחיה: ובו כ' סעיפים

א הקובר את מתו בתוך הרגל לא חלה עליו אבלו
ברגל אלא לאחר הרגל משחיל למכות ז' וכוהג בהם
אבילו ומוכה שלשי' מיום הקבורה וכוהג בשאר השלשים
ככל גזירות שלשים: ב במקומות שצוין שכי ימים
עובדים מוכה הז' נ'ט שכי האחרון אצ"פ שאינו כוהג בו
אבילות הואיל ומדבריה הוא עולה לו מן המכין ומוכה
אחריו ששה ימי' בלבד: ג הקובר את מתו ב"ט שני
של גליות שהוא י"ט האחרון או ב"ט שכי של עגרת בוסג
בו אבילות אם היה אותו היום יום מיתה וקבור' הואיל
נ'ט שכי מדבריהם ואבילות יום ראשון של תורה ידחה
עשה של דבריהם מפכי עשה של תורה אבל אם קברו
ב"ט שכי של ר"ה אינו כוסג בו אבילות ששכיהם כיוס
ארוך: ד זה שאמרו שהקובר מתו ברגל לא חלה
עליו אבילות הכי מילי דברים של פרהסיא אבל דברים
שכניכעא כוהג: ה אצ"פ שאין אבילות כוהג במועד
אבינות כוהג בו שאם מת לו מת בח"ה אסור בדברים
שאוכן אסור בהם ואם מת ב"ט ואינו רוצה לקברו בו
פיוס אין עליו דין אבינות אלא א"כ בריך להחשיך על:

התחום

הלכות תשעה באב רנב

אנגל עולה למי שלא כהג' אכילות קודם לו כלל וכל
שכן למי שלא היה יודע שמת לו מת:

הלכות תשעה באב

ושאר תעניות

תקמט להתענו' ד' צומות: ובו ב' סעיפים

א חייבי' להתענו' בט"ז וכ"ז בתמוז ונשלשה בתשרי
ונעשרה בטבת מפני דברים הרעים שאירעו בהם:
ב אף על גב דכתיב בקרא' בחדש הרביעי בט' לחדש
הנקעה העיר אין מתעבין בט' בו אלא ב"ז מפני שאע"פ
שנראשונה הנקעה בט' בו כיון שנשכיה הנקעה ב"ז
בו תקכו להתענות ב"ז משו' דחרבן בית שכי חמיר לן:

תקנ הברל שיש בין ט' באב ליתר צומות:

א הכל חייבין להתענו' ד' נומות הללו ואכו' לפרוק
גד: ב נומות הללו חוץ מט"ז מותר' בראינה וסיכה
נעולת הסדל תשמיש' המיטה ואין צריך להפסיק בהם
מנע': ג כל ד' נומות הללו אם חלו להיות בשבת
דחין לאחר השבת: ד בשבת קוד' לנוס מכריו שלים
עזר הנוס חוץ מט"ז ונוס כפור ונוס פורים וסימניך
אכף עליו פיהו:

תקנא דיני שבוע שחל ט"ב להיות בתוכה:

א משנכנס אב ממעטין בשמחה וכו' ישראל דאית
ליה דינא בהדי גוי לשתמיט מיכו' דריע מזליה: ב
אראש חדש עד התעבית ממעטים במשא ומתן ובכנין
של

אחר חנות כדי שיהא כיכר שמפני הרגל הוא מכנס
 אבל לרחוק אסור עד הלילה ויש מעידין לרחוק אחר
 תפלת המנחה סמוך לחשיכה: יא ראש הצנה ויה
 חשיבי כרגלים לבטל האבילות: יב כהנשה אחת
 לפני הפסח אותה שעה חשובה כשנעה ושמוכה ימי
 הפסח הרי חמשה עשר ומשלים עליהם חמשה עשר:
 יג שעה אחת לפני עזרת חשובה כז' ועכר' כיון שאם
 לא הקריב קרבנות עזרת בעזרת יש לו תשלומין כל ז'
 חשוב כז' הרי' יד ומשלי' עליהם יו ויום שכי של עזרת
 עולה למכין ה' יז שעה אחת לפני ראש השנה
 בטלה ממנו גזירתו מפני ראש השנה וגזירת שלשים
 מבטל ממנו יום הכפורים ומגלח בערב' יה וה' לקובר
 מתו בנ' לתשרי שמגלח בערב' יה: יח שעה אחת
 לפני' יה בטלה ממנו גזירת שבעה מפני' יה וגזיר' שלשי'
 מבטל ממנו החג ומגלח בערב החג: יט שעה אחת
 לפני החג והחג הרי' יד ושמיכי עזרתו הרי כל' ויום שכי
 של שמיכי עזרת הרי כ"ב משלים עליהם ח': יז שמע
 שמועה קרובה בשב' או ברגל ולמוצאי שבת ורגל נעשו'
 רחוקה דיכו כדין שמע שמועה רחוק' אחר השב' והרגל
 אלא שבשבת וברגל כוהג דברים שבניכעא: יח שמע
 שמועה רחוקה בשבת או ברגל איכו כוהג בהם אפילו
 דברים שבניכעא אלא למוצאי שבת או הרגל כוהג שעה
 אחת ודיו: יט שמע שמועה קרובה בשב' שבת עולה
 ליום אחד ולמחר קורע והל' יום ששי שביעי לאבילות:
 כ אם עשרה ימים אחר החג שמע שמת לו מת בערב
 החג אעפ' שאם כמכה שעה אחת לפני החג' ושב' ימי
 החג יוס' ח' עזרת כל' ועשרה ימים אחרים הרי ל"א אין
 לזה דין שמועה רחוקה אלא דין שמועה קרובה שאין
 הרגל

שבו שלפניו חוץ מיום ה' ויום ששי : ה' אסולעברו
 לכנס בגדי הככריות בשבוע זה : ו' כלים חדשים בין
 לכבי בין כבועים בין של כמר בין של פשתן אבו' ללבוש
 בשבת זה : ז' יא' שאסור לתקן בגדים חדשי ומכעלים
 חדשי בשב' זה ויש להחמיר בזה מר"א : ח' כשי לכהיגי
 להשיך הכנף להיכנו לכה' דלא למשתי עמ"א מדעייל אב
 ולעמוד הסופין שהולכין מכהגא וחוא מלשון או בשתי
 לארכו של כנף או בערב : ט' יש כוהנים שלא
 לאכול בשר ושלא לשתו יין בשבת זו ויש שמוסיפין מר"א
 עד התעבית ויש מי שמוסיפין מ"ז בתמוז : י' יש מי
 שאומר שהכוהנים שלא לאכול בשר בימים המזכרים
 מותרים בתבשיל שכתבשל בו בשר ואסורין בבשר עוף
 ובבשר מלוח ויין תוסס . ומותר לשתות יין הבדלם
 וברכת מזון : יא' כל מי שאוכל בשר במקו' שכוהנים
 בו איסור פורץ גדר הוא וישכנו כחש : יב' תמפורת
 שבו זה אחד ראשו ואחד כל שער שבו אסור : יג'
 ובזמן כל שמעכב את האילה מותר : יד' אסור
 לגדלית לספר לקטנים ולכבם כמותם בשבת זו :
 טו' מי שתכפוהו אבילות של מת ושל שבת א'
 והכביה שערן מקל בתער אבל לא במספרים ומכבם
 כמותו במים אבל לא בכתר ובחול : יו' יש כוהנים
 שלא לרחוץ מר"ו ויש שאין כמכעיס אלא בשבת זו
 ויש מתעביה משבעה עשר בתמוז עד תשעה באב :
 יז' טוב לזוהר ולומר שהחייכו בין המזכרים על פרו
 או על מלבוש אבל על פדיון הבן אומר ולא יהמין
 המטה : יח' נדיק לזוהר מ"ז בתמוז עד תשעה באב
 שלא לילך יחידי מארבע שעות עד ט' שעות ולא יכו
 התלמידים בימים ההם :

של שמחה כגון בית חתנות לבנו או בכין של גיור וכו'.
 ובכתיבה של שמחה כגון אכורדקי של מלכים שמועשים
 לכל להסתופק בצלו או מיכי הדם ומיכי אהלי ואם היה
 בתלו כוונה ליפול אעפ"י שהוא של שמחה מותר לבנותו
 ואין כושאים נשים ואין עושים סעודת אירוסין אבל
 ליארם בלא פשדה מותר ואפילו בט"ו עגמו מותר
 ליארם שלא יקדמו אח"כ שבוט שחל בו ט"ו אסורי'
 למפר ולכבם אפילו אינו רובה ללבושו עתה לא להניחו
 לאחר ט"ו ואפילו אין לו אלא חלוק אחד אסור וכן
 המכוננים מקודם בין ללבוש בין להניע בהם המטה
 ואפילו מטפחות הידים והשלחן אסור וכיבוס שלנו
 פו גיהוז שמעבירי' מות' אבל גיהוז שלכו אסור וכלי פשתן
 על כבד כתר או אין בהם מכו' גיהוז והדי הם כביבוס
 בודית לקיטו יפה שלכו ומות' וה"ל לגוהתן ולהניחן עד
 אחר ט"ו אבל אסור ללבושן בשבועה וכהגו לאסור אסור'
 בלי פשתן ואפילו בכיבוס שלכו בין ללבוש בין לבג
 ולהניח ואין להקל בדב' כיון שכהגו כ"ס דאיפש' דמדינא
 כמי אסור שהרי יש מי שכתב דכיבוס שלכו קרו לשל בני
 בבל שאין מתלבבי יפה לפי שמימיהם הם עבודי' שאינה
 ארץ הרים ונבשות כארץ ישראל וכיבוס של שאר ארצות
 איפשר שהוא ככיבוס של ארץ ישראל ואסור ועוד שיש
 מי שפי' דגיהוז היינו מים ואפר או כתר ובודית וכיבוס
 היינו כמי לבד וכומן הזה אין מכבסין כמי לבד וכמה
 שכל כיבוס של זמן זה הנו גיהוז ואסור מדינא אפילו
 בכלי פשתן ללבוש מיהא: ד לאחר התענית מותר
 למפר ולכבם מיד ואם הל' ט"ו ציוס ראשון או בשבת
 וכדחה לאחר השבת מותר בשתי השבתות בין שקודם
 התענית בין שאחריו ויש מי שאומר שכהגו לאסור כל

הלכות טב ותעניות רנד

הרו או לוח תעניתו ויפרענו: יב אין אומרים
תחכה ערב תשעה באב במחנה משום דאיכרי מופד:

תקנג רין סעודה הבפסקת:

א אעפ שאכל סעודה המפסקת מות' לחזור ולאכול
אלא אם כן קבל עליו בפירוש שלא לאכול עוד היום.
ב תשעה באב לילו כיומו לכל דבר ואין אוכלין אלא
מבעד יום ובין השמשות שלו אכור כיום הכפורים:

תקנד רברים האסורים בתשעה באב:

א תשעה באב אכור כרחיבה וסיכה וכעילת הסדל
ותשמיש המיטה ואכור לקרות בתורה כביאים וכתובים
ולשמות במשכה ובמדרש ובגמרא בהלכות ובאגדות
משום שכ'פקודי יי' ישרים משמחילב ותיכוקות של בית
רנן בטלי' בו אבל קורא הוא באיוב וכדברים הרעים
שבירמיה ואם יש ביניהם פסוקי כחמה נריך לדלגם:
ב ומותר ללמוד מדרש איכה ופר'לו מנל'הי' וכן ללמוד
פי' איכה ופי' איוב: ג יש מי שאוסר ללמוד על ידי
הרהור: ד מותר לקרות כל סדר היו' פרשת הקרבנו'
ומשנת איזוהו מקומן ומדרש רבי ישמעאל: ה עזרות
ומניקות מתעבו בתשעה באב ומשל' מו' כדרך שמתעבות
ומשלימו' ביה אבל בנ' כומות אחרי' פטורות מלהתעבות
ואעפ כן ראוי שלא תאכלנה להתענן במאכל ומשתה
אלא כדי קיום הולד: ו חיה כל שלשים יום וכן חולה
שהוא נריך לאכול אין נריך אומד אלא מאכילין אותו
מיד דבמקום חולי לא גזור רבנן: ז רחיבה אכורה
בתשעה באב בין בחמין בין בצונן אפי' להושיט אצבעו
במים אכור: ח טבילה של מנה בומכה מותרת אבל

חקנו ב ריני ערב טב: ובו ב' סעיפים

א ערב תשעה באב לא יאכל אדם בסעוד המפסקת
 שאוכלה אחר חנות נשר ולא ישתה יין ולא יאכל שני
 תבשילין: ב אפילו בשר מליח שעברו עליו יותר
 משני ימים ולילה אחת ובשר עופות ודגים ויין מגתו
 דהיינו שאין לו יותר משלשה ימים כהנו לאסור: ג
 אפילו בשל מין אחד בשתי קדרות מיקרי שני תבשילין
 וכן יש להחמיו וליוהר משני מיכי בקדרה אחת הוא דבר
 שדרכו בכך כל השנה כגון אפרכים פירוש מיכי זרעוני
 שכותכי עליהם בנלים וביני ותבשיל ובלעז ציבירי
 הכעשה מדב' שאכל כמות שהוא חי מקרי תבשיל לענין
 זה: ד מותר לאכל פירות כשהם חיים אפילו כמה
 מיכים: ה כוהנים לאכול עדשים עם ביני מבושלים
 בתוכם שהם מאכל אנלים: ו מי שאיפשר לו לא יאכל
 בסעודה המפסקת אלא פת חריבה במלח וקיתון של
 מים: ז כהנו לישיב עב' קרקע בסעודה המפסקת:
 ח יש ליוה' שלא ישנו שלשה לאכול בסעוד המפסקת
 כדי שלא יתחייבו בזימון אלא כל אחד ישב לבדו וידום
 ויברך לעצמו: ט כל זה בסעודה המפסקת שאין
 דעתו לאכול עוד אחריה סעודת קבע וכשהיה אחר
 חנות אבל אם היה קודם חנות או אחר חנות ודעתו
 לאכול אחריה סעודת קבע אין צריך ליוהר בדברים
 הללו: י אם חל תעשה באב בא' בשבת או שחל בשבת
 ונדחה לאחר השבת אוכל בשר ושותה יין בסעודה
 המפסקת ומעלה על שלחנו אפי' כסעודת שלמה בעת
 מלכותו: יא מי שקבל עליו תענית ב' זה' כל ימות
 השנה ואי' ערב תשעה באב להיות בשני ישאל על

הלכות - טבות ענינת רנה

אין עושין ובכל מקום תלמידי חכמי בטלים וכל הרוצה
לעשות עצמו תלמיד חכם לעבין זה עושה ואפי' במקום
שכהנו שלא ליגשו מותר ע"ג נזים ואפי' בביתו ופרקמטיא
להרויח ולהשתכר במקום שכהנו שלא לעשות מלאכה
אסור ובמקום שכהנו לעשות מלאכה מותר לא שממעט
שאילו משכחם אב ממעטין מלישא וליתן: ב ג
ומלאכת דבר האבד מותר כדרך שאמרו בחולו של
מועד: ב ד כל השעה מלאכה בתשעה באב איכא
רואה סימן ברכה מאותה מלאכה: ב ה כל האוכל
ושותה בתשעה באב איכו רואה בשמחת ירושלם וכל
המתאכל על ירושלי' זוכה ורואה בשמחתה וכל האוכל
באר או שותה יין במצודה המפסקת עליו הכתוב אומר
ותהי עובותם על עמיתם:

תקנה דינית פלין וצצית בתשעה באב:

א כוהנים שלא להכיח תפילין בט"ב שחרית ולא
טלית לא לובשים טלית קטן תחת בגדיהם בלא ברכה
ובמכה מכיחים ביצית ותפילין ומברכים עליהם:
ב יש מי שכהנו לשכב בליל תשעה באב מוטה על
הארץ ומשים אבן תחת ראשו:

תקנו תשעה באב שחל ביום א:

א ליל תשעה באב שחל בא' בשבת כשרואה הכר
אומר בורא מאורי האש ואיכו מנרץ על הנשמים ובליל
מונאי תשעה באב מדיל על הכוס ואיכו מנרץ לא על
הכר ולא על הנשמים:

תקנו לומר נחם וענינו בתשעה באב:

אורח חיים

צומן הזה אין טבילה בזמנה הילכך לא תטבול בזמן
 כהנו: ט אס היו ידיו מלוכלכו בטיט ובנואה מותר
 לרחוץ להעביר הליכלוך ולא יטול כל ידיו אלא לפי
 הצורך להעביר הליכלוך: י נוטל אדם ידיו שחרית
 וצריך לזוהר שלא יטול כל היד אלא עד סוף קשרי
 אצבעותיו: יא ולאחר שכבד ידיו ועדיין לחות קצת
 מעבירם על עיניו ואם היה לפלוק על גבי עיניו ודרכו
 לרחנם במי רוחץ ומעבירו ואיכו חושש דהוה ליה כטיט
 וכנואה שרוחץ כדרכו ואיכו חושש: יב ההולך
 להקביל פני רבו או אביו או מי שגדול ממנו או לצורכי
 מצוה עובר במים עד נוארו ואיכו חושש וכן בחזרה
 מותר: יג ההולך לשמור פירותיו עובר במים עד
 נוארו ואיכו חושש אבל בחזרה אסור: יד הבאין
 הדרך ורגליו כהות מותר לרחוץ במים: טו סיכה
 איכה אסור לא של תעכוג אבל מי שיש לו הטטין בראשו
 סך כדרכו ואיכו חושש: יו כשילת הסנדל דוקא של
 עור אבל של בנד או של עץ או של שעם
 וצמי מותר ושל עץ מחופה עור אסור: פירוש קליפי עץ
 יז אבל ומכודה שמהלכים בדרך מותרים כשילת
 הסנדל וכשיגיעו לעיר יחלוכו וכן בט"ב: יח יש מי
 שאומר שלא ישן בליל תשעה באב עם אשתו במטה
 וכבון הדבר משום לך לך אמרים כזירא: יט אם הל
 תשעה באב בשבת מותר בכלן אפילו בתשמיש המטה:
 כ אין שאלת שלום לחבירים בתשעה באב והדיוטות
 שאינם יודעים וכותבים שלום משיבין להם בשפה רפה
 ובכבוד ראש: כא יש מי שאומר שלא ילך ויטייל בשוק
 כדי שלא יבא לידי שחוק והתול: כב מקום שנהגו
 לעשות מלאכה בט"ב באב עושים מקו שנהגו שלא לעשות
 אין

הלכות טב ותענוות . רנו

מנויים במקום המילה יברך על הכוס ותשתה ממנו
היולדת והוא שתשמע הברכה ולא תפסיק בדברי' בין
שמיעת הברכה לשתיית הכוס ואם אינה שם יברך על
הכוס ויטעים לתיכונק : ח בעל ברית לובש בגדים
אחרים אך לא לבני' ממש : ט תשעה באב שחל להיות
בשבת וכדחה ליום ראשון בעל ברית מתפלל מבחה
בעוד היום גדול ורוחץ ואיכנו משלים תעביתו לפי שיט'
שלו הוא : י כוהנים שלא לשחוט ושלא להכין כורכי
סעודה עד אחר חנות :

תקס לעשות זכר לחרבן . ובו ה' סעי'

א משחרב בית המקדש תקכו חכמים שהיו באותו
דור שאין בוכים לעולם בבין מחוייד ומכוויד כבנין
המלכים אלא טח ביתו בטיט וסד בסיד ומשייר מקום
אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד והלוקח חנר
מחויידת ומכוויר'ת הרי זה בחוקת' ואין פירוש מחויידת
מחוייבי' אותו לקלוף הכותלים : ב
וכן התקיכו שהעורך שלחן לעשות סעודה לאורחים
מחסר ממנו מעט ומכיון מקום פכוו בלא קערה מן
הקערות הראויות לתת שם . וכשהאש' עושה תכשיטו
הכסף והזהב משיירת מין ממיכי התכשיט שמוהנת בהם
כדי שלא יהיה תכשיט שלם וכשחתן נושא אשה לוקח
אפר מקלה ונותן בראשו מקום הכחת תפלין וכל אלו
הדברים כדי לזכור את ירושלם שכ'אם אשכחך ירושלם
אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי : ג וכן
גורו שלא לבני' בכלי שיר וכל מיכי זמר וכל ממיעי קול
אל שיר אסור לשמוח בהם ואסור לשומעם מפני החרבן
ואשילו שירה בפה על היין אסורה שבא' בשיב לא ישתה

אורח חיים

א בתשעה באב אומר בבוכה ירושלם כחם ה' אלהים
את אכילי ביון וכו' ועביכו בשומע תפלה ואם לא אמר
לאזה ולא זה אין מחזירין אותו:

ת ק נ ח במוצאי תשעה באב אין אוכלין
בשר ובו סעיף א'

א בתשעה באב לעת ערב הניחו אש בהיכל ונטרף
עד שקיעת החמה ביום עשירי ומשכי כך מנהג כשר
שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין כליל עשירי ויום
עשירי:

ת ק נ ט מנהגי תשעה באב ודין מילה
בתשעה באב: ובו י' סעיפים

א אם חל ט"ז במוצאי שבת אין אומרים נדקקת
במכחה בשבת: **ב** כליל תשעה באב אומ' אחר קיבות
ואיכה סדר קדוש ומתחיל מואת' קדוש ואם חל במוצאי
שבת אין אומרים ויהי כוונתו: **ג** ליל תשעה באב ויומו
יזשנים בבית הכנסת לארץ עד תפלת המכחה ואין
מדליקין כירות כלילה כי אם כר אחד לומר לאורו קיבות
ואיכה: **ד** אין אומרים תחנות בתשעה באב ואין
בופלים על פניהם משום דאקרי מועד: **ה** בשעת
הקיבות אסור לספר דבר ולגאת חוץ כדי שלא יפסוק
לבו מן האבל וכל שכן שלא לשוח עם הגוי: **ו** אם יש
אבל בעיר הולך כלילה לבית הכנסת ונס ביום עד
שיגמרו הקיבות: **ז** אם יש תכונק למו' מלין אותו
אחר שגמרו הקיבות ויש ממתכין למו' עד אחר
הנרות ומכרכים ברכת המילה בלא בשמים ואם הולכת

קודם קרע אחר ואם לאחר שלשים יום חוזר וקורע:

חק ס ב דין קבלת התענית וכו' יג סעי'

כל תענית שלא שקעה עליו חמה דהיינו שלא השלימו
עד נאת הככבים אינו תענית ואם דעתו לאכול קודם
לכן אינו מתפלל עכנו: ב יש אומרים שמי שרניל
להתענות עשרה ימי תשובה כיון שאין רגילות לקבלם
בתפלה אין צריך להתענות עד נאת הככבים אלא עד
שינא מבית הכנסת: ג יחיד שקבל עליו תענית סתם
בערב שבת צריך להתענות עד נאת הככבים אם לא
שפירש בשעת קבלת התעני' עד שיסלימו הנכו תפלתו:
ד תענית חלוס צריך להתענות עד נאת הככבים
ואפילו כ"ע: ה כל תענית שלא קבלו עליו היחיד
אנעוד יום אינו תענית: ו אימתי מקבלו בתפלת
המנחה אומר בשומע תפלה או אחר שמיים תפלת
קודם שיעקור רגליו הרני בתענית יחיד מחר יהי רנון
שהוא תפלתו ביום תעניתו מקובלת ואם לא הוציא
בפיו אם הרהר בלבו שהוא מקבל תענית למחר היו
קבלה והוא שיהרהר בן בשעת תפלת המנחה: ז קבל
עליו תענית בתפלת המנחה אע"פ שהוא אוכל ושותה
בלילה לא הפסיד כלום וכן אם קבל עליו להתענות
ג' או ארבעה ימים או יותר זה אחר זה להתעבו בימים
ויאכל בלילות אע"פ שהוא אוכל כל הלילה ולילה לא
הפסיד כלום דהו קבלם לכולם אע"פ שלא קבל כל
אחד ואחד במנחה שלפניו: ח אם קבל עליו בתפלת
המנחה ג' או ארבעה תעניות ולא רנופין זה אחר זה
כגון שקבל עליו להתענות שני וחמשי ושני וכיוצא יש
מי שמקבל אף סג' בקבלה אחת לכלם או אם צריך

ארח חיים

יין וכבר כהג כל ישראל לומר דברי תושבחות או שיה
של הודאות וזכרון חסדי הק'בה על היין : ד וכן גורו
על עטרות חתנים שלא להניחם כלל ושלא יבית החתן
בראשו שום כליל שבאמ' הסר המנכפ' והרם העטר' וכן
גזרו על עטרות הכלה אם היה של כסף אבל של גליל
מותר לכלה ודוקא לחתן וכלה אבל בשאר כל אנשים
וכשים לא גזרו : ה אבוד לאדם שימלא פיו שחוק
בעהז :

תקסא רין הרואה ערי יהודה ירושלם והמקדש בחרבנם : ובו ה' סעיפים

א הרואה ערי יהודה בחורבן אומר ערי קדשך היו
מדבר וקורע : ב ראה ירושלם בחרבנו אומר ניון
פיתה מדבר שממה וקורע וכשרואה בית המקדש אומר
פית קדשיכו ותפארתכו אשר הללוך אבותיכו היה
לשריפת אש וכל מחמדכו היה לסרבה וקורע ומהיכן
חייב לקרוע מן הצופים ואח"כ כשיראה המקדש קורע
קרע אחר וכל קריעה טפח ואם בא דרך המדבר שאו
רואה המקדש תחלה קורע על המקדש טפח ואחר כך
כשיראה ירושלם מוביץ על קרע ראשון כל שהו :
ג אם קרע על אחת מערי יהודה אינו חוזר וקורע
כשיראה שאר ערי יהודה חוץ מירושלם שחוזר וקורע
עליה קרע אח' בפני עצמו ואם קרע על ירושלם תחלה
אינו צריך לקרוע על שאר ערי יהוד' : ד כל הקרעים
האלו בידו ומעומד וקורע כל כמות שעליו עד שיגלה
את לבו ואיכו מאחה קרעים אלו לעולם אבל רשאי
לשללן למללן ללקטן ולתופרן כמין סולמות : ה
מים הולך ובא לירושלם הולך ובא תוך שלשים יום אינו
קורע

הלכות תעניות רנח

ויילבניה מצדה או אם יכלים לדכוי לא ועל סמך זה הוא
הוי אסמכתא: כודר או סתמיש
כדכר מה

תקסג דין מי שהרהר בלבו להתענות

א מי שהרהר בלבו שלא בשע' תפלת המכח' להתענות
למחר לא הוי קבלה דלא הוי כהוציא בפיו להתענות
למחר דלא הוי עדיף תענית כיון שלא קבלו בתפלת
המכחה:

תקסד דין לילה שלפני התענית:

א כל תענית שאוכלים בו כלילה בין נכור בין יחיד
כריזה אוכל ושותה עד שיפלה עמוד השחר והוא שלא
ישן אבל אם ישן איכו סוזר ואוכל ולא שותה אלא אם כן
התכה לאכול או לשתות:

תקסה דין תפלת עננו: ובו וסעיפים

א יחיד אומר עכנו בשומע תפלה בין יחיד שקבל
עליו תענית בין יחיד המתפלל עם הנכור בתענית
נכור וכן שליח ביבור שמסדיר תפלתו בלחש כיחיד דמי
ובשומע תפלה: ב אם שכח מלומ' עכנו אין מחזירין
אותו ואם כוכר קודם שעקר רגליו אומרו בלא חתימה:
ג יש אומרים שאין היחיד אומר עכנו כי אם במכחה
שמא יאחזכו בולמום וכמא' שקרן בתפלתו אבל שליח
ביבור אומרו גם בתפלת שחרית כשהוא מתפלל בקול
דס שא' שלא יתעבו קנת מהקהל ובארבע נומות גם
פיסיד אומרו בכל תפלותיו ראפוי' יאחזכו בולמום ויאכל
פיך שפיר למימר עכנו ביום נוס התענית הזה כיון

קבלה לכל אחד ואחד : ט קבל עליו להתעבו למחר
 והתעבה וכלילה שלאחר התעבית כמלך להתעבות אף
 פניו שלן בתעביתו שלא אכל כלילה והתעבה כל היום
 השכי אינו תעבית מפני שלא קבלו עליו מבעי : י
 מתעבה אדם תעבית שעות והוא שלא יאכל כל היום
 כינוד הרי שהיה טרוד בחפניו ומתעסק בנרכיו ולא
 אכל עד חנות או עד ט' שעות וכמלך להתעבו בשעות
 ששארן מן היום הרי זה מתעבה אותם שעות ומתפלל
 בהם עכנו שהרי קבל עליו התעבית קוד' שעות התעבו'
 ויש אומרים שגם זה תעבית שעות נריך שיקבלנו עליו
 מאתמול והיכי משכחת לה כגון שקבל עליו מאתמול
 להתעבות עד חני היום וכשהגיע לחני היום וכמלך
 ונמרו או שקבל עליו להתעבות למחר מחני היום ואילך
 ולמחר כמלך ולא אכל גם בחני היום הראשון הרי זה
 תעבית שעות : יא אם קבל עליו תעבית עד חני
 היום ואכל אחר כך או שאכל עד חני היום וקבל עליו
 תעבו' משכ ואילך אינו בקרא תעבית להתפלל עגנו
 אבל בקרא תעבית לעבין שנריך להשלים כדרו : יב
 תעבית שגוזרים על הנכור אין כל יחיד נריך לקבלו
 בתפלת המכהה אלא שליח ביבור מכרו התעבית והרי
 הוא מקובל ויש אומרים דהכי מילי בארץ ישראל שהים
 להם כשיא לפי שגזירתו קיימת על כל ישראל בחונה
 לארץ נריכים כל הנכור לקבל על עצמו כיחידים שכל
 אחד מקבל על עצמו : יג יש מי שאומר שמי שגדר
 ואזר אם לא אלך למקום פלוני אשב בתעבו' מאח' שמה
 שהתכ' הוא דבר הרשות הוי אסמכת' פי' אסמכתא אדם
 אכל אם אמר אם לא אעשה מצוה סומך בדעתו כינול
 פלונית אשב בתעבית וכן אם אמר אם לעשות דבר אחר

יבילכו

הלכות תענית רנט

מהניס להרבות סליחות בנרכת סלח לנו ויש שאין
נוהגים לומר סליחות עד אחר סיום יום נדכות וכן
הנהיגו הקדמונים בארץ ישראל והוא המנהג הנכון :
ה בתעבית נבדו שלים ביכוד שאיבו מתענה לא
יתפלל : ו יש מי שאומר שאין עומד לקרות בתורה
נתענית עבור מי שלא התענה ואם הכהן איבו מתענה
על הכהן מבית הכנסת ועומד לקרות בתורה ישראל
המתענה : ז בתעבית נבדו יעמדו שנים אבל שלים
ביכוד מזה אחד ומזה אחד שיאמרו עמו סליחות : ח
בל תענית נבדו יש בו כשיאות בפי' במנחה קוד מבי'ה :

תקסו טעימה ורחיצת הפה שבזתר בתענית : ובוג סעיפים

א השחי בתענית יוכל לטעום עד כדי רביעית
ובלכד שיפלוט זכיה ונתשעה באכ אסור : ב יא שלא
התירו רביעית בפעם אחת אלא מעט מעט ויש אומרי'
שאפילו בפעם אחת יוכל לטעום עד כדי רביעית אם
ודע בעצמו שיכול להעמיד עמו שלא יבלע כלום :
ג מי שדרכו לרקוז פיו בשארית בתעבית נבדו לא
בשר למעבד הכי אבל בתעבית יחיד שרי כיון שפולט
ואפילו יש במים שרוקן יותר מרביעית :

תקסח דיני נדרות תענית : ובו יב סעי'

א נדר להתעבות יום זה ושכח ואכל משלי' תעביתו
זהו הדין אם היה תעבית שלום או שהיה תעבית נבדו
או שהיה יום ידוע לו להתעבות כיום שמת אביו או דכו
אבל אם נדר להתעבות חם א' או שני ימים וכשהתחיל
להתעבות

שתקנו חכמים להעבנות בו: ד טוב לומר בתחנונו
 שאחר תפלת המכחה לאחר אלהי כבוד וכו' רבון כל
 העולמים גלוי וידוע לשכיך שבזמן שבית המקדש קיים
 אדם חוטא מקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו
 גרמו וכו': ה אין היסוד רשאי לומר שלש עשר מדות
 דרך תפלה ובקשת רחמים לדבר שבקדושה הם אבל
 אם בא לאומרם דרך קריאה בעלמא אומרם: ו
 המתעבה ומפרסם ענמו לאחר ל'השתבח שהו' מתעבה
 הוא כענש על כך:

תקסו דני תענית צבור: ובו חסעי'

א בתענית צבור אומר שלים כיבוד עכנו בין גואל
 לדופא וחותם באי העוכה לעמו ישראל בעת צרה
 וקורי ויחל בשחרית ובמכחה בין שחל בשכי ובחמשי בין
 שחל בשאר הימים: ב כשהצבור נוזרים תענית על
 כל צרה שלא תבא עליהם וכן בתעניות שכי וחמשי ושמי
 שאחר הפסח ואחר ההג שכוהנים באשכנו להתעבות
 הצבור כהנו הראשונים לומר שלים כיבוד עכנו בין נוש
 לדופא ולקרית ויחל ויש שתמהו עליהם והקשו עליהם
 זה ראש יישב קושייתם הילכך למכהג הראשונים שומעין
 ומיהו היכא שנוזרים תענית שלא לשום נורך אלא לשום
 בתשוכה יש כוהנים לדוכו כתענית צבור לעבין עכנו
 בין נוש לדופא וקריאת ויחל ויש כוהני לדוכו כתענית
 יחיד שאף שלים כיבוד איבו אומר עכנו אלא בשומע
 תפלה ואין מוציאין בו ספר תורה: ג אין שלים כיבוד
 אומר עכנו ברכה בפני ענמה אלא יש בבית הכנסת
 עשרה שמתעבין ואפילו אם יש בעיר עשרה שמתעבים
 בין שאין בבית הכנסת עשרה שמתעבים לא: ד
 כוהנים

עם הנכור על צרתם הרי זה לא יכהו עידוכין כענין
לא יקל ראשו ולא יהיה שמח וטוב לב אלא דואג ואוגר
כענין שנאמר מה יתאוכן אדם חי :

תקסט דין נודר בעת צרה: ובוב'סעי'

א יחיד שמתעבה על צרה ועברה או על חולס
ונתרפא או מתכדיך להשלים כל התעביות שקבל עליו
אכל נכור שמתענין על שום דבר וכעבו קודם חנות לא
ושלימו ואם תם ורוב נכור רונים להשלים אין יהייד
רשאי להשריש ענמו מהם: ב יסיד שמתעבה על צרה
וגורע שקודם קבלת התענית כבר עברה איכו נריך
להשלים:

תקע חנוכה ופורים וימים שאין אומרים
בהם תחנה שנפגשו בתוך ימי נדרי
תענית: ובוג סעיפים

א יחיד שקבל עליו תענית כך וכך ימיו ואירעו בהם
שבתות ויום טוב או ר"ח חנוכה ופורים או ערב יום
הכפורים אם קבלו בלשון קבלת תענית בעלמא איכו נריך
התרה ואם קבלו בלשון הרי עלי שהוא לשון כדר נריך
המתחכם ויפתח בחרטה שיאמר לו אילו שמת א לכך
שאירעו בהם לו הימי לא היית כודר ומתיר לו ולהרמבם
כשקיבל עליו בלשון כדר ופגעו בו שבתות ויום טוב או
ערב יום הכפורים או ר"ח חייב לגום בהם אם לא יתירו
לו אכל אם פגע בו חנוכה ופורים כדרו בטל ולא יגום
בהם מפני שהם מדצריהם ונרזכים חיווק: ב הכודר
להתעבות

אורח חיים

להתעבות שכח ואכל כזית איבד תעביתו וחייב לנזם
 יום אחר: ב הנודר לנזם עשרה ימים באיזה יום
 שירצה והיה מתעבה ביום אחד מהם והונרך לדב'מנות
 או מפני כבוד אדם גדול הריוזה לזה ופורע יום אחר
 שהיה לא קבע הימים בתחלת הכדר אבל אם לא קבל
 עליו קודם לכן להתעבות יום אחר אלא במכה קבל
 עליו להתעבות למחר מיקרו תעבית זה ואינו יכול
 ללוותו וכן אם היה תעבית חלום אינו יכול ללוותו:

ג מי שחדר להתעבות סך תעביות יכול לדחותם עדי
 שנות החורף: ד יש מי שאומר ששני ימי' ושני לילות
 רנופים יש להשוותם לארבעי' תעביו' שאינם רנופים:

ה המתעבה תעבית חלום ביום טוב או בחולו של
 מועד או ברה' או בחנוכה ופורים או בערב יום הכפורי'
 צריך למיתב תעביתא לתעביתיה כדין המתעב' תעבית
 חלום בשבת: ו אין תעבית צבור בבבל ליאכר
 במלאכה ולהפסיק מבעוד יום אלא תשעה באב בלנה
 הילכך יחיד שקבל עליו תעביו' לא חיישינן שמא תעבית
 צבור קיבל עליו ומותר בכלן ומכל מקום לכתחלה טוב
 לומר בשעת קבלת תעבית הריכי בתעבית יחיד לפניך

ז כשאירע יום שמת אביו או אמו באדר והשנה
 מעוברת יתעבה באדר שני: ח אין צריך להתעבות
 אלא ביום מיתת אביו ולא ביום קבורה: ט אם אירע
 יום מיתת אביו בשבת או ברה' ידחה למחר: י הנודר
 לילך על קברי נדיקים שבמקום פלוני וכתעבב ימים
 רבים ואחר כך אירע שהשכירוהו ללכה שם די בהליכה
 זו: יא הנודר לנזם סכום ימים רנופים ואירע בהם
 תפגית חונה עולין לו: יב כל השרוי בתעבית בין
 שהיה מתעבה על נדתו או על חלומו בין שהיה מתעב

תקעב באיזה ימים אין גחרין תענית צבור: ובו גסעיפים

א אין גזורים תעבית על הצבור בתחלה ביו המים
 שלא להפקיע שצרים ואפילו במקום פ' שלא להקטין
 שאין לחוש לכך: ב אין גזרין תעבית המדות שהן
 על הצבור כראשי מדשים או בחטכה מודדין מיני
 ופזרי או בחולו של מופד ואם התחילו אובליו
 להתעבות על הצרה אפילו יום אחד ופגע בהם יום
 מאלו מתעבין ומשלמין היום בתעבית: ג צבור
 שנקטו לגזור תעבית שבי זממשי ושכי ופגע בתעבית ט"ו
 השנת התעבית כדחה לשנת הבאה כדי שלא יגזרו
 פשיית ב"טו בשנת שהיא ראש השנה לאילכות:

תקעג שבטלה מגלת תענית:

א הלכתא בטלה מגלת תעבית וכל הימי הכתובים
 בה מותר להתעבות בהם וכ"ש לפניהם ולאחריהם סוף
 מחטובה ופזרים שאסור להתעבות בהם בעצמם אבל
 לפניהם ולאחריהם מותר וכן שנתות ז"ע וז"ה מותרים
 לפניהם ולאחריהם:

תקעד שנותנין בתענית חומרי המקום שיצא ושהלך לשם: ובו הסעי'

א ההולך ממקום שמתעבים למקום שאין מתעבין
 ודעתו לחזור כריך להתעבות כל תעביות שקבלו
 עליהם: ב ההולך ממקום שאין מתעבים למקום
 שמתעבים יתעבה עמהם אפילו דעתו לחזור: זמיהו
 ציין שלא קבל עליו תעבית אם יצא מן העי' סוף לתחום
 מותר

להתענות בשבת ויום טוב וערב יום הכפורים וחכוכת
 ופורים דיכו שיה לכבוד להתענות כך וכך ימים אלו
 ואירעו בהם ימים הללו אם הוציאו בלשון נדר דיכו
 כמקבל עליו בלשון נדר ואם הוציאו בלשון קבלת תענה
 בעלמ' דיכו כמקבל בלשון קבלת תענית: ג אם נשבע
 להתענות כך וכך ימים ואירעו בהם ימי הללו השבעה
 חלה עליהם מטעם איסור כולל אבל אם נשבע להתענות
 בשבת או ביום טוב בפירוש לא חלה עליו שבעה דאין
 שבעה חלה על דבר מצוה אלא לוקה על שנשבע לשוא
 ואוכל ואם נשבע להתענות בחכוכ' ופורים חלה שבעה
 עליו כיון שאינן אלא מדרבנן וכל דהה' לר"ם וערב יום
 הכפורים שאינם אלא מדרבנן אלא שמדבריו הרמ"ם
 נראה שהם של תורה:

ת ק ע א מיהם החוטאים לישב בתענית:

- א היושב בתענית אם יכול לסבול התענית קרא קדוש ואם לאו כגון שאינו בריא וחוזק קרא חוטא:
- ב ת"ה אינו רשאי לישב בתענית מפני שממעט במלאכת שמים אלא אם כן כשהכבוד מתענים שלא יפדוש עצמו מהם ומלמדי תיפוקות דיבם נת"ה:
- ג עיר שהקיפוח גוים וכן יחיד הכרדף מפני גוים או קצבי למטעים או מפני דוח רעה אינם רשאים להתענו' שלא לשבר כהן אלא יקבלו עליהם להתענות כך וכך תעניות לכשיככלו וכן אם גזרו המרה וגזרו שלא להתענות עליו יקבלו עליהם להתענו' כך וכך תעניות כשתעבור ההמרה:

נזרין עוד ו' תעניות על הנכור ב' זה' וכ' זה' וז' זה' וז'
 וכל מה שאסור בשלשה הלפניו אלו אסור אף באלו
 ויתירין לו שמתריעין בהם באסור על הנכור שמוסיפי'
 בהם ומתפללין ברחוב העיר ומורדין זקן להזכירם
 ומוסיפין שש ברכות בתפלת שחרית ובתפלת המנחה
 וכו' עליו את החכיות ובשני לעת ערב פותחים מעט
 כדי שימלאו לקנות לשערת הלילה ובחמשי פותחין
 כל היום חכיות המוכרות מאכל מפני כבוד השבת ואם
 יש לחכות שני פתח פותח אחד וכו' על אחד ואם יש
 לחכות ארבעה לפניו פותח כדרכו בחמישי ואינו חושש
 ה' עוברות ומכיקות מתעבות בג' אמצעיות אבל לא
 בג' ראשונות ולא בשבע אחרונות ומיהו לא יאכלו אלא
 כדי קיום הולד: ו' אחר שגורו' תעניות לו אם לא
 נענו אין גזרי' עוד והכי מילי כשמתעב' על הנשמי' לפי
 שכשעברו אלו כבר עברו זמן הנשמי' ואין בהם תועלת
 אבל על שאר פורעניות מתעב' והולכים עד שיעבו:
 ז' כשמתעבין על הנשמים ועברו' תעניות לו ולא
 נעבו ממעטין במשא ומתן ובבכין של שמחה וממעטין
 באירוסין וכישואין אלא אם לא קיים מצות פריה ורביה
 וממעטין בשאילת שלום בין אדם לחבירו ות"ל לא ישאו
 שלום אלא ככופין וכמכודים למקום ועם הארץ שנתן
 להם שלום משיבין לו בשפה רפה וכבוד ראש ות"ל לבדם
 סוורים ומתעבים ב' זה' וכ' עד שינא כיון של תקופת
 ומותרי' לאכול בליל ובמלאכה ובשאר הדברי' ומפסיקין'
 לר"ה חכוכה ופורים ינא כיון של תקופה והוא כשהגיע
 השמש לתחלת מזל השור אין מתעבין עוד שאין הנשמי'
 בזמן הזה אלא סימ' קללה הואיל ולא ירדו כל עיקר
 בתחלת השנה: ח' כל זה הסדר בשלש יבדו נשמים
 כלל

אורח חיים

מותר לאכול ואיכו צריך להשלים: ג שכת ואכל אל
יתראה בפניהם כאלו אכל ואל יכהו עידוכין בעצמו
לומר הואיל ואכלתי מעט אוכל הרבה: ד מנוח
להרעי אדם עצמו בשנת רעבון ואסור לשמרו מטתו חזן
עליל טבילה ולחשוכי בנים מותר: פי' ולמנועי בני תלשן
ה כל הסורמן הנכבד איכו רוא' ולא פשכת את בגד
בנחמתם וכל המנטע עמם זוכה
ורואה בנחמתן: וכו'

תקעה דיני תעניות שמתפללים באי על הגשמים: וכו' ג' סעיפים

א סדר תעניות שמתעבין בארץ ישראל על הגשמים
כך היא הניע יז במרחשון ולא ירדו גשמים מתחילין
תלמודי חכמים כלבד להתענות ג' תעניות ב' זה' זה'
זבל התלמידים ראויים לכך ודין תעניות אלו כדין
פענית יסוד: ב הניע ר"ח כסליו ולא ירדו גשמי בית
דין נזרין ג' תעביו על הנכבד ב' זה' זה' וכל העם נכנסו
לבתי כנסיות ומתפללים וזועקים ומתחככים כדרך
שעושים בכל התעניות: ג עברו אלו ולא נענו נד
נזרין עוד ג' תעביות על הנכבד ב' זה' זה' ובאלו מפסיקין
מלאכול מבעוד יום ואבורים בהם בעשיית מלאכ' ביום
אבל לא בליילה ואסורים ברחיב' כל הנוף בחמין ולפיכך
בועלין את הארהבאות אבל פניו ידיו ורגליו בחמין
וכל גופו נכוך מותר: ואבורים בסיכה אלא אם כן
היא להעביר את הזוהמה ואסורים בהם בתשמיש המע'
וכן אסור בבעילת הסדל בעיר ומתפללין בבתי כנסיות
מתחככין כנשאר פעניות: ד עברו אלו בית דין

הלכות תעניות רסג

היום ואם התחילו לירד קוד' חנות לא ישלימו לא יאכל
 וישתו ויעשו יט' ולערב יתקבצו ויאמרו הלל הגדול :
 יב אין אומרו' הלל הגדול לא כשכעבו כיו' תעניתם
 דוקא אבל אם לא כעבו עד יום שלאחר תעניתם לא :
 יג אם ירדו להם גשמים בליל תעניתם קוד' שעלה
 עמוד השחר אין אומרים הללו הגדול :

תקעו על איזה דברים מתעני' ומתריעני'

א כשם שמתעבי' ומתריעים על הגשמי' כך מתעבים
 על שאר הנרות כגון גוים שבאו לערוך מלחמה עם
 ישראל או ליטול מהם מם או ליקח מידם ארץ או לגזור
 עליהם המרה אפילו במנוה קלה הרי אלו מתעבין
 ומתריעין עד שירוחמו וכל הערו' שסביבותיה מתעבי'
 אבל אין מתריעין אלא אם כן תקעו להתקבץ לעזרתם
 ואפילו לא באו לא לעבור דרך ארצ' שאין להם מלחמה
 עמהם אלא על גוים אחרים ועוברים על מקום ישראל
 מתעבין ומתריעני' : ב וכן על הדבר אי' זהו דבר עיר
 שיש בה תק' רגלי ויבאו ממנה ג' מתים בג' ימים זה אחר
 זה הרי זה דבר יבאו ביום אחד או בארבע ימים אין זה
 דבר היה בה אלק' ויבאו ממנה ששה מתים בג' ימים זה
 אחר זה הרי זה דבר יבאו ביום אחד או בארבע אין זה
 דב' וכן לפי חשבו זה ואין הכשים והקטני' וזקני' ששבתו
 ממלאכה בכלל מכין אכשי המדיכה לעבני' זה היה דבר
 בארץ ישר' מתעבי' שאר גליו' עליהם היה דבר במדינה
 ושיירו' הולכו וזבאו ממכ' למדיכה אחר' שתיהן מתעבות
 אצ"פ שהן רחוקות זו מזו : ג ואם היה דבר בחזירים
 מתעבי' מפני שמציה' דומים לשל בני אדם וכל שכן אם
 היה דבר בגוים ולא בישר' שמתעבים : ד וכן מתעבי'

על

אורח חיים

כלל אבל ירדו כרביעה ונמחו פירוש המטר היורד להנחית
 העשבים ומתהילו ליבש הרי כל נמח ועשב האדמה נקרא
 אלו מתעבים וזועפים עד רביעה מפני שרובע ומעבר
 שירדו גשמים או עד שיבשו את הקרקע כדכתיב כי כאשר
 יבש הגש וגו' והוליד והבטיחה יבש וגו'

או קרוב לו שהוא זמן פריחת האילנות בארץ ישראל ולא
 ירדו גשמים הרי אלו מתעבים וזועקי' עד שירדו גשמים
 הראויים לאילנות או עד שיעבור זמנם וכן אם הגיע
 זמן חג הסוכות ולא ירדו גשמי הרבה כדי למלאה מהם
 שבורות השיחין והמערות הרי אלו מתעבין עד שירדו
 גשם הראוי לבורות ואם אין להם מים לשפות מתעבין
 על הגשמים בכל עת שלא יהיה להם מים לשפות ואפי'
 בימות החמה פסקו הגשמים בין גשם לגשם ארבעים
 יום בימות הגשמי הרי זה מכת בכורת ומתעפי' וזועקים
 עד שירדו גשמים או עד שיעבור זמנם: ט דלא
 בארץ ישראל וכל הדומה לה אבל מקומות שעוב' הגשמי'
 שלהם קודם י' במרחשון או אחר זמן זה כשיגיע זמנם
 ולא ירדו גשמים יחידים מתעבים ב' וה' וב' ומפסיקים
 ברא' חנוכה ופורים ושוהין אחר כך כמו ו' ימים אם לא
 ירדו גשמי' בית דין גוזרין י' תעניות על הסד' שאמרו:
 ו כל תענית שגזרין הכבוד בחונה לארץ אובלים
 בהם בלילה ודינא כדון שאר תעניות שאין גזרין על
 הכבוד תענית כגון נוס כפור אלא בארץ ישראל בלבד
 ובגלל המטר ונאותם עשר תעניות שהם ג' אמצעות
 ושבע אחרונות: ז א היו מתעבים על הגשמי' וכענו
 כמה ירדו ויהיו פוסקים מן התענית משיכסו בעומק
 הארץ הקרבה עפא וככוכית שכי טפחים ובעבודה ג'
 טפחים ואם התהילו לירד אחר חגות ישלימו אותן

פגון שלוח כחשים ועקרבים שמזיקים ואיכס מחיתים
 ואין נריך לומ' נרעי' ויתושין והדומה להם אין מתעבין
 עליהם ולא מתריעין: ח וכן על הירקון והשדפון
 אשהתחיל בתבואה אפילו לא התחיל אלא במקום אחד
 כמלא פי התכור מתעבין ומתריעין: ט וכן על
 הארבה והחמיל אפילו לא נרא' מהם לא כנף אחד בכל
 ארץ ישראל ואפילו איכו משחית יכול הארץ מתעבין
 ומתריעין עליה ועל הגו' באי בכל שהוא אבל פירוש אין
 על החגב אין מתעבין עליו ולא מתריעין' אלא ארבה
 וועקין בלבד ועכשיו שאין אכו מכירים מיכיס הללו על
 כלם מתריעים: י וכן על המזוכות כינד הרי שהולד
 דנרי' של פסור' שרוב חיי אנשי אותה העיר מהם כגון
 גלי פשתן כבכל ויין ושמן באי' וכתמעט המשא והמתן
 עד שינטרך התגר למכור שזה פשר' בששה הריוז נרת
 נכור ומתריעין עליה וכשבת וועקין עליה אבל אין
 תוקעין עליה בשבת: יא וכן על המטר כינד הרי
 שרבו עליהם גשמים עד שגרו להם הרי אלו מתפללין
 עליהם שאין לך נרה יתירה מוזהבתיים כופלי' וכמאז
 נתיים קבריהם ובארץ ישראל אין מתפללין על רוב
 הגשמי' מפני שהיא ארץ הרים ונתיים ככויים בארבים
 ורוב הגשמים טובה להם ואין מתעבין להעבי' הטובה
 ועכשיו בנפת מצוי מפולת בתי' מפני הגשמי' ומתפללין
 עליהם: יב כל עיר שיש בה נרה מכל אלו אותה
 העיר מתעבה וועקין בתפלה ומתחכין ומתריעין
 כשופר עד שתעבור הנרה וכל סביבותיה מתעכו' אבל
 לא מתריעות אבל מבקשים עליהם רחמים וככל מקום
 אין מתעבים ולא זועקים ולא מתריעים בשבת ויט על
 שום נרה חוץ מנרת המזוכות שזועקים עליה בשבת:

על החפולת שבעיר כינד הרי שרבתה בעיר חפולת
 כותלים בריאים שאינם עומדים בנד הכהר הריוז נרה
 ומתענים ומתריעי עליה וכן על הרעש ועל הרוחות
 שהם מפילין הבכין והורגים מתענים ומתריעי עליה;
 ה וכן מתעבי על החולאי כינד הרי שירד חולי אחד
 לאכשי הרבה באות העיר כגון אסכ' דה פירו' חולי הסוג
 או חרחור וכיוצא בהן והיו מפי' מאותו ^{את הדיון: מפני}
 חולי הרי זו נרת בכור ונזורי' עלי' תעכו' ^{ויסכרו עינות}
 ומתריעין וכן חכוך לח הרי הוא כשחין ^{תהום}

פורח ואם פשט ברוב הנכור מתעבין ומתריעין עליו
 אבל חיכוך יבש נועקים עליו בלבד: ו וכן על סית
 רעה שנסתלחה אפי' לא הזיק' לא נראית בלבד מתעבין
 ומתריעין בכל מקום אפילו הרחוקים אבל אם איכה
 משולחת איכה אלא חקרה: אי זו היא משולחת כראתה
 בעיר ביום הריוז משולחת: כראתה בשדה ביום אם
 ראתה שני בני אדם ולא ברחה מפניה הריוז משולחת
 ואם היתה שדה המוכה לאגם וראתה שני בני אדם
 ורדפה אחריהם הריוז משולח' לא רדפה אחריה' איכה
 משולחת ואם היתה באג' אפילו רדפה אחריהם איכה
 משולחת אלא אם כן טרפה שניהם ואכלה אחד מהם
 אבל אם אכלה שניהם באגם איכה משולחת מפני שזה
 הוא מקומה ומפני הרעבון טרפ' לא מפני שהי' משולח':
 ז בתים הנכווי' במדברות ובארצות הכשמות הואיל
 יחס מקום גדודי חיה אם עלתה לגג וכעלה תיכוך
 פי' מטה קטנה: מעריסה הריוז משולחת ואם לא הגיע
 מעגין הנה ערשו למדה זו איכה משולחת שאלו בני אדם
 ערש ברזל שפכו בעצמם ובאו למקום החיות:

אבל שאר מיכי רמש הארץ ורמש העוף משולחו והזיקו
 כגון

הלכות תענית רסח

גזור'כו תעניו' על הצבור שאין הצבור יכולי להתענות
 בכל יום לא מתריעין בכל יום ובכל תפלה ובהתרעה
 נפה די ואם יחידים רונים להתענות רשאים הם בכך
 ובהתרעת הפה דהיינו בעכנו אבינו עכנו אומר יהי
 רנון מלפניך ה' אל סיכו ואלהי אבותינו שיכנסו רחמין
 אח כעמך ויגולו רחמין על מדותיך ותתנהג עם בניך
 במדת רחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין ובטובך
 הגדול רחם עליה' שאין פורענו' בא לעולם לא בשביל
 ישראל והם עמך וכחלקך אשר הונאת מארץ מצרים
 ואינם יכולים לקבל לא רוב רעה ולא רוב טובה השפע'
 עליה' רוב טובה אינם יכולי לקבל כעסת עליה' אינם
 יכולי לקבל יהי רנון שיהא ריוח בעולם וזכור רחמין:

תקעח שבל יחיד יתענ' ויתפלל על צרתו

א כשם שהצבור מתענים ומתפללין על צרתם כך
 בל יחיד מתענה ומתפלל על צרתו כיצד היה לו חולה
 או תועה במדב' או חבוש בבית האסורין יש לו להתענ'
 ולבקש רחמים בתעניתו ולא יתענה בשבת ומועד
 וחכוכה ופודים וראש הדש:

תקעט סדר תפלות באלו התעניות:

א בכל יום משנעה תעניות אחרונות של ג' שמים
 מתפללין על סדר זה מוציאין את התב' לרחכה של שר
 וכל העם מתקבנים ומתבטלים בשקים וכותנים אשר
 מק'לה ע' התיבה וע' ספר תורה כדי
 להגדיל הנכיה ולהכניע לבם ואח' מן
 העם כוטל מן האפ' וכותן בראש הכשיא
 ובראש אב' כ' במקו' הכחת תפילין כדי
 פ' אפר של דבר
 ששקף לאבוקי
 עפר טעמים שם
 די' קפח' אפר

אורח חיים

יג עיר שהקיפנה גוים או כהר וספיכה המטורפת
ביום ואפילו על יחיד הכרדף מפני גוים או לסטים או
רוח רעה או חולה שאר חולי שיש בו סכנת היום וזעקי'
ומתחככים בתפלות בשבת אבל אין תוקעים לא אם כן
תוקעין לקבץ העם לעזור אחיהם ולהגילם: יד
תעניות אלו שמתעבים על הנרות אין מתעבית בהם
לא עבודות ולא מחיקות ולא קטנים ומותרין לאכול
בלילה אע"פ שמתעבין למחר חוץ מתעביות הנשמים:
טו נכור שהיו להם שתי נרות אין מבקשים רחמים
אלא על אחת מהם דכתיב וכנזמה וכבש' מאלהיכו על
זאת ואומרי' אף על פי שיש בלכבו נרות רבות על נרה
פלוגית באכו להתפלל ואם יש להם נרת רעב ונדת
דבר מבקשי' רחמים על הרעב משום דכי יהיב רחמנא
שוכעא לחיי יהיב: יז בכל יום תעבית שגזרין על
הנכור מפני הנרות בל' והזקנים יושבים בב"ה ובודקין
על מעשה אנשי העיר מאחר תפלת שחרית עד חגי
היום ומסירין המכשולות של עבירות ומוהירי' ודורשי'
וחוקרים על בעלי חמם ועבירות ומפרישין אותם ועל
בעלי זרוע ומשפילין אותם וכיוצא בדברים אלו ומחגי
היום ולערב רביע היום קורים בתורה ומפטיורי' בכניא
ורביע היום האחרון מתפללין מכה ומתריעין ומתודין
וועקין כפי כחם:

תקעו אם נתרבו הגשמי' עד שמטטטש

הקרקע איך מתנהגים ובו סעיף א

א בכל מקום אם רוב גשמים מטטטשים הקרקע
ומוכצים החרישה מתריעים ומבקשים רחמים ואם
העבין כחשו ואין פכאי להתריע כסדר שאר תעביות אין
גזרין

א' אלו הימים שאירעו בהם נרות לאבותינו וראוי
 להתענות בהם ואף על פי שמקנתם נר"ה יש מי שאומר
 שיתענו בו: ב' באחד בכיסן מתו בני אהרן בעשר'
 בו מתה מרים וכסתלק הארר' כ"ו בו מת יהושע בן
 נון' בעשרה באייר מת עלי הכהן ושני בכיו וכשבה
 ארון ה' כ"ח בו מת שמואל הכניא' כ"ג בסיון בטלו
 הנבירים מלעלות לירושלם בימי ירבעם בן נבט' כ"ה
 בו נהרג רש"ג ורבי ישמעאל ורבי חנינא סגן הכהנים'
 כ"ז בו כשרף רבי חנינא בן תרדיון ופ"ת עמו' באחד
 באב מת אהרן הכהן' ב"ח בו כבה כר מערבי בימי
 אחו' ב"ז באלול מתו מוציא' דבת הארץ' בחמשה
 בתשרי מתו כ' א"ש מישראל וכחש רבי עקיבא' בו בו
 נורה גזירה על אבותינו שימותו בחרב וברעב ובדבר
 אשני מעשה העגל' בו במרחשון פורו עיני גדקיהו
 ושטו בכיו לעיניו' כ"ה בכסליו שרף יהויקי המגלה
 שבת ברוך מפני ירמיהו' בת' בטבת ככתבה התורה
 וזית בימי תלמי המלך והיה השך לעולם ג' ימים' בט'
 בולא כודע אי זו היא הנדה שאירע' בו' בה' בשבט מתו
 הזקנים שהיו בימי יהושע' כ"ג בו נתקנו כל ישראל
 על שבת בכימן על עכין פלגש בגבעה' בו באדר מת
 מרעה' בט' בו כחלקו בית שמאי ובית הלל: ג' יש מי
 שאומר שגורו שיהיו מתפכין בכל שני וחמשי על חרבן
 הבית ועל התורה שנסרפה ועל חילול השם ולעתיד
 לבא יתפכם ה' לשמון ולשמחה:

שיכלימו וישונו וכל אחד ואחד כוטר וכותן כראשו
 ואחר כך מעמידים ביניהם זקן חכם והם יושבים לא
 היה שם זקן חכם מעמידים חכם לא היה שם לא זקן ולא
 חכם מעמידין אדם של צורה ואומר לפניהם דברי
 פירו' דברים שכובשין כיבושים אחיכו לא שק ולא תענית
 ומצדדי הלכ' לתשוב' גורמים אלא תשובה ומעשים טובים
 שכן מצונו שלא כאמר באכשי כצוה וירא אלהים את שקס
 ואת תעביתם אלא וירא אלהים את מעשיהם ובקבלה
 הוא אומר קרעו לבבכם ואל בגדיכם ומוסיף בענינים
 אלו כפי כחו עד שיכביע לבם וישונו תשובה גמורה
 ואחר שגומר זה דברי כיבושי' עומדי' בתפלה ומעמידים
 שליח ציבור הראוי להתפלל בתעניות אלו ואם היה
 אותו שאומר דברי כיבושים ראוי להתפלל מתפלל ואם
 לאו מורידין אחר ומי הוא הראוי להתפלל בתעניות שלו
 איש שהוא רגיל בתפלה ורגיל לקרות בתורה כביאים
 וכתובים ומטובל ואין לו ויש לו יגיעה בשדה ולא יהיה
 בדביו ובכי ביתו וכל קרוביו והכלו' עליו בעל עבירה
 אלא יהיה ביתו ריקן מן העבירות ולא יבא עליו שם רע
 בילדותו שכל ברך ומרוצה לעם ויש לו כשימה וקולו
 ערב ואם היה זקן עם כל המדות האלו הרי זה מפואר
 ואם אינו זקן הואיל ויש בו כל המדות האלו יתפלל :
ב סדר התפלה ושש ברכות שהוא מוסיף ותקישות
 שהוא תוקע מבואר יפה בעור בסיומן זה : **ג** שבע
 תעניות האלו אחר שמתפללין יוצאים כל העם לבית
 הקברות וכו' יום ומתחנכים שם כלומ' הרי אתם מתים
 כאלו אם לא תשובו מדרכיכם :

ת ק פ ימים שימתענים בהם : ובו ב' סעיפים

אלו

הלכות ראש השנה ר כו

על פי שכל ימות השנה מתפללי בלשון ברה ויהי בוקרי
לומר בקול רם ולהטעות לא חיישינן כעין שמנויים
בדס מהזורים :

ת ק פ ג דברים שנוהגים לאכול בליל רה

א יהא אדם רגיל לאכול בראש השנה רוביא דהיינו
תלתן כרתי סילקא תמרי קרא וכשיאכל רוביא יאמר
יהי רבון שירבו זכוותיכו כרתי יכרתו שכאיכו סלקא
יכתלקו אויבכו תמרי יתפו שוכאיכו קרא יקרענור
דיכיכו ויקראו לכביך זכוותיכו : ג אוכלים ראש כנס
לומר כהיה לראש ולא לזכר וזכר לאילו של יצחק :

ת ק פ ד סדר קריאת התורה ברה :

א אין אומרים הלל בראש השנה ויהי : ב מוציאם
בספרים באחד קורים ה' מויי' פקד את שרה עד ויהי
אחר הדברים האלה ואם הוא שבת קורין בו ז' ומפטיר
קורא בשכי בפרש' פנחס ובחדש השביעי ומפטיר ויהי
איש אחד מן הלמתים עד וירם קרן משיחו : ג כפי
אדם החבושים בבית האסורים אין מניאים אנלם ספר
תורה אפילו בראש השנה ויהי : ד מלין בין קריאת
התורה לתקיעת שופר :

ת ק פ ה ברכת השופר : ובו ה' סעיפים

א צריך לתקוע מעומד : ב קודם שיתקע יברך
לשמוע קול שופר ויברך שהחייבו ויתקע תשל"ת שלשה
פעמים ותשל"ת ג' פעמים ותלת שלשה פעמים : ג אם
פתחיל לתקוע ולא יכול להשלים ישלים אחר ואפילו ג'

הלכות ראש השנה

תקפא דינימיהתחנונים וערב רה:

א כוהנים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים
 מרה אלול ואילך עד י"ה: ב כוהנים להתענות ערב
 ראש השנה: ג אין כופלין על פניהם בערב רה
 בתפלה אע"פ שכושלים על פניהם באשמורת בבליחה:
 ד מכנסין ומכתפרין בערב ראש השנה:

תקפב סדר תפלת ימי תשובה ורה:

א בעשרת ימי תשובה אומר המלך הקדוש המלך
 המשפט ואם טעה או שהוא מסופק אם הוא בהמלך
 הקדוש חוזר לראש ואם הוא בהמלך המשפט אם כזכר
 קודם שעקר רגליו חוזר לברכ' השיבה ואומ' משם ואילך
 על הכדר ואם לא כזכר עד שעקר רגליו חוזר לראש:
 ב אם אומר האל הקדוש ותוך כדי דבור פזר ואמר
 המלך הקדוש אינו נריך לחזו' וכן הדיון בהמלך המשפט:
 ג בשבת בכתים ערבית יאמר ברכה מעין ז' המלך
 הקדוש: ד יש כוהנים להתפלל ברה ויה' בכרועה
 וקריכים הם לזקוף בסוף הברכות: ה אם לא אומר
 זכרינו ומי כמוך אין מחזירין אותנו: ו אומר בתפלה
 נתת לנו את יום הזכרון הזה ואינו מזכיר רה: ז
 אם חל בחול אינו יום תרופה מקר' קדש ואם חל בשבת
 אומר זכרון תרופה: ח אינו אומר מופדים לשמחה
 חנים וזמנים לששון וכן אינו אומר והשיאנו ובתפלת
 מוסף אינו אומר ואין אנו יכולים לעלות ולראו' לפניך
 א' ואין אנו יכולי' לעשות חובותינו לפניך: ט אף
 על פי

הלכות ראש השנה : רמד

שחר קולנו לכמות שהיה בתחלה פסול אפילו כשתייר :
 זו רובו ואם סתמו במיכו אם כשתייר רובו שלם ולא
 עכבו הכקבים שכבתמו את התקיעה אלא חזר קולנו
 לבמות שהיה קודם שביקב כשר ואם חסר חמת משלש
 אלה פסול ואם הוא שצת הדחק שאין שופר אחר מנוח
 יש להכשיר בסתמו במיכו אם כשתייר רובו אפילו לא
 חזר קולנו לכמות שהיה זכך יש להכשיר בסתמו שלא
 במיכו אם כשתייר רובו וחזר קולנו לכמו' שהיה בתחלה
 קודם שביקב : ה כדק לאורכו פסול יש אומרים
 אפילו בכל שהוא פסול אלא אם כן הדקו הדנה בהוט
 או במשיחה זיש אומרים דזקא בדובו ואם דבקו כשר
 אפילו אם דבקו בדבק ויש מי שאומר שאיכו כשר אלא
 כשדבקו בעצמו שסיממו באור עד שפסול והבר קטנת
 זה עם זה ואם כשדק כלו אפילו אחד פסול אפילו
 סתמו באור וחיבר בדקיו זה עם זה : ו כדק לרהבו
 במיעוטו כשר בדובו פסול אלא אם כן בשאר מהקדק
 לנד פיו שיעור תקיעה דהייכו ארבע גודלי וכשכשתייר
 זו כך כשר אפילו אם מעבט את התקיעה ויש מכשירים
 כשתייר אפילו שלא לנד פיו : ז דיבק שבדי שופרות
 זה עם זה ועשה מהם שופר פסול אפילו אם יש בשפה
 שסנג פיו שיעור שופר : ח הוסיף עליו כל שהוא בין
 במיכו בין שלא במיכו פסול אפי' היה בו מתחלה שיעור
 שופר : ט הפכו ותקע בו לא יעא בין הפכו כדרך
 שהופכו החלוק שהחזיר פכימי לחינון בין שהכיתו כשר
 שהיה אלא שהרטיב את הקצר וקינר את הרקב :
 י היה ארוך וקצרו אם כשאר בו שיעור תקיעה
 כשר : יד נדרו מבפנים או מבחוץ עד שעשאו דק
 מאד כמו גלד כשר : טז לא הוציא זכרותו לא נקב

אורח חיים

או ד' ודי בברכ' שנירך הראשון והוא שיהיו שם התוקע'
האחרוני בשעת ברכה ואפי' אם בירך ולא יכול לתקוע
כלל השני תוקע בלא ברכה ולא הויא ברכה לבטלה:
ד אחר תוקע ולא ש"כ כדי שלא יתבלבל ואם הוא
פוגעם שחזור לתפלתו רשאי לתקוע: ה המוטל
שכר לתקוע שופר בראש השנה או כדי להתפלל או
לתרגם בשבתות ויום טובים אינו רואה מאותו שג
סימן ברכה:

תקפו דיני שופר של ר"ה: ובו כג סעיפים

א שופר של ר"ה מנותו בשל איל וכפוף ונדיענד כל
השופרו כשרים בין פשוטי בין כפופים ומנוה בכפופים
יותר מבפשוטים זשל כרה פבול בכל גוונא וכן קרני
רוב החיות שהם ענם אחד ואין להם מבפנים זכרות
בסולי: ב הגוול שופר ותקע בו ינא אפי' לא כתיאשו
הבעלים ממנו: ג תקע בשופר של ע"ז של ישראל לא
ינא שאיכ בטלה עולמית וכתותי מיכתת שעוריה אבל
בשל ע"ז של גוי זכן במשמשי ע"ז של גוי לא יתקע ואם
תקע בו ינא והוא שלא בתכוון לזכו בו אבל אם כתכוון
לזכות בו לא ינא דהוא ליה ע"ז של ישראל: ד שופר
של תקרובת ע"ז אפילו היא של גוי שתקע בו לא ינא
משו' דאיכה בטלה עולמית: ה המודר הכאה משופר
אדם אחר תוקע בו וזה יונא ידי חובתו אבל אם אדם
קונם שופר לתקיעתו עליו אכור לתקוע בו אפי'ו
לתקיעה של מצוה: ו היה קובו עב מאד או דק מאד
כשר שכל הקולות כשרים בשופר: ז כיקב אם לא
סתמו אף על פי שכשתנח קולו כשר ואם סתמו שלא
במינו אע"פ שאינו מעכב את התקיעה לאפ"ה סתימה

ת ק פ ז רין התוקע לתוך הבור :

א התוקע בתוך הבור או בתוך המער אית העומדי בתוך הבור והמערה יבאו והעומדי בחוץ אם קול שופר שמעו יבאו ואם קול הכרה שמעו לא יבאו . וכן התוקע לתוך החנית גדולה וכיוצא בה אם קול שופר שמע יבא ואם קול הכרה שמע לא יבא : ב אם התחיל לתקוע נמור ועלה חוץ לבור וגמרה יבא שכל מה ששמע בין נמנים בין בחוץ היה קול שופר : ג השומע מקצת תקיעה שלא בחיוב ומקצתה בחיוב או שאמר לתוקע כמתעסק כוון להוציאני ידי סובתי ותקע ומשך בה שיצור תקיעה לא יבא ויא שיבא אי איכא שיצור תקיעה בחיוב :

ת ק פ ח זמן תקיעת שופר: ובה' סעיפים

א זמן תקיעת שופר כיום ולא בלילה ומנות משעת הכן החמה ואילך ואם תקע משעלה עמוד השחר יבא ואם שמע מקצת תקיעה קודם שיעלה עמוד השחר ומקצתה אחר שעלה עמוד השחר לא יבא : ב שמע ט תקיעות בט' שעות כיום יבא ואפי' הם מט' כני אדם תקיעה מזה ותרועה מזה ותקיעה מזה ויש אומרים דדוקא בשלש הפסיק ביניהם בקול שופר שאיכו ראוי באותה בבא : ג שמע ט תקיעו מט' כני אדם שתקענו כולם כאחד לא יבא שאין כאן פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה : ד היה זה כדרך פשוטה ראשונה וזה כדרך פשוטה אחרונה תקיעה אחת מוציאה את שניהם : ה יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת אין מוקצין בשופר :

אורח חיים

בו כשר אבל אם הוביא הזכרות ועש' ממנו שופר כגון
שכך בו פסול: וך גיפהו זהב במקום הכחת פה
פסול שלא במקום הכחת פה כשר גיפהו זהב מנפכים
פסול מבחון אם כשתכה קולו מכמות שהיה פסול ואם
לאו כשר יט מפרשים מקום הכחת פה היינו עובי
השופ' לנד פכמי שמכיס שם פיו והנד החיבון מן העובי
עגמו קרי שלא במקום הכחת פה ויש מפרשים דעבוי
במקום הקנר הוא מקום הכחת פה ושלא במקום הכחת
פה היינו כל אורך השופר מנד הקנר עד נד הרחב:

יז המניירים בשופר נורות במיני נבעוכים כדו
לכאותו לא יפה הם ענשי: וח אם כתן זהב על עובי
ששופר ננד הרחב היינו הוסיף עליו כל שהוא ופסול
יט הרחיק את השופר וכפח בו ותקע בו פסול:

כ כתן שופר לתוך שופ' אם הפכמי עודף על החיבון
משכי נדדיו וכתן הפכמי בפיו ותקע בו כשר והוא שלא
ישנה קולו במה שהו' כתון בתוך החיבון ואם לאו פסול:

כא שופר של ראש השנה אין מחללי' עליו ווס טוב
אפילו בדבר שהוא משום שבות כינד היה השופר נראש
האילן או מעבר הכהר ואין לו שופר לא הוא אינו עולה
באילן ואינו שט על פכי המים כרי להביאו ועל ידי גוי

פיו שבות משום שכל בתורה
תשבות אסרו פכמי דברים
הרבה אע"פ שאינם מלאכה
ואמרו שהם אסורים משום
שבות כלל מפני הרמז שכל
בתורה תשבות. וכמי מיני
שבות הם האס' הוא דברים
האסורים מפני שהם דומים
למלאכות והשני דברים
האסורים גזרה פירא יכא
באם לידי אבוד שקילה

מות' דהוי שבות דשבות ובמקו'
מנה לא גזרו: בב אם גוי
הביא שופר מחוץ לתחו' תוקע'
בו והיה אם עשה גוי שופר כ'ט
מותד לתקוע בו: בג יכול
ליתן לתוכו מים או יין לנחנחו
אבל מי רגלים אף בחול אסור
מפני הכבוד:

גזין

א כמה תקיעות חייב אדם לזמוע ברה ט לפי שכל
 תרועה ביוכל וברה גפ וכל תרועה פשוטה לפניה
 ובשונה לאחריה ומפי השמועה למדו שכל תרועות של
 חדש השניעו אחד הן בין בראש השנה בין ב"ה של יובל
 ט תקיעות תוקעין בכל אחד משניהם תקיעה ותרועה
 ותקיעה תקיעה ותרועה ותקיעה תקיעה ותרועה
 ותקיעה: ב תרועה זו האמורה בתורה כשתפק לבו
 אם היא העללה שאנו קורין תרועה או אם היא מה שאנו
 קורים שברים או אם היא שניהם יחד לפיכך כדי לנאת
 ה' ספק נריך לתקוע תשרת גפ ותשת גפ ותרת גפ:
 ג יא ששיעור תקיעה כתרוע' ושיעור תרוע' כשלשה
 ונבות דהיינו ג' כחות בעלמא כל שהוא זהם נקראים:
 טרימוטין ולפי זה נריך לומר שלא יאריך בשבר כג'
 טרימוטין שאם כן ינא מכלל שבר זבשה תקיע' ונריך
 להאריך בתקיעה של תשרת יותר מבשל תשת ובשל
 תשת יותר מבשל תרת ומיהו אם מאריך הרבה בכל
 תקיעה אין לחוש שאין לה שיעור למעלה וכן בתרועה
 יכול להאריך בה כמו שירנה וכן אם מוכיף על ג' שברי'
 ועשה ד' או ה' אין לחוש ויא ששיעור יבבא ג' טרימוטין
 ושיעור תרועה כג' יבבות שהם ט' טרימוטין ושיעור
 תקיעה גם כן ט' טרימוטין כתרועה ולפי זה אין לחוש
 אם האריך קצת בשברי' ונריך להאריך בתקיעה של
 תשרת כשיעור י' טרימוטין ומי שלא האריך בתקיעה
 כשיעור הזה והאריך בשברים לא קיים מצוה לא כמר
 ולא כמר ד' ג' שברים נריך לעשותם בכשימה אחת
 אבל שלשה שברים זתרועה דתשרת יא שאינו נריך
 לעשות בכשימה אחת והוא שלא ישהא בהפקה יותר
 מכדי כשימה ויש אומרים שריך לעשותם בכשימה אחת

תקפט מיהם הראוי לתקיעת שופר:

א. כל שאיבו מחוייב בדבר אינו מוניא אחרים ידי חובתו: ב. מדשמוטה וקטן כטורי זהרש אפי' מדבר דאינו שומע אינו מוניא דכיון דאינו שומע לאו בר חיובא הוא: ג. אשה פטורה משום דהוי מנות עשה שהזמן גרמא: ד. אכד רוביכום מוניא את מיכו טומטום אפילו מיכו אינו מוניא: ה. מי שחניו עבד וחניו בן חורין אינו מוניא אפי' ענמו ונדיך שיתקע לו בן חורין להוציאו: ו. אעפ' שכשים כטורות יכולות לתקוע זמן אחר שינא כבד יבול לתקוע להוציאן אבל אינן מברכו ולא יברכו להם: ז. המודר הכא מחבירו מות לתקוע לו תקיעה של מצוה ודוקא כשהוא תוקע משלו להוציאו אבל אם אמר לו המודר תקע והוציאני אשור: ח. המתעסק בתקיע' שופר להתלמד לא ינא י"ח וכן השומע מן המתעסק לא ינא: וכן התוקע לשורר ולא כתכוון לתקיעת מצוה לא ינא: כתכוון שומע לנאת ידי חובתו ולא כתכוון התוקע להוציאו או שכתכוון התוקע להוציאו ולא כתכוון השומע לנאת לא ינא י"ח עד שיתכוין שומע ומשמיע: ט. מי שתקע וכתכוון להוצי' כל השומע תקיעתו שומע השומע וכתכוון להוציא ידי חובתו אף על פי שאין התוקע מתכוין לפלוני זה ששמע תקיעתו ואינו יודעו ינא שהרי כתכוון להוציא לכל מן שישמעו לפי' מי שהיה מהלך בדרך או יושב בתוך ביתו ושמע תקיעות משליח ציבור ינא אם כתכוון לנא שהרי שליח ציבור מתכוין להוציא את הרבים י"ח:

תקצ מספר התקיעות וקולותיה:

הלכות ראש השנה רעא

ג דריך לומר את מוספיוס הזכרון כדי לכלול גם מוסף רח וגם ביום שכי יאמר את מוספי: ד אומרים עשרה פסוקים של מלכיות ח' של זכרונות ועשרה של שופרות וכל ברכה שלשה מהם של תורה שלשה של כתובי שלשה של בניאי אסד של תורה ואם רנה להוסיף על אלו עשרה גשאי: ה אין אומרים פסוק במלכות ולא בזכרונות ולא בשופרות של פורענו של ישראל ואין אומרי פסוק זכרונות של יחיד: ו יש קורים תגר על מה שכוהנים להשלים פסוקי שופרות בפסוק וביום שמחתכם שאין מזכיר בו שופר אלא חנוכרות והראש והרן כתבו לקיי המנהג: ז ושקידת ינחק היום לורעו תוכור כך היא הכסחה המפורסמת והמדקד לומר לזרע יעקב תזכר משנה מטבע שטבעו חכמים בכרכו ואינו אלא גועה: ח לא יתפלל ביחיד תפלת מוסף בראש השנה עד אחר שלש שעות היום:

תקצב תפלת מוסף בקול וסדר התקיעה

א מחזיר שליח צינור התפלה ומקעין על פדר הנרכות למלכיות תשרת פעם א' ולזכרונות תשרת ולשופרות תשרת ועכשי בוהנים לתקוע למלכיות תשרת ג פעמים ולזכרונות תשרת ג פעמים ולשופרות תשרת שלשה פעמים: ב יהוד אינו מפסיק לתקוע בזכרונות ואשלויות לו עי שיתקע לו: ג לא ישיה לא התקע ולא הנכור בין תקיעות שמיושב לתקיעו שמעומד ואין דריך לומר שלא ישיחו בין ברכה לתקיעות אם לא בענין התקיעות: ד זה שתוקע כשהן יושבים תוקע על פדר הנרכות:

תקנג אה

אורה חיים

וירא במים ינא ידיו כלם ובתקיעות דמיוסב יעשב
בכשימה אחת ובתקיעות דמעומד יצעה בשתי נשימו :
ד אס תקע תקיעה ותרועה ותקיעה בתקיעה אחת
ינא ויש מי שאומר שלא ינא : ו אס האריך בתקיעה
אחרונה של תשרת כשיעור שתי תקיעות כדי שתעלה
לשם תקיעה אחרונה של תשרת ובשביל הראשונה של
תשרת לא עלתה לו אלא בשביל תקיעה אחת ויש אומרי
שאפי' בשביל אחת לא עלתה לו : ו אס טעה בתשרת
ואחר שתקע שכי שברי טעה והתחיל להריע אס כוכר
מיד ותקע שבר אחר ואס לא כוכר עד שגמר התרועה
שהתחיל בה בטעות לא הפסיד התקיעה הראשונה
שתקע אלא חוזר ותקע ג' שברים ומריע ותקע אבל
אס אירע כן בתשרת או תשרת הפסיד גם תקיעה ראשונה :
ח אס הפסיק בתרועה בין תקיעה לשברי או שהפסיק
בשברי בין תרועה לתקיעה וכן אס הריע שתי תרועות
וו אחר וו או שתקע אחר התרועה תקיעה כמתעסק שלא
לשם תקיעה והפסיק בה בין תרועה לתקיעה או לאח
שתקע ג' שברים שתק והפסיק ואחר כך תקע שברים
אחרים ואפילו שבר אחד בכל אלו הוי הפסק והפסיד
גם תקיעה ראשונה : ט אס תקע שכי תשרת או שכי
תשרת או שכי תשרת כהוגן וטעה בשלישי אין נריך לחזור
אלא לאחזרן טעה זו : י אס תקע כנר הרחב של
השופר לא ינא :

תקצא סדר תפלת מוסף ביחיד :

א יתפללו הנכבד בלחש תפלת מוסף ע' ברכו ושלוח
ניבד יתפללו גם כן עמהם בלחש : ב המכהג פשוט
בבל שכי כסדר שאין מזכירין פבוין קרבן מוסף כלל
נריך

הלכות ראש השנה רעב

ולא בשבת טובה אמנם לא יאכלו כל שבעים למען לא יקלו ראשם ויתהיה יראת ה' על פניהם: ב יש מקומו שקבלה בידם שכל מי שרגיל להתעבות בראש השנה ומשכה רגילותו ואינו מתעבה אינו משלים שבתו:

ג המתעבה פעם אהת בראש השנה תעני הלום אם היה ביום ראשון נדיך להתעבות שני הימים כל ימיו ואם היה ביום שני יתעבה כל ימיו יום שני בלבד:

תקצח ראש השנה שחל להיות בשבת אומרים נדקתך במחקה:

תקצט ליל ראש השנה שחל להיות במוצאי שבת אומרים וטודיעבו:

תר ביצה שנולדה ברה וריני הקידוש

א ביצה שנולדה ביום ראשון זכין מה שגנוד בו זכין מה שכתלש בו אסור בשני: ב בקידוש ליל שני מכיח פרי חדש ואומר שהחיינו ואם אי' מצוי פרי חדש עם כל זה יאמר שהחיינו: ג אם חל יום ראשון בשבת אומר שהחיינו בשופר ביום שני:

תרא סרדיום שני של רה: ובו ב' סעי

א ביום שני קורים מזה להים כסה את אנדרהם עד סוף סידרא ומפטיר קורא כמו אתמול ומפטיר בירמיה כה אמר ה' מנא חן במדבר עד הבן יקיר לי אפרים ומוצאי ראש השנה מנדילין כמו במוצאי שבת לא שאין מרכיזין על הכשמים ועל האש: ב אף בארץ ישראל בוצים בראש השנה שני ימים:

תרב סרד ימי התשובה ובו ב' סעיפים
א בכל

תקצו אם הברכות והתקיעות מעכבות
זו את זו: זבו ב סעיפים

א ברכות של ראש השנה ויהי מעכבות זו את זו שאם
אינו יודע כלם לא יאמר מה שיודע מהם אלא לא יאמר
כלל: **ב** וכן תקיעות מעכבות זו את זו וה"ל שאינן
אודע אלא מקנת הסימן שלא יעשה אותו מקנת שיודע
אבל תשל"ת תשל"ת אין מעכבי זה את זה ואם ידע
לעשות אחד מהם או שכיס עושה:

תקצד יחיד שלא התפלל אין חבית
מוציאו: זבו סעיף א

א יחיד שלא תקע חביתו יכול לתקוע לו להזניאו
ידי חובתו אבל יחיד שלא התפלל י"ט ברכות אין חביתו
יכול להזניאו:

תקצה מי שאינו בקי לא בתקיעות ולא
בתפלה: זבו סעיף א

א מי שאינו בקי בתקיעות ולא בסדר תפלת מוסף
זלפכיו שתי עיירות באחת בקיאי בתקיעה ולא בתפלות
מוסף ובאחת בקיאים בתפלת מוסף ולא בתקיעת הולך
למקום שבקיאים בתקיעות אפילו של מוסף ודאי ועל
תקיעות מוסף:

תקצו לאחר תפלה מריעים תרועה גדולה
בלא תקיעה:

תקצז אם כותר להתענות ברה:

א אוכלים ושותים ושמי' ואין מתענין בראש השנה
ולא

תרו סדר הוידי במנחה בערב'יה :

א נריך להתודות במנחה קודם מעדה המפסקת :
 ב אין נריך לפרט החט' ואם רנה לפר' הרשות בידו
 ואם מתודה בלחש' ככון לפרט החטא : ג נריך
 להתודות מעומד ואפי' כי שמע ליה משליח ביבור והוא
 התודה כבר נריך לעמוד : ד עונות שהתוד' עליהם
 ביום הכפורים שעבר ולא זכה עליהם אשילו הכי יכול
 לחזור ולהתודות עליה' : ה בתפלת מנחה ערב יום
 כפורי איכו חותם בוידוי שאחריה : ו כל הקהל לוקי'
 מלקות ארבעים אחר תפלת המנחה שמתוך כך יתן אל
 לבו לשונ מעבירות שכידו :

תרח סדר סעודה המפסקת : ובר' סעי'

א אוכלים ומפסיקים קודם בין השמשות שנריך
 להוסיף מחול על הקודש ותעספת זה אין לו שיצור לא
 קודם בין השמשות שזמכו אלף זתק' אמה קודם הלילה
 נריך להוסיף מחול על הקודש מעט או הרבה : ב
 נשים שאוכלות ושתות עד שחשכה זהן איכן יודעות
 שמנוה להוסיף מחול על הקדש אין ממחין בידן כדי
 שלא יבואו לעשו' בודון : ג אם הפסיק מאכילתו בעוד
 היום גדול יכול לחזור ולאכול כל זמן שלא קיבל עליו
 התעבית : ד בערב יום הכפורים אין לו לאכול לא
 מאכלים קלים להתעכל כדי שלא יהא שבע ומתעאה
 כשיתפלל :

תרט הטכעת חמין בעי'ב : ובו סעיף א'

א מותר

א בכל הימים שבין ראש השנה ליום מדכים בתפלות
 ותחנונים: ב אף מי שאינו כוהר מפת של נכרים
 בעשרת ימי תשובה נריך לזרה:

הלכות יום הכפורים

תרר סדר ערבי'כ: ובו ב' סעיפים

א מנה לאכול בערב יום הכפורי ולהרבו נקטורה
 ב אין כופלים על פניהם בערב'ה:

תרה מנהג כפרו' בע'יכ מנהג של שטות
 הוא ובו סעיף א'

א מה שנהגים לעשות כפרה בערב'ה לטעום
 תרכנול על כל בן זכר ולומר עליו פקוקים יש למכופ
 המכה ההוא:

תרו שיפויים אדם חברו בע'יכ: ובו ד' סעי'

א עבירו שבין אדם לחבירו אין'ה מכפ' עד שיפייכו
 ואפילו לא הקניטו אלא בדברים נרוך לפיכך ואם אינו
 מתפיי' בראשונ' יחזור וילך פעם שניה וג' ובכל פעם
 יקח עמו' אכזים ואם אינו מתפיי' בג' פעמים אינו
 זקוק לו ואם הוא רבו נריך לילך לו כמה פעמים עד
 שיתפיי': ב אם מת אשר הטא לו מביא עשר בני
 אדם ומעמידם על קברו ואומר הטאתי לאלהי ישראל
 ולשלוכי זה שחטאתי לו: ג תקחת קדמוככו וחר' שלא
 להזניא שם רע על המתי: ד יכול לטבול וללקו' מתי
 שירבה רק שיהי קוד' הלילה ואינו מברך על הטבילה:

הלכות יום הכפורים ר ער

פחות מכבינה כמעט זשיעור זה שזה לכל אדם בין
 לנכנס בין לעונ מלך הכסף: ב כל האוכלים מנטרפין
 לשיעור זה אפילו מלח שעל הבשר וזיר שעל ירק אבל
 אכילה ושתייה איבן מנטרפות: ג אכל וחור ואכל אס
 יש מתחלת אכילה ראשון עד כוף אכילה אחרת כד
 אכילת פרס מנטרפין ואם לאו אין מנטרפין: ד
 שיעור אכילת פרס יא ד' בינו ויא ג' בינים: ה הא
 דנעיון שיעור היינו לחיוב כרת או חטאו אבל איסורא
 איכא בכל שהוא: ו אכל אוכלי שאינם ראוי לאכילת
 או שאכל אכילה גסה כגון מיד על האכילה שאכל ערב
 זה עד שקץ כמזונו פטור: ז אכל עלי גפנים פטור
 ולובי גפנים שלבלבו קודם דה פטור דעץ בעלמא הם
 ואם לבלבו בארץ ישראל מרה ועד יום הכפורים חייב:
 פירוש שסבס ופנע ח כס פלפלי או זכניבלא אס הם
 אותם בשני יבשים פטור דלא חוו לאכילה ואם
 פירוש לחים הם דטובים חייב: ט השותה ביה מלא
 לוגמיו חייב ומשערים בכל פירוש מלא פיו
 אדם לפי מה שהו הגדול לפי גדלו והקטן
 לפי קטנו ולא מלא לוגמיו ממש אלא כדי שיסלקנו לנד
 אהר בפיו ויראה כמלא לוגמיו זהו פחות מרביעית
 נאדם ביכוני וכל המשקים מנטרפים לכשיעור: י
 שתי מעטוחו גשתי אס יש מתחלת שתייה ראשונה עד
 סוף שתייה אחרונה כדי שתית רביעי מנטרפי לכשיעור
 ואם לאו אין מנטרפי ויש אומרי שיעור צירוף השתייה
 כדי אכילת פרס כמו צירוף אכילות:

תר יג אסור רחיצה ב'יב: ובו יב סעיפים

א אסור לרחוץ ב'יה בין בשמן בין במין ואפילו
 להושיע

אנרה חיים

א מותר להטמין חמין מערב יום הכפורים לחמץ
יום הכפורים :

תרי הרלקות הנרות ב"כ: ובוד' כע"י

א מקום שמוהני' להדליק כד כליל'ה מדליקי' מקום
ס:הנו שלא להדליק אין מדליקין ואם חל'היו בשבת
קיימים הכל להדליק: ב יש מי שאומר שמכרך על
הדלקת גר'ה ג בכל מקום מדליקי' בבתי כנסיות
ובבתי מדרשות ובמבואות האפלים ועל גבי החולים:
ד כוהנים בכל מקום להדבות כרות בבתי כנסיות
ולהניע בנדים כאים בבית הכנסת:

תריא שליל יום הכפורים דינו כיומו:

א יום הכפורי' לילו כיומו לכל דבר ומה הם הדברי'
האסורים בזמלאכה אכילה שתיה ר זיבה סיכה נעילת
המגדל תשמיש המטה ואין חיוב כרת אלא על מלאכת
אכילה ושתיה: ב כל מלאכה שחייבים עליה בשבת
חייבים עליה ביום הכפורים וכל שבשבת פטור אבל
אסור גם ביום הכפורים כן אלא שבשבת זדונו במקילק
ז'ה זדונו בכרת וכל שאסור לטלטלו בשבת אסור
לטלטלו ביום הכפורים ופתירו ביום הכפורים לקרב
ירק ולפנוע אטוים מן המכחה ולמעלה כשחל בחול
זהאידיכא כהנו לאסור:

תריב איסור אכילה ב"כ ושיעור

כמותה: ובו יסעיפים

א האוכל במס הכפורים ככותבת הגמ' חייב זמא
פחות

הלכות יום כפורים רעה

יב זמן הזה אסור לאשה לטבול ביה אפילו הגיע
זמן טבילתה בו ביום :

תריד דיני סיכה ונעילת הסנדל :

א אסור לסוך אפילו מקצת גופו ואפילו אינו אלא
להעביר הזוהמה אבל אם הוא חולה אפי' אין בו סכנה
או שיש לו חטטין בראשו מותר : ב אסור לכעול סנדל
או מנעל של עור אפילו קב הקיטע וכיוצא בו ואפילו
של עץ ומחופה עור אסור אבל של גמי או של קש או של
נגד או של שאר מינים מותר אפילו לנאת בהם לרה' :
ג החיה כל שלשים יום מותרת לכעול את הסנדל
והחולה כיוצא בה אעפ' שאין בו סכנה וכן מי שיש לו
מכה ברגלו : ד מותר כל אדם לכעול סנדל מחמת
עקרב וכיוצא בו כדי שלא ישכנו אם מכווי' שם עקרבים
או דברים הנושכים :

תרטו י"ה אסור בתשמיש המטה :

א יום הכפורים אסור בתשמיש המטה ואסור ליגע
באשתו כאילו היא כדה וכן אסו' ליישן עם אשתו במטה :
ב הרואה קרוי בליל יום הכפורים ידאג כל השנה
ואם עלתה לו שכה מונטח לו שהוא בן העולם הבא :

תריו הקטנים בתי יתחילו להתענות :

א התיכונן מותר בכל יום חוץ מבעילת הסנדל שאין
חוששים כל כך אם לא יכעלו : ב קטן בן ט' שנים
שלימו' וכן י' שנים שלמות מהכבין אותו לשעו' כי' היה
גניל לאכול בשתי שעות ביום מאכילין אותו בשלש
היה

אורח חיים

להוסיף אנבשו במים אסור ואם היו ידיו או רגליו א
שאר גופו מלוכלכים בטיט או בנואה או שטף דב
מחוטמו מות' לרוהנס שלא אסרו לא רחינה של תענוג
ב נוטל אדם ידיו שחרי ומברך על כטילת ידיו ויזהר
שלא יטול אלא עד סוף קשרי אנבעותיו: ג אם הטיל
ימים ושפסף בידו או עשה ברכיו וקח מותר לרחוק
דהוה ליה ידיו מלוכלכות ואם רונה להתפלל אפילו לא
קח כמי מות' ליטול עד סוף קשרי אנבעותיו: ד מי
שהוא אסטכס ואין דעתו מיושבת עד שיקח פכי במים
מותר: ה ההולך לבית המדרש או להקביל פני אביו
או רבו או מי שגדול ממנו בחכמה או לבדרכי מצוה יכול
לעבור במים עד נוארו בין בהליכה בין בחזרה ובלבד
שלא יוציא ידיו מתחת שפת סלוקו להגביה שולי סלוקו
על זרועו והוא שלא יהיו המים רדופים דא"כ אף בחול
אסור מבכי הסככה אפילו אם אינם מניעים אלא עד
מתכו: ו הא דשרי לעבור במים לדבר מצוה דוקא
לעבור בגופו במים עגמן אבל לעבור בספיכה קטנה
יש מי שאוסר: ז הרב אסור לעבור במים כדי לילך
אבל תלמיד: ח ההולך לשמור פירותיו מותר לעבור
במים בהליכה אבל לא בחזרה: ט אסור להנעמן
בטיט לח אם הוא טופח ע"מ להטפית ואסור להנעמן
בכלים שיש בהם מים אפי' הם סברי' בין של חרס בין של
מתכת אבל אם הם ריקים מות' וכן בפירות ובתינוק:
י כלה כל ליום מותר לרחוץ פניה: יא מי שראה
קרי בזמן הזה ביום הכפורים אם לח הוא מקחו במפה
ודיו ואם יבש הוא או שכתלכלך רוחץ מקומות
המליכלכין בו לבד ומתפלל ואסו' לרחוץ גופו או לטבול
אע"פ ששאר ימות השנה הוא רגיל לטבול לתפלה:
יב בזמן

הלכות יום הפורים רעו

א. אף ימות אפילו אם החולה אומר איני נרדף שומעים
 לרופא ואם החולה אומר נרדף איני אפילו מאה רופאים
 אומרי אינו נרדף שומעין לחולה : ב. רופא אחד אומר
 נרדף ורופא אחד אומר אינו נרדף מאכילים אותו :
 ג. אם החולה ורופא אחד עמו אומרים שאינו נרדף
 ורופא אחר אומר נרדף או שחולה אינו אומר כלל ורופא אחד
 אומר נרדף ושנים אומרי אינו נרדף אין מאכילין אותו :
 ד. אם שנים אומרים נרדף אפילו מאה אומרים אינו
 נרדף ואפילו החולה אומר עמהם שאינו נרדף מאכילין
 אותו מאחר ששנים אומרי נרדף : ה. אם החולה אומר
 איני נרדף והרופא מסופק מאכילין אותו אבל אם הרופא
 אומר אינו נרדף וחולה אומר איני יודע אין מאכילין
 אותו : ו. אם הרופא אומר שאינו מכיר החולי הרי הוא
 כאדם דעלמא ואין דבריו מעלי ולא מורידים : ז.
 כשמאכילין את העובדה או את החולה מאכילין אותם
 מעט מעט כדי שלא ינטרף לשיעור הילכך מאכילים
 אותו כשני שלישי בינה בכוכי וישהו כדי אכילת ארבע
 בינים והשתיה יבדקו בחולה עצמו כמה היא כדי
 שישלקו לבד אחד ויראה כמלא לונמיו : ח. וישקוהו
 פחות מאותו שיעור וישהו בין שתיה לשתיה כדי אכילת
 ד' בינים ולפחות ישהו בין שתיה לשתיה כדי שיעור
 שתית רביעית : ואם אמדוהו שאין השיעורים הללו
 מספיקים לו או שהחולה אומר כן או שנסתפקו בדבר
 מאכילים ומסקי אותו כל נרכו : ט. מי שאהו בולמוס
 והוא חולי שבא מהמת רעבון וכיחמו שעיניו כהו ואינו
 יכול לראות מאכילין אותו עד שיאיר עיניו ואם אין
 עם מאכל של היתר מאכילין אותו מאכל של היתר
 מאכילין אותו מאכל איסור ואם יש כאן שני מיני איסורי

אחד

היה רגיל בשלש מאכילין אותו ברכישי' לפי כת דבן
מוסיפים לעבות אותו בשעות י"ב י"א בין זכר בין נקבה
מתעבין ומשלים מדברי סופרים כדי לחככו במנו בת י"ג
ויום אחד ובן י"ג ויום אחד שהביאו שתי שערות הרי הם
כגדולים לכל המנות ומשלימים מן התורה אבל אם לא
הביאו ב' שערות עדיין קטנים הם ואינם משלימין לא
מד"ס קטן שהוא פחות מבן ט' אין מעבין אותו ביום
הכפורים כדי שלא יבא לדי סכנה :

תריז דין עוברות מיניקה ויולדת ב"ה :

א עוברות ומחיקות מתעבו ומשלימות ביו הכפורים :
ב עוברת שהריחה לוחשין לה באזכה שיו' הכפורים
הוא אם כתקררה דעתה בזכרון זה מוטב ואם לאו
מאכילין אותה עד שתתיישב דעתה : ג כל אדם
שהרים מאכל וכשתכו פכיו מסוכן הוא אם לא יתכו לו
ממנו ומאכילין אותו ממנו : ד יולדת תוך ג' לא
תתעבה כלל מג' עד ז' אם אמרה נריכה אכי מאכילין
אותה מכאן ואילך הרי היא ככל אדם וימים אלו אין
פזים אותם מעת לעת כגון אם ילדה בז' בתשרי בערב
אין מאכילין אותה ביום הכפורים אם לא אמרה נריכה
אכי אע"פ שלא שלמו לה שלשה ימים עד יום הכפורים
בערב משום דכיון שכבכה יום ד' ללידתה מיקרי לאחר
שלשה :

תריח דין חולה ב"ה : ובו י' סעיפים

א חולה שנדיק לאכול אם יש שם רופא בקי אפילו
הוא גוי שאומר אם לא יאכילו אותו איפשר שיכבד עליו
החולי ויסתכן מאכילין אותו על פיו ואין נדיק לומר
שם

הלכות יום כפורים רעח

ולאחר המילה אומרים אשרי ואם הוא במקום שצריך
 לנאת מכה אין מלין עד אשר חזרת סת' וקורין ואומרי'
 קדים: ג מברכין על המילה בלא כוס: ד במוסף
 אומר שלים טיבור סדר עבודה: ה סדר הוידין
 העלתי עויתי פשעתי: ו כהנו לידור גדקית ביום
 הכפורים בעד המתים:

ת ר כ ב סדר תפלת מנחה: ובור' סעיפים

א למנחה אומר אשרי ובא לבין ואין אומרים ולא
 תפלתו השילו אם חל להיות בשבת: ב ומוציאין ספר
 תורה וקורים שלשה בפרשת ערוות עד סוף הפרשה
 והשלישי מפעיר ביונה ומסיים מי אל כעוך ומוברך
 לשכיה ולאחריה ואם חל בשבת מזכיר בה של שבת
 וחותם בשל שבת: ג אם חל בשבת אומרים גדקתך
 ואומרים אבינו מלכנו: ד אין כושאין כפיס' במנחה
 טיה וכהן שעב' ועלה לדוכן ה' כושא כפיו ואין מורדין
 אותו:

ת ר כ ג סדר תפלת נעילה: ובו ו' סעיפים

א לנעילה אומר אשרי וקדים ואינו אומר ובא לבין:
 ב וזין תפלת נעילה כשהתמה בראש האילנות כדי
 שישלים אותה סמוך לשקיעת התמה וצריך שלים טיבור
 לקר' בטלימות ובסוקים שבאמצע התפלה ונס' אין לו
 לחשוך בתפלת נעילה כל תיבה ותיבה כדרך שמוסף
 בשאר תפלות כדי שיגמור קודם שקיעת התמה: ג
 אם חל בשבת מזכיר בו של שבת אבל בוידין שלאחר
 התפלה אין מזכירים בו של שבת והני מילי יחיד אבל
 שלים צבור כיון שאומרו בתוך תפלתו מזכיר בו של

אורח חיים

אחד כמו מחבירו מאכילין אותו הקל תחלה: ו חולה
שאכל ביום הכפורי' וכתיושב דעתו בענין שיכול לבדן
בדין להזכיר של יום הכפורים בברכת המזון שאומני
יעלה ויבא בבוכה ירושלים:

הריט סדר ליל י"ב: ובו ו' סעיפים

א ליל יום הכפורים כוהנים שאומר שליח ניבד
בשיבה של מעלה ובשיבה של מטה ע"ד המקו' ועל דעת
הקהל אנו מתירים להתפלל עם העבריינים וכוהנים
שאומר כל כהרי ואחר כך אומר שהחיינו בלא כוס:

ב בליל יום הכפורים ומחרתו אומרי' בשכ"מלו בקול
רם: ג אם חל בשב' אומר ויכולו וברכה אחת מעין ו'
וחותם מקדש השבת ואיכו מזכיר של י"ה: ד בדין
להעמיד אחד לימין שליח ניבד ואחד לשמאלו: ה
יש שעומדים על רגליהם כל היום וכל הלילה: ו
כוהנים ללין בבית הכנסת ולומר שירות ותושבחות כל
הלילה:

תרכ מנהגי יפה לקצר בתפלת שחרית

א טוב לקצר בפיוטי' ובקליטות שחרית כדי לנוהר
בענין שיתפללו מוסף קידם ז' שעות:

תרכא סדר קריאת התורה ומילה ב"ב

א מוציאין שני ספרים בראשון קורים ששה בפרשת
אחרי מות עד ויעש כאשר צוה ה' ואם הל בשבת קורים
ז' ומפטר קורא בשני בפינחס ובעשור לסודש מופטור
בישעיה ואמר סלו סלו עד כי פיה דבר: ב מילה
ביום הכפורים מלין בין יוצר למוסף אחד קריא התורה
ולאחר

א העושה סוכתו תחת האילן יש אומרי' שאם האילן
 נלתו מרובה מחמתו פסולה בכל ענין אף אם הסוכה
 נלתה מרובה מחמתה אבל אם האילן חמתו מרובה
 מנלתו אם הסוכה נלתה מרובה מחמת' בלא אילן כשר'
 אפי' לא השפיל הענפי' למטה לערוב עם סכך הסוכה
 אבל אם אין הסוכה נלתה מרובה מחמתה אלא על די
 האילן נריך שיפיל הענפים ויערוב עם הסכך בענין
 שלא יהיו ביכרים ויהא סכך רנה עליהם ומבטלן ויא
 שאפילו אם הסוכה נלתה מרובה מחמתה בלא האילן
 והאילן חמתו מרובה מנלתו אם ענפי האילן מכוונים
 כנגד סכך הכש' פבולה בין שהאילן קדם בי' שהסוכה
 קדמה כיון שענפי האילן מכוונים כנגד סכך הכש' אבל
 אם הענפי' כנגד האויר שבין הסכך כשרה הוא' וכל
 הכשר הוא מרובה מהמתה שאפילו אם ינטל האילן יש
 שיצור בכשר להכשיר . ובכל זה לא שאמילן בין קדם
 האילן לקדם הסכך דין אחד להם : ב אם קנץ האילן
 להכשירו ולהיות הוא עצמו מהסיכוך כשר והוא
 שיכענענו שיגביה כל אחד לבדו ומכיהו וסווד ומגביה
 חבירו ומכיהו ואם לאו פבולה משום תעשה ולא מן
 העשוי : ג העוש' סוכה למט' כבית תהה הגו' שהסירו
 הרעפים אצ"פ שכש' ארים עדיין הענים הדקי' שהרעפים
 מוכחים עליהם כשרה :

ת ר כ ז דיני הישן בכוכה : ובוד סעיפים

א הישן תחת המטה בסוכה אם היא גבוה עשרה
 טפחים לא ינא : ב הישן תחת הכילה פי' כעין סכה
 בסוכה אם איכה גבוה עשרה טפחים או טר' אכ"ק' כלעו
 שאין לה ג' רהב טפת ינא : ג הענים היונאים מד'

אורח היים

שבת ואס לא הזכיר בזה אין מחזירים אותו: ד אומן
כער כמו במוסף: ה כושאים כפים בכעילה: ו
בסוף הסליחות אומרים זפ' ה' הוא האלהים ותוקעים
תשרת:

תרנד סדר מוצאי יום הכיפורים:

א מתפללין תפלת ערבית ואומר הכהלה בחונן
הדעת: ב נריך להוסיף מזול על הקדש גם ביציאתו
שימתיכו מעט אחר יציאת הכוכבים: ג מבדילים
על הכוס ואין מברכים על הבשמים אפילו אם חל להיות
בשבת: ד מברכים על האור ואי' מברכים במוצאי
יום הכפורים על האור שהוסיאורו עתה מן האבנים
ויש א' מרים שמברכים עליו מעמוד ראשון ואילך:
ה ישראל שהדליק מנוי אין מברכין עליו במוצאי יום
אצ"פ שבמוצאי שבת מברכים עליו שאין מברכין במוצאי
זה אלא על האור ששבת מעבוד יום ממש או על האור
שהדלק ממנו וכן כהנו להדליק מעשיות של בית
הכנסת ומיהו אפי' אם הדלק ביום הכפורי אם הדלק
בהיתר כנון לסולה וכולים לברך עליו:

הלכות סובה

תרכה בסכות תשבו שבעת ימים וכו' כי בסוכו
הושבתי את בני ישראל הם עכני כבוד שהקיפם בהם
לכל יכם שרב ושמש:

תרבו העושה סוכ' תחתה אילן או תחת

הנג: ובו ג' סעיפים

א העושה

הלכות סוכה ר פ

עומדת ולא תבול עולין לה ב"ט ואם לאו אין עולין
לה ביום טוב:

גת רבט ממה צריך להיות הסכך:

א דבר שמסככין בו צריך שיהיה נומח מן הארץ
ותלוש ואיכו מקבל טומאה אבל דבר שאיכו נומח מן
הארץ אף על פי שגדולו מן הארץ ואיכו מקבל טומאה
כגון עורות של בהמה שלא נעבדו שאינם מקבלים
טומאה או מיני מתכות אין מסככין בהם: ב וכן
דבר שמקבל טומאה כגון שפודין והרובות המטה וכל
הכלים אין מסככין בהם ואפילו אם נעבדו שלא נשאה
בהם שיצור קבלת טומאה: ג סיככה בחיטים שאין
להם בית קיבול כשרה שיש בהם בית קיבול פבולה:
ד סיככה בפשתן שלא כידק ולא כיבץ כשרה דעץ
נעלמא הוא אבל אם כידק וכיפץ פסולה: ה בהכלים
של פשתן פבולה של גמי ושל סיב כשרה: ו במהנלת
של קנים וקש ושיפה וגמי בין שהיא חלקה שהיא ראויה
לשכיבה בין שאיכה חלקה שאיכה ראויה לשכיבה אם
היא קטנה שתמה עומדת לשכיבה ומקבלת טומא' ואין
מסככין בה אלא אם כן עשאה לסיכוך ואם היא גדולה
שתמא עומדת לסיכוך ומסככין בה אלא אם כן עשאה
לשכיבה והבי מילי שאין לה שפה אבל אם יש לה שפה
נצטין שראויה לקבל אפי' אם כיטל שפתה אין מסככין
בה: ז יש להסתפק אם מותר להכניח כולם על הגג
כדי לסכך על גביו: ח לחצר כלוכסו' הסוכ' במסמרו'
של כרוז או לקשרם בכל'אות שהם מקבלים פיר' תיבות
טומאה אין קפידא: ט כל מיני אוכלים של בגדים
מקבלים טומאה ואין מסככין בהם: י בלויים

ראשי המטה אסור לפרוס. עליהם סדין ולישן תחתיו
 אפילו אם אינם גבוהים עשרה אצל אם אחד יושב
 באמצע המטה בראשה והשכי בתרגלותי' כנגדו וכותני'
 פיר' ענין חרוכים כלובסות מזה לזה מות' לפרוס סדין
 כעין קנה של רוח עליו ולישן תחתיו משום דאין לה גב
 רה טפח למעלה והוא שלא יהיו גבוהי' עשרה טפחי'
 ויש מהשירין אפילו בגבוהים עשרה טפחים: ד' פירס
 סדין תחת הסכך לכווי אם הוא בתוך ארבעה טפחים
 לגג כשרה ואם הוא רחוק ד' טפחים מן הגג פסולה ואם
 אינו לכווי אף על פי שהוא בתוך ד' טפחים פסולה:

ת ר ב ח דין סוכה שתחת סוכה:

א סוכה שתחת סוכה העליונה כשרה והתחתונה
 פסולה והני מילי שיכולה התחתונה לקבל כרוי וכסתות
 של עליונה ואפילו על ידי הדחק ויש ביניהם עשרה
 טפחים אבל אם אין ביניהם עשרה טפחי' או שיש ביניהם
 עשרה טפחים אבל אינה יכולה לקבל כרוי וכסתות של
 עליונה ואפילו על ידי הדחק התחתונה כשר' אם היא
 משוככת כהלכתה אפילו אם העליונה למעלה מב'
 ואם אינה משוככת כהלכתה ומתכשרת על ידי סכך
 העליון. ה' נדוך שלא יהא סכך העליונה גבוה מן הארץ
 למעלה מעשרים אמה: ב' העושה סוכתו בראש
 העליון או בראש הספיכה אם אינה יכולה לעמוד ברוח
 מזויה דיבשה פסולה אבל אם יכולה לעמוד ברוח
 מזויה דיבשה אפילו אם אינה יכולה לעמוד ברוח מזויה
 דים כשרה: ג' עשאה בראש הגמל או בראש האילן
 כשרה ואין עולין לה ב'ט מקנתה על האילן ומקנתה
 בדבר אחר אם היא בענין שאי יבט' האילן תשאר הוא
 עומדת

הלכות סוכה : רפא

א-ד ויש בין שניהם כ"ה הוי"א חבילה : ין חבילה
 שאין קושרים אותה אלא למוכרה במכו' ומיד כשיקנכה
 הקובה יתירה איכה חבילה : ין אם סיכך בחבילה
 והתירה כשרה כיון שאין איסורה אלא משו' גזירה אבל
 חבילה שהעלה לייבש ובמלך עליה לסיכוך שפכולה מן
 התורה איכה כיתרת בהתרה אלא נריכה כעצו' :
 ין וכן אהרו לסכך בכסוי' שהחבון ד' אפילו הפכו
 על גבן שאין בהם ארבע ואם אין ברהטן ארבע כשרים
 אפילו הם משופים שדומים לכלים וכהגו' שלא לסכך
 בהם כלל : ין פירש עליה סדין מפני החמה או
 תחתיה מפני הכשר כלומר שלא יהיו עליו וקמחים
 נושני' על שלהנו פכולה אבל אם לא פירש לא לבאותה
 כשרה והוא שיהא בתוך ד' לסכך : ויא' סוכה שהיא
 מסוככת כהלכת' וירא שאם ייבש הסכך או ישרו העליון
 ותהיה חמתה מרובה מנלתה ופירש עליה סדין שלא
 תייבש או תחתיה שלא ישרו העלים כיון שהסדין גורם
 שעל ידו נלתה מרובה מהמתה פכולה אבל אם לא כיון
 נפריסת הסדין אלא להגין מפני החמה והעליון או
 לבאותה כשרה ובלבד שיהא בתוך ד' לסכך ומיהו
 לכתחלה לא יעשה אלא אם כן הוא כיכר לכל שמכוין
 כדי להגין או שהוא שרוי במים שאז כיכר לכל שאינו
 שוטחו שם אלא לייבש :

תרל דיני דפנות הסוכה : ובו י"ג סעיפים

א כל הדברים כשרים לדפנות ואפילו חמת' מרובה
 מנלתה מחמת הדפנות כשרה : ב דפנות הסוכה אם
 היו שתיים זו אצל זו כמין' גם עושה דופן שיש ברהנו
 מתר על טפח ומשמידו בפחות משלשה לאח' מהדפנות

אורח חיים

עבפי תאכה ובהם תאניס וזמורות ובהם עבבים אס
 פסולת מרובה על האוכל מאככים בהם ואס לאו אין
 מסככין בהם ואס קנרס לאוכל יש לידים תורת אוכל
 לקבל טומאה ונריך שיהא בפסולת כדי לבטל האוכל
 זהיד ואס קנרס לסיכוך או אין לדי' תור' אוכל ואדרבה
 הם מנטרפים עם הפסולת לבטל האוכל ואס קנרס
 לאוכל וכמלך עליהם לסיכוך אין המחשבה מוציאה
 ה' דות מתורת אוכל עד שיעשה בהם מצע' שכיב' שרונה
 אותם לסיכוך כגון שידוש אותה : י א מסככין
 בפ' כונו הנקרא בערבי שומר : י ב סיכך בירקות
 שממהרים לייבש אף על פי שפסולים לסכך מכני
 שמקבלים טומאה אין דינם כסכך פבול לפכו' בארבעה
 טפחים אלא כאויר חשיבי לפבול בשלש' ואס אין דרכם
 לייבש דינם כסכך פבול ופוסלים בד' טפחים : י ג כל
 דבר המחובר אין מסככין בו ודינו כדין האילן :
 י ד יש דברים שאסרו חכמים לסכך בהם לכתחלה
 והם מיכי עשבים שאינם ראויים לאכילה ואי' מקבלים
 טומאה וריחם רע או שנושרים עליהם דהיי' שיכן שמא
 מתוך שריחן רע או שעליהם נושרים ינאמן הבוכה :
 ט ו וכן אסרו לסכך בחבילה מפני שפעמים שאדם
 מכיח חבילתו על גג הסוכה ליבש' ואהר' כך כמלך עליה
 לשם סוכה ואותה סוכה פסולה משום תעשה ולא מן
 העשוי בפסול וגזרו על כל חבילה אטו זאת וכיון
 שמפני זה אסרוהו לא הונדכו לאבו' לא בחבילה שדרך
 לייבשה ואין זה בפחות מכה' קנים הילכך כל חבילה
 שהיא פחות מכה' מותר לסכך בה' ואס כה' קנים או
 יותר הנאים מנוע אחד וקשרם בראשה השכי' איכה
 בקראת חבילה כיון שעיקרן אחד ואס אגד פמהם קנה
 אחד

הלכות סוכה רפב

שהיו כראים מבפנים ואין כראין מבחוץ בין שהיו
 כראין מבחוץ ואין כראים מבפנים כשרה לא היו לה
 פנימין פסולה מפני שהיא בוכה פירוש פנים לאי ומזוזה
 העשויה כמבוי שהרי אין לה שם הדעת דמזוזה והיא בקרא
 ב'ידי האכסדר ואמנ' האכסדר' יהודי שלש דלתות תלת פנים
 אין בו כותל ושכנגדו אין לו
 פנימין: ט היו דפכותיה גבוהי' שבע' ומשהו והעמידם
 בפחות משלשה סמוך לארץ כשירה אפי' הג' גבוה הרב'
 וכלבד שיהא מכוון כנגדן ואפילו אינו מכוון ממש רק
 שהוא בתוך שלשה כנגדו כשרה ואם אינו גבוה אלא י'
 טפחים אפילו אין בדופן אלא ד' ושני משהויין כשרה
 שישמירה באמצע ואמרינן לבד למעלה ולמטה וחשוב
 כסתום: היו הדפכות גבוהות מן הארץ שלשה טפחים
 פסולה: ו העושה סוכתו בין האילנות והאילנות פכות
 לה אם היו חזקים או שקשר אותם וחיזק אותם עד שלא
 תהא הרוח מצויה מכידה אות' תמיד ומילא בין האמירי'
 נתבן ובקש כדי שלא תכיד אותם הרוח וקשר אותם הן
 כשר' על כן אין ככון לעשות כל המחיצות מוריעות של
 פשתן בלא קנים אעפ' שקושרים בטוב ומכין דמיכתקי
 ולאן אדעתיה והל' מחיבה שאיבה יכולה לעמוד בפני
 רוח מצויה והרוכה לעשות בסדיכים טוב שיארוג
 במחיצות קנים בפחות מנ': יא עושים מחיבה מבנ'
 שיקשור שם בהמה לדופן: יב יכול לעשות מחבירו
 דופן לסוכה להכשירה ואפילו ב'ט וכלבד שלא ידע
 אותו שהועמד שם שנשכיל מחיב' הועמד שם אבל בהול
 אפילו אם הוא יודע שפיר דמי: יג הסומך סוכתו
 על כרעי המטה והכרעי הם מחיבו' אם יש גובה עשרה
 טפחים מן המטה למכך כנר וזה לאו כפולה: ואם סמך

אורח חיים

ויעמיד קנה כנגד אופו טפח ויעשה לה צורת פתח
 שיצמיד קנה עליו ועל הטפח וכשרה אעפי שהקנה
 שעל גביהן אינו כונע בהן: ג היו לה שני דפנות ו
 כנגד זו וביניה' מפולש עושה דופן שיש
 פיר' מקום פתח ברחבו ארבעה טפחים ונשהו ומעמידו

בפחות מג' המוך לאחד משתי הדפנות וכשרה וגם כזה
 נריך לעשות צורת פתח שיתן קנה מהפס על הדופן
 האחר ויש אומרים שאין זה נריך צורת פתח: ד
 כמה דברים אמורים בעושה סוכתו במקום שאין דופן
 אמנעו כנגדה אבל העושה סוכתו באמצע החצר רחוק
 מדפנות החצר אעפ' שאין לה אלא ד' דפנות זו כנגד זו
 די לה בתיקון המתיר בשתי דפנות העשויות כעין גס:

ה כשהכשירו בשתי דפנות העשויות כמין גס בטפח
 וצורת פתח אפילו אם יש בשתי הדפנות פתחים הרבה
 שאין בהם צורת פתח שכשתנרף כל הפרוץ יהיה מרוב
 על העומד כשרה ובלבד שלא יהא בהם פירצה יתירה
 על עשר אמות ואם יש בה צורת פתח אפי' ביתר מעשר
 ולהרמ"ס אפילו יש לה צורת פתח אם יש בה פירצה יתרה

מעשר פסולה אלא עומד מרובה על הפרוץ: ו כעץ
 פירוש קורות של ארבעה קוב"בין בין באמצע הגג בין
 עז כגון ע: דים על שפת הגג וכך על גבן כסולה ויש
 מכשירין בכעץ על שפת הגג משום דאמרינן גז אסיק
 מחיבת: ז סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי פי' עז כעין

או ע"ב באר שיש לה פ"סין הר"י קורה
 פיר' קדשי עז
 לביכות הבאר
 לעשותן רשות
 הוציא

זו סוכה כשירה לאותה שבת שבתך החג
 בלבד מתוך שלחי זה ופסין אלו מהינות
 לענין שבת כחשוב אותם כמחיבות לענין
 ח סיכך ע"ב אכהדרא שיש לה פנימין בין
 שהיו

ממנו : ז וכן הקנים הכולעים מן הסכך לנד הפרוז
 ודופן אחד כמשך עמהם כשר אף על פי שעשה דופן על
 הנדדין יתר על זו והיה לן למימ' הרי גילה דעתו לעשות
 כל הסוכה בדפנות ארוכות ודופן אחד שכמשך עם
 הקנים של סכך אינו מן הסוכה אלא בפני עמו עומד
 וכמנא שאין לו אלא דופן אחד שהוא הדופן הנמשך
 אפילו הכי כשר : ח סככה בשפודין שהם פסולים
 לסכך בהם ואין בהם ארבעה ואין מהם ארבעה במקום
 אחד והנים בין שפוד לשפוד כמלא שפוד ונתן שם סכך
 כשר פסול שא"ל למנא שימלא כל האויר מסכך כשר
 וכמנא הפסול מרובה אבל אם העדיף סכך הבשר מעט
 על הפסול או אם היה הפסול נתון שתי נתן הכש' ערב
 או איפכ' כשר שאז מתמלא כל האוו' מסכך כשר : ט בית

המקור בכסרי' שאין עליה מעוי' בה פ' קנה וקונים ומרמי'
 ונא להכשירו לשם סוכה די בזה ונרודות שמשמין על
 שסיר כל המסמרים לשם עשויות הקורות או לנסות
 בוכה או שיטול מבין כל שכי כסרי' שמשמין עליהן במקו'
 אחד ויתן סכך כשר במקומ' וכולה ט' הנוכח

כשירה אפילו הכסרים רחבים ד' ויש מי שאומר שצריך
 שלא יהיו הכסרים רחבים ארבעה : י סוכה שאין לה
 גג כגון שהיו ראשי הדפנות דבוקות זו בזו כמין צריך
 או שמך ראש הדופן של סוכה לכותל פסולה ואם הים
 לה גג אפילו טפח או שכנביה הדופן הסמוך לכות' מן
 הקרקע טפח הרי זו כשירה :

תרלב דברים הפוסלים בסכך :

א סכך פסול פוסל באמצע נד' טפחים אבל פחות
 מד' כשירה ומותר ליישן תחתיו מן הנד אינו פסול אלא

אורח חיים

הסכך על עמודים והכרעו' הם דפכות אפילו אין גומא
פגמה מהמטה עד הסכך כשרה כיון שיש עשר טפחי'
מהארץ עד הסכך :

תרלא סוכה שחמתה מרוב מצלתה וחרדיניה סכך • וצו' סעיפים

א סוכה שחמתה ובלתה שוים מלמצלה פסולה לפי
שהחמה מתפשט בדיחוקה ויהיה למטה חמתה מרובה
מבלתה אבל אם חמתה ובלתה שוים מלמטה כשרה :

ב אם ברוב ממכה בלת' מרוב שכי משהויין ובמיעוט
ממכה חמתה מרובה משהו בפנין שכשכנרף יחד החמה
והנל של כל הסוכה יתיה בלתה מרובה מחמתה משהו
כשרה : **ג** דרך הסיכוך להיות קל כדי שיראו ממנו
הבכבאים הגדולים היתה מעובה כמין בית אעפי שאין
הככבי' כראים מתוכה כשרה : **ד** היה כיסוי דק מאד
שיש בה אויר הרבה אלא שאין שלשה טפחים במקום
אחד ובין הכל בלתה מרובה מחמתה כשרה : **ה** היה
פי' מכולכל הסיכוך מרובלל והוא הסיכוך שיהיה מקנתג
למעלה ומקנתו למטה כשר ובלבד שלא יהיה
בין העולה והיורד שלשה טפחים ואם היה ברוחב זה
העולה טפח או יותר אעפ' שהוא גבוה יותר מג' טפחי'
רואין אותו כאילו ירד למט' וכנע בשפת זה היורד והוא
שיהיה מכוון כנגד שפת היורד : **ו** קנים היוצאים
לאחורי הסוכה כגון שאחורי דופן האמנעי בולטים
קנים מן הסכך ויש בהם הכשר סוכה ובלת' מרובה
מחמת' ושלשה דפכות כשרה אעפ' שהדופן האמנעי לא
נעשה בשבילם אלא בשביל עיקר הסוכה שהיא לפנים

הלכות סוכה רפד

היתה גבוה יותר מעשרים והוכין פיהם ענבים קטנים
 יורדים למטה אם בלתן מרובה עם העליון פחה
 מחמתן כשרה ואם לאו פסולה: ג סוכה שהללה יותר
 מעשרים אמה ותלה בה דברי' באים ועל ידי כן כתמעט
 חללה לא הוי מיעוט וכן אם מיעטה בכרים וכבתות
 לא הוי מיעוט ואפי' ביטלם: ד מיעטה בתבן וביטלו
 הרי זה מיעוט ואין גל' עבר וביטלו אבל סתם אינו
 מיעוט אפילו בעבר עד שיבטלנו בפה: ה היתה
 גבוה מעשרים ובה בה אנטבה כנגד דופן האמצעי על
 פני כולה ובה שיעור סוכה כשרה כל הסוכה אפילו
 מהאנטבא והלאה: ו אם גבה האנטבא מן הגד אם
 יש מן האנטבא עד כותל הב' פחות מד' אמות כשרה
 על האנטבא דוקא ואם לאו פסולה: ז אם נכה
 האנטבא באמצע אם יש ממנו לכותל לכל גד פחות
 מארבעה אמות כשירה על האנטבא אפילו אם גבוה
 יותר מעשר' ואם יש בינה לכותל ארבעה אמות פסולה
 אפילו האנטבא גבוה עשרה: ח סוכה שאיבה גבוהה
 עשרה טפחים פסולה: ט היתה גבוה מעשרה והוכין
 יורדים לתוך עשרה אפילו אם חמתן מרובה מבלתן
 פסולה אבל אם הוכיין יורדים לתוך עשרה אינם
 פוסלים: י הינה כמוכה מעשרה וחקק בה להשלימה
 לעשרה ויש בחקק שיעור הכשר סוכה אם אין בין חקק
 לבתל שלשה טפחים כשרה יש ביניהם שלשה טפחים
 פסולה:

תרל"ד שלא תהיה פחות מן ז' על ז'

א סוכה שאין בה ז' על ז' פסולה ולעכין גודל אין לה
 שיעור למועלה: ב אם היא עגולה נריך שיהא בה
 כדי

כד' אמות אבל פחות מד' אמות כשירה לאמרינן דופן
 עקומה להיינו לומר שאנו רואים כאילו הכותל בעקש
 זיחשב זה האכך הפסול מנוף הכותל ודב' זה הלכ' למשה
 ואיכני הילכך בית שנפתח באמצע וסיכך במקום הפתח
 וכשאר מן התקרה סביב בין סכך כשר לכותלים פחות
 מארבע אמות כשירה ומיהו אין ישנים תחתיו כל זמן
 שיש בו ארבעה טפחים במה דברים אמורים בסוכה
 גדולה שיש בה יותר על הסכך פסול ז' טפחים על ז'
 טפחים אבל בסוכה קטנה שאין בה אלא ז' על ז' בין
 באמצע בין מן הנדב' טפחים פסולה בפחות מנ' כשרה
 וישנים תחתיו ומנטרף להשלים הסוכה לכשיעור :

ב אויר בין בגדולה בין בקטנה שוים דבין באמצ' בין
 מן הנדב' בטפחים פסולה בפחו' משלשה כשיר ומנטרף
 להשלים הסוכ' ואין ישני תחתיו : ג סכך פסול פחות
 מד' ואויר אצלו פחות מנ' אין מנטרפין לפסול הילכך
 אם אויר ג' במקום אחד אפילו מיעטו בסיכך פסול כשר
 והכי מילי בסוכה גדולה אבל בקטנה שאין בה אלא ז'
 על ז' אם יש בין שניהם ג' טפחים מנטרפים לפסול :
 ד אם יש סכך פסול שני טפחים ועוד סכך פסול ב'
 טפחים ואויר פחות מנ' מפסיק ביניהם יש להסתפק
 אם ב' הפסולים מנטרפים לפסול הסוכה :

תרלג דין גובה הסוכה : ובו י' סעיפים

א סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה
 בין שהיא גדולה בין שהיא קטנה בין שמחייבות מניעות
 לסכך בין שאינם מניעו אבל עשרים כשרה אפילו כל
 סוכה למעלה מכ' כיון שאין בחללה אלא עשרים : ב
 היתה

הלכות סוכה רפה

מזו ועוש' קדרותיו בפכימית ומוכרס בחינוכ' הפכימית
אינו יונא בה ידי סוכה כיון שהי' דירתו כל השנה אינו
ניכר שדר בה לשם מצוה והחינוכה יונא בה שהרי אינו
דר בה כל השנה :

תרלז דין סוכה שאולרה וגזולה :

א מי שלא עשה סוכה בין בשוגג בין במזיד עושה
סוכה בחולו של מועד אפילו בסוף יום שביעי וכן יכול
לנאת מסוכה זו ולישב באחרת : ב יונאין בסוכה
שאולה וכן יונאין בשל שותפד' : ג סוכה גזולה כשירה
כינד אם תקף על חבירו והוניאו מסוכתו וגזלה וישב
בה ינא שאין הקרקע כגולת ואם גול ענים ועשה מהם
סוכה אעפ' שלא חיברן ולא שיכה בהם כלום ינא תקנת
הכמים שאין לבעל הענים אלא דמי ענים בלבד אבל
אם גול סוכה העשוי' בראש הספיכה או בראש העגלה
וישב בה לא ינא :

תרלח סוכה ונויה אסורין כל ז'

א עני סוכה אסורים כל ח' ימי החג בין עני דפכות
בין עני סכך אין כאותין מהן לדב' אחר כל שמכת הימו'
מפני שיום השביעי כולו הסוכה מוקף עד בין השמשות
וכואיל והוקנה לבין השמשות של שביעי הוקנה לכל
היום - ואם אחר שעשה השיעור הנריך מן הדפכות
וכשלים הכשר סוכה הוסיף דופן לא מיסתרא אבל
אם עשה ארבעתן סתם כולן אסורות ומוקנות :
ב וכן אובלים ומשקים שתולים בסוכה כדי
לנאותה אסור להסתפק מהם כל שמוכה אפי' כפלו ואם
התנה עליהם בשעה שתלאן ואמר איני בודל מהן כל
בין השמשות הרי זה מהתפק מהם בכל עת שירצ' שהרי
לא

אירח חיים

כדי לרבע שבע' על שבעה : ג יש בה שבע' על שבעה
וכתן בה בנדים לכאותה וממעטים אותה משבעה על
שבעה פסולה : ד מי שהיה ראשו ורובו כסוכ' ושולחנו
סוף לבוכה ואכל כאילו לא אכל בסוכה אפילו אם היא
סוכה גדולה גזיר' שמא ימשך אחר שולחנו :

ת ר ל ה , רין סוכת גנבך ורקבש :

א סוכה אף על פי שלא נעשית לשם מנוח כשירה
פ' גזים כס' והוא שתהיה עשויה לכל כגון סוכת גנבך
בהמה כותנים ורקבש אבל מוכה שבעשית מליה פסולה
רועים קייני' לפי שלא נעשית לכל לפיכ' הקוטט בנדיש
בזבני' שומרי' ועשהו סוכה איכה סוכה שהרי לא עימר
סדות גדיש זה לכל לפיכך אם עשה בתחלה
כשכתן שם הנדיש חלל טפח במשך שבעה לשם סוכה
וחטט בה אחר כך והשלימה לעשר' כשרה שהרי נעשית
סכך שלה לכל ואם הנדיש גדול ולא הכיח לא חלל טפח
במשך ז' ושוב חקק בה הרב' ועשה בה סוכה גדולה איכה
כשירה כולה ע"י משך שבעה שהכיח תהלה ואם חקק
משני גדין ד' אמות יותר על השבעה אף השבעה
פסולה דסכך פסול פוסל מן הכר בארבע אמות :

ת ר ל ו רין סוכה ישנה : ובו ב' סעיפים

א סוכה ישנה דהייכו שעשאה קודם שיכנסו שלשים
יום שלפני הקנ' כשרה ובלבד שיחדש בה דבר עתה
בגופה לשם הקנ' ואפילו בטפח על טפח סגי אם הוא
במקו' אחד ואם החדוש על פני כלה סגי אפי' בכל דהו
ואם עשאה לשם הקנ' אפילו מתחלת השנה כשירה בלא
חידוש : ב יונד כלי חדש שיש לו שתי סוכות זו לפני'

לתוך הסוכה טפות שאם יפלו לתוך התבשיל יפסל
אפילו תבשיל של פול: ו היה אוכל בסוכה ויהרו
גשמים וככנס לביתו ופסקו הגשמים אין מחייב לחזור
לסוכה עד שיגמור סעודתו: ז היה ישן וירדו גשמים
בלילה וככנס לתוך הבית ופסקו הגשמי אין מטריחין
אותו לחזור לסוכה כל אותו הלילה אלא ישן בביתו עד
שיעלה עמוד השחר: ח כהנו שאין מכרכי על הסוכ'
אלא בשעת אכילה:

תרמ מיהם הפטורים משיבת סוכה:

א כשים וצנדים וקטנים פטורי מן הסוכ' טומטום
ואדרוניכוס חייבים מספק וכן מי שחננו עשר וחננו כן
חודין חיי: ב קטן שאינו כריך לאמו שהוא כבן חמש
כבן שש חייב בסוכה מדלם כדי לחככו במנו: ג חולת
ומשמיהן כטורים מן הסוכה ולא חולה שיש בו סכנה
אלא אפילו חש בראשו: ד בעיניו ויש מי שאומר שאין
המשחים פטורים אלא בשעה שהחולה כריך להם:
ד מטער פטור מן הסוכה הוא ולא משמים או זהו
מטער זה שאינו יכול לישן בסוכה מפני הרוח או מפני
הזבובים והפרעושי וכיוצא בהם או מפני הרוח ודוקא
שבא לו הנער במקרה אחר שעשה שם הסוכה אבל
אין לו לעשות סוכתו לכתחלה במקום הרוח או הרוח
ולומר מטער אני: ה אבל חייב בסוכה: ו חתן
פירעי החתן ושוכניו וכל בני הקופה פטורים מן
ששים ושמי' הסוכה כל שנעת ימי המשתה: ז שלוה
כינו לכה מנו פטורי מן הסוכ' בין ביום בין בלילה:
ח הולכי דרכים ביום כטורים מן הסוכה ביום
ומייבין בלילה הולכים דרכים בלילה פטורים בלילה
ומייבין

לא הקנה אותם ולא חלה עליהם קדושת הכוכה ולא
 בחשבו כמותם ודוקא שמתנה בזה הלשון אבל אם אינו
 אבי מתנה עליהם לאוכלם כשיכלו אינו כלום ואם
 אמר אני מתנה עליהם לאכלם אימתי שארנה מהני
 שם בין השמשות בכלל :

ת ר ל ט דיני ישיבת הכוכה: ובו ח' סעי'

א כינד מנות ישיבה בסוכה שיהיה אוכל ושוקה ודר
 בסוכה וכל שבעת הימים בין ביום ובין בלילה כדרך
 שהו דר בביתו בשאר ימות השנה וכל שבעת ימי עושה
 אדם את ביתו עראי ואת כוכתו קבע כינד כלי הכאים
 ומנעות הכאות בסוכה וכלי שתיה כגון אשישו וכוסות
 בסוכה אבל כלי אכילה כגון קדירות וקערו חוץ לסוכ'
 המכורה בסוכה ואם היתה סוכה קטנה מביה חוץ
 לסוכה: ב אוכלים ושותים וישנים בסוכה כל ז'
 בין ביום בין בלילה ואין ישנים חוץ לסוכה אפילו שינת
 עראי אבל מות לאכול אבילת עראי חוץ לסוכה וכמה
 אבילת עראי כבינה משת ומותר לשקות מים ולאכול
 פירות חוץ לסוכה ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ
 לסוכה אפי' מים הרוי זה משובח ותבשיל העשוי מחמם'
 מימים אם קובע עליו השיב קבע ונריך סוכה: ג
 אכילה בסוכה בליל יט הראשון הוכה אפילו אבל כוית
 פת ינא ידי חובתו מכאן ואילך רשו רנה לאכול סעוד'
 סועד בסוכה רנה אינו אוכל כל ז' לא פירות או קליות
 חוץ לסוכה אוכל סדק אבילת מנה בפסח: ד כל ז'
 הימי קורא בתוך הכוב' וכשמבין ומדקדק כמה שיקרא
 יבין חוץ לסוכה כדי שתהא העתו מיושב עליו המתכלל
 רנה מתכלל בסוכה או חוץ לסוכה: ה ירדו נשמים
 הרוי זה כפסל לתוך הבית מאימתי מותר לכבו' משירדו
 לתוך

הלכות לולב רפז

מי החנ ומצרכים לגמור ההלל בין צבור בין יחיד ואין מפסיקין בו אלא כדרך שאמרו בק"ט באמצע שול מחכי היראה ומשיב שלום לכל אדם ואם פסק באמצע ושהה אפילו כדי לגמור את כלו אינו צריך לחזור לא למקום שפסק: ב בהלל אפילו עשרה קורים כאחד:

הלכות לולב

תרמה דיני לולב: זב ט' סעיפים

א לולב שנפרדו עליו זה מעל זה ולא מדלדלו כעליו
החריות כשר אפילו לא אגדו: ב כפרנו עליו והוא
סידלדלו מסדרו של לולב כעלי החריות פסול: ג
בריית עלין של לולב כך היא כשהם גדלים גדלי שנים
שנים ודבוקי מגבן וגב כל שני עלין הוא הכקר תימות
בחלקה התימות פסול היו עליו אחת אחת מתחלת
ברייתו ולא היה להם תימות או שכל עליו כפולו מחדו
האחד וכד השני ערום בלא עלין פסול: ד לא היו
עליו זה ע"ז זה כדרך כל הלולבין אלא זה תחת זה אם
ראש זה מני' לעיקר שלמעלה מחכו עד שנמצא כל שדרו
של לולב מכוסה בעלין כשר ואם אין ראשו של זה מניע
לגד עיקרו של זה או שאין לו הרבה עלין זה על זה לא
מכל גד יונא אחד למע' סמוך לעיקרו ועולה עד ראשו
פסול: ה לולב שיבשו רוב עליו פסול ושיעו היבשות
משיכלה מראה ירקו' שבו וילביכו פכיו: ו כקט' ראשו
דהיינו שנקטמו רוב העלים העליוני פסול: ז כבדק
אש כתרחקו שכו סדקיו זה מזה עד שיראו כשני פסול:

לחייבין ביום: ט שומרי העיר ביום פטורים ביום
 וחייבים בלילה שומרי העיר בלילה פטורים בלילה
 וחייבים ביום: ו שומרי גנות ופרדסים פטורים בין
 ביום בין בלילה שאם יעשה השומ' סוכה ידע הנכח שיש
 לשומר מקום קבוע ויבא ויגבז ממקום אחר לפיכך אם
 היה שומר כרו של תבואה שיכול לשמור כולו ממקום
 אחד קייב לעשות סוכה במקום ששומר:

**תרנא שאין מברכי' שהחיינו על עשיית
 הסוכה: ובו סעיף א**

א העושה סוכה בין לעצמו בין לאחר אינו מברך
 על עשיית' אבל שהחיינו היה ראוי לברך כשעושה אות'
 לעצמו אלא שאנו קומכין על זמן שאנו שומרי' על הכוס
 של קידוש:

תרמב אם חל יום ראשון של סוכות להיות בשבת
 אומ' בערבית ברכה אחת מעין ז' וחותם בה בשכ' בלכד:

תרמג סדר הקידוש ובו ג' סעיפים

א סדר הקידוש יין קידוש וסוכה ואחר כך זמן לפי
 שהזמן חוזר על קידוש היום ועל מנות סוכה: **ב**
 להרמבם מקד' מעומד ומברך ליטב בסוכה ויושב ואחר
 כך מברך זמן: **ג** בשאר ימים מברך על הסוכה קודם
 ברכת המוציא ומוהנים לברך על הסוכה אחר ברכת
 המוציא קודם שיטעמו:

תרמד סדר ההלל כל ימי החג:

א שחרית אחר חזרת תפלה כוטלי' הלולב ומברכין
 על כטילת' לולב ושהחיינו וגומרים קהלל וכן כל ימי

הלכות לולב רפח

נ אה' אותם עלים שלא יבשו הם כמושין יש פוסלין
ויש מכשירים: ו כקטם ראשו כשר אפילו לא עלתה
בו תמרה וה' ליבש ראשו ויש פוסלים כקטם ראשו:
ו אה' אין לו אלא הדם שעכביו מרובים מעליו
ביום טוב כוטלו ואיכו מדרך עליו:

תרמו דיני ערבה: ובו ב' סעיפים

א ערבי כחל האמור בתורה הוא מין יהוע הנקרא
כן עלה שלו משוך ככחל ופיו חלק וקנה שלו אדום ורוב
מין זה גדל על הנחלים לכך נאמר ערבי כחל ואפי' היה
גדל במדבר או בהרים כשר ויש מין אחר דומה לערבה
שירו' מצרה לא שעלה שלו עגול ופיו דומה למ'ר וקנה
כינה בלעז שלו איכו אדום וזהו הנקרא כפנפה והיא
פסולה ויש מין ערבה שאין פי העלה שלה חלק ואיכו
כמחר אלא יש בו תלמים קטנים עד מאד כמו פי מגל
קטן וזה כשר: ב ערבה שיבשה או שכשרו רוב עליה
או שכקטם ראשה פסולה אהל כמושה או שכשרו מקנת
עליה כשירה והר'מבם מכשיר כקטם ראשה:

תרמה ידברים הפוסלים באתרוג:

א אתרוג היבש פסול ושיעור היבש: כ שאיכו מוכח
שזה ליחה ויבדק ע"י שיעביר בו מחט ובו הוט: ז אה' יש
בו ליחה יראה בבוט: ב אתרוג שניקב נקב מפולג
כל שהו כסול ושאיכו מפולג אם היה כאיבר פסול ואם
הבר כל שהוא כפול: ויש אומרים דגם כניקב מפולג
נשכון הכרון מה שהו ושאיכו מפולג בהסרון כאיבר:
ג מפולג יש מפרטים כפשוטו דהייכו שניקב מזה
זה לכד זה ויש מפרטים שכיון שניקב עד הדרי קורע
שהגדשיכים

אורח חיים

ח יש לו כמין קוצים בשדרתו או שנחמת וככוץ או שהוא עקום לכפיו שהרי שדרו כגב בעל סטוטר פסול וכן אם כעקם לאחד מחדליו פסול אבל אם כעקם לחזוריו כשר שזו היא כריותו: ט אם כפוף בראשו פסול ודוקא בשדרתו ככופה אבל עליו כפופי בראשו כמו שדרך להיות הרבה לולבים כשר:

תרמו דיני הדם: ובו י"א סעיפים

א הדם שנקטס ראשו כשר כשרו רוב עליו אם בשתיירו ג עליו נקן א' כשר: ב היו עכבו מרובות מעליו אם ירוקות כשר ואם אדומות או שחורות פסול ואם מיטמן כשר ואין ממעטין אותם ב"ט לפי שהוא כמתקן עבר וליקטן או שליקטן אחד אחד לאכילה הרי זה כשר: ג עכף עץ עבות האמור בתורה הוא ההדס שעליו קופי' את עכו כגון שיהיו ג' עליון או יות' בגבעול אחד אבל אם היו שני העלים בשוק זה כנגד זה והעלה השלישי למעלה מהם אין זה עבות אבל נקרא הדם שוטה: ד ינאו הרבה נקן אחד וכשרו מהם עד שלא בשארו לא שלשה נקן אחד כשר אפילו כשרו רובם כגון שהיו ז' וכשרו מהם ארבעה וכשאר ג': ה למנוה צעיון כל שיצור אורך ההדס שיהא עבות ולשיכובא ברובו: ו יבשו עליו פסול כמו שו כשר: ז שיצור סיבשות אפילו אם כפרך בצפורן אם עדיין ירוקים הם כשר ואינם נקראים יבשים אלא כשילביבו פניהם:

ח יבשו רוב עליו וכשתיירו בראש כל בד מהג' נדון קן אחד ובו ג' עליון לחין כשר ויש מפרשים שאפילו אם מהשלשה שבה קיבא יבשו שנים ולא נשאר כי אם אחד לח כשר והוא שיהיה העלה שהוא מורכב על שניהם:

הלכות לולב רפ"ט

עליו מי' בתלוש ותפח או סרח או שהוא כבוש בחומץ או
 מבושל או מכומר פסול: יך אם הוא שחור או לכן
 בחזקו אחד פסול ברוכו בשמים או בנ' מקומות דיכו
 כחזית ליפסל אפילו במיעוטו: יז מקו' שהאתרוגים
 שלהם כעין שחרות מיעוטה כשרים ואם הם שקורים
 ביותר כאל' כושי הריזה פסול בכל מקו': יח הענין
 ככדור פסול: יט גדלי בדפוס ועשאו כמין ברית
 אחרת פסול עשהו כמו ברייתו אף על פי שעשאו דפק
 דפין כשר: כ התינוס דהייכו שגדלו שנים דבוקים זה
 בזה כשר: בא הירוק שדומה לעשבי השדה פסול
 אל' חוזר למראה אחרונ כשר כשמשהין אותו: כב
 שיעור אחרונ קטן פחות מכבינה פסול אבל אם הוא
 כבינה אפילו אם הוא בוסר שעדיין לא נגמר פריו כשר
 ואם היה גדול כל שהוא כשר:

תרמ"ט דברים הפוסלים בר' מינים:

א כל ד' המינים פסולים בגזול ובגכוב בין לפני
 יאוש בין לאחר יאוש אבל אם גזל וקטאו בלא סיוע
 המכו' כגון גזל לולב ושיפהו כשר דקבייה בשיכווי מעשה
 ומיהו לא יברך עליו ויש מי שאומ' דלא כפסל גזול ובגכוב
 אלא לגכוב ולגזול ענמו אבל לאחרים כשר בשאר הימים
 חוץ מיום ראשון: ב וכן שאול פסול ביום ראשון
 משום דבעי' לכס: ג וכן של עיר הכדח' ושל אשרה
 של ישראל פסול אבל של גוי לכתחלה לא יטול ואם רטל
 ינא מיום ראשון ואילך דלא בעי' לכס: ד נכו' הנעירים
 וכיוצא בהם מבתי שמשיהם מותר ליטול משם לולב או
 שאר מינ' למנוה: ה כל אלו שאמרו שהם פסולים
 מפני מומין שביארכו או מפני גזל ונגיבה ביום טוב

הראשון

פה הנרעוים בתוכו מקרי מפולש: ד אחרונ שנימוס
 כל בשרו בפני' וקליפתו החינכה קיימת וחדרי הזרע
 קיימים בפנים כשר ויש פוסלים: ה כסדק כולו
 מראשו לסופו אפילו איכו חסר כלום פסול אבל כשאר
 בו שיור למעלה ולמטה אפילו כל שהוא כשר ויש מי
 שאומר דדוקא מלמטה אבל בחוטמו אפילו כל שהוא
 פסול: ו נקלק הקליפה החינכה שלו שאיכו מחסרו
 לא כשאר דדוקא כמות שהיא ברייתו אם נקלק כולו פסול
 ואם כשאר ממנו כל שהוא כשר ויש אומרים שגריק
 שישתייר כסלש: ז כיטל דדו והוא הראש הקטן
 ששוכנתו בו פסול: ח כיטל העץ שהוא תלוי בו באילן
 משיק' האצטרוג וכשאר מקומו גומא פסול: ט עלתה
 פני' תרנוס חזיית עליו אם בשנים או בג' מקומות פסול
 או ילפת או ואם במקו' אחד אם עלה על רוכו פסול ואם
 על חוטמו אפילו כל שהוא פסול: וחיטמו
 היינו ממקו' שמתחיל להתקצר ולהתחדד כלפי ראשו:
 י יש אומרים דהא דבשנים ושלשה מקומות פסול
 היינו דוקא כשנתפשט הכימור ברובו אפ"י שנשטח
 הקברבורו' הוא מישט אבל במיעוטו רגון שכולם מחד
 אחד של אצטרוג כשר ויש פוסלים אפילו במיעוטו של
 בד אחד: יא אם הוא מחנה על מחנה במקום אחד
 יש מכשירים ויש פוסלים: יב מחוטמו ואילך דהיינו
 ממקום שמתחיל לשפע עד הפיטמה פוסל חזיית וכל
 שיכו מראה בכל שהוא ויש מי שאומר דה"ל דיבש פוסל
 אם בכל שהוא: יג חזיית הוא כמו אכעבועות ויש בו
 טמא שמקומו כיכר במישוש שהוא גבוה מהאצטרוג:
 יד אם עלתה בו חזיית בעבין שפסול או שהו' מחומר
 אם כשקולפו חוזר למראה האצטרוג כשר: טו כסל
 עליו

בשמאלית: ג אטר כוטל לולב בימין כל אדם ואתרוג
בשמאל כל אדם דבתר ימין ושמאל דעלמא אזליכן ולא
בתר ימין ושמאל דידיה: ד גידס שאין לו יד כוטל
לולב בזרועו וכן האתרוג: ה יברך על כטיילת לולב
ושהחייכו קודם שיטול האתרוג כדי שיבר' עוב' לעשייתו
אויהפוך האתרוג עד שיברך: ו לא יברך שהחייכו
בשעת עשיית לולב אלא בשעת כטיילתו: ז אם עשה
בית יד וכתן בו הלולב וכטלו שפיר דמי דלקיחה על ידי
דבר אחר שמה לקיחה ובלבד שיהא דרך כבוד אבל אם
אינו דרך כבוד כגון שכתן הלולב בכלי וכטלו לא ינא
ואם כרך עליו סודר וכטלו או שכרך סוד' על ידו וכטלו
יש אומרים דלא ינא: ח יכעב בשעה שמברך וכן
יכעב בהודו ליי' פעם אחת ובהודו לה' שבסוף שכופלי'
אותו ש"ו והנבחר מכעבנו ב' פעמים וכן בא"ה הושיעה
בא מכעבנו ב' פעמים לפי שכופלים אותו: ט הכעבנו
הוא שמוליק ידו מכנגדו והלאה ויכעב שם שלש פעמי'
בהולכה ושלשה פעמים בהובאה ואחר כך מטה ידו
לנד אחר ועושה כן וכן לכל נד מארבעה נדדין ומעלה
ומטה: י יקיף דרך ימין בכעבנו מרח דרו מערב
נפון: יא עריך לחבר האתרוג ללולב בשעת כעבנו
ולכעב בשניהם יחד: יב ד' מיכים הללו מעבבים
זה את זה שאם חסר לו אחד מהם לא יברך על השאר
אבל כוטלם לזכר דעלמא ואם היו ארבעתן מצווי' אבלו
ובטלן אחד אחד ינא: יג אם חסר לו אחד מהמיכים
לא יקח מין אחר במקומו: יד לא יוסיף מין אחר
על ארבעת המיכים משום כל תוכיף: טו לא יטול
יותר מלולב אחד ואתרוג אחד אבל בערב' והדס מוסיף
כל מה שירצה ויש מי שפוסל להכניח הדס שוטה בלולב

אורח חיים

הראשון בלבד אבל בשאר ימי הכל כשר והפיסול שהוא
משום שאין או מפני שאותו אחרון אסור באכילה או מפני
שאין מוכח או שהם חסירי השיעור בין ביום טוב
ראשון בין בשאר ימים פסול והעושים שני ימים טובים
פסולי ראשון כוטלין בשני אבל ברוכי לא מכרכיין:
? בשעת הדחק שאין כמנא כשר כל הפסולין כוטלין
ואין מכרכיין:

תרנ"ג שיעור, הדם וערבה: ובו בסיפיים

א שיעור הדם וערבה ג' טפחים ושדרו של לולב ד'
טפחים כדי שיהא שדרו של לולב יוצא מן ההדס טפח
באמה בת הטפחים עשה אותה ששה בא מהם שלשה
להדס כמנא שיעור הדם וערבה טפחים ומחצה שהם
עשדה גודלים ושיעור שדרו של לולב י"ג גודלים ושליש
ויש מי שאומר ששיעור שדרו של לולב י"ד גודלים ויש
אומרים ששיעור הדם וערבה י"ב גודלי ושדרו של לולב
י"ג גודלי: ב אין להם שיעור למעלה ויש מי שאומר
שאפילו הוסיף באורך ההדס והערבה כמה נריך שינת
שדרו של לולב למעלה מהם טפח:

תרנ"א נטילת הלולב וברכתו:

א מנול' מיכים שיטול כל אחד לולב אח' ושתי ערבות
וג' הדסים ומנוה לאגדה בקטר גמור דהיינו שני קשרים
זה על זה משום כוונתו ללבוש במין אהר ואם ישנו
מהעלין בתור האגודה בענין שחפסיק אין לחוש ואם
לא אגדו משה' או שהותר אגדו אי אפשר לאגדו ביום
טוב בליל גמור לא אגדו בערבה: ב יטול האגודה
כדו הנוגית ראשית למעלה ועיקריהם למטה והאחרון
בשאלית

הלכות לולב רצא

מותר ליטלו אפילו מן שהובא בשבילו :

תרנו שצריך להזור אחרי הדרור מצה
בקניית האתרוג: ובו סעיף א

א אם קנה אתרוג שראוי לנאת בו בזמנו כגון שהוא
כבינה ממומנס וא"ר כך מצא גדול ממנו מצוה להוסיף
עד שליש מלגיו בדמי הראשון כדי להחליפו ביות' כאם
ויש מי שאומר שאם מוצא שני אתרוגים לקנות והאחד
הדור מחזירו יקח ההדור אם אין מי יקדו אותו יותר
משלש מלגיו בדמי הדורו :

תרנו קטן היודע לכעכע לולב כדיכו אביו חייב
לקנות לו לולב כדי להככו במנות :

תרנה דיני לולב ביום טוב ראשון :

א מן התורה אין מצות לולב חוץ למקדש אלא יום
ראשון וחכמים תקנו שיהא כוטל בכל מקו' כל שבעה :

ב ביום שבת אינו כוטל אפילו אם הוא יום ראשון :

ג אין אדם יוצא ידי חובתו ביום ראשון בלולבו של
חבירו שהשאלו לו דבעינן לכם משלכם ואפילו אמר לו
יהא שלך עד שתצא בו ואחר כך יהא שלי כבתחלה לא

יבא דהוי כמו שאול ואם כתנו לו במתנה מותר : ד

כתנו לו על מנת להחזירו הרי זה יוצא בו ידי חובתו

ומחזירו שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ואם לא

החזירו לא יבא אפילו כתנו לו את דמיו ואפילו כאכס

ז' דו וכן אם החזירו לאחר זמן מצותו לא יבא : ה

פתנו לו סתם הוי כאלו אמר לו על מנת שתחזירנו לי

דמסתמא על דעת כן כתנו לו כיון שצריך לנא' בו שאין

כושף על הנ' בדין עבות ויש מתירין והמדקדקים אינם
מוסיפין על שתי ערכות ונ' הדמים עבות:

תרנב זמן נטילת לולב: ובו ב' סעי'

א מצות לולב ביום ולא כלילה וכל היו' כשר לנטילת
לולב שאם לא כעל שחרית יטלכו אחר כך ומכל מקום
צדדים מקדימים למצות וכוטלים אותנו בבקר וזמנו הוא
משנתבן החמה ועיקר מצותו בשעת ההלל ואם נריך
להשכים לבאת לדרך כוטלו משעלה עמוד השחר:
ב אסור לאכול קודם שיטלכו ואם שכח ואכל וזכר
והוא על שלחנו ביום הראשון שהוא מן התורה יפסיק
אפילו יש שהות ביום ליטלו אחר שיאכל ומיום ראשון
ואילך אם יש שהות ביום לא יפסיק ואם לאו יפסיק:

תרנג הדם אסור להריח בו: ובו ב' סעי'

א הדם של מצוה אסור להריח בו אבל אתרוג של
מצוה מותר להריח בו מן הדין אלא שלפי שחלקו אס'
מכרכים עליו אס' לאו יש למכוע מלהריח בו: ב ענד
להושעבא ולא אנבהה למיפק בה שריא בהכאה:

תרנד שיכול להחזיר הלולב במי' ביום

טוב: ובו סעיף א

א מקבלת אשה לולב מיד בנה או מיד בעלה
ומחזירתו למים ותוסיף עליו מים אם נריך אבל ל'
תחליף המים וכחול המועד מצוה להחליף' כדי שיטל'
לח והקדור:

תרנה גוי שהביא לולב לישראל מחוץ לתחום

מותר

תרס סדר הקף הבימה: ובו ג' סעיפים
 א כוהנים להעלות סֵאת על התיבה ולהקיפה פעם
 אחד בכל יום וכשבישי מקיפים אותה זכר למקדש
 שהיו מקיפין את המזבח וההקפות לבד יתקן: ב
 כוהנים להקיף אף מי שאין לו לולב: ג יש מי שאומר
 שאין אומרי הושעבא בשבת ולא כהנו כן:
 תרסא כליל יט שני אומר קידוש וזמן אחריו מיד
 ואחר כך ברכת סוכה:

תרסב סדר תפלת יום שני בסכות:

א ביום שני מנריך על כטילת לולב וכן בכל שאר
 ימים: ב אינו מנריך וזמן ביום שני על הלולב לא א"כ
 הלי יום ראשון בשבת: ג מוז אים ב' כפרים וקורים
 בהם פרשיות שקראו אתמול ומפטיר במלכים ויקהלו
 עד בהוציאי אותם מארץ מצרים:

תרסג סדר תפלת חול המועד:

א בחול המועד מוציאין סֵאת וקורים בוד' בקרבנות
 החג שבפרש' פנחם וביום ראשון של חולו של מועד קור'
 כהן וביום השני ולוי וביום השלישי וישראל חוזר וקורא
 וביום השלישי והד' קורא ספיקא דיומא שהוא וביום הו'
 וביום הו' ועד' זה קורים בשאר ימים ובארץ ישראל שאין
 שם ספיקא דיומא אין קורים בכל יום אלא קרבן היום
 בלבד כי ביום שני שהוא ראשון לחולו של מועד קורא
 כהן וביום השני והג' העולים אחריו חוזרי וקוראי אותם
 פרשה עגמה ועל דרך זה בכל יום משאר הימים: ב
 שבת של חולו של מועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל

אורח חיים

לו אחר ואם לא החזירו לו לא יבא ומיהו אפילו לא
החזירו לידו אלא לאחר ואחר לאחר והאחרון מחזירו
לבעלים יבא: ו לא יתכבו ביום ראשון לקטן קודם
שיבא בו מפני שהקטן קובה ואינו מקנה לאחרים מן
התור וכמבא שאם החזירו לו אינו מוחזר ויש מי שאומר
שאם הניע לעיכות הפעוטות מותר ואם תופס עם
התיכוכ כיון שלא יבא מידו שפיר דמי: ז שותפין
שקבו לולב או אתרוג בשותפות אין אחד מהם יונא בו
אם ביום הראשון עד שיתן לו חלקו במתכ: ח האחי
שקבו אתרוגים מתפיסת הבית וככל אחד מהם אתרוג
ויבא בו אם יכול לאוכלו ואין האחים מקפידו בכך יבא
ואם היו מקפידים לא יבא עד שיתנו לו חלקם במתנה
ואם קנה זה אתרוג וזה פריש או שקבו כאחד אתרוג
דמיון ופריש מתפוס הבית אינו יונא באתרוג עד שיתנו
לו חלקם במתנה ואע"פ שאם אכלו אין מקפידים עליו
מפני שכל שאין שם מאותו המין אין מחילתם בבתם
מועלת אבל כשיש שם מאותו המין אפילו היה מעולה
מהאחרו מחילתן בבתם מועלת לפי שאינם מקפידו:
ט מה שנוהגים במקום שאין אתרוג זמני שכל הקהל
קונים אתרוג בשותפות הטעם מפני שכיון שקבאו
לנאת בו מסתמא הוי כאילו פירשו שכל הקהל כותבים
חלקם לכל מי שנוטלו לנא בו על מנת שיחזירוהו להם:

תרנ"ט סדר קריאת התורה בסוכות:

א מוציאים שני ספרים כאחד קורים שור או בשב
בפרש אמור וכשיקרא המבטיר קרנכות המוספי
וב"טו לקדש השביעי ומפטיר בזכריה הכה יום בא וכו'
הר"ם סדר

הלכות לולב רצג

להכיר שהיא חובה ובשעת החבטה יטלכה בפכי ענמה
וינא בה ידי חובתו: ח יש מי שאומ' שהושב' שכלולב
אפ' שכורק אין לפסוע עליה: ט יש מי שאומ' שאכור
ליהנות מן הערבה לאח' כעילתה אם לא התנה עליה
מציקר' לכלול יומא אתקנאי למנות: י יש מי שאומ'
שים ליוהר שלא יקוץ ישראל ערבה למנוה משדה גוי אפי'
נרשות הגוי: יא אם חל יום הושעבא רבה כיום א'
וקננו גוים ערבה בשבת והביאו כשרה:

תרסה אתרוג אסור לטלטל בשביעי:

א אתרוג בשביעי אסור שהרי הוקנה לכל ז' ואפילו
בפסל אחר שצעה בו מנוה אסור כל שבעת ימי ובשמיכי
עזרת מותר ובחונה לארץ שעושי' שכ' יט של גליו' אסור
אף בשמיכי ומותר בתשיעי ואפי' חל להיות באח' בשבת
ויש אומרי' בחל להיות באחד בשבת: ב הפריש שבעה
אתרוגים לשבעה ימים כל אחד יונא בו ואוכלו למחר
אבל ביומו אסור שהוקנה לכל אותו היום:

תרסו דיני סוכ' ביום השביעי ובו סעיף א

א אעפי' שנמר מלאכול ביום השביעי שחרית לא
יסתור סוכתו אבל מוכיא הוא את הכלים ממכה מן
המכחה ולמעלה ומתקן את הבית לכבוד יט האחרון
ואם אין לו לפנות כליו ורונה לאכול בה בשמיכי צריך
לפנות בה מקום ד' על ד' לעשות היכר שהוא יושב בה
שלא לשם מצות סוכה שלא יהא נראה כמוסיף ואם
הונרך למעוד כשאר היום צריך לאכול בסוכה שמנותה
כל שבעה ובחונה לארץ שצריך לישב בה בשמיכי גמר
מלאכול ביום הק' מוריד כליו ומפכה אותם ממכה ואם

אורח חיים

של שבת ואומר יעלה ויבא בעבודה ובמוסף אומר אתה
בחרתנו ומפני חטאינו את יום המנוח הזה את יום טו
הסוכות הזה וחותם מקדש השבת וישראל והומכים :
ג מוכיחין שכי ספרים באחד קורא ראה אתה אומר
אלי ומפטיר קורא קרבנות של ספיא דיומא ומפטיר
ביחזקאל והיה ביום בוא גוג :

ת ר ס ד סדר יום הושענא רבה:

א ביום ז' שהוא הושענא רבה כוהני' להרבו' במומורי'
כמו ב"ט ומרבי' קצת ככרות כמו ב"ה לפי שבחג גדולים
על המים וכוהנים להתיר בו אנודו של לולב ומקיפים
שבעה פעמי' ומרבים תחמוכים על המים : ב וכוטלו'
ערבה ביום זה מלבד ערבה שבלולב ואין מברכי' עליה:
ג יש מי שאומר שאף ביום זה מקיפים בלולב ולא
בערב' ולא כהנו כן לא להקיף בוגם בערב' : ד שיעור
ערבה זו אפי' עלה אחד בבד אחת ושיעור אורכ' כשיעור
אורך ערב' שבלולב וחובט בה על הקרקע או על הכלי
פעמים או שלש : ה ואינה כיעלת אלא בפני ענמה
שלא יאגוד ד"א עמה אבל אם יש לו בידו ד"א אין לחוש :
ו אין אדם יוצא יח בערבה שבלולב אפי' הגביה אות'
כ' פעמים אחד לשם לולב ואחד לשם ערבה ויח שיוצא
בה : ז יש מי שאומר שאיכו יכול ליעלה עם הלולב
בשעה שהוא יוצא יח עד אחר שיברך ויטול ויכעכע
בתחלה ואם כטלה עובר משו' כל תוסיף ואחד הכעבוע
הראשון יכול הוא ליעלה עם הלולב וכ"כ בשעת הקפה
ואע"פ שמה שכתב שאם כטלה עובר משום כל תוסיף
טעות הוא בעיני מ"ה אין הפסד לחוש לדבריו וכת' עוד
דגם אחר כטילה וכעבוע גריך לתפוס הערבה לבדם
להכיר

א במקום שעושין ב"ט ליל ט' מקדשין ואומרי' זמן
 ולמחר מיכילין ב' כפרים וקורים באחד וזאת הפרכ' עד
 סוף הפורה וכן בראשית עד אשר ברא' להם לעשות
 ונבלישי קור' המפטיר כמו אתחול ומפטיר ויהי אחרי
 מות משה :

הלכות חנוכה

תרע דברים האסורים בחנוכה :

א בכ"ה בכסליו שמוכה ימי הכוכה ואסורים בהספד
 ובהעבית אבל מותרים בעשיית מלאכה וכוהנות הכשיל
 שלא לעשות מלאכה בעיד שהכרו דולקות ויש מי שאומ'
 שאין להקל להם : ב רבוי הסעודות שמרבין בהם
 הם סעודת הרשות שלא קבעום למשתה ושמה : ג
 אין מספידים בהם אלא לחכם בפניו :

תרעא סדר הדלקת נר חנוכה ומקום
 הנחתו : ובו ח' סעיפים

א נריך ליוהר מאד בהדלקת נרות חנוכה ואפילו
 פני המתפרנס מן הדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח
 שמן להדליק : ב כמה נרות מדליק בלילה הראשון
 מדליק אחד מבין ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה
 עד שבליל אחרון יהיו שמונה ואפילו אם רבים בני
 הבית לא ידליקו יותר : ג כר שיש לו שתי פיות עולה
 לו בשניל שנים : ד מילא קצרה שמן והקיפה פתילו
 אם כפה עליה כלי כל פתילה עולה בשניל כר אחד לא
 כפה עליה כלי אפילו לנר אחד איכו עולה לפי שהיא
 באדורה : ה כר חנוכה מכיחו על פתח הסמוך לרה

אורח חיים

אין לו מקו' להוריד את כליו ורונה לאכול בה בט' אינו יכול לפחות בה מפני שהוא יט' ומה יעשה להיכר' אם היתה קטנה שאכור להכניח בה הכר בשאר הימי' ויחכו בה ואם היא גדולה שמתר להכניח בה הכר מכניס בה קדרות וקערות וכיוצא בהם כדי להזכיר שהיא פסולה ושכבר נאשרה מכותה :

ת ר ס ז סוכה ונוייה אסורים גם כל ח' :

א סוכה ונוייה אסורים גם בשמיכי פי' מה שמשימין ובחונה לארץ שעושי' שכי ימי טובי' אסו' בסוכה וליופי' גם בט' שהוא ספק ח' ואם חל שבת במוצאי יט' האחרון של סוכה הגם שלא להסתפק נוכי סוכה עד מוצאי שבת ויש מתירים :

ת ר ס ח סדרת פלת ליל ח' ויומו :

א ליל שמיכי אומר בתפלה ותתן לנו את יום ח' חג עגרת הזה ובחונה לארץ אוכלים בסוכה בלילה וביום שכי שהוא ספק שביעי ואין מברכי' על ישיבת ומקדשי' ואומרי' זמן : ב סדרית מוניאין ג' ספרים וקודי' באחד מחאת הברכה עד בוף התורה ובשכי בראשית עד אשר ברא אלהים לעשו' ובג' ביום השמיכי עגרת ומפטיר ויהי אחריו מות עשה • ובמקום שעושים שכי ימים טובים אין מוניאין ביום הראשון אלא שכי ספרים וקורים באחד חמשה בפרשת ראה מכל הבכור ואם הוא שבת קורים ז' ומתחילין עשר תעשר והמפטיר קורא בשכי ביום ח' עגרת ומפטיר במלכו' ויהי ככלו' שלמה ומחזיר הספרי' ואומר קדיש ומכריז משיב הרוח ומוריד הגשם :

ת ר ס ט סדר יום שמחת תור : ובו סעוף א

א במקום

לאחר זה הזמן ומיהו ה"מ לכתחלה אבל אם עבר זה
הזמן ולא הדליק מדליק והולך כל הלילה ואם עבר כל
הלילה ולא הדליק אין לו תשלומין :

ת רעג שמנים ופתילות הכשרו לחנוכה:

א כל השמנים והפתילות כשרים לכר חנוכה ואע"פ
שאין השמנים כמשכים אחר הפתילה ואין האור בתלה
ופה באות' פתילות ואפילו בליל שבת שבתוך ימי חנוכה
מותר להדליק בכר חנוכה השמנים והפתילות שאסור
להדליק בהם כר שבת לפי שאסור להשתמש בכר חנוכה
בין בשבת בין בחול ואפי' לבדוק מעו' או לאכותן לאורה
אסור ואפי' תשמיש של קדושה כגון ללמוד לאורה אסור
ויש מי שמתיר בתשמיש של קדושה וכוהגים להדליק כר
כוסף כדי שאם ישתמש לאורה יהיה לאור הכוסף שהוא
אותו שהודלק אחרון ויכיהנו מרוחק קצת משאר כרות
מנוה: **ב** הדלק' עושה מנוה לפיכך אם כבתה קודם
שעבר זמנה אינו זקוק לה ואפילו כבתה בערב שבת
קודם קבלת שבת שעדיין הוא מצע' אינו זקוק לה וכן
אם לאחר שהדליקה בא לתקנה וכיבה אותה בשונג
אינו זקוק לה: **ג** כר של חרס שהדליק בו לילה אחד
בעשה יסן ואין מדליקין בו לילה אחר לא לוקח חדשים
בכל לילה ואם אין לו אלא יסן מסיקו בכל לילה באור -
וכר של מתכת אין צריך חדש ושל זכוכית או של חרס
מנופה דינו כמתכת: **ד** אין חוששין לפתילתו
להחליט' עד שתכלה:

תרעד שמותר להדליק מנר לנר:

א מדליקים כר חנוכה מנר חנוכה ודוק' להדליק זה
מזה בלא אמצעי אבל להדליק מזה לזה עי' כר של חול

אורח חיים

מבחוץ אם הבית פתוח לר"ה מכיחו על פתחו ואם יש
חצר לפני הבית מכיחו על פתח החצר ואם היה דר
בעליה שאין לו פתח פתוח לר"ה מכיחו בחלון הסמוך
לר"ה ובשע' הסככה שאינו רשאי לקיים המנות מכיחו
על שלחנו ודיו ונריך כר אחר להשתמש לאורו ואם יש
מדור' אין נריך כר אחר ואם הוא אדם חשוב שאין דרכו
להשתמש לאור המדורה נריך כר אחר : ו מכיחו
למעלה מג' טפחים ומנוה להכניחו למטה מי' טפחי ואם
הכניחו למעלה מי' טפחים ונא אבל אם הכניחו למעלה
מכ' אמה לא ינא : ז מנוה להכניחו בטפח הסמוך
לפתח משמאל כדי שתהא מוזה מיימין וכר חכוכה משמאל
זאם אין מוזה בפתח מכיחו מיימין ואם מכיחו בדרת
קצתו וביהבו מחציו של כניסה לכד שמאל ובבית הכנסת
מכיהו בכותל דרום ומדליקים ומנרכין משום פרסומי
ביסא : ח חצר שיש לה שני פתחים משני רוחו' נריך
להדליק בשתיהן מפני החשד ואם שני הפתחים ברוח
אחד די לו באחד מהם :

תרעב זמן הרלקת נר חנוכה :

א אין מדליקין כר חכוכה קודם שתשקע החמה לא
עם סוף שקיעתה לא מאחרים ולא מקדימים ויש מי
שאומר שאם הוא טרוד יכול להקדים מפלג המכסה
ולמעלה ובלבד שיתן בה שמן עד שתכלה רגל מן השוק:
ב שכת או הזיד ולא הדליק עם שקיע' החמה מדליק
והולך עד שתכלה רגל מן השוק שהוא כמו חצי שעה
שאו העם עוברים ושבים ואיכא פרסומי כיסא הילכך
נריך לית' בה שמן כזה השיעור ואם נתן בה יותר יכול
לכבות' לאחר שפבר זה הזמן וכן יכול להשתמש לאור'
לאחר

מכרך שעשה יבקים ובליל ראשון מכרך גם שהסיינו ואם
 אחר בליל שני או שלישי בא להדליק אינו חוזר ומכרך
 שהסיינו: ד אחר שהדליק אומר הכרות הללו אנו
 מדליקין על התשועות ועל הבסים ועל הכפלאות וכו':
 ה יתחיל להדליק בליל ראשון בכר היותר ימימי
 ובליל שני כשיוסיף כר אחר סמוך לו יתחיל ויכרך על
 הכוסף שהוא יותר שואלי כדי להפכות לימין וכן בליל
 ג' כשיוסיף עוד אחר סמוך לשתי ברות הראשונות יתחיל
 במשך וכן יתחיל הברכה ואח"כ יפנה לכד ימין וכן בכל
 לילה כמ"כ שתמיד מכרך על הכוסף שהוא מורה על
 הכס שהרי בתוספת הימים כתוסף הכס:

תרעז דיני אכסנאי בחנוכה: וזכר' סעי'

א אכסנאי שאין מדליקין בביתו נדון לתת פרוטה
 לב"ה להשתתף עמו בשמן של כר חנוכה ואם יש לו פתח
 פתוח לעצמו כרו' להדלי' בפתחו אע"פ שאותו בית אינו
 מיוחד לא לשיכה והוא אוכל על שלחן בעל הבית והוא
 הדין לכן האוכל אצל אביו: ב קטן שהגיע למיבוק
 נדון להדליק: ג יא שאע"פ שמדליקים עליו כמות
 ביתו אם הוא במקום שאין בו ישראל מדליק בכרכות:
 ד המתיר ב"ו השמיכימן השמן הנריך לשיעור הדלקה
 עושה לו מחרה ושורפו בפני עצמו שהרי הוקפה
 לזכותו ואם כתבדב בשמן אחר ואין ששים לכטלו יש
 מי שאומר שאין להוסיף עליו כדי לכטלו:

תרעח גר של שבת קודם לגר חנוכה

א מי שאין ידו משנת לקמת כר חנוכה זכר שבת
 יקנה כר שבת משום שלום ביתו ואם יש לו לשל שבת
 ואין

אסור ויש מתירי' גם בזה אלא א"כ הוא בענין שיש לחוש
 שיכבה הכר של חול קודם שידליק נר אחר של חנוכה:
 ב יש מי שאומר שגר של בית הכנסת ושל שבת ושל
 חנוכה כולם של מצוה הם ומותר להדליק מזה לזה:

תרעה שהרלקה עוש' מצוה ולא הנחה:

א הדלקה עושה מצוה ולא הכחשה שאם היתה מוכחשת
 במקומה שלא לשם מצו' חנוכה מדליקה שם ואין צורך
 להחזיר' ולהכניסה לשם מצוה חנוכה לפיכך עששית
 שהיתה דולקת כל היום שהדליקה מעש' למצוה חנוכה
 למונאי שבת מצוה ומדליקה לשם מצוה ומ"מ צריך
 שידליקנה במקו' הכחשה שאם הדליקה בפניו והוציאה
 לחוץ לא יבא שהרואה אומר לצורכו הוא מדליקה וכן
 אם מדליק ואוחזה בידו במקומה לא יבא שהרואה אומר
 לצורכו הוא אוחזה: ב יש מי שאומר דכיון דהדלקה
 עושה מצוה צריך שיתן שמן בכר כדי שיעור קוד' הדלק'
 אבל אם בירך והדליק ואח"כ הוסיף שמן עד כדי שיעור
 לא יבא די חובתו: ג אשה מדלק' נר חנוכה שאף היא
 חייבת בה אבל אם הדליק חש"ו לא עשה כלום ואע"פ
 שהכניסה גדול ויש מי שאומ' בקטן שהגיע לחיכוך מותר:

תרעו סדרה ברכות וההרלקה:

א המדליק בליל ראשון מברך שלשה ברכו' להדליק
 נר חנוכה ושעשה כמים ושהחיינו ואם לא בירך זמן
 בליל ראשון מברך בליל שני או כשיזכור: ב מליל
 ראשון ואילך מברך שתיים להדליק ושעשה כמים:
 ג מי שלא הדליק ואינו עתיד להדליק באותו הלילה
 וגם אין מדליקי' עליו בתוך ביתו כשהרואה כה חנוכה

מברך

תרפד סדר קריאת התורה בחנוכה

א קורים בקרבנות הנשיאים שנפרשת נשא נ' בכל יום ומתחילים בברכת כהנים וקור' אותועם כהן ולוי וישראל קורא ביום הראשון • ביום שני קורא כהן ביום השני עד פר א' בן בקר ולוי עד ביום השלישי וישראל קורא וקורא ביום הב' ועד זה בכל יום • ביום ח' מתחילים ביום הח' וגומרים כל הסדר וקורים פרשה ראשונה של בהעלותך : ב בשבת שנחנכה מוניאים ב' ספרים באחד קורא פרשת השבוע ובשני קורא בשל חנוכה ומפטיר רכי ושמי ואם חלו בו בשבתות מפטיר בשנים במלכים בכירות דשלמה : ג אם חל ר"ח טבת בשבת מוניאים ג' ספרים וקורי' ו' בפרשת השבוע ובשני קורא אחד בשל ר"ח ומתחיל וביום השבת ובנ' קורא מפטיר בשל חנוכה ומפטיר רכי ושמי ואם חל ר"ח בחול מוניאי' ב' ספרים וקורים באחד ג' בשל ר"ח ובשני קורא אח' בשל חנוכה ואם טעה החזן וקראו ד' בשל ר"ח אם לא הוניאו ספר שני אין צריך לקרות יותר אבל אם הוניאו ספר שני משום כגמו צריך לקרות המישי בשל חנוכה :

תרפה סדר ר' פרשיות : ובו ז' סעיפים

א ר"ח אדר השמוך לכיסן שחל להיות בשבת קורים פרש' שקלי' שהיא כי תשא עד ועשי' כיור כהשת ומפטיר ויכרות יהוידע ומוניאין שלשה ספרים באחד קור' פר' השבוע ובשני של ר"ח ובשלישי קורא מפטיר בפרשת סקלים : ב בשבת שניה מוניאים שני ספרים באחד קורא פרש' השבוע ובשני קורא זכור את אשר עשה לך עמלק ומפטיר פקדתי את אשר עשה עמלק : ג בשבת ג' שהיא

אורח חיים

ואין לו לכר חנוכה וליין לקידוש היום יקנה לכר חנוכה
משום פרסומי ניסא :

תרעט בערב שבת מדליק כר חנוכה תחלה ואחר
כך כר שבת :

תרפ שלא להניח הנרות סמוך לפתח
בליל שבת : ובו ב' סעיפים

א בליל שבת צריך ליתן שום דבר לחוץ בין הכירות
לפתח בשביל הרוח שלא יכבה הנרות כשפותח את
הדלת : ב בערב שבת אסור לקבוע הנרות בדלת
ענמה אחורי הדלת ויש מי שמתיר :

תרפא אין מבדילין בנר חנוכה במוצאי
שבת : ובו ב' סעיפים

א במוצאי שבת אין מבדילי' בנר חנוכה שאין כהנים
לאורו ואין מברכים על הנר עד שיאותרו לאורו : ב
מדליקין כר חנוכה בבית הכנסת קודם הדללה :

תרפב דין על הנסים בחנוכה :

א כל ח' ימי חנוכה אומר על הכיסי' בברכת המזון
בברכת הארץ ובתפלה בברכת מודי' ואם לא אמר אין
מחזירין אותו ומיהו אם כוזר באות' ברכה כל זמן שלא
הזכיר את השם אפילו כוזר בין אתה להשם חוזר :

ב גם במוסף של שבת ושל ר"ח צריך להזכיר של חנוכה
אצ"פ שאין מוסף בחנוכה : ג אין אומרים כשם שעשי'
וכו' אלא מסיים ועשית עמהם כמים וגבורות בימים
ההם בעת הזאת ויא' שאומרים אותו :

תרפג כל שמוכת ימי חנוכה גומרים את ההלל :

תרפד סדר

הלכות מגילה ר צו

א חייב אדם לקרות את המגלה כלילה ולשבות ביום
ושל לילה זמכה כל הלילה ושל יום זמכה כל היום מהכח
החמה עד סוף היום ואם קראה משעלה עמוד השחר
יבא: ב מבטלי' תת' לשמוע מקר' מגילה ק"ו לשא' מנות
של תורה שכלם כדמים מפני מקר' מגלה ואין לך דבר
שנדח' מקר' מגלה מפניו חוץ מעת מנוה שאין לו קוברים
שהפוגע בו קוברו תחלה ואחר כך קורא:

תרפח דין כרכים חמוקפים חומה מימות יהושע בן נון: וכו' ח' סעיפים

א כרכים חמוקפים חומה מימות יהושע בן נון אפי'
אין מוקפים עכשיו קורי' בט"ו אפי' אם הם בחוב' לארץ
ואפי' אין בהן עזר בטל' כים והוא פירוש בטל' ממלאכה
שהוקף ואח"כ ישב או שישב תחלה ועסקין בנרבי' גבור
על דעת להקיפו אחר כך לאפוקי כשכודע שישב תחלה
עד שלא להקיפו: ב וכן הכפרים הכראים עמיהם
אפי' אינם סמוכים כגון שהם בהר או שסמוכים להם
אפילו אינם כראי' עמיהם כגון שהם בעמק ובלבד שלא
יהיו רחוקים יותר ממיל ובשוטן אפ' שאינה מוקפת
חומה מימו' יהושע קורים בט"ו הואיל וכעשה בו הכט:
ג כפרים ועיירות גדולו' וכרכי' שאינם מוקפי' חומה
מימות יהושע בן נון קורים ב"ד: ד כרך שהוא במק
אם הוקף בימי יהושע אם לאו קורי' ב"ד וב"ב ובל' ליהן
ולא יברך כי אם ב"ד שהוא זמן קריאת לרוב העולם:
ה בן עיר שהלך לכרך או בן כרך שהלך לעיר אם
היה דעתו להזור' למקומו בזמן קריא' וכתעכב ולא חזר
קורא במקומו ואם לא היה בדעתו לחזור' לא לאח' זמן
הקריאה קורא עם אנשי המקו' שהוא שם: ו יום ט"ו
סל

ג' שהיא ט"ו באדר מכסיקין ובשבת רביעי שהיא כ"ג
 לאדר מוניאין ב' ספרים באחד קור' פרשת השבוע ובשני
 קורא פ' פרה ומפטיר וזרקתי עליכם מים טהורים :
 ד' בשבת ה' שהוא כ"ט באדר מוניאין ב' ספרים באחד
 קורא פ' השבוע ובשני החדש הזה לכם ומפטיר בראשון
 פא' לחדש : ה' חל ר"ה אדר הסמוך לכ"ס בתוך ימי
 השבוע ואפי' בע"ש מקדימין לקרות פ' שקלי' בשב' שלפניו
 ומפסיקין בשכיה כדי שתהא פרש' זכור בשבת הסמוכה
 לפורים מלפניה ואם חל פורים בע"ש מקדימין לקרות
 פ' זכור בשבת שלפניו . ו' הימים שראוי לקבוע בהם
 ד"ה אדר זכד"ו וסימן לשבתו' ההפסקה זע"ו ב"ד ד"ו וב"ו
 בלומר כשמחל ר"ה בשבת מפסיקין בט"ו וסימן זע"ו .
 וכשמחל ביום ב' מפסיקים בו וסימן ב"ו וכשמחל ביום ד'
 מפסיקין בד' בו וסימן ד"ד . וכשמחל ביום ששי מפסיקין
 בשתי שבתות ב' בו ו"ו בו וסימן וכו"ו : ז' יא' שפ' זכור
 נפ' פרה אדומה חייבי' לקראם מדאורייתא לפיכך בני
 היישובי' שאין להם מכין כריכים לבא למקום שיש מכין
 בשבתות הללו כדי לשמוע פרשיות או שהם מדאורייתא :

הלכות מגלה

תרפו דין תענית אסת' : ובו ג' סעיפים

א' בהכוכה ופורי' מות' להתענות לפניה' ולאחריה :

ב' מתעבין ב"ג באדר ואם חל פורים בא' בשבת

מקדימין להתענות ביום ה' : ג' יש מתעבים ג' ימים

זכר לתעניות אסתר :

תרפו חיוב קריאת המגילה : ובו ב' סעי'

א' קויב

הלכות מגילה רצט

ב אפילו שנים ואפילו עשרה יכולים לקרות ביחד
 ויוצאים הם והשומעים מהם: **ג** נריך לקרותה כלה
 ומתוך הכתב ואם קראה על פה לא ינא, ונריך שתהא
 כתובה כלה לפכיו לכתחלה אבל בדיעבד אם השמיט
 הסופר באמצעה תיבות אפילו עד חניה וקראם הקור
 ע"פ ינא אבל ביותר מחניה אפילו הן כתובות אלא שהן
 מטושטשות ואין רישומן כיכר פסולה: **ד** מי שתופס
 בידו מגלה שאיבה כשירה לא יקרא עם שליח ציבור לא
 שומע ושותק: **ה** קראה סירוגין דהיינו שפסק בה
 ושהא ואח"כ חזר למקום שפסק אפילו שהא כדי לגמור
 את כלה ינא: **ו** הקורא את המגלה למפרע לא ינא
 קורא כסך אחד ודילג השכי וקרא שלישי ואחר כך חזר
 וקרא השכי לא ינא מפני שקרא למפרע פסוק אחד לא
 בינך יעשה מתחיל מפסוק שכי ששכח וקור' על הכדר:
ז הקורא את המגלה על פה לא ינא י"ח: **ח** הלועז
 ששמע את המגלה הכתוב' בלשון הקדש וכתבתי הקדש
 אע"פ שאינו יודע מה הם אומרים ינא ידי חובתו: **ט**
 היתה כתובה תרגום או בלשון אחרת מלשונות הגוים
 לא ינא י"ח בקריאתה אלא המכיר אותה הלשון בלבד
 אבל אם היתה כתוב' בכתב עברי וקראה ארמית לארמי
 לא ינא שכתב זה קורא על פה וכיון שלא ינא י"ח הקור'
 לא ינא השומע ממנו: **י** מי שיודע לעז ויודע אשורי
 אינו יונא בלעז וי"א שיונא: **יא** יש למחוב'יד הקור'
 לכשים המגלה בלשון לעז אע"פ שכתובה בלשון לעז:
יב קרא' מתמכס הואיל ולא כרדס נשיכה ינא אבל
 אם שמעה מתמכס לא ינא: **יג** היה כותבה שקורא
 פסוק במגלה שהוא מעתיק ממנה וכותבו אם כיון לבו
 לבאת י"ח ינא והוא שתהא כתובה כלה לפכיו במגלה

אורח חיים

שחל להיות בשבת אין קורין המגלה בשב' לא מקדימים לקרותה בעש' וגוזין מעות מתנות עכ"ל ומחלקי אותם בו ביום וביום שבת מוציאין שכי ספרו' ובשכי קורו ויבא עמלק ואומרים על הכסים ואין עושים סעודת פורים עד יום אחד בשבת: ז המפרש בים והיוצא בשיירא ואיכו מוצא מגלה להוליד עמו יקראכה ב"ג או ב"ב או ב"א בלא ברכה ואם א"א להמתין עד ימים הללו יש אומרים שקורא אפילו מתהלת החדש: ח בן עיר שהיה בספיכה או בדרך ולא היה בידו מגלה ואחר כך כודמכה לו בטו קורא אותה בטו:

תרפ"ט שהכל חייבין בקריאת מגילה:

א הכל חייבים בקריאת' אכשי' וכשים וגרים ועבדים משוחררים ומתכבדים את הקטנים לקרותה: ב אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא יבא י"ח והוא שישמע מפי מי שהוא חייב בקריאתה לפיכך אם היה הקורא חרש או קטן או שוטה השומע ממנו לא יבא ויש אומרי' שהכשים אינם מוציאות את האכשים: ג אכדרוניכוס מוציא מיכו ולא שאיכו מיכו טומטום ומי שחטיו עבד אפילו מיכו איכו מוציא: ד השומע מגילה ממי שהוא מודר הכאה ממנו יבא: ה מקום שאין מכין אם אחד יודע והאחרים אינם יודעים אחד פוטר את כלם ואם כלם יודעים כל אחד קורא לעצמו: ו מכהן טוב להביא קטנים וקטנות לשמוע מקרא מגלה:

תרצ' דיני קריאת המגילה: ובו י"ח סעי'

א קורא אדם את המגלה בין עומד בין יושב אבל לא יקרא בנכור יושב לכתחלה מפני כבוד הנכור: ב אפילו

הלכות מגילה רצט

ותורות וכריכ' עמוד בסופה וחלק בראש' כדי להקיפה
בו ויא' שנריכה תגין ויא' שאיכה נרובה: ג עשרת בני
המזן צריך לכותבם כשירה ולא כשאר שירות שחלק ע"ג
כתב אלא מכיח חלק בין כתב לכתב ואם לא עשה כן
פסולה: ד צריך להאריך ויו' דווחתא וצריך לכתו' אים
בראש דפא ואת בסופה: ה אם תפרה בחוטי פשתן
פסולה: ו אם הטיל בה ג' חוטי גידים כשרה ובלבד
שהיו משולשים ומפני שיש בו פירושים שובי' צריך לנאת
ידי כלה ויעשה ג' תפירות בראש' וג' בסופ' וג' באמצעיתה
ותפירה אחת בחלק הרביעי מנד זה ותפיר אחת בחלק
הרביעי שמת' האחר: ז צריך להכיה שוור ברא' הידיעה
ובסופה כשתפרס יחד וכתשהו סגי: ח אין קורים
בנבור במגלה הכתובה בין הכתובים ואם קרא לא ינא
אל"כ היתה יתירה על שא"ל הירושות או חקר' כדי שיהא
לה היכר אבל היסוד קורא בה ואפי' איכה חסר' או יתיר'
ויוציא בה ז' ודוקא כשהיא כתובה בגליון כסת' ט
מגלה שהיא כקודה וכן אם כתב בה ט"ף הראשון ברכו'
ופיוטי' איכה כפסלת בכך: י אם אין מגלה כשירה
קורים אותה בחומש בלא ברכה: יא אם קרא
במגלה גולה ינא:

תרצב דיני ברבת המגלה: ובו ד"ס עינים

א הקור' את המגלה מברך לפניה ג' ברכו' על מקרא
מגלה ושעשה כיהים ושהחיינו וכו' אינו חוזר ומברך
שהחיינו ולא חריה כוהגוס לברך הרב את ריבנו וכו'
ואם לא בירך לא לפניה ולא לאחר' ינא: ב אין לשוח
בעוד שקורים אותה: ג א"עם שינא כבר מברך להוכי'
את אחר' יס: ד מי שהוא אכום קנת ואינו יכול לילך
לכה

אורח חיים

כהוא משתיק מחכה וכן אם היה מניחה וכן אם היה
דורשה שקורא בכ"ו במגלה שלימה ודרשו אם כיון ל
לפאת י"ח יבא ולא יפסיק בה בעינים אחריו כשדורשה
שהבור להפסיק בו בעינים אחרים: וך הקורא את
המגלה נריך שיכוין להוציא השומע ונריך שיכוין השומע
לפאת ואם הקורא ש"כ מתמא דעתו על כל השומעים
אפילו הם אחריו ב"ה: אין מדקדקין בטעיותיו ו"א דוקא
בטעות שהלשון והענין האחד כהוא עונדא דתרו
בלמודי דהוו יתביקמי דרב חד קרי יהודים וחד קרי
יהודיים ולא אהדר חד מיכיהו אבל טעות אחר לא:

י"ז נריך לומר שפרת בני המן ועפרת הכל כששמה
אחת להודיע שכלם כהרגו וכתלו כאחד: וך נריך
שיאמר ארור המן ברוך מרדכי ארורה זרע ברוך אסתר
ארורים כל עובדי הלילים ברוכים כל ישראל ונריך
שיאמר חרוכ' אכור לטוב: וך מכהג כל ישר' שהקורא
קורא ופושט כאגרת להראות הכס וכשיגמו' סו' וכורכה
כלה ומכרך: וך מגלה ב"ד ונ"טו נריך לחזר אחר
עשרה ואם לא בעשרה קורים אותה ביחיד:

ת ר צ א דיני כתיבת המגלה ותפירתה:

א אין כותבין המגלה אלא בדיו על גביל או על
הקלף כס"ת ואם כתב במי עפ"י וקכקכ"תום פ"י וד"ה וכו'
ויסירה כתבה בשאר מיני כבעוכין פסולה ^{בלעו}
ונריכה שירטוט כתורה ענמה ואין העור שלה נריך
לעבד לשמה ו"א שנריך עיבוד לשמה: ב הית' כתובה
על הכני' או על עור שאינו מצוב' או שכתב' גוי או אפיקו'
כפולה ודיכה כס"ת לעבין היקוף גביל והטוטר' א"יתין
ותלויות הה"ן וקופ"ין וכל גופות האותיות בנידרת ובהקדו'
ותירות

**DAMAGED
TEXT**

תחלת סעודה עליכ' ויש מי שאומר שאיכו אומרו : ד
חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של מיכי-אוכלים
שכאמר ומשלוח מנות איש לרעה עשיתי מנות לאיש אחד
וכל המרב לשלוח לרעים משוכח ואם אין לו מחליף עם
חבירו זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו כדי
לקיים ומשלח מנות איש לרעהו :

תרצו דיני הספר העניית ועשיי מלאכה
בפורים : ובו ח' סעיפים

א פורים מותר בעשיית מלאכה ובמקום שכהנו שלא
לעשות אין עושין והעושה איכו רואה קמין ברכ' מאתה
מלאכה לעולם אלא הוא בנין של שמח' כגון בית חמנו'
לכנו או אבדרכי של מלכים דשרי : ב אצל במקום
שכהנו לא כהנו אלא ימים מנה' בלבד אבל לאכר
את של זה בזה איכו מנה' : ג יום יד ויום ט"ו אפורי'
בהספד ותענית לכל אדם בכל מקום בין לבני כדכים
שהם עושין ט"ו בלבד בין לבני עיירות שהם עושין יד
בלבד והנשים מענות בהם שכלם עונות כאח' ומטפחו'
שמכות כף אל כף אבל לא מקובכות שתהא אחת מדבר'
וכלן עונות אחריה כקבר המת לא מעכו' ולא מקובכו' :
ד כל דברי אבילות כוהנים בחוכה ופורים : ה
אם חל פורים במו"ש והאבל יושב בב"ה בשבת במכסה לא
ינא משם עד שיתפלל תפלת ערבית וישמע קריא' ונגלה
ולמהרת לא ינא מפתח ביתו : ו יש מי שאומר ש' אבל
חייב לשלוח מנות : ז יש מי שאומר שאוכן מנות בשר
ויין ולא אתי עשה דיסוד לאבילות ודחי עשה דרבים
דאוריית' לשמוח בפורים דברי קבלה כיכהו שהם כד"ת :
ח מותר לישא אשה בפורים :

אורח חיים

לבה וצריך להמתין עד אחר שקראו הקהל וקשה עליו
לישב בתענית כ"י הול' לשמוע קריאת מצעוד יום חבל
המכה ולמעלה:

תרצג סדר תפלת פורים: ובו ד' סעי'

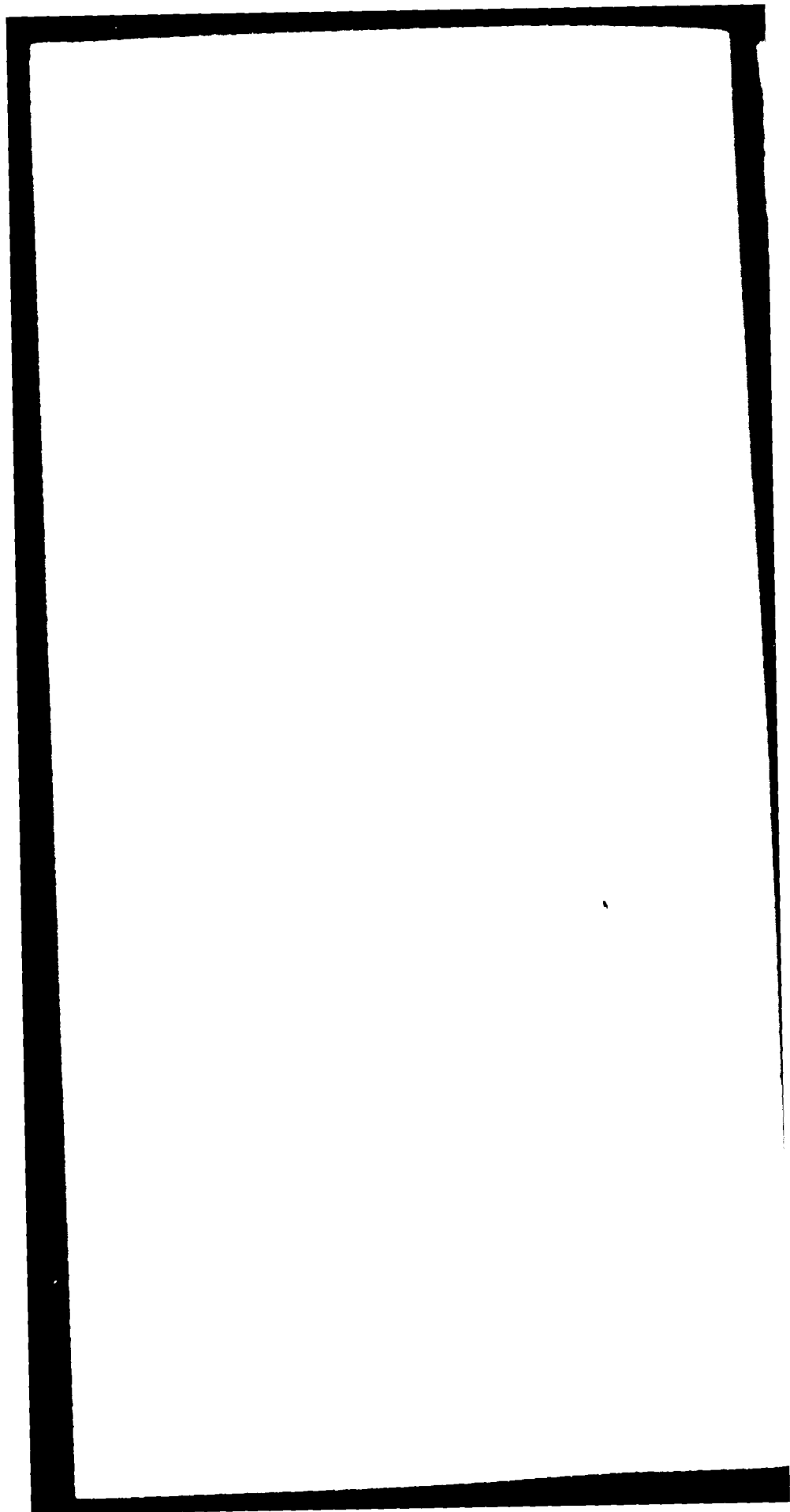
א אחר קריאת המגלה בערבית אומר ואתה קדוש
ואם חל במ"ש אומר ויהי כועס קודם ואתה קדוש: ב
אומר על הכסים כלילה וכיום: ג אין קורים בו הלל
ואין כופלים על פניהם: ד מוציאין ס"ת וקורין בפרש'
ויבא עמלק ואף על פי שאין בה אלא ט' פסוקי כופלים
פסוק אחרון כדי להשלים לעשרה פסוקי וקורין המגלה
ואחר כך סדר קדושה:

תרצד דין מעות פורים לעניים:

א חייב כל אדם ליתן לפחו' שתי מתנות לשני עניים:
ב אין משכים מעות פורים לכדקה אהרת: ג אין
מדקדקים במעות פורים אלא כל מי שפושט ידו לטוב
כותבים לו ובמקום שכהנו ליתן אף לגוים כותבים:
ד במקום שאין עניים יכול לעכב מעות פורים שלו
לעצמו וכותבם במקום שירצה:

תרצה דיני סעודת פורים: ובו ד' סעי'

א סעודת פורים שעשאה כלילה לא יבא י"ח: ב
חייב איכ"ש לבסומו' בכוריא עד דלא ידע
בין ארור התן לברוך מרדכי: ג אומר פי' ענין שכרות
על הכיסים בברכת המזון בברכת הארץ ואם התחיל
סעודתו ביום ומשכה עד הלילה אומר על הכיס' דבתי
תחלת

תרצו אין אונים תחנה בפורים.

א יום י"ד וטו שבאלול ראשון אין כופלים על המים
ולין אנורים מוזמר ועקד ה' ביום כרה ואבוי בהספד
ותעמית אבל שאר דברים אין כופלים בהם ויא דת
בהספד ותעמית מותרים :

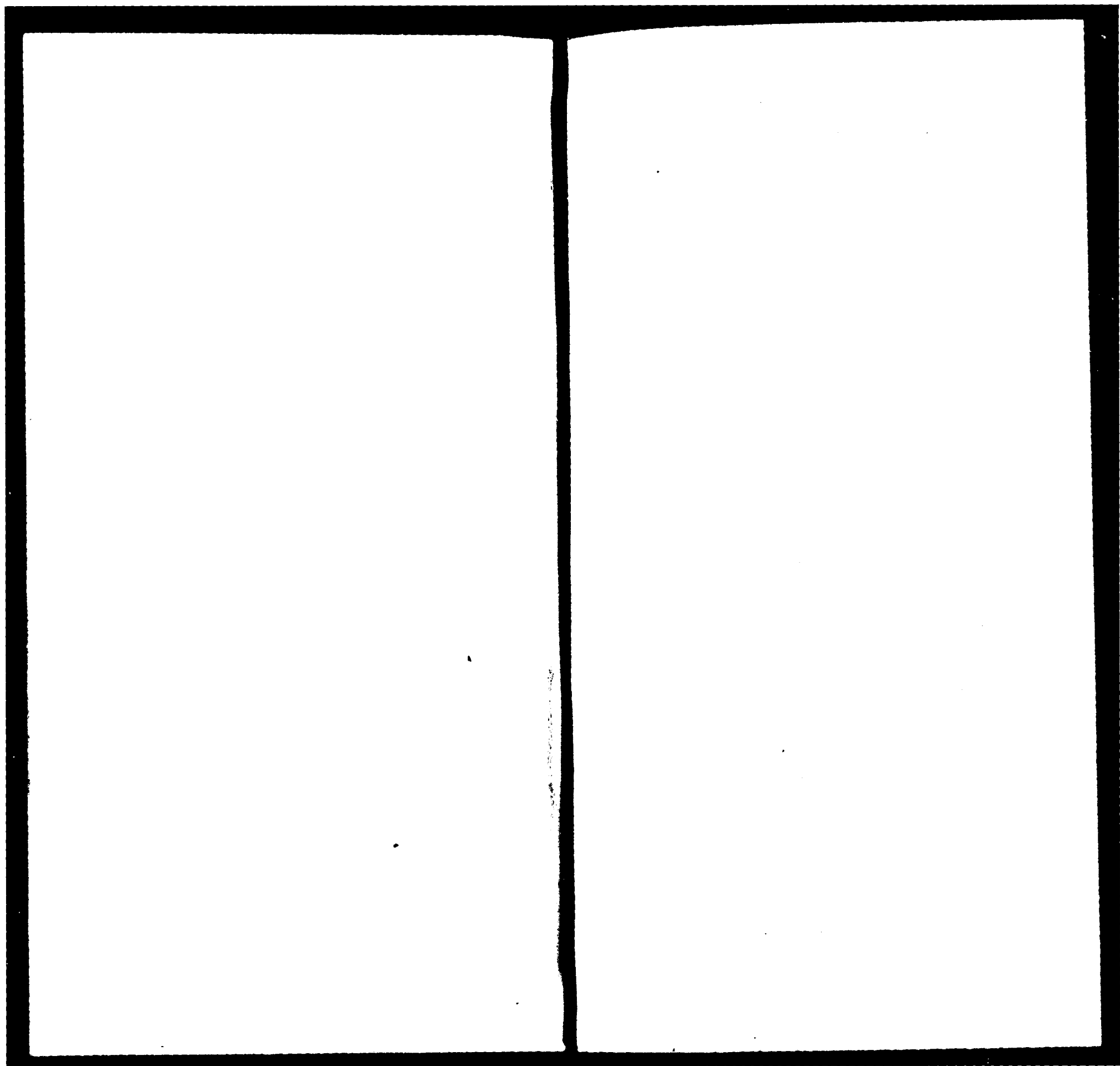
תם ונשלם ביום כ' ב' לאלול שנת אלהים חס"ה לטובה
בכפר בירוא שבגליל העליון ת"פב :

ה' תשס"ב בעזרת השם י"ד למבוי שנת
אלול לפק

עם האמר איאופרץ בר יעקב
אלפרץ קראב בעיר סאלדני
תכר רבנן דעולא יכאוב ארל
אף אמו :

משה בן יעקב

1774

**END OF
TITLE**